

Ime

EVUE PRE DUCHOVNÝ ŽIV

**ROČNÍK VI.
1946.**

ČÍSLO

1-2

REVUE SMER.

Redaktor: Prof. Dr. INOCENT MÜLLER, OP.
Redakcia a administrácia: KOŠICE, Mäsiarska ul. 6.

Časopis vychádza prvého každého mesiaca okrem prázdnin.
Záverka čísla do 5. v mesiaci.
PREDPLATNÉ na rok 80,- Kčs, Bohoslovci a študenti 40,- Kčs.
Číslo šeku REVUE SMER: 6181.

OBSAH:

CESTY.	Strana:
Redaktor:	
V mene Pána Ježiša Krísta	1.
Dr. Inocent Müller, OP:	
Anjeli a náš duchovný život	3.
Viliam Hořka:	
Kristus žijúci v nás	9.
Dr. Emil Stach:	
Prečo nemôžeme prijať panteizmus?	18.
Marcel Horniak, SS:	
Rozumárstvo - prekážka duchovného života	24.
Dr. Emil Stach:	
Význam dogiem pre náš nábožensko-mravný život	47.
Dr. Anton Harčár:	
Stvorený na podobu Boha	59.
A. D. Serillanges, OP:	
Verím v svätú Cirkev všeobecnú	66.
DO VÝŠAV.	80.
ŽIVOT.	82.
LITERATÚRA.	95.

V mene Pána Ježiša Krista.

Chesterton vari najlepšie vystíhol chorobu dnešných čias, keď napísal: „Ľudia objavujú nové ideály, lebo sa neopovažujú prijať staré. Divajú sa s nadšením do budúcnosti, lebo sa boja poďívať sa nazad. Kult budúcnosti je nielen slabosťou, ale aj nízkym strachom nášho veku. Budúcnosť si môžeme urobiť tak ťažkou, ako len chceme; minulosť musí ostať takou širokou a rušnou, ako je ľudstvo samo.“

Veď naozaj, dnešný človek nemá času hľadiť do minulosti, lebo pred ním stojí iba budúcnosť a tú chce akosi vytvoriť rýchlo, cez všetky prekážky. No skúsenosť nás poučuje, že jestvujú niektorí činitelia, s ktorými každý musí rátať v prítomnosti aj v budúcnosti. Veľduchovia, keď tvorili svoje diela, hľadeli na minulosť a tvorili pre budúcnosť.

Pre náš ľudský život jestvuje tiež jedna skutočnosť z minulosti, bez ktorej nemôžeme ani dnes tvoriť niečo pre prítomnosť alebo plánovať niečo do budúcnosti. Do ľudských dejín najhlbšie, najúčinnnejšie a najpožehnannejšie sa zapísal Boží Syn, Ježiš Kristus, ktorý ukázal ľudstvu správny cieľ života aj cestu k nemu. Preto „v mene Ježišovom musí pokľaknúť každé koleno tých, ktorí sú v nebesách, na zemi i pod zemou“. Kristus je majiteľom skoro dvatisícročnej minulosti a je sú-

časne Kráľom budúcnosti. Len pochabý človek by tvrdil, že bez Krista vytvoríme si krajší zajtrajšok.

Hľadáme teda na Kristovu minulosť, ktorá sa uskutočnila v rímskokatolíckej Cirkvi a vidíme, že pod vládou Kristovou láska a spravodlivosť zasnubovaly ľudstvo do sväzku pokoja; odstraňovali nedorozumenia a tvorily nehynúce duchovné aj hmotné hodnoty. Kristus ukázal ľuďom spoločného Otca, ktorého majú byť dieťkami a tak položil nenahraditeľný základ na skutočné sbratanie národov celej zemegule. Preto niet naozaj iného mena, v ktorom by dnešný svet dosiahol trvalého pokoja, okrem mena Vykupiteľa a Spasiteľa — Ježiša Krista.

Preto aj my vstupujeme do šiesteho ročníka v mene Pána Ježiša Krista. Náš cieľ vám všetkým je jasný a známy: Vychovať z katolíckej slovenskej inteligencie ľudí telom aj dušou oddaných Kristu a svätej Cirkvi rímskokatolíckej. Otvoriť vám sväté žriedla nevyčerateľných pokladov učenia a života katolíckych veľduchov z minulosti, aby slovenská prítomnosť aj budúcnosť vyrástala na žulových základoch svätého života tých, čo dnes tvoria hodnoty pre budúcnosť.

Katolícka minulosť je veľmi bohatá, lebo je to minulosť Kristova. SMER z tohto bohatstva bude vám rozdávať pravdy Ducha Kristovho, aby tento Duch vytváral z nás všetkých poslušné dieťky Otca nebeského.

Redaktor.

Anjeli a náš duchovný život.

Dr. Inocent Müller, OP.

V Kristu Ježišovi dal nám Boh všetko, čo potrebujeme na dosiahnutie životného cieľa. No božia múdrosť určila nám na ceste k tomuto cieľu vzory a ochrancov, lebo cesta je naozaj dlhá, nebezpečná. Významnú úlohu na tejto ceste majú aj anjeli. Je zaujímavé, že v duchovnom a vôbec v náboženskom živote málo sa vraví o anjeloch. Sem-tam niečo o nich povieme malým deťom alebo pohovoríme si o nich na Vianoce; no málo uvažujeme o ich poslaní, o ich úlohe v našom osobnom duchovnom živote. A z Písma vieme, že majú naozaj veľkú úlohu v živote jednotlivca aj spoločnosti, preto načím toto ich poslanie poznať.

Anjeli podľa učenia katolíckej Cirkvi sú duchové stvorené bytosti, podstaty. O ich jestvovaní máme jasné zprávy v Písme. V Starom zákone napríklad sa vraví, že po hriechu prvých rodičov cherubin bol postavený pred bránu raja.¹ Večer do Sodomy prišli dvaja anjeli;² Jakub videl rebrík, po ktorom vystupovali a susedovali anjeli;³ anjel chránil troch mládenčov v horiacej peci;⁴ anjel Rafael bol poslaný k Tobiašovi, aby ho uzdravil.⁵

Ešte jasnejšie vraví o anjeloch Nový zákon. Archanjel Gabriel bol poslaný k Zachariášovi a k Panne Márii, aby oznámil narodenie Jána Krstiteľa a vtelenie Krista Pána.⁶ Anjel rozkázal Jozefovi, aby vzal Máriu, svoju

¹ Gen. 3, 24.

² Gen. 19, 1.

³ Gen. 28, 12.

⁴ Dan. 3, 49.

⁵ Tob. 3, 25.

⁶ Luk. 1, 11—38.

manželku,⁷ a utiekol do Egypta⁸ a potom, po smrti Herodesovej, aby sa vrátil.⁹ Pri narodení Krista Pána veľké množstvo anjelov zjavilo sa pastierom a spievali: *Sláva na výsostiach Bohu!*¹⁰ Otec môže dať Synovi viac ako dvanásť plukov anjelov na ochranu.¹¹

Z týchto výrokov svätého Pisma vyplýva, že anjeli nie sú nejské posvätné vnuknutia nebeské, ako vravia daktori protestanti; ani nie sú to obyčajné sily prírody, ako zasa tvrdia racionalisti. Anjeli, o ktorých je reč v Písme, konajú niektoré skutky, činy, ako osoby, rozprávajú, vykonávajú rozkazy, donášajú zprávy atď. Ani nie sú ľudia, ktorých Boh určuje na nejaké úlohy, lebo podľa Pisma sú vyšší, ako ľudia. „Anjelom svojim prikázal o tebe, aby ťa chránili po všetkých tvojich cestách.“¹² „Dobrorečte Pánovi všetci anjeli jeho, vy mocní v sile, ktorí vykonávate jeho slovo a ste poslušní hlasu jeho reči.“¹³ Anjeli tiež slúžili Kristovi po pokušení.¹⁴

Napokon anjeli nie sú duše zomrelých ľudí, ako to tvrdia špiritisti, lebo mnohí z anjelov hneď po stvorení zhrešili, kým duše zomrelých nemôžu už hrešiť.

Na anjeloch odzrkadľuje sa veľkosť a vznešenosť božích vlastností. Každý anjel predstavuje určitý stupeň nekonečného Bytia — Boha. Na jednom vidíme silu, na druhom lásku, na iných zasa múdrosť, atď. Každý z anjelov je výtvorom krásy božieho pôvodu, preto klania sa a chvália Boha v takej dokonalosti, v akej bol stvorený. Preto aj v

⁷ Mat. 1, 20.

⁸ Mat. 2, 13.

⁹ Mat. 2, 19.

¹⁰ Luk. 2, 13.

¹¹ Mat. 26, 53.

¹² Z. 90, 11.

¹³ Z. 102, 20.

¹⁴ Mat. 4, 11.

anjeloch uctievať Boha samého, lebo nám predstavujú sfa priehľadne kryštalny črty a dokonalosti najdokonalejšieho Bytia. A pretože anjeli boli stvorení v nadprirodzenej kráse a v skúške obstáli, hľadia usťavične na Boha, sú blažení: „*Ich anjeli v nebesách vždycky vidia tvár môjho Otca, ktorý je v nebesách.*“¹⁵

Anjeli v nebesách sú spojení s Kristom, od ktorého prijali každú milosť a s ním, ako Prostredníkom, klaňajú sa a chvália božiu velebnosť a je to ich šťastím, že v tomto spojení aj ich klaňanie nadobúda väčšiu hodnotu: „*Skrze ktorého tvoju velebnosť chvália anjeli, klaňajú sa jej panstvu, trasú sa pred ňou mocnosť.*“ Keď sa teda spojujeme s Kristom Pánom, aby sme sa vedeli Pánu Bohu klaňať, pripojujeme sa súčasne aj k anjelom a tak súzvučná chvála a klaňanie sa všetkých iba ziskava na svojej dokonalosti, je dokonalejším oslavovaním Boha všemohúceho.

Anjeli sú teda naši bratia v poriadku nadprirodzenom, lebo tak, ako my, zúčastňujú sa milosťou na božom živote, prečo sa naozaj zaujímajú o našu spásu, túžia po tom, aby sme prišli k nim do neba, aby sme spolu s nimi mohli chváliť Boha a radosť sa z neho v blaženom videní.¹⁶ Preto naozaj s radosťou prijímajú rozkazy Boha, týkajúce sa našej spásy. Anjeli sú totiž vykonávateľmi božích rozkazov, vravieme, že Boh ich *posiela*, aby niečo *vykonávali*. Napríklad Hospodin povedal Mojžišovi: „*Hľa, ja pošlem svojho anjela, aby šiel pred tebou a chránil ťa na ceste.*“¹⁷ „*Poslaný bol anjel Gabriel od Boha do mesta galilejského...*“¹⁸ Na konci sveta „*Syn človeka*

¹⁵ Mat. 18, 10.

¹⁶ A. Tanqueray: *Précis de théologie ascétique et mystique*, str. 127.

¹⁷ Ex. 23, 20.

¹⁸ Luk. 1, 26.

pošle svojich anjelov...¹⁹ Boh totiž pri riadení sveta určil taký poriadok, že, hoci sám bezprostredne vplýva na každé stvorenie, jednako chce, aby nižšie bolo riadené vyšším, hmotné duchovným, menšie väčším. No a anjeli sú duchové podstaty a ako také prevyšujú všetky stvorené bytosti. Preto Boh ich používa pri riadení sveta, posíla ich na svet ako vykonávateľov svojich rozkazov. Anjeli, hoci opúšťajú nebo, neprestávajú vidieť Boha. Preto kdekoľvek uskutočňujú svoje poslanie, sú vždy blažení. Ani sa nezmenšuje ich dôstojnosť, keď opustia nebesá, tak, ako kráľ nič nestratí z kráľovskej dôstojnosti, keď susedí s kráľovským trónom, opustí palác a odíde do iných miest kráľovstva. Svätý Pavol dodáva,²⁰ že „služobní duchovia (anjeli), sú poslaní slúžiť tým, čo dosiahnu dedičstvo spásenia.“ Anjeli naozaj túžia iba po tom, aby na miesta padlých anjelov prišlo čo najviac ľudí, ktorí by miesto nich sa klaňali Bohu a ho oslavovali. A nakoľko sami zvišťali nad zlými duchmi, tiež si želajú chrániť nás proti útokom nepriateľa našej spásy. Preto najmä v pokušeniach máme ich vzývať o pomoc. Ďalej, anjeli prednášajú Bohu naše modlitby,²¹ totiž, aby som tak povedal, posilňujú, podpierajú ich vlastnými prosbami. Načim preto častejšie utiekaj sa k anjelom o pomoc, najmä v ťažkých chvíľach a predovšetkým v hodinke smrti, aby stáli pri nás a pomáhali nám odraziť posledné útoky satanáša a tak aby odprevadili našu dušu do neba.

Svätý Tomáš pripomína,²² že smýšľanie, názor človeka v konaní často sa mení, preto sa mýli a odkláňa od dobra. Je pravda, pokračuje anjelský Učiteľ, že človek slobodnou vô-

¹⁹ Mat. 13, 41.

²⁰ Zld. 1, 14.

²¹ Tob. 12, 12.

²² Suma teol. I, ot. 113, čl. 1.

Iou môže sa chrániť zla, ale nie dostatočne, lebo od dobra odvracajú ho vášne a náklonnosti k zlu. Podobne aj všeobecné poznanie prirodzeného zákona usmerňuje akosi človeka k dobru, ale nie dostatočne, lebo keď má použiť všeobecné zásady práva k jednotlivým činom, stáva sa, že mnohonásobne chybí. Preto Boh určil anjelov, aby človeka riadili a hýbali k dobru, aby sa nemýlil, aby ľahšie a istejšie konal dobro.

O poslaní anjelov rímsky katechizmus znamená toto: „Božia Prozreteľnosť určila anjelom úlohu, aby chránili ľudské pokolenie a boli na pomoci jednotlivým ľuďom, aby neutrpezli ťažšiu škodu. Lebo ako rodičia, keď deti nastupujú na nebezpečnú a ďalekú cestu, určujú im strážcov a pomocníkov proti nebezpečenstvám, tak aj Otec nebesky na cestu, ktorou ideme do nebeskej vlasti, každému z nás určil anjelov, pomocou ktorých môžeme sa vyhnúť úkladom nepriateľa... a pod ich vedením kráčať správnu cestou.“

Podľa tradičného učenia Cirkvi svätej každému človeku je určený jeden anjel, ktorý sa o neho osobne stará: je to *anjel strážny*. Tu na svete totiž ochrana anjelov sa považuje ako dostatočná milosť k spásu, ktorá sa nikomu neodopiera, preto ani pomoc anjelov nikomu sa neodoprie. Ďalej, svätí Otcovia a cirkevní Učitelia vravia, že každý jednotlivý človek má svojho anjela strážcu. Svätý Tomáš odôvodňuje to takto: „Ochrana anjelov je vykonávaním Božej Prozreteľnosti voči ľuďom. Pomer Božej Prozreteľnosti je iný k ľuďom a iný k porušiteľným stvoreniam, lebo ináč sa má k neporušiteľnosti. Ľudia sú neporušiteľní nielen ako spoločný druh, lež aj čo do vlastných tvarov jednotlivcov, ktorými sú rozumové duše, čo o iných porušiteľných veciach nedá sa povedať. A je jasné, že Božia Prozreteľnosť vzťahuje sa ponajprv na tie, čo

večne ostávajú... A ako je pravdepodobné, že jednotlivým druhom Boh určuje za ochrancov jednotlivých anjelov, tak je tiež rozumné, aby jednotliví ľudia mali svojich strážnych anjela." Svätý Tomáš tiež poznáva, že strážneho anjela dostane každý človek hneď pri krste.

Niektorí bohovedci učia, že vysokopostavené osoby, ako je pápež, biskup, vládca, atď., okrem anjela strážneho, ktorého majú od narodenia, majú aj iného, ktorý ich riadi vo vykonávaní úradu. Ba teológ Sylvius tvrdí, že pravdepodobne aj mestá, fary, rehoľné spoločnosti, atď., majú svojich anjelov, ktorí im pomáhajú dosiahnuť určený cieľ.

Anjel strážny nikdy neopustí svojho chránenca celkom. On je totiž vykonávateľ Božej Prezreteľnosti, ktorej činnosť celkom nikdy neprestáva. No opúšťa človeka v tom smysle, že neprekazí, aby povedzme človek neupadol do hriechu, alebo aby nebol sužovaný a podobne.²³

Teda poslaním anjelov v duchovnom živote človeka je: Chrániť ho pred nebezpečenstvami tela i duše; krotiť zlých duchov, aby ľuďom neškodili;²⁴ vzbudzovať v duši sväté myšlienky a spasiteľné rady; prednášať Bohu naše modlitby a vyprosovať nám od neho pomoc;²⁵ osvecovať rozum človeka tak, že nám pochopiteľne, ľahko predkladajú pravdy života a nakoniec, chránia svojich chránencov v hodinke smrti a po smrti odvedú ich do neba alebo navštevujú v očistci.

Prostredníctvom strážneho anjela bývame takto v ustavičnom spojení s nebom a túto skutočnosť musíme veru využívať pre svoje duchovné dobro. A to tak, že najprv bude-

²³ Suma teol. I, ot. 113, čl. 6.

²⁴ Tob. 6, 8; 8, 3.

²⁵ Tob. 12, 12.

me ho uctievať ako jedného z tých, čo stále vidia tvár Boha a pred nami sú zástupcami Otca nebeského. Pousilujeme sa tiež napodobniť jeho vernosť v službe Bohu. Dalej, anjelovi strážnemu musíme dôverovať, lebo je mocný a s radosťou chce nám pomáhať. Musíme sa k nemu obrátiť najmä vtedy, keď nás diabol pokúša, lebo anjel dobre pozná spôsoby tohto odvekého nepriateľa človeka. Sme v nebezpečnom pozíciu, keď načas rýchlo a opatrne sa rozhodnúť; je reč o povolení a nevieme si poradiť: v takýchto prípadoch obráťme sa na anjela strážcu, ktorý iste pozná božie úmysly a pomôže nám. Alebo sme pred dôležitým a ťažkým rokovaním s bližným. Prosme jeho strážneho anjela, aby pripravil svojho chránenca na tento úkon. A napokon anjela strážneho musíme aj milovať. Veď naozaj, je to verný priateľ, ktorý je vždy naporúdzi kedykoľvek nám pomôcť. Na tohto priateľa s láskou pamätajme najmä vo chvíľach, keď nám zdá, že sme sami, že celý svet nás už opustil... Nie, je niekto s nami... nikdy nie sme sami, s nami je vždy nám oddaný a veľkodušný priateľ: anjel strážca.

Kristus žijúci v nás.

Viliam Hofka.

4. V náručí Otcovom.

Vnútrotný život vteleného Syna Božieho by sa mohol krátko definovať: *láska k Otcovi*. Láska, prýšťa z bezprostredného videnia Otca.

Keďže však milovať je chcieť alebo nechcieť to isté, čo osoba milovaná, bolo aj Kristovi už pri vstupe na tento svet devízou: *plniť vôľu tohto, ktorý ho poslal*.¹ To mu bolo

¹ Z. 39, 8; Ján, 6, 38.

pokrmom po celý zemský život.² A keď už splnil všetko, čo mu bol Otec uložil,³ ochotne odovzdal do jeho rúk aj to posledné, čo mu ešte ostalo: svoj mladistvý život. Celý patrila Otcovi, ako zas Otec celkom patrila jemu.⁴ „*Jeho svet, jeho skutočnosť, jeho život, to bol — Otec.*“⁵ Toto zameranie Kristovho života k Otcovi bolo vlastne len logickým dôsledkom jeho *bytosného* vzťahu k prvej božskej Osobe. „*Operari sequitur esse.*“ Činnosť a bytie sú súvzťažné.

Kristus, ako druhá božská Osoba, je splodený Otcom. Otec je teda jeho Pôvodom, jeho *raison d'être*. Jemu vďačí za všetko, čo má. Celým svojím bytím je zekotvený v ňom, v Otcovi. „*Ja a Otec sme jedno... Filipe, kto mňa vidí, vidí i Otca... Neveríte, že ja som v Otcovi a Otec je vo mne? To on, Otec, ktorý zostáva vo mne, koná skutky.*“⁶

Odtiaľ to jeho životné lipnutie na Otcovi, odtiaľ tá jeho nežná a veľká láska k nemu.

Do tohto bytosného vzťahu Syna k Otcovi bola vliahnutá aj jeho ľudská prirodzenosť. Kristus aj ako Človek je vlastným Synom Božím. Synovstvo alebo otcovstvo je totiž pojem, ktorý sa vieže na osobu. A tá je u Krista iba jedna: božská. Ľudská prirodzenosť Kristova, hypostaticky spojená s jeho prirodzenosťou božskou, je práve tak vlastná Slovu, druhej božskej Osobe, ako jeho prirodzenosť božská.

Táto skutočnosť má nedozierny význam aj pre nás. Nielen preto, že Kristus, vykrvácajúc za nás, až nad mieru zadosťučinil za naše hriechy — jeho ľudské činy mali totiž hodnotu božskú, nekonečnú, — ale najmä

² Ján, 4, 34.

³ Ján, 17, 4.

⁴ Ján, 17, 10.

⁵ K. Adam: *Jesus Christus*, III. vyd., str. 149.

⁶ Ján, 10, 30 a 14, 9—10.

preto, že krstom aj my sme boli včlenení do jeho ľudskej prirodzenosti, ktorej sme sa tak stali údmi, integrálnymi časťami. „Celý človek, to je hlava a údy. Kristus je tou hlavou, my sme tými údmi. Celý Kristus, to je on a my... Kristom sme sa stali!“⁷

Sme teda doplnkom, alebo ako píše Apoštol, „plnosťou Kristovou“.⁸

Kristus si privlastnil našu prirodzenosť pri svätom krste. Pri svätom prijímaní, keď miesi naše telo so svojím a svoju krv mieša s našou, toto sjednotenie s nami dovŕšuje. Je a žije v nás a my v ňom.⁹

Takto stmelení s jeho prirodzenosťou ľudskou, prichádzame do neuveriteľne tesného spojenia aj s jeho prirodzenosťou božskou, ktoré — hádam to nebude opovážlivosť — môžeme nazvať: *srastenie*.

Keďže sme teda Kristovým človečenstvom srazení s jeho božstvom a sme s ním „ako by jedna osoba“ (svätý Tomáš), nevyhnutne sa dostávame aj do veľmi úzkeho vzťahu s Otcom, v ktorom Syn spočíva. Najjednoduchšie a najhlbšie tento pomer vyjadril sám Kristus: „Ja som v Otcovi svojom, vy ste vo mne a ja vo vás.“¹⁰ „Váš život je skrytý s Kristom v Bohu, píše zas svätý Pavol Kolosanom.“¹¹

S Kristom, s ktorým máme jedno telo, jednu krv, jeden život a s ktorým sme ešte aj jedného Ducha,¹² sme vtiahnutí do náručia jeho Otca. Naš pomer k nemu je obdobný pomeru vlastnej ľudskej prirodzenosti Kristovej. Otec vidí v nás nielen svoje prijaté dieťa, ale spoznáva v nás údy *vlastného* svojho

⁷ Svätý Augustín: Tract. in Joan. XXI, 8—9.

⁸ Ef. 1, 23.

⁹ Ján, 14, 20. Gal. 2, 20.

¹⁰ Ján, 14, 20.

¹¹ 3, 3.

¹² 1 Kor. 6, 17.

Syna, s ktorým tvoríme tajomnú, mystickú jednotu, jeden životný celok.

Nevesta, ktorá je so svojim ženíchom jedno telo, je bližšia jeho otcovi ako prijaté diata, ktoré je s prijímajúcim otcom spojené len zovňajším sväzkom právnym a mravným, ale nie krvným.

My sme tou nevestou, keďže sme s Kristom zasnúbení¹³ a s ním krvne a bytostne (a nielen mravne) spojení, strastení.

Nie sme teda synmi božím *popri* Jednorodennom, lež sme v ňom a s ním *len jedným Synom Otca nebeského*.¹⁴ A preto nás Otec miluje *tou istou láskou*, čo jeho. „Nech láska, ktorou si mňa miloval, sa rozprestrie i na nich, keďže ja som v nich.“¹⁵

Však preto poslal Otec na svet svojho Syna, aby skrze neho rozšíril svoju otcovskú lásku i na tých, ktorých predurčil, aby zobrazili v sebe jeho Syna¹⁶ — čiže na tých, v ktorých Syn rozvil svoje božské synovstvo a do ktorých vliat svoj vlastný život. „V tom sa prejavila láska božia k nám, že svojho jednorodného Syna poslal na svet, aby sme žili skrze neho.“¹⁷

Život, ktorý prúdi z Krista do nás, vyvierá z Otca. Kristus je jeho Sprostredkovateľom. Kristus eucharistický. Stal sa Chlebom, nie tak preto, aby býval *medzi nami*, ako skôr preto, aby býval *v nás*, žeby sme žili z neho tak, ako On žije z Otca. „Kto je moje telo a pije moju krv, zostáva vo mne a ja v ňom...

¹³ 2 Kor. 11, 2.

¹⁴ Porov. Scheeben: *Mysterien*, vyd. 1941, str. 318 a 319.

¹⁵ Ján, 17, 26.

¹⁶ Porov. Rim. 8, 29—30.

¹⁷ 1 Ján 4, 9.

Ako ja žijem z Otca, tak ten, kto mňa je, bude žiť zo mňa."¹⁸

Otec je teda Princípom života Kristovho, ale i nášho. Je ako by Koreň, z ktorého vyrastá Kristus-Kmeň. Do tohto sme zas vštepení my — ratolesťi.¹⁹

A práve pre toto organické spojenie s Otcom cez Krista, pre túto podivnú, ale skutočnú symbiózu, sa môžeme *nielen nazývať, ale skutočne aj byť* dieťkami božími.²⁰ Veď kde niet sjednotenia prirodzenosti a života, tam niet ani otcovstva a synovstva. My však máme účasť na prirodzenosti a živote božom,²¹ pretože sme srastení s Kristom, z ktorého prúdi jeho božský život do našich duší. „Kto má Syna, má život; kto Syna nemá, nemá života.“²²

— Kristus bol celým svojím bytím i žitím zameraný k Otcovi. Otec bol jeho jedinou myšlienkou, jeho jedinou láskou. Všetko mu rozprávalo o ňom: vláci nebeskí i ľuďie poľné, celá božia príroda i ľudia. Vždy a všade videl a miloval len jeho. V ňom bol a v ňom žil. Otec bol jeho živlom. Všetko vzťahoval na neho. Sebe nič nepripisoval, ani učenie, ktoré ohlásil,²³ ani skutky, ktoré konal. „Ja od seba nič nekonám“²⁴ — vyhlásil proste.

Láska k Otcovi ho nútila, aby robil vždy len to, čo sa páčilo jemu.²⁵ Celý jeho život bolo neprestajné: „Áno, Otče!“²⁶

A táto láska Kristova bola pri krste svä-

¹⁸ Ján, 6, 57—58.

¹⁹ Porov. Ján 15, 1—8.

²⁰ 1 Ján 3, 1.

²¹ 2 Peter. 1, 4.

²² 1 Ján 5, 12.

²³ Ján, 17, 16.

²⁴ Ján 8, 28.

²⁵ Tamtiež, v. 29.

²⁶ Mat. 11, 26.

tom skrze Ducha sv. vliata i do našich srdc.²⁷
Môžeme milovať Otca tou istou láskou, čo Kristus!!

On — božský Prometheus — sniesol nám s neba tento posvätný oheň a nemá iného zeklamia, než aby blčal a zapálil srdcia všetkých.²⁸

Však preto si nás privtelil, aby mohol v nás ďalej milovať svojho Otca a aby sme i my boli tam, kde je On — v náručí Otcovom.²⁹

5. V jednom Duchu.

Vykupiteľské dielo božie spočíva nielen v tom, že Boží Syn svojou krvou zmyl s nás hriechy a že už viac nie sme synmi božieho hnevu. To je len negatívna stránka vykúpenia. Pozitívna je v tom, že sme včlenení do Kris'a a tak vovedení do spoločenstva s Najsvätejšou Trojicou.³⁰ Naše božie synovstvo nie je teda napodobeninou synovstva Kris'ovho, ale skôr jeho rozšírením. Aj naša účasť na božom živote nadobúda svoju nekonečnú hodnotu najmä odtiaľ, že vyviera z vlastnej ľudskej prirodzenosti Syna Božieho, s ktorou sme srastení. Toto srastenie je najdokonalejšim zobrazením bytostnej jednoty Otca a Syna v Duchu Svätom. V Kristu sa dostávame do zvláštného dôverného vzťahu k trom Božským Osobám, ktorý nekonečne presahuje požiadavky každej stvorenej bytosti a je prirodzeným len ľudskej prirodzenosti Kristovej. Z nekonečnej milosti božej sme teda tým, čím je Kristus svojou prirodzenosťou rodom.³¹

Pri *logickom* postupe sa nám najprv načrtá náš vzťah k druhej Božskej Osobe, lebo

²⁷ Rim. 5, 5.

²⁸ Luk. 12, 49.

²⁹ Ján, 17, 24.

³⁰ 1 Ján, 1, 3.

³¹ Svätý Augustín: *Sermo* 139, 1.

však sme mystickými údmi jej vlastnej ľudskej prirodzenosti. Potom je nám zrejmy náš pomer k Otcovi, ktorý je Pôvodom Syna a tak aj nás, jeho údov. „Ja som v Otcovi svojom a vy vo mne.“³² Napokon prichádza do úvahy náš postoj k tretej Božskej Osobe, k Duchu Svätému. Časove však nepatríme skôr Synovi ako Otcovi alebo Duchu Svätému, pretože nikto nemôže byť najprv synom a až potom mať otca. Táto súvzťažnosť platí aj o Duchu Svätom. „*Duch Boží prebýva vo vás. Kto však nemá Ducha Kristovho, ten nie je jeho.*“³³

Byť v Kristu, znamená teda toľko, ako byť aj v Duchu Svätom. To preto, že Duch Svätý je *Duchom Kristovým*, ktorým je pomazané a presieknuté jeho človečenstvo.³⁴ Čo je potom zrejmejšie, ako že ten istý Duch preniká aj nás, údy Kristove, aby tak dovíšil našu jednotu s našou Hlavou? „*Však práve tým sa stávame prirodzenému Synovi Božiemu najviac podobnými, že v nás osobne prebýva ten istý Duch, ktorý prebýva i v ňom.*“³⁵ A preto je naše spojenie s Kristom najvernejším odzrkadlením bytostnej jednoty Otca a Syna, lebo máme s Kristom spoločné to, čo je spoločné Otcovi a Synovi, totiž Ducha Svätého. Ten istý Plameň, ktorý svára Oboch v jednu Bytosť, svára aj našu a Kristovu ľudskú prirodzenosť ako by v jednu bytosť, v jedného Krista. Sme teda nielen „*jedného tela*“³⁶ s Kristom, ale i „*jedného Ducha*“³⁷, pretože „*kto je primknutý k Pánovi, je s ním jedného Ducha.*“³⁸ Náš vzrast v Kristu je aj vzrastom v Duchu Svätom. Pri svätom prijímaní pijeme zo

³² Ján, 14, 20.

³³ Rím, 8, 9.

³⁴ Porov. Iz. 1—3.

³⁵ Scheeben: *Mysterien* 1941, str. 145.

^{36—37} Ef. 4, 4.

³⁸ 1 Kor. 6, 17.

Srdca Kristovho nielen jeho krv, ale aj jeho Duch,³⁹ takže sme nositeľmi nielen Krista, ale aj Ducha Svätého, ktorý v nás, ako vo svojom chráme, prebýva a ktorému, tak ako Kristovi, celkom patrime.⁴⁰

Duch Svätý je Duchom Kristovým, ale rovnako aj Otcovým,⁴¹ pretože vychádza z oboch ako zo svojho spoločného Pôvodu. On je Dovŕšiteľom jednoty Otca so Synom a tak aj s nami. „V tom sa javí naše spojenie s Otcom nebeským najžiarivejšie, že nám poslal svojho vlastného Ducha.“⁴² Keď plati apodiktický výrok Kristov, že nikto neprijde k Otcovi, ak nie cez neho,⁴³ nie menej platí aj zásada, že tento prístup k Otcovi máme skrze Krista v jednom Duchu.⁴⁴ Len preto, že máme Ducha vlastného Syna Božieho, smieme aj my, prijatí synovia boží, volať ku Kristovmu Otcovi: „Abba, Otče!“⁴⁵

Môžeme teda povedať, že Duch Svätý je nám tým, čím je Kristovmu človečenstvu: Ohnivom, spájajúcim nás so Slovom aj s Otcom, aby sme — podľa slov samého Krista — boli s nimi a medzi sebou jedno tak, ako Oni sú jedno medzi sebou.⁴⁶

Lež Duch Svätý je nielen Pôvodom nášho bytosťného spojenia s Bohom, ale aj Pôvodom našej nadprirodzenej činnosti, nášho nového života v Kristu. Všetci ani nemôže byť život údom stvárňovaný iným duchom, ako život Hlavy — Krista, ktorý od prvej chvíľky

³⁹ Ef. 5, 18 a 1 Kor. 12, 13.

⁴⁰ 1 Kor. 3, 16—17 a 6, 19—20.

⁴¹ Mat. 10, 20.

⁴² Scheeben, *tamže*.

⁴³ Ján, 14, 6.

⁴⁴ Ef. 2, 18.

⁴⁵ Rím. 8, 15.

⁴⁶ Ján, 17, 21.

svojho zemskeho žitia⁴⁷ až do poslednej⁴⁸ bol neprestajne pod vplyvom Ducha Svätého. Skrze Ducha Svätého sme znovuzrodení pri krste svätom⁴⁹ a prijíti za dieťa božie.⁵⁰ On nás učí každej pravde,⁵¹ rozlieva do našich sŕdc lásku božiu;⁵² vzdychá za nás nevysloviteľnými vzdychmi.⁵³ Slovom on je Rozdávatel všetkých nadprirodzených darov.⁵⁴ Tým sa líšia boží synovia od synov tohto sveta, že sa dávajú viesť Duchom Božím,⁵⁵ ako sa ním nechal viesť aj vlastný Boží Syn.⁵⁶

Preto poslaním Ducha Svätého, žijúceho v nás, je: *viesť do nás život Kristov, vytvoriť z nás Krista*. „Kristus sa z Ducha Svätého počul v sŕci, aby bol prirodzeným Synom Božím; iní sú Duchom Svätým posvätení, aby boli prijatými synmi božími.“⁵⁷

V spoločenstve s Duchom Svätým sa naše spolužitie s Otcom i Synom sceľuje a utužuje a ich láska k nám nadobúda perspektívy nekonečné, božské, pretože Duch lásky Otcovej k Synovi a Synovej k Otcovi vane aj našim bytím a žitím a strhuje nás do náručia obidvoch, v ktorom aj sám spočíva.

⁴⁷ Luk. 1, 35.

⁴⁸ Žid. 9, 14.

⁴⁹ Ján, 3, 5.

⁵⁰ Rim. 8, 15.

⁵¹ Ján, 16, 13.

⁵² Rim. 5, 5.

⁵³ Rim. 8, 26.

⁵⁴ 1 Kor. 12, 11.

⁵⁵ Rim. 8, 14.

⁵⁶ Mat. 4, 1.

⁵⁷ S. th. III., q. XXXII, art. 1.

Prečo nemôžeme prijať panteizmus ?

Dr. Emil Stach.

Panteizmus je filozoficko-náboženský systém, ktorého dogmou je: *Credo in naturam-matrem omnipotentem*. Panteizmus podľa toho pokladá za pôvodcu všetkých vecí nie nekonečného ducha, osobu, t. j. Boha, ale prírodu, ako bytosť nevyhnutnú, večnú a najvyššiu, no nie ako osobu. Podľa panteizmu všetko je Boh. Medzi Bohom a svetom niet vecného rozdielu. Svet nebol stvorený, je iba prejavom absolútnej a neohraničenej prapodstaty. Táto prapodstata nie je pasívna, ale sa rozvíja. Rozvíja sa rôznymi prejavmi.

Niektorí panteisti tieto prejavy považujú za čosi skutočné. Iní zase tvrdia, že je to iba logický proces. Podľa toho rozoznávame panteizmus realistický a idealistický. Hlásateľom prvého je Baruch *Spinoza*. Druhý hlásal *Hegel* so svojimi žiakmi. Podľa Hegela svet je súhrnom všetkých protikladov v absolútne a jestvuje iba v myšlienke. Postup pri vývoji prapodstaty by bol podľa Hegela tento: V myšlienkovom svete sa najprv vytvoril klad, potom zápor a konečne zápor záporu, čiže totožnosť kladu a protikladu. Tieto názory sú skôr iba neplodnými abstrakciami suchého filozofického rozumu, ktorý nepozná reálny život.

Veď takéto závery celkom odporujú zdravému ľudskému rozumu. Lebo keď všetko je božstvom, potom aj človek je Boh. Po čom človek nemôže urobiť nič zlého. Nemožno ho ani trestať. Panteistické učenie má pre mravný život človeka katastrofálne následky. Niečo potom bráni zodpovednosť vojnových zločincov? Človek-Boh predsa je svätý. Čo robí, všetko dobre robí.

Rozum ľudský celkom jasne rozlišuje medzi svetom a inými bytosťami na s'vete. Robíme rozdiel medzi sebou a medzi zvieratmi. Rozlišujeme medzi rastlinami a nerastmi. Podľa panteizmu medzi vecmi a medzi osobami niet vecného rozdielu. Podľa neho ľudia by museli byť aj čo do podstaty to isté. A predsa zdravý rozum aj denná skúsenosť nám jasne svedčí, že veci a osoby a zase veci medzi sebou nie sú totožné.

Rozmanitosť vecí na svete tiež nemohla vzniknúť vývojom jednej a tej istej bytosti. Idealistický vývoj je nemožný, lebo prechod z rozumového procesu k reálnym veciam je nemožný. Keď si všimneme realistickú evolúciu, zase len musíme odpovedať záporne. Pri rozvoji vec sa musí stávať čímś, čím predtým nebola, alebo aspoň nie v tej miere. Pri vývoji musí strácať aj svoju nedokonalosť. Absolútne by tak'o vždy znovu a znovu získavalo dokonalosť, ktorých predtým nemalo. Toto však odporuje pojmu božstva.

Pri každom vývoji musí byť rozdiel medzi subjektom, ktorý sa rozvíja a formou, ktorú priberá pri vývoji. Subjekt pri vývoji musí byť nevyhnutne ohraničený. Ak by nebol ohraničený, musel by byť absolútny a absolútne sa nemôže rozvíjať.

K tomu ešte dodávame, že podstatný rozvoj nie je možný, lebo obsahuje v sebe protirečenia. Jedna vec by musela stratiť svoju podstatu a dostať druhú. Musela by sa stať ničím a predsa niečím. Vec môže stratiť svoju podstatu, ale to už nie je premena. Vec jedno-ducho prestáva byť tým, čím bola. Keďže nemožno pripustiť podstatnú premenu, ani jedna vec seba samu nemôže podstatne premeniť. Musela by sa sama urobiť a preto by súčasne jestvovala i nejestvovala. No tak hovorí znamenalo by proti sebe postaviť dve pravdy.

Prípadkový vývoj pripúšťame, keď pod-

stata ostáva nezmenená a mení sa iba forma. Ten vývoj je tiež možný len vtedy, ak vec závisí od kohosi iného. Ten iný musí veci dodávať, čo jej chýba. Sám sebe nikdy nikto nedá dokonalosť. Platí dodnes pravda, že všetko, čo sa mení, mení sa pod vplyvom druhého.

Preto, ak podľa panteizmu jestvuje iba jedna podstata, tej nesmie nič chýbať, preto sa ani nemôže rozvíjať. Preto celá panteistická náuka je proti zdravému ľudskému rozumu a sám ľudský život so všetkými zjavmi panteizmus odmieta.

Na svete sú dve základné náuky: teizmus a panteizmus. Prvý sa opiera o osobného Boha. Druhý o prírodu. Prvý si volí za princíp neviditeľné a nekonečné. Druhý viditeľné a neurčité. Kto nie je teista, nuž potom musí byť panteista. Netreba si však myslieť, že panteizmus je novinkou moderných rozumov. Nie. On je tak starý, ako samotné ľudstvo. Veď kto pred storočiami neuznával Boha ako pôvod všetkých vecí, obrátil svoj zrak na prírodu, aby ona mu dala odpoveď na všetky záhady ľudského umu a jej srdca.

Panteistický Boh — t. j. príroda, bol by skôr príšerou, než dečím takým, čo by sa dalo milovať. My prírodu milujeme, ale iba ako stvorenie. Nie ako osobu, ale ako vec, ktorú stvoril Boh. My k prírode nemôžeme mať nikdy osobný vzťah a tým menej takú lásku, na ktorú si robí nárok osobný Boh voči svojmu stvoreniu. Veď v prírode samej niet nijakého vedomia. Niet tam rozumovej jednoty. My prírodu skôr obdivujeme a máme s ňou niekedy sústrasť. Obdivujeme ju pre jej vznešenosť a mohutnosť síl. Máme s ňou sústrasť pre jej otrockú poslušnosť nemeniteľným zákonom, ktorým všetko podlieha. Niekedy v prírode je iba mlčivá krása, ktorá sa nám nijako nevie prihovoriť do duše. Preto ju ľutujeme. A kde je potom svrchovanosť, to jest neob-

medzená moc nad každým prejavom života? Táto je nevyhnutnou vlastnosťou absolútnej bytosti. My však vidíme celkom jasne, že príroda je otrok a nie svrchovaný pán.

Podľa panteizmu aj človek, ináč „bôžik“ pre seba, mal by byť svrchovaným pánom svojho života. Mal by byť vonkoncom autonómny aj v rozumovom svete, v mravnom svete aj v spoločnosti. A je ním naozaj? Je skôr úbohé stvorenie, ako svrchovaný pán. Či sa človek aspoň narodí v tú hodinu, ktorú si sám určí? Či odíde z tohto sveta, kedy sám chce? Iba ak by spáchal samovraždu, ale i tá svedčí proti človeku zbožstvenému v panteistickom smysle. Veď „boh“ nemá násilne uľekať zo života. Bytie je dokonalosť a zbaviť sa bytia je veľké minus, ktoré sa nemôže slúčiť s pojmom božstva.

Príroda nemá povahu bytosti bez príčiny. Boh sám o sebe povedal: „Ja som, ktorý som.“ Či príroda, dačo také môže povedať? Nekonečnosť je pivá známka bytosti bez príčiny. Má príroda túto známku? Vôbec nie. Všetko v prírode je obmedzené. Dialky i dokonalosti všetkých vecí aj ich časové trvanie. Všetko je so železnou presnosťou odmerané. Ešte aj tam tušíme hranice, kde zrak ľudský už nepreniká. Lebo ľudský rozum ihneď robí uzávery aj v iných prípadoch, ak zbadal nedokonalosti v jednej veci. Nekonečnosť sa nedá ani deliť. Keby sme z nej mohli dostať do ruky čo len jeden atom, už nekonečnosť by sa drobila a tým by padol celý jej pojem s vznešenej výšky.

Keby príroda bola sama od seba, musela by mať svrchovanú slobodu, to jest, bola by suverenná. Nik by jej nerozkazoval, ale rozkazovala by sama. A my vidíme, že zákony prírody sú také, že si ich mýtva hmota sama dať nemohla. Hmota je bez rozumu a bez vôle. Tá si nikdy nemôže dať sama zákon. Musí

byť ktosi iný, čo zákon pripojuje k veci, ktorá začína jesivovať.

Človek prírodu berie do svojich služieb tak, že jej slepé sily svojim rozumom zapojí do podnikov slúžiacich ľudstvu. Teda človek je v tom ohľade svrchovanejší ako príroda; ktorá má byť podľa panteizmu prabožstvom. Človek má už v sebe určitú výšku a veľkosť, ale tie sú niekedy také, že len prezrádzajú tragickú biedu človeka. Lebo človek niekedy s tej výšky padá do priepasti, do akej sa nemôže dostať nerozumná bytosť.

Človek prvým pohľadom poznáva, že vesmír nemôže byť sám od seba. Každé dieťa cíti bez dlhého filozofovania, že zemi chýba mnoho vecí. Keď mu povie, že je Bohom, neuverí vám. Stačí, keď ho len raz rozbolí hlava, aby vedelo, že ste k nemu neúprimní.

Každá skutočnosť okolo nás je obmedzená. Pravdy sú absolútne. Sú väčšie ako rozum, ktorý ich vníma. Príroda nám ukazuje len geometrické figúry. Rozum nám objavuje matematické zákony. Rozum nám objavuje aj metafyzické zákony. Tie sú už odliskom iného sveta ako je príroda. Metafyzická skutočnosť je vyjadrovaná pojmom „pravda“. Ale kde túto pravdu nájsť? Kde je jej princíp? Je ona iba prázdny pojmom? Či je to hádam sám vesmír? Prázdny pojmom nie je, lebo vyjadruje skutočnosť. Sám vesmír to tiež nie je, lebo ten má hranice. Pravda nemá hraníc. Pôvodcom pravdy nemôže byť náš duch. On má tiež svoje hranice. Má začiatok a jeho schopnosti sú obmedzené. Pravda takých obmedzení nepozná. Pravda je večná. Nestarne. Je vždy aktuálna. Duch sa zdokonaľuje. Priberá dačo také, čo predtým nemal. Preto náš duch nemôže byť princípom pravdy.

A či nevidíme na každom kroku ustavičné napatie duchov pri hájení pravdy, keď iní duchovia ju popierajú? Či pravda môže bojo-

vať proti sebe, ak by sa mala stotožňovať s ľudským duchom, alebo aspoň ak by ľudský duch mal byť jej princípom? Nikdy nie. Aj preto panteizmus padá. Lebo pravda nie je iba prázdne slovo. Nie je vo vesmíre iba ako výraz. Je vo vesmíre tak, ako umelec vo svojom diele. Náš duch ju vníma tak, ako oči slnko. Ona je dačo mimo nás. Je osobou. Je večná, nekonečná a sama od seba. Vie o sebe a poznáva seba. Meno tej pravdy je Boh. Ináč môžeme povedať, že pravda je abstraktným menom Boha.

Pravda je predmetom a životom ľudského ducha. Spravodlivosť je zasa životom ľudského svedomia. Naše svedomie uznáva určité pravidlá práv a povinností medzi slobodnými bytosťami. Tie pravidlá — to je spravodlivosť. Ale kto robí spravodlivosť? Či je ona ponechaná slobodnej vôli človeka? Potom by bola taká nestála, ako sám človek. Každý deň by sa menila. Keď spravodlivosť je skutočnosťou, musí byť skutočnosťou metafyzickou. A tá zasa môže byť niečím skutočným iba v osobe, ktorá je sama od seba. Má vôľu a môže preto vydávať rozkaz, ktorý každého zaväzuje.

Keď pravda je abstraktným menom Boha, spravodlivosť je jeho druhým menom. Pravda a spravodlivosť nie sú iba slovné hračky filozofie. Filozof dakde v kúte izby môže prísť k ním suchým a neplodným abstrahovaním. Ale ľudstvo z nich nevyhnutne žije. Každý človek nevyhnutne potrebuje pravdu pre svoj rozum a spravodlivosť, aby sa bránil. A ľudstvo sa v tej veci nemôže mýliť. Sú prípady, že človek sklamaný ľudskou spravodlivosťou, odvoláva sa na najvyšší tribunál božej spravodlivosti slovami: Volám ťa pred boží súd. Panteistické neosobné božstvo na hájenie ľudských práv je hluché a bezcitné. Takého Boha ľudstvo nehľadá a nepotrebuje.

Proti panteizmu hovorí všetko. Ľudský

rozum ho zamietá ako pomýlený filozofický systém. Ľudské srdce s k nemu nikdy nemôže skloniť, lebo panteistického Boha nemôže milovať. Ľudská duša ho odmieta ako zlý náboženský systém. Proti nemu je aj sama príroda, lebo ona kričí: Boh ma stvoril. Panteizmus zamietá aj ľudské svedomie a celú ľudskú spoločnosť. Lebo prijať panteizmus do spoločnosti a podľa neho žiť, by znamenalo ľudskú spoločnosť rozvrátiť. Pre rozumného človeka zostáva na výber iba teizmus, ktorý hlása osobného Boha, Stvoriteľa neba i zeme.

Rozumárstvo — prekážka duchovného života.

Marcel Horniak, SS.

Za najspohľadlivejšiu zbraň človeka pokladajú mnohí rozum. No ten sa už neraz stal nástrojom ľudskej vrtkavosti a slepých vášní, ktoré ho premenily na nebezpečnú, dvojsečnú zbraň! A tá môže byť osudná aj pre majiteľa samého, keď nevie s ňou narábať. Nesprávnym používaním rozumu už toľkí naslúpili na mylné cesty. Unášani tvrdohlavou zatratosťou boli strhnutí do nesmyselných a bezúčelných systémov, z ktorých ani pomocou Ariadniny nite nenájdu cestu k návratu.

Rozumárstvo môžeme pripodobniť mohutnej veži, ktorá pri obdivuhodnej mohutnosti má aj tieň primeraných rozmerov. Je bezpochybné, že rozum nám koná veľmi cenné služby. Dťom rozumu dal nám Boh možnosť orientovať sa po spleťitých cestách života a uľahčuje nám vybrať si tú správnu, aby sme sa po nej istejšie dostali k nemu, k najvyššiemu cieľu a večnej pravde.

V rozume dostal človek spoľahlivý kompas, ktorý veľmi citlivo reaguje na každú

pravdu. Môžu naň síce pôsobiť aj iné magnetické sily, ale keď je náležite izolovaný, škála citlivosti ostane vždy presná, reaguje hneď aj na tie najmenšie výkyvy. — K rýchlomeru pripodobňujú daktorí rozum človeka, ale k takému, čo nemá len hrubé kilometrové rozdelenie, lež aj metrové stúpanie zaznačuje. Má tú výhodu, že prinúti pomalšie a tým istejšie uberať sa po cestách života. Aspoň sa včas zbadajú osiré zatáčky, zradné závozy, tajné prepadliská a vôbec také nebezpečné úseky, ktoré by znemožnily, aby sme sa bez pohromy dostali k svojmu cieľu.

Kto používa tohto meradla rýchlosti, pokojnejšie sa rozhladí po širokej oblasti života, rýchlejšie zmerá cestu a zhodnotí prípadné možnosti vyhnúť sa prekážkam. Neprikláňa sa k bezcenným predmetom, aby nestratil prehľad. S výšky zmapuje všetko, ako dobrý inžinier. Preto býva jeho cesta rovná, nie kľukatá a v jeho živote prevraty a nepredvídané obraty sú zriedkavé.

1. Stanovisko katolíckej Cirkvi.

Katolícka Cirkev si uvedomuje, že ľudský rozum je dosť silný a súci nájst pravdu, preto nekladie prekážky vedeckému badaniu a všemožne podporuje zdravé intelektualistické pohyby. Lež nie také racionalistické siláctva, ktoré veria, že by rozum mohol obsiahnuť celú skutočnosť. Veď nik z nás nemôže byť studnicou, z ktorej samej voda vyviera. Musí prejsť do nej náctieť shora. Človek netvorí z ničoho, nie je sebestačný a preto nemôže byť prvým a posledným zdrojom svojej bytosti. Ale ani od sveta nemôže očakávať posledné rozlúštenie otázok.¹

Bol by hoc aj génium, vedcom alebo

¹ P. Peter Lippert S. I.: Podstata katolíckeho človeka. SSV Trnava, 1932, str. 41 a 53.

učencom svetového mena, nemôže všetko vedieť. V nijakom odbore nie! v skutočnosti neohraničeného pokroku, ale každý pokrok prechádza niekde do vyššieho, vlastne najvyššieho a tam prestáva. Niet teda skutočnosť, ktorá by sama o sebe mohla mať úplne dovŕšený smysel, lebo vždy ukazuje nad seba a vždy a všade nad vlastnými hranicami má slúžiť inému. Ani najnadanejší človek neobsahuje vo svojej duši všetky pravidlá a všetky vlastnosti dobra. Cirkv miluje pokrok (no nie pokrokárstvo!), lebo púť človeka k ustavičnej činnosti, aby prekonajúc seba došiel sa k vyšším cieľom. Tieto snahy ľudskej prirodzenosti využívame, keď túžbu po pokroku zapájame do služby najvyššieho.

Láskou a snahou po pokroku nechce však ubíjať to, čo si cení nadovšetko: *spásu duše*. Zamietá preto ako škodlivé každé prehnané zhodnocovanie rozumových schopností človeka a ich výlučné zapojenie do oblasti empiricko-vedeckej na úkor duševných záujmov človeka. — Zastavíme sa pri niektorých heslách, ktoré často počujeme od prívržencov rozumárskych a naturalistických smerov, keď vyzdvihujú všemohúcnosť „božskej prírody“ a sebestačnosť ľudského rozumu. Zazlievajú pri tom Cirkvi, že tento ich názor neprijíma a zavrhuje.

2. Námietky a odpovede.

Z toho božského, čo mnohí hľadajú v *prírode*, naozaj ostane len veľmi málo. Čo sa im zdálo na nej božské, nie je podstatou, ale iba povrchom. Príroda nie je bohom, ani obrazom božím. Je a ostane iba slopou božou. Neprávom ju teda zbožňujú, veď im to nič neprinesie. Tam je príklad antického človeka. Dokiaľ žil v styku s duchmi prírody, dokiaľ budoval svoj život na mytologickom chápaní prírody, nemohol sa nad ňu povzniesť, ani vy-

tvoriť prírodné a technické vedy. Človek nemôže stavať železnice a káblť telegrafické vedenia, ak sa bojí prírodných besov.² Až keď sa kresťanstvom odbožnila príroda, náukou o Bohu ako bytosti transcendentnej umožnil sa rozvoj vied prírodných a tým aj vláda nad prírodou.³ Len kresťanstvo umožnilo pozitívne bádanie prírodné a pozitívnu techniku. Toto mal pred očami *De Broglie*, keď napísal: „Nie je pravda, že veda vylučuje náboženstvo. Pravda je, že pravá veda nčí nepravých bohov a nepravá veda bojuje proti pravému Bohu.“⁴

Človek stal sa vraj *mierou vecí*, tvrdil aj Pytagoras. Hej, ale iba pre veci stvorené, nie však pre seba samého, lebo tu je mierou Boho-človek. Pre tých, čo by v neho neverili, nestúpil by musel nadčlovek. I keby bol človek uznávaný a prijatý za všeobecnú mieru vecí, prípadne za predstaviteľa a pana sveta, neprestane byť zodpovedným tomu, ktorý ho tak povýšil, keď ho stvoril na svoj obraz: Pánu Bohu. Človek je teda *akousi živou hranicou*; jeho cesta v prírode je zaťažená tým, že podlieha a je zodpovedný Bohu. Cesta k Bohu zas je tým zaťažená, že aj on je len tvorom a preto aj on musí prichádzať k Bohu s tým úkonom, ktorý je odlúčenie, ale súčasne aj spojenie (odlúčenie od sveta a od seba a spojenie s Bohom): skrze poslušnosť a klaňanie sa Bohu.

Jedine človek bol tak povýšený, že sa stal syntézou duše a tela, syntézou času a večnosti. Mohol by sa vyhlásiť za sebestačného, ak by bol súci uzavrieť sa úplne do seba

² N. Berdiajew: *Der Sinn der Geschichte*. Otto Reichl. Dormstadt 1925, str. 166.

³ Dominik Pecka: *Tvář člověka*. Akord, Brno 1939, str. 50.

⁴ De Broglie: *Religion et Critique*. V. Lecoffre, Paris, 1906, str. 204.

a byť cieľom pre seba. Ale v tejto uzavretosti do seba bol by nedostatok duchovosti a z toho vyvierajúca bezobraznosť by bola popieraním večna v ňom. Cieľ a smysel človeka je nadľudský. Je to únik z biedy vznikania do výšky bytia, do vrcholu súcna, kde ho túžba ženie. Dynamika jeho ducha púdi ho ďalej. Z konečného do nekonečného, z relatívneho do absolútneho, s času do večnosti.⁵

Človek hľadal všelijaké vytáčky, aby unikol večnosti, hľadájac si pomocou rozumu náhradu v čomsi inom. Večnosť bude chcieť chápať celkom abstraktne, alebo ju stahovať do času, prípadne učiť ju len predmetom obraznosti alebo metafyzického hľadania, len aby nemusel prijať večno, spojené s nadprirodzenom. Ale túžba po plnosti hodnôt a života, túžba po nekonečnej kráse, spojená vo svojej najväčšej hĺbke s pocitom márnivosti a s neutešiteľnou trpkosťou a žiaľom, strhuje ho do hlbavého nespokojného hľadania večnosti, ku ktorej sa rozum predsa len vracia.

Večnou snahou človeka bolo a je byť ako Boh, a to najmä v poznaní vecí, chcení a konaní. Rozumárstvo nastúpilo na miesto hierarchického vzťahu vedenia a viery s nárokom porozumieť všetkému. Fenomenologia zasa vo svojom najodvážnejšom, Bohu podobnom snažení išla dokonca až k nazeraniu, k schopnosti, ktorá len Bohu patrí. Svet a človek chceli byť ako Boh. Tvorivá moc človeka má síce nekonečne bohaté možnosti uplatniť sa, ale nikdy ich nebude mať toľko, aby stačily na vytvorenie jedného atómu, aby sme nepovedali jedného zrnka piesku — z ničoho. Teda človek bude „ako“ Boh, keď bude účastný jeho nestvoreného bytia. To však nebude vychádzať z vlastného bytia, ani z vlast-

⁵ Theodor Haecker: Co je člověk, Vyšehrad, Praha 1940, str. 50.

nej moci človeka, ani kedy a kde to bude chcieť on, siláctvom svojho umu. Bude mu to dané iba z milosti božej.⁶

3. Človek — boží obraz

Istá skupina obdivovateľov rozumových schopností človeka²⁾ odvoláva sa na jeho mimoriadne povýšenie, keď aj podľa slov svätého Písma stvorený bol *na obraz boží*.⁷ No veľa sklamaní priniesol aj tento výrok Písma, najmä tým, čo si chceli na ňom vystaviť sny svojho velikánstva. Lebo keď poznali dôstojnosť, ku ktorej sa človek dostal, museli si uvedomiť aj nesmierne mravné povinnosti, ktoré z toho vyvierajú pre život človeka. Ak je človek božím obrazom, stal sa ním len preto, že má rozum a slobodnú vôľu. Teda svojou duchovnou stránkou a osobným životom, ktorý ho stavia nad ostatné bytosti. Vyššie spomenutá veta Písma, ak ju doslovne chápeme, je len statická. Ako i obraz sám. A znamená len bytie a cieľ človeka v prirodzenosti tohto sveta. A keďže cieľom stvorenia je síce návrat k Bohu a to za stáleho božieho zachovávanía stvorenej prírody, mnohým sa zdá, že človekovi sa dáva úplná voľnosť v požívaní od Boha prijatých darov prirodzených, teda aj rozumu.

*„Všetko nedokonalé je akousi účasťou na dokonalom.“*⁸ V tomto smysle potom pravý a najhlbší smysel človeka môže byť daný iba Bohočloveku Ježišu Kristovi. Nakoľko sa vtelením zmenila ľudská prirodzenosť, tým že jej bola umožnená účasť na božstve, byť človekom neznamená už len starostlivosť o vývin prirodzených schopností, ale sa aj zúčastniť Bohočloveku a patriť svojou podstatou Kristovi. Až teraz sa vete: *„Človek je stvo-*

⁶ Tamže str. 49—50.

⁷ Gen. 1, 27.

⁸ Sv. Tomáš Akv.: *Suma teol. I. ot. 93. čl. 4.*

rený na obraz boží", dostalo patričnej dynamiky a životnosti. Nezaznačuje už len bytie a cieľ človeka v prirodzenosti tohto sveta, ale sláva sa popudom k statočnému naplneniu nevyplniteľnej tajnej túžby byť ako Boh, nielen podľa ľudského spôsobu, lež podľa božej vôle. Prirodzeným silám človeka ostane aj naďalej to zachovávanie božie, ale určil sa im spôsob, ako majú byť využité podľa vzoru Bohočloveka.

Ľudská osobnosť v najvlastnejšom slova smysle existuje len v Kristu a skrze Krista. Antologická hĺbka človeka je spíata so skutočnosťou, že Kristus nie je len Boh, ale i človek. A tak skrze jeho ľudskú prirodzenosť máme účasť na nestvorenej prirodzenosti Božej. Predstava o človeku závisí teda od predstavy, akú máme o Kristu.⁹ Ani Boha, ale ani seba samých nemôžeme poznať správne iba skrze Krista. Človek odlúčený od Krista je človek odlúčený aj od Boha.¹⁰

Teda človek, boží obraz, nemá len cieľ prirodzený ako individuum, spojené s hmotou a podliehajúce silám prírody, ako živočíchy, rastliny, mikroby atď. Ale pretože má vlastnosti osoby, to jest dušu, súcú prekonať prírodu; rozum a slobodnú vôľu, ktorým nielen ovláda smysel a vášne, ale stáva sa tvorivým subjektom, dynamickým a stúpajúcim — je odliskom vnútorného božieho života. Poznávanie a láska umožnia mu zúčastňovať sa na poznaní a na láske Božej a tak sa stane, keď aj nie plne aktualizovaným božím obrazom, aspoň potenciálnym.

Božím obrazom môže sa človek stať v trojakom smysle:¹¹ a) ako tvor, teda všetci ľudia; b) dokonalejším ako je tvor, teda v omi-

⁹ Nikolas Berdiaeff: *Esprit et liberté*, Edit. „Je sers“ Paris, 1933, str. 230.

¹⁰ *Oeuvres de Pascal*, Cattier, Tours 1875, p. 237.

¹¹ Sv. Tomáš Akv., *Suma teol. I.* ot. 93. čl. 4.

lostnenom slave, ako sú všetci spravodliví; c) najdokonalejší je obraz tvorov spasených, a to blžených v raji. Medze prirodzenej podobnosti môže človek prekročiť len príspevom božej milosti, ako tvor omilostený skrze zásluhu Ježiša Krista. Podobne aj vyššie stupne pripodobnenia sa Bohu nemôžeme dosiahnuť vlastnými silami a schopnosťami, lebo „nikto nepríde k Otcovi iba skrze Syna”.¹²

Človek ako boží obraz vyniká nad celú prírodu, živú aj neživú. Preto mu len tá nemôže súľčiť. On jediný zo všetkých tvorov na zemi má vlastnosti osoby, on jediný má dar poznania a lásky. A keďže celý hmotný vesmír nie je súci vyvívať ani najmenšiu myšlienku a keďže zo všetkých hviezd na oblohe nemožno vyraziť najnepatrnejšiu iskru lásky, právom môžeme povedať, že v poradí bytia stojí človek na svete na najvyššom mieste a že vskutku je kráľom prírody.

A predsa, korene jeho ľudského bytia sú v hmote a bez tej niečo v ňom ani života, ani vedomia, ani ducha ľudského, hoci je v ňom aj zásvit života Bohu vlastného. Je hranicou medzi Bohom a svetom, medzi Bohom a človekom, a medzi človekom a svetom. Toto spôsobuje v ňom stály konflikt tela s duchom a ducha so svetom, ktorý je dnes taký, ako bol odjakživa. Nie je o boj ducha proti „prirodzenosti”, ale boj nižšej prirodzenosti proti vyššej a naopak. Víťazstvo v tomto neprestajnom večnom boji môže byť iba milosť, to jest moc nadprirodzená, nestvorená a nie sila stvoreného ľudského rozumu.

4. Kultúra a pokrok nahradí Boha?

Pomocou kultúry dá sa vraj, podľa mienky inej skupiny rozumárov, vytvoriť nadsuku, podarí sa nájsť a zaistiť hodnoty a mó-

¹² Ján 14, 6.

žu sa uskutočňovať vznešené ideály. Budeme sa môcť duševne vzťahovať aj bez akýchkoľvek nadprirodzených zásahov — mienia tí isti. — Lenže aj proces kultúrny je v podstate proces duchovný. Kultúra, ako duševné dianie, aj tu naráža na odpor nižších činiteľov hmoty, prírody, smyselnosti a vášní. A potom, veď sám tvorivý princíp kultúry — duch ľudský — nie je duch dokonalý a neobmedzený.

Obmedzenosť a viazanosť ľudského ducha prejavuje sa najmä tromi nedostatkami:¹³ a) ľudský duch poznáva seba samého a svoje úkony nie bezprostredne, lež prostredníctvom svojich predmetov, či sú už povahy hmotnej, duševnej alebo duchovnej. Nie je mu umožnené synézou psychických prvkov zostaviť celok duše s jej životným smyslom, zaoberajúcim celé duchovné okolie. Lebo smysel vnútornej súvislosti je prvou vecou, na ktorú sa len v ňom rozoznáva analýzou tie ďalšie prvky.

b) Ľudský duch nie je súci vyjadriť svoju bytosť vlastnými slovami, ale iba záporne môže povedať, čo nie je. Ale čo vskúku je, to nevie vyjadriť. Chabosť jeho reči pochádza z viazanosti a zo závislosti ľudského ducha na hmotných daniach. Nedokonalosť ľudskej reči je s druhej strany dôkazom sily a skutočnosti toho, čo je nehnuteľné a nevysloviteľné.

c) Človek je súci mýliť sa — výstižnejšie by sme sa hádam vyjadrili negatívne: nie je súci nemýliť sa. Teda ľudský duch podlieha bludu, či už ako duch poznávajúci, alebo ako duch tvorivý. „*Mýliť sa je ľudské, nemýliť sa nadľudské, božské*“ — je tu potvrdené. — Tieto tri nedostatky ľudského ducha dokazujú, že nie je sebestačný. Prezrádajú nám však aj veľké tajomstvo. Keby ľudský duch bol do-

¹³ Theodor Haecker: *Der Geist des Menschen und die Wahrheit*, I. Hegner, Leipzig 1937, str. 41 a 52.

konalý, bol by sebestačný a nebol by súci stať sa nádobou milosti. Duchovná chudoba človeka znamená pripravenosť pre božie bohatstvo, pre bohatstvo milosti a pravdy.

Objavovanie nových hodnôt pre život kultúrny a hospodársky nemôže byť meradlom kultúrnej výšky jednotlivcov, ako tvrdia neskrivení horlivci pokroku. Je síce pravda, že ich objavujú jednotlivci, ale ich hodnoty posudzuje obyčajne dav. Koľkokrát prichádza k bojom medzi osobnosťami vynálezcov a davom, medzi jednotlivcami a spoločnosťou. V boji však nezvítazi hodnota, lež moc, nezvítazi duch, lež násilie. Lebo nie kultúrne pohnutky zavážia a rozhodujú, ale iba financné, hospodárske a najobštejšie len túžba po pôžitku.¹⁴

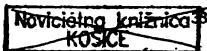
I tento boj, ktorý odhaľuje pomer ľudí k hodnotám, je dôkazom viazanosti, obmedzenosti a nespoľahlivosti duchovných hodnôt človeka. Pri tom sa ešte odhalí aj ďalšia jeho slabosť, že totiž nijakú hodnotu nevie previesť a uskutočniť tak, aby jej dal tvar dokonalejší a urobil ju prijateľnú všetkými. Lebo hodnoty prijať, dať sa nimi preniknúť, ovládať a unášať, je čisto nad sily človeka, ktoré nie sú dost univerzálne a harmonické, aby mohli dať, prijať a správne ceniť všetky duševné hodnoty.

5. Zhubné vplyvy a následky rozumárstva.

Spoznajme teraz aj tieň veže, prehnaného rozumárstva a priblížme sa k jej tienistým stránkam a z nich vyvierajúcim zlým následkom.

Široká perspektíva, cez ktorú sa rozumár pozerá ponad osoby, veci a udalosti, má tú nevýhodu, že vzdáva mu všetko. Vidí síce veľa, ale všetko poznáva len akoby vzdiale-

¹⁴ Dom. Pecka, tamže, str. 57.

ne. Sotva si to uvedomí a už nadobudne nebezpečnú vlastnosť *povýšenia* a všetky s ňou spojené čudné spôsoby. Pozná len široký svet, nevie odhľdnúť skutočnosť, zmerať vzdialenosť, objaviť súvisy. Nepatrné pohyby, drobné radosti a žiaľ, z ktorých pozostáva život obyčajných smrteľníkov, necháva bez povšimnutia, alebo mu celkom unikajú. Hľadí na ne bez záujmu a vtedy, keby bolo jeho povinnosťou poslať sa o nápravu.

Vedel by predložiť návrhy, vypracovať plány, určiť spôsoby a prostriedky, ajsť cesty života uslať. No by to len mozgové výplody, nevychádzajúce zo života; skôr len ztreštené prehnanosť čiro rozumového systému, ktoré by sotva zodpovedaly životu a prostrediu citovo založených malých ľudí. Väčšina ľudí hľadá radšej malé pozornosti než uspokojenie túžob srdca než veľkorysý silácke záslahy, čo aj rozum ohromujú. Preto rozumárov pomenovali „*múdri od knihy*“, lebo abstrahujú od praktického života a žijú vo sfére svojich náuk, myšlienok a plánov. A keďže ošso vychádzajú z mylných predpokladov, ktoré neoverili životnými skúsenosťami a na tie stavajú svoj názor, svoj život, ba aj svetový poriadok, nečudo potom, že upadajú do jednostrannosti.

6. Na povahu človeka.

Odmietavo sa chovajú ku každému cudziemu názoru, a neochotne sa prispôbujú poriadku, pri ktorom by sa museli podrobiť moci iných. Uviaznu v úzkosti vlastného stanoviska, vlastného záujmu, vlastného odboru, vlastnej záľuby a vlastného výseku pohľadu. Pravdaže, nemajú pochopenie pre iné stanovisko a náhľady, hoci by im to umožnilo rozšírenie rozľadu. Oddelení vlastnou vinou, žijú v ekomsi začarovanom kruhu a celý ich svet stáva sa nie pravdepodobným a život

nemožným. V tú chvíľu, keby začali prejavovať nespokojnosť voči sebe samým, začala by sa u nich nová cesta života a s ňou aj duševná obroda a záchrana.

No oni si neuvedomujú vlastné neúspechy, lebo pokladajú sa za súcich na všetko, a povolaných na veci mimoriadne. V takomto povedomí zohavil Renan celé evanjelium, keď chcel prirodzeným spôsobom vysvetliť život Pána Ježiša, aby nemusel prijať jeho zázraky, keďže on ich považoval za nemožné. A koľko iných podobných diel bolo vytvorených z takýchto nízkych sebeckých pohnútok! Ľudia menších schopností a nárokov obyčajne skončia v duševnej úchylnosti pre dajakú fixnú ideu. Priviesť ich k ústupu a na správnu cestu je skoro nemožné.

V každodennom živote rozumári obyčajne žijú a konajú len pod zorným uhlom svojich zásad. Nedbajú, či obídu alebo sa dostanú do príemého rozporu s mravnými zásadami, so všeobecnými zvyklosťami a že vybočujú z rámca svojho prostredia. Zásady (ale nie tie všeobecné, lež osobné zásady, v ktorých sa upletňuje ich egoizmus, kladú nado všetko. Majú aj oni osobné pravidlo mravného konania, svedomia, ale na to málo dbajú. Objektívnym pravidlám, zákonom, čo od Boha pochádzajú alebo od ľudskej zákonitej vrchnosti, predsa sa len nebudú prispôbovať a podrobovať.

Na všetko, aj na najsvätejšie veci a prirodzené povinnosti vedia aplikovať nejakú svoju zásadu. Nechodí na svätú omšu, lebo sa držia zásady, že nie vonkajšími formalitami, zbytočnými obradami, ale v duši treba uctievať Boha. Veď len bezprostredným pozorovaním rozumu môže vraj byť Boh velebený a nie stavbou krásnych chrámov, modlitbou a podobne. Zobrazenie náboženských právd pomocou liturgie vraj nepotrebujú. Zdá sa im

to školácke. — Zo zásady sa nepostievajú. Pokladajú to za nerozumné. „Však keď má chuť na mäso práve v piatok, kto mu zakáže ukojiť sklony náture? Predsa len nebude konať proti prírode!“ — Almužnu nedávajú, aby nekonali proti zásade, ktorú si osvojili z presvedčenia, že medzi žobrákmi je veľa darebákov a zlodějov. Odmietajú skutky lásky a nesúhlasia s týmto príkazom, lebo zásadne nechcú podporovať lenivosť. Pravda, d'iamant rozumu by predsa aj u nich krajšie zažiaril a lepšie by sa uplatnil, keby ho vložili do zlatého rámca lásky.

7. Na spoločenský život.

Hovoria o chybách bližných, lebo sa držia zásady, že tak ich ľahšie vyliečia zo zlých vlastností a zvykov. Napomenutia a rady iných však neprijímajú, lebo vraj prišli na presvedčenie, že ľudia bývajú predpojatí a mnohí aj obmedzení. Iba oni si počínajú vždy rozumne, vo všetkom sa vyznajú a bývajú objektívni. Majú teda právo (kto vie, či aj bez narušenia skromnosti!) miešať sa do všetkého. Pred ich súdnu stolicu musia prísť živí aj mŕtvi. A veru neraz posadia na lavicu obžalovaných aj smútného Pána Boha, ak by im bol znemožnil konať podľa vlastných zásad.

Prílišne zneužívanie rozumových dôkazov a neústupnosť od vlastných zásad urobí z človeka rozumára bytosť nejneľudskejšiu, stvorenie najnesociálnejšie. Kde býva hlavným činiteľom rozum, tam ostatné schopnosti, ako cit, vôľa, fantázia a z nich vyvierajúce oduševnenie, oheň života a nadšenie nedostanú sa k slovu a teplo ducha býva nenávidená.¹⁶ Vyvinie sa na ich úkor ako prirodzený následok povahy mimoriadny (ale nie zázrač-

¹⁶ Porov. aj Ladislav Hanus. *Rozhľadenie*, SSV., Trnava 1943, najmä str. 87—98.

ný!) šiesty smysel, ako sužovať iných. Najmä tých, čo sa neoduševňujú za oslavovanie myšlienky, lebo ich srdce vie odpovedať na viac vecí, ako chladný rozum.

Nuž proti takým si vymáhajú zadostučinenie a uplatňuje vlastných zásad neraz až drákonickou nástoľčivosťou. Bezcitnosť a bezohľadnosť vyskupujú do takej miery, že pre svoje okolie stanú sa skutočným bičom božím a postrachom poddaných. Príroda, tá neskrotená, sa v nich prejaví v plnej surovosti a hnev v podobe prívalu. Lásku chcú nahradiť studenou logikou, ale v tej sa každý nevyzná, kým úsmev, čo zo srdca vyviera, porozumeli by aj tí najjednoduchší.

Bezohľadnosť rozumára voči iným prevyší len prefíkanosť pri vyhľadávaní dôvodov, pri vyčakávaní priaznivých chvíľ a pri využívaní konjunktúr, ako sa vyhnúť vlastným povinnostiam a vykonávaniu akejkoľvek dobrej veci. Špecializujú sa vo vymýšľaní príčin, ktorými by z vecí zakázaných, z pôžitkov neprístupných, zo zábav a podnikov neslušných mohli urobiť veci nevyhnutne potrebné. Neváhajú tvrdiť o čiernom, že je biele a opäť, len aby mali poľahčujúcu okolnosť a výhovorku na ospravedlnenie svojich hriechov, chýb a priestupkov.

Odkiaľ len berú toľko bystrosti a pohotovej výrečnosti, osoby plné okolkov a nerozhodností! Lebo veď tónistou stránkou rozumárov je aj nedostatok iniciatívy a pružnosti. Kým sa u nich myšlienka zmení na skutok, prejde celá večnosť. Z tejto ich váhavosti vzniklo porekadlo: *„Prílišné mudrovanie zabíja každé podnikanie.“* Prehnaná prezieravosť a zvažovanie každej aj najmenšej okolnosti už v zárodku vylučuje triezvu, ale neraz rozhodne potrebnú agresivitu. Večným taktizovaním stáva sa človek rozumár pravým antitalentom vodcovstva. Z dejín vieme, že dobyvatelia

kráľovstva božieho a duchovní vodcovia ľudu, ako aj zakladatelia obdivuhodných inštitúcií svetového mena boli z iného cesty.

Týmto nechceme tvrdiť, že rozumár je človek zlý. Keby sa aj kde-tu bol dostal na zlú cestu, bolo to skôr z vypočítavosti, ako zo zlej vôle. Nemožno ho však pojať do počtu tých, čo pokladáme za ľudí absolútne dobrých. Prípadné znaky dobroty, s ktorými sa u nich stretávame, sú náznakmi dobroty skôr teoretickej, ako praktickej. Po istom čase pozorovania potvrdia názor o postoji človeka rozumára k dobru a k zlu shrnutý v slovách: „Na zlé je zbabelý, na dobré však slabý.“ Koľké rozhodovanie zapadne u nich temer vždy do akejsi jalovej obojetnosti a pasívnosti. Zo skúsenosti vieme, že tieto chyby sú horšie, ako úmyselná zlomyseľnosť. Nemožno sa na nich spoliehať, ba treba sa ich báť, lebo záujmom božím bývajú viac na škodu ako na osov. Od ľudí, ktorí sa nevedia povzniesť nad pominuteľnosť, alebo prejavujú úzkosťivosť a strach, že by im ubrálo na vážnosti, keby venovali viac pozornosti náboženským záujmom aj vo verejnom živote, veľa nečakajte.

c) Náboženské smýšľanie.

Dozaisť aj rozumári majú určité znalosti náboženské. No to načím pokladať skôr za znak ambicióznosti a túžby po všeobecnej učení intelektuála, ako za znak nábožnosti. Ľahko sa o tom presvedčíť. Veď ich duchovné rozmery sa týmito znalosťami ani len trochu nerozšírily. Ak je v nich túžba po veľkosti a prehľbení, je to radšej veľkosť priestorová a nie vnútorná a duchovná. Lebo im ide viac o množstvo, ako o akosť. Môžu vedieť nielen základné pravdy náboženstva, ale aj to, v čom pozostávajú, ako sa udržiujú styky medzi Bohom a človekom, ktoré sú po-

vinnosti stvorenia k svojmu Stvoriteľovi, ale pritom sa zaskľavia. Ďalej sa nedostanú. Nadobudnuté náboženské vedomosti nevedia a nechcú hlbšie prežívať, aj tu im stačí iba teória. K skutkom sa neodvážia.

Myslia si, že čírym priklonením sa k transcendentným pravdám stali sa už pobožnými a poznaním mravných zásad nadobudli najvyšší stupeň mravnosti. Boha síce rozumom hľadáme, ale len pomocou srdca sa k nemu dostaneme. Poznať ho ešte neznamená báť sa ho a milovať ho. To dokážeme, keď svoju vôľu podrobíme jeho prikázaniam a skutky k tým prispôbime. U tých, čo to nemajú pred očami, nastane rozpor medzi vedou (ale len tou falošnou vedou) a medzi vierou, zle chápanou, mylne vysvetľovanou a skutkami nepodloženou.

Sľahé stránky povrchnej a nepresnej vierouky a iba teoretickej, skôr laickej morálky, majú silný odraz vo vonkajších prejavoch duchovného života, najmä pri stykoch s Bohom a s bližným. Niet v nich obetavej lásky, lebo ju nahradili prospechársky kupčiacim sebeckvom. Zo všetkého chcú vybíjať kapitál, ešte aj z úcty k Bohu. Keď ináč nie, hoc aj len na podklade reciprocity, vyjadrenej v zásade: *Do ut des. Niečo za niečo*. Tej podmienajú každý svoj čin. Keď ich Boh nevypočuje, nuž jednoducho mu vypovedia poslušnosť a pretrhnú s ním styky. O sebažerťve, veľkodušnosti, vzájomnej láske, ktorú si obyčajne pletú s laickým altruizmom, vedia pekne písať, úchvatne rečniť, ale praktické dôkazy ponechávajú iným.

Právom sa môžeme pýtať, čo ostane z človeka rozumára, ktorý sa na prvý pohľad stal peknoduchým veľikášom? Ci tu mohutnú vežu nepohltila ešte mohutnejšia tóňa? Na poli duchovného života je len na poľutovanie zakrpateliec, strach budiaci netvor. Tie jeho

vznešené myšlienky zamrzly v mrazivých literách teórie a chvíľkové vzplanutia nevydajú životodarnej hrejivosti, lebo zamlknu v pahrebe sebeckých sklonov. Sú chladní, ako blesky; keď aj na chvíľku omráčia, ale hneď zmiznú. Kde tu vyrázi z nich iskra ako z kremeňa, ale ako sám kmeň sa nikdy nezapáli, tak aj rozumár nezahori láskou k Bohu, túžbou po dobrých skutkoch, ochorou po sebezaprení a vôbec po kresťanských ctnostiach. Je na to príliš tvrdý a polárnou mrazivosťou studený.

6. Príčiny chýb a omylov. - Hmotárske sklony.

Viazanosť na farbavú, neživotnú hmotu, ktorá nemá nárok na trvanie, tá ich priviedla do tohto stavu. Že by sa neusilovali využiť duševné schopnosti človeka? Ale hej! Tam, kde majú vzťah k trom racionálnym rozmerom, aby ich použili na racionalizovanie života. Obyčajne vychádzajú z prirodzeného okruhu a bez toho, že by sa z neho dostali von, doň sa aj vracajú. Ustavične sa viažu na konkrétne chvíľky a pominuteľnosti, ktoré budia v nich a zanechávajú stále neistotu a nespokojnosť. Trvanie života udržuje však len duch, ktorý nepotrebuje nositeľa, lebo je svrchovaný, tvorivý a udržujúci princíp. No bez pestovania, zveľďovania a stáleho zachovania náboženstva nik sa neudrží v správnej oblasti ducha, pomocou ktorého prekleňuje sa priestup medzi hmotou a duchom.

Kto sa však nenamáha odokryť vnútorný súvis medzi časovým a duchovným, kto statky duchovné nepokladá za štrukturálne, lež len za podradné, ba s ľudskou dôstojnosťou a slobodou nesrovnateľné, ten sám poškodzuje vlastnú dôstojnosť. Veď zahlušuje v sebe štvrtú dimenziu, ktorá by mu umožnila prístup k veciam vyšším, tajomným a nevyspytateľným. Zahacuje si ústenie do transcendent-

ného nekonečna, z ktorého sa napája a ku ktorému má bytosť vzťah. Ostane iba padajúcim a balansujúcim polotvorom, ktorý sa chyľá najbližších východísk, hesiel a módnych náhľadov, kým tie najšťachtnejšie snahy ostnú na okraj vysotené a on pozbavený duševných prameňov.¹⁶

7. Základná chyba: mylné zásady.

Ľahšie by sa im podarilo povzniesť sa nad pominuteľnosť a trvácnejšie zankotviť vo vyšších polohách, keby sa nedali unášať predpojatou v niektorých bodoch kresťanskej náuky základného významu. Tak napríklad odmietajú, že skutočnosť katolíckeho človeka je čosi objektívneho, nezávislého od jeho myslenia a predstavovania, že ona nie je len výtvorom citov alebo túžieb, ako to počuli v niektorých námietkach. Tým menej ju možno pokladať za výtvor snov alebo prechodnej ideológie, ktorej čas by prv alebo neskôr vzišiel.

Protí názoru idealistickej filozofie, ktorá priznáva mysleniu prvenstvo a bytie považuje za vyžarovanie myslenia, stojí naša náuka. Podľa tejto myslenie je len druhotné a pochádza z bytia. Je skutočnosťou, ktorá je jestvovaním určená, formovaná a vedená. Veď ľudská duša prirodzene prichádza k povedomiu, že jej duchovné obsahy majú transcendentný význam, že siahajú nad „ja“ a znamenajú niečo, „mimo ja“. Toľo katolícke stanovisko vyžaduje podriadenie sa mysleniu „nie-ja“, ktoré je nad nás vyvýšené, neprístupné ani myšlienke ani túžbam, alebo snahám. Ono nás formuje a my sa mu môžeme iba klaňať a mu slúžiť.¹⁷

Podľa katolíckej náuky teda aj nábožen-

¹⁶ Porov. Hanus, *tamže*, str. 50—51.

¹⁷ P. Lippert S. J. U. d. str. 13.

sivo ako skutočnosť je objektívna a nezávislá od ľudského myslenia a chcenia. Odmietame názor, že by ona bola len reflexom náboženského citenia človeka alebo ideológiou, ktorá vznikla z tupej, hlbkej priepasti náboženskej kultúry. Viera je úkon, ktorý vyžáduje činnosť rozumovú a rozhodnosť človeka v sebe samom. Je duchovná sila, v ktorej sa skrýva veľká tvorivá činnosť človeka. Boh kresťanov nie je myšlienková odvodenina „absolútna“, filozofov „veľký duch“, obecná „bytosť“, prenikajúca svet. Pomer medzi nami a Bohom je pomer osobný, bytosť k Bytosti. Človek prekročí hranice svojho bytia a len tak speje k Božstvu.

8. *Smyslový svet a nadprirodzené pravdy viery.*

Ťažkosť nám robí, že smyslový svet, svet skúseností, zrakom vidíme, rukami ohmatávame a tak sa presvedčíme o jeho skutočnosti. Vnucuje sa nám sám, temer neodolaiteľne. Kým tá druhá skutočnosť, v ktorej katolíci tiež žije, skutočnosť duchovná, nie je naším smyslom tak ľahko prístupná, preto býva veľa ťažkostí s jej dokazovaním a preto jej mnohí vyhýbajú, alebo sa jej vzdávajú. A predsa, katolíci verí v prvensivo ducha nad hmotou. Preňho skutočnosť smyslová nie je celou skutočnosťou, ale iba vonkajším jej okrajom, jej posledným vyžarením alebo zhmotnením. Len za povrchom smyslového sveta začína sa pre katolíka opravdivá skutočnosť, ba celá, ohromujúca hĺbka skutočnosti. Svet skúseností patrí k ľudskému telu, a len za týmto zjavným svetom je duša. Je nejaká skutočnosť, ktorá siaha do hĺbín neskúsiteľnosti, neviditeľnosti, ale predsa skutočných, neodškriepiteľných.

Tam sa nachádza Boh, svrchovaná skutočnosť Božstva; Ježiš Kristus, jednorodený

Boží Syn a za viditeľnými spôsobmi Eucharistie skutočnosť, jeho človečenstva, s náplňou Božstva nasýtená. Za viditeľnosťou papeža, biskupov, kňazov, veriacich, kostolov a kláštorov sa len začína tá pravá skutočnosť, Cirkev. Kde smysly prestávajú, tam ona začína vo svojej duchovnosti, ktorou je večne spojená s neviditeľnou hlavou, Ježišom Kristom. Teda smyslový život je len predtuchou, predsieňou pravého života, ktorý sa začne len za bránou sveta smyslového a skúsenostného vo večnosti druhého sveta.¹⁸

Myslenie vedie človeka k tajomstvám, ktoré nevieme vysvetliť. Vedie k štádiu, kde myslenie samo seba vytvára, so sebou sa rozchádza, ostáva v tme neistoty. Viera mu je akýmsi dotýkaním sa božskej skutočnosti. Nie je ona len číre hľadanie a ohmatávanie, ale sosúpenie Božstva, ktoré sa bezprostredne dotkne človeka. Je to zaživenie Božstva a nielen vzplnutie pozemského svetla. Skutočnosť viery vyjadrujeme pojmami, obrazmi a vyjadrovacie formule, božských vecí, skutočností viery, menujeme dogmami. Sú to abstraktné formule, ale za nimi sa nachádza mocná, pulzujúca, nekonečná skutočnosť. Veď takouto objektívnou skutočnosťou je Boh a boží svet, Cirkev a jej organizácie, tisícročná tradícia, ktorá nás katolíkov obklopuje, celý poriadok dogiem, noriem etiky, mravnosti. Je to spoločný majetok duchovného života, ktorého každý z nás môže a má právo stať sa majiteľom.

Boj o pojem Boha.

Pokladáme za zbytočné pripomenúť, že nemienime odsúdiť zdravú kritiku detského antropizmu, len nech prichádza v pravý čas, z pravého miesta a je podávaná spôsobmi pri-

¹⁸ Tamže, str. 19.

meranými a dôstojnými. Ešte veľa ľudí ostalo a to aj cez celý život ostáva v zajatí tejto chyby, keď si myslia, že je náukou viery, aby sme si Boha predstavovali tak, ako keď sme boli malé deti, t. j. ako starca, sediaceho nad oblakmi a pod. Postaví sa proti tejto detskej predstavivosti prispôboeným vskutku však nesprávnym a naivným predstavám by nebolo popieraním Boha, aký je, iba popieraním Boha, ako ho videli vo svojom detstve.

Obávame sa, že bude tento náš názor zneužívaný pri vysvetľovaní tých statí svätého Písma, kde autori, používajúc an'ropomorfizmu, Pána Boha nám predstavujú s ľudskými vlastnosťami a úkonmi. Povedia, že je to prispôbenie naivnej detskej mysli, nezaslужujú si preto pozornosť dospelých a bez vyčítiek svedomia ich odmietli. Pripomeňme si však, že na prielome jednotlivých ľudských vekov, od dieťaťa k mladému človeku, od tohto zasa k dospelému a neskôr k staršiemu, vždy sa odohráva viac menej rozvinutý duševný proces. Len pomaly, vrstva za vrstvou, pravda za pravdou, preniká človek silou ducha k tejomstvám a k božej moci. Ešte aj potom, keď sa už vyporiada s niektorými náboženskými pravdami, ktoré si musel priamo vybojovať u seba samého, nebude si vedieť čo počať s niektorými názormi detstva, kým s nimi spojené náboženské pravdy vonkoncom ho nepreniknú.¹⁹

Lebo myšlienky a pojmy, ktoré si každý subjektívne u'vorí o skutočnostiach viery, nie sú hotové, nezmocňujeme sa ich už v plnom razení a s definitívnou platnosťou, ako napr. mince. Nemôžu mať preto ako mince pre každého človeka jednakú, všeobecne prijatú hodnotu. Pravdy viery žijú a rastú. A mení

¹⁹ Porov. Romano Guordini: O živém Bohu, Stará Říše 1939, str. 12—20.

sa aj ich cena a hodnota, ešte aj u jednotlivých osôb podľa veku a vývinu rozumových a duševných schopností. Prichádzajú do duše ako sejba, zasievajú sa v rodine, v škole, v kostole, čítaním kníh a časopisov atď. Životom poslucháča alebo čitateľa pučí a rastie semeno, uložené do jeho duše. Berie si potravu ako pracujúci zárodok z látok vnútorného a vonkajšieho života: z obrazov, čo vidí a zo skúseností, čo nadobúda.

Z tohto sa utvára vnútorný obraz, živý myšlienkový tvar a podoba svätých skutočností. Ich základ a podstata ostávajú síce vždy tie isté, ale pribierajú, dopĺňujú sa posúpom času. Lepšie, vývinom rozumových a duševných schopností osôb. Deje sa to pribíraním novších žijúcich látok, zdokonaľovaním výrazov, prehĺbovaním tvarov a nadobúdaním plnšieho pochopenia. Boh je síce večný a jeho skutočnosť jedna a tá istá, ale postup, ako človek chápe tieto pravdy, ako si myslí, vytvorí obraz boží, v tom sa odohráva dej hlbšieho, vnútorného života, ktorý má ďalekosiahly význam aj pri vytvorení charakteru osobnosti a jeho duševných základov.

Boh u dospievajúcej mládeže.

Prvá fáza duševného otrasu nastáva, keď sa detský svet pomaly rozpadá. Mladý život prichádza do zvýšeného pohybu, vše sa v ňom uvoľňujú novšie sily, vzbudzujú a ustavične vystupujú novšie túžby po rozvinutí nielen vlastných znalostí a schopností, ale aj celej osobnosti. Pociťuje nekonečnosť, ale tým si nárokuje aj právo na kritizovanie tvarov, v ktorých kedysi prebiehal detský život. Zdajú sa mu už nielen detské, ale neznesiteľne tesné. Súvislosť s detským svetom sa už rozplynula. Veci detského veku už nesplývajú s vecami nastávajúceho veku a tým vznikajú rozpory a medzery. Mladý človek stojí

so svojimi skúsenosťami proti svetu a hľadá, ako by mohol nadobudnúť istotu u seba samého, lebo cíti, že len tak bude môcť vystupovať vo verejnosti, keď si zaistí priesor, v ktorom sa voľne pohybuje.

Chce na seba upozorniť, lebo si myslí, že tým nadobudne vážnosti. Začne to kritikou, ktorá sa tým ľahšie dá vydráždiť, čím neistejší a ohrozenejší je ten mladý život. Má smysel pre veci ducha, pocituje ich význam, chápe aj dôstojnosť a s ním spojenú osobnú zodpovednosť. A práve preto oborí sa na všetko, čo sa zdá odporovať čistote a rýdzosti vecí ducha. Začína sa to bojom o pojem Boha. Predstavuje si ho takého, v ktorom by mohol silno veriť. Ale zároveň aby v ňom mohol nájsť šírku života a vášni, výšku dospelosti a hĺbkú ducha. Hľadá látku a vzor pre myšlienku Boha. Jeho podstatu tuší v nekonečnosti, vo večnosti, v duchovnosti a v pravdivosti, ale pocit tejto nekonečnosti vyrastá len zo života, z drsnosti a hranatosi mladého ducha. Nuž rozplynie sa v bublinovitú neurčitost bez podstaty.

Pomáha mu ako vzor aj prirodzený zákon, ktorý všade platí bez pripustenia výnimiek a mravný zákon, ktorý, hoci sa mu predkladá v rúchu vznešenom, predsa sa mu len zdá prísny, keď neúprosne viaže každého. U tých, ktorým sa zdá, že život preteká cez každú hrádzu, nestrpiac ohraničenia, Boh takýchto prísnych zákonov je iba tým, čím je on pre vesmír: absolútny vládca, ktorého zákon platí tak v bytí a v živote sveta ako aj človeka. Predstava o Bohu bude teda zploštená, podľa vlastných citov, zemitá, obmedzená a tým aj nedokonalá. Pre neho chce, aby platila taká predstava Boha, ktorá zodpovie jeho momentálnym citom a záujmom. Nuž, bude len holou náukou, zvukom bez obsahu a náladou, ktorá sa pomaly vytratí ako dým.

Boh síce podľa neho presahuje vesmír, a obopína ho, ale tak, ako city jeho mŕtveho srdca prenikajú svet. Mierou ním vytvoreného nekonečna nie je tá pravá miera božia, ale iba hĺbka prúdu života, mohutnosť jeho nadšenia, dalekosť jeho túžob a „veľká“ skúsenosť jeho lásky. Tvorivou hmotou a láskou nekonečna pre tento vek je iba to, čo má pred očami. Veď i tá túžba po nekonečnom, čo sa v ňom objavuje tak často, je len chimérická. Častejšie sa prihovára, k prebúdajúcim sa vášňam ako k Bohu. A precsa i pritom žiarlivo bedlí, aby predstava o Bohu ostala rýdza.

„Rýdzi“ tu znamená, aby v ňom nebolo nič takého, čo zahrnuje v sebe premenlivosť, konečnosť a hmotnosť vecí s ľudskou obmedzenosťou. Boh má stáť v nepoškvrnenej nemennosti, v duchovnosti a v neobmedzenej nekonečnosti. Pri tejto predstave o Bohu všetky výrazy svätého Pisma, v ktorých sa prejavujú hoc aj len nepatrné znaky entropomorfizmu, odmieta, lebo vraj snižujú Boha, uhlazujú jeho velebnosť preto, že ho činia ľudom podobným.

Význam dogiem pre náš nábožensko-mravný život.

Dr. Emil Šlach.

Jedna z častých námietok, ktorou protivníci napádajú Cirkev, je tá, že ju obviňujú zo strnulosti. Život je vraj ustavičný rozvoj, pokrok, výmena a množenie poznatkov. Cirkev však ostáva vždy na tom istom stanovisku a má dogmy, ktoré sú sta predpotopné skameneliny. Sú to strašné putá, ktoré znásilňujú ľudského ducha.

Koľko téz, toľko je v nich omylov. Je

pravda, že život je samá činnosť, rozvoj a pokrok, ale nie je iba rozvoj a pokrok. Lebo to, čo je v človekovi podstatné, to nepodlieha vývoju. Ľudia sú vždy tým, čím boli kedysi. Ich prirodzenosť sa nemení. A keď pozorujeme dejiny sveta, zbadáme, že aj v dejinách sa vracia vždy to isté v rôznych formách. Čo sa týka filozofických a svetonázorových otázok dneška, starí Gréci, stredovekí Arabi a kresťanskí scholastikovia vedeli už o všetkom a dali si na otázky aj odpovede, hoci moderná filozofia si ich znova a znova predkladá a v odpovediach dosiaľ nie je jednotná. A tak je to aj s umením. Či dnešné umenie sa môže porovnať so starým gréckym, alebo rímskym umením? S gotickým slohom, s renezanciou, alebo barokom? Či dnešný spoločenský život pozná iné štátne formy, ako ich mal starovek? Republiku poznali už Rimani. Monarchie boli v Egypte už dávno pred Kristom. Tyranské vládne formy starovek tiež poznal. Či v divadelných kusoch sú dnes iné motívy, iné zauzlenia a riešenia, ako ich nám predstavili vo svojich klasických vývoroch starovekí Eurípides, Aristophanes, alebo z novších Calderon a Schakespeare? Z tých niekoľkých postrehov prichádzame na záver, že vlastne ľudia v duchovne-mravnom jadre sú vždy tí istí. Zápasia vždy s tými istými otázkami: Boh a druhý svet, hriech a vykúpenie, človek a bŕžný, človek a príroda, život a smrť. Odpoveď na tie otázky vždy musí byť tá istá a musí mať trvalú platnosť. Veď či možno človeka kŕmiť len relatívnymi odpoveďami? To by bolo pre neho najväčšie nešťastie. Lebo nič človeka neverie mravne viac zhŕupľovať, ako relatívna morálka, ktorá sa mení so dňom na deň. S tým, čo je relatívne, človek nedá sa vychovať a mienkami sa nepostavia veľkolepé diela. Goethe hovorí: *Mit meinung baut man keine*

Dome. Stredovek len pre'o vedel budovať, lebo mal dogmy.

V katolíckej viere máme dogmy t. j. vedecké formulky o božom bytí a o živote. Máme pojmove sformulovanú činnosť Kristovu a celý jeho božskoludský život. Sú to formulky vytvorené postupom času v d'ňých storočiach. K ich vzniku veľa prispela vedecká špekulácia. Aj námietky protivníkov daly niekedy podnet, aby sa náboženská pravda jasne formulovala. Ale tie dogmy t. j. formulované články viery, nijako nie sú mechanické a skostnatelé. Sú skôr organické, lebo umožňujú zo zhusťneného jadra organický rozvoj pravdy. Tak, ako zo žaluďa vyrastá košatý dub, tak rozrasta z dogmy každá pravda, len ju treba viesť správnym smerom.

A pre'o aj dnešný nový pohyb takzvaná kerygmatická teológia nemôže nič namietaf proti dogmám. *Kerygmatická teológia* (Heilverkündigungsteologie) hlása princíp, že teológiu tak treba učiť, aby sa mohla čím úspešnejšie použiť v praktickom živote, najviac v homiletike. A dogmy jej nerobia nijakých ťažkostí. Lebo veď dogma sa môže n'široko rozviesť meditáciou a inými homiletickými prostriedkami, aby z nej organicky vyrástla kázeň, ktorá zachytí celého človeka. Ide len o to, aby kňaz venoval dost' času aj štúdiu pri výbere látky aj samej homiletike.

Dogmy viery sa nevzťahujú na b'ológiu, geológiu, astronomiu, ani na techniku. Tie vedecké odbory sa menia. Dogmy formujú len večné pravdy a to, čo je náboženskomravné u človeka. Preto sa dogmy nemôžu meniť a dostávať po čase iný smysel, tak ako sa nemení postoj človeka k Bohu a sama božia podstata. Božie zjavenie nemôže ani starnúť. Je vždy nové a svieže. Je mimo časového rámca. Je bezprostrednou prítomnosťou. Dogmy sú ako by stálice na nebi. Neobiehajú, ale

stoja. O obehu môže hovoriť iba ak veda, lebo tá naozaj robí kroky do predu.

A žeby dogmy boli ťažké putá pre veriaceho človeka? Ani myslieť! Skôr oslobodzujú jednotlivca od neurčitých špekulácií, od hmľistých predstáv, od subjektívnych omylov a predstavujú nám veľký objektivný svet žulových právd. V tých sa potom nemožno stratiť. — Pripúšťame, že pre citové duše také dogmy sú niekedy farchou. Pre tých, čo vidia v náboženstve len citový zážitok, dogmy veľa neznačia. Ale berieme náboženstvo v jeho syntéze, že má uspokojiť všetky aspirácie ľudského ducha, rozum, srdce aj city, potom dogmy sú zárukou, že tie aspirácie v našom náboženstve sú uspokojené.

Ináč je istá vec, že každá náuka na svete má svoje dogmy. V matematike sú to vzorce. V chemii niektoré nemeniteľné zákony. Len náboženstvo, najsubtilnejšiu vedu, by sme mali nechať bez základu, ktorý práve tvorí dogmy? Ľudia sa ich chcú vo svojej krátkozrakosti zbaviť, ale len preto, aby sa dali spustiť tisíckrát silnejšími putami všelijakých bludných náuk, ktoré naozaj človeku kladú na dušu tyranské jarmo. Veď nikdy ľudia neboli v minulosti zoľročení okatejšími bludmi, ako dnes, keď odhodili od seba cirkevnú autoritu s božským základom.

Treba nám ešte spomenúť aj to, že dogmy samé nemajú absolútny charakter. Sú iba analogickým formulovaním Zjavenia, tak, ako aj naše poznanie o Bohu je len analogické. A preto teolog Adam vo svojom diele: Podstata katolicizmu na s. r. 262. píše: Svet nadprirodzeného božského zjavenia stojí pred nami nie vo svojom pôvodnom bytí, ani vo svojej nevyčerateľnej sile, ale len v skromnej forme ľudských predstáv a pojmov. Dogmy, ktoré sú pojmovou formou nadprirodzenej skutočnosti, značia a vyjadrujú absolútne, ale samé nie

sú ani zďaleka absolútnom. Aj Tanquery hovorí, že pravdy, ktoré nám zjavil Kristus, sú len maľučkým zlomkom nekonečnej pravdy, ktorá je v Bohu.

A preto sa vznáša nad našim životom viery šero melancholie a bolestnej skromnosti. Nekráčame v jase slnka, ale len v pološeru. Viera však nám dáva železnú isťotu, že nadprirodzený svet nie je snom, ale skutočnosťou. A v tom práve sa ukazuje vznešenosť viery a jej mravná veľkosť. Lebo keby sme už tu na zemi videli Božstvo priamo, potom by tu nebolo triedenia duchov a viere by ostala vecou chladného rozumu a vypočítavosti.

A teraz pozrime, čo značia dogmy pre náš nábožensko-mravný život.

Pre náš nábožensko-mravný život Kristus je najväčšou autoritou. On rozriešil všetky životné otázky s absolútnou platnosťou. V ňom je pravda, krása a dobro samého Boha. Niekoľko sa Božstvo mohlo priblížiť k ľudstvu, naľko sa k nám priblížilo v Kristovej osobe. Pred Kristom Boh sa nedal skoro ani pojma zachytiť. Kristus nám Boha priblížil tak, že sme ho mali medzi sebou v ľudskej podobe.

Evanjeliá nám načítajú osobnosť Kristovu v najkrajšom súlade všetkých ctností. Nesranný pozorovateľ, ktorý nevie o tom, že Kristus je Božím Synom, musí nakoniec uznať, že v Kristovej osobe je z jednej stránky čosi celkom ľudského a z druhej stránky je v nej mnoho prvkov transcendentálnych a preda v najkratšej súmernosti. U Krista všetko ide jedným smerom, nie v ňom nijakých protikladov, nijaký nesúlاد. Všetky ctnosti u neho ako by vyrástly z jedného koreňa bez duševných zlomov a nedostatkov. Človek musí stať pred takou osobnosťou ako pred hádanou. Len viera v osobné spojenie ľudskej pri-

rodzenosti Ježišovej s Božstvom vie plne rozriešiť túto zázračnú osobnosť.

Podstatu náboženstva tvorí túžba, aby sme svoju obmedzenú a nedokonalú ľudskú prirodzenosť čím užšie spojili s nekonečným Božstvom. V Kristovej osobe sa naša túžba splňuje, ale len v svetle dogmy o hypostatickom spojení ľudskej prirodzenosti Kristovej s Božstvom. Ariánsky Kristus nikoho neuspokojí, lebo vtelený éon, alebo stvorená múdrosť nemôžu tvoriť most medzi Stvoriteľom a stvorením a nijaký sluha nám nevymôže u Boha, aby sme mohli byť prijaté dieťky božie. Tiež Nestorov obraz Kristov je spochybnený, lebo medzi dvoma osobami je priepasť, ktorá nikdy nemôže tvoriť jednotu. Človek Kristus osobne oddelený od Boha bol by najviac ak ideál dokonalého človeka a nič viac. Tiež monofyzický Kristus by nemohol mať porozumenie pre ľudskú slabosť. Nemohol by nám byť vo všetkom, aj v pokúšení podobným. Pre veriaceho človeka je veľkým potešením, že sám Boh pozná nielen náš život so všetkými jeho priepasťami a hriechmi, ale že ho sám prežil, požehnal a posvätil. Len osobne spojený Bohočlovek utíši našu túžbu po spojení s Bohom, lebo nám predstavuje Boha viditeľného, ktorého môžeme počúvať a vidieť. Pravda, božskú veľebu u Krista jeho ľudstvo zahalovalo v príjemné šero, takže osľňujúci lesk Božstva u Krista ľudia neoslepili, ale všetci ho mohli vycítiť.

Len pomocou vlastného Syna Božieho máme všetci možnosť stať sa synmi božími prijatými.

Aj ľudský duch Kristov práve pre osobné spojenie s Božstvom je nekonečne bohatý a všestranný. Zostane nevyčerpatelným vzorom pre všetky miesta a časy. Pre všetky charaktery, pre všetky individuálne a sociálne vzťahy. Od Krista sa učíme poznávať hodnotu

jednotlivca, práve preto, že Kristus zdôrazňoval nesmrteľnú dušu, ktorá je v každom človeku. Viere v Krista Syna Božieho môže ďakovať ľudstvo, že sa vymanilo z otroctva k slobode božích synov. Tá dogma nám určuje aj správny pomer k prírode. Príroda je pre Boha prosťriedkom, na oslobodenie ľudstva od kľatby hriechu. Ale priam tak aj ostatná neživá príroda je symbolom neviditeľného sveta a možno ju vždy úspešne podriadiť duchu a kultúre.

Viera v skutočnosť všeobecného a nedohojného vykúpenia životom a smrťou Kristovou má nesmierny význam pre nábožensko-mravný život veriaceho človeka. Tá viera vedie hriešnika k dôvere v Boha, hoci človek cíti v sebe vnútornú rozorvanosť zavinenú dedičným hriechom. Viera vo vykúpenie je zdrojom sily v boji o zdokonalenie duše. Pomajprv ukazuje nám v celej otvorenosti ohavnosť hriechu, nakoľko on porušuje mravný poriadok stanovený Bohom a potom dodáva nám aj odvahu bojovať proti hriechu. V trpiacom Kristovi vidí oko veriaceho človeka milosrdnú lásku Boha Otca, ktorý robí priamo šialený krok, aby ľudstvu pomohol znovu nadviazať styk s nebom. Vzkriesený a v nebi tróniaci Kristus je zárukou víťazstva pravdy a práva, hoci by na svete zúrila dočasne brutálna fyzická moc a šľapala nohami každé právo.

Aj článok viery o vykúpení tých, čo boli v seol (v predpekli) ukazuje, že láska božia nezabudla ani na jeden úsek času, ani na jeden národ v ľudských dejinách, ale na všetko pamätá a vedie k lepšiemu.

Kristus vzal ľudské telo z Panny Márie. Nebol splodený pestúnom Jozefom, ale sa počal z Ducha Svätého. Povolanie byť Matkou Kristovou je veľkým vyznačením pre Pannu

Máriu. O túto hodnotu sa opiera článok viery o jej Nepoškvrnenom počatí.

Veriaci človek vo viere v panenstvo materského blahoslaveného Panny poznáva najhlbší význam každého materstva na zemi. Tá viera vrhá celkom nové svetlo na manželský život a najmä na význam matky. Dogma o omilostení Matky Božej, ktoré sa dáva od okamžiku počatia v živote jej matky, je len odliskom dogmy o Božstve Kristovom. Tak vysoko stojí Syn, že je hodný len najčistejšej Matky, aby mu dala telo.

Panenstvo Matky Kristovej je prameňom a oživujúcou silou veľkých légii panenských duší, ktoré v katolíckej Cirkvi majú svoje najčestnejšie miesto a sú najnežnejším výkvetom náboženského života. Nech preto nám nik nezazlieva úprimnú úctu a oddanosť k Panne Márii ani so strany protestantov. Oni postupujú logicky. Keď odstránili ideál panenstva zo svojho náboženského života, tým zdegradovali aj Pannu Máriu a olúpili ju o výsostné práva, ktoré dal Matke svojho Syna sám Boh.

Čím je Panna Mária pre dnešný svet, to nám názorne predstavil Dr. Krebs, keď v jednom čísle časopisu „*Schönere Zukunft*“ uviedol tento príklad:

„Raz k večeru prišiel ku mne svetový panteista. Bol už starší. Vierou a vekom boli sme si ďalekí. V návale reči náhle prehovoril: Keby som mohol veriť, bol by som katolíkom. Viete prečo? Pre dogmu o Imakuláte. Takou rečou bol som prekvapený. Všetko iné som čakal, len to nie. Prečo práve dogma o Nepoškvrnenom počatí rozpálila v srdci panteistu, severo-nemeckého protestanta, takú lásku ku katolíckej Cirkvi? Dal som mu znáť, že sa čudujem. On odpovedal: Keď Cirkev so svojimi dogmami hlása pravdu, tak potom z tej dogmy zisťujeme, že predsa bola v ľudstve

a ešte je aspoň jedna duša, čo nebola poškvrnená nijakým hriechom, hoci bola len človekom. Videl som už veľký kus sveta. Poznám všetku špinu hriechov medzi ľuďmi. Co potrebujeme naďovšetko, to je práve táto duša, na ktorú nepadol ani tieň hriechu. To je duša Imakuláty, ku ktorej môžeme pozdvihnúť svoje oči ako k ideálu ľudstva. Som presvedčený, že len vtedy sa naučíme veriť v ľudstvo, keď budeme veriť v Imakulátu, v ktorú veríte vy, katolíci." Slová sú krásnym svedectvom, že u nás mariánsky kult má svoje najhlbšie odôvodnenie.

Skutočnosť pádu prvých rodičov a jeho smutné následky pre ľudstvo idú ruka v ruku popri sebe s vykúpením skrze Krista, ktorý založil na zemi kráľovstvo pravdy a milosti. Požehnané účinky toho nového sveta ľudstvu sprostredkuje tretia Božia osoba — Duch Svätý.

Dogma o skutočnosti a potrebe posvätenia Duchom Svätým, hoci nie v rovnakých rozmeroch u každého jednotlivca, nie je nijakou prekážkou pre iniciatívu a činnosť ľudského ducha na sebazdokonalení. Skôr predpokladá vlastnú činnosť človeka ako pri príprave, tak aj pri udržaní stavu posväcujúcej milosti. Ba dokonca ľudská činnosť je tu nevyhnutnou podmienkou. Človek postupuje pri vlastnom posvätení len natoľko, nakoľko spolupracuje s Duchom Svätým, ktorý je hlavnou príčinou a vonkajším činiteľom nášho posvätenia. Milosť božia je s lenivosťou človeka tak málo slučiteľná, ako život so smrťou. Katolícka viera v zásade uznáva schopnosť ľudskej prirodzenosti k dobrému, čo neuznávajú reformátori. Preto dogma o posvätení nie je v nepriateľskom postoji k prirodzenosti človeka. Práve naopak. Následne ľudskú prirodzenosť k napätiu síl a k plneniu svojich povinností. Poukazuje, že aj Boh si ju vysoko

hodnotí, keď jej posielá Ducha Svätého, aby ju pozdvihol do nadprirodzeného sveta a tam ju udržal.

Dogma o ospravedlivení človeka je preto základom kresťanského života aj ako náboženstva aj ako morality. Tou dogmou vnikáme do najhlbších tajov našej viery, lebo nám hovorí o najužšom spojení človeka s Najsvätejšou Trojicou. Ospravedlivený človek je božím synom v nadprirodzenom smysle. Dosiahol cieľ náboženského života tu na zemi. Tá dogma tiež dáva vážny smysel nášmu mravnému životu, lebo učí, že je najužší vzťah medzi mravným životom a medzi náboženstvom. Ospravedlivený človek žije mravne dokonale, lebo žije v najužšom spoločenstve s Bohom. Koná mravne z náboženských pohnutí. Taký život je potom svätým životom. Nijaká prirodzená etika sa nezmôže na takú svätosť. Že život ospravedlivého človeka je mocným činiteľom pre kultúrny život ľudstva, to by mala ukázať morálna teológia. Tu len toľko môžeme spomenúť, že dogma o ospravedlivení má svoju plnú hodnotu pre život a kultúru. Ako život Ježišov vo svojom kultúrnom význame nikdy nebude znehodnotený a vyčerpaný, tak aj život kresťanského svätca má trvalú cenu pre ľudstvo.

Požehnané plody vykúpenia podľa našej viery rozdeľuje Cirkev. Ona je Kristom ustanovená ako úrad spásy tu na zemi. Zahŕnuje v sebe nielen žijúcich v tele, ale aj duše v nebi a v očistcovom ohni. A článok viery v obcovanie svätých je mocnou vzpruhou pre nábožensko-mravný život. Je v tom veľa radosti, že všetci vykúpení sú sjednotení duchovnou páskou a že medzi tými, čo nás predišli do večnosti, niet nepreklenuteľnej priepasti.

Vzývanie a uctievanie svätých nás poľháva k nasledovaniu v nich uskutočneného Krista. Či si cítime ich obrazy, sochy ostatky,

alebo celú ich osobnosť, je to vždy ten „*alter Christus*“, ktorého oni predstavujú v rozličnosti pohlavia, veku, postavenia času a národnosti. Spomienka za mŕtvych je pre nás vážnym napomenutím, aby sme využili čas na získanie zásluh, bo v okamihu smrti čas pre zásluhy končí. Po smrti sme už u cieľa.

Podľa našej náuky hodnoty vykúpenia a milosti Ducha Svätého sú veriacim rozdávané v sviatostiach. To sú riadne prostriedky na rozdeľovanie milosti. No Duch Svätý v mimoriadnych prípadoch môže udeľovať milosť priamo, bez toho, aby ich viazal na sviatosť.

Katolík má pre nesmrteľnosť duše mnoho rozumových dôkazov, ale najviac nám ju zaručuje zjavenie. Teda náuka o nesmrteľnosti duše je aj dogmou. Človek z viery v nesmrteľnosť duše čerpá večné perspektívy pre svoj pozemský život. Ide tu o život, ktorý je v stálom kontakte s prirodzeným a zjaveným zákonom božím. Na to nie je nevyhnutné, aby sme vonkoncom opovrhli zemskými cieľmi, ale ich máme len podriadit' večnému cieľu.

Viera vo večnú odplatu hneď po smrti nám zdôrazňuje, že kresťanstvo vo svojej najhlbšej podstate je mravným náboženstvom. Vedie človeka k dokonalosti podľa vzoru Kristovho života, ale vždy plne rešpektuje jeho mravnú slobodu. Cieľ pravého náboženstva a spolu najčistejšej morálky je: Hľadiť na Boha, milovať Boha a byť od neho milovaný. To je práve účasť na božom živote. A preto v našom náboženstve a morálke máme len dvojakú možnosť: Alebo dosiahnuť v živote najväčšiu dokonalosť, alebo poprieť absolútnu pravdu, krásu a dobro. Nemožno miešať dobré so zlým. Lebo v Kristovom kráľovstve niet neutrality. Preto naša viera spomína nám očistec, kde sa ničia všetky mravné nedostatky a dočasný tresty, aby duša celkom bezúhonná mohla pozeráť na svätosť nekonečnú.

ho Boha. Viera vo večné trvanie pekelných múk tiež nepodlamuje náš nábožensko-mravný život. Práve naopak. Niekedy ho silne podporuje. Bo sú v živote človeka aj také prudké pokušenia, že ich vie zdolať len strach pred večným trestom.

Z dogmy o zmŕtvychvstaní tiel, ako aj z dogmy o pôvodnom stave ľudstva vyžaruje veľký idealizmus v hodnotení človeka. Dogma o zmŕtvychvstaní tiel čo najrozhodnejšie popiera pesimizmus a dualizmus, že totiž hmota sama v sebe je zlá. Naša viera však zdôrazňuje, že nič nie je zlé, čo neprotirečí mravným zákonom svedomia a pozitívnym príkazom. To priznal aj naturalista Rousseau, keď v úvodníku k svojmu Emilovi píše: „Tout est bon ce qui procède de mains de l'Auteur des choses“. Teda aj materia nie je zlá, nakoľko je dielom božích rúk. Preto aj ľudské telo je cenným výtvarom, hoci naň hľadíme len so stránky hmotnej a to tým viac, lebo je nositeľom nesmrteľnej duše. Preto máme v úcte svoje telo aj telo bližného.

Viera v príchod Božieho Syna k súdu sveta na konci časov má tiež svoju bohatú nábožensko-mravnú silu. Lebo náboženstvo a morálka toho Krista, ktorý sa znova ukáže fyzicky na konci sveta, má absolútny charakter. To náboženstvo je meradlom, podľa ktorého sa bude merať ľudstvo. Je míľnikom na ceste, podľa ktorého sa má orientovať zemský pútnik, keď sa uberať domov.

Toľko vznešenej veľkosti je okolo Krista a v katolicizme.

Stvorený na podobu Boha.

Dr. Anton Harčar.

Každý uvažujúci človek si jasne uvedomuje podmienenosť svojho bytia. Logické uzávery vyplývajúce z tejto skutočnosti neodvratne vedú nás k Bohu Stvoriteľovi, z ktorého prameni všetko bytie. I ľudské.

Ten, ktorý z temna ničoho privolať nás na svetlo jestvovania, určil nám s podstatou nášho bytia aj spôsob nášho jestvovania a vieme aj to, že primerane svojej absolútnej dokonalosti dôsledne on sám je aj cieľom všetkého, čo bolo, je a bude. Pravda: táto núti rozumné stvorenia na to, aby sa zaujímal o myšlienky Stvoriteľa, nájma o tie, ktoré má on o svojich stvoreniach.

Vzdialenosť medzi stvorením a Stvoriteľom je nezmerateľná a človek nemá vlastných prostriedkov na jej preklenutie. No Boh vo svojej nevypovedateľnej добрote vychádza nám v ústrety svojim zjavením. V ňom sú uložené božie myšlienky o nás. Pre naše blaho nám ich zjavil Boh, aby sme poznávaním pravdy mocneli v láske k nemu a tak rástli aj v chápaní smyslu svojho života. Nevyhnutnosť života dôstojného človeka nás núti, aby sme s otvorenou dušou a s ochotným srdcom počúvali pravdu božiu o ľudskom bytí.

Na prvých stranách Písma, v ktorom sú uložené božie myšlienky o stvoreniach, je napísané: „A stvoril Boh človeka na svoj obraz, ako obraz Boha ho stvoril, muža a ženu stvoril ich.“ Uvedené slová dávajú nám jasnú odpoveď na životnú otázku: odkiaľ sme? No otázka o našom pôvode nesmie odvrátiť našu pozornosť do dávnej minulosti, lebo odpoveď na ňu jasne nám naznačuje aj našu prítomnosť vytvorenú minulosťou a naša prítomnosť nám súčasne ukazuje aj budúcnosť, lebo náš pôvod od Boha určuje nám prítomnosť pred

Bohom a to, čo z nej vyplýva, čo z nás má byť.

Zjavená pravda o našom pôvode a poslaní jasne hovorí, že človek je súčiastkou stvorenia, prírody. No súčasne vyzdvihuje človeka ako jednotlivca postaveného proti všetkému stvorenému. Štvrtý lateránsky snem vyjadril toľto začlenenie človeka do prírody a jeho vyzdvihnutie z nej slovami, že Boh, ktorý stvoril duchovný a hmotný svet, stvoril aj človeka, ktorý stojí akoby uprostred a spája v sebe ducha a hmotu. Áno, podľa zjavenia stvorenie človeka je zavŕšením a korunovaním stvoriteľského diela. V ňom sa spája celá príroda v jednotu a stvorením človeka dostáva smysel svojho existovania. Ľudské bytie predpokladá smrť a živú hmotu, zem a vodu, oheň a vzduch, rastliny a zvieratá. Človek potrebuje toto všetko pre telesné a duchovné rozpätie a vypätie svojich síl, pre poznávanie a tvorenie, pre milovanie a usmerňovanie.

Na svoj obraz stvoril nás Boh. A toto dedičstvo prechádza s pokolenia na pokolenie. Je to najcennejšie, čo odkazuje otec synovi, lebo jedine podobnosť Bohu dáva človeku primeranú dôstojnosť a jej patriacu úctu. Len si uvedomme, ako nezmerateľne vysoko vznáša sa Boh svojou velebnosťou, nekonečnosťou a nevysloviteľnou vznešenosťou nad svetom. A kto je človek? Prach zeme! No aj viac. *Stvorený na podobu Boha!* V týchto skutočnostiach je pospolu dôstojnosť a nedôstojnosť, veľkosť a obmedzenosť, vznešenosť a nízkosť, statočnosť a podliacťvo, výška a hĺbka človeka. V tomto osvetlení zjavenia chápeme tajomný paradox človeka, tájomstvo jeho blízkosti Bohu a blízkosti zeme.

Pri uvažovaní neodbitne sa nám núka otázka: čo je na človeku tak upravené, že môžeme na ňom vidieť akoby obraz Boha? Vravím — akoby, lebo neviditeľného, nevysloví-

teľného a nepochopiteľného Boha nemožno obrazom znázorniť a zvýrazniť. Ak je človek stvorený na obraz Boha a má ho znázorňovať, môže sa to stať len v tom smere, že na človeku, v jeho schopnostiach sa odzrkadľí božia dokonalosť. Zjavená zvesť o stvorení človeka nám nevysvetľuje bližšie, že v čom je človek podobný Bohu. Z nej vieme istotne len to, že človek je jednota tela a ducha, že je telo sformované duchom, ktorý je od Boha. Lež zo Zjavenia vieme aj to, že prvý človek má svoju paralelu v novom človekovi, v Ježišovi Kristovi-Bohočlovekovi, na ktorom jasne a zrejme zažiarila dôstojnosť človeka stvoreného na podobu Boha. On je vzorom aj mierou. Ním poučení vieme, že človek je natoľko obrazom Boha, nakoľko je účastný Božstva a nakoľko sa toto na ňom zjavuje a v ňom žiarí. Život Bohočloveka nás poučuje, že človek je tým zrejmejším obrazom Boha, čím mocnejšie sa v ňom presadzuje duch boží. Všetky pokolenia budú obdivovať žiariace znaky osobnosti Kristovej: vznešenú rozvahu a múdrosť, svojmocnú vôľu, formujúcu jeho konanie.

V knihe J. Sirach čítame ako doplnok k prvej zvesti o stvorení človeka: „... a podľa seba vyzbrojil ho mocou a na svoj obraz ho stvoril... a dal mu moc nad tým, čo je na zemi. Strach pred ním uložil do každého tela, aby vládol nad zvieratmi a vtáctvom. Dal mu rozvážnosť a úsudok, jazyk, oči, a uši a srdce na vymýšľanie. Stvoril mu múdrosť umu a ukázal mu zlo a dobro.“¹ V spomenutých vlastnostiach človeka sa odzrkadľuje podoba Boha. V dôstojnej nadvláde ľudskej osobnosti. A nakoľko svojim duchom dviha sa nad mŕtve aj živé stvorenia, nad prírodu, natoľko sa ukazuje na ňom podoba Boha. Nakoľko však užívaním svojich schopností sa

¹ Voľne podľa J. Sir. 17, 1.

odvracia od božieho majestáta a prikláňa sa k telu, hmote, natoľko sa na ňom zatemňuje a zaskliera podoba Boha. V tomto osvetlení chápeme, prečo hriech — odklon od Boha — zaskliera v nás obráz Boha a zvýrazňuje v nás podobu zvieräta.

Takto chápali zjavenú pravdu o človeku aj Cirkevní otcovia. Svätý Gregor nysenský píše: „Skrze vynikajúce vlastnosti duše, ba dokonca aj držaní tela, ukazuje sa človek ako zrodený na vládnutie. Lebo duša to ukazuje svoju vyvýšenú vznešenosť a kráľovskú dôstojnosť nad každú podľú nízkosť zrejme tým, že je nezávislá a slobodnou vôľou svojmocne vládne. Namiesto purpuru odiata je ctnosťami, namiesto žezla opiera sa o bláženú nesmrteľnosť a namiesto kráľovského diadému zdobená je korunou spravodlivosti. Takto zjavuje sa nám celkom v kráľovskej dôstojnosti, ako dokonalý obraz praskrásy.“

Mohli by sme uvažovať aj o ďalších vlastnostiach človeka, v ktorých sa odzrkadľuje veľeba Boha, ako je napríklad duchovná a telesná činnosť človeka a práca vôbec, svrchovaná moc nášho svedomia. No u prvého človeka podoba Boha najjasnejšie zažiarila v jeho nadprirodzenom bytí. Učiaca Cirkev na tridentskom sneme vyhlásila: „*Adam, prvý človek, v raji prestúpiať príkaz Boha, hneď stratil svätosť a spravodlivosť, v ktorej bol ustanovený...*“

Aby sme porozumeli výrazu „*svätosť a spravodlivosť*“, ktorú stratil Adam, musíme sa nanovo vrátiť k dokonalému obrazu Boha, jeho svätosti a dokonalosti, ku Kristu Vykupiteľovi, ktorý podľa učenia Písma prinavrátil nám to, čo Adam mal a stratil. Z paralely medzi Kristom Vykupiteľom a prvým človekom preniká objasňujúce svetlo na pôvodné postavenie ľudského bytia, ako vyzeralo podľa božieho plánu po stvorení až do osudného

okamihu prvého hriechu. V Kristu sa nám zjavila makateľná láska božia, aby poblúdlé ľudstvo priviedla späť k Stvoriteľovi. Kristom začína nový začiatok a nový svetový poriadok. Kristus znovupostavil pôvodný stav človeka stvoreného v milosti na podobu Boha. Z prvej zvesti o stvorení človeka cieľne vyžaruje svätosť aj spravodlivosť, pokoj, čistá radosť a prítulnosť človeka k Bohu. Toto všetko sa nám prinavrátilo skrze Krista, ako hovorí svätý Pavol: „Aby, ako hriech panoval na smrť, tak i milosť panovala skrze spravodlivosť na život večný skrze Ježiša Krista...“

Z jestvovania oživotvoreného človeka Nového zákona padá nové svetlo na jestvovanie prvého človeka, stvoreného na obraz Boha a my chápeme, že ani nie natoľko svojimi prirodzenými schopnosťami a vlastnosťami bol podobný Bohu, lež milosťou bola jeho prirodzenosť povýšená a pretvorená na opravdivý obraz Boha ožiarený svetlom trojjediného božieho života. Človek telom prebýval na jedinečne krásnom a príjemnom mieste; no dušou zdržiaval sa na neporovnateľne vznešenejšom mieste. Boha mal za chrám, milosť jeho za odev a poznávanie Stvoriteľa bolo mu prameňom života, nad ktorým smrť nemala moci.³

Nepochopiteľné je pre rozum tajomné spojenie omilostenej duše s Bohom, v ktorom spojení spočíva nadprirodzené vyvýšenie prírody ľudskej. Viera nás však učí, že Boh z nepochopiteľnej láskavosti skláňa sa k nám tak ďaleko, že nás, stvorenia, priberá do svojho tajuplného života. Život stvorený preniká život večný. Posväcujúca milosť, v ktorej bol stvorený prvý človek a ktorú nám Vykupiteľ prinavrátil, je puťom spájajúcim ľudský život

³ Rím. 5, 21.

⁴ Podľa svätého Jána z Damasku.

s božím životom vydvihujúc takto nemohúcnosť stvoreného do závratných výšok nadprirodzenosti a ponárajúc ho do nevyspytateľných hlbok života Boha trojjediného.

Ako zvláštny následok tejto nadprirodzenej skutočnosti, podľa zvesi Písma o prvotnom stave človeka, boli podstatne zmenené aj prirodzené dokonalosti a schopnosti človeka. Dar, po ktorom dnes prirodzenosť človeka vzdychá, bol jej vlastným v prvých hodinách dejín ľudského pokolenia. Miloslivé spojenie človeka s Bohom stvárnilo jeho prirodzenosť — dušu a telo — tak, že človek bol zjavením Boha. A keďže aj telo sa lígalo v božej sláve, nehota nebola popudom k hanbe, bola akoby zastretá jasnosťou božou. Telo, povié do slávy a veleby božej, nepoznalo únavu, nemoc, smrť a rozklad.

Medzi darmi, ktoré doprevádzaly milosť božiu v prvotnom stave človeka, nad všetky vyniká dar oslobodenie od *žiadostivosti*. (Concupiscentis). Slovo žiadostivosť značí tu smyselnno-duševné úsilie, ktoré vzniká na popud vôle, ale samo od seba a vlastným spôsobom vplýva na rozvahu a rozhodovanie. Žiadostivosť patrí k našej prirodzenosti, teda je dobrá, lenže niekoľko môže hatiť slobodné rozhodovanie a ho aj ovplyvňovať, pôsobí človeku prikorá, ba, ak hatí človeka vo vykonávaní mravného dobra, vedie aj k zlému. Prvý pár ľudí bol z milosti božej oslobodený od takejto žiadostivosti a preto bol slobodný aj od vnútorných rozporov. Pravda, aj prvý ľudia mali žiadostivosť, lenže tá nebola neusporiadaná. Vôľa absolútne vládla nad pudovými sklonmi žiadostivosti. Preto aj obcovanie s Bohom bolo plné slasti a radosti, bez príchuti bázne a strachu. Dnes naša slabosť si to ani pojmove nevie dobre sprístupniť, iba z popisu raja získavame si určitú predstavu o prvotnom stave, vidiac, že pokoj s Bohom prinášal

sa aj na pokoj s prírodou. U prvého človeka bol dokonalý súlad v spojení nahor k Bohu a nadol k prírode. Láska k Bohu a láska k zemi neboly v protiklade. Človek bol obdivuhodným, ba tajomným súladom tela a ducha, ponorený do osobnej radosti a lásky.

V tomto stave bola prvým ľuďom podmienenčne daná aj nesmrteľnosť tela. Život síce aj u nich mal prebiehať v rámci prirodzených daností, teda uberal sa aj vtedy k smrti, podľa zákona, že každý život viazaný na hmotu sa vyčerpáva; lenže zvláštnym božím riadením nemalo dôjsť k prirodzenému vyčerpaniu. Bol to zvláštny stav, že *mohli nezomrieť* no nie, že *nemohli zomrieť*. To o mimoprirodzené postavenie človeka bolo zaiste zovnúrovným znamením blízkosti Boha, prameňa to všetkého života. Hriechom potom bolo spojenie s Bohom prerušené a v jeho stopách prišla smrť, „*lebo odplata za hriech je smrť, kým milosť božia je život večný*“.⁴

Dar nesmrteľnosti doprevádza aj *oslobodenie od znamenia smrti*. Človek nepoznal utrpenia a bolesí. Keďže smrť nemala moci nad telesným životom, ani sprievodné úkazy vyčerpávania a rozkladu nemohly sa v tele uslašiť. Ani nemoc zvnútra ani úder zvonku nemohol ohroziť život. Človek sa tešil dokonalému zdraviu tela a dokonalému duševnému pokoji a vyrovnaníu. Preto nepoznal ani zármutok a žiaľ, lež čisté srdce a čisté svedomie bolo preňho prameňom čistej radosti, ktorá čistou láskou bola usmierená k Bohu.

No zaiste tento stav nebol v znamení pôžitkárskeho leňošenia, lebo práve dokonalé vlastnosti človeka — telesné aj duševné — nútily ho k tvorivej práci. Človek z božieho príkazu mal tvorivou prácou usmerňovať svoje životné prostredie, svet. Aj to bol dar, lebo človek bol pribratý za spolutvorcu božieho

⁴ Rim. 5, 21.

diela. Človek mal tvorivou prácou zdokonaľovať seba a svet. Človek teda nebol oslobodený od práce, lež od neúspechu v práci, bol oslobodený od bezvýslednej, neplodnej práce, od úmornej a unavujúcej práce. Práca bola pozhŕňaním a len prekliatím v hriechu sa stala pre nás bremenom.

Prirodzené, nadprirodzené aj mimoprirodzené dary dostali prví ľudia ako dedičný dar *pre celé ľudstvo, pre všetky pokolenia, ktoré predstavovali*. Podľa božieho plánu, rodenie bolo by bývalo tajomným prameňom nie len prirodzeného, lež aj nadprirodzeného života a všetkého, čo s ním z božej vôle súviselo. No nestalo sa tak, lebo človek, ktorý mal previesť boží plán, zlyhal. Svojmocne vystúpil z nadprirodzeného životného prostredia a pokúsil sa tvoriť si svoj život bez Boha tak, ako to vystihol básnik: „Na svoj obraz človeka Boh stvoril. — V človeku však prefikanosť mnohá. — Obraz boží odparatil kamsi a na vlastný vytvoril si Boha.“

Tragika človeka. Jej poznanie je však svetlom na ceste späť k Bohu.

Verim v svätú Cirkev všeobecnú.

A. D. Sertillanges, OP.

Prejav viery je vlastne neopísateľný a nedefinovateľný, ako každý prejav života, najmä nadprirodzeného. Jeho pramene sú skryté; vyviera z hĺbin, ktoré nijaký rozbor celkom neodhli. Je však známe, že tri prvky sa sdružujú, keď sa tvorí: prvok rozumový, prvok mravný a prvok božský. Viera je myšlienka; viera je dobrá vôľa; viera je milosť. Keby sme ju chceli definovať jednou vetou, mohli by sme povedať: viera je skutok rozumu prevedený v určitých mravných náklonnostiach a za súčinnosti Boha.

Jej predmet je nám známy: to, čo je božské a čo s ním udržuje nevyhnutnú spojitost' vzhľadom na náš cieľ. O tej pohnútke sme poučení: je to sám Boh, Boh neomylná pravda a najvyššia dobrota, neschopná klamu a omylu.

Táto schéma by stačila, aby sme zhruba naznačili ústrojenstvo našej viery, keby sprostredkujúca úloha, čo tu zaujíma naša Cirkev, nenastolila dôležitú otázku.

Hovoríme, že viera smeruje priamo k Bohu; veríme jemu jedinému a jeho neomylnému svedectvu; jemu jedinému naprosto dôverujeme, lebo v ňom niet rozporu. No musíme pripustiť, že tento úkon prilipnutia, uskutočnený v srdci predpokladá cudzie prípravy, podmienky plnosti a vyžaduje dozor. Cirkev je tá, čo nám predkladá predmet viery. To je jej prvé poslanie. Tomu, kto sa v nej zrodí kresťanom, odovzdáva vieru sťa dedičstvo a tomu zasa, čo je mimo nej, či je to už nevedomý alebo neveriaci, ponúka mu ju, aby si ju vyvolil. Bez nej niet pravej viery, viery istej, viery záslužnej, lebo taký je boží poriadok odovzdávania; bez Cirkvi viera teda nemôže sa vznášať k Bohu, ako zasa mimo nej od Boha nesostupuje.

Zaiste možno mať bezprostredný prístup k učeniu a poznať jeho povahu. Veď toto učenie sa v určitom smysle samo odôvodňuje svojou vlastnou hutnosťou, svojou závažnou súdržnosťou a svojou priliehavosťou pre život. Treba však poznamenať, že aj Cirkev tvorí čiastku tohto závažného celku a to nie bársakú, lež čiastku celkom obklopujúcu na spôsob dajakého rámu, dajakej siete alebo „mriež“.

Nič v dogme nemôže sa rozlúštiť alebo úplne definovať bez Cirkvi; nič bez nej nie je vlastne schválené, sto'ožnené, tchôž zarúčené. Záruka Cirkvi je podstatná podmienka vie-

ry a aj sama Cirkev je článkom viery. Takže formula: *verím v Cirkev*, má dvojaký význam: 1. verím, že Cirkev je to, čo hovorí, totiž božská, vychádzajúca z Boha Krista, aby predložila jeho poslanie na zemi; 2. verím všetko, čo hovorí Cirkev, ako vykladateľka zjavenia Boha Krista.

Vieme dobre, že nad týmto sa mnohí pohoršujú. „Koľko ľudí medzi Bohom a mnou!“ zvolal Jean-Jacques-Rousseau. Ale čože znamená táto sťažnosť? Vari chceli by mať osobné zjavenie? Veď si ho ani dobre nepredstavujú! Veď ti istí, čo odporujú každému zjaveniu, chcú dať pre každého! Veru málo úprimná dvojsmyseľnosť a neľudská požiadavka.

Individualistické náboženstvo nedá sa pochopiť ani vzhľadom na pôvod jeho viery, ani vzhľadom na jeho rozvinutie alebo na jeho koniec. Sme plemenom, Boh prichádza k nám takým, akí sme. My zasa máme k nemu ísť pre vieru alebo pre náboženskú činnosť tiež takí, akí sme, *jedni* (spoločne), tak ako on je *jeden* podstatne. „*Jeden Boh jedna viera, jeden kresťan*“ hovorí rozumne svätý Pavol.

Individualizmus je dnes odsúdený na všetkých poliach: v politike, v sociológii, v hospodárstve a v určitom ohľade aj vo vede a v umení; núž nepôjdeme ho znova nastolovať v náboženstve, lebo tam by bol najmenej vhodný, keďže náboženský cit je zo všetkých najspoločnejší, najviac cudzí tomu — pravda nie vo svojich prechodných a prípadkových prejavoch — čo nás rozdeľuje na pleмена, civilizácie a národy.

Keď sa toto uváži, musí sa pripustiť, že prilipnutie na dajakú náboženskú vieru — čín to prvorodý, podstatný nášej ľudskej skupiny voči božskému — nemôže vychádzať z individuálneho podnetu; musí byť činom sociálnym, a keďže ide o nadprirodzeno, musí byť

činom sociálnym pôvodu božského, totiž slovo Boha k ľudstvu.

Vynoruje sa otázka, ako ľudská spoločnosť bude dotknutá, v akých podobách nastanú odnože jednak na začiatku, keď ľudstvo získava slovo Boha, jednak potom, keď ho chráni.

Vieme, ako sa to stalo. Keď máme na mysli poradie, dejinný posup, povieme so svätým Pavlom: *Mnohonásobne a rozličným spôsobom hovorieval kedysi Boh otcom skrze prorokov, najnovšie však, za týchto dní hovoril k nám skrze Syna*". Treba tu pripomenúť, že takto hovoriac, sleduje sa poriadok času (*kedysi, dnes*), nie poriadok závislosti. Ide o obdobia, ktoré sa poskytli na uskutočnenie plánu; neide o plán. Keď sa hovorí o samom pláne, o stupňoch Bohom stanovených, v ktorých ľudstvu rozdával svoj život, či už na poli pravdy, alebo na ktoromkoľvek inom poli, vtedy nepátri sa uvádzať najprv prorokov, lež Krista.

Kristus je prvok ľudstva, ktorý Božstvo používa, aby k sebe nábožensky pripojilo celé ľudstvo; je spojivom, miesto prechodu pre výmeny. Mostom, ako hovorí svätá Katarína Sienská, Svätý Tomáš, hovoriac najmä o viere, prirovnáva ľudstvo moru, ktoré činnosť nebies pozdvihuje a ženie zo stredy príťažlivosti, v ktorom sa sjednocuje a v ktorom má začiatok nábožná činnosť neba, je Kristus; a od Krista počína sa rozplývať stupňovitým rozdávaním božská činnosť vo svele a v dejinách.

Náboženská činnosť Krista tiež na poli viery ako aj na každom inom poli nezačala sa Kristom historickým; vystupuje až k počiatkom, ako zaša nezastavuje sa na jednom priestranstve, lež žiari v každom plemene a v celom vesmíre. *Keďže v ňom večnosť stáva sa časom, aby obnovila čas, celý čas, aj do mi-*

nulosti aj do budúcnosti, je jeho poplatníkom. Všetky cesty dejín, ako aj všetky cesty ľudstva, prechádzajú cez jasle a cez kríž; tam sa „*kríž*“. Najprv je proroctvo, oznámenie; potom je použitie; všade je milosť, ktoréj podoby svetla a podoby sily, jedným slovom spásy, sa nerozpojujú.

To je v poriadku; sme nábožensky jedno: zachádza sa s nami ako s jednou. Keďže predmet náboženstva — Boh, nie je v čase, lež vidí vyžiarovať svoju jednu a nedeliteľnú večnosť ku všetkým bodom času, niet dôvodu, aby jeho Prostredník žijúci pre spásu časného plemena mal vzťah iba k jednej časti trvania; musí ho celé objasniť. Ak sú dôvody, aby jeho objavenie sa bolo oddialené, ak sú nevyhnutné prípravy, z toho ešte nemožno uvažovať, že minulosť sa vymenila zpod činnosti Krista. „*Kristus včera, dnes a cez všetky veky*“. Nemení nič na tom, či jeho kolíska má celé dejiny pred sebou alebo časť z nich za sebou. Podstatný plán ostáva. Ježiš je bod pripevnenia, bod závislosti celej masy. Božská intimita sa v ňom natrvalo zariadila pre dobro všetkých. Prináša nám pravdy, zákony, sily, z ktorých boli pred ním a vlastne skrze neho iba úlomky. On zakladá božie kráľovstvo, ktorého učenie o viere je zákonom pre rozum. Nuž a božie kráľovstvo je Cirkev, totiž ľudstvo sdružené okolo Krista, ktoré dostáva všetko od neho, predovšetkým však vieru.

Vidí sa už teraz dôsledok? Cirkev vyžaduje tú istú vieru ako Kristus, keďže Kristus rozlieva sa v nej a vyjadruje sa cez ňu. Kristus vyžaduje tú istú vieru, čo Boh, keďže Boh v ňom prítomný sa cez neho vyjadruje. A pretože všetky tieto prvky sú spojené; pretože Cirkev — to je každý z nás ako jeden z jej členov; pretože Cirkev — to je Kristus ako jej hlava a Duch Kristov ako jej životný pôvod; a pretože takto Boh je všetko vo vše-

tkých, nie je samostatného roztrúsenia, nie sme ponechaní sami na seba, lež súladne sdružení cez všetky časy, cez všetky hranice okolo toho, ktorý má za úlohu nás sdružiť, keďže má kľúčové postavenie v celom pláne, je *Vodca par excellence*.

Výkrik Jean-Jacques-a: „Koľko ľudí medzi Bohom a mnou!“ nie je teda naďalej odôvodnený. Ľudia, čo tuhá prichádzajú, nie sú medzi Bohom a nami, lebo ich úloha je umiestiť nás v mene Krista, ako Kristus oznámil medzi nás a Boha, priviesť nás do samého styku s Bohom. A viera je až po tomto vnútornom styku.

Veriaci myslí v Cirkvi tak, ako jeho telo žije v rytme všehomíra. Telo je samostatné; má svoj vlastný zákon diania; predsa však celá príroda ho obklopuje a ho preniká a v určitých ohľadoch je iba sústredením jej síl. Tak aj kresťan je prvok súčasne samostatný a podrobený v duchovnom tele Kristovom, v jednej a všeobecnej Cirkvi. Čo si pomyslí o tom, ktorý zbadajúc závislosť našich tiel od síl sveta povedal by: koľko vecí medzi prírodou a mnou! Príroda je jedna vo svojom základnom zákone, ktorý je božský; naša telesná nezávislosť sa tam ponoruje a nehynie tam; závislosť na všeobecných silách podľa poriadku Prozreteľnosti znamená pre nás závislosť na Bohu. Tak aj závislosť na Cirkvi vo veci viery znamená závislosť na Bohu a Bohu samom; lebo všetky prvky Cirkvi, preds'avení ako aj ostatní, majú za zákon jediného Ducha Božieho daného Kristom, on hlava, my údy, so spoločnou dušou.

Žiada sa poznamenať, že neveríme v Krista pre jeho ľudstvo. V prísnom dôsledku mohla by sa pripustiť trochu absurdná domnienka, že Kristus bol nútený mať vieru, bárs pri tom mal za úlohu ju dať. Taký je prípad pápeža. Veci sa tak nemajú u Krista: dô-

vody toho, prečo to tak nie je, sú mimo nášho terajšieho problému. Kristus nemá vieru, lebo má víziu, a má víziu z tohto sveta, pre hodnotu a mravné právo, nie z prísnej nevyhnutnosti. Keď teda na chvíľu pripustíme absurdnú domnienku, dobre pochopíme, že vykonať čin viery znamená prilipnúť k nikomu inému iba k Bohu a že neprilipne k nikomu, kto sa stavia medzi, lebo sám Kristus vo svojom ľudstve nie je pohnútkou našej viery.

Povie sa, že je nevyhnutnou podmienkou? Zaiste, a povieme to aj o Cirkvi, ktorá ho predlžuje k nám. Ale vonkajšia podmienka nikdy nebola vnútornou príčinou; povaha dôverného činu sa tým nezmenila a v tomto nemožno vidieť ani najmenší dôvod, aby tento čin nezostal samostatný.

Ako by na odplatu uvidíme nádherné psychologické a sociálne rozvinutie v prípade tej Cirkvi, čo nás spojuje s Bohom cez všetky priesťahy a časové vzdialenosti, čo nás chráni pred odchýlením sa od podstatného a pred rozptýlením na veľké pohoršenie Augustína Comla, ktorá takto spôsobuje jednotu dejín a jednotu sveta v nadprirodzenom pôvode: časné dôsledky toho mali by sa pomaly ukazovať. Tu hľa, Spoločnosť národov pri svojom korení. Hovorím pri korení, nie v nej samej; ale ak máme koreň vecí, môžeme očakávať s dôverou. Cítili to aj vynikajúci inoverci: toto dnes veľmi vynášajú často priveľa pokrokové skupiny katolíckeho sveta.

• • •

Prekročujeme v týchto posledných slovách stanovisko viery: nech sa nám to prepáči; všetko tak súvisí, že nie je ľahko zastaviť sa na svahu aj vtedy, keď by to človek chcel. A môže sa stať, že to nechce.

Vráťme sa k otázke tá, kde ju položil protivník a zdôraznime: Autorita Cirkvi vo veci viery je dôsledok našej náboženskej sociability.

ty, totiž usmernenej lásky, ktorá nás súledne shromažďuje v Bohu a v jeho jedinom Synovi. Keby každý hľadal pre seba svoju náboženskú pravdu, v predpoklade, že by to bolo možné, neboli by sme viac v náboženskej spoločnosti. I keby sme boli, nezostali by sme, lebo duchovné rozdiely nastali by ihneď a boli by ustavičné. Ale keď ideme hľadať pravdu do stredu, držíme sa pospolu a vospolok držíme sa Boha, ktorý je pravda a láska.

V každom prípade úplne popierame, že viditeľná Cirkev, Cirkev vo svojich učiacich predstavených, je príčinou našej viery. Keďže však pripúšťame, že je podmienkou našej viery, nemôžeme odmietnuť odpovedať, keď sa nás pýtajú: Ako je to, že uznávate Cirkev za nevyhnutnú podmienku svojej viery? Ako ospravedlníte jej poslanie? Lebo napokon ak pripustíme, že Cirkev vedie ku Kristovi, že Kristus vedie k Bohu, či treba ešte, aby sa Cirkev uznávala preto, aby sa Kristus poznal, aby sa Boh spoznal a aby viera takto bola úplne odôvodnená a zaručená? Ako dospejeme k tomu o uznaniu a vo všeobecnosti, ako sa duch poučuje v náboženských veciach a ako príde k uváženému presvedčeniu, ktoré jedine vyhlasujeme za prijateľné?

Každý zbadá, že otázku stavíme na všeobecný základ, lebo jej prvé vyjadrenia mohlo by prakticky zapríčiniť nesprávne rozriešenie problému. Od vtedy, ako z Boha, z Krista a z Cirkvi robí sa jeden úzko súdržný celok, môže sa stať, že pridáme sa ku Kristovi pre také pohnútky, v ktorých ešte Cirkev nič nezaváži; a naopak, môže sa stať, že pridáme sa k jednému alebo k druhému zo zvláštnych dôvodov, ktoré pomáhajú naše poznanie. Takto možno vystúpiť na strom tým alebo iným konárom a takto možno spoznať konár podľa jediného listu alebo podľa jediného kvetu. Hlavné je, že človek si pri najväčšej rozvahe

môže povedať: „Boží prst je v tom“. Ako je to možné?

Predchádzajúce poznámky sľacia, aby sme pochopili, že je toľko spôsobov poznať platnosť viery, koľko je duchov, kultúr a svedomí. Nemožno nám skúmať všetky prípady; ale možno ich akosi usporiadiť, čím sa poslúži odstrániť mnohé predsudky pochádzajúce buď so sľanoviska *a priori*, buď z racionalistickej pýchy, buď z duchovného kastovníctva.

Teoreticky najpriaznivejší prípad je ten, keď človek si sám pre seba vybuduje „evanjeliumový dôkaz“ v smysle starokresťanských Otcov. Dôkaz treba tu chápať nie v smysle matematickom alebo metafyzickom, lež mravnom. Takto to žiada látka našej otázky, ktorá nie je predmetom vedy vo vlastnom smysle, lež života. Ale aj túhá venujú sa vedeckému bádaniu; robia to pre uvažujúce kruhy tí, ktorých nazývame apologetami.

Či sa časom takto prichádza k viere? Nezdá sa. Väčšina pôvodcov apologií, keď sa už obrátili, museli priznať, že ich apologie prišli až potom, pre iných, a že oni sami inými cestami dospeli. Je to ako s bankou, do ktorej s dôverou ukladáme svoj majetok prv, ako by sme podrobne preštudovali jej stanovy a jej hospodárske prostredie, v ktorom pracuje. Je to ako s priateľom, ktorému veríme bez toho, žeby sme budovali túto vieru na psychologickom rozboře jeho skutku a jeho správania sa voči nám.

Sú, pravda, veľké rozdiely medzi týmito prípadmi a našim; podobnosť je v tom, že ani v jednom nepredchádza sústavné a úplné štúdium: konáme životný čin opätne síce, ale bez vedeckého nároku vo vlastnom smysle.

Ak sa takto stáva s ľuďmi vysokej kultúry, čo povieme o jednoduchých, pre ktorých náboženstvo je usťanovené tak, ako pre všetkých. Predsa treba, aby tieto duše našly prí-

stup k tomu, čo prináša spásu, aby Ježišove slovo zoslaťo pravdivé vo svojej dojmavej nežnosti: „*Evanjelium sa zvestuje malým.*“ Veru, títo neapologetizujú; neskúmajú prame- ne; priťulujú sa k Cirkvi ako dieťa k svojej matke; poznávajú ju, ako poznáme tvár bez toho, aby sme lipli na daktorej črte. A aké šťastné sú duše popri tých našich úbohých vzdelancoch, našich úbohých poblúdencoch, všetkých vykoľajencoch našej biednej zeme!

Rozumovanie nie je jediné, čo nás môže poučiť! „Dal by Boh, hovorí Pascal, keby sme ho — práve naopak — nikdy nemali z potreby a keby sme poznali všetky veci pudovo a citovo. Príroda však nám odoprela toľto dobro... A preťo ti, ktorým Boh dal nábožen- sťvo citom srdca, sú veľmi šťastliví a celkom oprávnene presvedčení.“

Apologetika rozdeľuje dôvody viery a rozdeľujúc ich, činí ich prístupnými rozumu- júcemu rozumu; takto však ich odcudzuje in- štinktu, vnuknutiu, smyslu života, ktoré po- stupujú iným spôsobom. Keby včela zrazu do- stala filozofický rozum a vedeckú skúsenosť, stratila by súčasne svoj pud, veľmi by som sa obával o kľát i o med.

Pridajme k inštinktu, ktorý sa uplatňuje v oblasti náboženskej, akýsi duch sociálneho pudu, ktorý privádza ponížených, aby sa cel- kom rozumne sverili na svoje náležité vyskú- šané prostredie, na svoje náboženské vrchno- sti, na duchov, o ktorých vedia, že sú úprimní a príslušní a ktorí im poskytujú pomoc, ak sa možno tak vysloviť, v tom, čo sami by ne- vládali dosiahnuť.

Bolo by to prípustné? Je to tak časté, že aj vo vede každý mysliteľ má dôkaz na to, čo pripúšťa a z čoho vychádza? Sme spoločenské tvory: „Človek je bytosť poučovaná“, hovoril Lacordaire. Podávame si pravdu jedni druhým

tak, ako v strapci zrnká hrozna sa delia o miazgu. Ak verím preto, že druhí veria, to nijako neprekáža, že verím, lebo je to pravda; táto pravda sa mi dostala prostredníctvom, toľ všetko.

Povie sa azda, že to značí znevažovať človeka a jeho vlastné myslenie? To by bol prehraný uzáver. Osobná myšlienka zachová si vždy svoje práva; ba možno v celkom pôvodnom smysle povedať, že napokon ani jeden človek sa neriadi ináč, iba podľa svojej vlastnej mienky. Ale prečo, že by rozmýšľanie vyústilo skorej v intelektuálnom osihotení, ako v uváženom prilipnutí k tej myšlienke, čo nás obklopuje, najmä keď ide o mienku spoločenskú, širokú a vznešenú, akou je tá, ktorá naplňuje kresťanské prostredie?

Zásluha myslenia nie je v jeho originalite, ale v jeho pravde. Rád sa skloním pred tým, čo mi podáva záruky a s úprimným srdcom, bratsky alebo synovsky, prijímam jeho pravdu za svoju. Či sa tak nespráva ľudské pokolenie všade a vo všetkom? Ak by sa žiadalo, aby sa murár dostavil do chrámu iba po zdôvodnení svojej viery, musel by dlho čakať na svoju veľkonočnú spoveď. Ale celkom toľko by čakal, aby zakľúčil dajakú záležitosť, alebo zobral si sporiteľný lístok. Zdôvodnenie vo všetkom je ozaj špeciálita; i keď ide o ľahšie veci, máloktoľ sa sami k nim dopracujú. Nuž čo si počnú potom, keď majú toľké množstvo myšlienok a skutkov, čo predpokladá náboženská otázka! Vložiť volebný lístok do urny je vždy hrozná vec; ľutujem tých, čo to nechápu. Ale hlasovať za náboženstvo, ak to má byť cez vedu, je oveľa ťažšie. Nežiadajte to od zástupcov. Inštinkt a autorita: to sú jediné žriedla, ktoré môžu mať po ruke, aby nahradily nemožnú kompetenciu. A ak sa rozhodnú, bude to celkom odôvodnene, lebo taký je život. A náboženstvo je životný prejav,

tak, ako iné rozhodnutie na ktoromkoľvek poli.

* * *

No napokon treba ešte poslednú pripomienku, aby sa to o všetko doplnilo, v určitej miere opravilo a povýšilo na tú úroveň, ktorá je vlastná iba viere.

Povedali sme to, opakovali už, ale treba sa k tomu vrátiť pri každej jednotlivej otázke, ktorá by sa bez toho neriešila: viera nie je čin iba ľudský. Nábožensvo — toť Boh s nami, ako zasa my s Bohom; a tá črta náboženstva sa prejavuje hneď pri počiatku, kedy sa uskutočňuje vierou. Keď skúmame dôvody viery, neslobodno teda zabudnúť ten dôvod, že Boh prebýva v nás svojou milosťou.

Má to znamenať, že táto účasť Boha je nám cudzia? Vôbec nie; je naša, lebo však nám je prisľúbená; je naša, lebo však sme boli vyzvaní zaslúžiť si ju, ju žiadať: „*Pýtajte si, a dá sa vám.*“ Jedným z tajomstiev duše je, že táto žiadosť, ktorá zdanlivo predpokladá vieru, platí za takú, ktorou sa viera žiada. Tieto tajomstvá zastrašujú rozumkárov, pre nás však sú celkom prosté, keď ich raz skutočnosť odhalí. Život tvorí život, predchádzajúca viera tvorí formálnu vieru; Boh v nás prichádza v ústrety Bohu v sebe. „*Nehľadal by si ma, keby si ma už nebol našiel.*“

„Nečuduj sa, hovorí Pascal, že jednoduchí ľudia veria bez dôvodov. Boh dáva im lásku voči sebe a opovrhnutie voči nim samým. Nakloňuje ich srdce veriť. Nikdy nebudú veriť užitočnou dôverou a vierou, ak Boh nenakloní ich srdce a veria hneď, len čo

ho naklonil." Poznamenajú azda, že Pascal náklonnosť veriť necháva prechádzať inou náklonnosťou povahy viac mravnej? Veriť tiež je vecou mravnosti; je to ctnosť, ktorú však môžu iné ctnosti pripraviť. Tu prichodí povedať s Hugom:

Rozumová činnosť milosti, ktorá takto oživuje dobrú vôľu, môže sa chápať ako určitý druh vnútorného volania, volania bez slov. Boh nám neviditeľne podáva ruku, ako Ježiš Petrovi na rozbúrených vodách a hovorí nám: Poď! Toto volanie nijaký hlas nemôže vyjadriť, ba ani nijaká mienka, lebo je tajomným vábením, na ktoré sa odvoláva Ježiš, keď hovorí: „*Nik neprichádza ku mne, ako ho Otec nepritahuje*“.

Kresťan má byť „splodený z Ducha Svätého“ ako sám Kristus. „*Ten Boh, ktorý rozkázal, aby sa zo tmy svetlo zaskvelo, je ten istý, ktorý žiari svojou jasnosťou v našich srdciach, aby Evanjelium nebolo zakalené pre nás tak, ako je pre tých, čo hynú*“.¹

Dôvody viery iba upevňujú intelektuálny obraz veriaceho; Boh ho však oživuje a ak sa jemu páči, môže predísť výstavbe alebo si ju nevšimnúť, lebo však on je pánom. Je konečne celkom prirodzené, keď nás Boh umiestňuje na cestu nášho cieľa, ku ktorému máme potom kráčať s jeho pomocou. Týmto umiestnením na cestu je viera. A ak je čistým darom, koho sa to môže neprijemne dotknúť?

Načím však dar prijatý; treba, aby du-

¹ 2 Kor. 4, 6.

chovné dieťa, postavené na nohy a ťahané na povrázku, dalo súhlas chodiť, a preto aj v tomto prípade prejav viery je eminentne slobodný. Zvlášť ne je však, že ním duša prilipne k svojmu Bohu akosi rodinným citom, prirodzenou podobnosťou, príbuzenstvom, synovským priateľstvom, priateľským synovstvom; všetko odienky, ktoré vystihuje to prosťe slovo: láska. „Ko je z Boha, počúva slová božie“, hovorí sv. Ján. Keď sa kresťan stal z Boha, núž nepotrebuje dôvody. Dobré je, ak ich má; najrvi pre druhých, lebo to, čo jemu dovoľuje obísť sa bez nich, nemôže inému dávať, je tiež dobré, ak sa môže oprieť o ne vtedy, keď veje vietor zvonka. Ale hlavnú oporu už má: Boh je tam a Boh si dostačuje, aby si v srdci vydal svedectvo o sebe.

Toto poňatie o viere Bohom žiadanej a Bohom prevedenej má čosi zarážajúceho pre človeka svetského. Tomu však, ktorý z viery žije, pripadá to síce podivné, nepochádza vhodné slovo, aby to vyjadril, ale predsa vznešene. Cítiť tam nadľudské poznanie človeka a jeho vzťahov k božskému. Prečo sa čudovať, že je čosi tajomného v spôsobe, ktorým sa pristupuje k tajomstvu? Mať nekonečnú istotu je nad naše zraký a ešte viac nad naše sily. „Je však nemožné, aby Boh dakedý bol cieľ, ak nie je pôvod. Oči pozdvihujeme hore, ale opierame sa o piesok, a zem sa rozplynie a padneme s pohľadom k nebu“. (Pascal).

Preložil Dr. Beňuška.

Chválospev na Boha.

Svätý GREGOR NAZIÁNSKY.

*Ťa Najvyššieho Mocnára
daj ohlasovať, ospevovať,
Teba Pána a vládára,
pre ktorého spev a chvála,*

*pre ktorého sbor anjelov,
pre ktorého večné veky,
pre ktorého slnko svieti,
pre ktorého beh mesiaca,
pre ktorého hviezdy skvostné,*

*pre ktorého znať sa snaží,
vznešený človek čo je Boh,
duchovný, skutočný život.
Veď Tys' stvoril všetky veci,
každému dal postavenie,*

*podľa svojej rozumnosti.
Riekols' slovo a stalo sa.
Tvoje Slovo je Syn Boží,
lebo rovnaj podstaty je,
rovný slávou Plodiacemu,*

*ktorý usporiadal všetko,
aby rozkazoval všetkým.
A hľa, staroslivosť Boha,
presvätého Ducha chráni
všetky tvory, ktoré objal.*

*Ospevujem Ťa Trojica,
jediná živá Vládkyňa,
bez zmeny, večná príroda,
tajného súcna príroda,
múdrosti um nedostihný,*

*sila bez vady nebeská,
bez počiatku, zakončenia,
svetlo bez všetkého tieňa,
tvorstva všetkého Strážkyňa,
ktorá pozná všetku hĺbku,*

*zemou počnúc až po moria.
Otče, dobrotivý buď mi.
Dajže, by som skrze všetko
túto svätosť samu sj ctil.
Sotri všetky moje hriechy,*

*očisť celú moju myseľ,
od zlomyseľnosti každej,
by som oslavoval božstvo,
dvíhal zbožne ruky svoje;
by som dobrorečil Kristu,*

*s prosbou sklonil si koleno,
pribraný raz bol za sluhu,
keď On pride kráľujúci.
Otče, dobrotivý buď mi,
milosť, sľutovanie hľadám,*

*nech je chvála vďaka Tebe
až po vekov večné veky.*

Z gr. prel. AB.

O nariekaní Panny Márie.

Svätý JÁN DAMASCENSKÝ.

Beda mi, najsladší Synu, beda mi cudzinke matke,
cudzinče jediný Synu, ako vyhnanec medzi cudzincami
zabitý: Prečo som nezomrela pred tvojím utrpením?
Prečo nejdeš okolo mňa ako mŕtvej mlčiac a nepo-
vediac slova tej, ktorá ťa porodila. Moje srdce puká
keď ťa vidím bez príčiny ako zločinca sviazaného a
ukrižovaného. Prečo tak rýchlo končíš putovanie a ne-
prehovoriš k tej, ktorá ťa bez bólu porodila? Ale, ó
dieťa môjho strádania a ťažko znesiteľnej núdze! Strá-
cam potešenie vo svojom vyhnanstve, a zostávam sama
a núdzna medzi cudzincami. Ale, ó Synu a Bože môj,
neopúšťaj ma!

preložil: Š.

Božia láska.

Nebo aj zem môžu sa stretnúť iba v hĺbinách lásky — lásky, ktorá napraviť minulosť zataženou zodpovednosťou a biedou; lásky, ktorá zapája, ktorá bude pomáhať a víťaziť v budúcnosti. Táto láska mala byť viditeľná na večné časy. Na veky mala byť postavená ako Nezapierateľná! Nikto nemá väčšiu lásku, ako keď dá svoj život za priateľa... V umučení Pána Ježiša Boh a človek podali si vzájomný dôkaz lásky: Človek zomrel pre Boha a Boh pre človeka. Nápis na kríži je úpisom tohto spečatenia obojakej smluvy. Je napísaný po židovsky, jazykom náboženskej minulosti; po grécky, jazykom vládnucej civilizácie a po latinsky, jazykom južnej a dobyvačnej sily rímskej. V týchto troch rečiach môžeme čítať o Odpustení a o nebeskej štedrosti, o šľachetných návratoch a o snahe tvora, ktorý bol takto prekvapený láskou. P. Sertillanges, OP.

Znamenie kríža.

Znamenie kríža je znamením kresťana. Prežehnáme sa, keď začíname sa modliť, čokoľvek konať alebo keď sme pokúšaní, aby sme neurazili Boha. Boh chce, aby sme nikdy nezabudli na kríž. Preto kríž je postavený na rohoch ulíc, na námestiach, na poliach, aby sme pri zazretí kríža zvolali: Hľa, ako ma miloval Boh! Hľa, cena mojej duše.

Znamenie kríža drví diabla, lebo skrze kríž môže mu uniknúť. Lež musíme sa nábožne prežehnať znamením svätého kríža. Kríž začíname na čele, čo znamená hlavu, stvorenie, Otca. Pokračujeme na prsia cez srdce: lásky, Syn. Končíme na prslach: sila, Duch svätý.

Všetko pripomína kríž. My sami sme stvorení na podobu kríža. Choroby, pokušenia, bolesti, to všetko sú kríže, ktorými ideme k nebu. Krížom sa približujeme k Bohu, ktorý nám všetko stonásobne odpláti. Krásna je smrť pre toho, čo dobre žil.

Z Katechizmu sv. farára z Ars.

Za koho sa modlíť?

Pán Ježiš nás naučil, ako sa máme modliť. V ňom sme presiaknutí jedným životom dieťaťa božích; preto tiež jednou modlitbou obraciame sa k spoločnému

Otcovi. Svätý Cyprián vraví, že Kristus ako učiteľ jednoty, ktorý prosil Otca, aby nás učil jedno, ako on s ním je jedno, učí nás, že modlitba nie je súkromná vec jednotlivých kresťanov. Práve preto nevravíme ani Otec mój, ani daj mi, ani odpusť mi, ale Otče náš, prid k nám, daj nám atď. Kristus Pán, ktorý všetkých ľudí zahrnul do svojho vykúpenia, súčasne všetkých zahrnul aj do svojich modlitieb. A tak aj my sa máme modliť: nie každý len za seba, za svoje záuhy, ale za všetkých, za záuhy všetkých.

Dr. Müller.

Boj s neuznaním.

Čakáme na krajšie dni. Čo bolo bolestné, uzdravilo sa v plači srdca, o ktorom vie iba Ten, čo mu dáva nebeské lieky. Začneme nový život, povíme si! V dobro e ku druhým neupustíme nikdy, a keď na jednom mieste nemáme uznania. Boh nás vždy pokojne prijíma a v láske nikdy nepotlačuje. Len hľadáme mať vždy myšlienky čisté a spravodlivé. Žijeme v ustavičnom boji s ľudským neuznaním. Ale nie preto nás ten boj znepokojuje, že by nás azda odrádzal od ďalšej práce. Lež preto, lebo je jednoducho ten istý. To už je tak na tomto svete! Ľudia sú dobrí a zlí, a nemáme nikde prislúbené, že sa nám vždy všetko podarí. Evangelium nás vystriha nadostač!

J. Harant.

Znášajte jeden druhého farchy...

Toto píše svätý Pavol Galatanom, keď ich napomína k trpezlivosti. A hneď označuje aj príčinu tohto napomenutia: Lebo tak splní sa zákon Kristov. Je to naozaj zaujímavé, nájsť u takzvaných ľudí nábožných, ako radi napomínajú druhých, ako im vedia radíť, chcú ich čo najskôr vidieť dokonalých, oslobodených od všetkých chýb a nedostatkov. Táto svätá horlivosť prejavuje sa u osôb duchovných aj u svetských.

Keď ideme na koreň tejto svätej horlivosti, presvedčíme sa, že dosť často napomíname blížnych nie preto, aby sa napravili, lež preto, že nám osobne, našej povahe — povedzme svojim správaním — sú nepriemní. Pudí nás k tomu nie láska, lež sebaľáska. U druhých odsudzujeme určitú voľnosť v správaní, ale sami v inom mravnom odbore sme ešte voľnejší; pravda, to nevidíme, alebo vieme to farizejsky, teda sebecky, ospravedlniť. Nuž keď sami nevieme sa vymotať z určitých nedokonalostí, ako môžeme žiadať, aby iní boli podľa našej chuti? Hej, chceme, aby boli povedzme dokonali podľa našej vôle, ale len preto, aby sme nemali trampoty

s ich chybami, slovom, aby sa nám s nimi pohodlne žilo. Ale keď nevieme chyby a nedokonalosti iných znášať, nesplnili sme zákon Kristov, čiže nemilujeme bližných. Treba vedieť a uznať, že nikto z nás nie je bez chýb, nikto z nás si nestačí, lebo utisnutí sme jedni na druhých. Prečo musíme sa vedieť znášať, pomáhať si, napomínať jeden druhého, poučovať sa navzájom. To bude znamenie lásky; a keď to bude ozajstná láska, potom veru ináč budeme hľadiť na chyby bližných, lebo poznáme, že sami máme ich oveľa viacej. Potom za bližného budeme sa modliť a svoje chyby odstraňovať, aby sme mu neboli na farchu. Dr. Müller.

Zdvojnásobovať úfnosť.

Exercície nie sú len dni tichých modlitieb, zatvorenia sa pred svetom a nebeského pokoja. Hej, to sa tak ľahko povie! Ale neprežil ich nikto dobre, kto nesošúpil do hĺbky svojej biedy. Exercície učia tú najasketickejšiu teológiu: že sme naozaj zlí, skoro nepolepšiteľní, že život náš je tým najčernejším na zemi. Plný nevďaku voči takému dobrému Pánovi, ktorý nás tak nesmierne miluje. Plný neopatrnosti, márnivosti, pýchy, nelásky, zaslepenosti, pohodlia vo všedných chybách, nerozhýbavosti k lepšiemu. Slovom — že sme tvrdí ako kameň. Hovorte proti tomu, čo chcete, pravé exercície musia toto odokryť! Ale odísť len s týmto pocitom z Nitry, z Ladiac, zo Slatín alebo z iného exercičného domu, to by znamenalo: odísť so zúfalstvom. Nájsť nerest nie je dosť. Ani chorý sa nepoteší, keď vidí len lekára a čuje všetko zlé o sebe. Treba liek a zdravie. Treba zdvojnásobiť úfnosť, že Spasiteľ nás miluje a nechce náš večný pád za nič. Pokiaľ svojho milosrdenstva ešte nevyčerpal. Preto vrhnúť sa do jeho náručia a pritulíť k jeho srdcu — a dúškom nabrať odtiaľ sily do ďalšieho života, to je veľký dar za nádej a druhý prídavok dobrých exercícií. J. Haranta.

Presýtenosť.

Postretával som sa v posledných mesiacoch s ľuďmi, ktorí mi dokonán otvorili srdce a dušu. A záver rozhovorov bol u mnohých ten istý: Všetkého už mám dosť! Nechce sa mi ani čítať ani študovať, nebavi ma ani spolikárnenie, už ani do toho kostola akosi nerád chodievam; ešte na omšu ako tak, ale na tú kázeň nie. Práca ma unáva, najradšej by som odišiel niekde do neznáma, kde by som žil sám pre seba.

Hej, dnešný človek všetkého má dosť. To je pocho-

piteľné. Lebo všetko, čo mu dnesok dáva s americkou rýchlosťou, s tou istou rýchlosťou ho aj opúšťa, a potom chudáčisko pýta sa, čo teraz. Keď hľadáme príčinu tejto únavy, nespokojnosť, po dlhom uvažovaní príde na starú pravdu, že človek ani nemôže byť tu na svete spokojný, lebo nie je pre tento svet stvorený. Keby všecko našiel na svete, po čom túži, nuž veru nezatúžil by po nebi, po lepšom záhrobnom živote. Ale táto skutočnosť svedčí tiež o niečom inom. Zem je bohatá, hmotných bohatstiev máme nadostač, len ich spravodlivo rozdeliť; nuž po tejto stránke človek mohol byť spokojný; no jednako je nespokojný. To preto, že hmota je pre neho primálo, aby ho uspokojila; človek je bytosť vznešenejšia, vyššia ako ľudské hodnoty, preto nenachádza v nich ukojenia. Pri všetkom prepychu, keby bol až po hlavu ponorený do hodnôt pozemských — hmotných alebo duchovných — jeho duša bude kvliť, stenať, bude túžiť po šťastí, ... nikdy neprestane túžiť po Bohu! Prečo? Lebo stvorená je pre Boha.

Aj dnešný človek je nespokojný, unavený, lebo nespokojná je jeho duša! Tá stratila Boha, alebo nemá ho dokonale; preto blúdi sľavím údolím a hľadá šťastie. Preto ľuďom musíme ponajprv dať Boha, lebo tak im vrátime šťastie, spokojnosť a živelnú radosť. Boh nám dá všetko, a nikdy ho nezunujeme, nikdy sa ním „nepresýtíme“; okrem neho nič nás dokonale „nenasýti“, neuspokojí.

Dr. Möller.

O umení.

Umenie ako každá iná činnosť ľudská vyznačuje sa tvorením. Je prejav dokonalosti ducha, ktorého činnosť vyznačuje sa tým, že hmotu formuje a zdokonaľuje, lepšie povedané, hmote vtlačá pečat' svojej myšlienky. Na hmote zvyrazňuje svoje najvzbornejšie pohyby duše, to iest všetku náplň myšlienkovú a citovú. Práve tým sa líši umenie ako prejav a činnosť ducha od ostatných iných prejavov ľudského života, že činnosť je zamierená smerom nahor ku kráse a do hĺbky smerom k pravde, odkiaľ vychádza svetlo myšlienky a kde sa nalieva citová oblasť tajomným balzomom blaženosti, aby v pravej chvíli, keď dozreje oplodnená myšlienka, intuíciou krásy vnuknutá, bola schopná nielen vnímať a poznávať, ale z poznaného materiálu pretvárať a zdokonaľovať podľa požiadavky tvorivého ducha, smyslu, ktorého spočíva v bázi ku kráse a velebeniu toho všetkého, čo nesie po sebe stopu dokonalej blaženosti.

Umenie je úsilie ducha zmocniť sa hmoty a pre-

tvorí ju duchom krásy myšlienky v dokonalé dielo. Dielo také, ktoré zo seba vyžaruje náplň krásy ako žiar svetla a formy, vyvierajúcej zo žriedla bytia a nekonečnej náplne citovej oblasti. Umelec tým, že tvorí, pretvára a zdokonaľuje hmotu. Ako by napodobňoval vo svojom tvorení samého Boha Stvoriteľa; no nie totožne, ale len obrazne a symbolicky, nakoľko nie je v jeho moci z ničoho dačo stvoriť, ale už Bohom zo stvorených vecí hmotných pretvorí ich v dielo takej hodnoty a formy, ktoré už nemá na sebe pečať hmotnej neživej veci, ale životnosť diela života ducha, ktorý je pôvodu božského a smeruje všetkými prostriedkami k plnému božstvu, v ktorom spočíva všetka náplň svetla lásky a krásy, jediný to zdroj smyslu života a v prenesenom význame diela, utvoreného úsilím dokonalého umelca.

Umelecké dielo je vnútorný prejav duše umelcovej. Je prejav celého človeka v plnej dokonalosti človeka, ktorý má z čoho dávať a nevyčerpatelný zdroj sily ducha z poznaného pretvárať a z prežitého dobra tešiť sa a obšťastňovať iných, práve tou krásou a tým svetlom lásky, ktoré je náplňou všetkých hodnôt bytia a smyslu života. Len dielo, ktoré zvyrazňuje dokonalú náplň hodnôt má charakter umelecký. Preto každý umelec, ktorý je povoláný pre zvyrazňovanie tých najhlbších vnútorných hodnôt, musí sa životom pretvoriť a zdokonaľiť po najvyššiu oblasť citovej blaženosti a rozumového poznania, aby takto z poznaných a prežitých pravd vedel ovládať hmotu a sformovať ju podľa zákona ducha lásky a krásy v dielo, ktoré nesie stopu a pečať božstva v zrkadle dôstojnosti a plnej blaženosti.

Hrobov.

O kritike.

Nemyslím na vedeckú alebo na literárnu kritiku. Dneska sa kritizuje vše ko, aj ohováranie, osočovanie pomenovali kritikou. A ľudia naozaj veľmi radi kritizujú. No práve pre rozličné názory a úsudky v takejto kritike veľmi často vznikajú nedorozumenia medzi priateľmi, a zvyčajne býva to znamením, že takáto kritika nevychádza z lásky, ale skôr z nenávisťi. Keď niekto nesúhlasí s ich názorom, rozčulujú sa a zarmucujú. Pravda koreň toho všetkého je sebaľáska, lebo aj v kritizovaní hľadajú seba samých a nevedia, že práve preto ich úsudok je vonkoncom nesprávny. Pre tých, čo takto radi kritizujú iných, odporúčam sa, aby úsudok, ktorý chcú uplatniť na iných, doslovné uplatnili na sebe samých. Iste v srdci pocítila, či je to príjemné alebo nie.

No nech už bude pocit zo sebakritiky akýkoľvek, treba sa pousilovať uplatniť ho vo vlastnom živote, a potom takáto kritika naučí nás správne posudzovať život bližných, lebo správne budeme hľadiť na svoj život.

Dr. Müller.

Čo je šťastie?

Je letné svieže ráno. Vlákik unáša nás smerom k Gennazzano, k milostnému obrazu Matky dobrej rady, kam nezanedbávame putovať každé prázdniny. Zastavujeme v Palestrine, v starorímskom Praeneste. Moju pozornosť upútal na nástupišti asi dvanásťročný chlapec — kolportér, predávač novín: hrbatý, sražený v pleciach, s nepomerne veľkou a nesúmernou hlavou, s krátko ostríhanými čiernymi vlasmi. Pritom zvláštny a dojímavý výraz spokojnosti a šťastia zrkadlil sa mu v oduševnenej tvári. S úprimnou opravdivosťou a živostou, vlastnou Talianom, vyvolával názvy svojich časopisov, ktoré držal jednou rukou pod pazuchu a druhou horľivo podával kupujúcim vo vlaku... Vykonával svoje poslanie.

Ano, plnil s ozaistnou vierou a láskou svoje poslanie tu na zemi, plnil vôľu božiu, to je dosť, v tom je šťastie!

Posudzovanie.

Z mravouky vieme, že nikoho nesmieme pokladať za zlého, kým sa mu to jasne nedokáže. No vieme, ako mnohí katolíci posudzujú svojich bližných, na má keď ide o ich náboženský život! Orlím okom vyhľadávajú ich chyby, vytrhávajú slová, ktoré by sa mohli zle vysvetliť, vytrhávajú ich slová zo súvislej reči, aby sa mohli nad ním pohoršiť. Prečo to robia? Lebo bližnému nedôverujú a sebe až veľmi. Lež aj Evanjelium vraví, že boli kedysi farizeji, čo v sebe dôverovali ako v spravodlivých, ale spravodlivosť v nich nebola. Základ dôvery k bližnému je pokorné smýšľanie o sebe. Nikdy sa nesmieme preceňovať: Len ja to môžem, len ja to dokážem. Kto seba dobre pozná, vie, že ako často chýbi, ako často potrebuje zhovievavý úsudok, lebo toľko ráz mal ten naivčistejší úmysel a toľko ráz to dopadlo celkom ináč, kriticky. Preto usilujeme sa mať dôveru aj v dobrý úmysel spolubratov, nevykladaťme hneď zle, keď u nich niečo potom mohli vyčítať ako nedostatok alebo hriech. Takáto nedôvera je znamením nedostatku lásky a nadbytku pýchy. O tých ľuďoch vyslovil Kristus Pán svoje strašné beda.

Dr. Müller.

Kde je vlast -- domov človeka?

Všade sme cudzincami a pútníkmi. Tu v Ríme v cele č. 106, i v S., i v M., i v O., i v Bratislave... Nikde nemáme stáleho miesta... Peregrinamur. Ani hrob nie je našim trvalým bydliskom, našim domovom... Ani rodisko. Ani rodičia nie sú našim bezpečným útočiskom a trvalým miestom odpočinku. Nič ota je našim východiskom — Boh je našim Stvoriteľom. Boh je našim cieľom. Život a čas je putovaním... Peregrinamur a Domino — peregrinamur ad Dominum... Večnosť je našim domovom, našim stálym príbytkom. Večnosť s Bohom — šťastná, alebo večnosť bez Boha...

Zmilovanie, Pane!

Obcovanie človeka.

Streda 22. júla 1942. Čakám vo voze vicinálnej elektrickej dráhy pri hlavnej rímskej stanici Termini. Pozorujem. Od stanice prúdia chvatne zástupy ľudí, hnáných svojimi myšlienkami a úmyslami... Bože, na čo myslíme. čím sa dávame celkom zaujať? Hmotnými malichernosťami, okolím na dosah ruky alebo krátkozrakého pohľadu. Ty si nám nablízku, Bože, ale naše oči sú držané, aby ťa nevideli. Ty si ako za nepreniknuteľným múrom, za čiernym, nepriesvitným sklom. — a my bezstarostne kráčame pozdĺž neho, nehľadajúc ani aspoň občasných priehľadných oblôčikov. A ty si nám nablízku, ty živý, ty si náš život, ty si význam nášho života. s ktorým sa stretneme, len čo dospejeme na koniec tejto chodby, ohradenej so všetkých strán nepriehľadným múrom, a len čo prejdeme cez bránu smrti...

Ty si nás vyslal na životnú púť, ty bedlíš nad nami — a my sme ďaleko od teba najvznešenejšou činnosťou svojej bylosti... Ako nerozumné deti upútavame oči svojho rozumu a záujem svojej vôle, svojho srdca a svojho citu na hmotné, prchavé bubliny...

Ó Pane, otvor nám oči! Ó Pane, prenes ťažisko nášho ducha a nášho srdca za múr viery, k sebe...!

Ivan Marjánov.

Kresťanstvo a práca.

Ktorési zahraničné cirkevné noviny, napísaly k 1. máju, ako sviatku národnej práce toto: Povinnosť pracovať neprišla na ľudí ako kľatba pri vyhnaní z raja podľa kresťanskej viery, ako je to, žiaľ, ešte vždy rozšírené vo viere na vidieku; lež kľatba, ktorú priniesol

odvrat človeka od priateľstva s Bohom, urobila prácu námahavejšou, ťažšou a menej výnosnou. Ako by aj mal človek, boží obraz, žiť bez súj tvorivej činnosť, bez schopnosti môcť tvoriť vlastne, keď sám Boh dokončil stvorením prvé a najdokonalejšie zo všetkých diel, a ak sa vecne pôsobenie a tvorenie uznáva za jeho večný zákon bytia? Preto ostala práca, ku ktorej je človek už od prírody povolaný, aj po vyhnaní z rajskeho žitia, vysokým dobrom, premenila sa na prostriedok a nástroj na oslobodenie z pút viny, ostala na, účinnejšou zbraňou, keď vyšiel boží rozkaz človekovi, aby bol pánom zeme a aby postavil sily prírody do svojej služby. Národy pred Kristom preto v protiklade s Bohom považovali prácu za najväčšie zlo a prevládali vládnutie ako potlačovanie pracovného stavu otrokov. Preto postoj kresťanstva k práci musel ziskávať vo vykorisťovaných vrstvách pre kresťanské učenie, ktorého majster sa nehanbil ručnej roboty, ako zle chápaný súcit s najbiednejšími. Lahkovážna reč o kresťanstve ako zo sveta utekajúcom akiste vyšla z duchovného postoja, práci nepriateľského. Ešte aj v mníštvie ostala zachovaná práca ako najvyššia prirodzená hodnota človeka. A dejiny benediktínov v prvých storočiach svedčia o obdivuhodných prednávrhoch idey práce do najďalších krajín. — Anglický opát a cirkevný učiteľ Beda, rozpráva o istom vysokom úradníkovi zeme, ktorý prišiel so sekerou a toporom do kláštora, aby tu nerušené mohol slúžiť Bohu ručnou prácou.

A. L.

Dielo tvojich rúk.

Pravdy, ktoré sa nás najbližšie dotýkajú, najmenej si uvedomujeme. Obchádzame ich bez toho, žeby sme ich spozorovali a ďaleko v hĺbkach hľadáme to, čo Boh postavil k bránam našich príbytkov a čo nebudáme v každodennom blúdení.

Viem, že ma Boh stvoril a nazdávam sa, že chápem taje tejto pravdy. Táto zrejmá skutočnosť vyznieva mi tak všedne, že nepokladám za potrebné uvažovať o nej.

Viem, že ma Boh stvoril, tak ako viem, ako ma volajú. Preto sa usilujem zaoberať sa zdanlivo časovejšími ťažkosťami; že ma Boh stvoril, to je pre mňa stará vec, starodávna udalosť, ktorá bola svojho času zaznamenaná a od ktorej ma delí dlhá refaz dní. Kedysi som vznikol z ničoty a teraz som: to je všetko. No, aké vznešené dôsledky plynú z tejto základnej pravdy?

Skutočne základnej! Že som bol stvorený, to nie je

iba všedná udalosť, ktorá sa raz prihodila, ale stála skutočnosť. Bol som stvorený: No, účinky tohto stvorenia siahajú aj do prítomnosti, čiže príčinou môjho jestvovania je Boh. Človek nedosahuje bytie ako almužnu, totiž aby ju prijal a z nej žil; ten, ktorý dostane almužnu, ten už je a žije. Podobným spôsobom nemožno získať dar bytia, lebo Boh z nicoty vytvára toho, koho obdarúva životom.

Ako si sám nemôžem dať život, tak isto nemôžem sa udržať pri živote. Boh je tá stála sila, ktorá ma znovovytvára v bytí. Veď nestačí, aby som bol stvorený. Aby som jednoducho bol, musím byť stále v dosahu božích rúk. Čas tu nehrá hlavnú úlohu. A keby som žil stáročia, moje „ja“ bude aj vtedy závislé na Bohu tak, ako v predvečer môjho vzniku. Ani vtedy nebudem súci samostatného jestvovania, lebo jestvovanie nikdy sa nestane mojim imaním.

To je len hra fantázie, keď si namýšľame, že sme obdržali dar jestvovania raz navždy, že k Dobrodincovi nás nič neviaže, iba povďačnosť. Mýlime sa, ak si chceme nahovoriť, že týmto darom stali sme sa zo žobrákov neobmedzenými páni. Nie! Stvorenie nie je jednorázový dar, ale ustavičná závislosť, pretože sme vždy odkázaní na tvorivú silu. Moje jestvovanie tak závisí od Boha, ako ozvena od zvuku, ako odrazené svetelné lúče od zdroja svetla.

A uznať túto závislosť v jej úplnom rozsahu znamená pokloniť sa pred tým, ktorý je prameňom môjho života a byť mu poslušný. Som ustavične v jeho rukách. Z nich vyteká prúd môjho života.

Môj život je ako hlina, ktorú stvárajú hrnčiarske ruky; môj život je niť v rukách tkáča, ktorý jej udáva smer; môj život je rastlina, strom, ktoré záhradník strihá a orezuje, aby rástly podľa jeho vkusu.

Na dne mojej duše čosi, čo ma privádza do súzvuku s božím dielom. Do hĺbín mojej duše je vpísané, že som dostal svoje bytie. Moje vedomie vie to, pretože môžem poznať svoju prirodzenosť a stálu závislosť. Niet teda väčšieho zla ako neuznať to. A toto je hriech. Popierať túto závislosť znamená uvrhnúť sa do duševnej smrti.

Aká škoda, že pokora a poslušnosť nie sú druhou mojou prirodzenosťou. Odvtedy, čo katastrofa hriechu porušila moju pôvodnú nevinnosť, mojou zásadou je „neslúžim“. Môj život je preslaknutý nezriadenými túžbami. Pokladal som božiu ruku za neobyčajne tvrdú a prísnu, utekal som od nej ako nerozumný divoch.

Prečo?

Aby som znova našiel slobodu!
Akoby prvou podmienkou slobody nebolo podria-
denie sa zákonom.

Akoby som bol skutočne slobodný preto, lebo
som prestal byť, čím som: tvorom úplne závislým od
Boha.

Nazdávam sa, že ak sa od neho odpútam, budem
svojím pánom. A v skutočnosti dovolím, aby ma
ovládla bezhľadnosť, neporiadok, nesúlad.

Dielo твоjích rúk!

Hoc by mojím životným programom bolo milovať
božiu ruku, ktorá ma stvorila a aj teraz udržuje. Musím
milovať tú ruku, z ktorej nemôžem újsť, lebo nikto sa
nemôže vymknúť z dosahu tvojích rúk (Job, 10, 17.) A
keď ma navštívia príjemní, alebo nepríjemní hostia ne-
viditeľnej Prozreteľnosti, ak ma bude život hádzať
z miesta na miesto, ak ma postaví do tmavej noci vše-
ľiakov nebezpečenstiev— aj vtedy úfam (Z. 26, 3). Ani
vtedy neklesám. Nesmiem opustiť božiu ruku, ale silne
sa jej pridŕžovať. Musím zostať tým, čím mám byť,
bytosť závislá od Boha-Stvoriteľa. Tak budú moje po-
klady, statky a jediné pravé imanie zabezpečené.

Boh musí byť mojím šťastím a pýchou, lebo som
jeho stvorením a ním zostávam. Ak niečo je vo mne
obdivuhodné, tak je to jeho stvorenie. V jeho rukách
je moja istota a uspokojenie. Ani smrť ma nemôže od-
lúčiť od neho, ak ma chráni a stráži jeho ruka.

Bože môj, daj mi všetko, čo mi chýba a čo je mi
potrebné. Daj, aby sa mi zaľúbila pokora. Daj, aby som
uznal, že úplne závisím od teba. Veď táto závislosť je
čosi vznešené a silné, čosi nevšedné a veľké. Je pred-
pokladom každej tvorivej sily. Podobá sa závislosti
koreňov od zeme, listov od konárov. V okamihu, keď
odpadne list z konára, stáva sa hračkou vetra. V oka-
mihi, keď sa osamostatnil, stal sa mŕtvym bezduchým
listom.

V okamihu, keď som sa odpútal od teba, Pane stal
som sa hračkou vetra, obeťou hriechnej namyslenosti.
Vypovedal som službu tvojim zákonom a zanevrel som
na volajúci hlas milosti.

Preto oddiaľ odo mňa, Pane, každú zaslepenú tvr-
dohlavosť, nespokojnosť a nerozhodnosť! Rozžeň tmy
mojej namyslenosti. Nech ňu prerazia lúče tvojej mi-
losti. Daj, aby som poznal a uznal pravú, veľkú sku-
točnosť, že nič nie je krajšie, mohutnejšie, nič svä-
tejšie, ako že som dielom tvojích rúk.

Charles, S. J.

Najstaršia biotyponomia človeka.

Terminom biotypologia človeka alebo pod. sa označujú pokusy o akusi sústavu konštitutívnych typov ľudských, teda nie systematická v smysle fyzickej antropológie. Teraz sa teší zvláštnej obľube známa moderná sústava **Kretschmerova**. **Karol Slavoj Amerling**, lekár, prírodospytec a filozof v Prahe, priateľ **Slováka Hroboňa**, s ktorým bol duchovne príbuzný, stanovil už r. 1862 prvý systém ľudských typov v uvedenom slova smysle. Zo svojej neobyčajnej veľkej psychologickej a inej skúsenosti vypracoval prehľad, ktorý bol nielen dušeslovný, ale podložený tiež anatomic-ky (ba, aj histologicky). R. 1862. vydal v Prahe prácu o tom pod názvom „Über die menschlichen Triebe und ihre Type“. R. 1865. o tom rozprával v Prahe vo fyziokratickej spoločnosti a prednášal v Karlových Varoch na sjazde nemeckých prírodospytcov a lekárov. Táto prednáška sa tam stretla s živým záu'mom: Amerling jedno popoludnie v zvláštnej uzavretej schôdzi vyšetroval — na vyzvanie — rad osôb tohto sjazdu a oznamoval im potom svoju klasifikáciu a vytkol každému niektoré jeho osobné zvláštnosti; shodovalo sa to vraj veľmi dobre. Aby jeho výsledky neupadli do úplného zabudnutia, uvádzam tu stručne jeho prehľad. Svoju sústavu rozdelil na štyri väčšie skupiny a každú z nich na niekoľko užších, dovedna 13. Je to asi nasledovné. (Svoje skupiny označil vhodnými gréckymi názvami.)

Prvá skupina sa skladá z troch typov: 1. prvá sa volá **heuronomi** a je vyznačená nutkaním (pudom) po novote; 2. **diolkéti**, totiž tí, čo majú veľký smysel rodinný, a 3. **patridonomi** sú obetaví vlastenci.

Druhá skupina má štyri typy: 4. **mimeti** čiže **phiyarovia**, známi konzervatívni napodobitelia iných; 5. **homiléti**, vynikajú spoločenským pudom; 6. **bilastovia**, nadaní veľkou smierlivosťou a 7. **synagórovia**, prototypi praobyčajných táravých ľudí.

Tretia skupina má najviac typov, totiž päť; rozoznávajú sa v nej 8. **psychozoterovia**, čo sa neustále strachujú o život; 9. **timonomi**, majú zvlášť vyvinutý smysel pre česť; 10. **archonomi** sú panovační; 11. **chrémati** radi zarábajú a nakoniec 12. **prostati**, rodení vodcovia iných.

Napokon štvrtá skupina obsahuje jediný typ, totiž 13. **hosionomi**; u týchto patrí totiž k prirodzenému charakteru riadny život konfesijný.

Kto má živšie styky s ľuďmi a podobný taxono-

mický záujem, môže po prípade kontrolovať zo svojej skúsenosti, či a ako je táto sústava odôvodnená. Nesmieme ovšem zabudnúť, že existujú tiež menej určité typy, rôzne prechody atď., a že celé počínanie príliš hlboké vedecké podklady ani nemôže mať, teda nesmie byť nijak preceňované. No, bolo, je bude v móde a prakticky v styku s bližným môže mať svoju neakú

Dr. Fr. Babor.

Duševná plytkosť.

Pri rozhovore s priemerným veriacim katolíkom máme veľa možností nazrieť mu do srdca a poznať jeho duševnú alebo náboženskú zrelosť. Mnohým našim katolíkom chýba duševná hĺbka, lebo prevláda u nich duševná plytkosť. Nenazreli do hlbok duchovného náboženského života, preto ani do nich hlboko nevníkali. A človek chce poznať príčinu tohto zjvu, ktorý, ako vravím, je dosť častý. Napohľad je to vari čudné konštatovanie, veď Slovák je človek od koreňa veriaci, a naša inteligencia tiež nie je neviem aká, ale v základoch veriaci. To je teda pravda. Nuž ale duševná plytkosť tu je, to je fakt; načím iba poznať príčiny tohto zjvu. No a tých príčin je neúrekom veľa. Odkryiem aspoň jednu: **Nezáujem o hlbšie poznanie katolicizmu a duchovného života vôbec.** Koľko času venujú naše panie popoludňajším rozhovorom o „ničom“? No desaťminútová kázeň pri svätej omši je dlhá! Čo sa všetko číta v našich rodinách? A keď sa spýtate na vážnu duchovnú knihu, dostanete takrečeno bigotnú odpoveď: Je to prísväté, veľmi ťažké, veľa sa tam filozofuje, mňa to akosi nezaujíma a pod. Koľko hodín naši ľudia presedia v kaviarňach, v biografiach, po všelijakých zábavných miestnostiach, kde okrem akéhosi rozptýlenia duševne neziskajú nič. No, nemajú chvíľočku v nedeľu popoludní na litánie, alebo na kráľčúcku adoráciu v kostole. Tak to ide rad radom, a náš katolík ostáva až do smrti pri katechizmových znalostiach svojho náboženstva. Nečudujeme sa preto, že sa nevie rozohniť, nadchnúť pre sväté veci Cirkvi katolíckej, že hlboký náboženský život je pre neho ťažšie, že všetko koná iba preto, že aj „naši starí to tak robievali“. Ostávame napovrchu, preto ai náš náboženský život je povrchný, teda plytký. Náš človek mal by sa už raz spamätať a uvedomiť si, že v katolicizme je rozšírené všetko, čo dnes je a v budúcnosti bude otázkou, preto nájdem si čas na to, aby som nazrel do hĺbín svojho náboženstva a vedel z neho a podľa neho žiť.

Dr. Müller.

Spomienka na detstvo.

Detstvo nás blaží a hreje. Závídime deťom, ako si bezstarostne žijú svoj malý život. Chceli by sme byť večne deťmi, lebo chceme byť naveky šťastní. Pomaly však v živote opúšťame, čo je detské, hoci neúprosný zákon rastu a večného napredovania nezráňa v nás rozpomienku na časy detstva. Kedykoľvek nás v živote niečo zabolí, a je toho zaiste dosť, skryjeme sa nenápadne pod hreúci plášť tejto rozpomienky. Kedykoľvek nás premôže túžba utiecť zo sveta a od ľudí, zastavíme sa v myslí a stúlíme sa do svetlej svätyne nášho detstva.

J. Haranta.

Fable converue.

V „osvietenom“ XVIII. a v pomýlenom XIX. storočí bolo v móde obviňovať katolícku Cirkev z nepriateľstva k vede a medziľným sa tu tiež poukazovalo na to, že pápež Bonifác VIII. zakázal pod kľatbou piť ľudské mŕtvoľy, aj keby to bolo k vedeckým účelom. Že slávny taliansky anatom Fallopi (tuba Fallopie = ovidukt v ľudskej anatomii) bol kanonikom, to každý vie. Najslávnejší dosiaľ anatom všetkých vekov Jozef Hyrtl vo Viedni venoval tejto veci zvláštny dôkladný spis, v ktorom túto báchorku pádne vyvrátil. V stredoveku bolo v obyčaji pochovávať veľmožov, čo za vojnových ťažení padli ďaleko od vlasti, týmto nepekňým spôsobom: Celá mŕtvola sa vyvarila, mäkké častky sa odstránili a očistené kosti sa potom zabalili a poslali do vlasti dotýčnych zemrelých, kde potom boli pochované na cintárinách. Že sa pri tomto nechutnom postupe nepekne žartovalo, je pravdepodobné a ľahké. A preto Bonifác VIII. zakázal tento nepekňý úkon a nič iného. Tak bol pochovaný aj svätý Ľudovít, francúzsky kráľ, Ľudovít manžel svätej Alžbety a i. Bonifác VIII. sám tiež bol prírodospytcom a mal aj o anatomiu vedecký záujem. Hyrtlův zásluhný čin vykonal svoju úlohu, no, to nevadí, aby sa v istých kruhoch donosiať udržovalo tvrdenie, že Bonifác VIII. zakázal anatomiu. Lož má krátke nohy, ale veľmi dlhý chvost. Mundus vult decipi.

Dr. J. F. Baboz.

LITERATÚRA.

Msgr. prof. Dr. JOZEF HOLZNER: Svätý Pavol. Z nemčiny preložil Valentin Kalinay. Vydal SSV v Trnave 1945. 524 strán, 6 kresieb, 17 obrazov a 1 mapa, broš. 160 Kčs, viaz. 220 Kčs. O nemeckom vydaní Holznerovej štúdie o svätom Pavlovi v Smere sme už referovali (I. 186). Pavlove idey a vôbec Pavlov duch sa núka aj dnešným časom. Hlboké pretvorenie národov v Krista — povedali by sme — návrat ku Kristu, to je istotne jediné východisko zo súčasného myšlienkového aj hospodárskeho zmätku. A apoštol národov opísal Krista a jeho význam pre ľudstvo najdokonalejšie. Aj H. svätý Pavol nie je obyčajným životopisom, lež psychologicko-dejinnou štúdiou obrátenia Ávia, v osobe ktorého je zvýraznená duševná problematika nás všetkých. Pravda, Pavol bol vyvolenou nádobou; no práve preto v jeho osobnosti máme načrtnutý dokonalý obraz milujúceho učeníka a horlivého apoštola. Smelo môžeme povedať, že tento preklad patrí k najlepším bohovedným prínosom posledných čias u nás. Kalinayho preklad nie je násilný, mnohé pavlovské idey sú majstrovky oblečené do rúcha slovenčiny, preto kniha číta sa ľahko. Je to naozaj hostina pre tých, čo sú zvykli hľbať o nevyspytateľných plánoch božích. er.

G. K. CHESTERTON: Vvbrané essaye. Vydal SSV v Trnave 1945, 182. strán. Chesterton patrí k tým mysliteľom, ktorí v ľudskom dianí vládu zdravého rozumu vedeli prakticky stotožniť s učením katolíckemu. Je isté, že katolícky dynamizmus vie sa vvrovnať so všetkými časovými smermi, no zvyčajne ticho, nedáva to na bubon. Preto niektorí odsudzujú katolíckizmus ako prežitok minulosti. Chesterton preniká do vzťahov ľudského diania a konania a rukopadne ukazuje, že každý takýto prejav vvkonaný v duchu vvskúšaných katolíckych zásad je najkrajším ovocím života podľa zdravého rozumu. -er.

MAROS MADAČOV: STUDENTI NA SLOVÍČKO. Vydal SSV v Trnave 1944. Popri knížkách: Čisté svedomie, Čas medzi tŕňami, Charakterný mladík, Pamätaj na Stvoriteľa atď., veľmi dobrá knížka pre študujúcu mládež. Chce byť rozsievačom dobrého semena v ich srdciach a aby zrnká dobrých poučení nepadli vedľa cesty, ani do skalnatej pôdy, ani do tŕnia, ale do dobrej zeme a priniesly hojnej úrody. Vidieť, že autor pozná mladé duše a vie k nim hovoriť od srdca k srdcu, aby poznali duchovný

život, aby svedomité konali svoje povinnosti v škole, aby sa naučili lietať na vlastných krídlach a na rozcestí hľadeli na božiu vôľu. —bh.

GRAZIA DELEDDA: Eliáš Portolu. Román. Preložil Bohuslav Hečko. Vydal SSV v Trnave 1945, 180 strán, broš. 60 Kčs, po pl. 87 Kčs. Deledda v Taliansku patrí k popredným katolíckym spisovateľkám. Témou jej románov je najzákladnejšia a najjednoduchšia ľudská dialektika: prechod od nenávisťi k láske. Náboženské pohľadky hlboko sa vryvajú do všetkých dejov, preto ich výchovný význam je veľký.

JÁN KRESÁNEK — LADČAN: Ohnivé z'ato. (Lúčte „Y“). Vydal SSV v Trnave 1945. 205 strán, broš. 62 Kčs, po pl. 89 Kčs. Pútavý román — dejove z našich čias — pre mládež.

MÁRIA SCHLUMPF: Náboženstvo pre matku a dieťa. Preložil Dr. Jozef Leščák. II. Vydanie. Vydal SSV v Trnave 1945. Prvé vydanie tejto knižky rýchlo sa minulo. Dielko vyniká konkrétnym a jasným vysvetľovaním známych, ale do hĺbky dosť často nepremyslených pojmov, ako je napr. hriech; porov. str. 69. Náorne rieši otázky, o ktorých školské katechizmy mlčia. Odporúčame.

FRAŇO SVOBODA: Dievča a zvon. Legendy a rozprávky o Matke Božej. II. vydanie. Vydal SSV v Trnave 1945. 52. strán, po 48 Kčs. Pre našich najmenších veľmi milé rozprávky, ktoré ich naučia milovať Matku najnežnejšiu s Ježiškom.

MIRKO MATYÁŠ: Jsem číslo 17.100. Vydal Václav Petr v Prahe 1945. 81. strán po 24 Kčs. Koncentračné tábory majú dnes povest hrubého, neľudského barbarstva, ktoré ľudsky ťažko pochopiť. Kde chýbala viera v Najvyššieho, tam ľudský rozum so svojou technikou vyhlásil sa za boha a podmaňoval si kde koho. Ako to vyzeralo, kde vládli ľudia bez ľudského citu, bez úcty k Bohu, o tom najlepšie svedčí táto knižka. Písal ju človek, ktorý v koncentračnom tábore bol iba číslom... To nám všetko vraví. Prečítajte si ju. —er.

MÁRIE PRUŠÁKOVÁ: Stráž. Román. Vydalo Nakl. Václav Peter, Praha 1945. 237 strán po 60 Kčs. Román z posledných desiatich rokov. Líči naplnavý zápas medzi mravnými hodnotami a záväzkami a faštickým životom veľkého mesta. Naozaj, kus českého verkomestského života. Kladné etické hodnoty v takýchto chvíľach mali by byť výraznejšie zdôraznené, najmä na vedúcich postavách deja. —er.

Ime r

EVUE PRE DUCHOVNÝ ŽIV

**ROČNÍK VI.
1946.**

ČÍSLO

3

REVUE S M E R.

Redaktor: Prof. Dr. INOCENT MÜLLER, OP.

Redakcia a administrácia: KOŠICE, Mäsiarska ul. 6.

Casopis vychádza prvého každého mesiaca okrem prázdnin.

Z á v i e r k a č í s l a d o 6. v m e s i a c i.

PREDPLATNÉ na rok 80,- Kčs, Bohoslovci a študenti 40,- Kčs.

Č í s l o š e k u R E V U E S M E R : 6181.

OBSAH:

CESTY.	Strana:
† P. Mag. Eduard Hugon, OP.: Duchovný život podľa sv. Kataríny Sienskej...	97.
Dr. Inocent Müller, OP.: Vospolnosť svätých ...	103.
Viliam Hofko: Kristus, žijúci v nás ...	109.
Dr. Emil Stach: Prečo pozitivizmus nevyhovuje dnešnému človekovi? ...	114.
Dr. Jozef Leščák: Pán, obeta a my ...	122.
NAŠE NÁDEJE.	
Marcel Horniak. SS.: Úvaha o správnej láske ...	127.
DO VÝŠAV. ...	135.
ŽIVOT. ...	137.
LITERATÚRA. ...	144.

Duchovný život podľa svätej Kataríny Sienskej.¹

† P. Mag. Eduard Hugon, OP.

Čítatelia *Smeru* veľa získajú pre svoj duchovný život čítaním *Listov svätej Kataríny Sienskej*.²

Je pravda, že táto veľká dominikánka nezdá sa byť vhodným vzorom pre duchovný život každého jednotlivca, ale je to len zdanie; v skutočnosti podstata náuky o duchovnom živote svätej Kataríny Sienskej je veľmi jednoduchá, a vyjadrila ju sama svätica v dvoch vetách takto: „*Aby sme Boha milovali, musíme ho poznať; aby sme ho poznali, musíme ho milovať*“. Všetko ostatné z toho vyviera, alebo sa k tomu vracia.

Alebo si všimnime slov P. Mag. M. S. Gillet, OP: „Môže sa povedať, že celý jej život pozostáva v rozhovore s Kristom v tej vnútornej komôrke, kde časťo zotrvala a odkiaľ nevychádzala, iba keď hovorila dušiam o Bohu a pomáhala im odpovedať na lásku láskou, ako to ona robila“.

Náuka *Listov* je usporiadaná v týchto hlavách: I. Od hriechu k milosti. — II. Viera, nádej o láska. — III. Múdrost. — IV. Vôľa. — V. Poslušnosť. — VI. Trpezlivosť. — VII. Rehoľné povolanie. — VIII. Manželstvo.

¹ Podávame čitateľom *Smeru* preklad článku od zomrelého P. Mag. Eduarda Hugona, univ. prof. v Ríme, ako jeden z jeho posledných rukopisov. (Pozn. prekl.)

² Niektoré listy vyšly v českom preklade od K. Vrátného v edícii *Krystal*, Olomouc, Slovenská 14. (Pozn. prekl.)

Všetky tieto body podávajú všeobecnú nauku a môže sa povedať, že štýl svätej Kataríny Sienskej je už teológiou ducha a srdca: v niekoľkých slovách pôvabne označuje dogmy našej spásy, s jemnosťou a vybranosťou zvrátov, čo charakterizuje len teologa.

Pozrime sa, ako vyjadruje tajomstvo Najsv. Trojice: „Pride s mocou Otca, s múdrosťou Syna, so zľutovaním a dobrotivosťou Ducha Svätého; takým spôsobom sa splnila pravda, ktorú povedal Kristus svojim učeníkom: „*Odidem, ale zasa sa k vám vrátim.*“ Teda vráti sa, lebo Duch Svätý nemôže prísť bez Syna a Otca, veď tvorí s nimi jednotu. Pride, ako som povedala, s mocou, ktorá sa privlastňuje Otcovi; s láskavosťou a láskou, ktorá je odznakom Ducha Svätého“.

Tajomstvo Vtelenia je vyjadrené v tejto dojímavej forme: „V sladkom Ježišovi a v sladkej Márii; nech je pochválený ukrižovaný Ježiš, Syn slávnej Panny Márie“.

Vykúpenie je potvrdené skoro na každej stránke. Svätica píše „v drahej krvi“; „chyba, z ktorej sa nemôže zrodiť život“. Často sa vracia k tejto pravde: „Lebo sme znovuzrodení v krvi k milosti, ktorú človek stratil vlastnou vinou. A tak Boh nás stvoril v láske na svoj obraz a na svoju podobu, a skrze túto lásku nám dal svojho Syna, aby sme boli očistení, znovuzrodiac nás k milosti vo svojej krvi.“

Bez prestania menuje sladkého Ježiša a sladkú Máriu — Pannu, a stále sa k tomu vracia: „Zostávajúte vo svätom a sladkom milovaní Boha. Ježiš Sladkosť, Ježiš Láska“. — „Nech je pochválený ukrižovaný Ježiš a tiež jeho najsladšia Matka, slávna Panna Mária“.

V tejto zázračnej sladkosti sa vždy ukazuje vôľa božia: „Boh, ktorý hľadá a chce

iba naše posvätenie, chcel nám ukázať svoju pravdu a svoju sladkú vôľu skrze svojho Syna."

Sám strach je naplnený touto božskou sladkosťou: „Ktorí prijímajú krv? Ktorí žijú vo svätom a sladkom strachu božom".

Rozjímajme jednotlivé odseky zvlášť, lebo podávajú krátky výťah dokonalého kresťanského života.

1. Od hriechu k milosti.

Svätica užíva na povzbudenie na zdolanie telesných chýb reč ohromujúcej sily. Takto píše isovej nešťastnej hriešnici z Perugia: „Nevieš, že si ženou, vydanou na pospas ľuďom, ktorí mučia, poškrvňujú a zneuctievajú tvoje telo? Nevieš, že si milovaná a že miluješ hriešnou láskou, ktorá ti prináša smrť? Že táto láska je meraná pre teba a pre tých, čo ňu milujú, mierou rozkoše a zisku? Počlač rozkoš, odvrhni mzdu a tak potlačíš aj svoju lásku; lebo nie je zakorenená v Bohu, ale v diabli. ... Taká je odmena za tvoju službu a námahu, ktorú si obetovala svedu, diabli a telu, za kus pekla tohto života."

Aké živé a zdrcujúce obrazy, povzbudzujúce na odstránenie smrteľného hriechu! „Povedám vám, že sekera sa prikladá ku koreňu stromu. Chyťte stavidlo božieho strachu, nech je vedený rukou lásky. Odstráňte špinu z vašej duše a z vášho tela. Prestaňte byť krvilační a kati odstraňovaním vášho pána — Krista, sladkého a dobrého Ježiša."

Naša svätica ukazuje s presnosťou teologa, že všetci kresťania sú viazaní nielen prikázaniami, ale tiež radami evanjelia: rehoľníci v skutočnosti a skutkami, osoby svetské v duchu a z túžby: „A s prikázmi zákona sú

zachovávané i rady, lebo sú navzájom spojené, a jedny sa nemôžu zachovávať bez druhých. V skutočnosti tí, čo žijú vo svete, musia zachovávať rady evanjelia v srdci a vo svätej túžbe, a tí čo sa zriekli tohto sveta, majú ich zachovávať v srdci a v skutočnosti."

Účinky ospravedlnenia posväcujúcou milosťou sú opísané s takým kúzlom s akou presnosťou: „Človek činom znovuzrodený a v krvi Kristovej je nútený milovať a to dokonale; srdce, duša, vôľa so všetkými duševnými mohutnosťami; lebo mohutnosti duše, ktorá je čisto duchovná, sú priťahované láskou. *Pamäť* je priťahovaná *mocou večného Otca*; je donútená podržať od neho prijaté dobré, ich chrániť náklonnosťou lásky, pamiatky, vďačnosti a poznania. *Rozum* sa pozdvihuje k múdrosti *nepoškvrneného Baránka*, aby v ňom videl oheň lásky, v ktorej pozná celý rozsudok boží pre spravodlivých. Teda *náklonnosť* sa zväčšuje; smeruje k láske, aby rozum videl v Boha a tak získava a získuje milosť a *dobrotivosť Ducha Svätého*."

Podmienky vyžadované na sväté prijímanie sa ľahko osvoja, lebo sú malebne predstavované. Načím ješť Baránka „upečeného v ohni božskej lásky. Musíme sa opásť opaskom svedomia, lebo by to bola hanba pristiúpif s nečistou dušou a s nečistým duchom. Musíme byť na strážii; to znamená, že srdce a duša veriaceho majú byť vnútorne prichystané na príchod Boha; s palicou svätého kríža, z ktorého sa opájame náukou Krista ukrižovaného. Musíme ješť vnútorne a nie rozdelené; myslieť pomocou svetla viery, že telo a duša Kristova sú spojené a preniknuté navzájom božstvom; celý je Boh a celý je človek. Konečne musíme prijímať krv Baránka

a položiť si ju na čelo, čiže vyznať ho pred celým rozumným stvorením a nikdy ho nepripíeť zo strachu pred utrpením alebo smrťou."

II. Viera. Nádej. Láska.

Náčim čo najpresnejšie chrániť od úrazu oko rozumu, v ktorom je skrytý chovanec svätej viery. Preto, aby duša bola verná, musí byť presvedčená o tejto jasnosti. Viera je svetlo, ktoré osvetľujúc oko rozumu, dáva mu vidieť a poznať pravdu, ukazuje nám cestu, cieľ; pomôže nájsť v Kristovi studnicu života. „Napokon ako studnica obsahuje vodu a nechá sa naberať len cez múr, ktorý ju obklopuje, tak toto sladké a milovania hodné Slovo, odeté rúchom ľudskej prirodzenosti. Jeho ľudská prirodzenosť je múr, ktorý uzaviera večnú božskosť, sjednotenú s ľudskou prirodzenosťou; a plameň božskej lásky vyšľahuje cez múr, prevrtný Kristom na križi; najsladšie rany vydávajú krv smiešanú s ohňom, lebo skrze oheň lásky sa vylial."

Katarína, obdivujúc ctnosť viery, volá: „Ó slávna a najvznešenejšia ctnosť, ty osvedčuješ oheň božskej lásky, keď horí v duši; lebo človek bez lásky nemá ani vieru, ani nádej. U týchto ctností jedna nasleduje druhú, lebo nejestvuje láska bez viery a viera bez nádeje. To sú *traja osadníci, ktorí žijú v meste našej duše*, v tom smysle, že nijaká búrka pokušenia, nijaké vábenie stvorenia, nijaká pozemská láska, či už manželky alebo detí, nemôže zničiť túto vieru." — „Ten, čo nemá svetlo viery, nemá ani ctnosť lásky a bez lásky nemôže mať ani dobro, ani účinnok ctnosti, ktorá by ho zrodila pre večný život." — „Ó, drahý brat a syn, otvor oko rozumu v svetle najsvätejšej viery, aby si konečne

poznal aspoň trochu pevnosť a stálosť sveta a veľkosť božskej dobroty, ktorá — pevná a stála — nikdy nevädne; ktorá kŕmi a nasycuje dušu v láske a ju oblieka do nádeje.“

Kto by našiel krajšie výrazy na ospevovanie božskej lásky? Je to sladké puto, ktoré „spája Boha v človekovi a človeka v Bohu. A toto spojenie je tak dokonalé, že ani smrť ani nijaká iná vec ich nemôže oddeliť od seba“. Svätica privlastňuje toto naše spojenie s Kristom na naše duše. „Ten čo vás spojí silným putom lásky, ktorá ho držala pribitého na kríži. A tak pripútaní k Bohu aj v budúcnosti týmto sladkým putom zúčastňujete sa na tejto sile; a ani diabol, ani stvorenie nebude súci vás premôcť v tejto sile a vytrvalosti až do smrti.“

Pravidlá lásky k blížnemu sú obsažené v tejto podivuhodnej myšlienke: „Nech tvoja láska je nádobou, ktorú naplňuješ u prameňa, aby si pil u prameňa; lebo keď túto nádobu, naplnenú u prameňa živej vody božskej lásky vezmeš piť a nezostaneš ustavične u prameňa, hneď ju vyprázdniš.“

Záver je sjednotenie s Bohom skrze lásku.

Rozjímajme ešte nad touto krásnou myšlienkou: „Láska (Kristova) bola daná v takej sile a jednote, že ani klince, ani kríž neboli by udržali Slovo, keby nebol pribitý láskou.“

(Pokračovanie.)

Preložil R. Záles, OP.

Vospolnosť svätých.¹⁾

Dr. Inocent Müller, OP.

V Kristu, ktorý je Hlavou tajomného tela, sme všetci jedno, ako to často zdôrazňuje svätý Pavol. Všetci žijeme z toho istého života milosti, pod vplyvom toho istého Ducha, hoci sko údy máme v tajomnom tele rozličné úlohy. No jednako sme životne spojení s dušami svätých, ktoré sú už v nebesách, čiže s oslávenými údmi tajomného tela Kristovho a s údmi trpiacimi v očistci, ktoré tiež tvoria spolu s nami jedno telo. Tu je základ článku viery o *obcovaní svätých*, čiže o vospolnosti svätých.

V Pavlovej reči „svätí“ sú tí, čo už prijali odmenu za životný boj, alebo aj tí, čo ešte bojujú tu na zemi. No všetci patria k jednému telu, lebo Cirkv je len jedna. Medzi nimi je veľmi úzky vzťah a životná výmena, všetko je u nich spoločné. „Keď trpí jeden úd, spolu trpia všetky údy, alebo keď sa oslavuje jeden úd, spolu sa radujú všetky údy“.² Svätý Tomáš vraví³, že tak, ako v prirodzenom tele činnosť jedného údu je osožná celému telu, podobne aj v duchovnom tele, čiže v Cirkvi, dobro jedného veriaceho je na osoh druhému, lebo aj veriaci sú jedno telo. Podľa myšlienky svätého Pavla každý úd má svoje osobitné poslanie: „Ako v jednom tele máme mnoho údov, ale údy nemajú všetky to isté zamestnanie, tak sme všetci jedno telo v Kristu a každý sme jeden druhému údmi.

¹ Svätý Tomáš Akv.: *Suma teol.* III, ot. 8; Karol Adam: *Podstata katolicizmu*; D. C. Marmion, OSB: *Le Christ vie de l'ame*, str. 103 an; A. Tanquerey: *Précis de théologie ascétique et mystique*.

² 1 Kor. 12, 26.

³ Opusculum VII., *Expositio Symboli*, c. 13.

A máme rozdielne dary podľa milosti, ktorá je nám daná".⁴ No úkony týchto údov nesmerujú pre dobro údu, lež pre dobro celku, je to vospolné imanie celého tela: „Keby povedala noha: Keďže nie som rukou nie som z tela, či preto nie je z tela? Keby bolo celé telo okom, kdeže by bol sluch? A keby bolo celé sluchom, kdeže by bol čuch?... A nemôže oko povedať ruke: Nepotrebujem tvoje služby: alebo zas hlava nohám: Nie ste mi potrebné."⁵ Na tejto úzkej spolupatričnosti údov tela v životnom spojení s Hlavou — Kristom, je založený článok viery o obcovaní svätých.

„Vospolnosťou svätých rozumie Cirkev predovšetkým spoločensvo ducha a imania svätých na zemi, t. j. tých, ktorí sú vierou a láskou pričlenení k jednej Hlave, Kristovi; okrem toho však aj životné spojenie týchto kresťanov so všetkými tými dušami, ktoré v láske Kristovej opustili tento svet, a ktoré ako blahoslavení už smú vidieť Boha v stave oslávenia, alebo v stave očisťovania vyčkávajú toto videnie. Je to teda svet všetkých vykúpených v Kristovi, ktorých na rozmanitých stupňoch rozvoja ako Cirkvi bojujúcu, trpiacu a víťaznú spája Ježiš Kristus, jediná Hlava, v jedinú rodinnú pospolitosť, ba v jediné sväté telo".⁶

Ide teda o nadprirodzenú výmenu dohier medzi údmi Cirkvi oslávenej, trpiacej a bojujúcej. Svätí v nebesách sa zaujímajú o nás, o naše posväcovanie, preto nám pomáhajú svojim prihováraním a svojim príkladom. V nich sa ponajprv odzrkadľuje dobrota božia, lebo všetko, čo majú, majú od Ježiša Krista, sú vzorné napodobneniny jeho života,

⁴ Rim. 12. 4—6.

⁵ 1 Kor. 12, 15 an.

⁶ Karol Adam: *Podstata katolicizmu*, str. 88.

preto ich máme uctievať. Ich prirodzené dobrá sú iba odieskom nekonečných dokonalostí božích. Ich nadprirodzená krása je dielom milosti, ktorú im zaslúžil Ježiš Kristus. Pravda, do toho sú zahrnuté aj ich zásluhy, nakoľko dobrovoľne spoluúčinkovali s božou milosťou; no jednako v koreni aj tieto zásluhy sú darom Toho, ktorý je prvou a účinnou príčinou každej milosti. Svätcov teda uctieваме, lebo sú živé chrámy Najsvätejšej Trojice, ktorá vyzdobila ich duše toľkými ctnosťami a darmi, takže boli súci konat skutky nadprirodzene záslužne a napokon udelila im tú najväčšiu milosť, milosť konečného vytrvania v dobrotu. Svätci sú prijatí synovia boží, boli predmetom mimoriadnej lásky a starostlivosti nebeského Otca a vedeli sa mu za túto starostlivosť odvdčiť denným napodobňovaním jeho svätosti a dokonalosti. Sú bratmi Ježiša Krista, najvernejší údovia jeho tela, z ktorého dostali nadprirodzený život a starali sa o jeho vzrast s veľkou láskou. Napokon svätcov uctieваме ako poslušné nástroje Ducha Svätého, lebo dali sa viesť jeho vnuknutiami a nie náklonnosťami prirodzenosti. Úžasne sa teda mýlia protestanti, ktorí v katolíckom uctievaní svätých vidia polyteizmus alebo číry mechanický systém ospravedňovania bez osobitnej súčinnosti jednotlivca. „Katolík vidí v svätých nielen vznešené vzory života, ale živé údy, ba stavebné sily tela Kristovho. Svätí majú teda význam nielen etický, ale i náboženský. Sú podstatne a navždy podobní apoštolom a prorokom, na ich základe sú zbudovaní,⁷ sú spolupracovníci Kristovi,⁸ jeho služobníci⁹

⁷ Ef. 2, 20.

⁸ 2 Kor. 6, 1.

⁹ Mat. 10, 24.

a svadobníci,¹⁰ jeho priatelia¹¹ a jeho sláva.¹² Všetci majú trvalý vnútorný vzťah, reálny životný súvis s celým Kristom, a to tak, že zodpovedne svojmu osobitnému údovstvu v organizme tela Kristovho majú význam pre dobrobyť celého tela“.

Na tomto základe vospolnosti duchovných dobier, k svätým obraciame sa s prosbou, aby svojim prhováraním vyprosili nám potrebné milosti. „Svätí“ „zakročujú“ predovšetkým svojim orodovaním u Boha, t. j. osobitným milujúcim postojom, ktorý ich vedie k tomu, že naše osudy, ktoré vidia bezprostredne v Bohu, sledujú a odporúč. Bohu... Upenlivo prosí veľká spoločnosť svätých za údy Kristove v úzkosti na zemi. V tejto prosebnej modlitbe sa prejavuje ich žeravá túžba, aby Meno Božie bolo posvätené a jeho vôľa splnená tak v nebi ako i na zemi“.¹³ Je isté, že prostredníctvom Pána Ježiša celkom postačí. Nuž ale práve preto, že svätci sú údami Ježiša Krista, pripojujú naše modlitby k svojim, a takto sa potom modlí celé tajomné telo Kristovo a robí akési sladké násilie na srdce Pána.¹⁴ Modlí sa teda spolu so svätými, znamená modlí sa s celým tajomným telom Kristovým a zabezpečovať takto modlitbám účinnosť. A svätci naozaj radi zakročujú za nás u Pána Boha. Veď vidia v nás bratov jedného nebeského Otca, majú s nami súčiť, poznajú naše trápenia, preto sa radujú, keď nám môžu pomáhať, aby sme boli oslavou Ježiša Krista. Nuž vzývame ich najmä vtedy, keď sa oslavujú ich sviatky, lebo takto sa zapojíme do úmyslov

¹⁰ Mat. 9, 15.

¹¹ Ján, 15, 14.

¹² K. Adam: Tamže, str. 98.

¹³ K. Adam: Tamže, str. 105—106.

¹⁴ T. Tanquerey: Tamže, str. 124.

Cirkvi svätej, ktorá nám predkladá ich ctnostný život.

Každý svätec a svätica je svojskou napodobneninou života Ježiša Krista, tak že môže o sebe povedať to, čo svätý Pavol: „*Budte mojimi nasledovníkmi, ako i ja som nasledovníkom Kristovým*“.¹⁵ Väčšina z nich vyniká určitou charakteristickou ctnosťou: u jedného to bola pevná viera, u druhého veľká láska k Bohu a blížnemu. Jeden svätec vynikal pokorou, druhý hrdinskými obetami a pod. Od každého si prosme — povedať by som — tú jeho charakteristickú ctnosť, veď určite má väčšiu možnosť nám ju vyprosiť.

Preto celkom prirodzene väčšmi uctie-
vame a prihovárame sa k svätým, ktorí žili
v tých istých životných okolnostiach, ako my,
alebo čo mali to isté zamestnanie alebo povola-
nie, ako my, lebo na tých vidíme svoje sta-
vovské ctnosti. Napokon je isté, že k našim
svätým patrónom máme mať celkom zvláštnu
úctu a dôveru, veď Prozreteľnosťou boli nám
určení za ochrancov, prečo načim využiť toto
božie rozhodnutie. Môže sa stať aj to, že
niekto lípne zvláštnou úctou k určitému
svätcovi, lebo jeho život je mu akosi bližší,
napodobniteľnejší. Aj to je dobré, pravda,
v takomto prípade je užitočné poradiť sa
s duchovným vodcom.

Úcta svätých v duchovnom živote je na-
ozaj veľmi užitočná. Stoja pred nami vzory
a príklady tých, v ktorých blýskali tie isté pla-
mene vášní a pokušení. No s božou milosťou
zvíťazili, preto nás povzbudzujú a v polovi-
čatom boji zahanbujú! Povzbudzujú, aby sme
sa nebáli predsavzatí, rozhodnutí, ktoré vytr-
valým úsilím načim uskutočňovať. Zahanbujú,

¹⁵ 1 Kor. 4, 16.

lebo žili v tých istých pomeroch, nuž prečo by sme ich nevedeli nasledovať?

„Vospolnosť svätých! Aká radostná, blažená žiara spočíva nad ňou! Ona je skrytým pokladom, tajnou radosťou katolíka. Keď katolíik myslí na vospolnosť svätých, jeho srdce sa šíri. Vtedy vystupuje z osamelosti, ktorá sa volá tu alebo tam, včera alebo zajtra, ja alebo ty, a objíma ho nevysloviteľne vrúcna vospolnosť ducha a života, nesmierne prevyšujúca všetky jeho potreby a želania, so všetkými tými veľikánmi, ktorých milosť božia stvárnila a povzniesla z krehkej látky človečenstva až na božiu výšku, až k účasti na božej prirodzenosti. Tu niečo už hraníc času ani priestoru. Zo stáročí a tisícročí minulosti, z kultúr a krajov, ktorých spomienka už len tíško odznieva v dejinách, vstupujú do jeho prítomnosti, menujú ho bratom a sestrou a obopínajú ho svojou láskou. Katolíik nikdy nie je sám. Kristus, Hlava, ustavčne je s ním a s tou Hlavou všetky jeho údy v nebi i na zemi. Prúdy neviditeľného, tajomného života valia sa odiaľ po celej katolíickej spoločnosti, sily oplodňujúcej, žehnajúcej lásky, sily obnovy, ustavčne rozkvitajúcej mladosti. Doplňujú a završujú sa pridružujú k viditeľným silám katolíického spoločenského života, najmä k pápežovi a biskupom. Kto ich nevidí a neoceňuje, nemôže bez zvyšku pochopiť a predstaviť katolíicizmus, jeho podstatu a účinkovanie. Pravda, zbadá ich iba prostá detská viera. A preto iba ona nechádza cestu, ktorá vedie do Svätyne. Lebo takto sa modlil Ježiš: „Veľbím Ťa, Otče, Pane neba i zeme, že si skryl toto pred múdrymi a opatrnými, a zjavil si to malučkým. Áno, Otče, lebo tak sa Ti ľúbilo“ (Luk. 10, 21).¹⁰

¹⁰ K. Adam: Tamže, str. 123—124.

Kristus, žijúci v nás.

Viliam Hoška.

6. Matka Kristova i naša.

„Rozpoznávajúcou známkou svätých je zvláštna náklonnosť k Panne Márii. Táto známka je všeobecná; je to zákon bez výnimky.“ Komu by sa tieto slová E. Hellu¹ zdaly prismeľé, nech si len prečíta životopisy svätých rad-radom, a potom mu iste dá za pravdu. Koľko sídc kedy milovalo Krista, toľko sa láskou vinulo aj k jeho panenskej Matke. Mariánska úcta katolíkov nie je len vecou vkusu, prípadne nejakého poetického lyrizmu, bez hlbšieho dogmatického odôvodnenia. Naš vzťah k Matke Kristovej má práve také ontologické korene, ako náš pomer ku Kristu samému. Z Krista má svoju vrúcnosť a subjektívnosť. Preto sa nečudujeme tým, čo majú ku Kristovi len vonkajší, morálny vzťah, čo nič nevedia o našom organickom včlenení do neho a prečiarkli vo svojich dogmatikách náuku o milosti, chápanej ako najvlastnejší život Kristov, nám daný, že potom aj Matka Kristova zosťáva v ich očiach iba Matkou Kristovou, a nie aj ich Matkou. Napokon sú v tom logickí. Komu je Kristus cudzí, tomu musí byť cudzou aj jeho Matka.

Naš synovský vzťah k Panne Márii spočíva na tom istom bytostnom podklade, ako naše božie synovstvo. Kristus je tým podkladom. On je vlastný Syn Otca nebeského a takisto aj vlastný Syn Máriin. Krstným charakterom sa stávame účastní synovstva Kristovho, tvoríme s ním „ako by jednu osobu“ (Sv. Tomáš Akv.) a tak sa dostávame do toho istého osobného vzťahu ku Kristovmu Otcovi

¹ *Podobizny svätých*, str. 235, Praha 1938.

a k jeho Matke, ako Kristus sám. Slová svätého Jána, že sa synmi božími smieme nielen nazývať, ale *skutočne nimi aj sme*,² platia s celou váhou svojho obsahu aj o našom synovstve Máriinom. Nielen Kristovi, ale i nám je Mária práve tak Matkou, ako Boh Otcom. Toto naše synovstvo nie je odlišné od synovstva Kristovho, ale je skôr jeho rozšírením, takže sme synmi Panny Márie nie *popri* jej vlasnom Synovi, ale v ňom sme jej *jedným* Synom. Syn Máriin, to je Kristus a my, pretože On a my tvoríme *celého* Krista. Keď ju nazývame Matkou, to je vlastne hlas Ducha jej Syna, ktorý ju v nás tak oslovuje.³

Aj ona, Matka Kristova, takto chápe svoje materstvo. „*Hľa, syn tvoj!*“⁴ to neboly pre ňu len Kristove posledné slová útechy, ale v nich Mária videla poslednú vôľu svojho Syna, ako *by najhlbši smysel celého jeho životného diela*, jeho modlitieb, námáh i krvi.

Veľkosť božieho materstva P. Márie nespočíva teda iba v tom, že je Matkou Krista historického, ale tiež v tom, že je nie menej skutočne i *Matkou Krista mystického*, žijúceho v miliónoch a miliónoch duší, čo patria do jeho Cirkvi. V nich všetkých vidí svojho Syna, v nich všetkých miluje svojho Ježiša. Tou istou láskou materskou.

Pri úvaha o našom synovskom pomere k Matke Božej, nesmieme zabudnúť na veľmi dôležitý moment, bez ktorého by sme ťažko vedeli chápať jej materstvo voči nám. Je to otázka *života*, ktorý sprostredkúva matka a bez čoho by každé materstvo bolo vlastne len vymyslené.

Dala nám Panna Mária skutočne život?

² 1 Ján 3, 1.

³ Porov. Gal. 4, 6.

⁴ Ján 19, 26.

Právom ju nazývame, alebo lepšie: právom je našou Matkou?

I na túto otázku môžeme odpovedať plnoobsažné: áno. Ba čo viac, ona sprostredkovala život v najvlastnejšom smysle slova, život božský (milosť posväcujúcu) a preto môžeme smele tvrdiť, že o to skutočnejšie, o to vo vznešenejšom smysle je ona našou Matkou ako naša matka prirodzená, o čo skutočnejší a vznešenejší je náš božský život od nášho života prirodzeného. To nie je sofizma, to je číra pravda, logicky vyplývajúca z daných skutočností.

Je sice pravda, že jediným Sprostredkovateľom božského života je Kristus, no nie menej je tiež pravdou, že Krista máme skrze Máriu. A tak platí ontologická zásada: Causa causae est causa causati. Príčina príčiny, je príčinou zapríčineného, (z príčiny pochádzajúceho účinku). Tým, že nám Matka Božia dala Krista, dala nám i život, z neho vyvierajúci. Ten náš život, to je vlastne — podľa slov Apoštolových⁵ — Kristus sám, čo konečne prehlasuje aj On o sebe: „Ak kto smädi, nech príde ku mne a nech sa napije... Ja som život“.⁶

Čo je teda na základe týchto slov samej Pravdy očividomejšie, ako tá skutočnosť, že preblahoslavená Panna, dávajúc nám Krista, dáva nám Život — a že je preto našou Matkou v najplnšom smysle slova?

Túto materinskú úlohu Máriu nesmieme však chápať tak, ako by nám dala Krista — náš Život iba vtedy, keď ho počala, alebo porodila. Inými slovami: Materstvo Panny Márie — ako bolo už vyššie spomenuté — nie je len historické. Ona je Matkou aj mystického

⁵ Kol. 3, 4.

⁶ Ján, 7, 37 a 14, 6.

Krista, Krista, žijúceho v nás. Aj vtedy, keď sa Kristov život s'áva našim životom (prvý raz pri krste), aj keď sa v nás tento život rozhojňuje (sviačnosťami a dobrými skutkami), vždy je pri tom P. Mária v úlohe Matky, Prostredkovateľky Kristovho života. A pre toto vlastne je Matka Kristova našou Matkou. *Ak by sa totiž Kristov život nestal i našim (najvlastnejším) životom, ak by ani jeho Matka nemohla byť našou Matkou*, iba je Prostrednicou milosti,⁷ alebo ako ju Cirkev svätá tiež nazýva, Matkou božej milosti, je aj Matkou všetkých tých, čo žijú životom milosti. „My všetci, čo sme včlenení do Ježiša Krista, sme sa zrodili z lona Máriinho, keďže sme s ňou (Kristom) srastené telo. A tak sa v duchovnom, mystickom, no v pravdivom smysle nazývame dieťkami Máriinými. Ona je Matkou nás všetkých.“⁸

Máriino mystické materstvo sa uskutočňuje na nás pri krste svätom a dovŕšuje sa pri požívaní Eucharistie. Vtedy sme totiž najužšie spojení s Kristom a tak skrze neho aj s jeho Matkou. Kristus je Plod života Máriinho. Aj Kristus eucharistický. To telo, čo požívame, je utvorené z tela jeho penenskej Matky. Krv, ktorú pijeme, vyvrela z jej prečistého Srdca. „*Caro Christi — caro est Mariae*“. *Telo Kristovo je telom Máriiným* — vravia svätí Otcovia. „Tu — len si to uvažte,

⁷ Zmienky si zasluhuje pekný výrok veľkého Pia X., ktorý nazýva Matku Božiu: „*Princeps gratiarum largiendarum ministra*“. Prvoradá vysluhovateľka milosti, ktoré Boh uštedruje ľuďom — ako aj klasická výpoveď svätého Bernarda, jedného z najväčších mariológov: „*Sic est voluntas Dei, qui totum nos habere voluit per Mariam*“. To je vôľa božia, ktorý nás celých chce mať — skrze Máriu. — Obsirnejšie o veci článok Dr. I. Müllera, SMER, V. 268—271.

⁸ Pius X., na ten deň, 2. febr. 1904.

prosím — nakoľko sme spojení s presväťou Matkou Pána a ako sme po Bohu jej zaviazaní vďakou za tento preveľký Dar (Eucharistiú)! Telo Kristovo, ktoré Mária počala, ktoré vlnula do plienok, ktoré s takou materskou nehou krmila, *je to isté telo, čo my prijímame pri oltári. Je to jej krv, čo pijeme* v tejto spásynosnej Svätosti. Niet ľudského slova, ktorým by sme ju oslávili, ako si to zasluhuje ona, z ktorej si vzal Telo Prostredník medzi Bohom a ľuďmi. Nech už ju chválime akokoľvek, vždy je to menej, ako si zaslúži.“ (Svätý Peter Damiani)⁹

Ten istý Kristus, ktorého ona nosila vo svojom lone, s ktorým bola srastená v jedno telo a v jednu krv, pri svätom prijímaní miesi toto svoje telo s našim telom, svoju krv mieša s našou! *Ako Mária, i my sa stávame s Kristom "concorporei, consanguinei", jedného tela, jednej krvi!* (Svätý Lev Veľký). Či nie sme potom *jedného tela a jednej krvi i s ňou*, jeho Matkou? — Aké to tajnostné a predsa tak skutočné pokrvenstvo! Aká to úžasná symbióza!

S Kristom sme aj my vtiahnutí do materského lona Máriinho,¹⁰ s ním i nás nosí vo svojom Srdci ako *jediný* predmet svojej veľkej a nežnej lásky materskej!

A ako *preblahoslavená Panna miluje* v nás svojho Ježiša, tak zas On jej vracia svoju lásku, ktorú vyliel skrze Ducha svätého do našich srdc.¹¹

Áno, to Kristus v nás ďalej miluje svoju

⁹ Citované u Bernardot: „*María und ich*“ str. 54, Basel 1938.

¹⁰ Porov. Pius XII.: „*O tajomnom tele Kristovom*“, str. 74. (V slov. prekl. u Dominikánskej edície Veritas, Trenčín).

¹¹ Porov. Rím. 5, 5.

Matku.¹² Aké úchvatné tajomstvo! Celé plejady srdc sa nadšene dávajú Božiemu Synovi, aby skrze ne a v nich reprodukoval a: zmnohonásobňoval lásku k svojej panenskej Matke... A to činí nevýslovne šťastným i Jeho i Ju i tie milióny, medzi ktoré — z milosti božej a z priazne našej nebeskej Matky — sme boli vradení aj my, nehodní.

Prečo pozitívizmus nevyhovuje dnešnému človekovi ?

Dr. Emil Stach.

Otcom pozitívizmu je A. Comte (1798—1857). Svoj systém vysvetlil v šiestisväzkovom diele: *Cours de la philosophie positive*. Na základe svojho filozofického systému vytvoril aj náboženskú spoločnosť, ktorá v kulte aj vo vonkajšom zriadení napodoboval katolícku cirkev.

Pozitívizmus sa opiera o zásadu: *Iba to a len toľko vieme, koľko sme skúsili sami, alebo iní*. To znamená, že čo sme neskúsili, ani nemôže jestvovať. Preto niet poznania okrem skúsenosti. Podľa pozitívizmu poznávame iba smyslami. Rozumové poznanie nemá skutočnú hodnotu. Fakt pre pozitivistov je všetko. Je priamo bohom, pred ktorým padajú na kolena. *Taine* to naozaj aj tak povedal: *Daňte mi fakt a ja pred ním padnem na kolena*.¹ Preto pozitivistickí učitelia sa vrhli zúriavo na zisťovanie

¹² Porov. Neubert: „Môj ideál Ježiš, Syn Máriin“, str. 27 a nasl., Kremnica 1943. Prel. Dr. T. Zúbek OFM. (Pozn. Jedno z najlepších diel o Panne Márii, aké v slovenčine máme).

¹ Dr. Herčík: *Život na ruby*, str. 103, Mazáč, Praha 1945.

fak'ov. Jedni skúmali vzrast rastlín. Iní pozorovali, ako žabe bije srdce. Matematikovia a fyzikovia vypočítavali konstanty. A robili to až dovtedy, kým ich nezachytil hlad po metafyzike.

Pozitivismus neuznáva podstatný rozdiel medzi smyslovým a rozumovým poznávaním. Kúlpe chápe pozitivismus vo všeobecnosti ako pomýlený filozofický systém a zahŕňa do neho všetky smery, ktoré zavrhnú metafyziku a za jediný prameň poznania uvádzajú skúsenosť. Takto chápaný pozitivismus hlásal i Hume, podľa ktorého naše pojmy majú len vtedy svoju platnosť, keď sme si ich získali skúsenosťou.

Zásada pozitivismu, akoby skúsenosť bola jediným prameňom poznania, má pre život človeka strašné následky. Ľudský duch týmto je ubitý a okradnutý o najdrahšie dobré a nevyhnutne po ňom prepadne agnosticizmu. Pozitivismus si sám aj protirečí v mnohom. Spomíname veci, ktoré nepatria spolu. Tak napríklad učí, že môžeme poznať len jednotlivé udalosti, alebo hromadné udalosti.² Lenže práve udalosť nemôžeme sledovať smyslami. Sledujeme iba deje a tie sú složené z drobných udalostí takzvaných aktuálnych entít, ktoré trvajú iba ak biliontinu sekundy.³ Také dačo ani jemný smysel nemôže zachytiť.

Pre pozitivistov všeobecné pojmy nemajú reálnej hodnoty, lebo ich neziskávame smyslami, lež rozumovým abstrahovaním. V tom ohľade idú spolu s nominalistami, podľa ktorých všeobecné idey sú iba mená. Logik pozitivismu *Stuart Mill* tiež sa nevedel vymôť zo svojich predsudkov. Neuznáva vôbec rozumovú schopnosť tvoriť všeobecné pojmy. Po-

² Dr. Sanc: *Stvoriteľ sveta*, str. 37, Trnava 1944.

³ Dr. Hercík: *Život na ruby*, str. 118.

znanie obmedzuje len na smysly. Potom si nevie poradiť ani so všeobecnými súdmi, o ktorých hovorí, že sú iba zovšeobecňovaním skúsených faktov. Lenže už aj zovšeobecňovanie, či skôr indukcia, je rozumová činnosť a nie smyslová. Potom S. Mill sa zamotáva do siete, odkiaľ nemá východiska. Veď každý indukčný súd je súd všeobecný. Tak napr., že dva atomy vodíka slúčené s atomom kyslíka dávajú molekulu vody. Nemyslíme tu na ojedinelý prípad získaný skúsenosťou, ale tvrdíme to bez ohľadu na skúsenosť. Pozitivistí, ak chcú byť dôslední, museli by platnosť tohto vedeckého súdu poprieť. Alebo je tu aj iný príklad. Vo fyzike platí zákon: každé teleso vyzdvihnuté do výšky a uvoľnené padá na zem. Skúsenosť nám potvrdila iba niekoľko prípadov. Nie všetky. Keby sme všetko chceli skúsenosťou zistiť, k tej práci jeden ľudský život by nám bol prikrátky. Preto z jednotlivých prípadov neužatvárajme na všetky podobné. A toto je práve indukcia. Pozitivistí si také pohľadzenie nemôžu dovoliť, lebo by ich samotná skúsenosť odsúdila a zabila. Indukcia totiž sa nerobí na základe skúsenosti, ale zo všeobecného princípu, že príroda za rovnakých okolností vždy účinkuje rovnako. Preto pozitivistí svojou krátkozrakosťou a úzuckým pohľadom na svet znemožňujú každú empirickú vedu.

Pozitivismus je tiež proti každej logike. Idea v logike je výtvar ľudského rozumu a nie smyslov. Pozitivismus jej nepriznáva objektívnu platnosť. Všeobecné súdy, ktorými sú navzájom spájané dve skutočnosti, podľa pozitivismu nie sú možné. Úsudok tiež nie je možný. Veď pri ňom sa porovnávajú dve idey s trefou, aby potom bolo zrejmejšie, či navzájom sú v súlade a či v protiklade. Ale v každom úsudku musí byť stredný výraz aspoň raz

všeobecný. Preto pozitivizmus je proti úsudku a tvrdí, že na tom základe nemožno prísť k novým pravdám.

Compie tvrdí, že každý súd sa musí zakladať na skúsenosti. Potom apriórne súdy by boli tiež nemožné. A preda ich v logike máme veľa. Tak napríklad Boh je slobodný. Preto slobodne stvoril svet.⁴ K takému súdu nepride vlastnou skúsenosťou, lež logickým procesom odvodeným z filozofickej pravdy, že Boh je slobodná bytosť.

Tiež indukcia takzvaná explikatívna nehľadí na skúsenosť, ale porovnáva samé pojmy v sebe a na ich základe vytvára súd. Taký je napríklad súd: celok je väčší ako jeho častky. Neopierame sa tu priamo o skúsenosť, ale keď máme pojmy celku a častok, už to nám sľadí, aby sme tvrdili, že celok je väčší ako jeho častka.

Pozitivizmu sa doteraz tiež nepodarilo vybudovať dejakú stálu etiku. Etika totiž nie je mysliteľná bez stálych mravných zákonov. Tieto však nikdy nemôže vytvoriť ľudská skúsenosť.

Pozitivistí opierajú sa najviac o utilitarizmus a podľa neho aj žijú. Človek, alebo spoločnosť, majú robiť to, čo im osoží. No také etické pravidlo je veľmi nestále a v praktickom živote pôsobí ničivo na jednotlivca aj na spoločnosť. Len zdanlivo môže osožiť jednotlivcovi alebo spoločnosti. V Nemecku krédom národného socializmu bola tiež utilitaristická etika. To je mravne dobre, čo národu osoží. Mysleli si, že národu osoží vojna. A dali sa do nej. Mysleli si, že národu osoží porušovanie dohovorov. Preto ich lámali. Kresťanská láska národu vraj škodila, preto hlásali bezciť-

⁴ Dr. Spesz: *Summarium philosophiae christianae*, str. 34.

nosť k tým, čo si svet ináč predstavovali ako oni. A nakoniec taká etika ich zabila. Lebo utilitarizmus je veľmi relatívny. Co jednému osoží, to druhému škodí. Aj štátom, aj jednotlivcom. Každý cíti — aj sami pozitivisti, že etika musí mať trvalý základ a musí sa opierať o absolútne. Taká etika potom rovnako zaväzuje každého. Nezávisí ani od času, ani od priestoru. To je ten večný zákon v Bohu, o ktorý sa opiera každý prirodzený zákon. Ale túto etiku, ktorá má absolútne charakter, nikdy nevytvorí skúsenosť.

Pozitivismus ničí aj kráľovnu všetkých vied — *metafyziku*. Kant ju volá tiež takým krásnym názvom. Zahŕňa v sebe filozofické disciplíny: ontologiu, psychologiu, kozmologiu a theodiceu. Metafyzika dáva nám najhlbšie odpovede na základné otázky božieho a ľudského bytia a vôbec každého bytia, aj večného. Empirické vedy na tieto otázky nám neodpovedajú a tak ponechávajú človeka v neistote. Máme veľa metafyzických skutočností, o ktorých skúsenosť ničoho nevie. Tiež metafyzické pojmy sú: bytosť a nič, podstata a prípadok, príčina a účinok, hmota a tvar, cieľ a zákon, nevyhnutné a slobodné, telo a duch, stvorenie a stvoriteľ, dobro a zlo.

Pre pozitivistov pochopy duchovej podstaty, objektívnej príčinnosti a iné, sú len natoľko odôvodnené, nakoľko vyjadrujú niektoré fakty osobnej skúsenosti. Ináč o príčiny vecí sa nestarajú. Im stačí rozbor zjavov a ich okolností. Ďalej neposkupujú. Toho sa drží nielen Comte, ale aj jeho prívrženci, ako Mill a *Spencer*. *Paulsen* volá podstatu: ein gänzlich unbekanntes Irgendetwas. Podstata vecí je pre neho úplnou záhadou. *Wundt* tiež pláva v týchto vodách, lebo tvrdí, že pojmy ducha a hmoty sú iba pomocnými pojmami.

Pozitivismus takto sploštuje človeka — vertikálne aj horizontálne — na bytosť, ktorá je menej slobodná než väzeň. Veď ľudské túžby nemožno zredukovať na rozmery smyslov. Tie zachycujú iba maľučký úsek skutočnosti, ktorá nás zo všetkých strán obkľučuje. A kto je iba spokojný, je úbožiak, ktorého môžeme len ľutovať.

Ináč pozitivismus je dvojaký: Iný v teórii a iný v praxi. V teórii je extrémnym systémom odlúčeným od života. V praxi je zehlúšený samým životom a jeho osudovými otázkami. Aj pozitivismus sa odvoláva na ľudského ducha a tvrdí o ňom, že je vždy ten istý a bude ten istý. Ale odkiaľ to vie? Zo skúsenosti? To nie. Veď o tom, čo bude, skúsenosť nám ničoho nehovorí. Táto zásada nevyplyva zo skúsenosti, ale z indukcie, z procesu čiste rozumového. Indukcia nie je špecialitou pozitivismu. Pozitivismus oddeľuje nás aj od budúcnosti aj od minulosti a drží nás iba v železných okovách prítomnosti. Lebo len bezprostredná prítomnosť sa dotýka našich smyslov. Preto aj takzvaný aktualizmus modernej filozofie — ktorý zastupuje Wund — je ideovým dŕefom pozitivismu.

Pozitivismus svojimi zásadami rúca aj základy kresťanského náboženstva. Veď náboženstvo je tiež metafyzika. Mnohé náboženské pravdy presahujú naše poznávacie schopnosti. Nielen smysly, ale aj rozum.

Compte si preto vytvoril sám svoje pozitivistické náboženstvo. Použil v ňom kresťanské pojmy, ale dal im celkom iný význam a obsah. Bohom pozitivistov je ľudstvo. Ich viera nie je kladný vzťah k zjaveným pravdám, ale viera v ľudstvo. Pozitivisty takými ekvivokálnymi termínmi priviedli do omylu

mnohých dobromyseľných ľudí a takto pripravili cestu aj modernizmu, ktorý odsúdil Pius X.

Blud pozitivistov šíri sa ako lavina a zachycuje ľahko ľudí nepripravených, alebo zemsy orientovaných. Donat volá pozitivizmus: *Magna nostrae aetatis haeresis.*⁵ *Sviatok Krísta Kráľa má byť protiváhou pozitivizmu.*

Zásada pozitivizmu: Aby som mohol byť istý o niečom, musím to skúsiť, zasadzuje smrteľnú ranu ľudskej podnikavosti. Veď už o svojom vlastnom duševnom pokroku ťažko sa presvedčiť. To by potom prakticky podľa pozitivizmu znamenalo složiť ruky a na všetko iba pozerieť. Načo sa namáhať, keď o výsledku sa na začiatku nemožno presvedčiť? A koľko ťažkostí má každý čin prv, než ho uskutočníme! Pozitivistí musia prečo už pred činom kapitulovať. To je naozaj defetizmus. Vo všetkom vidí iba tieň. Pozitivistu preto je aj pesimista. A keby ním bol len sám! To by sme nič nemali proti tomu. Ale on svoj pochmúrny názor na svet chce preniesť aj na iných, aby aj iní boli s ním otrávení.

Pozitivistí zbožňujú fakty ako aj Taine, ktorý sa chce vrhnúť pred faktom na kolena ako pred modlou. Ale tiež aj samé fakty odsudzujú pozitivistov ako luhárov. Fakty, čo sú predmetom skúsenosti hovoria, že to, čo sme skúsili, mohlo byť a že je to možné. Avšak z toho, čo sme neskúsili, nenasleduje, že to nemôže byť. Fakty nehovoria všetko. Nehovoria, čo nemôže byť. Celý pozitivizmus stojí

⁵ Donat: *Crítica*, 4. vyd., str. 153.

na sofizme, ktorá sa volá v logike fallacia consequentis. To je zlá forma hypotetického syllogizmu. Postupuje podľa toho: Keď niečo môžem skúsiť, to jestvuje. Čo nemôžem skúsiť, to nejestvuje. Záver nevyplýva z premís. Falošnosť záveru lepšie zbadáme na podobnom príklade: kto spí, nespieva. Kto nespí, spieva. Záver nie je správny. Lebo kto nespí, môže aj iné robiť a nielen spievať.

Preto pozitivistická náuka vie sa ťažko smieriť so skutočným životom. Život je pravdivý a pozitivismus je falošný. I vyznáveči pozitivismu sú ľudia poľutovania hodní. Nie preto, že sú zlí filozofi, ale že rozumové poznávacie schopnosti človeka podceňujú a nemierny svet stvorenia, ktorého rozmery presahujú našu skúsenosť, obmedzujú na maľučký úsek nášho smyslového poznania. Pozitivismus robí z človeka takto črpalíka. Ožebračuje ho na celej čiare. Akoby červík zarýty do zeme povedal: celý svet, to je hruda hlíny a nič viac. Či sa mu nevysmeje orol, vznášajúci sa vo výškach? Pravda, červík ho nevidí, lebo mu v tom bráni hlina a nemá ani takých očí, ale mal by byť aspoň skromný a uznať svoju maľučkosť. A taký skromný má byť každý človek, aj pozitivista. Lebo sú iné, väčšie a krajšie svety ako ten, v ktorom žijeme.

Pán, obeta a my.

Dr. Jozef Leščák.

Otázka jestvovania Boha je vždy časová. Časová nielen vo vzťahu k času, v ktorom žijeme a k ľuďom, s ktorými sa stretávame, ale je časová najmä vo vzťahu k nášmu *vlastnému životu*, k nám. Jestvovanie Pána Boha je pre nás večnou časovosťou! Preto z nej vychádzame a uvedomujeme si toto:

Človek je obmedzené súcno s mnohého hľadiska. Jeho obmedzenosť najviac sa javí v závislosti *vlastného bytia*. Človek nie je sám neprotým pánom. Hoci nijako netreba dokazovať, že človek v mnohom je závislý na iných, no predsa treba vyzdvihnúť, že *podstatne závisí v svojom živí aj bytí na Pánu Bohu*. Samo jeho jestvovanie a udržovanie pri živote tvorí túto podstatnú závislosť na tom, v ktorom „*žijeme a hýbame sa a sme*“.¹ „*On dáva život i dýchanie i všetko*“.² Preto hovoríme a uvedomujeme si, že jestvovanie Pána Boha je večnou časovosťou pre každého. Pravda, druhoradými príčinami, medzi ktoré treba počítať aj ľudí so životnými záujmami, sklonami a zámerným pôsobením na iných, môže byť táto večná časovosť — najmä u jednotlivcov — *menej časovou*“. To, pravda, nič nemení na skutočnosti samej. Pán Boh neprestáva byť Pánom a to všeobecne známym „*z toho, čo je stvorené*“.³

Vedomie o večne jestvujúcom Pánu Bohu *musí byť dokázané so stránky človeka zodpovedným spôsobom*: ľudským mravným konaním. Táto *nevyhnutnosť* nie je čímisi vonkajším, čo človeka obmedzuje, ale je nevyhnutnosťou pochádzajúcou *z vnútra*, priamo z to-

¹ Sk. ap. 17, 28.

² Sk. ap. 17, 25.

³ Rim. 1, 20.

ho, že jeho bytie je podstatne obmedzené a závislé. Ak to človek predsa nerobi a zneužíva slobodnej vôle, idúc životom za vášňami proti rozumu, vtedy prepadá *zvrhlému smýšľaniu*⁴ hreší a vylučuje sa z otcovského sväzku s Pánom Bohom. Je hodný smrti⁵ a to smrti večného odlúčenia, večných útrap.

Z predchádzajúceho vyplývajú tieto pravdy: 1. Človek podstatne závisí na Pánu Bohu. 2. Pána Boha *nemôže nepoznávať z jeho diela*. 3. Musí ho *uznávať celým svojim životom*.

Teraz je otázka, ako uznávať, čím dokázať svoju závislosť na Pánu Bohu a tým aj poklonu, ktorá je predpokladom nášho smierenia, zadostučinenia, poďakovania a prosby?

Obetou. Slovo obsahove bohaté je nám veľmi dobre známe; ale menej si uvedomujeme krásnu ktutočnosť, ktorou je *udávaný a upravovaný* náš pomer k Pánu Bohu a ktorá je obsahom slova „obeta“. Nesmieme teda zabúdať, že obeta je „strediskom náboženstva“⁶ „Obeta je *podstatný úkon* náboženstva“⁷ Je to v kresťanstve, kde „Kristus umrel za nás“⁸ „*uponížil seba samého a bol poslušným až na smrť a to na smrť na kríži*“.⁹ Pán Boh „*neušetřil ani vlastného Syna, ale vydal ho za nás*“.¹⁰ Taká veľká je skutočnosť obety, ktorá nás nielen na zemi ľudsky dojíma a ohromuje, lež priamo s nebom a s Pánom Bohom spojuje sväzkom milosti. V dejinách náboženstva môžeme veľmi dobre pozorovať, ako v rozličných náboženských prejavoch obeta je zvlášť výrazne a mnohonásobne zdôrazňovaná. Obetou človek Boha uznáva

⁴ Rim. 1, 32.

⁵ Porov. Rim. 1, 32.

⁶ Sullerot: *La vie chrétienne*, Marseille, 1937, str. 188.

⁷ Tamtiež. „*Le sacrifice est l'acte essentiel de la religion...*“

⁸ Rim. 5, 9.

⁹ Filip. 2, 8.

¹⁰ Rim. 8, 32.

a podrobuje sa mu (*cultus latreuticus*) a tak usiluje sa dosiahnuť smierenia, zadosťučinenia, ak prosí a ďakuje. Vždy však uznáva svoju závislosť na Vyššom, ktorý je Pánom života a smrti a preto sa mu prinášajú *ako obety* veci so životom súvisiace, ba aj samé životy zvierat, ba dokonca aj ľudí. Všetko obetované je istým spôsobom aj zničené.

Obeta bola vždy vecou *verejného kultu*, preto vždy bola prinášaná predstavenými. Bola zákonne stanovená. Takto bolo aj v Starom zákone.¹¹ No nielen autorita ľudská, ale priamo autorita samého Pána Boha ich upravuje¹² a tým pripomína človeku jeho previnenie, hriech, ktorý má byť smytý obetou Vykupiteľovou, ktorú starozákonné obete predobrazovali.¹³

Z povedeného môžeme uzatvárať, že obeta spočíva v *úkone* zákonne stanovenom, ktorým *človek Boha uznáva* za najvyššieho Pána, *podriaďuje sa mu* prinášaním vecí podstatnej, ktorá sa nejako ničí.¹⁴ Obetou takto prinášanou *prichádza človek k Pánu Bohu*, k prameňu svojho bytia a k svojmu cieľu, aby s ním *sa sjednotil a našiel skutočné šťastie*.¹⁵

My dnes tiež potrebujeme obetou dokazovať svoju závislosť na Pánu Bohu. Bez Pána Boha nemôžeme byť a ani ľubovoľným spôsobom nemôžeme prísť s ním do najužšieho styku, v ktorom by sme sa mu klaňali, ďakovali mu, odprosovali ho, a prosili ho. Starozákonné obete už dávno splnili svoju *prípravnú úlohu*, ktorými sa „dialo pripomínanie

¹¹ Porov. Lev. 1—17.

¹² Lev. 1, 1 an.

¹³ „Zákon má len tieň budúcich dobrôt...” hovorí Apoštol v liste k Židom hl. 10, 1. O obetiach výslovne hovorí, že nimi sa deje „pripomínanie hriechov”. Žid. 10, 3.

¹⁴ Porov. Sanda: Synop. Theol. dogm. spec. II, Friburgi Br. 1922, str. 232.

¹⁵ Porov. Sullerot: La vie chrétienne, u. d. str. 189.

hriechov".¹⁶ Prichádza Kristus Syn Boha živého".¹⁷ Prichádza „ako moc majúci".¹⁸ Zákon nezrušuje, ale naplňuje.¹⁹ Naplňuje starozákonné predobrazy a predpovede aj o tom, čo je strediskom náboženstva.

V najvážnejšej chvíli svojho zemskeho života, pred najvyšším utrpením a smrťou, Kristus prináša a ustanovuje obeť Nového zákona. Je to obeť chleba a vína, obeť čistá, predpovedaná Malachiášom²⁰ a zobrazovaná už Melchizedechom.²¹ Mnohí už veľmi dobre vedia, že úkon prvej obety a stanovenie obety vôbec uskutočnily sa pri poslednej večeri, keď vzal chlieb, požehnal, lámal a dával ho svojim učennikom so slovami: „Vezmite a jedzte, *toto je moje telo*, ktoré sa za vás dáva. Na to vzal i kalich, vďaka činil, podával im ho so slovami: Pite z neho všetci! *Toto je totiž moja krv nového zákona*, ktorá sa vylieva za vás a za mnohých na odpustenie hriechov".²²

Slová Krista—Bohočloveka, Najvyššieho Veľkňaza, odhaľujú nám skutočnosť obety, aká nebola donesená Pánu Bohu ešte nikdy predtým. Je to obeť ozaj čistá a ľúbezna pred tvárou Najvyššieho. Nie telo obetného zvieraťa „bez škvrny"²³, ani nie „krv kozľacia a teľacia",²⁴ lež *toto*, čo On obetuje, dáva, *je* jeho telo, telo Kristovo, *je* jeho krv, krv Kristova. To je Kristus sám, ktorý sa mysticky obetuje! Toto je obeť Nového zákona. Obeť podávaná za nás... Telo Kristovo, krv Kristova, z voľe Kristovej...

¹⁶ Žid. 10, 3.

¹⁷ Mat. 16, 16.

¹⁸ Mat. 7, 29.

¹⁹ Porov. Mat. 5, 17.

²⁰ Mal. 1, 11.

²¹ Gen. 14, 18.

²² Mat. 26, 26—28. Porov. Luk. 22, 19—20. Mk. 14, 22—24, podľa gréckeho textu. Kor. 11, 23—26.

²³ Lev. 22, 19.

²⁴ Žid. 9, 11.

Tu, kde sa treba kľeňať Bohu za nesmierne dobrodenia a uznávať *nielen svoju slabosť* a hriešnosť, ale aj *obmedzenosť* rozumu, ktorý by chcel odhaliť aj mysterium fidei — tájomstvo viery — márne človek bude prinášať svoje poznatky a predsudky, aby ús:redno-dejinnú skutočnosť snížil iba na udalosť ľudský dojmavú. Slová „*toto je telo moje*“, „*Toto je moja krv*“ sú príliš jasné a všetky okolnosti, ktoré s nimi súvisia, zas len veľmi dobre dokazujú, že ináč ich chápať nemožno a tým teda ani nemožno ich prekrútiť. Tak im rozumel Kristus, tak rozumeli apoštolovia a nikdy nie ináč svätá Cirkev. Tek im rozumie dodnes. Veď nezabúdajme, Kristus novozákonnú obeť, *toto*, čo on konal, *dal moc konať* aj iným: *to činite na moju pamiatku*.²⁵ A táto obeť dodnes sa prináša na oltároch, pri úkone, ktorý v dejinách dostal názov *svätá omša*. Kristus novozákonnú obeť neobmedzil na jeden úkon. Slabosť ľudská nie je jeho slabosťou. „Skrze neho svtorené je všetko“.²⁶ A tak teda nielen mohol dať moc premeňovať chlieb na svoje telo a víno na svoju krv, ale aj skutočne ju *dal* slovami „*to činite na moju pamiatku*“. Kristus teda ustanovil, určil *novozákonné kňazstvo*, ktoré od Krista skrz apoštolov dodnes v svätej Cirkvi túto moc má: dodnes sa prináša obeť novozákonná, dodnes sa slúži svätá omša. Kristus sa obetuje rukami kňaza pod spôsobom chleba a vína, ako pri poslednej večeri, nie krvavým spôsobom.

Krvavá obeť bola prinesená len raz: „*Kristus raz sa obetoval, aby sňal hriechy mnohých*“.²⁷ Krvavým spôsobom bola prinesená obeť na Kalvárii. Tu „*vydal seba sa-*

²⁵ Luk. 22, 19.

²⁶ Kolos. 1, 16.

²⁷ Zid. 9, 26. Porev. v. 12.

*mého ako dar a obeť Bohu*²⁸ Tu videli jeho telo, tu videli jeho krv. Vo večeradle pri poslednej večeri apoštolovia vedeli, že jeho telo je pod spôsobom chleba, vedeli, že je pod spôsobom vína... On to povedal. On to robil prikázal... „Kedykoľvek budete jesť tento chlieb a pít tento kalich, budete zvestovať smrť Pánovu, kým nepríde“²⁹... Kedykoľvek sa prináša obeť chleba a vína, kedykoľvek sa slúži svätá omša, zvesťuje sa smrť Pánova. Pán sprítomňuje sám seba, obetuje sa nekrvavým spôsobom, „obetuje sám seba nepoškvrneného Bohu, očistí nám svedomie od skutkov mŕtvych, aby sme slúžili živému Bohu“³⁰...

Slúžime mu... slúžime mu obetou novozákonnou, obetou svätej omše. Hľa, Pán, obeť a my. „My klaníme sa Tebe...“³¹

NAŠE NÁDEJE.

Úvaha o správnej láske.

Marcel Horniak, SS.

DRAHÝ PRIATELI!

Hovorí sa — neviem či právom, — že mladí ľudia neradi siahnu po spisoch a knihách, ktoré by mohli odhaliť vnútro ich duše a priviesť ich k úvahom o vlastných skutkoch a živote. No verím, že sa nájdú aj výnimky: Medzi tie patríš aj ty, lebo si presvedčený, že duša vždy potrebuje chvíľku samoty, aby v nej načerpala duchovnej sily, lebo v hluku a v shone života sa k nej soľva alebo len veľmi ťažko dostane.

Niektorí sa stránia vážnejších úvah z obavy, že sa pri nich stretnú s prázdnotou vlastnej duše. Poznať vlastnú duševnú biedu a počuť výčitky svedomia, ktoré vie byť pri

²⁸ Porov. Jedn. kat. spevník, čís. 245.

takýchto príležitostiach tvrdé, ba až kruté, veru desí. Chcú tomu vyhnúť tak, že sa oddávajú novším a hrubším rozptýleniam.

Učakajú len tí, čo si neuvedomujú, že *reflexia* môže byť zdrojom cenných poznámkov a odhalení duševných hodnôt. Ona pripraví pôdu o umožní zrod hlbokých myšlienok o smysle života, hlbšie nazieranie na život a na veci v nás i okolo nás. No najmä zachráni od výstredných pohybov, prejavov, náuk a smerov, ku ktorým sú mladí a nie vždy dosť rozvážni ľudia náchylní.

Správne chápaná a dobre využitá reflexia je teda veľmi dôležitá pri vývoji a usporiadaní vnútorného života a pri udržaní a zaisťovaní duševnej rovnováhy. Nadovšetko zbavuje preludov, neskutočných, vysnených vecí. Myslím nebudeš v tom vidieť urážku ani upodobia, keď ti pripomeniem, že vy, mladí ľudia, zakrývate svoju budúcnosť do tajomných závojov fantázie, ktorá dopĺňa a inak zafarbuje skutočnosť, ako je. Úvaha pomaly zbavuje neprirodzeného rázu života a budúcnosti.

Nedočkavosť a neskrotená túžba mladých uchopiť život v celej jeho náplni, stavia ich do rozporu so zásadami viery. V ich konzervatívnosti vidia stále prekážky v domienke, že im nepraje a ničí každú radosť. — Koľkých si videl už aj ty — a my, vekom a hádam aj skúsenosťami starší o mnoho viac — čo nepoznali, ani nechceli poznať pravý smysel života a jeho skutočnosť. Ostala im zastretá priemerom mladistvej fantázie a utopistickými ideami. Boli to obyčajne povahy povrchné, ktoré si nechceli lámať hlavu teoretickými úvahami, lebo brali život tak „prakticky“. A veru, len tak prakticky vzdali sa viery a nie jeden aj náboženstva. Vír sveta umlčal v nich

hlas svedomia. Je pravda, že nebol on nikdy dosť silný a patrične citlivý a že slabý bol aj ich charakter, ale to všetko len ich vinou, nechceli občasným vhlbením do seba priniesť posilu a nápravu. Hádám voľaktori aj predstierali duševnú hĺbku, alebo ju iba maskovali plytkou vrúcnosťou. Veď aj sám sa pamätáš, koľkokrát sa pohoršovali nad bezvýznamnými epizódami a malichernosťami, ktoré nepatrily k integrite života a zatiaľ im uchodily hlbšie a podstatnejšie súvisi.

S tebou sa to asi nestane, niekoľko viem, že plnosť života hľadáš v jeho hĺbke. Ale jednako musíme ňa upozorniť, aby si bol prichystaný na temnosti a tajomstvá, na záhadné paradoxy a duchovné ezda aj dlhšie trvajúce úzkosti. Veľa ráz nič nevidíme a nechápeme, sme bezradní, ba priamo zúfalí... ale len zatiaľ, kým sa nám neprispôsobí duchovný zrak.

• • •

Zastavme sa hoc aj hneď pri jednom citlivom bode života, ku ktorému sa, vraj, kresťanská a najmä katolícka mravouka stavia odmietavo a ešte aj dnes pridŕžiava sa zostalých stredovekých zásad. Myslím na nerozlučiteľnosť manželstva a na sexuálnu lásku, okolo ktorých bol a je aj dnes otvorený boj. — Pripomíname hneď na začiatku, že boj sa nevypovedal — ako to niekto mylne chcel dokazovať — ani žene, ani láske, ani rodine a tým menej životnému šťastiu. Ale naopak, vypovedá sa všetkému, prečo hynie tisíce a tisíce nešťastných obetí na tele aj na duši, čím pravá láska sa zvrhne na zvieracie chůtky, čo rozvracia moderné rodiny, čo sŕha ako nešťastná kľau'ba človeka našich čias. Zachovať si v mladosti čistotu znamená, zachovať sa žene, rodine, láske a vyššiemu životu aj šťastiu.

Láska je miazga, ktorou žije ľudská bunka a všeludský strom. Hoci sľuži ponajprv ľudstvu, dotýka sa aj jednotlivcov. S láskou spojený pohlavný pud je zákon daný síce jednotlivcovi, ale na prospech trvania a zachovania ľudstva. — V tomto sa názory všeobecne shodujú. Rozpor nastáva, keď sa má ustáliť základňa pohlavnému pudu a s ním spojeným zákonom. U prívržencov *materialistických* názorov prevláda sklon pre *biologickú základňu ľudského života*, lebo oni človeka pokladajú len za „šťastnejšieho“ živočícha. Tým bolo ľudstvo postavené na najpochybnejšiu a navrhkavejšiu zvieraciu základňu. Ľudská duša a všetky jej vlastnosti aj schopnosti sú pri tom celkom zatlačené a zahanované.

Kto však uznáva, že človek je tvor rozumný, musí tiež pripustiť, že svojou povahou vyžaduje vyšší poriadok, ako je zvierací, hoci by bol pokladaný za najšťastnejšie zviera. Človeku zodpovie poriadok mravný a etický, nakoľko je podstatne spojený s ľudskou prirodzenosťou a o tak, že bez neho nemôže prísť k vnútornému súladu. Veď ak by sa človek proti mravnému a etickému poriadku oddával *len sexuálnosti, porušoval by v sebe súlad medzi telom a dušou*. — Sexuálny problém musí byť teda riešený nie len biologicky, ale aj *psychologicky* a najmä *eticky*. Prevláda etický poriadok, lebo ten patrí k mocnejšej t. j. k duševnej čiasťke ľudskej prirodzenosti.

Sotva by kto pochyboval o tom, že láskou, vedomie alebo nevedomie, slúži sa aj ľudskej spoločnosti, ktorá ňou stojí alebo padá. Spoločnosť ju môže náležite umocniť, vzpružiť, aj odmeniť. Úkony lásky sú síce činmi jednotlivcov, ale nimi stoja a udržujú sa nie len jednotlivci, lež aj národy a celé

Ľudstvo. Láska sa teda vždy meria na ľudstvo, na spoločnosť, ku ktorej gravituje, ktorú hľadá, ktorej a pre ktorú žije. Ale spoločnosť a ľudstvo je pojem predovšetkým mravný a duševný. Takou má byť teda aj láska. A napokon láska je v prvom rade a podstatne vec duše a len druhotne a podmienené vecou tela a hmotnou. Láska je síce cit a srdce, ale i dcérou účivosti, je kráľovnou konania, matkou a nositeľkou všetkých ctností, ktoré presádza a chráni aj v iných.

Nepopierame, že pohlavie stojí v strede všetkých prirodzených a mravných otázok každého jednotlivca. Pravda, nie ako kamienky, ktorými si mladí ľudia kráčia dlhé chvíle, ale ako žulové kvádry, na ktorých stojí osobný charakter, česnosť a zdatnosť k veľkým životným úlohám. Preto nemožno oddeliť pohlavie od mravnosti, od vyšších síl, od povinností, od premáhania seba samého, lebo to by znamenalo premeniť pohlavné jaro na pohlavný mráz. *Je to mráz, ktorý ničí a páli to, čo je v mladej duši najútlejšie a pre život najpotrebnejšie.*

Láska je nejvernejším zrkadlom života človeka, lebo *v sile lásky javí sa i sila ducha.* Preto čím je väčšia čistá láska, tým väčší a čistejší aj duch. Dnes nadobúda prevahu a moc smyselnosť, ktorá nasleduje slepé pudové sklony a smyslové vjemy. Tým ale ubúda na stupnici duchovného erosu, lebo vládne alebo duch, alebo smyselnosť. Kto stavia svoj život na základe smyslového erosu, aj keď neztroskotá ihneď, bude vo veku vášni a nebude spokojný. Jeho život nebude mať dost širokú základňu pre psychologické potreby človeka a sotva dosiahne schopnostiam a stavu primeraný stupeň kultúrnosti a duševného výkonu.

Keď tu hovoríme a láske, nemyslíme na lásku, čo vzniká iba v predstave mladých snilkov, ktorá sa rozvíja sugesciou, udržuje nevedomeným roztúžením a stúpuje so vzdialenosťou, nedosažiteľnosťou a domnelou nedobytnosťou milovaného ideálu. Nie je láskou ani tá čiste telesná náruživosť a smyselnosť, ktorá pozná a hľadá len vášeň a žiadosť tela. Ani ju nemožno hľadať v ničiacej sile alebo v romantike preduchovnelého spojenia, v blúdení v nadzemských sférach.

Láska je duševný stav na vytvorenie jednoty v rodinnom a spoločenskom živote. Nie ľudia ju vymysleli, ale od večnosti je vzatá do stvoriteľských božích plánov. Je spojením dvoch celých ľudí; teda s dušou aj s telom, ale vždy pod vyššou kontrolou duše. K úplnej blaženosti sa vyžaduje šľachetný súzvuk, vyrovnanie a zotrvanie v úplnej rovnováhe tela aj duše obidvoch. — Láska nie je čosi, čo prichádza tak svojím časom, akoby vykúpená nesmiernymi obetami tých, čo pokladajú manželský stav za akési osmeľenie a ponorenie sa doň len tak so zatvorenými očami. Z lásky a teda aj z manželstva nemožno vynechať ani telo, ani dušu; lebo by to bol stav neprirodzený a nie len nemožný, lež aj protizákonný. Láska je najväčšie rozpätie duševných a telesných síl človeka a preto je najmohutnejším a najplnejším prejavom života, ba samým životom duše,

V najhlbšom a najduchovnejšom smysle *láska je uctievanie*, lebo sa zakladá na vedomí ľudskej dôstojnosti. Čím živší je pocit *osobnej ceny, hodnoty a cti*, tým čistejší, opravdivejší a vyšší je *tvar lásky*. Kto sa nebojí znížiť osobu milovanú, nemiluje ju. Medzi ľuďmi bez cti môže sa prejavíť *sexuálna vášeň, nepravá súdržnosť, spoločenstvo v ne-*

v,azanosti, ale nie láska. Ako sa môže láskou venovať človek niekomu, ktorého duša pre nezriadený život sa podobá vypálenému kráteru, ktorý vo svojej mŕtvolnej otupelosti a prežitosti je nesúci z ničoho sa ešte tešiť, po niečom ešte túžť a mať radosť.

Kto vážne mieni riešiť problém svojho šťastia, založí budovu svojho života na dvoch sebe veľmi blízkych a vzájomne sa podpierajúcich stĺpoch: na jednom povolani a na jednej láske. Porekadlo: „Deväť remesiel a desiat žobrotá“, platí tiež aj o mnohých láskach. Nepoznajú teda pravú lásku:!. Tí, čo si šťastie predstavujú čisto smyselné, zversky, ako ukotvenie nízkych pudov a telesných chutíok, tí, čo o nej snívajú ako o zázračnej kvetine, ktororej dotknutím otvoria sa im skryté poklady zemské.

Čo je teda predmetom a jadrom lásky? To sú tie vzájomné všeľudské otnosti vyššej a vnútornej mravnosti. Najmä duševná добрota a krása, ktoré nenahradí ani peniaz, ani skladištia napchaté bohatstvom, hoc aj po všetkých piatich častiach sveta, ani veda čiže stetky duchovné a mravné. Mravné konanie živí sa však z obetí, lebo nielo lásky a mravnosti bez obetí. Co je spojené s dávaním seba a konaním pre iných, je vždy spojené s obetou. Čím je láska bohatšia na obeť, čím je preduchovnejšia, čím bližšia k Bohu tak večným statkom, tým bohatšie a vyššie aj šťastie, ktoré človeku prináša.

Azda najviac obetí vyžadujú zákony upravujúce styky medzi osobami rôzneho pohlavia, ba aj manželov medzi sebou. Mnohým byly predstavené v akejsi cudzote a v nevyrovnateľnom protiklade s tým, čo majú chrániť t. j. s láskou. Načím si však uvedomiť, že život bez zákona je ťažko možný. Kto nevidí,

že tam, kde končí zákon, začína bezprávie a nastáva neviazanosť, ba priamo barbarstvo a s ním rozklad rodiny aj spoločnosti? *Láska bez zákona* bola by *najväčším hrdinstvom a preto nie vecou každodennou*. Bola by zahlúšená nízkymi vášňami, ktoré chytro bujnejú a prudko sa zmáhajú, najmä keby našly voľnú pôdu, kde sa môžu nechať rozvíjať.

V skutočnosti tie zákony sú nielen pre vonkajšiu ochranu, ale majú aj kladnú úlohu vnútornú: *pestovať a posilňovať lásku*. Funkčne by sa daly prirovnať kôre stromu. Na vonok sú to zákony tvrdé, ako kôra, ktorá býva niekedy až podivne ostrá. Zvnútra je však mäkká, aby ľahšie chránila systém mäkkého bunecného života stromu. Ale ako nemôže byť bunka bez kôry, tak nemôže ani kôra byť bez buniek, lebo žijú tým istým spoločným životom — „Dura mater — pia mater“ nazvali lekári blanu, čo chráni mozog. — Skôr si možno predstaviť mozog bez vnútornej ochrany, ako lásku bez zákona — Zvonka síce tvrdého ale zvnútra mäkkého. A to je zákon pohlavný aj manželský.

Domnievajú sa podaktorí, že sú to zákony už dávno prežité a dnes už nie aktuálne. Ak sú určené na ochranu života a trvania ľudstva, nemôžu sa prežiť. Hej, chceli ich už odstrániť, zrušiť, alebo aspoň si ich vôbec nevšimnúť. Ale zas sa k nim ľudia vrátili, súc poučení samou prírodou. Ak sú len niektoré haluze alebo výhonky choré, pri odstránení choroby nesiahajú sa sekerou na korene a na život stromu, keď stačí odrezáť len chorobou postihnuté haluze. No všimneme si a ošetríme aj celý strom, aby zosilnel a nahradil utrpenú škodu. Tak aj pri mravných chorobách ľudstva. Záujmy jednotlivca nemôžu byť chránené proti zdraviu a proti dobrej spoločnosti.

Na zvestovanie Panny Márie.

Svätý JÁN DAMASCENSKÝ.

Počujže dievka,
prečítá panna,
hľa Najvyššieho Gabriel,
vôľa vyriekol
pravdivú, dávnu.
Buď pripravená, by si prijala Boha.
On nesmierny je a skrz teba
on bude obcovať s ľuďmi.
Preto radostne volám:
Dobrorečte...

Sľa chrámu živého, archy to božej,
nechže sa netýka znesvätená ruka
lež pery verných Bohorodičke nech hlas
d ju
keď anjel ohlasuje zvest a
pre veľkou radosťou volá:
Zdravas
milostiplná
Pán s tebou.

Z gr prel. M.

Spravodlivý, čo žije z viery, túži po spojení s Kristom.

Svätý Cyprián.

Písané je, že spravodlivý žije z viery. Ak si spravodlivý a žiješ z viery, ak opravdivo veríš v Krista, prečo by si nebol raz s Kristom a prečo by si nemohol spoľahnúť sa na prisľúbenie Pánovo, že raz budeš povolaný ku Kristovi, že budeš od neho prijatý a budeš si blahopriať, že si unikol diablovej? Spravodlivý Simeon, ktorý bol ozaj spravodlivý, ktorý s hlbokou vierou zachovával príkazy božie, dostal od Boha uistenie, že neumrie, kým neuvidí Krista. A keď Ježiš prišiel s matkou do chrámu, poznal v duchu, že sa Kristus narodil. — Ten, o ktorom mu bolo predpove-

dané a vedel, že onedlho zomrie. Natešený pre blízkú smrť a istý, že bude povolaný, vzal chlapca na ruky a povedal dobrorečiac Pánovi: „Teraz prepustiš, Pane, svojho sluhu podľa svojho slova v pokoji; lebo moje oči videly tvoje spasenie.“¹ Dokazujúc a dosvedčujúc, že sluhovia boží budú žiť v pokoji, v slobodnom a príjemnom odpočinku, keď budú vytrhnutí z hluku tohto sveta. Preto prosíme o prístav sídla a večnej blaženosti, keď prideme po smrti k nesmrteľnosti. To je opravdivý pokoj, pravá blaženosť, nezvratná, pevná a večná blaženosť, bezstarostnosť. Prel. J. Pr.

Netúžime po nebi, pretože nám chýba viera.

Sväť J. Cyprián.

Stáva sa — najmilší bratia — že chýba viera, ak niekto neverí, že je pravdou, čo prisľúbil Boh, ktorý je pravdivý, ktorého slovo je veriacim večné a pevné. Keď ti vážny a hodný chvály muž prisľúbí niečo, tak mu veriš, že ti neluhá a fa neoklame — veriš mu, lebo vieš, že stojí za svojimi slovami a skutkami. Teraz Boh hovorí s tebou a ty nevernou myslou zradne váhaš? Boh ti sľúbi, keď odídeš s tohto sveta, nesmrteľnosť a večnosť a ty pochybuješ? To znamená, že Boha vôbec nepoznáš. Tým urážaš Krista hriechom nevery, toho ktorý je Pánom a učiteľom veriacich a nemáš v Cirkvi — dome viery — nemáš pevnej viery. Prel. J. Pr.

Tajomstvo vtelenia vysvetľuje nám meno Bohorodička.

Svätý Ján Damascenský.

Právom a pravdivo nazývame svätú Máriu Bohorodičkou. Veď toto meno spôsobilo celé tajomstvo vtelenia. Lebo ak ona, čo porodila, je Bohorodičkou, určite Boh z nej narodený je aj skutočným človekom. Akoby zo ženy mohol sa narodiť Boh, ktorý pred vekmi jestvoval, ak by sa nebol stal človekom? Synom človeka je zas len človek. Ak teda On, narodený zo ženy, je sám Bohom, jedno je isté, že sa narodil z Boha Otca podľa božskej prirodzenosti, ktorá nemá počiatku a že z Panny sa narodil v čase, podľa prirodzenosti ľudskej, ktorá počiatok má. Toto naznačuje, že Pán náš Ježiš Kristus je jedna osoba, má dve prirodzenosti a dve zrodenia. Z gr. prel. -eŕtē-

¹ Luk. 2, 29 an.

Výchova k ctnosti: nový cieľ výchovy vysokej školy v USA.

V katolíckom týždenníku — The Commonweal, keď si uverejnil známy popredný bojovník za obnovu na amerických školách prof. Robert M. Hutchins, prezident štátnej univerzity v Chicagu, cennú rozpravu o novom vzdelaní na vysokej škole. — Cieľ každej výchovy — tak píše — je podporovanie ctnosti; bo ctnosť robí človeka samého a tiež jeho diela dobrým, robí ho šťastným a vytvára z neho poriadneho občana. Štyri základné ctnosti, spravodlivosť, múdrosť, miernosť a zmužilosť, sú osobnými a zároveň sociálnymi ctnosťami. Môžu sa stať ako iné schopnosti človeka, len činom a návykom trvalou duševnou silou. Holým počúvaním mravno-filozofických prednášok sa nikto nestane dobrým. Podklady k ctnostiam sú položené už v duši dieťaťa. Vysokoskolák dosiahol už pri svojom vstupe na vysokú školu poväčšine istý vnútorný stupeň vývojový, kde duševné schopnosti, dobré ako aj zlé, pribrali už istú silu a pevný smer. Pravda, až pokiaľ získané ctnosti možno zas stratiť. Úlohou našich vysokých učilíšť musí preto byť — podporovať mravné dobré schopnosti, t. j. ctnosti študentov a upevňovať ich, a premáhať ich zlé návyky. Prednášky samotné budú mať, pravda, malý účinok; študentov treba viesť, aby sa sami cvičili v skutkoch mravného rozhodovania, aby zosilňovali svoje ctnosti a aby bojovali proti svojím nerestiam. Morálna filozofia má tu splniť významnú úlohu. — Každá výchova spočíva najmä na predpoklade, že človek je bytosť, obdarená rozumom. Ak teda majú ctnosti, nadobudnuté v mladosti, pretrvať krízu mladosti, tak sa musia rozumove podložiť. Teraz tu vidíme vnútorný súvis medzi mravnými a duchovnými ctnosťami. Predmetom mravných ctností je dobro, predmetom duchovných ctností je pravda. Poznanie dobra je predpokladom pre dobrý skutok. Najdôležitejším prínosom, ktorý môže vysoká škola urobiť na podporovanie ctností, spočíva teda v tom, že sa poskytuje duchovné nazretie a rozumové podloženie pre mravne vysokostojací život. Hospodárske a sociálne nespravodlivosti našich dní majú svoju hlbokú príčinu v nedostatku mravnej ctnosti a duchovného nazerania. Máme dosť vedomostí, dosť surovín, dosť technických možností; lež chýba rozumové nazeranie a mravná sila

vyhubiť účinne — zlo. Cieľ vyššieho vzdelávania je teda jasný: je podporovanie ctností, predovšetkým duchovných ctností, ktoré sú predpokladom pre mravné konanie. A. L.

Napoleon a pápežstvo.

Po uzavretí mieru amienského s Anglickom 1. okt. 1801, ktorý predchádzaly uzavretia mieru s Ruskom, Tureckom a Rakúskom, rozhodol sa Napoleon urobiť pokoj aj s katolíckou Cirkvou. Francúzska revolúcia sa podujala krvavého prenasledovania. Stovky kňazov pozabíjali, tisíce ich pútkalo do cudziny. Chceli prinútiť duchovenstvo, aby odprísahalo na ústavu republiky, nepriateľskej Cirkvi. Časť sa dala k tomu pohnúť, druhá časť ostala nepoddajnou. Pápežovi verní kňazi sa pokúšali pokračovať v svojej dušpastierskej činnosti potajomky i v prípade, že ich odhalili, ich trest smrti bol istý. Konvent vyhlásil najprv kult rozumu za štátne náboženstvo, potom nejasný humanitárny deizmus. Za vlády direktória ustalo prenasledovanie, lež nemohlo sa doceliť úplné smierenie. Napoleon si prial odstrániť ten stav, nebezpečný pre jednotu národa. Jeho rozhodnutie, vstúpiť do vyjednávania s pápežom za tým účelom sa stretlo, ako o tom píše Cirkevné noviny kolínského arcibiskupstva z 8. mája 1938, s odporom jeho okolia. Medzi inými predložili prvému konzulovi dôkaz, že je neudržateľným stavom, aby cudzinec ako duchovný predstavený veriacich Francúzov zasahoval do osudu národa; Francúzsko sa má pridať k protestantizmu a Napoleon by sa mohol urobiť duchovným predstaveným Francúzska. V rozhodnom rozhovore o tých problémoch odmietol Napoleon takéto návrhy nasledujúcimi vetami: Inštitúcia, ktorá udržiava jednotu viery, pápež, ochránca Katolíckej jednoty, je nepochybne vhodnejšia. Vvčítajú tej hlave, že je cudzozemským vládárom; pravda, je cudzozemcom, lež za to treba ďakovať nebesám. Ako si chcú predstaviť v jednej a tej istej krajine takú moc vedľa štátnej vlády? Spolená s vládou stala by sa táto moc despotizmom sultánov; odlúčená od nej, jej azda nepriateľská, vyvolala by zlé neznesiteľné súnerenie. Pápež žije mimo mesta Paríža a to je dobre. Nie je ani v Madride ani vo Viedni a práve sa nám páči jeho duchovná autorita. Vo Viedni, v Madride, majú právo povedať to isté. Či myslia, že by Viedňan. že by Madridčan. keby bol v Paríži. bol s tým usrozmeneý poslúchať jeho rozhodnutia? Preto sme s tým veľmi spokojní, že má svoju rezidenciu v cudzine a predsa nie pri súperoch. lež v onom starom Ríme! Toto vytvorily sto-

ročia, a dobre to urobili!... Mier s Európou je uzavretý. Udržme ho, dokiaľ môžeme! Lež náboženský mier je najnaľahavejší! Ak sa ten uzavrie, je Francúzsko jednotné ako jeden muž, a netreba sa nám ničoho obávať! — Pri vyjednávaniach s pápežom sa Napoleon nedržel ducha týchto zásad. Poznáme jeho násilnícke vystupovanie proti pápežovi. Neskoršie, pravda najmä na Sv. Helene, sa vrátil k chápaniu, ktoré vyslovil v r. 1801.

A. L.

Výchova pre katolícku akciu.

Apoštol pre svoje poslanie musí sa vychovať tak, ako všetko ostatné v ľudskom konaní tvorí sa alebo vychováva. A kde začína tá výchova? Pri prvých záchvevoch uvedomovania si vznešenosti božieho života, ku ktorému je človek povolaný. Poznať túto vznešenosť a veľkosť, hľa, to je prvý krok zatúžiť po nej. A kto potom už má tento život, a má ho v hojnosti a nechcel by ho rozdávať (čo sa ťažko dá predpokladať), ten nie je apoštolom. No nie je apoštolom ani ten, hoci si to povedzme namýšľa, čo nič nemá, ten, čo je ďaleko od Boha a chce ho iným rozdávať. Podľa svätého Tomáša apoštolom je ten, kto rozdáva zo svojho bohatstva, z plnosti, a čím viac dáva, tým viac túži mať, totižto, túži byť svätejším, aby pre každého mal dačo, aby každého mohol priviesť k Bohu, aby každého presvedčil, že slúžiť Bohu znamená kráľovať. V apoštolovi horí dvojaký plameň: Plameň túžby po dušiach bližných, aby ich priviedol k Bohu. Apoštolát sa rodí v duši, keď duša túži mnoho mať, aby mohla rozdávať. Duša dozrieva na apoštolát, keď naučí sa zabúdať na seba a túži spasť všetkých. — No a na to je potrebná výchova! Hej, aj apoštolov treba vychovať. K skromnému úsiliu výchovy apoštolov katolíckej akcie patrí aj smeristické hnutie, ktoré v intenciách Cirkvi svojej ukazuje vznešenosť božieho synovstva, ako základ nadprirodzenej činnosti.

Dr. Müller.

Životné umenie.

Nič nie je také ťažké v živote, ako pocíti, že človek v plnej sile svojich rokov je zbytočný, alebo nie plne zamestnaný v službe božej. Nijaké umenie sebaovládania nie je ťažšie, ako to: verne držať pospolu svoje sily a duchovné dary pre prácu, ktorú Boh ako by zamietal.

Dr. J. Holzner.

Chlieb alebo duch — k úpadku moderného človeka.

Nachádzame sa v úpadku? — Je duchovosť v živote tejto generácie odsúdená na úpadok? Musí sa duch natrvalo stiahnuť pred príliš silným útokom hmotou rozpútaných vášní násillia? Týmto slovami začína známy španielsky kultúrny filozof p. Felix Garcia v časopise „El Debate“ pozoruhodné pojednanie o úpadku ducha.

„V posledných rokoch,“ pokračuje, „celý svet hovorí o klesaní a o hroziacom úpadku našej civilizácie. A ľudia prišli na to, že rozmýšľať treba predovšetkým o týchto otázkach, keďže ony zacitili hospodársku krízu na vlastnom tele. Avšak už v tom je nepriamo tragický omvl duší nášho pokolenia: nie silou ducha prežije ľudstvo tieto hlboké otrasy úpadku, ale útokmi na telo a svojou náruživosťou musí byť privedené na poznanie tejto krízy! To, čo platí pre národy, platí aj pre jednotlivcov: ak upadli do sebeckta a mravnej krízy, zachrániť sa môžu len utrpením a skúškami, teda návratom k duchu. Musia svrhnuť falošných bôžkov a usmieriť božie chrámy odriekaním a askézou.

Zijeme teda v časoch duchovného úpadku? Nie, to je viac, ako úpadok ducha, ktorý prešiel ponad nás; to je kríza celého ľudstva; kríza duchovného vzťahu človeka k človeku. Ľudia sa už nemilujú, lebo nemilujú Boha. Nie sú spravodliví a súcitní, lebo im chýba životná spoločnosť s najvyšším duchom. Nie sú čistého srdca, pretože telesné rozkoše mocne ich strhujú so sebou. S úpadkom duchovosti stúpla šialená honba po časných statkoch netvora — duševnej krízy. Takto kráčame v ústrety obdobiu ničoty a novopohanského opojenia. Masy ľudí nemajú ani chleba, ani ducha. Mocní tohto sveta majú nadbytok chleba, ale nemajú dušu! Tak musí viesť tento úpadok k smrti. O oboch však platia slová: človek nežije len z chleba.

Banky majú dnes viac presvedčených návštevníkov, ako kostoly. Tí, čo sa radi nazývajú dobrými kresťanmi, ústami ešte odriekajú modlitby, ale nemodlia sa z vnútornej pohnútky. Naoko stavajú sa za Boha a Cirkev, ale v skutočnosti nežijú ani podľa božích, ani podľa cirkevných prikazov. Nepatrný je počet pozorovateľov, zachovávatelov a mužov ducha, ktorí hľadajú najskôr kráľovstvo nebeské a jeho spravodlivosť. Rozlišovanie medzi spravodlivosťou a nespravodlivosťou, medzi dobrom a zlom, nedeje sa podľa duchovnej výšky životného vedenia, ale podľa istých vonkajších spôsobov. A tak je duch utláčaný, porušovaný a ničený.

Kde však nevládne duch, tam bezpochyby vládne

tyrania moci. A tu sa nachádzajú sociológovia a politikovia, ktorí veria, že zničený svetový poriadok budú môcť napraviť opojnými reformami alebo hospodárskymi vymoženosťami! „Odstráňte zo sveta hlad“, tak volajú, „a zem sa stane rajom.“ Nie, vy výreční reformátori, vy musíte dať chlieb i ducha zároveň. Chlieb bez ducha je suchý a tvrdý. Iba duch je to, ktorý daruje život.

My potrebujeme menej sociológov, ale tým viac apoštolov, ktorí dávajú oboje: ducha i chlieb!

Kýška.

Úľat s mlčaním.

Časy sú také, že od nás katolíkov žiadajú činy a nie reči. Životom máme dokázať časovosť Cirkvi a katolicizmu. No poniektorí nemajú jasnú ideu o tom, ako. V mnohých blčí oheň lásky k pravde, ktorý spaľuje ich dušu. Preto radi by všetko poprevracať, reformovať, odstrániť. Zabúdajú pritom na trpezlivosť Cirkvi, ktorá nikdy nič nekoná prenáhlene. Týmto horlivcom za vec božiu odporúča Jeremiáš toto: *Úľajte s mlčaním spasenie božie*. Nekričať, neprenáhľovať sa v ničom, lež v duši prežívať Krista a navonok konať to, čo on konal. Božie spasenie nepríde v hluku ulice, lež v tajných záhyboch duše. Preto mlčme s úľatím, inými slovami: málo hovorme a všetko konajme po katolícky; skutky potom prehovorí za nás.

Dr. Müller.

Aj starí niečo vedeli.

Kolobeh krvi (circulatio sanguinis) v ľudskom (aj zvieraťom) tele akosi úradne objavil r. 1668 *William Harwey*, hoci v objave mal už svojich predchodcov: *Caesalpinus*, *Servet* a i. V Ríme, na počiatku našej éry, bola to skupina lekárov, ktorí niesli meno „synetikovia“; aj starí Egyptania podľa svojich skúseností pri balzamovaní mŕtvol atď. *Harwey*ova náuka bola prijatá od súčasníkov¹ zväčša s odporom, v polemikách mu vraveli: „cirkulator“; tak vtedy označovali tuláckych svetobežníkov, čo chodili po jarmokoch, vychvaľovali a draho predávali bezcenné „lieky“. Patológ *Aschoff* vydal r. 1938 (teda 270 rokov po *Harwey*ovi) celú knihu o tejto cirkulácii, ale ani on, ani *Luciani*, ktorý vo svojej veľkej učebnici fyziologie

¹ Na svetovej výstave v Berlíne mal akýsi Dr. Jellinek celú výstavu rôznych prístrojov a aj svojou obštrnou publikáciou popierať krvnú cirkuláciu, fin-de-sièete! Sedliaci, mäsťari a kaťi poznali vždy obeh krvi.

upozornil najmä na mnohých talianskych predchodcov Harweyových, nevie nič o kresťanskom staroveku a stredoveku v tomto odbore. Je hodno pripomenúť slová svätého Tomáša Aquinského O. P. (Suma teol., I—II., ot. 18, čl. 9 k 2): „Unde Gregorius Nyssenus dicit (vel Nemesius, lib. De natura hominis. In arg.), quod sicut generalivum, et nutritivum non oboedit rationi, ita nec pulsativum, quod est vitae. „Pulsativum autem appellat motum cordis, qui manifestatur per venas pulsatiles.“

Dr. J. Babor.

Na adresu mládeže.

V pápežských encyklikách majú katolíci správnu diagnózu, aj terapiu spoločnosti, ktorá bola vykonaná už za Leva XIII. No nestačí pravdu poznať. Je nevyhnutné vydávať pravde svedectvo, pravdu uskutočňovať a neprípustiť, aby iní uskutočňovali myšlienky, ktoré sú právom naše. Tieto slová platia najmä o katolíckej mládeži. Ona má nielen v rezolúciach žiadať obnovu spoločnosti, držať zástavy a vyvolávať heslá, ale najmä veci študovať a pripravovať konkrétne návrhy, ako to žiada svätý Otec v závere encykliky. Keď chceme obnovenie spoločnosti, tu nestačí iba dupnúť si. Načím veľa vedieť, veľa konať a mnoho sa modliť, je nevyhnutné v sebe vytvárať nositeľa spoločenského poriadku. Každý z nás musí sa stať Christoforum. Vezmime si k srdcu najmä tieto slová encykliky: „Nestrpíme, ...aby synovia tohto sveta boli šikovnejší, ako my, čo z božej dobroty sme svätmi svetla.“

Dr. Fuchs.

Demokrace a encykliky, str. 9.

Úsudok nekatolíka o charite synov a dcier svätého Vincenta Pauly.

Známy francúzsky spisovateľ Pierre Benoit, ktorého dobrodružné romány sa mnoho čítajú a často sú filmované, napísal v jednom zo svojich posledných cestopisov chváloreč na misijných kňazov svätého Vincenta z Pauly, lazaristov, a na milosrdné sestry. Jeho úsudok sa nám vidí významný; dnes 60 ročný autor je nekatolík. Píše: — Možno vôbec dosť pochváliť lazaristov? Bol som ich hosťom v Mandžursku, v Damašku, v Libanóne a Tripolisi. Teraz som ním zas v Addis-Abebe. Či ideme v minulosti, či putujeme po svete, vždy prideme k duchovným rodinám svätého Vincenta z Pauly, ktoré si vynútiť úctu. Odriekajú sa sveta, aby uskutočňovali lásku k blížnému a učeniu

svätého, ktorý kráčaľ po svete ako stelesnená ľudská добрôta, jemnosť a odcudzenie sa sebe. Hoc je už niekoľko storočí mýty, zo všetkých krajov sveta, zo všetkých vrstiev spoločnosti prichádzajú k nemu nábožní mužovia, cudné ženy, aby priniesly najväčšiu obeť, samých seba, 21 sviečok, ktoré horia okolo striebornej schránky s jeho smrteľnými pozostatkami, sú ako by žiarivým symbolom tohto obetovania tisícich duší pre pokračovanie v jeho diele. Ako jeho žiaci sa učia nezasahovať do pôsobenia riadenia božieho; ale učia sa tiež nikdy nepochybovať o riadení. Aká pravdivá je tá zásada kresťanského života! Bo ak Prozreteľnosť podľa svojich tajomných plánov nám zatvorí dvere, tak starostlivosť káže otvoriť okno, ktoré však, žiaľ, ľudia často nechcú vidieť, a ku ktorému sa obrátia chrbtom, lebo dávajú prednosť noci. Lazaristi a milosrdné sestry hľadajú predsa a nájdú okno, ktoré Boh nechal otvorené, a tak unikajú najťažšiemu trestu, ktorý sa môže uvaliť na dušu, ak jej odoberie každú možnosť konať dobro! Spojenie činnosti s trpezlivosťou, ducha podnikania a podrobenia je dedičstvom, ktoré nechal svätý Vincent z Pauly svojim synom a dcéram, ktorých duchovný postoj sa dá shrnúť do troch slov: pracuj, trp, usmievaj sa! — A. L.

Politická legitimácia a charakter.

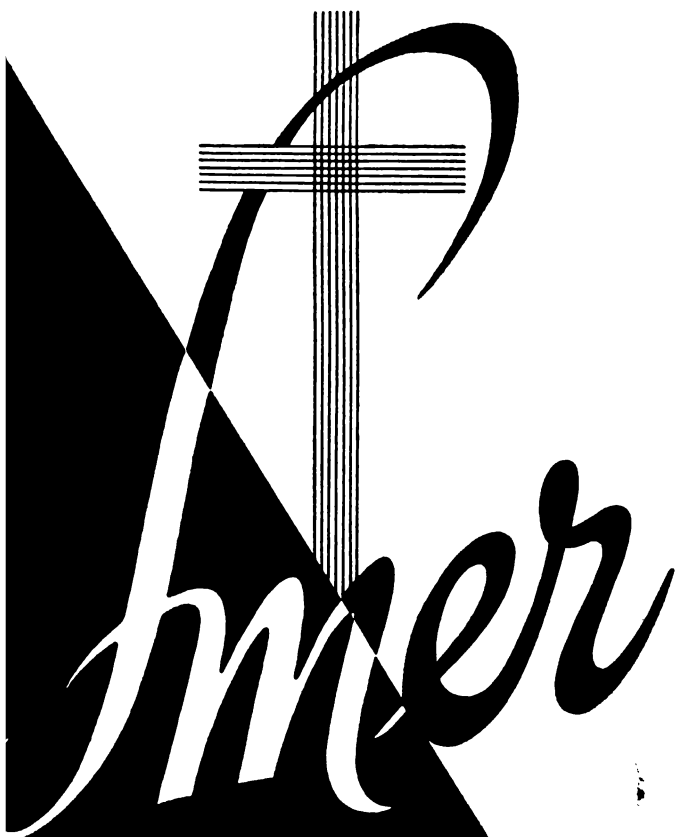
V časopise „*Ohľadom a perom*“, roč. II. č. 1., na str. 9. Milan Pokorný píše: „... A táto skúsenosť by nám mala byť poučením a najmä v tom, aby sme nehľadeli na „politickú“ príslušnosť dotýčnej osoby k tej-ktorej strane, ale hlavne na jej mravné, národné a odborné kvality, s ktorými chce pomáhať vzkriesenie nášho dokaličeného hospodárskeho duchovného života. V ňom sa zakoreňuje, že tá-ktorá osoba je iba dotiaľ kolaborantom, fašistom, dokiaľ nevstúpi do nie-ktorej politickej strany. Len čo je tam, už ju má kto hájiť, zakrývať a tistiť: tistiť i cez mýtvy iných a nedbá na to, že tým poválame stovky statočných, ktorí boli na osoh národu i celku. Treba by sa nám bolo spamätať a vyberať ľudí nie podľa politickej legitimácie, ale podľa mravnej hodnoty; umovej súcsti, ručnej zručnosti a ľudskej statočnosti, ktorú nemožno kúpiť, ani politickou legitimáciou nahradiť! Ak to urobíme, nebudeme mať ľudí „s pokrivenou chrbtovou kosťou, ktorí idú kam vietor, tam plášť“. Jedna pravda ostane a tá je: Politická legitimácia dá sa zmeniť, ale charakter nie.“

ANDREJ PATKA: *Svätý Ján Vianney*. Vydal SSV v Trnave 1945. Str. 213; broš. 45 Kčs; polpl. 72 Kčs. Jedna z vedúcich postáv katolíckej Cirkvi posledných čias. Arský farár upútal na seba pozornosť celého sveta, a to duchovenstvo aj laikov. A keď hľadáme poslednú príčinu jeho akejsi „populárnosti“, pridáme na to, že to bol jeho osobný svätý život. Boh ho poslal, aby bol súčasným pokoleniam prorokom, kazateľom a vzorom. A bol najmä vzorom. Patka ľahkým štýlom načrtáva život arského farára v tomto rámci, vyzdvihujúc pritom podstatné črty jeho apoštolskej činnosti. Knihu všetkým smeristom odporúčam. —er.

E. NEUBERT: *Môj ideál Ježiš, Syn Máriin*. Preložil T. Zúbek, OFM. Vydalo Nakl. Serafínskeho sveta v Kremnici 1945. Str. 223; viaz. 40 Kčs. V našej quasi ľudovej náboženskej spisbe táto knižička patrí k najvzácnejším. Panna Mária má také vznešené poslanie v božom pláne vykúpenia, že ju nemožno oddeliť od Krista. A toto musí pochopiť každý veriaci, ak chce naozaj duchovne žiť. Neubertova knižička načrtnie hlboko do mariánskej bohovedy a prakticky učí, akú úlohu má Mária Matka spolu so svojim Synom v živote kresťana. Knižička patrí do knižnice každého smeristu. —er.

FLORIAN SABO: *Siedmy deň Pánovi*. Vydal SSV v Trnave 1945. Str. 190; broš. 52 Kčs; polpl. 79 Kčs. Aj jednoduchý pracujúci človek potrebuje načrtnúť do vód večných právd, aby sa v nich občerstvila ubíjaná duša. A Evanjelium ostáva navždy žriedlom, ktoré smädná duša nikdy nevyčerpá. Sabove úvahy na nedelňajšie a sviatočné evanjeliá vedú práve k týmto prameňom, v ktorých sa skrývajú lieky na súčasné choroby. Úvahy časové, dobre premyslené. —er.

C. BARTHAS: *BOLY RAZ TRI MALÉ DETI...* Vydal SSV v Trnave 1945. Zo španielčiny preložil Ján Buday. Ako v španielčine úspech prvého vydania prevyšil všetky nádeje, lebo kniha bola rozobraná za niekoľko mesiacov, tak by malo byť aj so slovenským prekladom. Kniha verne opisuje veľké vyznačenie troch dieťok, ktoré sa menovali: Lucia, Ferko a Hvacinta. Zjavila sa im Panna Mária vo Fátime a povzbudila ich aby sa utiekali k jej čistému Srdcu, lebo už nemôže zadržať ruku svojho milovaného Syna, aby netrestal svet. Neskoršie Lucia stala sa mníškou pod menom Mária od Sedembolestnej, ktorá v polárnej žiare spozorovanej 25. januára 1938 poznala božie znamenie, oznamujúce druhú svetovú vojnu. Každému odporúčame. bh.

ČASOPIS PRO DUCHOVNÝ ŽIVOT

**ROČNÍK VI.
1946.**

ČÍSLO

4

REVUE SMER.

Redaktor: Prof. Dr. INOCENT MÜLLER, OP.
Redakcia a administrácia: KOŠICE, Mlárska ul. 8.

Casopis vychádza prvého každého mesiaca okrem prázdnin.

Záverka čísla do 5. v mesiaci.

PREDPLATNE na rok 80,- Kčs; bohoslovci a študenti 40,- Kčs.

Číslo šeku REVUE SMER: 6181.

OBSAH:

CESTY. Strana:

† P. Mag. Eduard Hugon, OP.:
Duchovný život podľa svätej Kataríny Sienskej ... 145.

Dr. Inocent Müller, OP.:
Duchovný boj ... 160.

Viliam Hoška:
Kristus žijúci v nás ... 167.

Juraj Macák:
Križ a otázka šťastia ... 161.

Štefan Mikuš:
O pohanskej viere našich praotcov ... 171.

Ján Haranta:
Krstnému synčekovi ... 178.

NAŠE NÁDEJE.

Marcel Homiak:
Cieľ správnej lásky ... 179.

DO VÝŠAV. ... 185.

ŽIVOT. ... 186.

LITERATÚRA. ... 192.

Duchovný život

podľa svätej Kataríny Sienskej.

† P. Mag. Eduard Hugon, OP.

III. Múdrost.

Katarína opisuje všeobecnú úlohu prvej zo základných stností, vraviac, že nemôžeme viesť iných, keďli nevieme viesť seba samých. Predkladá jemnú, ale prenikavú psychológiu, ako sa má spravodlivý viesť: „Svetlom rozumu riadi tri schopnosti svojej duše a týmto riadením spravuje celý svoj život, spravodlivo v každom ôase, na každom mieste a vo všetkých okolnostiach. Riadi svoju p a m äť, ktorá pamätá na božie dobrodenie a na svoje chyby voči najvyššiemu dobru. Riadi svoj rozum, aby videl lásku, prostredníctvom ktorej Boh mu dal milosti a aby poznal náuku jeho pravdy. A riadi aj svoju vôľu, aby milovala nekonečnú božiu dobrotu, ktorú vidí a poznáva svetlom rozumu. A poznávajúc, že Boh má byť od nás a od všetkého stvorenia milovaný z celého srdca, z celých síl, *poukazuje na sudcovskú stolicu svojho svedomia*, aby zaplatil spravodlivosťou smyselnosti, keď sa dvíha proti tomuto sladkému a cieľavedomému riadeniu.“

Potom svätica prechádza na skromnosť, ako dcéru lásky a spoločnicu múdrosti.

Skromnosť usmerňuje lásku voči bližnému, usmerňuje a riadi dušu v zachovávaní a šírení tejto lásky, v usporiadaní pokornej, vernej a stálej modlitby. Usmerňuje a riadi telo; vyslobodzuje telo zo všetkých rozkoší a celému telu určuje poriadok, aby bolo miernené. Čtnosť skromnosti riadi aj pokánie, ktoré sa má užívať ako prostriedok.

„Musíme sa ponáhľať na širokú cestu ctností, aby sme po nej viedli aj iných, drviac po čiastkach vlastnú vôľu. Keď máme ctnosť skromnosti, dokážeme to. Ináč nie!“

IV. Vôľa.

Je veľmi zaujímavé a uchvacujúce, že svätica nám hovorí o slobodnej vôli, ako o silnej zbraň, ktorú ani diabol, ani stvorenie neporazí. To je príčina slobody, o ktorej Boh povedal: „Stvoril som ťa bez teba, ale nespasím ťa bez teba.“

Boh chce, aby sme užívali zbraň, ktorú nám sám dal a ktorou by sme sa obránili proti útokom nepriateľa, hlavne proti trom: proti svetu, telu a diablu. Ak človek neodloží brnenie — čo by znamenalo vydávať sa dobrovoľne do rúk diabla — nikdy nebude premožený. Sloboda, ktorá koná, čo chce, odrazí útok bez zranenia, lebo hriech sídli vo vôli.

Vôľa dosiahne konečného vrcholu vytrvalosťou. „Listy“ zdôrazňujú vytrvalosť a jej podmienky, a to v boji aj v pokušeníach. Je potrebný pancier spravodlivej lásky, ktorý by chránil proti mnohonásobným útokom sveta, proti pokušeniam diabla, proti útokom našej slabosti v boji proti duchu. Na pancieri má sa nosiť drôtová košeľa s odznakom zbrane farby červenej, čo znamená krv Krista ukrižovaného, spojenú, preniknutú a smiešanú s ohňom lásky.

„V tejto krvi máš byť zahalený, chcem povedať, že ju máš vyznať pred celým stvorením a nie skrývať; vyznať ju dobrými a svätými skutkami a jestli je treba, aj slovami.“

K obrane potrebuješ aj rukavice; a jestli sa dostaneš medzi dvojaké ostrie: medzi ostrie nenávisti a lásky, miluj ctnosť a nenávid hriech. Ostrím nenávisti premôžeš svet, nenávidiac jeho slávu, radosť, krásy, prázdnoty a jeho nekonečnú rozkoš.

Pred okom rozumu máš držať vždy Krista ukrižovaného, hľadajúc slávu v pohŕdaniach a námahách... Taký je spôsob na dosiahnutie dokonalej o'nosti, víťazstvo nad slabosťou a vytrvalosť až do smrti.

VI. Poslušnosť.

Všimnime si hneď na začiatku protiklad, ktorý uvádza svätica: „V poslušnosti je zlomený hriech, lebo stvorenie zachováva rozkazy zákona. Neposlušnosťou stvorenie uráža Boha, lebo prestupuje príkazy a koná čo, čo je zakázané; tým rodí v sebe smrť a tiež koná to, čomu Kristus vyhýbal a vyhýba tomu, čo Kristus konal.“

Sú rôzne druhy poslušnosti. Je poslušnosť všeobecná, ktorá zaväzuje každého. Je poslušnosť, týkajúca sa len tých, čo sa viažu sľubom dokonalosti plniť rady evanjelia tak vnútorné, ako aj v skutkoch. To su rehoľníci.

Poslušný sa nemusí báť nijakého úskalia. Poslušný je šťastný, lebo nevesluje vlastnými silami, ale silami rehole. „Preto, synovia moji, končí svätica, keď ste vstúpili do loďky svätej rehole, plávajte s priaznivým vetrom opravdivej poslušnosti až do smrti, aby ste bezpečne pristáli v prístave večného života.“

Poslušnosť sa dovŕšuje v plnom podriadení božej vôli. A preto Katerína žiada, aby naša vôľa bola ponorená a premenená v Bohu, vždy ochoťná znášať akékoľvek tresty a námahy.

Žiada si nás vidieť „utvrdených v správnej a svätej trpezlivosti, lebo poslušnosť je neoddeliteľná od trpezlivosti a trpezlivosť pochádza z lásky, lebo človek je trpezlivý a poslušný z lásky, pomazaný opravdivou a dokonalou pokorou“.

VI. Trpezlivosť.

Bez trpezlivosti sa nemôžeme páčiť Bohu. Netrpezlivosťou strácame ovocie svojich námah, okradáme dušu o Boha, dávame jej oku-

sovať závdavky pekla a nakoniec ju uvrhneme do večného zatratenia.

Jestvuje všeobecná netrpezlivosť a to u ľudí svetkých; tá pochádza z nezriadenej lásky k sebe a k časným veciam. Je iná netrpezlivosť u tých, čo sa sice zriekli sveta a chcú slúžiť ukrižovanému Kristovi, ale podľa ich spôsobu, čiže, podľa miery ich radosti a potešenia. Táto zasa pochádza z neumŕtvenia vlastnej vôle: žiadajú od Boha potešenie a utrpenie, ale len niekoľko to vyhovuje im; a stávajú sa netrpezlivými, keď dostanú opak toho, čo si ich vôľa zažiadala“.

Katarína žiada si vidieť svojich žiakov utvrdených v skutočnej a svätej trpezlivosti, aby v prácach a námahách tohto života zakúsili závdavok života večného a nakoniec aby obdržali bohaté ovocie ich práce. „Preto, vraví, pribijte sa na kríž so sladkou obetou Baránka.“

Trpezlivosť nemôže byť bez pokory: lebo ten, čo je pokorný, je tiež trpezlivý v znášaní všetkých ťažkostí z lásky k pravde; a pretože pokora je potravou a živiteľkou lásky, pokora je nevyhnutne spoločnicou lásky.

Máme sa teda usilovať preplávať vodami búrlivého mora pomocou pokory, bratskej lásky a svätej trpezlivosti.

VII. Rehoľné povolanie.

Rodičom, ktorých deti odchádzajú do rehole, musíme opakovať slová svätej Kataríny, ktoré povedala svojej matke: „Chcem, aby ste sa vy-cvičili v láske Máriinej, tej sladkej Máry, ktorá pre božiu slávu a naše spasenie dala nám svojho syna, ktorý zomrel na najsvätejšom dreve kríža. A keď Mária zostala sama po odchode Krista na nebesá, bývala spolu so svätými učeníkmi. A keď pripustíme, že to bolo aj pre ňu, aj pre učeníkov veľké potešenie, iste ich odchod by bol pre ňu veľkým trestom;

avšak pre slávu svojho syna a pre dobro celého sveta ona súhlasí, ona chce, aby odišli. Jej láska k Bohu a k našej spásе zvíťazila nad bolesťou odchodu, na radosť spolubývajúcich. Týmto príkladom sa poučte, milá matka... Musíte byť pevná a nie omdlievajúca, pri znášaní všetkých skúšok pre slávu božiu, moju a vašu spásu. Urobili by ste to, viem dobre, keby išlo o dobrá zemske a keby vaši synovia vás zanechali, aby získali bohatstvá tohto sveta; a teraz, keď ide o získanie večného života, skúška sa vám zdá taká trpká, že hovoríte, že musíte zomrieť, akonáhle sa toho nezrieknem. A toto pochádza z toho, že milujete na mne viac to, čo som dostala od vás — chcem povedať vaše telo, do ktorého ste ma obliekli — ako tú druhú časťku, ktorú mi dal Boh. Pôzdvihnite, pozdvihnite len trošku oči na ten sladký a najsvätejší kríž, kde sa vyprázdňuje kalich námahy...”

VIII. Manželstvo.

Hľa, ako povzbudzuje Katarína novomanželov k posväteniu ich jednoty: „Žiadala som si, môj synu, vidieť vás, vás aj vašu rodinu a najmä vašu manželku, *sjednotenú a spojenú v ctnosti*, tak, že ani diabol, ani stvorenie by nemohlo roztrhnúť toto puto, ani vás odcudziť od tejto jednoty. Ó, dcéra a syn, nech sa vám nezdá ťažkým a ťvrdým urobiť niečo pre Krista ukrižovaného.”

S akou výrečnosťou radí odlúčenie a rozlišovanie v užívaní svetských dobier! „Manžel, deti, získavajte si svetské veci, bohatstvá a všetky pramene radostí, ako veci požičané a nie vaše. Lebo tieto sa vyprázdnia, ako som vám povedla; nemôžete ich držať a užívať podľa vašej vôle, ale len podľa toho, ktorý vám ich požičal. Nerobte si boha z vašich deťí, alebo z iných vecí; naopak, milujte všetko pre Boha a nemilujte nič mimo Boha... *Držte sa man-*

želského života so svätým strachom ako sviatosti."

Vdovám radi, aby boli zrkadlom ctností pre mladé ženy, ktoré ešte žijú vo svete so svojimi manželmi: „Vedzte, dodáva, že Boh sa nenájde v zábavách, v tancoch, hrách, svätbách a radovánkach. Ich navštevovanie je hotová príležitosť k strate Boha, k úpadku do hriechov, chýb a záľub pre nezriadené rozkoše."

Vdovu žiada, aby sa stala služobnicou a nevestou Krista ukrižovaného: „Jemu slúžiť znamená kráľovať. A aby som ťa videla kráľovať a žiť v milosti, žiadam si, aby si bola vernou služobnicou a nevestou Krista ukrižovaného."

Ako záver a rozbor týchto „Listov" je pokorná žiadosť, aby táto náuka nadchla čitateľov a získala si žiakov aj v radoch jednoduchých veriacich, lebo slová svätej Kataríny Sienskej sú aj pre nich.

Preložil: R. Záles, OP.

Duchovný boj.

Dr. Inocent Müller, OP.

Povolanie človeka k účasti na živote Boha Trojjediného je také vyznačenie, ktoré aj so strany človeka niečo vyžaduje. Na vznešené božie volanie musíme dať primeranú odpoveď, ktorá sa prejaví v hlbokom uznaní nezaslúženého vyvýšenia a v stálom pestovaní tohoto života, aby sme sa pripravili na prijatie večnej blaženosti, ktorá bude korunou nášho pozemského úsilia. A naozaj, najkrajšie uznanie a poďakovanie za prijatý dar je práve dokonalé zužitkovanie tohoto daru pre cieľ, pre ktorý

¹ Dr. M. S. Gillet, OP: *La morale et les morales*; P. Janvier, OP: *Conférence de Notre Dame Les passions*; H. Noble, OP: *L'éducation des passions*; *Les passions dans la vie morale*; A. Tanquerey: *Précis de théologie ascétique et mystique*, str. 133.

bol darovaný. Na druhej strane zasa vieme, že Pán Boh nás odmení podľa zásluh, ktoré sme si s Jeho milosťou nadobudli na tomto svete: „Každý dostane svoju vlastnú odmenu podľa svojej práce.“² A naopak, každého potresce, čo dobrovoľne opovrhoval jeho milosťou, lebo ako vraví svätý Pavol: „Veď i zem, ktorá nasiakla dažďom, na ňu často padajúcim, a urodila užitočnú bylinu pre tých, ktorí ju obrábajú, dostáva požehnanie od Boha; ale keď roditílnie a bodľač, je zavrhnutá a blízka zlorečeniu a jej koniec býva spálenie.“³ Pravda, aj to je isté, že Boh váži si našu slobodu a nespasí nás bez našej súčinnosti, lež — ako naše príslovie vraví: Usiluj sa človeče a Boh ti pomôže. Preto nás apoštol napomína, aby sme nezneužívali milosť, ktorou tak štedro boli sme obdarovaní: „Napomíname spolupracovníkov, aby ste neprijímali milosť božej nadarmo.“⁴

Musíme sa teda starať o rozvoj a stále zdokonaľovanie života božieho v duši, ktorý sme prijali posväcujúcou milosťou. Ten život musí stále rásť, preto musíme odstraňovať prekážky, ktoré sú v ceste tomuto rastu. A tu nás čaká dlhá a úmorná práca. Je to boj, ktorý potrvá cez celý život. Ponaajprv musíme prudko bojovať proti trojakej žiadostivosti vlastného tela, ktorá nás takrečeno tlačí k zlu. Boj s touto žiadostivosťou je tým strašnejší, že jej ostré žihadlá cítime priamo v tele a s žiadostivosťou proti nám stojí súčasne diabol, ktorý ju takrečeno rozduchuje, aj svet, ktorý nás vábi k sebe. Ďalej, ned prirodzený život bol nám darovaný preto, aby sme konali aj skutky nadprirodzené, ktorými by sme si zaslúžili život večný a tiež aby sme rozmnožovali tieto skutky. No a bez námahy, bez obetí to nejde. A

² 1 Kor. 3, 8; Mat. 20, 4, 8.

³ Zid. 6, 7—8.

⁴ 2 Kor. 6, 1.

napokon, pre stály rast nadprirodzeného života Boh ustanovil sviatosti, ktoré s našim spoluúčinkovaním pôsobia v nás milosť, ktorú potrebujeme v rôznych životných okolnostiach. Nuž tieto sviatosti musíme prijímať podľa možnosti tiež s najlepším a s najdokonalejším rozvrhnutím duše. Tu teda veľmi dôležitú úlohu má naša spolupráca s božou milosťou, povedal by som, naša dobrá vôľa. Je to náš osobný údel, naša ľudská „tehla“ na stavbu božieho života v našej duši. Ide teda o boj proti žiadostivosti, o rozmnožovanie zásluh pre život večný a napokon o dôstojné prijímanie sviatostí.

Žiadostivosť tela

Nepriateľov nášho duchovného života vari najlepšie vystihol svätý Ján známymi slovami: *Všetko, čo je na svete, je: žiadost tela a žiadost očí a pýcha života.*⁵ Ide tu o vášň, ktorú v psychológii pomenovali žiadostivosťou tela. Je to nezriadené milovanie, lipnutie na smyselných rozkošiach, v ktorých človek nachádza svoje ukojenie, svoj cieľ.⁶ Ale musíme dobre vedieť, že smyselná rozkoš alebo radosť sama v sebe nie je zlá, veď je od Boha. Ale nie je stvorená pre seba samu, má vyšší, vznešenejší cieľ, totiž: čestné dobro. Keď Stvoriteľ obdaril poniektoré dobré skutky určitou rozkošou pri ich vykonávaní, to preto, aby nám tú povinnosť uľahčil, aby nás k nej akosi pritiahol, lebo skutok sám je dosť ťažký, alebo sú s ním spojené určité povinnosti. Tak napríklad telesný úkon rozmnožovania a udržiavania ľudského pokolenia je spojený s veľkou telesnou rozkošou preto, lebo jeho následky — rodenie a výchova detí —

⁵ 1 Ján, 2, 16.

⁶ *Suma teol.* I-II, ot. 6, čl. 7; ot. 73, čl. 6; ot. 77, čl. 5 a 6; ot. 78, čl. 2 a 4; *De Malo*, ot. 3, čl. 9, 10, 11.

sú spojené s veľkými obetami, ku ktorým by sa človek sotva odhodlal bez predchádzajúcej rozkoše, ktorá je určitou odmenou o súčasne aj povzbudením k tomuto úkonu. Preto vychutnávať a kochať sa v telesných rozkošiach mierne a vždy vo vzťahu k cieľu, pre ktorý sú určené, teda k mravnému a nadprirodzenému dobru, nie je zle. Je to skutok dobrý, lebo je vykonaný pre dobrý cieľ, ktorým — pri poslednom rozbere — je sám Boh. No túžiť po telesných rozkošiach nezávisle od cieľa, pre ktorý sú dobré, v rozkošiach vidieť cieľ, chcieť ich ako posledné dobro, je zlo, hriech, lebo takýmto činom búrame poriadok, ktorý určil Stvoriteľ. Ani bohatstvo, ani sláva, ani rozkoše, ani moc, slovom: nič stvorené nemôže byť pre nás cieľom, lebo od Boha je nám určené iba ako prostriedok na dosiahnutie vyššieho cieľa. A nešťastie jednotlivca a celej ľudskej spoločnosti spočíva práve v tom, že zabúdajú na cieľ, pre ktorý sú stvorení a zúčujú svoje životné požiadavky len na využívanie prostriedkov, v ktorých sa stráca smysel ich života, lebo nežijú preto, prečo sú stvorení. Tu je koreň ľudskej biedy: Človek zabúda, že je stvorený pre Boha a všetko, čo nie je Boh, nie je cieľ, nemôže byť teda šťastím, iba ak cestou k nemu.⁷

Tak napríklad k pokrmom Boh pridal tiež určitú rozkoš, aby človeku uľahčil povinnosť starať sa o telesné zdravie a sily. No sú ľudia, ktorí — ako vraví svätý Augustín — nejedia preto, aby žili, ale žijú preto, aby mohli jesť. Ich bohom stalo sa bruchu. V jedle, v pití, nevidia prostriedok na udržovanie života, zdravia a síl, ktoré sú nevyhnuté na vykonávanie stavovských povinností, ale dokonalé zadosťučinenie: v tom s vyžívajú, plný žalúdok, va-

⁷ Suma teol. I-II, ot. 2; C. Gentes, III, 27—33, 48; Comp. theol. II, 9.

čok preplnený peniazmi, to je ich blaženosť. V mnohých prípadoch ťažko sa prehrešujú proti ctnosti *miernosti*, ktorá podľa rozumového poriadku mierni užívanie hmotných a smyslových prostriedkov, ktorými sa udržuje pri živote *jednotlivec* (jedlo, nápoj) alebo *ľudské pokolenie* (pohlavné rozkoše). Najmä nemiernosť a neusporiadanosť v pohlavných rozkošiach spôsobuje úžasné telesné aj duševné škody mnohým jednotlivcom aj rodinám, ba aj celým štátom tak, že vážni myslitelia s veľkou obavou vyjadrujú sa o budúcnosti národov a štátov, kde táto neresť našla takrečeno teplé domáce hniezdo. Hlásateľmi tohto neporiadku sú *utilitaristi*, *hedonisti*, *materialisti*, ktorých živým heslom je: Vypíť kalich všetkých rozkoší, ktoré nám núka telo a svet, až na dno! Veď len raz žijeme..., po smrti nastáva koniec všetkému, prečo jedz a pi, váľaj sa na hnojisku telesných vášní, veď na to si na svete.⁸

Anjelský učiteľ zdôrazňuje, že smyselné rozkoše preto sú také nebezpečné, lebo vládnu takrečeno nad celým telom. Začína to *očami*, ktoré sú akousi bránou smyselnej lásky: Čo vidíme, po ňom aj túžime. *Ušami* počúvame vábivé slová, piesne, hudbu, a všetko toto stáva sa blízkou prípravou k túžbe po smyselných rozkošiach a radoostiach. A takto je so všetkými vonkajšími smyslami. No a z psychológie vieme, že smyselné rozkoše, vášne, dráždenia, vzájomne na seba vyplývajú, jedna druhu vybičúvajú, a to je práve nebezpečné. Lebo čo sa nám na začiatku zdá nevinné, v smyselných rozkošiach bez stáleho dozoru a poriadku v krátkom čase — ani si to hádam neuvedomíme — objaví sa ako nepriateľ, ako vybičovaná vášeň, ktorá začne nad nami vládnuť. A naše zmäknuté telo

⁸ Suma teol. II-II, ot. 141 a nasl.; Dr. B. H. Merkelbach, OP.: *Summa theologiae moralis*, t. II. str. 878 a nasl.

neozaj vyhľadáva smyselný odpočinok, túži po smyselnej radosť. Veď skúsenosť nás poučuje, že o vlastné telo nakoľko sa vieme starať, že pritom veľmi ľahko zabudneme aj na dušu. Telesnému zdraviu venujeme zvýšenú pozornosť, chránime si zdravie všetkými prostriedkami a používame na to všetky vymoženosti lekárskej vedy a hygieny. Nuž a všetky tieto požiadavky tela sú iba konárkami vášne, ktorú menujeme žiadostivosťou tela.

Proti vášnivým žiadostivostiam tela v duchovnom živote musí nastúpiť *umíťvovanie*, lebo, ako píše svätý Pavol, *ktorí sú Kristovi, tí ukrižovali svoje telo s hriechami a s náruživostami*⁹. Otvára sa tu kresťanovi veľmi široké pole vnútorného aj vonkajšieho umíťvovania. Načím sputnať, skrotiť všetky vnútorné nezriadené a nečisté túžby tela. Pod prísnu kontrolu musia prísť aj všetky vonkajšie smysly, lebo nimi prichádzame do styku s predmetmi, ktoré nás dráždia a vyvolávajú v našom tele smyselné hnutia.

Povinnosť umíťvovať nezriadené žiadosti vyplýva aj zo záväzkov svätého krstu. Svätým krstom odumreli sme hriechu a boli sme prítelení ku Kristu. Preto musíme umíťvovať smyselnú žiadostivosť, lebo, ako poznamenáva svätý Pavol, nie sme už viac dlžníkmi tela, aby sme žili podľa tela, ale máme žiť podľa ducha. Do krstnej vody bol ponorený starý človek s hriechami a vyšiel z nej človek nový, čistý, obmytý od hriechu, prítelený k životu vzkrieseného Krista. „*Keď sme odumreli hriechu, akože budeme žiť v ňom? Či neviete, že ktorí pokrstení sme v Kristu Ježišovi, v jeho smrti sme pokrstení? Veď skrze krst pochovaní sme spolu s ním ako mŕtvi, aby sme ako Kristus vstal z mŕtvych skrze slávu Otcovu, tak i my nový život viedli... To vieme, že náš starý člo-*

⁹ Gal. 5, 24.

vek (t. j. smyselnosť) je spolu ukrižovaný, aby zahynulo hriešne telo, tak žeby sme viac neslúžili hriechu, lebo ten, kto umrel, oslobodený je od hriechu".¹⁰ Podľa svätého Pavla ponorenie do vody pri svätom krste znamená smrť hriechu a súčasne záväzok bojovať proti žiadostivosti, ktorá vedie k hriechu. Východ z krstnej vody vyjadruje nový život, ktorý nie je ničím iným, ako účasťou na živote vzkrieseného Spasiteľa. Nuž z krstu vyplýva povinnosť umŕtvovať telesnú žiadostivosť, napodobňovať Krista Pána, ktorý práve tým, že dal ukrižovať svoje telo, zaslúžil nám milosť, aby sme boli súci ukrižovať, umŕtviť vlastné telo. Klinec, ktorými sa má uskutočniť toto ukrižovanie, sú rôzne úkony kresťanského umŕtšovania, schválené a odporúčané Cirkvou svätou.¹¹ Preto duša, čo úprimne túži po kresťanskej dokonalosti, nemôže k nim byť ľahostajná, lebo od nich závisí náš duchovný pokrok, aj naša spása: „Keď budete žiť podľa tela, umrete; ale keď duchom umŕtvíte telesné skutky, budete žiť.“¹²

Učítelia duchovného života pripomínajú, že k dokonalému víťazstvu nad smyslovou žiadostivosťou nestačí zriekať sa iba zlých, celkom škodlivých rozkoší; to je samozrejmé, lebo nemožno milovať Pána Boha aj hriech súčasne. Načim sa zriecť aj takých rozkoší a radostí, ktoré vari neomylnne privedú človeka do záhuby, ktoré sú blízkou príležitosťou k hriechu, veď kto miluje nebezpečenstvo, zahynie v ňom. A napokon, nie raz človek musí sa zriecť aj dovolených radostí, a to čiste preto, aby sa duševne posilnil proti zvodným lákadlám zakázaných radostí. Lebo psycholo-

¹⁰ Rim. 6, 2—7.

¹¹ Tanquerey: *Tamže*, str. 136 a nasl.

¹² Rim. 8, 13.

gicky je skoro isté, že kto si nevie odprieť ani jednu dovolenú rozkoš alebo radosť, príležitostne nebude sa báť ochutnať aj tú prisne zakázanú.

Kristus žijúci v nás.

Viliam Hoška

7. Mystický Kristus.

Syn Boží prišiel na svet nielen preto, aby priniesol ľudstvu nové učenie a novú mravouku, ako ostatní pôvodcovia náboženských systémov. Sám vyhlasuje, že prišiel, *aby sme život mali, a mali ho hojnejšie.*¹ Je to nový život, ktorý je účasťou na vlastnom živote božom,² na jeho poznaní a láske a jeho vyvrcholením je bezprostredné videnie Boha a láska, úmerná tomuto videniu.

Ide tu teda o život nadprirodzený v najvlastnejšom smysle slova, presahujúci schopnosti a nároky každej stvorenej prirodzenosti, pretože ani najdokonalejší tvor, ako je len misliteľný, nie je súci poznať Boha bezprostredne, vidieť ho „s tváre na tvár“. Takýto spôsob poznania a lásky je prirodzený len vlastnému Božiemu Synovi, a to aj jeho ľudskej prirodzenosti, ktorá, keďže je hypostaticky spojená s druhou Božskou Osobou, má plnú účasť aj na jeho božskom živote.

Podľa nevyspytateľného božieho plánu nositeľom božského života nemal však zostať len Kristus sám vo svojej fyzickej osobe. Z jeho plnosti máme prijať i my všetci,³ celé vykúpené ľudstvo. A preto sme boli do neho včlenení, aby sme sa s ním stali homogenní a ako takí, mohli reprodukovat jeho vlastný ži-

¹ Ján, 10, 10.

² 2 Petr. 1, 4.

³ Ján, 1, 16.

vot a vyžarovať jeho božské vlastnosti. „Boh totiž nemôže na jednej ľudskej prirodzenosti zjaviť plnosť svojho života (všetko totiž, čo je stvorené, je nevyhnutné aj obmedzené) a preto dáva vznik novým a novým bytostiam, aby v nich reprodukoval tú alebo onu svoju vlastnosť, ktoré spolu dávajú dokonalejší obraz plnosti, ktorá je v ňom.“⁴ Všetky hrdinské skutky apoštolov, mučeníkov, vyznavačov, panien a ostatných svätých majú svoj pôvod a ohnisko v Bohu, neobmedzenom stredisku všetkého dobra, krásy, lásky, milosrdenstva atď. „Obdivuhodný je Boh vo svojich svätých.“⁵

Bohu sa teda zapáčilo všetko, čo je na nebi i na zemi, včleniť do Krista,⁶ ktorého postavil na čelo všetkého stvorenstva,⁷ aby jeho prostredníctvom rozdával z plnosti božstva svojim tvorom a tak zjavil slávu svojej milosti.⁸ Preto Kristus je jediným Prostredníkom medzi Bohom a nami. V ňom sme spojení do najužšie s Bohom, ale i medzi sebou.

Či z Kristovho podobenstva o viniči a ratolesťach,⁹ či z Pavlovej analógie hlavy a údov,¹⁰ z jedného aj z druhého je zrejmé, že Kristus a tí, čo sú s ním smelení, tvoria iba jeden živý organizmus, jednu tajomnú Bytosť, ktorú môžeme nazvať: *mystický Kristus*, alebo bežnejšie: *Cirkev*.

Cirkev je vlastne rozšírením Kristovho človečenstva a nie iba jeho zástupkyňou. Ona je skutočným zjavením sa Krista, ktorý sa s

⁴ P. de la Boullaye: *Jésus vivant dans l'Eglise*, Paris 1937, str. 46.

⁵ Z. 67, 36.

⁶ Ef. 1, 10.

⁷ Kol. 1, 17.

⁸ Ef. 1, 6.

⁹ Ján. 15, 1—6.

¹⁰ 1 Kor. 12, 12 a inde.

ňou stotožňuje.¹¹ Pádne hovorí Marmion, že „Cirkev je behom stáročí žijúci Kristus.¹² Podľa mňa Kristus a Cirkev je to isté“ — odpovedala svätá Janka z Arku, keď sa jej nepriatelia dopytovali, akú má mienku o Cirkvi.

Ako kedysi Eva bola utvorená z boku spiaceho Adama, tak aj Cirkev, Nevesta druhého Adama, Krista, sa zrodila z jeho Srdca, keď usnul na kríži spánkom smrti. Preto právom môže o sebe tvrdiť, že je „z jeho tela, z jeho kostí.“¹³ Apoštol ju jednoducho nazýva *Kristovým telom*, ktorého hlavou je Kristus a údmi my, jednotlivci.¹⁴

Medzi Cirkvou a Kristom je podivuhodná jednota, tajomné spolužitie, obdobné spolužitiu a sjednoteniu troch božských Osôb. „Aby všetci jedno boli, ako si ty, Otče, vo mne a ja v tebe.“¹⁵ Rozličnosť osobnosti a úloh v Cirkvi nijako nenaštrbuje jej ucelenosť, ako v Bohu trojica Osôb nielenže nenarúša jednotnosť spoločného božstva, ale je ešte jej nevyhnutným predpokladom. Svätý Pavol túto mnohorakosť údov, ich celistvosť a súčinnosť odvodzuje z ľudského tela, na ktorom sú tiež mnohé údy a predsa telo ostáva jednotné.¹⁶ Tak i „vy všetci ste jedno v Kristu Ježišovi.“¹⁷ Všetkých vás spája jeden duch,¹⁸ ako jedna duša sceľuje mnohé údy toho istého tela.

Mystickkej jednote Kristovho tela nemôže stáť v ceste ani hranice času alebo priestoru. Všetci, čo žili v stáročiach a tisícročiach minulosti, v kultúrach a krajoch, ktorých spo-

¹¹ Dr. Jürgensmeier: *Der mystische Leib Christi*, 7 vyd., str. 38.

¹² *Le Christ, vie de l'âme*, Paris 1938, str. 109.

¹³ Ef. 5, 30.

¹⁴ 1 Kor. 12, 27 a inde.

¹⁵ Ján. 17, 21.

¹⁶ 1 Kor. 12, 12.

¹⁷ Gal. 3, 28.

¹⁸ 1 Kor. 12, 13.

mienka už len tíško doznieva v dejinách, sú nám blízki, bratia a sestry v Kristu.¹⁹

Ako sa asi šírilo srdce Apoštola, keď svojim poslucháčom ohlašal blahozvesť o vospolnosti údov Kristových. *Sme si navzájom údmi*,²⁰ scelení a sklbení jedným životom, jednou láskou.²¹ Ani rasové, ani sociálne, ani pohlavné rozdiely medzi nami už nejestvujú, pretože vo všetkých je všetko Kristus.²² V ňom sme sa stali pokrvní, my, ktorí sme si kedysi boli tak ďaleki.²³

Ako Spasiteľ,²⁴ aj svätý Pavol považuje bratskú lásku za rozlišovaciu známku spojenia s Kristom. Odvtedy, čo sa Kristus stotožnil i s najmenším z našich bratov,²⁵ láska k bližnému sa nedá oddeliť od lásky ku Kristovi, a naopak. *„Hrešiac proti bratom, hrešíte proti Kristovi,”*²⁶ napomína Korinťanov. Všetci to aj sám skúsil v tej kritickej chvíli na damašskej ceste.²⁷

*„Čo by ti teda osožilo, ak by si Krista miloval v hlave, a v tele by si ho zneuctil? Keď ti dakto chytí hlavu, aby ňu pobožkal, avšak okovanou obuvou by ňu stúpil na nohu, či by si mu prinajmenšom nepovedal: Čo po mne stúpaš? A darmo by ňu vysvetľoval, že ňu chce božkom poctiť. Blázon! Ako keby uctená hlava nebola srastená s pošliapanou nohou, a nemusela trpieť i za ňu!”*²⁸

¹⁹ Porov. K. Adam: *Podstata katolicizmu*, SSV Trnava 1943, str. 123.

²⁰ Ef. 4, 25.

²¹ Ef. 4, 16.

²² Gal. 3, 28 a Kol. 3, 11.

²³ Ef. 2, 13.

²⁴ Ján, 13, 35.

²⁵ Mat. 25, 40.

²⁶ 1 Kor. 8, 12.

²⁷ Sk. ap. 9, 4—5.

²⁸ Sv. Aug.: *In I. Joan. tr. X., n. 7—8*, P. L. t. XXXV.

Láska je teda posledným dôsledkom nášho spolužitia s Kristom. „Kto zostáva v Bohu, zostáva v láske, pretože Boh je láska.“²⁹ „Amor meus, pondus meum. Toľko vážim, koľko milujem.“³⁰

Križ a otázka šťastia.

Juraj Macák.

Hľadanie šťastia vo všetkých dobách zaujalo mysle najlepších mudrcov a najväčších štátnikov. Veď nájsť kľúč ku šťastiu, znamená nájsť pokoj, poriadok a zaistiť spravodlivosť, blaho spoločnosti. No moderný svet, zachvátený myšlienkami, prúdmi nervózneho, vojnovou rozmárnenej doby, nedočkavo túži sa a lipne k novotám, ktoré sľubujú plné a dokonalé šťastie už tu na zemi. Ba mnohým sa zdá a vari sú aj presvedčení o tom, že dočasné úspechy techniky, vynálezov, vedy, sú už len na dosah ruky ku konečnému vyriešeniu otázky šťastia. Preto, vraj, netreba utrpenia, bolesti, krízov, ale len radosti. Vraj netreba ani obetí, ani sebazaprenia, netreba viery, netreba Boha, lebo aj tak pokrok vedy a rýchle prevedenie sociálnych reforiem zaručí raj na zemi na večné časy. Nuž to sú nábožné prietnia, často len ilúzie! Kto však nazre na dno ľudského života a prizrie sa bližšie k skutočnosti, musí konštatovať, že prezieravi veľikáši, tvrdo poučení zo svetovej drámy, hľadajú spôsoby, myšlienky, zásady, nové pravidlá, nové smernice, podľa ktorých by bolo možno trvanlivejšie zaistiť pokoj a poriadok a spokojné spolunažívanie spoločenských tried, národov a štátov.

²⁹ 1 Ján, 4, 16.

³⁰ Svätý Augustín: *Vyznanie*, 13, 9.

Cirkev, ako strážkyňa čistého náboženstva a mravností, úprimne ponúka svoju pomoc ľuďom dobrej vôle pri riešení tak dôležitých životných otázok najmä poukazom na kríž, ako na symbol katolíckeho svetonáhľadu a symbol kresťanskej dokonalosti.

1. KATOLÍCKE STANOVISKO.

Viera nás učí, že Boh je najvyššia dobrota a najdokonalejšie šťastie. Boh je zdrojom každého dobra, šťastia a blaženosti. Boh v svojej dokonalosti a v svojom štastí ako by sa bol chcel podeliť s inými. Stvoril duchové bytosti — anjelov, ktorí sa stali akosi účastní jeho šťastia. Pán Boh stvoril aj prvých ľudí, ktorých obsypal plným šťastím. A človek, hoc aj zhrešil, Boh neprestal sa starať o jeho šťastie. Sice hriechom si človek ako by zaclonil oči pred čistým a svätým Bohom a ako by hriechom náhle bola nastala veľká prekážka sta ohromné more, ktoré delilo človeka od Boha. Aj po páde, po hriechu, ukázal Pán Boh ku človeku, hoci si to ani nezaslúžil, ešte väčšiu lásku, ktorá ho pohla k milosrdenstvu nad hriešnym dieťaťom. „*Tak Boh miloval svet, že Syna Svojho jednorodeného poslal, aby nik, kto v Neho verí, nezahynul, ale mal život večný*“.¹ A Pán Ježiš, ktorý prehlásil, že „*nepríšiel svet zahubiť, ale spasť*“, spečatil veľkosť lásky Boha Otca k ľuďom. „*Ad astra natus sum*“, k veľkým veciam sme stvorení, ku šťastiu v detinstve božom.

Svätý Pavol apoštol zreteľne pripomína, že naše šťastie bude primerané našim zásluhám „*suum cuique*“, „*každému podľa jeho skutkov*“², podľa spravodlivosti sa má merať

¹ Ján, 3, 6.

² Rím., 2, 6, 11.

tu na zemi i v nebi. „Kto s Kristom trpí, s Kristom zvíťazí, s Kristom bude i oslávený.“ „Kristus nás vykúpil — bez nás, ale nespasí nás bez nás“. Teda podľa toho pri hľadaní šťastia nespoliehajte len na iných, ale sami napnime sily a robme, ako by len od nás záviselo naše šťastie. Počítajte so skutočnosťou! Uvedomme si, že tu na zemi nemôže a nebude naj. No to neznamená, že by istý stupeň šťastia nemohol byť tu na zemi. Len úplné nasýtenie smyslových aj duchovných mohutností (rozumu a vôle) v pozemskom živote je nemožné, lebo ľudská duša je nesmrteľná a môžu ju nasýtiť len večné pravdy a večné dobrá vo večnosti. A toto odstupňované šťastie, prispôbené do istej miery našim schopnostiam, s pomocou božej milosti môžeme a máme si sami zaistiť. Teda do istej miery na nás záleží, či chceme byť šťastní alebo nie. Od nás závisí, či budeme mať takú silnú vôľu, aby sme dostatočne spolupracovali s milosťou, aby sme sa vedeli nadostať premáhať, obetovať, zdokonaľovať, tvrdo pracovať, zachovávať prikázania, lebo, ak *chceš vojsť do života večného* (t. j. ak chceš dosiahnuť trvalého šťastia), *zachovávaj prikázania...*“ Inými slovami: šťastie nehľadajte mimo seba, ale najprv v sebe samých. Príčinu nešťastia, nespokojnosti nehľadajte mimo seba, ale najprv v sebe samých. My sme si strojcami šťastia. „*Kráľovstvo božie je vo vás*“, vravel sám Pán Ježiš.³

Kde sú teda opravdivé príčiny nešťastia? Ľudia hľadajú šťastie zväčša tam, kde ho nemožno nájsť a nehľadajú ho tam, kde ho určite možno nájsť. Príčina nešťastia je totiž v samom človeku, v jeho vnútri, v jeho prirodzenosti, v jeho smýšľaní a v jeho povahe.

³ Luk. 17, 21.

V smýšľaní, ktoré je náklonné ku bludu a omylu; v povahe, ktorá je náklonná k zlu, k hriechu. Tu hľadáme prameň všetkého zla! Skúmame sa a spytujeme si svedomie! Lebo zásada „podľa seba súdím teba“, hoci ezda nevedome, ale isto sa prenáša ako základ, na ktorom budujeme kritiku pomerov okolo seba. Teda reforma spoločnosti predpokladá navyhnuť reformu jednotlivca v smýšľaní a v povahe.

2. REFORMA SOCIÁLNA.

Aj tá je potrebná a ak je prevádzaná podľa zásad katolíckej lásky a spravodlivosti, môže priniesť užitočné a prekvapujúce výsledky na zaistenie blaha spoločnosti a ľudstva. (Porov. pastierský list episkopátu republiky zo 14. XI. 1945!) Ľudia však myslia, že bude zaručené úplné šťastie na zemi vtedy, keď sa zaistí maximum radosti a minimum bolesti, ale najmä vtedy, keď bude nadosiach hmotných statkov, keď sa prevedie dôležitá premena priemyslu, hospodárstva, obchodu a pod. Veľký sociálny pápež Lev XIII., na sklonku minulého storočia vytušil vážne nebezpečenstvo, ktoré hrozí, ak sa neprikročí rázne a múdro k náprave. Veď na jednej strane bujnel kapitalizmus v rukách nesvedomitých boháčov a na druhej strane saskupoval sa chudobný proletariát, ktorý nemal z čoho žiť. Síce vtedy aj iní štátnici a národohospodári hľadali liek na túto nebezpečnú spoločenskú chorobu, aby nenastala katastrofa, revolúcia, ale aby pokojnou cestou sa vyrovnaly majetkové protiklady a zaistili sa životné potreby pre každého, aj pre najchudobnejšieho. Vtedy svätý otec Lev XIII. ako najvyšší strážca duchovných hodnôt z najpovolanejšieho miesta prehlásil, že premnohé majet-

kové rozdiely sú nespravodlivé a že treba bezodkladne prikrčiť k riešeniu, aby vyrovnanie protikladov nezapríčinilo krvavé srážky.

A tento veľký pápež o sociálnej otázke, od ktorej vážni štátnici čakali rozuzlenie a záruku na odstránenie nedorozumení a zaistenie spoločenského poriadku, jasne povedal: „Niektorí ľudia si myslia a šíria ten názor medzi ľud, že sociálna otázka je len otázkou hospodárskou, kým opak je rýdzou pravdou, že je predovšetkým otázkou mravnou a náboženskou“ (z encykliky „*Graves de communi*“). A pokračoval ďalej: „Znič v ľuďoch smysel, ktorý tam vstúpuje a pestuje kresťanská múdrosť, znič prezieravosť, spokojnosť, šetrnosť, trpezlivosť a ostatné prirodzené ctnosti a márne sa budeš sháňať po prosperite v štáte, i keby si sa o to usiloval čo najviac“ (tamže). A profesor Dr. T. G. Masaryk, bývalý prezident ČSR, tiež zreteľne napísal povšimnutia hodné slová: „Písaná ústava, parlament, byrokracia, polícia, vojsko, priemysel a obchod atď. nezabezpečujú demokraciu a nezabezpečuje ju nijaký štát, keď nie je mravnej opravdivosti občanov a súhlasu aspoň v hlavných názoroch na svoj a život. V preceňovaní štátnej organizácie, hmotného a hospodárskeho základu štátu a spoločnosti zabúda sa ľahko na to, že vždy a všade spoločnosť spočívala a spočíva tiež na ideách a ideáloch, na mravnosti a náhľadu na svet“.⁴ Správne povedal veľký filozof svätý Tomáš Akvinský: „Dôležitejšie je usporiadať vášne vo vnútri ako majetky“. Podobnú zásadu vyslovil ešte pred narodením Krista Pána spisovateľ pohan, rímsky Seneca: „Nerozmnožovať majetky, ale zmenšovať žiadostivosť“. Inými slovami: hoci hospodárske pomery jednotlivca aj spoločnosti, nepopie-

⁴ Světová revoluce, str. 555.

rateľne majú veľký význam v živote spoločnosti a národa, ale predsa nemajú hlavnú úlohu: „Čo ti osoží, i keby si celý svet získal, ale keby si trpel škodu na svojej duši?“⁶

3. REFORMA SMÝŠLANIA.

Ako prví ľudia uverili zvodným slovám diabla, že budú väčší ako sám Boh, že aj bez Boha budú sa mať lepšie, tak aj moderný svet načúva falošný šepot nevery, nepravého pokroku a namýšľa si, ba slepo verí, že bez viery, bez Boha, bez náboženstva, bez zachovania príkazov božích, bez osvedčených zásad mravnosti dosiahne plného šťastia a blahobytu, a to čisto prirodzenými silami (pelagianizmus, naturalizmus), bez vyššej pomoci starajúc sa výlučne len o telo, hmotu a svoje chůtky. Človek niekedy robí tak, ako ten nemúdry záhradník, ktorý opatruje strom, jeho peň, ale o kvety sa nestará; ako včelár, ktorý porúchané úle napráva, ale zabúda starať sa o včely, ako rodičia, čo až veľmi sa starajú o jedlo a odev svojich detí, ale málo alebo vôbec nič o ich duševné schopnosti, o výchovu, o nábožnosť; ako šofér, ktorý starostlivo preskúma pneumaticky, ale si nevšíma stroj a zásoby benzínu. Aká jednostrannosť? Aká zaslepenosť? Aká osudná polovičatosť: starať sa o druhoradé záležitosti a nie o podstatné, hlavné a najdôležitejšie!

Je potrebná zmena smýšľania ľudí bohatých aj chudobných, učených aj neučených. Treba poznať výhody aj ťažkosti iných stavov, iných povolání. Treba viac milosrdnej lásky aj trpezlivosti, viac objektivity, vecnosti, zásadovosti, prezieravosti a menej osobníckárstva, pomsty

⁶ Mat. 16, 26.

a nenávisť! Potrebný je návrat ku pravde, ktorá nás oslobodí, návrat k viere otcov, zdravým zásadám, zakoreneným hlboko do temer dvatisícročnej katolíckej tradície. „*To je víťazstvo vaše, ktoré premáha svet, viera vaša*“.⁶ „*Vierou premošli kráľovstvá, učili spravodlivosť, dosiahli zaslúbených vecí*,... *posilnili sa v slabosti, stali sa hrdinmi v boji*“.⁷ Viera je ako ďalekohľad, ktorý sbystruje prirodzený zrak nášho slabého rozumu, aby ďalej videl, ďalej až za hrob, až do večnosti, aby sme pod zorným uhlom večnosti zariadili si život a zaujali stanovisko k otázkam súkromného i verejného života.

Zlo povahy duchovnej, skazené názory⁸ sú prameňom mnohých sociálnych bludov. Ba dokonca aj „pohanstvo v dušiach, pohanstvo v rodine a vo všetkých odvetviach verejného života sa prejavuje stále viac“, takto žaluje pastiersky list episkopátu republiky. Nuž potom nie div, že so vzrastom pohanstva, s odklonom od kresťanstva miesto dualizmu ducha a tela šíri sa materialistický monizmus, miesto nadprirodzenej viery v Boha amorálny determinizmus.

Zanechajme preto pelagianske smýšľanie, spoliehajúce sa len na slabé ľudské sily. V tme pohanstva, pochybných systémov a v teórii hľadáme oporu len v žiarivom svetle Kristovho učenia a v nadprirodzených prostriedkoch, ku ktorým „*ľudstvo alebo bude mať odvahu sa vrátiť alebo zahynie prv či neskôr na svoju slabosť*“ (z past. listu čl. biskupov). A bl. pamäti Dr. Kordáč, pražský arcibiskup napísal: „*Buď sa ľudstvo vráti ku kresťanstvu, alebo zahynie...*“

⁶ Ján, 5, 4.

⁷ Zid. 11, 33—35.

⁸ Enc. Pia XI. „*Divini Redemptoris*“.

4. REFORMA CHARAKTERU.

Apoštolovia rôznych sociálnych systémov, teórií, plných spasiteľných hesiel, sľubovali, že stiahnu nebo na zem a ľudia konečne si vydýchnu v objatí šťastia a životných radostí. Toto však len sľubovali, ale previesť to nemohli. Na uskutočnenie zázračných zásad bolo treba zázračných ľudí, ľudí čistých, ideálnych, dokonalých, svätých. Aké bolo ich sklamanie, keď zbadali u svojich príslušníkov a obdivovateľoch veľké protiklady, klamstvá, nespravodlivosti, podvody, hrubé mravné poklesky, hriechy, slabosti? Mysleli tieto samozvaní mesiáši ľudstva, že kresťanstvo príchodom ich nového učenia zanikne ako zmizne tma pred príchodom jasného slnka. Aké však bolo ich sklamanie? Kresťanstvo v dlhých storočiach prežilo už veľké prevraty, veľké pobúdenia a bolo svedkom rýchleho vzrastu, ale aj rýchleho pádu veľikášov sveta a chvíľkových teórií, ktoré narobili mnoho zla. A katolícke kresťanstvo má aspoň taký krásny filozofický a sociálny program (ako napríklad ideálne učenie o rovnosti, slobode a bratstve) ako iné systémy a teórie. A predsa koľko chýb je u kresťanov, koľko nedokonalostí, slabostí, hriechov, ktoré sú ďaleko od pravých ideálov katolíckeho kresťanstva? Ale tie chyby a nedostatky sú nie preto, že katolícke učenie je slabé, málo účinné, že je hádam nedokonalé, chybné. Veď jeho zakladateľom je sám Syn Boží Ježiš Kristus a večne platné učenie božieho zjavenia je základom katolicizmu, o ktorom Božský Učiteľ prehlásil, že „*nebo a zem pominú, ale moje slová nepominú*“⁹. Nuž kde je chyba? Cirkev tu nezúfa, lebo z dvatisícročej skúsenosti dobre pozná človeka, jeho náchyl-

⁹ Mat. 5, 18.

nosť k zlu ako následok dedičného hriechu. Cirkev buduje svoju pedagogiu na tomto síce smutnom, ale skutočnom poznaní. Neuznáva len ideály, ale uznáva aj ťažkosti človeka, ťažkosti jeho povahy. Ale okrem toho ešte uznáva aj druhú dôležitú skúsenosť, ktorá ovláda dejiny. Vykúpenie skrze Ježiša Krista. A na týchto dvoch skutočnostiach ako na pevných základoch usiluje sa upevňovať charakter človeka.

Keby tie všelijaké sociálne náuky a systémy popri svojich niektorých pekných myšlienkach vedely prevychovať ľudí, keby vychováli ľudí čistých, statočných a svätých, potom by zaslúžili obdiv sveta. Dočasné a chvíľkové úspechy na tomto poli sú len tónou k úspechom, ktorých dosiahla Cirkev. Ona sa stará o výchovu charakteru, jednak plánovitým poučovaním, presvedčovaním o potrebe ctnosti a škode hriechu, jednak poukazom na vzory kresťanskej dokonalosti svätých a svätíc, najmä vzor Panny Márie a samotného života Pána Ježiša. Cirkev zdôrazňuje, že pre kresťana nestačí len vzdelanie, poučenie, ale že treba prakticky prikročiť k sebazáporom, presnému konaniu malých aj veľkých povinností. Cirkev kráča v šľapajách svojho Zakladateľa, ktorý vyhlásil, že *„kto chce ísť za mnou, nech sa zapre, vezme kríž a nasleduje ma“*.¹⁰ A kto podľa múdrej rady Cirkvi svätej používa vhodné prostriedky milosti, kto sa vážne cvičí v statočnosti, v čistote, striedmosti, skromnosti, trpezlivosti a odovzdanosti do božej vôle, ten ľahšie premáha aj životné ťažkosti, ba pre takého aj kríže a trápenia sú azda aj prameňom duševných radostí podľa slov Spasiteľa; *„Moje bremeno je ľahké a jarmo moje sladké.“*¹¹

¹⁰ Luk. 9, 23.

5. KRÍŽ A ŠŤASTIE.

Čo robí človek, keď buduje nový dom? Hľadá, zbiera a sväza materiál, teda kamene, tehly, železo, drevo a až potom piesok, vápno, cement atď., teda zväčša samé silné, pevné predmety. A prečo to tak robí? Preto, aby základy boli pevné a aby celý dom bol pevný. A čo robí človek, keď hľadá šťastie? Či do základov, na ktorých chce vybudovať svoje šťastie, dáva vždy len pevné, silné zásady? Či neuspokojí sa často pochybnými domnienkami, teóriami, systémami, bludmi, na ktorých ako na piesku stavia slabý dom pochybného šťastia? Koľko ráz človek buduje šťastie len na sláve, rozkošiach, bohatstve, telesnej kráse, kariére, osobnom prospechu? Či div, že takýto sa tak často dožíva toľkých sklamaní? Preto treba viac si hodnotiť pravdu ako pochybnosť, ctnosť ako slabosť, viac duševnú krásu ako telesnú, viac ctnosť ako zdravie, viac chcelosť do práce ako zamestnanie, statočnosť ako osobné výhody, viac zásady ako zbábelé kompromisy, viac prenasledovanie ako pokoj, vykupovaný zradou svedomia. No ak si chceme zamilovať ctnosti, prácu, trpezlivosť, k tomu sa treba dopracovať drobnými skutkami sebazaprenia, sebazdokonaľovania, častými malými aj veľkými obetmi. Kto teda buduje svoje šťastie na pevných zásadách, na čistej viere, na kríži a obetiach, na sebazaprení a sebazdokonaľovaní, na božom požehnaní, ten buduje dobre, lebo si zaistí opravdivé a trvanlivé šťastie. Takýto v kríži nájde „spásu, život aj vzkriesenie“.¹²

¹¹ Mat. 11, 30.

¹² Gol. 6, 14.

O pohanskej viere našich praotcov.

Štefan Mikuš.

Naši svätí vierozvestovia blahoslavení bratia Konštantín-Cyril a Metod doniesli nám pravú kresťanskú vieru a vzdelanosť, bez ktorej boli by sme zmizli v prepadlisku dejín ako mnohé iné národy, ako napríklad Longobardi, Heruli, Jazygovia, Huni, Avari a iní.

Pričinením našich svätých otcov naši predkovia prijali ten najväčší dar, aký blúdiaci národ v tmách pohanstva môže dostať na spasenie nesmrteľných duší. Účinkovanie sv. Cyrila a Metoda u nás prejavilo sa blahodarne nielen na poli náboženskom, ale aj na poli národnom, lebo bez ich práce a neskôr bez cyrilometodejskej tradície nebol by sa náš národ udržal cez tisícročné nevoľníctvo v mori cudzoty, ktorá ho obklopovala. Cez celú tú dobu čerpal silu z čistého prameňa cyrilometodejského, ktorá ho zachovala nielen ako národ, ale aj vo vernosti k Bohu a k jeho Cirkvi.

Všetkých nás zaujíma, že keď naši predkovia boli pohani, aké bolo ich pohanské náboženstvo? Pokusím sa odhŕnúť závoj dávnych vekov, keď nad rišou, ktorej srdcom bola posvätná Nitra—Nitrava mali moc pohanskí bohovia a ich prísluhovači—žreci.

Úvodom zdôrazňujem okolnosť, že naši predkovia vo svojej pohanskej viere verili v nesmrteľnosť duše a ich pohanská viera niesla istý — pomerne vysoký stupeň nazerania na život jednotlivca.

Naši predkovia verili v bohov dvojakého druhu: A to v bohov vyššieho stupňa a v bohov nižšieho stupňa. Ďalej verili v bytosti

rozprávokve. Títo bohovia aj bytosti pohádkové boli rodu mužského aj ženského.

Hlavným bohom našich otcov bol *Perún* alebo *Parom*. Bol to stelesnený hromblesk, boh vládnući hromom a bleskom, ktorý robil na nich najväčší dojem a bol aj najviac uctievaný a obávaný. Bol spoločne uctievaným bohom všetkých slovanských kmeňov. Na jeho počtu vysádzaly sa posvätné háje, kde sa mu stavali oltáre aj sochy. Napríklad v Kyjeve na Ukrajine boh *Perún* mal vysokú sochu z dreva. Hlava bola zo striebra, fúzy zo zlata. Pri jeho oltári robili smluvy, skladali prisahy a dôležité úmluvy. Už aj z toho vidieť, aká dôležitosť sa pripisovala tomuto bohovi vo verejnom živote našich predkov. Jeho pamiatka medzi našim ľudom zachovala sa podnes. Hovoríme: Bohdaj ťa *Parom* vzal, choď do *Paroma*, kýho *Paroma* robíš aľd. Na východe Slovenska dodnes hrom stotožňujú s *Perúnom*. Nepovedia uďrel hrom, ale uďrel *Perún*.

Druhým hlavným bohom bol *Veles*. Boh dobytky, stáda a pastierov. Aj tento boh bol u našich predkov veľmi uctievaný už aj preto, že pri vtedajšom spôsobe života dobytok, stádo malo veľký význam. Lebo veď chov dobytky tvoril podstatnú potrebu pre zachovanie života. A na počtu tohto boha stavali sa oltáre, prinášali sa obeť a stavali sa mu sochy. Všetky žiadosti a prosby, týkajúce sa chovu dobytky a pastierstva, boli prednášané k nemu. Dnes však už jeho sláva aj pamiatka u nášho ľudu upadla do zabudnutia. Jeho pamiatku zachovala nám skala neďaleko Kremnice pod menom *Velestúr*, na ktorej je aj staroslovenské rúnové písmo.

Tretím bohom bol boh ženského pohlavia *Vesna*. Táto bola bohyňou jara a úrody. Teda tiež boh veľkého významu. Že ju naši otcovia ctili, dokazuje aj starý rúnový nález pri *Ve-*

lestúre. Je to kus kameňa, asi z oltára tohto božstva, lebo je na ňom nápis „Viesne bog žiart“ t. j. bohyni Vesne žertvište.

Štvrtým hlavným bohom bol boh tiež ženského pohlavia *Morena*. Bola to bohynia smrti. Bola uctievaná, obávaná aj nenávidená. Mala aj svoj sviatok. Dnešné nosenie moreny v niektorých krajoch Slovenska je starobyľou pamiatkou na tohto boha. Kult Moreny až po dnešné časy nevymizol aj u iných Slovanov. Pamiaka na ňu v ľudových zvyklostiach zachovala sa u mnohých slovanských národov, a to v Poľsku, Sliezsku, v Čechách, na Morave, Lužických Srbov, atď. Nosenie a topenie Moreny odbavuje sa na Smrtnú nedeľu. Tento zvyk, pohansko—bájoslovný obrad, bol najmä preto príznačný, lebo hneď po zime, na začiatku jari, vyjde dedinská procesia, mládenci a dievčatá, so slameným alebo dreveným strašiakom za dedinu a tam v nejakej vode, močiari, alebo v rieke za spevu a tanca topia symbol zlej zimy a svätia návrat omladzujúcej jari. Teda bol to boh dôležitý, alebo aspoň veľká dôležitosť sa pripisovala jeho obetiam na usmierenie. Topenie Moreny vzniklo asi v bojoch kresťanstva proti pohanskej povere, lebo v potupení tak mocného a obávaného božstva videla sa bezmocnosť jejmu pripisovaných temných síl.

To boli bohovia vyššieho významu. Týmto bohom sadili sa háje, lesy, stavali sa chrámy a oltáre a prinášali sa im aj krvné obete.

Bohov nižšieho významu mali naši predkovia už omnoho viacej. Týmto, hoci boli uctievaní, nestavali sa oltáre, ani obete sa im neprinášali. Videli v nich duchov väčšej moci a sily ako sami mali, avšak zvláštnym vyšším spôsobom ich neuctievali. Volali ich *divmi* a *besmi*.

Divov považovali za dobrých duchov, besov za zlých duchov.

Z týchto sú nám známi:

Vily. Sú to duchovia ženského rodu. Spomínajú sa u nášho ľudu dodnes. Predstavujeme si ich v podobe krásnych dievčat obývajúcich lesy a opustené miesta. Zpravidla sú to dobrí duchovia. Žijú pokojným a veselým pohádkovým životom, ktorý je vyplnený bezstarostným spevom a hrami. Niektoré z nich môžu sa zvrhnúť a potom sú zlomyseľné a nebezpečné, môžu nás zvieŕť na zlé cesty a do záhuby.

Rusalky. Bytosti podobné vilám, ale vonkoncom dobromyseľné. Žijú tak, ako vily, v lesoch a opustených miestach a tiež aj podobným životom. Sú nápomocné počestným, opusteným a vôbec potrebu žiadajúcim. Považovali ich aj za duše našich príbuzných a predkov ženského rodu. Preto menej sa ich báli ako Vil.

Dedko. Dedkovia boli duše zomrelých predkov mužského rodu, tešiaci sa veľkej úcte. Dedkovia prinášali len šťastie a vedeli len dobre robiť. Na ich počtu v každom dome bol ozdobený kútik volaný „božište“. Tu sa prinášali malé a drobné obete, akoby spomienkové na dávnych predkov. Teda aj naši pohanskí otcovia uctievali milých zomrelých a keďže božište mali v dome, často si na nich spomínali. Niečo podobné, ako aj v kresťanstve: úcta k mŕtvym. Dedkovia boli strážcovia domu.

Zmok. Je to prežitok pohanskej doby. Považoval sa za ducha a prinášal istým ľuďom peniaze, ktorí sa mu zapredali.

Škriatok. Predstavuje sa ako duch v podobe čierneho kurafa. Má vraj rozum a možno sa s ním aj rozprávať. Pamiatka tohto boha nižšieho významu je dosť živá aj dnes na jednotlivých krajoch nášho Slovenska. Vyliahne sa z vajíčka noseného pod pazuchou po

dobu troch týždňov. Stravu užíva ľú, čo človek. Má podobnú úlohu ako zmok: prináša peniaze.

Svetlonos. Je to duch v podobe malého svetielka, ktoré lieta. Beda, kľo sa nechá po nociach viesť svetlonosom. Iste ho zavedie do záhuby. Vo svetlonosoch ešte dnes na mnohých krajoch pospoliti ľudia veria. Zachoval si svoju pamiatku z pohanských čias až po naše časy. Je to zpravidla zlý bes, ktorý ohrozuje život ľudí, lebo kto sa odovzdá jeho vedeniu, zahynie.

Rarášek. Dnes sa považuje za najmenšieho čertika v pekle. Bol to zosobnený vrtiaci sa vietor, alebo duch zapríčiňujúci vrtenie.

Ježibaba. Predstavuje sa ponajviac ako ošklivá stará baba. Rozprávajú o nej ešte aj dnes rôzne povesti. Bolo to nižšie božstvo ľudu nepriaznivé. Svoje obydlie malo na osamelých miestach v hlbokých lesoch. Najmä škodilo zablúdlým neposlušným deťom, ktoré — ak im nepomohla nejaká dobrá vyššia bytosť — zmárnila. Bola božstvom opovrhovaným a nenávideným.

Hoja Dunda. Bola to nejaká pochabá Vila, lebo aj dnes na istých krajoch Slovenska pochabé dievčatá prezývajú Hoja Dunda.

Pohádkové bytosti, ktoré sa aj dnes spomínajú, boli: *Ciernokňažník*, *Meluzina*, *Vodný muž*, *Vodná panna*, *Pikulík*, *Bubo*, *Lada*, *Živena*, *Vlkodlak*, *Dažbog*, *Polesún*, *Rod*, *Rodzenie*, atď.

V božstvách verili starí Slováci alebo ako v bohov alebo ako v ojedinelých duchov. Príbuzenstvo, rodokmeň, alebo pokrvnosť medzi bohmi pohanských Slovákov nebolo,

Zvláštne postavenie u našich starých otcov mála bytosť „Tur“. Že to bola nejaká významná bytosť, ukazuje to dodnes množstvo na Slovensku po jeho mene zachovaných mie-

stopisných názvov, ako Turiec, Turany, Túrovce, Stará Turá, Turie.Dvory, Turá Lúka atď. Či to bolo božstvo plodnosti, pomenované po býkovi Turovi, nie je isté; no pravdepodobnejšia je domnienka, že to bol nejaký zbožňovaný a zosobnený staroslovenský národný hrdina, lebo veľestúrsky rúnový nápis spomína akéhosi Tura a od neho počíta aj roky udalosti, ktoré tam na skale aj zvečňuje. Ten nápis znie: „Priechach silian ot morane zrumich kremnitiu te turu i vsia grada i bě goda po turu dvestě osmdst“. t. j.: Prišiel Silian od mora, zrumil Kremnicu i Turov a všetky hrady a bolo po Turovi dvesto osemdesiat rokov. Táto skutočnosť ako aj mnoho iných zo života našich predkov potrebuje ešte dôkladné historické overenie, lebo ide o mimoriadne dôležité nálezy ojedinelé v celom Slovanskom svete.

Bohužiaľ nemáme doteraz odborného historika na dobu Slovanov, ktorý by toto a tomu podobné historicky overil a zhodnotil. Lebo aj z Traktátu mnícha Chrabra o Písmenách vieme, že starí Slováci—Slovania pred príchodom svätého Cyrila, ktorý nám dal písmo zvané Hlaholika, písali t. j. robili znaky rezom a črtami, teda spomína sa aj tu rúnové písmo. No dúfajme, že slobodný život nám vychová aj takého, už aj zo samej lásky k veci a k našej veľkej minulosti, akou sa máloktorý národ v Európe môže pochváliť. Čo ešte a aké taje skrývajú naše hory, skaly a osamelé miesta, to čaká na svoje objavenie skúseným historikom.

Sviatky našich otcov boli:

Okolo 21. decembra sviatok menovaný „Kračún“. Teda najkratší deň v roku. Odtiaľ aj maďarské karácsony. I tu na východe Slovenska Vianoce Kračúnom dodnes volajú. Teda tento názov sa nám zachoval z pohanských čias našich otcov.

Okolo 21. marca „Kúpadlá“ spojené s odnášaním Moreny a víťaním jara.

Okolo 21. júna „Letnice“, sviatok zasvätený letu.

Okolo 23. septembra „Obžínky“, sviatok na pamäť ukončenia poľných prác a zasvätenia úrody.

Okrem týchto bolo aj viacero sviatkov, lebo aj do kresťanského pomenovania sviatkov sme si preniesli Hromnice, Turíce ako starobylú pamiatku po našich dávnych predkoch.

Toto bolo shruba náboženstvo našich dávnych pohanských otcov.

A takto to bolo s menšou-väčšou obmenou aj u ostatných slovanských kmeňov a národov.

To bola náplň ich duchovného života, ktorý sa prejavoval neistotou, strachom; bolo to tápanie v tme. Svojou prirodzenosťou však usilovali sa dosiahnuť vyšší stupeň náboženskej kultúry. Prozreteľnosť Božia pomohla uskutočniť túto snahu našich predkov v osobe na svoju dobu vynikajúceho panovníka Rastislava, ktorý povolal svojmu národu smädiacemu po pravde hlásateľov slova božieho blahoslavených bratov sv. Konštantína—Cyrila a Metoda.

S akou nevýslovnou láskou prijali týchto dvoch svätých bratov a ich učenie naši otcovia, o tom hovoria legendy a ich životopisy o ich pôsobení u nás. Slovo božie voviedlo náš národ medzi kultúrne národy sveta, dalo nám kresťanskú vzdelanosť, dôstojnosť. Sme prví, tak by som povedal, vyvolení od Boha medzi všetkými Slovanskými národami. Odtiaľto, z nášho svätého mesta Nitry, fiekol preštedrý prúd svetla božieho ku ostatným bratom Slovanom. Učenici prebľazených bratov — aby som použil slová množstva legend o nich a našom národe — niesli kresťanskú

kultúru a vzdelanosť na juh, na sever i na východ Európy. Uvedomme si, že dnes, hoci počtom malí, boli sme predurčení Bohom na veľké poslanie, ktoré učeníci svätých bratov aj splnili. Nešťastná udalosť vyhnala žiakov sv. Cyrila a Metoda Svätoplukom na návod nepriateľských Franských biskupov, podobne aj pád prvej našej ríše Veľkomoravskej zhatil ďalší rozvoj; no nemohol zahatiť semeno, zasiate do našich sŕdc a to vieru v dobrotivého Boha a jeho svätú Cirkev. Buďme teda hodní nasledovníci našich svätých viero-zvestov a apoštolov, aj ich žiakov Gorazda, Klimenta, Nauma, Chrabra, Evangelára Savu atď., ktorí všetci zomreli v chýre svätosti.

Krstnému synčekovi.

Ján Harania.

**Drahý náš synáček, anjelik, spí
ružovým sničkom, je ku Božej cti
celý, ach, celý, a stráži náš dom,
aby sa nepriateľ nezaryl v ňom.**

**Mamička kolískou posväťne hne
ako kňaz rukami na paténe,
bo varí tak je tu ako v chráme,
pred Božím tajomstvom pokľakáme.**

**Buvínka, maličký... nežný tvoj dych
je ako prvý kvet do jamých tich
tak ako pred hriechom voňal by raj,
ty nám doň cestičku pootváraj.**

**Ale už tak je to... vidím ho ja,
nevidí otec ni matka, len ja:
križiček po krste, či je on syn, —
tým nám ho otvára... Jak Boží Syn.**

Cieľ správnej lásky.

Marcel Horniak.

Drahý priateľ!

V každej láske sú dva základné prvky: *túžba po spojení s milovanou osobou a snaha prosperovať jej*. Podľa druhu lásky môže mať prevahu jeden alebo druhý prvok. V láske k Bohu má prevahu túžba po spojení; v láske k blížnemu túžba prosperovať mu. V materskej láske preváži túžba prosperovať, kým v láske manželskej zas túžba po spojení. Nijaký úkon nemôže byť láskou, ak nezahŕňa v sebe nejako oba tieto prvky. Vášnivá žiadosť, ktorej cieľom je zmocniť sa druhého, nesmie sa označovať ako láska. V nej chýba túžba po spojení, niekoľko cieľom spojenia nie je srdce druhého človeka, ale iba jeho použitie pre svoje vášne. Takýto človek stáva sa iba vecou bez cti a bez hodnoty.

Aby mohlo prísť k ľudskej láske, príroda vložila do ľudského srdca dva sklony a pudy: ženský a mužský. Vtelením pohlavného pudu je žena, muž je len zapalovač a predmetom je dieťa. Sila lásky ženie k spojeniu s milovanou osobou, čo sa uskutočňuje v pohlavnom živote. Podľa zákona lásky dvaja sa spájajú čo najužšie v *trieti bytosti* — v dieťa. Iné, hraničiam zákonov zodpovedajúce spojenie, je nemysliteľné.

Pohlavný pud a v ňom koreniacu pohlavnú lásku stvoril sám Pán Boh, večná Láska. Nie je teda sama o sebe hriechom a luže kto tvrdí, že Cirkev také niečo učila. Lenže dielo, ktoré môže a má byť človeku prameňom krásneho ľudského šťastia, býva často zneužívané a tak sa stáva príležitosťou ľudského nešťastia naj-

nížších pokleskov a zvrhlosti. A to preto, že si ľudia zamieňajú lásku s pohlavným pudom. Ako by láska nemohla byť bez neho. Najmä moderná literatúra je založená na tomto blude. Tieto dve veci sú ako telo a duša, jedna od druhej závislá a vzájomne na seba pôsobiace. Telo smyselnejšie, povrchnejšie, bezprostredšie; duša hlbšia, prezieravejšia, určená viesť. Beda, ak v prudko rozbehnutom aute šofér stratí vedenie.

V pohlavnej vášni pozorujeme, ako rozum a ušľachtilé smýšľanie človeka ustupuje pudu, nakoľko sú dôvody vlastného rozumu nedostatočné, ktorý je vášňou ľahko prinútený vyhlásiť za dobré, čo bolo dosiaľ zlé. Žiadostivosť dáva prifarbenie a pestrosť manželskému životu, je ako prostriedok, ktorý môžu použiť, ale len ak mienia dosiahnuť aj Stvoriteľom ustálený cieľ, teda nie s iným úmyslom a na iný cieľ. Veď boží plán nie je na spestrenie manželského života a na využívanie sexuálnych pôžitkov, lež službou k novému životu (dieťa). Za charakter prechodnosti manželstva vo forme rozvodu horlia najviac takí ľudia, čo hľadajú v manželstve iba rozkoš, dobré zaopatrenie, hmotný blahobyť a príjemné pobavenie na účet iných. Slovom tí, čo chcú z manželstva iba ťažiť, len nie plodením dávať. Rozdiel medzi pohlavnou láskou a pohlavným pudom by sme mohli označiť asi takto: Láska je najvyšší kvet duše; pohlavný pud najnižšie hnutie tela. Láska je jasná ako slnko, silná ako zákon, rozumná ako príroda, ctnostná ako dobro, svetlá ako šťastie. Pohlavný pud je slepá sila, nedôstojná ako tóna, nevýčerateľná ako blesk, nevystihnuteľná ako nálada. Spojenie oboch je láska pohlavná. To, čo je v nej výbušné a nepredvídané, hádam na okamih strhne, ale nemožno na ňom postaviť život. K pravej láske prídu len duše vyšších

signatúr, čo vedia, že láska nie je v tele, ale v duši a podľa toho sa aj zachovávajú. Najväčšia čiastka sa však nechá unášať vášňou pohlavného, telesného pudu a tá zakrpatie v hnusnom strhnutí nízkeho egoizmu.

Sexuálna láska je teda organické spojenie dvojakého prvku: telesného a duševného. Čo telo má krásne, zvodné, podmaňujúce a úchvatné, tu sa uplatňuje, aby vábilo, lákalo a sľubujúc sa ponúkalo. Na všetko sa hľadá len pod zorným uhlom tela. Badať to najmä u tých, čo neveria v Boha, čo sa odklonili s cestou jeho príkazov a nevšímajúc si nesmrteľnosti duše a záhrobných skutočností, prípadne aj tie si smyselne predstavujú tak, ako Mohamedáni. Žijú len ľudským, pudovým, vlastne skôr zvieračím životom. Komu hmota je všetkým, pre toho telo býva jediným a výlučným činiteľom pohlavnej lásky.

Kde sa však otvorily všetky stavidlá sexuálnej lásky, tam duša, akoby ubíla, pomaly vypustí z rúk opraty, ktorými mala riediť telo. Postupne nadobúda všetky prívlastky vášne, ba býva medzi vášňami najprudkejšia a najnebezpečnejšia. Preto zo všetkých bojísk bojisko lásky je najstrašnejšie a to počtom svojich obetí, žalostnými a tragickými spôsobami ich pádu.

Telo je slepá hmota, podliehajúca každej náhode. A čo je telesne priamejšie, bližšie pôsobí na smysly, vrúcnejšie a účinnejšie na city, ale pritom je povrchnejšie, ako duševné zážitky. Všetko, čo je telesné, je obmedzené, miestom, časom, rozsahom, intenzitou a počtom. Obmedzené je teda aj to, čo poskytuje telo. Ako v prírode nie je vždy máj, ako telo nie je vždy na vrcholku kvetu mladosti, tak ani pohlavie nie je vždy kvetom, nie je vždy jarou. To, čo ho ženie do kvetu a udržuje v ňom náladu jari, je krása a pôvab. Ale

ten je obmedzený, krátky a problematického trvania. Vychádzajúc od tela, má pohlavná láska aj zákon presýtenia. Rýchlo mizne, presýti sa. No jej oheň však pohltí všetko, čím bol rozduchovaný a ostanú po ňom len spálené miesta, vychladnuté krátery, bezcenné škvary. Hnus je meno, ktorým sa vyjadruje všetko, čo sa v duši nahromadilo. *Hnus a nenávisť sú opačné póly smyselnej lásky. „Zistil som, že trpknejšia ako smrť, je žena“, hovorí Šalamún nie o žene, ale o nezriadenej láske, ktorú symbolizuje žena. A Šalamún poznal z vlastnej smutnej skúsenosti účinky smyselnej lásky. Všetko, čo počujeme o katastrofálnych „účinkoch lásky, o jej šílení“, o tej hanobnej žiarlivosti, nestálosti a klamnosti, ktoré ju nasledujú ako tieň, dá sa vysvetliť iba touto čistou telesnou stránkou lásky.*

Treba sa teda pri láske opierať aj na iné hodnoty, ktoré budú mať svoju cenu aj vtedy, keď krása pominie a ktoré možno použiť na krotenie vášne a regulovanie pudu. Je iná složka pohlavnej lásky, ktorú však mnohí nechcú uznať, a ktorá jednako rozhoduje a panuje tak, že bez nej o pravej láske nemôže byť ani reči. Složka lásky, ktorá všetko ovláda, je vyššia duševná stránka: *je duša sama*. Jej podstatou *je obeta a zákon*; neklamnou značkou jej pravosti sú *božie prikázania*. Jej krása je ctnosť a to ctnosť hlboká ako studňa, bohatá ako život, kriesiaca ako prameň čerstvých vôd. Jej trvanie nestárne, sila neochabuje a krása večne mladí. Duša všetko preniká; jej tichý krok nepozná záhubu, ide po ceste zákona a jej vyšší opravdivý život vtedy nepozná prekážok. Vzrast duše je mierny, ale neodolateľný, najmä keď sa napája z nevyčerpatelných prameňov večne živých vôd, vyvierajúcich zo srdca Spasiteľovho.

V tejto duševnej stránke je poistenie proti

nástrahám a nebezpečensvám pohlavia. V nej je záruka silného a múdreho ovládania pohlavia a vyvrcholenia všetkých krásnych a požehnaných vlastností, ktoré skrýva v sebe pre človeka. Iba ňou stáva sa pohlavná láska skutočnou láskou v celom šťastnom, budujúcom, živiacom a životnom význame (tohto veľkého slova. *U muža je väčšie nebezpečenstvo, že láska premení sa na smyselnosť; žena cití a myslí ideálnejšie.* Ona pravidelne podriaďuje hmotnú vášeň mravnému citu, chvíľkovú rozkoš trvalému životnému šťastiu. *Pre ženu aj v láske duša je najvyššia hodnota, lebo si uvedomuje, že vytrvá i tam a aj vtedy, keď telo ochabne a nebude súčasne takrečeno na nič.*

Pohlavný pud bol daný jednotlivcovi na rozmnoženie a zachovanie ľudstva. *Je to síce pud fyzický, ale spadá aj do mravnej oblasti.* Telo má tu prvé slovo, ale beda, ak by malo aj posledné slovo. Beda, ak sa pohlavie oddelí od lásky a láska od zodpovednosti. Začne sa hlásať právo na materstvo aj tam, kde nie je možná výchova dieťaťok, lebo nie je možná rodina. Skončí sa to obyčajne odovzdaním zákona pohlavia od úkonov čisto telesných, aby pritom človek bol snižený na stupeň zvierat.

Medzi človekom a zvieraťom otvorenú priepasť tvorí nesmrteľná duša, obdarená rozumom a slobodnou vôľou, pre ktorú nejestvuje telesný, teda ani pohlavný úkon, v ktorom by duša nemala podiel. Účasť na nich vyvolá smútok, ošklivosť a tajnú hanbu. Preto aj ten najsprostejší smilník hovorí o láske i tam, kde je od nej míle vzdialený, aby krásnym slovom zakryl „hanbu svojho hnusného skutku“. — Človek koná proti rozumu, keď sa oddáva slepému pudu, ktorý ho ženie k sexuálnemu pôžitku. Ľudské konanie i tu sa má vyznačovať rozumnosťou. Vždy koná proti prírode, keď s plným vedomím ničí poriadok hodnôt, určených prírodou, keď podradné veci

vynáša nad hlavné, ba dokonca hlavný cieľ podriaďuje podradnej hodnote.

Človek koná proti prirodzenosti rozumného tvora, keď oddeľuje sexuálnu rozkoš od plodnosti, aby sa mohol oddať slepej rozkoši. Každý umelý spôsob sexuálneho spojenia (aj v rámci zákonného manželstva), z ktorého nemôže povstať nový život, je proti prirodzený, ako aj porušenie plodiaceho pochodu. Živočích chráni pred podobnými zásahmi príroda a pud; človeka rozum a kultúra. Kultúrny tvor silou myšlienky a ducha má vedieť usporiadať vonkajšie veci a vtlačiť aj do hmoty, aj do smyslového erosu pomocou erosu duchovného známky vyššie a mnoho vznešenejšieho, ušľachtilejšieho života.

Vyznavačom teórie *voľnej lásky* by sme mohli odpovedať, ak sú prístupní vážnym úvahám, že ľudia môžu byť voľní len vo vášni, ale v láske nikdy. Lebo kto miluje, je nemožné, aby duševne ostal voľný. Láska ho viaže k milovanej osobe. *A čím je väčšia láska, tým sú tuhšie jej okovy. Smysel lásky sa odhaľuje až vo vernosti, v ktorej sa prejavuje hodnotenie milovanej osoby nad všetky ostatné.* Kto teda nemá úctu, nemôže mať ani lásku, lebo uznanie a úcta osoby klesá stratou priťažlivosti a vernosti k nej. Slabé a duševným bohatstvom oplývajúce duše cítia potrebu, aby ich láska vzhľadom na vernosť a zodpovednosť bola viazaná prisahou manželskej vernosti. Je to sväzok, ktorým majú sputať vášne, aby všetka ich sila bola sústredená, upevnená, odvádzaná a využitá len v prospech rodinného sväzku a nebola oslabovaná výhľadmi a nádejami na prípadné uvoľnenie, sústredená na nový predmet, na inú osobu.

Ak by teória pohlavného vyžitia a voľnej lásky bola potrebnou a prirodzenou požiadavkou tela a zárukou jeho zdravia, nuž musela

by mu prinášať zdokonalenie, rozvoj a zdravý vývin. No v praktickom živote pozorujeme pravý opak. Oslabuje nielen telo, ale aj duševné a mravné sily. Nemierne hovenie sexuálnym vášňam predčasne zmení aj najsilnejší organizmus na zlomok. Bude z neho už iba zvyšok predmetu kedysi umeleckej hodnoty, no nikdy nie súhrou dokonalosti umeleckého diela.

DO VÝŠAV.

Prečo bol človek stvorený.

Svätý Ján Zlatousta.

Nie aby sme jedli, pili a sa obliekali; nie preto sme stvorení, ale aby sme utekali pred hriechom — k múdrosti, oblečení v cnosti, dosiahnúc božskej lásky. Teda nie preto sme sa narodili, aby sme jedli a pili, ale z iných, omnoho väčších príčin Boh stvoril človeka. Pri jeho stvorení takto prehovoril: Stvoríme človeka podľa nášho obrazu a podoby. Stali sme sa podobnými Bohu — nie vtedy, keď jeme, pijeme, alebo sa obliekame (Boh neje, nepije ani sa neoblieka), ale keď sa vyznačujeme v spravodlivosti, v láske k blížnému, v dobrotivosti, v skromnosti a v zachovávaní všetkých ctností. Veď jedenie a pitie máme spoločné so zvieratmi a len v tom druhom sme vyšší.

Znamená kríž oddeľuje veriacich od neveriacich.

Svätý Ján Damascenský.

Toto znamenie nám bolo dané na spôsob židovskej obriezky. Skrz kríž sa my, veriaci, odlišujeme od neveriacich a tak sa poznáme navzájom. Kríž je štítom, zbraňou a ochranou proti diablu. Je znamením, aby sa nás nedotkol trestajúci prst — ako je napísané v Písme. Je povzbudením pre zúfajúcich, podporou tých, čo stoja, oporou nemocných, palicou pastierov, cieľom pokroku, vodcom váhajúcich, spásou duše i tela. Je porážkou všetkých zlôb, príčina všetkých dober, zadržaním hriechu, vzkriesením života, stromom života večného.

Z gréckeho originálu preložil: J. P.

Boh nie je pôvodcom zla.

Svätý Bazil.

Boh stvoril telo, ale nie chorobu; je pôvodcom duše, ale nie hriechu. Duša sa stala zlou, keď sa odklonila od toho, čo má podľa svojej prirodzenosti. Adam bol kedysi hore, nie čo sa týka miesta, ale pozdvihnutím duše. Prečo nemal hned odev? Preto, lebo mu nepatril ani z dôvodov fyzických ani z estetických. Fyzicky je vlastný zvieraťam, ako je perie, srst, alebo hrúbka kože, telo môžu chrániť pred zimou alebo miernej horúčosťou, ľudskému podobne patrilo pre lásku k Bohu prispieť primeraným darom k odmene.

ŽIVOT.

Dva tábory.

Priepasť, čo rozdeľuje svet na dva tábory, je denne širšia a hlbšia. Na jednej strane oheň a láska, na druhej nenávisť, ktorá denne rastie a prudko ničí vlačnosť tých, čo by chceli stáť akosi uprostred. Na jednej strane vidíme tých, čo popierajú Boha, ohlášajú boj medzi národmi, tí, čo sa nikdy nevedia nasýtiť slávou a nadvládou a chcú rozžať na všetky strany pochodeň nenávisť a ničenia. A na strane druhej sú tí, čo si vážia svätý boží zákon, čo túžia po živote z lásky, tí, v ktorých srdci majú miesta všetky národy, tí, čo chcú priniesť národom celého sveta Evanjelium lásky. Tí prví myslia iba na boj, lebo túžia iba po dobrách tejto zeme. Tí druhí nemôžu sa nimi nasýtiť, lebo pozemské dobré vyhľadávajú iba ako rebrík, ktorým by vystúpili do neba. Pius XII.

Prekážky medzinárodného pokoja.

Slávnostné prehlásenia, smluvy a listiny spoločnosti národov nebudú mať nijaký vplyv na pokoj, ak nebudú postavené na dobrej vôli všetkých. No dobrej vôli stoja v ceste niektoré prekážky. Jedna z najväčších prekážok je užívanie tých istých výrazov v Spoločnosti, no v celkom inom smysle. Zdá sa to trochu čudné zdôrazňovať, aby medzinárodná spoločnosť hovorila tou istou rečou. Nuž, hľadte! Keď napríklad vravíme o demokracii, tomuto slovu musíme všetci rovnako rozumieť a ho vysvetľovať. Keď je reč o bezpečnosti, rovnako musíme sa starať o bezpečnosť všetkých ná-

rodov, najmä malých. Keď hovoríme o slobode, načim myslieť na slobodu všetkých a nielen na slobodu jednej strany, ktorá chce vládnuť. A keď je reč o dôvere, je nevyhnutné, aby toto slovo neznamenal iba dôveru iných k nám, lež aj našu dôveru k iným.

Duch dobrej vôle nebude tam, kde národy majú záujem iba o zväčšenie vlastného územia, alebo vedú politiku sebeckú, ktorej cieľ je: biť sa o osobné záujmy. Duch dobrej vôle zavládne iba vtedy, ak všetky národy sa rozhodnú zaujímať sa o vospolné dobro všetkých. Tak, ako štát jestvuje pre vospolné dobro občanov, tak aj medzinárodná spoločnosť národov má sa starať o vospolné dobro všetkých národov. Videli sme smutné následky útočného vlastenectva. Keď naozaj túžime po lepšom medzinárodnom poriadku, potrebujeme ducha spravodlivosti, pravdy a lásky.

Kardnāl Griffln, Westminster.

Percentá.

V teórii uznávame, že akosť, hodnota, viac zaváži ako množstvo. Preto zdôrazňujeme — napríklad v spolkoch — že lepšie je mať menej ale dobrých a súcích ľudí, charaktery, ako veľa zlých. O tejto pravde dnes často píše aj denná tlač. No jednako, keď ide o duchovnú alebo akúkoľvek prevahu, vyrukuje s percentami. Nás je toľko a vás iba toľko. My sme dostali toľko percient hlasov, vy len nepatrnú menšinu. Nás je viacej, ako vás atď. Prakticky teda vidíme, že percentá majú prevahu a teda aj vplyv na spoločenský život. Sú to akési percentové preteky. A je to aj správne a demokratické, lebo väčšina má rozhodovať, ak chceme byť demokraticky dôslední. No aj pri percentovej väčšine akosť nie je vecou druhodarou, ba naopak! Práve mravná súcosť a duchovná veľkosť dáva aj fyzickej väčšine legitímáciu na prvenstvo a mravnú oprávnenosť rozhodovať. A toto musí si dobre uvedomiť každý katolíik. My dnes vieme, že tvoríme väčšinu, teda „percentá“ sú na našej strane. Ale aj to vieme, že katolíický dynamizmus je hodnota, ktorú doposiaľ nič nevedelo na svete nahradiť. Teda v našich rukách je zdroj prirodzeného aj nadprirodzeného šťastia pre jednotlivca aj pre spoločnosť. Čo sa teda od nás žiada? Žiada sa, aby hodnoty rýdzeho katolíicizmu boli v nás takrečeno vtelené, aby každý z nás reprezentoval nielen percentuálne, lež vnútorne a životom vždy sviežu, živú a omladzujúcu silu svetového kresťanstva, na čele ktorého stojí rímsky pápež. Toto katolíicke kresťanstvo v našej duši bude silou, ktorú na kilometre budú obchádzať aj mocnosú pekla.

Dr. Müller.

Cirkevný príkaz pôstu.

V protikatolíckych kruhoch považujú cirkevné nariadenia ako výraz disciplinárnej ľubovôle, ako pravidlá priameho popierania života, ako podnet k neprirodzeným alebo celkom protiprirodzeným praktikám: Myslíme tu predovšetkým na príkaz pôstu. Celkom odhliadnuc od biblického odôvodnenia pôstu treba povedať: „Občasná zdržanlivosť od jedenia a pitia pokladala sa a pokladá sa skoro vo všetkých náboženstvách ako duševné cvičenie, ako prostriedok duchovného sebauzdenia, ako postup v ctnosti, ako uplatnenie ducha nad telom.“ Ale takto záporne posudzovaný pôst má aj kladne zdravotný cieľ. Zdržanlivosť je matka zdravia, povedal už svätý Hieronym; ba aj v samom svätom Písme sa podobne hovorí: „Kto je striedmy, pridá si života.“ Sú to staré pravdy, ktoré moderné lekárstvo znova potvrdzuje, ba hovorí priamo o pôstnom liečení. Učí, že cirkevný príkaz pôstu nie je týraním ľudí alebo stredoveký krutý prostriedok, ako seba urobiť ohybným. Začína chápať hlboký význam pôstnej prefácie: „Qui corporali ieiunio vitia comprimis, mentem elevas, virtutem largiris et prae-mia...“ (Ty telesným pôstom hriech potláčaš, ducha povznášaš, sily a odmeny dávaš.) Len ten človek, ktorý vie premôcť svoje náruživosti, prevládze napr. určité neurózy.

Eichstädtský cirkevný list zo dňa 19. II. 1936 posbieral úsudky slávnych lekárov o hodnote zdravia, nuz vystihuje smysel pôstu v jeho kladnom vzťahu k životu. Predovšetkým poukazuje na knihu univerzitného prof. Günthera: „Die wissenschaftlichen Grundlagen der Hunger- und Durstkurzen.“ Günther poznamenáva, že napr. lámk a je jeden z následkov presycovania. Počas lámkových záchvatov možno viacdňovým pôstom docieľiť rýchle zlepšenie pravidelnej výmeny látok. Pri lámk e je veľmi užitočné periodické zamieňanie pôstneho dňa s ovocým (denne 1 kg. ovocia).

Pri cukrovke tiež osoží pôst. Najznámejší odborník von Noorden varuje od presycovania sa cukrovinkami. Odporúča liečenie, ktoré začína 30—40 hodinovými periodami hladu pri ležaní v posteli. Podľa jeho odhadu čas klinického ošetrovania touto metódou sa priemerne skráti s 25 na 18 dní. V neskoršom štádiu priebeh liečenia treba zameniť hladové dni s dňami so slabým jedlom. (Zelenina, ovocie atď.) Pri ťažších prípadoch cukrovky nechal von Noorden svojich pacientov často 2—4 dni celkom hladných a odporúčať

¹ Sirach, 37, 34.

len hojne vody a niečo alkoholu. O obličkových chorobách hovorí vyššie spomenutý prof. Günther: „Od čias frankfurtského špecialistu obličkových chorôb Volharda, pre úplnú karenciu v prvých dňoch tejto akútnej glomerulofritidy nastúpi s vedeckým odôvodnením, že ľakto nasleduje odvodnenie a uvoľnenie obličkovej tkaniny, podarilo sa v mnohých klinikách zistiť účinnosť tohto liečenia. Tiež pri chronickom zapálení obličiek možno doceliť priaznivého výsledku suchou diétou. Podobne platí o žalúdočných a črevných chorobách. Pri všetkých nebezpečných onemocneniach črevného traktu, zdá sa nám samozrejším v prvých dňoch úplná zdržanlivosť od jedla.“

Pri žalúdočnom vrede podľa ťažkosti prípadu je všeobecne prísne nariadenie 1—3 pôstnych dní. Pri žltých kamienkoch pri záchvate viacdnový hlad je najlepším prostriedkom. Pri dispozícii žltých kamienkov je bezpochyby najlepšie chrániť sa nadvýživou a mohla by byť užitočná už od *Naumanna* odporúčaná strava bohatá na ovocie, prípadne zavedenie ovocných dní. Bazedová choroba stojí v úzkom spojení s otázkou výživy. Skúsenosti počas podvýživy a za svetovej vojny nás naučili, že skromná strava, najmä slabá na bielkoviny a tuky, zmenší veľkosť tejto choroby. (Všetky citáty z vyššie uvedenej knihy prof. Günthera.)

Srdečné vady, epilepsia, nervové choroby sú tiež liečené pôstom. Čo sa týka horúčky, Dr. *Kuttroff-Ulm* hovorí: „Chorý sa nechá niekoľko dní hladovať, súčasne sa telo oslobodí od starej hliene výdatnými črevnými kistírmí, potom chorý dostane len ovocné šťavy, surové alebo rozvarené ovocie a iba od 5. alebo 6. dňa zemiaky a zeleninu.“

Či je to zázrak voči (od prirodzenej liečby, konečne už od desaťročí hlásaných) lekárske poznatkom a skúsenostiam, keď azda úplne bez mäsa žijúci a silno sa pôstiaci trapisti skoro všetci dosahujú 90 rokov, zväčša ušetrení od určitých chorôb (porážka, vodňáčka, kamienky a rakovina)? Starí pustovníci často prekročili vek 100 rokov. Antický praded lekárov, známy Hippokrates, dožil sa 140 rokov. Preto? Pretože, ako sám povedal, nikdy sa dosýta nenajedol.

Dr. Haveman.

Henrich Lecordaire.

V jesennom období spomínalo obnovené Francúzsko na veľkého Lacordaire. Opustil vlast, — ktorú tak miloval a za ktorú takým zápalom pracoval — 21. novembra. Aspoň v krátkosti spomenieme aj my jeho životné cesty.

Mladý Henrich stratil vieru na štúdiách v Dijone. Ako právnik začína svoju kariéru na parížskom súdnom dvore. Keď však lepšie spoznal život západného zdegenerovaného veľmesta, zhnusil sa .mu. Šfachetné srdce hľadá vyššie hodnoty. Lady sa prelomily. Milosť pôsobila. Mladý právnik tvrdošijne skúma dôvod za dôvodom až na udivenie priateľov — kľaká na kolena a píše matke, že vstupuje do seminára. Nezadlho po jeho vysviacke sa uprázdnilo miesto v najvyššom súdnom tribunáli: v Ríme a predstavení jeho vyhliadli. On však toto vyznamenanie skromne odmieta: Keby som túžil po cti a sláve, zostal by som vo svete. Prosim vás, nemyslite už na mňa.

Nezadlho sa dostáva do reakcie časopysu *L'Avenir*, kde sa grupovali obrancovia katolíckych záujmov a ostro biľagovali každú krivdu so strany vládnych činiteľov. Po útokoch na revue a po jej zastavení stáva sa špiritúalom rehoľných sestier. Odmieta katedru na katolíckej univerzite v Louvaíne, neprijíma ani redaktorstvo tvoriaceho sa Univerzu. No vyhovel však, keď ho riaditeľ Stanislavovho ústavu v Paríži požiada o konferencie. Moderný Cicero vzbudil na seba pozornosť a údiv — až mu vláda konferencie zakázala. Duch však veje slobodne. Abbé Lacordaire vystupuje na slávnú kazateľnicu v Notre-Dame. Poslucháctvo je postré a kritické. Pozorne ho počúvajú veriaci, liberáli, absolutisti, ateisti, racionalisti, materialisti i autonómni. A jeho zunivý hlas sa vznáša ku klenbám nádhernej katedrály a vpíja sa do smädných duší: Ste Francúzi? I ja som. Filozofi? Ja tiež. Ste slobodní a hrdí? Ja viacej, ako vy. A to všetko vás nespasí. Nie ste súci vyliečiť, zachrániť a obšfastniť spoločnosť. Je však, kto to koná už 1700 rokov. Hľa, opovrhovaná a predsa slávna Cirkev katolícka.

Hvezda sa zaskveje, ale potom ustupuje do rímkej samoty. Dozrieva myšlienka vstúpiť do rehole. Voľba: dominikáni či jezuiti. Dáva prednosť demokratickejšej ústave dominikánov pred vojenskou jezuitskou. A Lacordaire oblieka v historickom kláštore S. Maria sopra Minerva biely habit. Nik ešte vtedy netušil, že o pár rokov sa stane z neho veľký reformátor dominikánskej rehole vo Francúzsku. Jeho činnosť však presahovala i ďalej — obľúbený kazateľ stáva sa poslancom revolučného parlamentu. Jeho pričinením sa objavuje na žurnalistickom obzore *L'Ère nouvelle*. Tu sa rodili katolícki žurnalisti. A následok — pri voľbách sa bije o Lacordaire osem volebných okresov. V samom Paríži dostáva 60.000 hlasov. Vstupuje do parlamentu v bielom habite a za jasotu davu. Sadá si na posledné miesto... Katolíik, kňaz, rehoľ-

nik — priznáva sa otvorene za republikánsku ústavu. Aký prelom to znamenalo vtedy, ťažko nám pochopiť. Nato bol súci Lacordairov univerzálny duch.

Bystrý jeho um však spozoroval politické zákulisie a podlý spôsob boja sa mu znechutil. Vzdal sa poslanectva a nik ho nemohol prehovoríť. Ešte raz však zasiahne do verejnosti — a francúzska akadémia ho prijíma medzi štyridsiatich nesmrteľných...

Lacordaire slabne a opúšťa zarmútených mladých katolíckych nadšencov so slovami: Otvor mi, Pane, otvor...

Dobre padne dnes, pri víťaznom postupe katolíckeho Francúzska nazrieť do jeho bohatej minulosti a čerpať posilu a poučenie. Križan.

Gabriela d'Annunzio v katolíckom posúdení.

Prof. Agostino Stocchetti v Miláne pokúsil sa posúdiť s katolíckeho stanoviska tvorbu nedávno zomrelého básnika Gabriele d'Annunzio. Napísal toto: „D' Annunzio bol a zostáva básnikom, ktorý nemohol a nechcel nič inšie líčiť, ako svoje vlastné ja. To robil dokonale majstrovsky v slovách a obrazoch, ktoré primášaly s neprekonateľným a nenapodobiteľným spôsobom vždy znova a znova jednu a tú istú tému v líčení, totiž vnútorné zmeny a búrky jednorázového a jedinečného života, ktorý, pravda, hoc boli vonkajšie otrasy, v podstate zostal tým istým. V tom neprekonateľnom majstrovstve pretvoríť všetky svoje diela vo veľkolepý denník svojho osobného života spočíva jeho veľkosť, ale i jeho ohraničenosť. K zákonom vesmíru, do ríše večných ideí jeho kolísajúci duch nemohol postúpiť. Tak ostalo jeho životné dielo zatiaľ v úzkej študovni. Bol majstrom alchymie slov, nevyčerpatelný vo vytváraní vždy nových obrazov, ktoré však, ako všetko tu na zemi, nosily už v sebe vždy zárodoky smrti. K samému životu, k jeho bohatstvám a najhlbším tajom nemohol nikdy preniknúť. Bolesť nemohla vykúpiť jeho dušu, láska sa uňho nejaví v svojej čirej nebeskej čistote. Celá jeho básnická tvorba je takrečeno divadlom, ktorého jediným hercom, hoc sa úlohy často menily, bol vždy jediný a ten istý: Gabriele d'Annunzio. Idey viery, náboženstva, čistoty, vykúpenia opovrhoval jeho duch. A tak ostáva v ňom aj technicky naidokonaľšie umenie vždy zas a zas v nížinách zemskeho-ludského“. — Potom pisateľ sa zmieňuje o ohromnom vplyve, ktorý mal básnik na prebudenie národa a pretvorenie Talianska po vojne a zakončuje svoj úsudok slovami: — „Nie bez úprimného žiaľu musíme priznať, že Gabri-

ele d'Annunzio ako básnik istý čas svojho života vložil v protikresťanský duch a preto ho nemôžeme začleniť do odboru nášho katolíckeho písomníctva. Niekedy môže zaznievať v jeho dielach aj náboženská nóta, k nadprirodzenému kresťanskému náboženstvu nenašiel cestu". — Všetky nesprávne nádeje, ktoré niekto v tom smysle mohol prechovávať, sa zničia jasným priznaním samého básnika, ktorý raz píše: Mój moudry syn a moje vlastné pery sa nenaucily vyslovovať meno — Otec — v modlitbe. A. I.

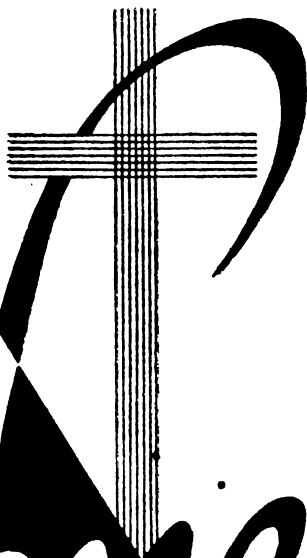
LITERATÚRA.

J. E. Dr. KAROL KMETKO 25 ROKOV BISKUPOM V NITRE. Str. 129 a 16 obrázkových príloh. Cena 30 Kčs. Objednávky prijíma Dr. Vojtech Bucko, Bratislava, Gajova 9. — Štvrtstoročná apoštolská činnosť J. E. arcibiskupa Dr. Kmetku v nitrianskom biskupstve je duchovnou drahocennou perlou v dejinách tohoto biskupstva. Najbližší spolupracovníci pána arcibiskupa podávajú v tomto Sborníku prehľad jeho bohatej arcipastierskej činnosti, ktorá bola naozaj všestranná. Keď všetko sledujeme krok za krokom, nakoniec povieme iba toto: Ruka Pánova bola s ním. Knihu vrele odporúčam všetkým smeristom. Na dnešné pomery je až veľmi lacná, preto objednajte si ju, kým zásoba stačí. -er.

PIERO BARGELLINI: *Svätý Bernardín Sienrky*. Zlatančiny preložil M. Lucký, OFM. Nákladom Serafínskeho sveta v Kremnici. Str. 263; broš. 50 Kčs. Veľké svetlo z rodiny svätého Františka, ktoré aj v súčasných temnotách prakticky odкрýva všeludské hodnoty. Tento životopis vás povzbudí k vrúcnej láske k nebeskému Otcovi. A táto láska toľkým chýba... -er.

VLADIMÍR PLICKA—JÁN DOMASTA: *Slovenské historické povesti*. Sv. 3: Zbojníci. Str. 182; viaz. 66 Kčs. Sv. 4: Na úsvite. Str. 179; viaz. 66 Kčs. Vydal SSV v Trnave 1945. Naši známi autori historických povestí načreli do slávnej slovenskej minulosti a vyniesli na božie svetlo v týchto dvoch knihách veľké národné aj náboženské činy našich predkov. V povestiach je zastúpené celé Slovensko. Kniha pre mládež, ktorá musí byť hrdá na svoju slovenskú minulosť. -er.

JÁN ALDA—JÁN HENRIK: *Sál nad zlato*. Broš. 111.—Kčs. ČENĚK SOVÁK—VOJTECH KUBASTA: *Zoľatka a sedm lnupežn*. Broš. 87 Kčs. Vydalo Nákladateľstvo Vyšehrad v Prahe 1945. Veršované pohádky pre deti s krásnymi viacfarebnými vyobrazeniami. Vonkajšia úprava kníh vzorná. -er.

Mier

REVUE PRE DUCHOVNÝ ŽIVOT

5

REVUE SMER.

Redaktor: Prof. Dr. INOCENT MÜLLER, OP.
Redakcia a administrácia: KOŠICE, Mäslarska ul. 6.

Casopis vychádza prvého každého mesiaca okrem prázdnin.

Z á v i e r k a č í s l a d o 6. v m e s i a c i.

PREDPLATNÉ na rok 80,- Kčs; bohoslovci a študenti 40,- Kčs.

Č í s l o š e k u R E V U E S M E R : 6181.

OBSAH:

CESTY.	Strana:
Svätá Terézia Ježiškova: Caritas Christi urget me	193
Dr. Inocent Müller, OP.: Žiadosť oči	197
Viliam Hofka: Kristus žijúci v nás	203
Anton Bagin: Sviatostné účinky Eucharistie	208
Dr. Henrich Rómer: Kardinál Pacelli a kresťanstvo a kultúra	213
Vladimír S. Solovjev: Duchovné základy života	217
Marcel Horniak: Rozumárstvo - prekážka duchovného života	221
NAŠE NÁDEJE.	
JUC. Ján Kovalík: Svätá mládež	228
Ján Žabka: Niečo o poslaní dnešného študenta	232
DO VÝŠAV.	236
ŽIVOT.	236
LITERATÚRA.	240

*Caritas Christi urget me.**Svätá Terezia Ježiškova.*

Ako dieťa svetla som pochopila, že moja túžba stať sa všetkým, mať všetky povolania, je tiež bohatstvom, ktoré by ma však mohlo urobiť aj nespravodlivou. Preto som ho použila na získanie priateľov. Spomenula som si na prosbu proroka Elizea, v ktorej žiadal Eliáša o dvojnásobného jeho ducha; i predstavila som sa sborom anjelov a svätých týmito slovami: Som najmenšou zpomedi všetkých stvorení, poznám svoju biedu. No viem tiež, ako vďačne šľachetné a veľké srdcia konajú dobro. Prosím vás teda vrúčne, blažení obyvatelia nebeskí, aby ste ma prijali za svoje dieťa. Vám bude patriť všetka česť a sláva, ktorú dosiahnem s vašou pomocou. Vypočujte dobrotivo moju modlitbu a vyproste mi lásku v miere dvojnásobnej.

Pane, neodvažujem sa odôvodňovať tieto svoje prosby. Bojím sa, že ma váha mojich smelých žiadostí rozdrví. Avšak som tvojím dieťaťom a to je moje ospravedlnenie. Veď deti neuvažujú o moci svojich slov. Keď dosiahne ich otec, matka, trón, nemeškajú vyplniť žiadosť malých stvorení, ktoré milujú viac ako seba. A aby im spôsobili radosť, dopúšťajú sa aj pošetilostí, ba nechajú sa zviest aj k slabostiam.

Nože, teda, som dieťaťom Cirkvi svätej. Tá je kráľovstvom, lebo je tvojou nevestou, ó božský Kráľu kráľov! Moje srdce netúži po veľkej cti a sláve nebeskej. Tá patrí právom mojim bratom (kňazom), anjelom a svätým. Moja sláva nech je odleskom velebnosti, ktorá žiari s čela mojej matky. Len o jedno pro-

sím, o lásku. Nežiadam nič iného len teba, Ježiš, milovať. Nemôžem konať veľké činy; nemôžem kázať Evanjelium ani preliať svoju krv, ale to nevadí. Moji bratia pracujú namiesto mňa. Ja, malé dieťa, ostávam blízko kráľovského trónu a milujem za všetkých, ktorí bojujú.

Ale ako dokážem svoju lásku, keď predsa dôkazom lásky sú skutky? Už viem! Dieťa bude sypať kvety. Ich vôňa bude naplňovať kráľovskú sieň, a jasným hláskom bude spievať pieseň lásky.

Ano, môj Miláčik, tak nech sa stravuje môj život pred tebou. Nemám nič iného, čím by som ti dokázala svoju lásku, ako že ti sypem kvety, t. j., chcem použiť každú príležitosť k obetiam. I najnepatrnejšie skutky chcem využiť a konať ich z lásky. Z lásky chcem trpieť a sa radovať. Tak ti budem sypať kvety. Ani jeden kvietok neopominím, každý pre teba utrhnem. A budem spievať, stále spievať, aj vtedy, keď budem svoje ruže trhať v trní. Čím dlhšie a ostrejšie bude trnie, tým ľúbeznejšie bude znieť môj spev.

Ale na čo ti budú, Ježiš, moje kvety a piesne? Ó, viem dobre, že ten vonný dážď, tie nežné, bezcenné lístky ťa potešia. Ano, tieto maličkosti ti spôsobia radosť, vynútiť úsmev Cirkvi víťaznej. Bude si chcieť zahrať s tvojím dieťaťom a posbierať tie ružové lístky. Potom ich položí do tvojich božských rúk a tak dostanú nesmiernu cenu. A bude ich sypať na Cirkev trpiacu, aby udusila očistcové plamene, a na Cirkev bojujúcu, aby víťazne bojovala.

Ó, môj Ježiš, milujem ťa, milujem svoju matku — Cirkev! Viem iste, že najmenší úkon čistej lásky jej viac osoží, ako všetky ostatné skutky dohromady. Ale žije táto láska v mojom srdci? Nie sú moje nesmierne žiadosti snom, bláznovstvom? Ach, keby to-

mu tak bolo, nuž osviet ma, veď vieš, že hladám pravdu. Jestli sú moje túžby opovážlivé, nech zmiznú, lebo mi pôsobia mučenícke trýznenie. A predsa vyznávam, že keby som raz dosiahla tie vznešené končiny, po ktorých vzdychám, nemohla by som v samom lone blaženej večnosti požívať toto šťastie, ktoré okusujem uprostred svojich múk, svojho šialenstva, iba že by si mi nejakým divom vzal spomienku na moje pozemské nádeje. Ó, Ježiš, keď je už taká rozkoš túžiť po láske, čo teda znamená mať ju, ju požívať?

Ako je to možné, že taká nedokonalá duša, ako je moja, túži po takej plnosti lásky? Aké to tajomstvo! Prečo neurobiš, ó môj jediný Priateľ, túto vznešenú snahu výsadou veľkých duší, orlov, čo krúžia vysoko v oblakoch? Ja som len vtáčik, sotva perím pokrytý. Nie som orol, mám len orlie srdce a oko. Áno, aj proti svojej slabosti odvažujem sa neodvratne upierať zrak na Slnko božskej lásky a umieram túžbou vzlietnuť k nemu. Chcela by som sa vzniesť ako orol. Avšak všetko, čo môžem, je, že dvíham krídla. Vzletieť nemôžem.

Čo sa so mnou stane? Zomriem bolesťou pre svoju úbohosť? Ó nie, ani rmútiť sa preto nechcem. Vytrvám so smelou oddanosťou a budem až do smrti upierať zrak na svoje božské Slnko. Nič ma neodstraší, ani dážď, ani búrka. A jestli husté mraky zastrú moje Slnko lásky a zdá sa mi, že nezostáva pre mňa nič iné iba noc života, práve vtedy mi prichádza okamih, keď môžem ukázať, že moja dôvera je bezhraničná. A budem sa báť opustiť svoje miesto; veď viem, že aj za čiernymi mrakmi svieti moje sladké Slnko.

Ó, môj Bože, až dotiaľ poznávam tvoju lásku ku mne. A predsa, ty vieš, nechávam sa často odvracať od jediného svojho zamestnania, vzdávam sa od teba, omáčam malé,

sotva operené krídla v jarčekom, popri ktorých vedie moja cesta. Potom vzdychám ako lastovička. Tieto vzdychy ti hovoria všetko, ó, Bože, nekonečne milosrdný a pripomínajú ti, že si neprišiel volať spravodlivých, ale hriešnikov.

Aj vtedy, keď si žalostnému piskotu svojho úbožiacka sluch uzavrel, keď si skryl pred ním svoju tvár, ostala by som ochotne zarosená a zkrehlá. Ba radovala by som sa z tohto utrpenia, hoci bolo zaslužené. Ó, milované Slnko, som šťastná, že sa pred tebou vidím malá a slabá a srdce moje je spokojné. Viem, že všetci orly tvojho nebeského dvora majú so mnou sústrasť, že ma chránia a bránia a zahŕňajú supov, symboly diablov, čo ma chceli zničiť. Ó, nebojím sa ich, nestanem sa ich korisťou, ale božského Orla.

Ó Slovo, môj Spasiteľ, ty si ten Orol, ktorého milujem, ktorý ma vábi. Ty si sa sniesol na toto miesto vyhnanstva, chcel si trpieť a umrieť, aby si sa zmocnil všetkých duší a pozdvihol ich až k Najsvätejšej Trojici, ohnisku večnej lásky. Ty si ten, čo sídli v neprístupnom svetle, a predsa zostávaš v tomto slzavom údolí, skrytý pod spôsobom hostie, aby si ma živil svojou vlastnou bytosťou. Ó Ježiš, dovoľ, aby som povedala: „Tvoja láska zašla až k bláznovstvu!“

Ako by nemalo moje srdce pre také bláznovstvo ísť ti v ústrety, ako by som mohla mať inú dôveru ako neobmedzenú?

Ach, viem dobre, že svätci sa pre teba tiež dopúšťali bláznovstva. Oni konali veľké veci, lebo boli orly. Ja však som príliš malá, aby som také niečo vykonala. Moje bláznovstvo je v tom, že dúfam, že ma tvoja láska prijme za obeť; mojím šílenstvom je spoľiehať sa na pomoc anjelov a svätých, aby som na твоjích krídlach mohla vyletieť k tebe, božský Orol. Chcem čakať tak dlho, ako

chceš, oči upierajúc pevne na teba; chcem byť okúzlená tvojím božským pohľadom, chcem sa stať korisťou tvojej lásky. A dúfam, že príde deň, kedy ma uchvátiš a odniesieš k ohnisku lásky a konečne ma pohrúžiš do tejto planúcej priepasti, aby som bola na veky šťastnou obeťou.

O Ježiš, kiez by som mohla všetkým jednoduchým dušiam zvestovať tvoju nesmiernu dobrotu! Citím, že keby si — hoci je to nemožné — našiel ešte slabšiu dušu, ako som ja, že by sa ti zaľúbilo ju zasypať ešte väčšími milosťami. len keby sa s úplnou dôverou odovzdala tvojmu milosrdenstvu.

Ale prečo chceš, ó môj miláčik, ohlásať iným tvoje tajomstvá? Či si mi sám ich neoznámil a či nemôžeš ich zjaviť aj iným? Áno, viem to a zaprisahám ťa, aby si to urobil. Prosím ťa vrúcne, shliadni na mnohé jednoduché duše a pritiahni ich k sebe. Zaprisahám ťa, ó Bože, vyvoľ si na zemi légii jednoduchých duší, ktoré by boli hodné tvojej lásky!

Žiadostivosť oči.

Dr. Inocent Müller, OP.

Vraví sa, že oči sú bránou do ľudskej duše: čo oči vidia, po tom duša zatúži. Nuž a očiam ponúka sa všetko, preto ak nedávame pozor na oči, duša zatúži po veciach, ktorými sa neobohatí, ale ktoré ju ožebračia. Preto žiadostivosť očí, o ktorej píše svätý Ján, musí byť podrobená prísnej kontrole zdravého rozumu a najmä zjaveného učenia.

Žiadostivosť očí obsahuje dve veci: *Zvedavosť a nezriadené lipnutie k veciam hmotným, k bohatstvu, teda lakomstvo.*

Zvedavosť vo všeobecnosti pripomína zbytočnú starostlivosť napríklad o šatstvo, o

bývanie a vôbec o vonkajšie veci, ktorými sa človek rád chvasce. Vo vlastnom slova smysle znamená *zbytočnú snahu alebo žiadosť poznať také veci, ktoré sa nás vôbec netýkajú alebo ktorých poznanie prevyšuje našu rozumovú schopnosť*.¹ Teda poznávanie nejakej pravdy nie je ešte zlé, ako poznamenáva svätý Tomáš, ale stáva sa zlé pre spôsob, akým chceme pravdu poznať alebo pre cieľ, pre ktorý túžime pravdu poznať. Nieкто napríklad študuje preto, aby poznal, ako môže bližnému škodiť. Iný zase stáva sa pyšným, lebo „*znalosť nadýma*“.² No duchovnému životu škodí najmä taká zvedavosť v poznávaní, ktorá človeka odvádza od poznávania vecí *potrebných pre duchovný život*. Sú ľudia, ktorí prečítajú všetky romány, všetky noviny, športové zprávy poznajú dopodrobna; poznajú mená všetkých svetových boxerov a zápasníkov, divadelných aj kinových hercov. Vedia priniesť aj také obete, že v noci ráčia vstávať, aby vypočuli najnovšie zprávy rozhlasu atď. Majú krásne filatelistické sbierky a zaujímajú sa aj o iné hlúposti. No štvrťhodinová nedeľňajšia kázeň je pre nich dlhá. Katolícke časopisy — ak si ich už predplácajú, ležia im na policiach neprerezané, nemajú času čítať náboženské „sladkosti“! Katolícke náboženské knihy — ach, im stačí modlitebná knižočka, ktorú im daroval na birmovku birmovný otec. Náboženské prednášky, na tie zásadne nechodia a keď už prídu zo slušnosti alebo ich tam dotiahla nejaká horlivá duša, nuž dokonale sa nudia a očakávajú koniec ako vyslobodenie z očistca. Teda nezaujímajú sa o veci vonkoncom zlé, lež venujú sa im tak, že pri tom zabúdajú na vlastnú dušu, lebo neznalosť a nezáujem o duchovný život je naozaj

¹ Suma teol. II-II, ot. 166-167.

² 1 Kor. 8, 1.

príčinou náboženskej ľahostajnosti, povrchnosti a to je veru hriešne. Preto svätý Hieronym napísal o kňazoch (a vzťahuje sa to aj na ostatných), čo boli zvedaví na zbytočné veci toto: „Vidíme kňazov, ktorí opustili Evanjaliá a prorokov, a čítajú komédie a spievajú milostné slová bukolických veršov“.

Zvedavosť po poznaní stáva sa hriešnou, ak sa chceme niečo naučiť *od toho, od koho nie je to dovolené*, napríklad od diabla, od veštcov, od špirítistov. Koľkí ľudia aj v dnešných časoch veria poverám, chcú akosi vyslídiť veci neznáme alebo budúce, čo môže iba Boh, preto idú poučiť sa k veštcovi, ktorí za peniaze všetko vedia. Poznávanie nejakej pravdy je hriešne aj vtedy, ak nemá nijaký *vzťah* (priamy alebo nepriamy) *k správne mu cieľu*, t. j. k poznaniu Boha, lebo každá poznateľná pravda má byť iba stupienkom k poznaniu najvyššej Pravdy, v ktorej spočíva najvyššie šťastie. Napokon snaha po poznaní pravdy môže byť hriešna, ak človek chce poznať pravdu, ktorá *prevyšuje jeho rozumovú schopnosť*, ak sa púšťa povedzme do riešenia takých otázok, ktorým nerozumie. Potom sa stáva, že sám si vec nevysvetlí a začne o pravde pochybovať a do rozpakov môže priviesť aj tých, ktorým chce vec vysvetliť a ktorej nerozumie. Dobré je hľadať o veciach vznešených, božích; no kto chce zájsť ďalej ako smie s obmedzeným rozumom, ľahko a často poblúdi. Preto už Písmo sväté napomína: „*Vyšších vecí nad seba nehľadaj a silnejších nad seba neskúmaj: ale čo ti prikazuje Boh, na to vždy myslí, a pri mnohých jeho skutkoch nebývaj všetečným... Mnohým už podrazila nohy ich domýšľavosť, a v márnosti zadržala ich rozum*“.³

Podobne aj *šmyslove* poznanie môže byť

³ Sirach, 3, 22, 26; Prísl. 25, 27.

niekedy hriešne, a to vtedy, keď napríklad človeka odvracia od *užitočného* uvažovania. Alebo môže byť aj príčinou pohoršenia a duševnej škody: Nemravné obrazy, reči, piesne, nie raz strhujú človeku k hriechu v myšlienkach, v reči alebo aj v skutkoch. A kde je toho príčina? Neskrotený pohľad!

Túto neusporiadanú zvedavosť alebo túžbu po poznaní treba správne usmerňovať. Človek musí si uvedomiť, že všetko, čo je na svete, pominie, preto si nezaslúži, aby sme sa mu oddali úplne. Iba to, čo je večné, nepominuteľné — a to je Pán Boh — môže byť predmetom, na ktorý sústredíme všetky svoje duševné aj telesné sily. Všetko, čo je na svete a čo sa v ňom odohráva, môže nás zaujímať natoľko, nakoľko nás bližšie privedie k Bohu. Môže byť pre nás iba prostriedkom rýchlejšieho kráčania k cieľu života, no nikdy nie cieľom samým.

Druhý spôsob, ktorým sa prejavuje žiadostivosť očí je *lakomstvo*. Je to *nezriadené milovanie bohatstva*, teda niečoho, čo človek potrebuje k životu a čo sa dá peniazmi shodnotiť. Peniaze alebo vôbec bohatstvo potrebuje človek na dosiahnutie nejakého iného majetku, radovánok, slávy alebo pôct; alebo peniaze potrebuje pre peniaze, kochá sa v pohľade na nich, v nich vidí zaistenú budúcnosť života. Lakomstvo prejavuje sa potom v dvojakej forme: Buď niekto chce zbohatnúť tak, že nespravodlivo prijíma alebo zadrzuje si majetok, peniaze, a to je proti ctnosti spravodlivosti. Alebo, ako som už povedal, lipne na majetku, miluje *majetok pre majetok*, a keď v peniazoch lakomec vidí svoj životný cieľ, potom ťažko hreší. V jednom aj v druhom prípade lakomec je vo veľkom nebezpečenstve dopúšťať sa priestupkov proti mnohým iným ctnostiam.

Milovníci peniazi a vôbec bohatstva musia si uvedomiť, že pánom toho všetkého je Boh, človek je iba správcom majetku, ktorý mu uštedrila Božia Prozreteľnosť, aby mohol ako človek žiť a napokon dosiahnuť posledný cieľ, Boha! Všetko opustíme, nič si nevezme-
me na druhý svet, no zo všetkého budeme vydávať prisný počet.⁴ A práve preto, že nie sme majiteľmi, ale správcami božieho majetku, je celkom prirodzené, že tí, čo sú správcami väčšieho majetku, majú z neho rozdávať podľa božích úmyslov všetkým, čo sú na to odkázaní. Teda, majú štedro udeľovať almužnu a podporovať dobročinné ciele. Ak teda bohatý podporí chudobného, nie je to od neho nijaká veľkodušnosť vo vlastnom slova smysle, ale prísna povinnosť, lebo on je iba od Boha určeným správcom majetku, z ktorého majú žiť aj iní ľudia a nielen on. Preto prepych, hromadenie bohatstva na jednej strane a na strane druhej úžasná bieda, je vonkoncom proti božiemu poriadku, podľa ktorého bohatstvá zeme sú pre všetkých ľudí. Podľa slov Pána Ježiša, kto takto vie hospodáriť so svereným majetkom, „*shromažďuje si poklady v nebi kde ani hrdza ani moľ nekazí, a kde sa zlodeji nepodkopávajú a nekradnú*“.⁵ A almužna je tiež jedným z účinných prostriedkov, ako odtrhnúť srdce o pozemských dobier a pestovať v ňom túžbu po Bohu, lebo Pán Ježiš vraví: „*Kde je tvoj poklad, tam je aj tvoje srdce*“.⁶

Nuž aj boháč, správca božieho majetku, nech hľadá ponajprv kráľovstvo božie a jeho spravodlivosť, nech sa usiluje poznávať a milovať Boha celým srdcom, a potom všetko ostatné sa mu pridá.

⁴ Luk. 16, 2.

⁵ Mat. 6, 20.

⁶ Mat. 6, 21.

Lež k pravej dokonalosti vyžaduje sa aj evanjeliova chudoba, lebo Kristus vraví: „*Blahoslavení chudobní duchom*“.⁷ A náuka blahoslavenstiev platí pre všetkých ľudí. Nuž chudobu, ktorú Pán Ježiš odporúčal v hôrskej reči, možno uskutočniť trojako: Rozpredať všetok majetok a rozdať ho chudobným, ako to sám Kristus Pán povedal: „*Predajte to, čím vládnete, a dávajte almužnu*“.⁸ Dať majtok pre spoločné užívanie ako to býva aj teraz v niektorých rehoľných spoločnostiach. Alebo ponechať si z majetku iba toľko, koľko človek nevyhnutne potrebuje a užívať aj tento majetok iba v dohode a podľa rady duchovného vodcu. No každý človek musí mať aspoň *ducha chudoby*, to znamená nesmie k majetku lipnúť, nesmie v peniazoch vidieť cieľ, radosť a také ukojenie, že mu ani nenapadne ťužiť po veciach vyšších, božích, nebeských.

Majetky sú teda iba *prostriedkom k cieľu*, preto načím ich užívať tak, ako to vyžaduje životný stav človeka, čiže jeho stavovské postavenie, ale vždy v spojení s posledným cieľom. Kto prekročí túto mieru, hreší.⁹ Hriech lakomstva patrí k siedmym hlavným hriechom, lebo je koreňom mnohých iných nerestí. Lakomec má tvrdé srdce, k chudobným nevie byť milosrdný. Čím viac má, tým viac chce mať. Je to človek nespokojný, vo dne v noci myslí iba na to, ako zbohatnúť, ako niečo nadobudnúť. A pri nadobúdaní majetku stáva sa krutým, násilným, klame, kde len môže, za peniaze vie aj krivo prisahať. Je to človek zvyčajne ľstivý, rád podvádza a keď ide o peniaze, je súci zradíť aj najväčšieho priateľa a dobrodincu, ako to vidieť na

⁷ Mat. 5, 3.

⁸ Luk. 12, 33.

⁹ Suma teol. II-II, ot. 118; De malo, ot. 13.

Judášovi, ktorý pre lakomstvo zradil Krista Pána.

Oči sú naozaj bránou, ktorou vchádza do duše veľa dobra aj zla. Preto prosme Pána s žalmistom: „Odvráť mi oči, aby nevidely márnosť“.¹⁰

Kristus žijúci v nás.

Viliam Hofka.

8. Budovanie tela Kristovho.

Podľa všeobecne platného zákona prírody, každý živý organizmus má v sebe vitálnu silu, ktorá ho nielen udržuje pri živote, ale ho i púdi, aby tento život rozmnožoval a dával ďalším jednotlivcom. A práve v tom sa zrači nekonečná múdrosť Stvoriteľova, že stvorené bytosti používajú nástroje na vytvorenie nových individuí, čím dáva tvorom účasť na vlastnej stvoriteľskej moci.

Tento všeobecný zákon platí aj v nadprirode. I tu Boh účinkuje pomocou druhotných príčin. Pravda, tu ide o nekonečne hodnotnejšie skutočnosti, božské. Nadprirodzený organizmus — Cirkvi — je totiž vklenený do samého božstva, z ktorého vyrastá a má na ňom účasť. Aká to potom musí byť úžasná tvorivá sila, — ktorá za súčinnosti božej — dáva vznik novému, božskému životu! Ako kedysi v lone Matky Božej Duch sv. utvoril fyzické telo Kristovo, tak ten istý Duch stvára Kristovo mystické telo prostredníctvom materstva Cirkvi sv. Tento neprestajný zrod a vzrast Krista v jeho údoch, toto tajomné *materstvo Cirkvi*, je najpodivnejšie tajomstvo zo všetkých tajomstiev, nie menej obdivuhodné ako samo vtelenie Syna Božieho, z ktorého vyrastá a ho dopĺňa.

¹⁰ Zalm 118, 37.

Chápeme, aký nesmierny význam majú pre Cirkev a jej jedlotlivé údy sv. sviatosti, pomocou ktorých, ako nástrojových príčin, Cirkev svoje nadprirodzené materstvo uskutočňuje? Cez ne vylieva *Kristus* svoj vlastný život do duší, v nich je utajená nekonečná plodivá sila *Ducha svätého*, vyvierajúca z lona *Otcovho*, Pôvodcu každého otcovstva na nebi i na zemi.¹

Boh pozná ľudskú prirodzenosť, však je jej Zakladateľom. On vie, že naše poznanie je viazané na smysly, ktoré vnímajú iba javy hmotné. Preto ustanovil, aby nositeľmi neviditeľnej milosti boli viditeľné znaky, symbolizujúce tú milosť, ktorú sprostredkujú. Cirkev potom behom stáročí opriadla sviatostnú formu nádhernou liturgiou, ktorá svojou mnohavravnou symbolikou má prijímateľa čím lepšie disponovať na prijatie milosti, ktorú mu sviatosti udeľujú silou im vlastnou (ex opere operato).

Aký hlboký dojem asi vyvolalo u katechumenov kresťanského staroveku prijímanie sviatosti krstu za veľkonočného alebo tureckého rána (čo je už samo v sebe symbolické)! V noci boli svedkami svätenia krstnej vody — (liturgie, ktorá ešte i dnes patrí medzi najdojímavejšie celého cirkevného roku) — po čom, celí vzrušení veľkostíou chvíle, boli ponáraní pod vodu, oplodnení milosťou *Ducha svätého*. Starý, hriešny človek zmizol, ako by umrel, a z vody sa vynoril, zrodil „nový tvor“² — kresťan. Ako dobre vtedy pochopili, že kresťan je človek, ktorý bol pri krste pochovaný s *Kristom*, umrel hriechu, aby zas s *Kristom* vstal z mŕtvych k novému životu dieťaťa božieho.³ „Keď ste vstali s *Kristom*, hľadajte, čo je tam hore, kde *Kristus*

¹ Porov. Ef. 3, 15.

² 2 Kor. 5, 17.

³ Rim. 6, 4—11.

*sedí na pravici božej! Majte na mysli, čo je tam hore, a nie čo je na zemi. Veď ste umreli a váš život je srkytý s Kristom v Bohu."*⁴

Kristom sa vzťah človeka k Bohu mení od základu, pretože aj jeho *osobnosť*, aj *prírodnosť* sa pretvárajú v bytostne iné. Celý človek sa zbožšťuje. Charakterom (nezmazateľný znak), ktorý nám do duše vtlača svietosť sv. krstu, sa stávame účastnými osobného (hypostatického) spojenia božskej prírodnosti Kristovej s jeho prirodzenosťou ľudskou, čím sa naša *osobnosť* (hypostasis) dostáva do veľmi intímneho pomeru k osobnosti Kristovej, s ktorou tvorí podivnú mystickú jednotu, je s ňou ako by srastená. Inými slovami: stávame sa mystickými údmi Kristovými, ratolesťami na Viniči, ktorým je Kristus. Takto včlenení do Krista, máme podiel na jeho osobnej veľkosti, na jeho božom synovstve.

Naše prijatie za synov božích nielen že je zobrazením Kristovho vlastného synovstva božieho, ale je vlastne jeho rozšírením, keďže z neho vyrastá a bytostne je s ním spojené, ako ratolesť vyrastajú z kmeňa a tvoria s ním len jeden organizmus, alebo údy z hlavy a sú s ňou iba jedno telo.

Pri krste sa v každom z nás *Slovo znovu vteľuje*, znovu stáva človekom, keďže si privlastňuje našu ľudskú prirodzenosť, ktorú podivne spája so svojou. A tak sa s Kristom stávame jedno a právom môžeme povedať, že *patríme k Osobe Kristovej*, áno, že sme v istom smysle samým Kristom.⁵ „*Kristom sme sa stali*“, tvrdí smeľe i veľký Augustín.⁶

Krstným charakterom bola naša osobnosť pozdvihnutá do nadprirodzena. Je pre nás tým, čím je pre Krista jeho osobné spojenie

⁴ Kol. 3, 1—3.

⁵ Scheeben: *Mysterien* 1941, str. 399.

⁶ *Tract. in Joan.* XXI. 8—9.

prírodzenosti božskej s ľudskou. Ako totiž toto je u Krista zdrojom zbožštenia jeho ľudskej prírodzenosti a z nej vyvierajúcej činnosti,⁷ tak isto zas charakter, ktorým sme boli pri krste poznačení, je *pôvodom zbožštenia našej prírodzenosti a činnosti*. Všetky Kristove skutky, aj tie, ktoré pramenili z jeho ľudskej prírodzenosti, mali hodnotu nekonečnú, božskú, lebo aj ony, aj prírodzenosť, z ktorej pochádzali, patrili Osobe božskej. To isté môžeme do istej miery tvrdiť i o našich skutkoch, vykonaných v stave milosti posväcujúcej. Aj ony sú v určitom smysle „bohoľudské“, pretože patria človekovi, ktorý sa pri krste stal „bohočlovekom“, zbožšeným človekom. Keď Kristus je a žije v nás, či nemôžeme potom s práve takou dogmatickou istotou tvrdiť, že *naše skutky sú Kristove skutky v nás?* V Písme sv., najmä u sv. Pavla, je táto pravda mnoho ráz zdôrazňovaná.⁸

*„Veľké a obdivuhodné je tajomstvo nášho privtelenia ku Kristovi. Práve tak veľké ako samo Vtelenie Syna Božieho, na ktorom spočíva a z ktorého vyviera.“*⁹ A tento zázrak, ktorý je omnoho väčší, než bolo stvorenie svetov (sv. Tomáš), učinil Boh s nami pri krste svätom.

Ako krst je sviatosťou zrodu, začiatku Kristovho života v nás, tak druhá sviatosť, birmovanie, je *sviatosťou dospelosti Kristovej v nás*.¹⁰ Nielen v tom smysle, že ňou sa nám dostáva viac života Kristovho (milosti posv.), ale najmä preto, lebo birmovanie nám vtlača charakter, nezmazateľný znak, ktorým sa zdokonaľuje náš osobný po-

⁷ Pod „zbožštením“ rozumej milosť posväcujúcu, ktorú mal i Kristus, pravda, v plnej miere.

⁸ Luk. 10, 16; 2 Kor. 13, 3—5; Kol. 1, 24 atď. Porov. aj Scheeben, c. d., str. 329.

⁹ Scheeben, c. d. str. 304.

¹⁰ Porov. Ef. 4, 13.

mer ku Kristovi. Ním sa dotvára v našej duši pri krste načrtnutý obraz Kristov. Olej božstva, ktorým Duch sv. pomazal ľudskú prirodzenosť Krisovu, steká s nej i na nás a presakuje nás svojou vôňou. „*Stali sme sa prijemnou vôňou Kristovou.*“¹¹

Všade, kde sa zjaví obirmovaný, teda dokonalý kresťan, má to zavlínať Kristom, jeho ctnosťami, najmä však láskou. Láskou, ktorá je mocnejšia než smrť.¹² To, čo hrdo prehlásil Apoštol, má byť samozrejým každému, koho Duch Svätý, Duch sily posilnil sviatosťou birmovania: „Som si istý, že ani smrť nás nemôže odtrhnúť od lásky božej, ktorá je v Kristu Ježišovi, Pánovi našom.“¹³ — Chápeme, prečo v prvých storočiach prenasledovania túto sviatosť udeľovali hneď po krste svätom? Birmovanie je sviatosťou kresťanských hrdinov, mučeníkov.

Syn Boží sa stal človekom, aby sa človek stal synom božím. Jeho životným poslaním bolo: sprostredkovať nám, ľuďom, odpustenie a stratenú milosť božiu. Kristus, Boh a Človek v jednej Osobe, je Sprostredkovateľom v najvlastnejšom smysle slova. Ako *Boh* je nekonečnej dôstojnosti a preto nám až nad mieru mohol milosť zaslúžiť a ako *Človek*, mohol sa stať Hlavou celého ľudstva a tak v mene nás všetkých priniesť Otcovi smiernu obeť na kríži. Kristus je našim Veľkňazom, keďže je Bohočlovekom. Kňazská hodnosť mu nebola dodatočne daná. Ona patrí k podstate jeho Bytosti. *Byť Bohočlovekom je totiž to isté ako byť Kňazom*, Sprostredkovateľom medzi Bohom a ľuďmi.

Z toho plynie, že keď sme krstným a birmovným charakterom boli včlenení do Krista-

¹¹ 2 Kor. 2, 15.

¹² Porov. Věpíesň 8, 6.

¹³ Rim. 8, 38—39.

Bohočloveka, stali sme sa účastní aj jeho kňazstva. Pravda, tieto dve sviatosti ešte nevtláčajú kňazský charakter do duše a preto ani nedávajú nikomu kňazskú moc — (to sa udeľuje len sviatosťou kňazstva) — avšak z Písma i učenia Cirkvi je jasné, že charakter krstný, a omnoho dokonalejší charakter birmovný, činia kresťana účastným kňazstva Kristovho.¹⁴ Slová kniežata apoštolov: „Vy však ste vyvolené pokolenie, kráľovské kňastvo, národ svätý, ľud vykúpený...“¹⁵ — boli adresované pospolitým veriacim, laikom. I títo boli včlenení do Kristovho kňazstva, ktoré, ako bolo vyššie povedané, sa nedá oddeliť od jeho Bytosti.

La noblesse oblige. Nesmierny dar boží, účasť na Kristovom synovstve božom a na jeho kňazstve, ktorej sa nám pri krste a birmovke dostalo, nás nielen uschopňuje, ale i zaväzuje spolupracovať s kňazmi na apoštoláte Cirkvi. Vtedy, keď nám biskup pomazal celá sv. chrizmou a keď Duch Svätý vpálil do našej duše birmovný charakter, účasť na Kristovom kráľovskom kňazstve, vtedy nás Boh poveril najvznešenejším poslaním, aké môže byť na nebi a na zemi: pracovať v katolíckej akcii na výstavbe mystického tela Kristovho.

Sviatostné účinky Eucharistie.

Anton Bagin.

Eucharistia je zároveň obeta aj sviatosť. Tieto dva prvky nemožno odlučovať od seba, lebo aj keď prijímanie tela a krvi nášho Pána Ježiša Krista nie je podstatnou časťou svätej omše,¹ predsa je integrálnou časťou tejto novozákonnej obety, pretože práve

¹⁴ Suma teol. III., ot. 63, čl. 2.

¹⁵ 1 Peter. 2, 9.

svätým prijímaním zúčastňujeme sa ovocia milosti eucharistickej obety Ježiša Krista.²

Eucharistia ako obeta priamo prispieva na zväčšenie vonkajšej slávy božej; ako sviatosť, pokrm a nápoj našich duší, je určená samým Spasiteľom na naše posväcovanie, zbožstvovaniu. V tom je podstatný rozdiel medzi eucharistickou obetou a svätým prijímaním.³

Eucharistia ako sviatosť vlieva ex opere operato do našej duše posväcujúcu milosť. Pri svätom krste dostávame prvú milosť, základ duševného nadprirodzeného života. Prijímanie Svätosti Oltárnej prináša druhú milosť, rozhojňuje náš nadprirodzený život a zároveň prináša milosti pomáhajúce. Akosťou týchto milostí líši sa Eucharistia od ostatných sviatostí a dostáva svoje zvláštne poslanie.⁴

Sviatosť Oltárna je *pokrmom* našich duší. *Moje telo opravdive je pokrmom a moja krv je opravdive nápojom.*⁵ Účinky svätého prijímania, požívania duševného pokrmu, nevíhnutne sú analogické s účinkami prijímania telesného pokrmu. Eucharistia udržuje naše

² Svätá omša bola by obetou i keby kňaz neprijímal prepočítateľné spôsoby. Dr. A. Šanda: *Synopsis theologiae dogm. specialis* sv. II. str. 255 an.

³ A. Tanqueray: *Précis de théologie ascétique et mystique*, str. 184. O vnútornom súvisi eucharistickej obety a svätého prijímania pekne hovorí francúzsky benediktín P. J. Simon. Uvádza jeho slová: „Obeta a prijímanie nie sú dva oddelené úkony, ba ani len nie vedľa seba položené, tak tiež nie sú rôzne, materiálne spojené, ale jediný, ten istý akt, a prijímanie má svoj úplný účinok a úplný význam len tým, že je zavŕšením obety. Prítomnosť na svätej omši musí teda viesť k prijímaniu.“ Dom. J. Simón: *Le prêtre et l'apostolat moderne*, str. 53.

⁴ A. Tanqueray, c. d. str. 184.

⁵ A. Šanda, c. d. II. sv. str. 143-144

⁶ Ján, 6, 56.

duševné sily, obnovuje, rozmnožuje ich a pôsobí v nás duševnú rozkoš, ktorá je v nás, aj keď ju necítíme.⁶

Pokrmom a nápojom pri svätom prijímaní je sám Ježiš Kristus, jeho človečenstvo aj božstvo. Spája sa s nami, aby nás v seba pretváral. Toto spojenie s Kristom je fyzické a morálne, pretvárajúce a sotrúvajúce. Už nie je to len spojenie s Kristom vierou, alebo zaštepiania sa v Krista krstom. Ide o nové spojenie, „účastenstvo kresťana na živote samého Krista“, ako poznamenáva P. Lebreton.⁷

Pri svätom prijímaní spájame sa teda s Kristom fyzicky. Spájame sa s jeho telom, dušou aj božstvom. Stávame sa živými svätostánkami, ba živými cibóriami. Kristus ako pokrm nás preniká a my vždy viac a viac pripodobňujeme sa jemu. Kým telesný pokrm premieňame v seba, Kristus, náš duševný pokrm, pretvára nás v seba.⁸

Fyzické spojenie s Kristom umožňuje nám ešte užšie spojenie s ním. Je to veľmi vnútorné a posväcujúce spojenie. Naša duša spája sa s Kristovou dušou. Stávame sa s Kristom „jedným srdcom a jednou dušou.“ Jeho predstavivosť sjednocuje sa s našou a jeho pamäť s našou pamäťou. Riadi ich k Bohu, k božím záujmom, takže jasnejšie chápeme pri svetle jeho nekonečnej dobroty a krásy márnosť svetských radostí. Kristova vnímavosť tiež spája sa s našou a dáva nám vychutnať pravdy evanjelia. A konečne aj vôľa Kristova, taká vznešená a stála, posilňuje našu slabosť, takže môžeme zvoliť so svätým Pavlom: „Všetko môžem skrze toho,

⁶ A. Tanquerey, c. d. str. 190.

⁷ P. Lebreton: *Les origines du dogme de la Trinité*, 1910, str. 403. — Cit. A. Tanquerey str. 190—191.

⁸ A. Tanquerey, c. d. str. 191.

ktorý ma posilňuje.“⁹ Kristovo srdce, „horia-
ce ohnisko lásky“, rozpaľuje naše studené
srdce ako kedysi emauzským učeníkom.
Vplyv tohto spojenia je taký mocný, že dáva
nám sily trpieť pre Boha.¹⁰

Takéto spojenie s Kristom je zrejme pre-
tvárajúce. Pomaly odvracia naše myšlienky
a túžby od sveta. Smerujeme ku Kristovi a
sledujeme vôľu božiu, takže stáva sa našim
denným pokrmom, žiadame si len slávu bo-
žiu a spásu vlastnú a spásu svojich bližných.
Naše srdce zbavuje sa postupne svojho ego-
izmu a prirodzených pocitov, jeho láska, nad-
prirodzená, horúca, vznešená láska, patrí len
Bohu a dušiam pre Boha. Nemilujeme Boha
pre vnútorné útechy, ale preto, že je našim
Kráľom a našim Bohom a pre neho dobre
robíme tým, ktorých milujeme. Je to úplná
premena v našom živote podľa slov Apoštola:
„Nuz, žijem, už nie ja, ale žije vo mne
Kristus.“¹¹

Duchovné sjeďnotenie s Kristom je so-
trvajúce. „Kto je moje telo a pije moju krv,
prebýva vo mne a ja v ňom.“¹² Kristus je s
nami fyzicky spojený, kým zostávajú v nás
sväté spôsoby. No spojenie trvá aj potom,
keď pominú javy chleba a vína. Akým spôso-
bom? Skrze božstvo vteleného Slova. Duch
Svätý, Duch Ježišov, ktorý ho viedol na púšť
a stále sprevádzal v jeho verejnom účinko-
vaní, bytostne¹³ zostáva v nás. Neprestáva
prosiť za nás,¹⁴ získavať nám milosť pomá-

⁹ Filip. 4, 13.

¹⁰ A. Tanqueray, c. d. str. 192—193.

¹¹ Galat., 2, 20.

¹² Ján, 6, 57.

¹³ A. Šanda, c. d. I. sv. str. 192—193.

¹⁴ A na tento spôsob i Duch napomáha našu sla-
bosť, lebo za čo sa máme modliť ako treba, nevieme,
ale sám Duch oroduje za nás nevysloviteľnými vzdý-
chami. Rim. 8, 26.

hajúce, starostlivo nás chrániť od pokušení, riadiť našu dušu, posilňovať našu vôľu, rozohrievať našu lásku, a tak pokračovať v účinkoch sviatostného prijímania.¹⁵ Takej výsady, pravda, dostáva sa len tým, čo žijú v sobrarnosti, počúvajú vnútorný hlas boží a verne plnia aj najmenšie božie pranie.

Eucharistia vovádza nás aj do života Najsvätejšej Trojice. Večné Slovo neprichádza samotné do našej duše, ale per circumincensionem „prebývaním osôb jednej v druhej“,“¹⁶ je v nás Otec i Duch Svätý. „Ježiš vtahuje nás do svojej detinskej lásky k Otcovi... Otec uzaviera nás kvôli Synovi do svojho milovania.“¹⁷ Duch Svätý dáva duši podobný pohyb, ktorý ju približuje Otcovi a Synovi, a umožňuje jej účasť na ich vzťahoch.“¹⁸ „Keď ma kto miluje, zachová moje reči, a môj Otec bude ho milovať, a prideme k nemu a spravíme si príbytok u neho.“ Už krstnou milosťou je v nás Najsvätejšia Trojica. Ale tu je zvláštny dôvod jej prítomnosti. Sväté prijímanie fyzicky spája nás s Vteleným Slovom. V ňom a skrze neho sjednocujeme sa s Otcom i Duchom Svätým, ktorý je dychom lásky Otca i Syna a zúčastňujeme sa ich najvnútornejšieho života. Je to predchuť neba, večného sjednotenia s trojjediným Bohom a večného účastenstva na jeho blaženom živote. *Esse cum Jesu dulcis paradisi.*²⁰

¹⁵ A. Tanquerey, c. d. str. 194.

¹⁶ Tamže, str. 195.

¹⁷ M. Vincent Bernadot OP: *Eucharistia k Najsvätejšej Trojici*, str. 26.

¹⁸ M. V. Bernadot, c. d. str. 48.

¹⁹ Ján, 14, 23.

²⁰ *Nasledovanie Krista* I., II. 8.

Kardinál Pacelli o kresťanstve a kultúre.¹⁾

Dr. Henrich Römer.

Známy nemecký teolog raz povedal: *Kultúra duše je dušou kultúry!* Kto vychádza z tejto základnej pravdy, tomu bude spôsob, ktorým kresťanstvo formovalo, oplodňovalo a obohacovalo kultúru, celkom jasný a samozrejvý. Pozná, že je mylné pripisovať kresťanstvu úlohu jediného prameňa kultúry, ale zároveň sa predsvedčí, že ani tí nemajú pravdu, čo sa usilujú vysvetliť úlohu kresťanstva v pozemskom odbore pôsobnosti ako niečo viac menej ozdobné a okrašľujúce. Boží rozkaz: „*Podmaňte si zem*“, bol daný človeku už pred prvým hriechom; preto je sám v sebe nezávislý od duchovného vykúpenia a posvätenia, ktoré spája kresťanstvo s padlým ľudstvom.

Skutočnosť, že už v predkresťanských dobách bola kultúra na takom stupni, že zanechala v dejinách nezmazateľné stopy, tvorí dejinný dôkaz o tom, že kultúra nie je sprievodným zjavom iba kresťanstva. Preto jestvuje medzi kultúrami, ktoré nachádzame v dejinnom vývoji ľudstva, do hĺbky idúce hodnotenie, ktoré spočíva práve v tom, že každý kultúrny odbor vyrastá z ľudskej duše ako plod jednotlivca alebo spoločnosti. Čím starostlivejšia, čím nadanejšia a čím hlbavejšia je ľudská duša, tým cennejšia je kultúra, ktorú vytvára.

Iba cez ľudskú dušu vedie cesta ku kultúre! A tak je vysvetlený kultúrny význam kresťanstva. Človek, ktorý žije kresťanským životom, životom s milosťou v duši a tak — podľa učenia Cirkvi o milostiach — zúčastňuje

¹ Staršia časová úvaha terajšieho pápeža bude iste svetlom v debatách o pojme kultúry u nás.

sa na nadprirodzenosti a na podstate Boha, nevyhnutne vytvára kultúru celkom inú, ako človek, čo Boha nepozná, ktorý samostatne podľa pozemských vzorov a ľudskými silami vytvára kultúrne hodnoty na tomto svete. Kresťan považuje tento svet za obraz nadprirodzeného sveta, pridržajúc sa augustiniánskej tézy: „Boha požívame nie používame, pozemské statky používame a nie požívame“. Táto zásada, ktorá je podstatne podmienená skutočnosťou skutočného a nie vymysleného spojenia kresťana s Bohom, nepokladá sa za jediné meradlo hodnoty, ktorú ako pravidlo stavia pred oči kultúru tvoriaci Kristus, ale ňou je tiež obsahovo určitým kultúrnym programom práve kresťanský kultúrny program, ktorý chce tento hmotný svet priviesť k vždy dokonalejšiemu obrazu nadprirodzeného sveta. Že sa tento kultúrny program uskutočňuje len čiastočne, učia nás dejiny práve tak, ako nás učia, že objektívne kresťanské kultúry stoja na neporovnateľne vyššom stupni ako kultúry nekresťanského pôvodu.

Nemožno pochybovať: Kultúrny úpadok, ktorého sme teraz svedkami, veľmi úzko súvisí s oddialením sa človeka od nadprirody a s upustením od predsvedčenia, že tento svet, ktorý má človek používať, nie je cieľom, ale cestou, nie je koncom, ale začiatkom. Týmto spojitostami sa vypočítavajú a vyhľadávajú najposlednejšie príčiny, z ktorých vyplývajú kultúrne protiklady; a to bol cieľ „Sociálneho týždňa“ francúzskych katolíkov, ktorý bol 20. júla 1936 vo Versailles. Jeho témou bolo: „Kultúrne spory“. Štátny sekretár kardinál Pacelli (terajší Pius XII.) zaslal z rozkazu Svätého otca p. Eugenovi Duthoit, prezidentovi prípravného výboru list, ktorý takmer odňal vedúce myšlienky v znamení ktorých má stáť „Sociálny týždeň“. Vývody kardinála Pacelliho môžeme považovať za program katolíckej

filozofie. Dávajú odpoveď na otázky: Čo je koreň kultúry? Z čoho môžeme vyvodzovať protiklady kultúr? Akú úlohu zastáva kresťanstvo pri sblížovaní a vyrovnávaní kultúr? Jestvuje nejaký zvláštny kult spoločnej „duše“? Je jednotvárnosť a vyrovnanosť kultúr cieľom Cirkvi? Môže kresťanstvo zachrániť ohrozenú vzdelanosť? Aký je vzťah Evanjelia ku kultúre?

„Keď sa hovorí o kultúre“, píše kardinál Pacelli, „je treba predovšetkým na to myslieť, že tento pojem neznačí len súhrn hmotných a duchovných statkov a prvkov, ale označuje, a to v prvom rade, súhrn rozumových, morálnych, právnych a duchovných hodnôt. Nemožno pochybovať, že prednosť náleží posledne menovanej skupine hodnôt, ktoré si celkom môžu nárokovať hrdý titul kultúry... Každá kultúra stavia posledný cieľ na otázku duchovného rázu t. j., je určená z predstavy, ktorú si vytvára človek o svojom živote, pôvode a osude“. Kardinál štátny sekretár prechádza v svojom liste ďalej na rozdielnosť kultúr a hovorí: „Jedna taká rôznosť musela by bezpochyby predstavovať neobyčajný jav krásy, keby všetky kultúry boli spojené navzájom sväzkami bratského porozumenia a vzájomnou spolupracou. Žiaľ, nie je tomu tak. Bludnými zásadami sprevádzané, cližiadostivosťou a bezuzdnou túžbou po pôžilkoch zaslepené, do víru nečistého súperenia uvrhnuté, postavené na vzájomné pretekánie, poskytujú rôzne kultúry často smutnú hru protikladov, nenávisti, boja a nepriateľstva“. A tu práve tak, ako aj inde, pripadá kresťanstvu úloha osloboditeľa a záchrancu. Ono tvorí nových ľudí, ktorých zdokonaľuje ako jednotlivcov alebo ako členov spoločnosti, a pritom je zvyklé považovať zemské statky, najmä ľudský život, za prostriedok na dosiahnutie vyššieho večného života. A tak pracuje kresťan-

stvo v duchovnom odbore na pokojnom a dobrovoľnom dorozumení, v ktorom sa so svojimi známami všeobecnosti a jednoty na to obracia, čo je stále a spoločné všetkým ľuďom. Sbližuje ľudí a spája spoločenské sväzky, alebo lepšie povedané, privádza ľudstvo vždy bližšie a bližšie do lona veľkej spoločnej rodiny dieťať božích a bratov Ježiša Krista".

Aj pri všetkých kultúrnych rozmanitostiach a protikladoch — tak sa pokračuje v liste — jestvuje predsa jednota, ktorú môžeme nájsť vo všetkých kultúrach. „Človek zostáva človekom, nech by žil v ktoromkoľvek čase a v ktorejkoľvek krajine... Ľudská prirodzenosť, ktorá je obdarená rozumom a slobodnou vôľou, vychádza z jednotného základného princípu. Týmto princípom je Boh. Preto musí nachádzať vo všetkých vývojových stupňoch materiálne-duchovného pokroku spoločné potreby, ktorými sa môže riadiť jedine kresťanstvo". Cirkev, ktorá bola Kristom ustanovená za správkyňu kresťanstva, osvojila si program Apoštolov: „Kristus je všetko vo všetkom" (Kol. 3, 11). A preto Cirkev vytvára všetky kultúry, keďže im dáva spoločnú dušu. To však neznamená, že Cirkev chce vytvoriť medzi národami dielo vyrovnania, splynutia a jednotvárnosti. Dejiny na mnohých miestach dosvedčujú, ako si Cirkev vždy ctíla rôzne prínosy a to najmä kultúrne prínosy národov". Túto svoju úctu dokazovala im preto, aby sa znášali bez akéhokoľvek náboženského triedenia, ktoré sa vari zakladá na mylnej predstave, že „zjavenie a spása stvárnňovali by viac túto ako niektorú inú kultúru". Cirkev vie, že podľa slov svätého Pavla všetci ľudia môžu byť spasení a môžu dojsť k poznaniu Pravdy, a tak isto vie, že všetky ľudské kultúry sú obmedzené, neúplné a nedokonalé. „Preto berie ľudí takých, akí sú a kde sú, aby ich potom priviedla ku Kristovi po naj-

roziľnejších cestách. Z toho vyplýva, že kresťanstvo, podľa vôle Bohoľloveka, ktorý prišiel spasí svet, má byť vyššou pohnútkou a silnejším spojivom všetkých kultúr a civilizácií?"

Práve pri dnešnom úpadku náboženského čítania, ktoré často ide až k zapieraniu Boha, je podľa slov kardinála Pacelliho nevyhnutné poukázať na stálu životnú silu kresťanského učenia, ktoré je svetlom v temnote našich dní. „*Ludia sa musia presvedčiť o vnútornej sile slov Ježiša Krista, aby sa zachránilo ľudstvo pred úpadkom a priviesť ho tak aj na cestu časného šťastia*“.

Duchovné základy života.

Vladimír S. Solovjev.

Rozumom aj svedomím sa presvedčujeme, že náš pozemský život je zlý, zvrhlý; preto žiadame jeho nápravu. Človek, pohrúžený do tohto hriešneho života, musí ho napraviť, musí nájsť oporu mimo neho. Veriaci nachádzajú takej opory v náboženstve. Úlohou náboženstva je obrodíť a posvätiť náš život, spojiť ho so životom božským. Je to predovšetkým božie dielo, no bez nás sa nemôže uskutočniť: náš život nemôže byť obrozený bez nášho vlastného konania. Náboženstvo je dielo Bohoľloveka, dielo aj nás samých. No v každom diele treba si na začiatku osvojiť určité základy a spôsoby, bez ktorých ďalej sa ísť nedá. Náboženstvo potrebuje bezpodmienečne také počiatkové činy. Ich výber však nepodlieha nám, našej vôli alebo náhode, ale ony definujú sa samy povahou náboženského diela.

Úlohou náboženstva je napraviť náš rozvrátený život, lebo väčšinou žijeme bezbožne, nefudsky, v otroctve nižšej prirodzenosti. Bú-

rime sa proti Bohu, odvraciame sa od blízkých a poddávame sa telu. Ale usporiadaný život, taký, aký má byť, vyžaduje priamy opak: dobrovoľné poriadenie sa Bohu, vospolná svornosť a ovládanie prirodzenosti. Počiatok tohto usporiadaného života je nám blízky a ľahký. Počiatkom dobrovoľného podrobenia sa Bohu, alebo súhlasu s ním, je modlitba; počiatkom svornosti medzi ľuďmi je konanie dobra; začiatkom ovládania prirodzenosti je oslobodenie sa z jej moci prekonaním nízkych žiadostí a vášní. A preto, aby sme obrodili svoj život, musíme sa modliť k Bohu, pomáhať jeden druhému a utuľávať svoje smyselné pudy. Modlitba, almužna, pôst — v tých troch úkonoch spočíva každé náboženstvo osobné, súkromné.

No človek nežije len životom osobným, ale aj spoločenským, žije vo svete a žijúc vo svete musí žiť v pokoji. Lež ako žiť v pokoji, keď svetom vládne rozvrat, keď „celý svet leží v zlu“. (Svätý Ján.) Predovšetkým nesmie sa veriť, žeby toto zlo bolo niečím nevyhnutným. Naopak, ono je lživé a vrátke. Nie v ňom spočíva smysel sveta, ktorý je: mier, svornosť, shoda všetkých. Najvyššie dobro je to, keď sú všetci solidárni v jednom spoločnom celi. To je najvyššie dobro a v ňom je aj celá pravda sveta. V nesvároch, nesvornosti — nieta pravdy. Svet stojí, drží sa a trvá len dobrovoľnou alebo nedobrovoľnou jednotou všetkých. Veď, kde je tá bytosť, kde tá vec na svete, ktorá môže obstáť sama o sebe? A kde nič nemôže obstáť vo svojej oddelenosti, to značí, že tá oddelenosť neobstojí, to znamená, že nie je pravdivá, že pravda spočíva v priamom opaku: v celosvetovej a celomierovej jednote. Toto sjednotenie, tak či onak, uznávajú všetci, čo hľadajú pravdu. Spýtajte sa prírodovedca — a on povie, že pravda sveta je v jednote celosvetového me-

chanizmu; spýtajte sa abstraktného filozofa — i on povie, že pravda sveta je v jednote logickej súvislosti, ktorá obopína celý vesmír. Plná pravda sveta je v jeho živej jednote, ako zduchovnelého aj bohonosného tela. V tom je pravda sveta a v tom je aj jeho krása. Ak sa rozmanitosť smyslových pocitov spojí v pocit jediný, tento zreteľný lad sa nám javí ako krása. (kosmos = svet, lad, krása.) Teda, vo vyššom smysle sveta slučuje sa všetko o čo usilujeme: dobro, pravda aj krása.

Nie je možné, aby všetkoobsahujúci smysel sveta bol len v našej mysli. Tá jednota, ktorá drží a spája celý vesmír, nemôže byť len abstraktná idea. Je to živá, vlastná božia sila, a jednotliaca podstata tej sily odkrýva sa nám v bohoľudskej osobe Krista, „v ktorom prebýva všetka plnosť božstva telesne“.¹ Pomimo Krista Boh nemá pre nás živú skutočnosť. Ku Kristovi smeruje aj celé naše osobné náboženstvo, na ňom je osnované aj náboženstvo všeobecné.

Boh nemá pre nás skutočnosť mimo Boho-človeka Krista, no ani Kritus nemôže byť nám skutočnosťou, ak on ostáva len dejinnou spomienkou: On sa musí javiť nielen v minulosti, ale aj v prítomnosti a toto súčasné zjavenie nesmie byť závislé od našej osobnej ohraničenosti. Také, od našej ohraničenosti nezávislé jestvovanie Boha a jeho bytia je nám dané v Cirkvi. Tí, čo sa nazdávajú, že osobne a bezprostredne ovládajú zjavenie Krista, naisto ešte nie sú zrelí pre také zjavenie a prijímajú za Krista fantazmy vlastnej obrazivosti. Plnosť Krista nemáme hľadať vo svojej osobnej sfére, ale v jeho vlastnej vesmírovej sfére, ktorou je Cirkev.

Cirkev sama o sebe v svojej pravej pod-

¹ Kol. 2, 9.

state predstavuje božské bytie Krista na zemi. No v osobe Krista spojila so sebou aj čisto ľudský a prírodný prvok. Tento súhrn troch prvkov, ktorý sa završil v osobe duchovného človeka Krista Ježiša ojedinele, musí sa uskutočniť v človečenstve skrz neho zduchovnelom všeobecne. Čisto ľudský, neviazaný živel spoločenského života, predstavovaný štátom a prírodný živel toho istého života, zastúpený ľudom alebo krajinou, musia na seba vnútorne nadväzovať alebo harmonizovať s božským živlom predstavovaným samou Cirkvou. Cirkvi má posväcovať a prostredníctvom kresťanského štátu pretvoriť celý prirodzený, svetský (alebo pozemský) život národa a spoločnosti.

V tomto uskutočňovaní spoločenského národa nachádza svoju plnosť aj naše osobné náboženstvo. Osobná modlitba musí sa riadiť a dopĺňať cirkevným bohospôsobením, vlastné konanie dobra musí nachádzať oporu v nariadeniach kresťanského štátu a skrze tieto nadväzovať na všeobecné konanie dobra; a konečne len kresťanská organizácia materiálneho (ekonomického) života môže nám dať prostriedok, aby sme od základov napravili svoj vzťah k pozemskej prírode, aby sme dosiahli blahodarného vplyvu na celé tvorstvo, ktoré podnes z našej viny stoná a trápí sa.

Nakoľko sa zúčastňujeme hriechom na hriechu nás obklopujúcej skutočnosti, natoľko aj naše vlastné polepšenie zlepšuje tú skutočnosť. No v každom prípade je len na nás samých, aby sme, opierajúc sa o božiu pomoc, splnili záväzky svojho svedomia, pri všetkých svojich vnútorných aj vonkajších, osobných aj verejných záležitostiach.

A tak osobné i verejné náboženstvo v najtesnejšom vzájomnom spojení, obracajú sa na každého človeka s takými prikázaniami:

Modli sa k Bohu, pomáhaj bližným, buď pánom svojich náruživostí, približ sa vnútorne čo najbližšie k živému Bohočloveku Kristu, priznávaj jeho činnú prítomnosť v Cirkvi a vezmi si za cieľ uviesť jeho ducha do každej oblasti ľudského a prírodného života, aby sa skrze nás spojila reťaz celého tvorstva, aby sa nebo spojilo so zemou!

Z originálu preložil I. D.

Rozumárstvo - prekážka duchovného života.

Marcel Horniak.

Boh v rokoch mužskej zrelosti.

Definitívne platnou predstavou o Bohu nie je a nemôže byť ani táto, lebo zakrátko príde k zmene názorov. Pociť nekonečnosti prebúdajúceho sa života pomaly ochabne. Človek vekom presvedčí sa o svojej viazanosti a závislosti od iných a tak zbadá aj tie medze a hranice, ktorých si predtým nechcel všimnúť a tým menej ich prijať. Príde na to, že svet so všetkými svojimi prirodzenými skutočnosťami, nezbytnosťami, nie je v sebe uzavretý, ale postavený pod istú moc, ktorá je vyššia ako on, pod moc božiu. Obrysy vecí, ponad ktoré prešiel povýšeneckým gestom vševediaceho, začína si viac všímať a tak jasnejšie prenikajú a tvrdšie vystupujú do popredia. Zbadá aj iluzórnosť predošlých pohybov, ktorými sa cítil unášaný do nekonečna. Kladú medze iní ľudia, keď sa mu temer na každom kroku postavia do cesty. Týmto sa bytie človeka a životný priestor jednotlivca dostáva k jasnejším obrysom. Vyjasňuje sa mu, čo vlastne je človek. No nie

len vo všeobecnosti vzatý, ale osobitne, tento alebo onen človek.

„Je o mnoho viac než všetka nekonečnosť života“, vraveli niektorí o človeku. Len dávame pozor, aby sa nepreháňalo, lebo z takého preceňovania hodnôt môžu vzniknúť anomálie, ba aj kacírstva a bludy, ako už neraz v dejinách Cirkvi. Niektorí napríklad vravia:

Keď človek príde k druhému a rozumujú si, vznikne z toho spoločenstvo osoby a cti. Zdá sa im to dačo neporovnateľne vyššieho než prírodný zákon alebo mravné predpisy vo svojej bezcitnej platnosti. Sú to mylné závery, hoci uvedené zo skúseností, ktoré nám poskytujú vzácne poučenia. Spoznáme totiž, že charakter je viac ako nadanie a že osoba je hlbšia ako číra príroda. Viac ako vybájená a prežitá konečnosť, vznešenejšia, ako zdanlivá a chimerická nekonečnosť mladistvého čínenia.

Zvrátenosť pojmov, ktoré si takto utvorili, nás presvedčujú, že nie je možné, aby toto bol posledný obraz o Bohu. Vyjasní sa aj to, že predstieraná úzkostlivá starostlivosť o rýdzosť myšlienky o Bohu učinila z neho čosi strnulého, neurčitého a unikajúceho. Skutočnú určitosť a tým pravú živosť nadobúda o nás Boh životnosťou osoby, plnej rozhodovania, ako nám ho predstavuje Písmo sväté. Tie všedné slová Písma, z ktorých predtým trčala prízemnosť antropomorfizmu, ako „Boh sa díva na človeka“ — „skláňa sa k nemu“ — „vedie ho“ — „dáva sa mu“ — nadobudnú nový smysel. Človek cíti, že by ľahším srdcom vymenil tú „duchovosť“ a nepremenlivosť za vrúcnu hĺbku a mohutnú silu božej postavy, ktorá k nemu znovu pristupuje.

Už teraz si človek trúfa v „ľudskosť“ Boha, ktorá znamená súčasne aj jeho dejin-

nosť, tak, ako ju nájdeme vo svätom Písme a nad ktorou sa pohoršujú múdri tohto sveta. No oni sa domnievali, že tým sú podľní dôstojnosti ducha a vedy. Prijíma tú ľudskosť, lebo si uvedomuje, že tým preniká k niečomu oveľa podstatnejšiemu a hlbšiemu, k Bohu, s ktorým môže hovoriť a s ktorým sa môže dohodnúť. — Veď konečne nejde o to, že by tým človek stratil niečo, čo už predtým mal, nepremenlivosť, nekonečnosť a ostatné božie vlastnosti ostávajú, iba sa vynoruje z nich čosi nového.

Vyzerá to, ako by človek bol mal pred sebou najprv len hviezdy so studenou prítomnosťou ich vzájomného pomeru, alebo more s prúdením jeho nezachytiteľných vĺn a teraz by sa z nich vynoril živý a jasný boží obličaj. Všetko, čo bolo prv, ostáva, ale je to určované tým, že Boh je osoba. Už nie je „Bohom filozofov, ani Bohom básnikov, lež Bohom živým, o ktorom nám hovorí aj Písmo sväté. S týmto obrazom Boha nadobudne väčší význam a viac uznania a obdivu aj Písmo sväté.

Tento najvznešenejší zo všetkých duševných procesov pokračuje ešte aj ďalej. Nateraz nech stačí iba toľko. Veď na konci štúdie sa ešte k nemu vrátíme. Je to proces, v ktorom sa myšlienka o živom Bohu a spôsob, ako pred ním stojíme, buduje z látok nášho života. Detské myšlienky, duchovosť a pojmy nekonečnosti, skúsenosť hĺbky a opravdivosť osobných vzťahov je však len čírou prípravou a predtuchou. Do toho pravého poznania Boha nás uvedie len zjavenie božie, uložené v Písme svätom a Cirkvi s jej neomylným úradom a sborom učiteľským. Nechajme sa tými poučiť a tým dôverujme. Bola by nesmyselnosť znepokojovať sa preto, že si nemôžeme vytvoriť dokonalý pojem o Bohu. Veď pojem, ktorý by Boha

úplne vystihol, nemôže mať nik z ľudí, iba sám Boh.

Kritické uvažovanie predvídavého rozumu, ktoré sa zdalo všeusporiadajúcim, ukázalo sa triestivým a rozkladným. Škodí ponajprv viere, lebo schladí šľachetný zápas ducha, ale budí aj nedôveru voči všetkému a tak rozlupuje a vysušuje bratské city lásky porozumenia a zhovievavosti. Studené mozgárstvo viaže tie duchovné sily, pomocou ktorých by bol mohol opanovať všetko a vypäť svoje schopnosti k ďalším výškam. Nie v ňom prebohatého duševného sveta tvorcov; netvorí, ale iba vymýšľa. Tvorba vyžaduje duševnú námahu, no mozgárstvo sa jej bojí a preto sa jej chráni.

Ešte vo zvýšenej miere je platná táto metamorfóza o vnútornom duševnom živote človeka. Veď aj zaistenie duševného, spasenia vyžaduje opravdivú námahu. Aspoň takú, aká sa predpokladá u človeka, ktorý chce vytvoriť krásnu sochu. Kto sa však nevie spriatelíť s obýčajným poznaním vlastnej malosti, ktorú by odhalily prípadné neúspechy pri tvorení, ten sa nikdy nedostane vozvýš. Rozumárov pýcha zdŕža od námahy podnikania, najmä vo vnútornej duševnej oblasti. Človek, aby sa zodvihol, musí si kľaknúť, lebo Boh nastupuje, keď človek ustupuje. No ľudia pyšní a namyslení takéto životné pravidlo by sotva prijali.

Všetko to duševné vychýlenie pochádza z nedostatku povedomia, prípadne z jeho podceňovania, že zapojením sa do oblasti ducha vstúpili by sa do najšľachetnejšieho duchovného rodostromu a tým aj do nadprirodzeného dedičstva. Stačilo by hlbšie uvážiť a pochopili by, že by im bola daná možnosť k najširšiemu duchovnému rozpätiu, k nesmiernemu bohatstvu tvorby a vyššieho chápania, ktoré by ich viedly k duševným šir-

kam a k vzrastu nadľudských nekonečných rozmerov. No oni sa domnievajú, že majú dostatočnej duševnej náplne, lebo, vraj, vykonalí občas aj niečo dobrého. Zabúdajú, že vtedy ešte čerpali zo starých rezervných síl, ale keďže sa im stále ubiera a novej náplne nedostávajú, pomaly aj tie vysychajú. Udržávajú sa pri duševnej činnosti iba sotrvanosťou a na spôsob príživníkov. Ale ináč je to len predstieranie dokonalosti, akých už vôbec nemajú a tak v nich skladané nádeje a prisľuby postupne zrádzajú.

V jalovom kudlení a bezmocnom kvaseaní osobnosť sa nemôže vyvíjať a tým menej prebŕať sa k plnším hodnotám a prepracovať sa k duševným výškam. Človek svoje dovyšenie dosiahne len v transcendentných polohách, a len tam sa inšpirujú dušu zošľachetňujúce city a podnecujú vznešené podujatia.

Postoj k Cirkvi.

A predsa aký paradox! Aj vážne smýšľajúce, takmer výlučne len o súd rozumu sa opierajúce osoby nielen že podľahnú chvíľkovému rozvlneniu citov, ale dajú sa nimi aj unášať, najmä pri svojich úsudkoch. Najviac preto, lebo, ako sme boli spomenuli, ťažko prijímajú mienku iných a ešte ťažšie sa podrobujú ich pokynom a nariadeniam. A veru tuším nikde nie je človek tak odkázaný na cudziu pomoc a nútený všímať si aj cudzích stáročnými skúsenosťami overených zásad, ako vo veciach náboženských. Ľudia, opierajúci sa len o vlastné názory, vidia v nich iba znaky uponížujúceho tútorstva na obmedzovanie osobnej slobody a znemožňovanie každej podnikavosti a čínorodej pribojnosti. Obmedzovanie, ktoré neničí slobodu, ale ju predpokladá. Chce jej dať iba správny smer, viesť jej činnosť a tým umožniť všetkým si-

lám najvyšší výkon. Vlastne vyvoláva tvorivé napätie, ktorým sa umožní, aby kontrastom vyvolaná energia dosiahla potrebného rozpätia a rozmachu.

Podráždene odmietajú akékoľvek vonkajšie prejavy náboženského cítenia, nanútené, vraj, samozvanou inštitúciou (rozumej Cirkvi), ktorá sa natíska medzi Boha a dušu veriaceho. Lebo, vraj, aj krásna šata liturgická aj vonkajšia krása chrámov a ich ozdôb je kľamným a smyselným príznakom, ktorý sa vtiera medzi ducha a predmet jeho duševného uctievania. Odmietajú ich vraj aj preto, lebo tí, čo si nárokovujú úrad sprostredkovateľov, nie vždy majú potrebnú svätosť a chýba im aj patričná bezúhonnosť. Majú to byť výhovorky na vlastné ospravedlnenie, ktorými však súčasne iných obviňujú (duchovenstvo) a do srdc slabých a ľahkoverných vnášajú zmätok, aby ich tak priviedli k duchovnej revnivosti a náboženskej mŕtavravosti. Vlastná skutočná príčina tejto ich zafatosťi, pofažne odmietavého postoja k Cirkvi je však inde.

Pramene.

Chcú si totiž aj vo veciach náboženských počínať spôsobmi zodpovedajúcimi ich povahe a sklonom. Zachovať si totiž neodvislosť, dokázať svoju samostatnosť aj vo veciach duševných a predstierať vedeckosť aj v tejto oblasti. Všeobecne uznaných autorov z odboru náboženského, duchovného a asketického málo poznajú, a tí by ani neposlúžili ich zámerom. Nuž odvolávajú sa na iných autorov, tiež vraj svetového mena, ku ktorým majú väčšiu dôveru a mienku tých si osvoja, lenže z nich, vo veciach duchovného života, ani jeden nemôže byť smerodajný, nakoľko nemajú odbornú kvalifikáciu a známky spoľahlivosti. I keď sú to spisovatelia svetového

mena a bystrí pozorovatelia duševných bojov, ktorí psychologickou pohotovosťou načrtávajú vnútorný konflikt svojich hrdinov, to im ešte nedáva kvalifikáciu duševných vodcov.

Naši takzvaní rozumári často sa prezradia pri náboženských debatách, z akých prameňov čerpajú. Raz je to napr. Björnsonove dielo: *Po cestách božích*. V ňom autor, opisujúc duševný stav dvoch bratov, chce nakresliť dogmatickú bigotnosť a s tou spojenú plachosť jedného, ktorého obraznosť je príliš slabá, aby chápal, že každý človek môže mravne klesnúť. V druhom zase stelesňuje dogmu osvieten-ského rozumárstva, ktoré vie ospravedlniť každý, aj úmyselný priestupok a priviesť ho do súladu so svedomím, aj keď je v protiklade s mravnými zásadami. Kladie na obdiv odvážnosť hrdinu, aby ňou zakryl jeho duchovnú a mravnú plochosť. Len bystrý pozorovateľ, majúci pevné mravné a náboženské presvedčenie príde na omyly tak jedného ako druhého. Z povrchnejších, z ľahostajnejších a z vychýlených nejeden sa dá strhnúť na veľkú škodu svojich duševných záujmov.

Inokedy zas Sthérov „*Svätý Dvor*“ servíroval dôkazy. Hoci v ňom už ľahšie spozorovať nezastierané oslavovanie odboja proti cirkevnej autorite a postoj odmietavý k sviatostiam. Podľa Sthéra aj také osoby požívajú mimoriadnej božej priazne, ba privlastňuje sa im ešte aj moc konať zázraky, ktoré sa verejne stavajú proti božím príkazom a z cirkevných predpisov aj verejne robia posmechy. Sotva sa však nájdú medzi triezvo smýšľajúcimi takí, čo by to brali vážne a podľa toho upravovali svoj duchovný život. Iba jedno pripomíname na adresu chovania sa hrdinky, že niet úplne čistého človeka. Dokiaľ však nie je úplne bez škvrny, nemôže byť sám sebe zákonom. Zákon chce oslobodiť človeka, ale

to oslobodenie samo volá po zákone. Čím ozajstnejšie sa stáva niekto slobodným, tým je poníženejší, tým trpezlivejší, tým menej na sebe si zakladá, tým vďačnejšie prijíma poskytnutú mu oporu. Najslobodnejší človek znáša najradšej žezlo zákona a podrobuje sa autorite. Môžeme to tvrdiť aj o hrdinke románu *Svätý dvor*, ktorú nám autor predstavuje ako vzor ideálnej dokonalosti, za ktorú sa jej dostáva od Boha toľko mimoriadnych vyznačení?

(Pokračovanie.)

NAŠE NÁDEJE.

Svätá mládež.

JUC. Ján Koválik.

Zabudli sme na Kristov rozkaz a preto sa hryzieme na smetisku moderného života. Zabudli sme na dokonalosť, ktorou sa máme podobáť svojmu Otcovi v nebesách. Zabudli sme, že nás môže spasíť iba svätosť a že len tá vyvedie ľudstvo z priepasťí neistoty a lži!

Potrebuje pokrokových svätcov, ktorí sa nebudú bičovať, ani odlučovať do samôt, ale čo zaplnia továrne, úrady i ministerstvá. Ako Platon chcel mať na čele štátu filozofov, tak my voláme svätcov, aby viedli spoločnosť! Ale doteraz ich niečo. Preto ich musíme vytvoriť z nás mladých! Preto vykresíme zo seba a zo svojich priateľov modernú a svätú mládež: *budeme mať svätcov na plavárni, svätcov v chatách, na výletoch, v kine, v tanečnej sále, v škole, na univerzite!* Ako? Tak, že v sebe sharmonizujeme všetko božské s ľudským, dušu aj telo, rozum aj vôľu! V oblasti poznania nás povedie *Pravda* a v oblasti činu *Dobro*. Nebudeme polovičatí ani jednostranní; čo nám rozum ukáže ako správne, to

budeme dôsledne chcieť. Uvedieme do súladu teóriu a prax! Ale to predpokladá, že poznáme dokonale svoj cieľ a máme k dispozícii vypestovanú vôľu.

Naším dnešným cieľom je: pokrok, teda zdokonaľovanie, cesta k ideálu, k najvyššej méte kresťanského života, k Bohu! Boh sa stal človekom, aby ľudia vystúpili k Božstvu! Boh nás prijal za svojich synov a dcéry, sme princovia a princezny božie a preto máme podiel na jeho vševedúcnosti a všemohúcnosti; naša veda a technika to dokazuje. Vieme teda, čo je pravda a máme dosť vôle, aby sme chceli výlučne dobro. Nepomôže odvolávať sa na determinizmus a na predestináciu! Sme slobodní a to je najväčšia prirodzená veľkosť človeka! Ináč je právo komédiou, lebo nie sme zodpovední za svoje konanie a pedagogia je smiešna, pretože sa nedá nič zmeniť na človeku. Vyjdeme z prirodzených poznatkov a predpokladov; keď teda môžeme voliť medzi dobrom a zlom a môžeme sa vychovávať, všetko je rozriešené. Štatočná práca je nevyhnutné dobro, to vraví hospodárska veda aj sociológia! Čistota aspoň predmanželská je dobro, o tom svedčí náuka o dedičnosti a lekárstvo. Náboženstvo je nevyhnutnosť, ktorú potvrdí filozofia a skúsenosť! Stachanovci dokazujú, že sa výkon dá stupňovať; lekárske kapacity, že zdržanlivosť je možná; myslitelia, že len náboženstvo prakticky prežívané obrodí spoločnosť!

Na týchto pozitívnych a vedeckých základoch vybudujeme svoju svätosť! Začnime pracovať presne, sústavne a svedomite! Bude-
me štatoční v otázke mravnej, zachovávajúc predpisy spravodlivosti a práva. Pousilujeme sa vyplniť všetky záväzky voči Bohu a ľuďom, s radosťou a láskou! To posledné je podstatné. Treba milovať Boha celým srdcom a pre neho študovať, pracovať a budovať svoj

charakter, cvičiť svoju vôľu, konať skutky milosrdenstva a apoštolovať v okolí! Potom sa stane päťhodinové štúdium modlitbou za našu inteligenciu, rozhovor s priateľom modlitbou za rozšírenie Kristovho kráľovstva, tanec s dievčaťom modlitbou za čistú radosť zo života! Budeme sa z lásky k Bohu špecializovať vo svojom povolani, nezabúdajúc na všeobecné vzdelanie filozofické, rečové a literárne! Pre lásku k Bohu uvidíme v žene svätú studňu života, z ktorej vyviera ľudstvo a v manželstve budeme hľadiť na súlož „ako na modlibu, ktorou prosíme Boha o stvorenie novej duše!“

To je podstatný prvok, ktorý vytvorí moderných svätcov: Prirodzené hodnoty povyšovať láskou na nadprirodzené. *Treba posvätiť prácu, mravnosť, zdravie a urobiť zo všetkého modlitbu!*

Nezáleží na tom, či si dievčatá budú farbiť ústa, vlasy a nechty. Kým je to estetické a prikrášli ich to, nevytýkajme nič! Nezáleží, či chlapci fajčia, alebo nie; ak to neškodí zdraviu, morálke to neškodí! Hlavné je, aby sme všetci boli aristokratmi v ctnostiach a šľachticmi v charaktere! Aby sme mali zdravý rozum, zdravú vôľu a zdravé telo! Vtedy uvidíme v bazéne opálených a krásnych ľudí, plných čistej radosti z vody a slnka. Na plesoch budú elegantní tanečníci rozosmievajúc pôvabné partnerky a ráno pristúpia spolu nepoškvrnení k svätému prijímaniu. V horách, pri lyžovaní, alebo pri výstupe na končiar, stretnete mladých turistov, ktorí sa cítia záväratne šťastní na najvyšších šľátoch a spolu všetci uvažujú o vystupovaní k božskej dokonalosti po príkrych stráňach skúšok a obetí!

Toto nie je nábožný výmysel; sám poznám takých, čo sväte žijú a vytrvalo kráčajú k dokonalosti v každodenných maličkostiach,

dôslednou a uvedomelou prácou, prakticky prežívaným náboženstvom! S božou pomocou je naša vôľa všemohúca a keď máme grandiózny cieľ: vystúpiť k Božstvu, nemôžeme zakrpatieť a vzdať sa! Pôjdeme! Keď stvoríme dvadsať charakterov, len dvadsať katolíckych osobností, tak premeníme a strhneme svet. A preto hodno drhnúť a bojovať so sebou! Aspoň dvaja z tejto generácie nech povzbudzujú naše deti žiarou svojich ctností s výšky oltára! To prízvukujeme ctibažným, že oltár je vyšší ako pomník a prosebná modlitba viac ako slávnostná reč!

Len neosťaf iba pri slovách a nadšení. Preštudovať si ešte dnes základy duchovného života, zušľachtovať vôľu, živiť sa Božím telom, byť dôsledným a vytrvalým! Byť stopercentným a neodchýliť zraky od ideálu! Vyplniť deň až budú praskať obruče dvadsiatichštyroch hodín pod tlakom našej vášnivej vôle! Šesť hodín, telocvik, meditácia, svätá omša, sväté prijímanie a pokračujeme modlitbou práce a zábavy až po večernú únavu! Celý náš život bude tichou svätou omšou, v ktorej sa ako boží synovia obetujeme Otcovi so všetkým, čo prináša čas a roky, aby sme ho raz požívali v ustavičnom Prijímaní večného nazerania!

Hneď teraz začneme krížové faženie za svätosťou! Všetci sme moderní vojaci Ježiša Krista a teraz nastúpime do šikov: s knihou, s lopatou, s footballom a s raketou; v občianskych šatách, v lyžiarskom úbore, v bálovej róbe, v plavkách! Povelom budú slová Evanjelíu, zbraňami činy a pušným prachom láska!

Niečo o poslaní dnešného študenta.

Ján Žabka.

Dnešný študent bol svedkom nevšedných zjavov. V tóni strašnej kataklizmy zažil saľanskú zvrhlosť človeka — beštie, človeka bez morálky a mravnej zodpovednosti. Naše dni videly masové hroby počnúc Katynou, videly Dachau v rôznych vydaniach až po paletne zariadené plynové komory, videly stíhanie nevinných a osobnú bezpečnosť v nemožnom stave. Boli sme svedkami oddávnej tragiky človeka — vynálezcu, ktorého objavy podchytili a zneužije podlejšia čiastka ľudskej osobnosti. Jednostranný vývoj techniky, bez ohľadu na zásady etiky nás priviedol do závozu. Čo malo slúžiť na rozvoj kultúry a dobro spoločnosti, vraždilo. Kto vie, či v budúcnosti nebude atomová bomba číslom 1. v dlhej sérii zneužitých nepredstaviteľných vynálezov postavených na zásade rozbitia atomu a uvoľnenia obrovskej energie.

Slovenský študent bolestne prežívajúci chorobnú jednostrannosť dneška, hľadá orientáciu a východisko z tohto zmätku. Skúma diagnózu. Konštatuje rýchlym tempom vzrastajúcu diferencovanosť vedy. Plody ľudského ducha sa množia. Technika napreduje. Všetka snaživosť sa ubera jedným smerom, bez ohľadu na celok. Stráca sa súvis s celkom, ktorý tak krásne charakterizoval dávnejšieho človeka.

Svet nástojčivo cíti potrebu silných, syntetických osobností, charakterov, ktorí budú doma vo svojom odbore, ale pre iných majú viac ako len cynický úšľabok. Žiada sa kladný postoj intelektuála ku všetkým oblastiam ducha. Či ide o politiku, techniku, vedu, kultúru a náboženstvo. Na jednostrannú negáciu

vecnej skutočnosti ľudstvo v dejinách draho platilo.

Záchranu, podľa zdania, načím čakať od mladých. Sú nadšení a pribojného rigorizmu. Rozumovosť a rozvaha sa dostavia samy. Idealizmus mladých rodi márnotrápnikov. A svet žije z márnotrápných altruistov, hoci si to ani neuvedomuje. Vypočítaví oportunisti, leňochovia ducha, chudokrvní egoisti, svetonáhľadoví darebáci a ideove bezfarební zapadnú prachom nevšímavosti. V dejinách budú najvyšš ako bezfarebná masa. I tí, ktorých *raison d'être* je v zápornom postoji ku objektívnej skutočnosti, zaniknú. Tu už vonkoncom neplatí darwinistický princíp o životnom boji. Lebo pravda ostane pravdou aj bez cenzorov. Svetonáhľadový relativizmus je zvodný, ale umiera na krátkozrakosť.

Ide teda o vytváranie syntetickej osobnosti. Toť náš prvotný cieľ. Osobnosť táto musí byť na výške doby, ba musí ju predstihovať, aby sa zmohla na udávanie tónu. Ube-raf sa smerom ku Pravde, Dobru a Krásnu. Mladí musia vniesť do sveta súlad. A konkrétne, keď ide o slovenského študenta, vyrastajúceho z osvedčených tradícií katolicizmu, musí vniesť súlad príkladom života medzi vieru a vedu, medzi Cirkev a štát, medzi spoločenské vrstvy. Vlastne len odstrániť fiktívny nesúlad, lebo o opravdovom nesúlade nemôže byť reči. Zdanlivé protirečenie pochádza z falošného výkladu javov, alebo z filozofických a psychologicky ľahko pochopiteľných zaujatostí. Treba teda odstrániť neblahú determináciu na skreslené pochopovanie reality.

O opravdivej osobnosti môžeme hovoriť len vtedy, keď vyrastá zo svetonáhľadu. Slovenský študent sa nemusí obzerať na cudzie polia, nesmie stratiť a zaprieť seba. Ideove v podstatných črtách je už dávno zakorenený,

ale musí sa dotvárať. Neúnavným štúdiom. Dnešný študent, ktorý je predmetom mnohého experimentovania, musí tým väčšou usilovnosťou študovať pramene, dôvody a ciele vlastného jestvovania. Pozerá po cudzom len pre vlastné obohatenie, ale nie pre zapredanie svojej slovenskosti, ktorá je eminente katolíckeho razenia. A musí sa vzdelávať v celistvosti. Osobnosť sa nevytvára len intelektuálnou zručnosťou a pohotovosťou. I vôľový prvok našim konštruktívne zapojiť do rozvíjania osobnosti. Ide o etické zformovanie jednotlivca a dôsledne o intenzívnu kristianizáciu verejného poriadku. Je pravda, že to všetko u človeka súvisí a vzájomne sa ovplyvňuje, ale treba dnes obrátiť prvoradý záujem na etické stvárňovanie seba. Veď ide o kresťanstvo jasnú radosť z činu a nie o vyžitú zmlátnenosť a precitlivelú znechutenosť. A táto požiadavka je možná iba vtedy, keď jasne zrieme dôvod a cieľ konania. Nechcime žiť náhodilo, so dňa na deň.

Presvedčenie teda musí predchádzať naše činy a nesmie vznikáť ovplyvnené nimi. Výstižne to vyjadril Paul Bourget: Kto nerobí to, čo verí, ten o krátky čas bude veriť to, čo robí. Teda čin, t. j. život bude potom usmerňovať jeho svetonáhľad. Vtedy už duch padol zotročený hmotou. Dôstojnosť človeka padá na zvieraciu úroveň: A nám ide o *víťazstvo ducha, ktorý udáva smer nášmu životu, čím sa človek podstatne líši od ostatných biologických bytostí*. V tomto smysle slávi slovenský študent aj dni povelkonočnej radosti. Lebo dnes triumfuje duch nad hmotou a to večným, neodškriepiteľným víťazstvom.

Svätá Mária - Božia Matka.

Bernardín Sienský: Nie je v ľudskej moci, drahí bratia, kým človek žije v tomto smrteľnom tele, nadostač a úplne vychváliť slávnú Pannu, **Matku Božiu**, pretože ona vyniká nad ľudskú reč a prevyšuje aj rozum. Ktorý smrteľník bez božieho osvietenia by chcel vysloviť o jedinečnej Rodičke Boha a človeka niečo skromného, alebo veľkého a nebál by sa poškvrnenými ústami pomenovať tú, ktorú Otec milosrdenstva a večný Boh naveky predurčil za najčistejšiu Pannu, ktorú si Syn vyvolil za Matku a Duch Svätý pripravil za stredisko novej milosti? Akými chvátami môže otrok-človek vynášať Kráľovnú anjelov? Aké zvelebovanie môže ukázať úzkostlivý smrteľník a čím posluží tej, ktorú poslúchajú a ochotne jej slúžia nebesá? Aký ľudský potlesk oslávi Ctihodnú, ktorú na nebi bez prestania uctiejavú šiky blažených duchov?

(De ss. *Nomine Mariae.*)

Peter Damiánsky: Čo je veľkolepejšie ako Panna Mária, ktorá mala v svojom tajomnom živote najvyššie Božstvo. Pozri na serafo, povznies sa k hodnosti jeho vyššej prirodzenosti a uvidíš, že hoci je veľký, jednako je menší ako Panna, lebo toto Veľdielo prevyšuje len sám Tvorca.

Svätý Tomáš: Nijakému stvoreniu, ani človekovi, ani anjelovi sa nedostalo toho, aby bol otcom a matkou Boha; stať sa matkou Boha — nielen človeka — to bola výsada zvláštnej milosti. Preto sa hovorí v Apokalypse (12, 1): **Žena odliata slnkom**... — totiž ako by bola celá preplnená božskosťou.

(In cap. I. Matth.)

Bernardín Sienský: Bolo a je zázrakom zázrakov, že žena počala a porodila Boha. Lebo bolo treba pozdvihnúť mnohými dokonalosťami a milosťami ženu na akúsi božskú rovnosť, ku ktorej sa tvor nikdy nedostal.

Svätý Tomáš: Kristovo človečenstvo pre spojenie s Bohom, stvorená blaženosť preto, že je požívaním Boha a Blahoslavená Panna preto, že je Matka Božia, čerpajúca svoju nekonečnú dobrotu z nekonečného dobra, ktorým je Boh. A s tohto hľadiska nemôže byť nič lepšieho, tak ako nemôže byť nič lepšieho ako je Boh.

Svätý Bonaventúra: Pánova Matka je matkou i Pannou, teda najvhodnejšou Matkou. Je

Matkou, ktorá takému Synovi najviac prislúchala. Je Matkou, akej slúšal taký Syn. Boh nemohol urobiť väčšiu, ako bola ona. Väčší svet Boh mohol stvoriť, mohol vytvoriť i väčšie nebesá, no väčšiu Matku ako Matku Boha nemohol stvoriť. Preto hovorí Bernard: Bohu nemohla byť vhodnejšou iná matka ako Panna, ani Panne iný Syn ako Boh, lebo nemohol sa narodiť ani väčší medzi synmi, ani medzi matkami väčšia matka.

(Speculum B. V.)

ŽIVOT.

Problém mladosti.

Ten problém vo filozofii mal by sa zúžiť na otázku tzv. biologického alebo fyziologického času. Je to náš vnútorný čas, v ktorom organizmus prežíva svoje procesy. Je veľmi odlišný od fyzického času, ktorý sa meria hodinami a pohybom nebeských telies. Fyzický čas je vždy ten istý. Nemení sa. Môžeme povedať, že je to objektívny čas.

Biologický čas je čas subjektívny a skoro nikdy sa neshoduje s časom fyzickým. V mladom veku biologický čas je veľmi dlhý. To preto, lebo organizmus vtedy vo svojom vnútornom vzraste prežíva úžasne veľa dejov. Náš život je vtedy preplnený bohatými udalosťami. Tieto momenty zachycuje biologický čas a máme potom vedomie, že sme žili príliš dlho. V dospelom veku tento búrlivý život sa vyrovnáva. Organizmus sa pozvoľna utišuje a prežíva menej zmien. V starobe už je len veľmi málo dejov. Preto dospelému človekovi rok už rýchlejšie ubehne ako dieťaťu. A starý človek je na tom najhoršie. Jemu jeden rok zdá sa už byť aj desaťkrát kratší ako malému dieťaťu.

Mladosť spočíva vlastne v tom, že prežívame život nabitý udalosťami a činnosťou. Staroba už nemá tej výsady. Preto by bolo treba aj starého človeka zamestnať a zapojiť ho do tvorivej práce. Lebo nečinnosť človeka zabíja a urýchľuje jeho smrť. Preto penzisti skoro umierajú, lebo z činného života náhle prejdú do nečinnosti. Organizmus navyknutý na prácu pri trvalom odpočinku zastaví svoju biologickú činnosť a človek potom umiera. Práve preto každý starý človek by sa mal niečím zaoberať. Vonkajšia práca by potom vyrovnávala aj duševný život a taký človek by sa cítil oveľa lepšie, ako ten, čo od rána do večera si vyseďa v lenoške.

Keď pre starobu je potrebná činnosť, tým viac to

plati o mladoti. Mladosť prežitá v nečinnosti je zabitá mladosť. Človek, ktorý by si takto predstavoval mladosť, bol by skoro mladým starcom. Už táto pohútka by nás mala hnať do predu. Treba sa nám prebijať životom. Náš organizmus Boh tak vystrojil, že on tuhne a tvrdne, keď zápasí. V zime sa prispôbuje a tiež aj v horúčosti. Stratu energie v jednom smere nahradí si inde. Poranený pomáha si sám svojou regeneračnou silou. A preto je isté, že mladosť je vtedy najkrajšou mladosťou, keď je činná. Činnosť nás nezodiera, ale udržuje v sviežosti. Ona rozhoduje o našej mladosti a nie matričné záznamy.

Nesnívajme preto o elixíru života, ani o predĺžení ľudského veku do nekonečna. Starobu predlžovať nemá smyslu, veď starý človek je na farchu seba aj tým, s ktorými žije. Ide len o to: udržať si čím dlhšie mladý vek. Ten si udržíme len heslom starých: *ora et labora*.

Dr. E. Stach.

Matka Božia v slovenskej katolíckej poézii.

V Novej práci vychádzaly na pokračovanie články M. Hájkovej: Mariánske motívy v slovenskej literatúre. Pozorne sme sledovali túto prácu. A doista nie s menšou pozornosťou čítali ju slovenskí spisovatelia bez ohľadu na to, či ich tvorba zasahuje bezprostredne do náboženských oblastí alebo ľuďti problémy celkom profánne. Boli sme prekvapení pri čítaní tejto štúdie, ktorá nám po prvý raz priniesla v súbornom spracovaní dávno čakany námet, no najmä preto, lebo nám prezrádza otvorene nezakrývanú úctu k Rodičke Božej folklórnych spisovateľov u nás, ktorí sú iného vyznania ako katolíckeho. Je to len potešiteľné pre nás, ktorým preblahoslavená Panna, jej zákroky a spoluúčast na vykupiteľskom diele („spolu vykupiteľka“), jej zásahy a zástoj v posväcujúcom diele duší („Prostrednica všetkých milostí“), jej sláva a neporovnateľná kráska („Nepoškvrnená“), ako aj podiel v spravovaní sveta a dejín („Kráľovná vesmíru“) — je predmetom neprestajnej chvály, vďaky a dôverného prosenia. Už sa pomýšľalo na vydanie celej mariánskej poézie u nás v jednom sväzku a zaiste aj k tomu príde. Iné národy už dávno niečo takého majú. No musíme so žiaľom konštatovať, že aj pri mnohých prednostiach, ktoré práca M. Hájkovej má, veľmi skúpo sa tam hodnotí eminentne katolícka poézia u nás, a jej prebohaté motívy mariánske vyzdvihujú sa tam veľmi skromne, aj to ešte s chybami. Z katolíckych básnikov takého zvuku, ako napr. Hlbina a Haranta, cituje sa tam päť naj-

menej výstižných slóh. Čakalo by sa, že všetko katolícke budú v prvom rade u nás vynášať a zhodnocovať katolíci sami a že to budú robiť s úctou, aká sa k tomu žiada. Nám veľmi na tom záleží. Máme pred sebou pole práce v tomto odbore. O tom, či jestvuje zvláštna kresťanská literatúra u nás aj na poli beletrie, debatovať netreba. V samom Francúzsku vyriešil problém slávny H. Bremond, keď vydal rukoväť: *La littérature catholique en France*. Keďže je bezo sporu, že u nás máme niekoľko kníh z krásnej spisby celkom katolíckeho vnuknutia, čakali sme v práci M. Hájkovej bohatší výber z nich. Keď sa mohla pozastaviť nad menami, ktoré k Matke Božej vo svojich dielach vyjadřili svoj vzťah len z príležitostnej nevyhnutnosti, istotne mala venovať pozornosť aj tým spisovateľom, ktorí sa obracali k Nej z vlastných potrieb svojej duše. Zo starších je to Dhomír Pořský a Kovalík Ustlínský, z mladších oveľa viac. Zo spomínaných už básnikov vôbec nie je zjavné, že by sa boli dajak vrúcnejšie zapodievali Pannou Máriou vo svojom diele, kým napr. u Hilbinu nájdeme celú marológiu básnicky prežitú a v poézii zvečnelú a u Harantu zas zachytený je čas, volajúci úpenlivo k Nej o pomoc. Nech si len povšimnú čtení naši čitatelia u Hilbinu v jeho „*Belasých výškach*“ básne k Sedembolestnej, k Panne Márii Višňovskej a Lurdskej (str. 29, 30, 31, 32, 80, 81) v „*Ceste do raja*“ verš: Rosa mystica (22), inde zmienky, ktoré autorka u iných spisovateľov tak horlivo vyzdvihuje, (str. 27, 37, 56), v „*Harmonike*“ (10, 19, 21, 57, 62, 64), v Harantovej „*Zemi požehnanej*“ básne: Mariatál (44) a Všemohúcnosť prosíaca (47), inde zmienky (9, 12), v „*Klentoch*“ básne na str. 13, 14, 15, zmienky na str. 26, 42, 57, 59, 62 a najmä báseň Matka nad zemou (77) — a vtedy usúdia, že títo dvaja píšú dôstojne ako kňazi pravú poéziu mariánsku. R.

Strhujúci čin.

„Priznám sa, nič ma tak nevzpruží, do takej miery neprenikne, nič ma tak nevie uchvátiť a do úžasu priviesť, ako svätá omša, tak, ako sa u nás slúžieva. Co by som aj večne bol prítomný na svätej omši, nijako by ma to neunavilo.

Svätá obeta je ďaleko od púheho soslupenia slov — naopak, javí sa nám ako významný čin, ba najvznešenejší úkon, aký kedy videl svet. Nie je iba vzývaním, ba — ak smiem použiť výrazu — viacej privolaním Večného. Ten, pred ktorým anjeli sa klaňajú a diabli trasú, objaví sa v skutočnosti na oltári — Telo a Krv. Teda tento úžasný skutok je cieľom a tak isto

aj vysvetlením každej jednotlivjej čiastky tejto slávnosti. Slová sa upotrebuávajú len ako prostriedok, nie ako cieľ; nie sú bezduché prednesy k trónu milosti, pokladajú sa za nástroje toho, čo je ďaleko vyššie — totiž premenenia a obety. V náhlosti sa nesú ďalej, sta by netrpezlivo čakaly na splnenie svojho poslania. Chytrý sa poberajú mimo nás, celok sa vysloví rýchlo, lebo všetky prednesy sú iba čiastkou jedného celostného úkonu. Chytrý sa prednášajú, veď sú úžasné slová obety, dielo privznesené, aby sa spomalilo. Prípomína nám slová, vyrieknuté pri jej ustanovení: „Čo robíš, rob chytrý.“ Chytrý kmitajú vo vzduchu, lebo Pán Ježiš ich sprevádza tak, keď ako Vtelené Slovo sa prechádzal pozdĺž jazera, rýchlo povolávajúc tu jedného, tu druhého učeníka. Rýchly je ich prednes, lebo ako blesk mihne cez oblohu, tak sa uskutoční príchod Syna Človeka. Náhlo sa vyslovujú, pripomínajúc nám slová Mojžiša, keď sa mu Boh priblížil v mraku, dovolaávajúceho sa „Pána, Boha Vladára, milosrdného a milostivého, až veľmi trpezlivého, oplývajúceho v добрôte a pravde.“ Napodobňujú Mojžiša na hore, tak isto sa „ponáhľame skloniť hlavy k zemi a kláňať sa mu.“ Všetci teda, roztrúsení po celom svete, každý na svojom mieste, starostlivo sa pripravujeme na okamih ohromujúceho Príchodu, „čakajúc na pohyb vody“. Každý podľa svojich schopností, podľa rytmu svojho srdca, podľa svojich potrieb, so svojimi vnuknutiami, s vlastným úmyslom, užívajúc nám milé modlitby. Rôzni ale sjednotení, bedlivo pozorujeme dej a jeho postup, spojujeme sa pri jeho dovŕšení. Nepriklinovaní bolestne a beznádejne iba k forme modlitby, od samého začiatku až do konca, účastníci sa pripodobňujú koncertu, kde každý nástroj, hoc rôzny, jednako prispieva k lúbeznej harmónii celku. V tom duchu spoluúčinkujeme s božím sluhom, podporujeme ho, ale pritom sme vedení jeho rukou. Nájdeš tam milucké deti, starcov, obyčajných robotníkov, bohoslovcov, kňazov, pripravujúcich sa na obetu a za služobníkov oltára, ďakujúcich za božiu láskavosť. Nechýbajú ani panenske devy ako aj skrúsení kajúcnici. Z duše toľkých účastníkov sa vznáša jedna eucharistická hymna a tento veľký Čin je jej dovŕšením a cieľom.

Pýtaš sa ma, či toto všetko nie je púhou formalitou, nerozumnou službou? — Vznesená, naozaj obdivuhodná dráma! O Sapientia, fortiter suaviterque disponens omnia, O Adonai, O Clavis David et Expectatio gentium, veni ad salvandum nos, Domine Deus noster.

Kard. Newman (Loss and Gain.)

(Pokračovanie.)

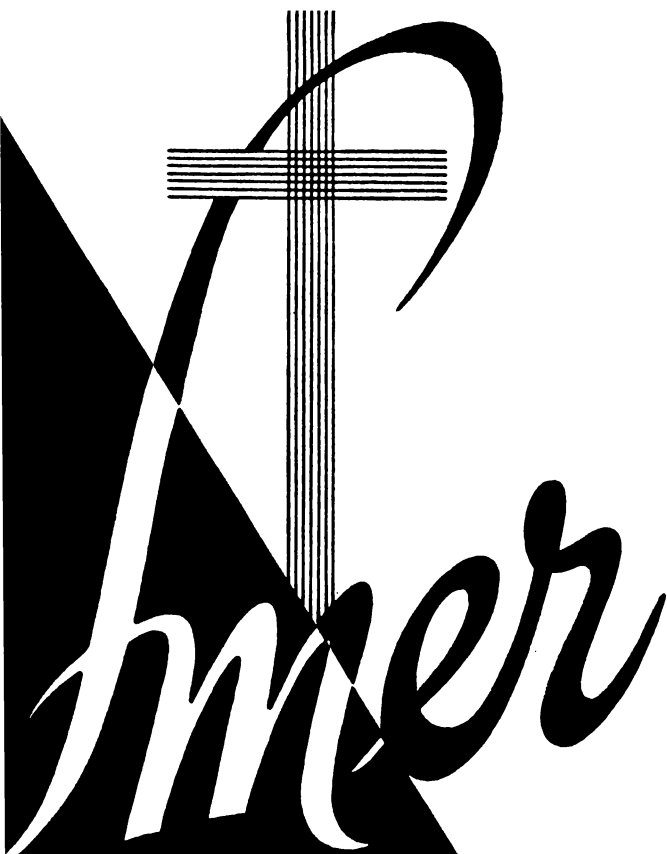
RÍMSKY MISAL. Preložil a poznámkami opatril Dr. Antonín Stříž. Vydalo nakladatelstvo Vyšehrad v Prahe 1945. Niet pochybnosti o tom, že tento preklad v českej náboženskej spisbe je najvzácnejšou a najdôležitejšou novinkou. Vonkajšia úprava na dnešné pomery je vyhovujúca. Prekladateľ vynechal niekoľko latinských textov a obmedzuje sa iba na český predklad. Úsudky o tom sú všelijaké. Ak hľadáme na vec prakticky, nuž preklad potrebujú vo väčšine iba tí, čo nevedia po latincky, preto mohli vypadnúť všetky latinské texty. Kým budeme mať slovenský preklad rímskeho misálu, veľké služby nám vykoná preklad český. -er.

MARIA GAVORNIKOVA: *Zápisky 1936*. Vydalo Nakladatelstvo Teodor Mesík, Modrá 1945. Str. 131; broš. 66 Kčs, viaz. 99 Kčs. Živá reakcia na mnohé udalosti slovenského života, ktoré spisovateľka hodnotí duchovne a posudzuje s hľadiska dobra celoslovenského. -er.

Dr. BEDŘICH AUGUSTIN. *Mravouka pre III. triedu stredných škôl*. Vydalo Nakladatelstvo Vyšehrad v Prahe 1945. Str. 120; broš. 26 Kčs. Učebnica naozaj praktická, mohla by vari slúžiť ako vzor pri zostavovaní slovenských učebníc mravouky, na ktoré netrpezlivo čakáme. -er.

JUDr. FRANTIŠEK KOP: *Založení university Karlovy v Praze*. Vydalo Nakladatelstvo Atlas v Prahe II, Příkopy 12. Str. 60, cena 65 Kčs. Historická štúdia o vzniku prvej stredoeurópskej univerzity v Prahe.

V nakladateľstve Václav Peter v Prahe vyšlo: VÁCLAV JÍRU: *Šesté jaro*. Str. 237; broš. 99 Kčs. Úžasné chvíle z českého života v posledných šiestich rokoch. — FRANTIŠEK KOVARNA: *Listy mrtvemu příteli*. Str. 147; broš. 52 Kčs. Psychologická štúdia o probléme češstva a nemectva, slovanstva a germánstva. — JOZEF KADLEC: *Zdi nářku. Elegie*. Str. 36; broš. 25 Kčs. — JOZEF HIRŠAL: *Matky. Báseň*. Str. 36; broš. 33 Kčs. — ZIKMUND SKYBA: *Země. Báseň*. Str. 65; broš. 30 Kxs. — ZPĚVY nové Francie. Str. 65; broš. 40 Kčs. — V edícii „Svázky“ vyšlo: EMIL ŠOBOTA: *Bodry byrokrat o svých zkušenostech*. Str. 35; broš. 7 Kxs. — FRANTIŠEK PRAŽAK: *Výzkum českého dítěte*. Str. 32; broš. 7 Kčs. — Ku knihám tohoto nakladateľstva poznamenávame, že nie je vo všetkých rešpektovaný mravný cit, najmä keď ide o kresby.

ČASOPIS PRO DUCHOVNÝ ŽIVOT

**ROČNÍK VI.
1946.**

ČÍSLO

6

REVUE SMER.

Redaktor: Prof. Dr. INOCENT MÜLLER, OP.
Redakcia a administrácia: KOŠICE, Mäsiarska ul. 6.

Časopis vychádza prvého každého mesiaca okrem prázdnín.
Z ôviera čísla do 5. v mesiaci.

PREDPLATNÉ na rok 80,- Kčs; bohoslovci a študenti 40,- Kčs.

Číslo šeku REVUE SMER: 6181.

OBSAH:

CESTY.	Strana:
Dr. Inocent Müller, OP. :	
Pýcha života	241.
Viliam Hoľka :	
Kristus, žijúci v nás	245.
Ján Haranta :	
Myšlienky pri odchádzajúcom Pánovi	249.
Dr. Andrej Poš :	
Sjednotenie všetkých kresťanov bolo by nesmier- nym požehnaním pre celé ľudstvo	252.
Dr. Marcel Barát :	
Za slobodu slova božieho	262.
Lothar Schreyer :	
Prečo milujem prírodu ?	268.
Dr. Jozef Eberle :	
Eucharistia — humanitatis vita	275.
NAŠE NÁDEJE.	
Dr. Milan Chladný Hanoš :	
O zatatých pástach cisárových a o jasote chu- dáčika božieho	281.
DO VÝŠAV.	284.
ŽIVOT.	286.
LITERATÚRA.	287.

Pýcha života.¹⁾

Dr. Inocent Müller, OP.

V dennom živote zvykli sme hovoriť, že pýcha je príčinou všetkých hriechov, že je koreňom všetkých hriechov. Čo je vlastne pýcha? Svätý Tomáš vraví, že je to *nezriadená žiadosť po vlastnom vyníkaní*. Pyšný človek hľadá na seba ako nejakého boha a ako taký chce vyniknúť buď ako osoba, alebo vo svojich činoch. No najmä ako osoba; okolo seba a na seba sústreďuje všetko, chce byť strediskom pozornosti a takto úcty. Pyšný človek teda zabúda, že Boh je náš začiatok aj koniec, že k nemu má smerovať každá naša myšlienka, každý náš čin. Uvoľňuje sa od tejto povinnosti, stáva sa sebestačným, autonómym, a to nielen voči Bohu, lež aj voči tým, čo tu na svete Boha zastupujú. Preto pyšní ľudia sú zvyčajne neposlušní.

Pyšný sa vynáša nad seba, nad svoje sily a schopnosti, ktoré dostal od Pána Boha; preto súčasne pohŕda aj Bohom, lebo človek má sa vo všetkom podrobiť Bohu, jeho zákonom. Nuž kto takto pohŕda Bohom, prehrešuje sa proti láske voči Bohu, ktorého máme milovať, čiže podrobovať sa mu vo všetkom. Ak by niekto výslovne pohŕdal Bohom, teda odoprel podrobiť sa mu len preto, aby vari jeho pýcha neutrpla, ťažko by zhrešil.

Mravovedci naznačujú spôsob, akým sa prejavuje pýcha. Pôvodne, ak si niekto myslí, že všetko, čo má, má od seba a nie od Pána

¹ *Suma teol.* I-II, ot. 84, čl. 2 a 4; II-II, ot. 162, 130, 131, 132; *De malo*, q. 8 a 9.

Boha, alebo aspoň tak koná, ako by mal všetko od seba. Ďalej, hoci uznáva, že to dostal od Pána Boha, ale pre vlastné zásluhy. Alebo ak si privlastňuje nejaké vlastnosti, výsady, ktoré vôbec nemá. A napokon, ak už niečím vyniká nad ostatných, začne nimi pohŕdať, ponizuje iných, aby sám vynikol.

Z takejto pýchy pochádzajú potom mnohé iné neresti. Stredovekí učitelia vraveli, že sú to jej „dcéry“. Aj svätý Tomáš vraví, že neresti, ktoré samy od seba sú zariadené k cieľu nejakej hlavnej neresti, menujú sa jej dcérami. Nuž aj pýcha môže sa pochváliť svojimi dcérami: Je to *opovážlivosť, ctižiadosť a márna sláva*. Opovážlivý človek podniká také veci, ktoré prevyšujú jeho telesné alebo duševné schopnosti, podniká niečo neprimerané svojím silám. A to zasa len preto, aby vynikol nad ostatných. Človek ctižiadostivý nezriadeným spôsobom túži po cti. Hlboko to vystihuje Angielsky Učiteľ: „Česť prináša úctu, ktorá sa niekomu vzdáva preto, že vyniká. Nuž a tu načím hľadieť na dve veci. A to ponajprv, že to, v čom vyniká, nemá od seba, ale je v ňom ako čosi božské. A preto z toho nepatrí česť ponajprv jemu, lež Bohu. Po druhé treba uvážiť, že to, v čom človek vyniká, Boh dáva človeku, aby bol iným užitočný. Nuž potiaľ má sa ľúbiť človeku svedectvo o svojom vyníkaní, pokiaľ sa mu tým pripravuje cesta k tomu, aby iným bol užitočný. A trojako nastáva nezriadenosť v žiadaní cti. Ponajprv, ak niekto žiada svedectvo o vyníkaní, ktoré nemá. Ďalej, ak žiada česť, a nevzťahuje ju na Boha. A napokon, ak lipne na samej cti a nevzťahuje česť na prospech iných.“

Márna sláva je nezriadená túžba po oslavovaní, po vyvyšovaní. Ak napríklad niekto hľadá slávu vo veciach pomíjajúcich a vrtkavých, pracuje a potí sa, aby bol povedzme

poslancom. Alebo ak chce, aby ho pochválil človek, ktorého úsudok je neistý, neodborný. Stáva sa dosť často, že ľudia z márnej slávy dávajú sa oslavovať ľuďmi mravne aj duševne nižšími, pochvalné slovičko z ich strany ich úžasne teší. Alebo ak túži po sláve a nevzťahuje ju k primeranému cieľu, povedzme na česť božiu alebo na spasenie blížneho.

Teda cieľ márnej slávy je odkrytie osobných hodnôt, aby boli pochválené. A to sa stáva podľa svätého Tomáša dvojako: „*Slovami*, a to je *chvastúnstvo*, alebo *skutkami*. Ak sú skutky pravdivé a zaujímavé, potom je to *novotárska opovážlivosť*, čo ľudia veľmi radi obdivujú. Ak sú to skutky nepravdivé, tak je to *pokrytectvo*. Alebo stáva sa to aj nepriamo, ak niekto ukazuje, že nie je menší, nižší, ako ten druhý. A tak vzhľadom k rozumu je to *zatvrdilosť*, ak niekto sa pridŕžiava svojej mienky za každú cenu a nepripustí mienku lepšiu. A vzhľadom k vôli je to *nesvornosť*, keď zasa niekto nechce ustúpiť od svojej vôle. Ak sa to prejavuje v reči, bývajú z toho *hádky*, pri ktorých jeden na druhého vykrikuje. Ak sa to prejavuje v činoch, je to *neposlušnosť*, keď poddaný odoprie vykonať rozkaz predstaveného.“

Z toho je jasné, že pýcha je veľkou prekážkou božieho života v duši, lebo pýcha práve chce uniknúť božiemu vplyvu. Preto „*Boh sa pyšným protiví*“ a len pokorným dáva milosť.

Pyšný človek v hĺbinách duše musí poznať, že všetko dostal od Pána Boha a všetko mu musí raz vrátiť. Teraz je iba hospodárom na božom majetku. Nech sa dôkladne zamyslí nad výrokom svätého Pavla: „*ČO MÁŠ, ČO BY SI NEBOL DOSTAL? A KEDŽE SI DOSTAL, ČO SA CHVASTÁŠ, AKO BY SI NEBOL*

DOSTAL?"" Preto apoštol národov dodáva, že všetky naše skutky majú smerovať na česť a slávu božiu: „Či teda jete a či pijete, a či čokoľvek iného činíte, všetko na slávu božiu činite.“² A aby naše skutky mali nadprirodzenú hodnotu, vykonávajme ich vždy v spojení s Pánom Ježišom: „Všetko, čo činíte slovom alebo skutkom, všetko činite v mene Pána Ježiša Krista s poďakovaním Bohu a Otcovi skrze neho.“⁴

Čo je človek, na túto otázku najlepšiu odpoveď dá iba ticho cintorína. Je isté, že človek od prirodzenosti rád sa sám akosi vyhľadáva, a práve preto často si musí pripomínať, že prach je a na prach sa premení. Sme nič, lebo nie sme od seba, sme nieč, lebo nie sme svoji; či chceme, či nechceme, sme božím imaním ustavične. Preto nemáme byť na čo pyšní. Naše prirodzené aj nadprirodzené vlohy a dary patria Kráľovi vekov, preto budme jeho vernými služobníkmi.

A napokon pyšný človek musí si tiež uvedomiť, že žiadostivosť, ktorá v nás blčí, nás takrečeno ženie do hriechu. Keď sa nedopúšťame hriechov je to len z božej milosti, vraví svätý Augustín. Nuž v prirodzenom aj nadprirodzenom živote pohybujeme sa na výslni božích darov, preto budme za ne Pánu Bohu povďační a stávajme sa ich hodní.

² 1 Kor. 4, 7.

³ 1 Kor. 10, 31.

⁴ Kolos. 3, 17.

Kristus, žijúci v nás.

Viliam Hofka.

9. Budovanie tela Kristovho.

Kristus ustanovil sviatosti, aby pomocou nich udeľoval jednotlivcom milosť, ktorú pre všetkých nadobudol smrťou na kríži. Sviatosťami teda Kristus pokračuje vo svojom vykupiteľskom diele, nimi buduje svoje mystické telo, aby rástlo a vzťahalo sa v celku aj v nás jednotlivcoch, kým nedospejeme v muža dokonalého a nedovršíme mieru veku plnosti Kristovej.¹

Štruktúrne sme pre túto dospelosť v Kristu usposobení vlastne už po prijatí sviatosti birmovania. No štruktúra, kostra, nie je ešte telo, a telo nie je človek. Dať náplň tajomnému Kristovmu telu, oživiť ho vlastným životom Kristovým, je povolená ďalšia sviatosť: *Sviatosť Oltárna*. Ako kresť je sviatosťou zrodu a birmovanie sviatosťou dospelosti v Kristu, tak Eucharistia je sviatosť, ktorou sa vlieva, udržuje a rozhojňuje Kristov život v nás. Nou sa kresťom začaté spojenie medzi nami a Kristom dokonáva. Nielen duša, ale aj telo naše pri svätom prijímaní dostáva sa do najužšieho styku s Kristom, aký je tu na zemi len možný. Sme s ním „jedného tela a jednej krvi.“ Celí, telom i dušou patríme Kristovi, súc s ním spojení sväzkom tela a krvi, života a *Ducha*. Áno, Duch Kristov vane aj naším telom a našimi údami. Ako u Krista, aj u nás je tento sladký Host doma. „Neviete, že ste chrámom božím a Duch Boží prebýva vo vás?“² Pri svätom prijímaní s krvou Kristovou pijeme z jeho Srdca i Ducha jeho.

¹ Porov. Ef. 4, 13.

² 1 Kor. 3, 16.

Communio, sjednotenie s Kristom má však za konečný cieľ prvú božskú Osobu, Otca. Na neho bol zacielený celý život Kristov, k nemu chce priviesť aj nás. „*Pritiahnem vás k sebe aby ste boli tam, kde som ja... Ja som v Otcovi svojom.*“³ Stať sa Hlavou ľudstva, pričleniť ho k sebe a so sebou ho doviesť do náručia Otcovho — taký je smysel vteľnia Božieho Slova a jeho prebývania medzi nami.“ *Keď však všetko bude v jeho podruží, potom i sám Syn bude podrobený tomu, ktorý si všetko podmanil, aby Boh bol všetko vo všetkých.*“⁴ Svätoslá, najmä však Eucharistia, majú tento veľkolepý boží plán behom stáročí uskutočňovať.

Dalšie dve sviatosti, pokánie a posledné pomazanie, sú rázu medicínálneho. Majú totiž vyliečiť a napraviť to, čo bol v človekovi, krsťom pre Krista zrodenom a birmovaním zdokonalenom, pokazil a zničil hriech. Prvá, pokánie, je doplnkom krstu; druhá zas, posledné pomazanie, doplná birmovanie a dakedy aj pokánie. Môžeme teda o pokáni povedať, že je ako by druhý krst, keďže obmýva dušu človeka od hriechov a vlieva do nej stratený život Kristov. Pravda, nový charakter už do duše nevŕtáča, ako sa to stáva pri krste. Všet to ani nie je potrebné. Hriechom síce vysychá miazga božského života v mystickej ratolesti-duši, no pri krste utvorené organické, bytostné spojenie s božským Viničom-Kristom trvá ďalej a čaká len na odstránenie prekážky, hriechu. Preto účinok tejto sviatosti je viazaný na osobné rozvrstvenie kajúcnika, na jeho zrieknutie sa diabla, jeho skutkov a jeho pýchy a na prímknutie sa ku Kristovi vierou, oživenou láskou, ktorá sa zas prejavuje v pl-

³ Ján 14, 3 a 20.

⁴ 1 Kor. 15, 28.

není božej vůle, stelesnenej v prikázaniach. Od tohoto rozvrhnutia závisí jej účinnosť pomocných milostí, ktoré sprostredkuje sviatosť pokánia v miere nemalej.

Pokánie je jediná cesta, ktorou sa môžeme dostať k prameňu milosrdnej lásky božej, odpúšťajúcej nám hriechy a poklesky po krste spáchané. Dokonalá ľútosť je tiež len súčasťou sviatosti pokánia a u katolíka by nemala nijakého účinku, ak by vylučovala vôľu pri vhodnej príležitosti sa z hriechov vyspovedať. Ak je tá vôľa, vtedy dokonalá ľútosť anticipuje účinky sviatosti pokánia. Dakedy sa môže stať jedinou záchrannou doskou, na ktorej duša dopláva k brehom šťastnej večnosti.

O sviatosti *svätého pomazania* bolo povedané, že je doplnením birmovania a niekedy i pokánia. Ako totiž birmovaním sme posilnení do životného boja, ktorý nás čaká, tak pri poslednom pomazaní nám Kristus dáva silu pre posledný predsmrtný zápas, od ktorého závisí naša večnosť. Prv však, než by sme sa mohli pustiť do boja, musíme byť vyhojení 'zo zastaralých rán, z oných „zbytkov hriechu“, ktoré by nám mohli byť prekážkou v urputnom boji na život a na smrť. — S akou nádejou môže potom čakať kresťan, posilnený touto sviatosťou, veniec víťazstva po úspešnom dokončení behu života! A kým sa jeho nižšia prirodzenosť vzpiera rozpadnutiu a kľčovite sa pridŕža zemskeho života, zatiaľ duša sa chveje šťastím pri myšlienke na večné stretnutie sa s Kristom, ktorému už-úž kráča v ústrety.

Posledné dve sviatosti, o ktorých nám ešte zostáva rokovať, majú charakter výlučne spoločenský, keďže ich cieľom je rozmnoženie ľudí (manželstvo) a ich včlenenie do Krista (kňazstvo). Slúžia teda výhradne na budovanie mystického tela Kristovho; man-

želstvo jeho materiálnej, kňazstvo duchovnej stránke. V oboch sa materstvo Cirkvi javi najmarkantnejšie.

*Manželstvo*⁵ je podľa Apoštola veľkým tajomstvom vzhľadom na Krista a Cirkev. Zobrazuje totiž spojenie Krista a Cirkvi. Ako žena má svoj pôvod v mužovi, z ktorého boku bola utvorená a s ktorým v zákonitom manželstve splýva v jedno telo, tak i Cirkev sa zrodila zo Srdca svojho božského Ženicha, jeho telom je kŕmená a krvou napájaná, takže môže plným právom o sebe povedať, že je „z jeho tela a z jeho kostí.“ Je plnosť Krista, jeho telom, jeho Nevestou. Preto ju Kristus miluje ako vlastné telo, ako seba samého. Za ňu sa obetoval, vlastnou krvou ju obmyl, aby bola čistá, svätá, nepoškvrnená. Od Krista sa majú i manželia učiť milovať svoje manželky. Majú v nich vidieť seba, svoje telo a tak ich aj milovať. Lebo nik svoje telo nenávidí, lež naopak, kŕmi a s láskou ho opatruje. Ako Kristus Cirkev.

Už preto je manželstvo veľkým tajomstvom, lebo symbolizuje najväčšie a najsvätejšie na zemi i na nebi: Krista a jeho Cirkev. No, sviatosť nie je len symbolom. Sviatosť aj sprostredkuje tú milosť, ktorú zobrazuje. I manželstvo. Veľkosť kresťanského manželstva spočíva predovšetkým v tom, že plodí dieťky, z ktorých sa pri krste stanú mystické údy Kristove. Teda manželstvu môže Cirkev ďakovať za svoju existenciu. Ono jej poskytuje prirodzený podklad, ľudské telá a duše, ktoré si Kristus privlastňuje, pretvára v seba. Telo, splodené rodičmi, stáva sa telom Kristovým.

A tak i pohlavné sily, ktoré sa bezhriechne smú uplatniť iba v zákonitom manželstve,

⁵ K celému: Ef. 5, 21—33.

sú sviatosťou manželstva posvätené, vtiahnuté do mystického tela Krisovho; áno, stávajú sa orgánmi Krista, ktorých používa pri budovaní svojho tela. Materstvo Cirkvi, považne jeho materiálna stránka, uskutočňuje sa teda prostredníctvom manželstva. Preto od neho nie je nič väčšieho okrem — kňazstva.

Kristus žije v svojej Cirkvi aj ako Kňaz. Kňazstvo katolíckej Cirkvi je vlastne rozšíreným kňazstvom Kristovým, jeho plnosťou. Vo všetkých tých tisícoch, charakterom Kristovho kňazstva poznačených mužoch, žije a ďalej účinkuje jeden a ten istý Veľkňaz Kristus. Práve tak ako aj obety, ktoré tí kňazi Bohu prinášajú, sú vlastne len jednou obetou Kristovou. Ústami svojich kňazov Kristus ohláša radostnú zvesť, odpúšťa hriechy. Skrze nich vysluhuje svätosť, kŕmi duše svojím telom, vlieva do nich vlastný život, skrátka: buduje svoje mystické telo, Cirkev.

Preto sa opovážil jeden z veľkých moderných kazateľov a teologov povedať: „Kňaz je väčší ako Matka Božia! Hej, je väčší! Pravda, nie svätosťou, ale mocou, ktorú dostal.“⁶

Myšlienky pri odchádzajúcom Pánovi.

Ján Haranta.

Vrannom zachvení poberá sa naša myseľ, sviatočne rozjarená, do ďalekých končín Betánie, kde podľa Písma z blízkeho vrchu Gethsemani vzniesol sa do svojej slávy Pán. Lahko sa rodí v nás myšlienka za myšlienkou. Udalosť tú sprítomňuje si v nás každá v akomsi idylickom zátiší, naplnenom speva-

⁶ P. de la Boullay S. J.: *Mária, Božie veľdielo*, Posol, Trnava 1943, str. 70.

vou vôňou olivovníkov a nesmiernym bohatstvom kvetov a silou slnka, ktorého lúče pozdvihovali kráľa svetla z tejto zeme do ríše jasna, pokoja a radosti.

Hodina prišla, aby Pán odišiel. Bol to víťazný odchod, koruna jeho neúnavných prác a obeí, definitívny postup do slávneho odpodinku, o ktorý sa tak spravodlivo zaslúžil ako milovaný Syn, v ktorom mal Otec neprestajne zaľúbenie. Ale Pán nie kvôli sebe odišiel, nie pre seba nás tu zanechal. Veď sám miloval túto zem a ľudí na nej; *naučil nás milovať a vážil si život*; naučil nás zaplesať nad nepatrným zrníčkom šťastia a nezúfať nad pieskom utrpenia, ktoré zanechávajú stopy našich krokov. Odkedy pozrel sa na nás utrápenými očami Syna človeka, precítil v hĺbkach svojej božskej osobnosti celú našu biedu, túžby a sny, a nechcel nás nechať opustených a osamotených.

Hodina prišla, aby odišiel, ale prišla tiež hodina, aby všetku našu pozornosť obrátil na svoju *tajomnú*, nevysloviteľne blažiacu *prítomnosť v našich srdciach*, v srdciach miliónov, v *onom duchovnom a sociálnom Tele*, ktoré založil. On žije ďalej v nás a medzi nami, a i keď naberá táto zem v každom storočí inú a inú tvárnosť, i keď sa meníme my a s nami všetko, čo nám slúži, jednako Pán je vždy s nami. Rozumie nám lepšie ako matka dieťaťu, a keby nás už nikto nevedel pochopiť, takže by sme sa spovedali nemým skalám, zvukným horám a hrdým rovinám, v kútiku izby, v hukote dielni a fabrík, pri neúprosnom rytme práce, pri strašnom ryku bojiska, stojí blízko nás a vraví nám: *Nebojte sa, ja som s vami*.

Alebo, keď nás blaží porozumenie z ľudského spoločenstva, napríklad v kráľovstve rodinnom, ktoré strhuje do svojho žezla moc

nebies, kde je tak dobre a sladko a kde úsmev na tvárach býva najkrajšou ozdobou príbytku, kde sa rozhostí večerný pokoj, po každodennom zápase o chlieb, kde skanie tichá slza vďačnosti na kľakadlo pri modlitbe a v noci pride sladký sen o krajšom zajtrajšku, tam je naisto Pán, lebo kde sú dvaja v jeho mene spojení, tam je uprostred nich On.

Pán odišiel, ale *shora sostúpila na zem do duší divotvorná sila*, sila Ducha Božieho, ktorú keby boli ľudia úprimne prijali, neboli by nikdy viacej volali za strateným rajom. A vsuťku, nový svet začal sa rozrastať a vzmáhať s prvými kresťanmi. Kráľovstvo duší, *spojených najhlbším bratstvom*, do úžasu priviedlo svet. Pán však predvídal premeny, ktoré nastanú v nás a na svete. Vedel, koľko sa ľudstvo navzdychá a napracuje pred pôrodom, z ktorého sa zrodí nové stvorenie. Vedel, aký zmätok tu nastane, keď mnohí chladne budú opakovať *tragédiu jeho umučenia na bratoch a sestrách*, no jednako kráľovstvu svojmu nedal zahnúť. Vždy boly doby, kedy previtalo až k slnku a nieslo sa víťazne nad hladinami búrok. Lebo kráľovstvo toto patrí *maľičkým, poníženým, trpezlivým a pracujúcim*, ktorí vzdychajú po pokoji, kde prekypuje nevyhášajúca radosť, a túžia po pravej vlasti nad touto zemou, kde je ich Pán.

Radujme sa, priatelia, že Pán odišiel, pretože Pán víťazný odnáša si od nás našu ľudskosť do neba, a preto sme to tiež tak trochu my, ktorí triumfujeme s ním. A nezabudnite sa rozpamätať na jeho posledné slová: *Ajhlá, ja som s vami...* A nezabudnite tiež v pokoji duše prežiť ozvenu slov, ktoré anjel potom povedal utrápeným učeníkom: *Pán odišiel, ale nie navždy, vráti sa...* My by sme povedali: *Nedal nám smutné Sbohom, ale nádejné, radosné Dovidenia!*

Sjednotenie všetkých kresťanov bolo by nesmiernym požehnaním pre celé ľudstvo.

Dr. Andrej Poš.

Heslom dneška stalo sa volanie po jednote. Potrebou dňa stalo sa zavedenie syntézy do vedy, začlenenie drobnejších úsekov vedy do celku a shodnotenie všetkého pre život. Liberalizmus na sociálnom a politickom poli svoju úlohu už dohral, preto v domácej politike ozývajú sa hlasy po celistvosti, po jednote. Najmä pre náš slovenský národ boj o jednotu je hybným prvkom prítomnosti. Na shromaždeniach ozýva sa omrzelosť rozbroja a preto je jasné, že sjednotenie je možno previesť len pod pevným vedením prísnej autority. Toto časové hnutie nezastavilo sa ani pred otázkou náboženstva, ba práve tu je vidieť, ako si tento nový prúd žiada zosilnenie a váženie si cirkevnej organizácie a jej vonkajšej inštitúcie oproti holému náboženskému subjektivismu, ktorý dnes rozorvanému a po čomsi túžiacemu ľudstvu nestačí už za duchovnú oporu. Preto predmetom diskusií stal sa výlučne problém sjednotenia kresťanských cirkví. Z tohto môžeme už s radosťou vyvodzovať akúsi pravdepodobnosť, že napríklad budú odstránené staré predpoklady, ktoré zmiznú zároveň s odstránením karikatúry, aká sa doteraz robila z katolicizmu a ktorá ešte aj dnes uteká pred spravodlivou kritikou. Prehnané nádeje sú prirodzene nie ešte na mieste, ale je zrejmé, že veľkým krokom dopredu bude napríklad to, že sa všeobecne uzná, že rozštiepenie je pre dnešok niečo ešte horšie ako nešťastie a preto že je veľmi potrebné všemožne sa usilovať odstrániť ho.

Najväčší osov zo sjednotenia mali by pri-

rodzene len odtrhnutí bratia, ktorí by namiesto čiastky z celku, namiesto kúsčkové práce našli plnú pravdu. Nemôže nám byť ľahostajnou ani olázka, aký ošoh by mala Cirkev a katolicizmus zo sjednotenia všetkých vyznaní. Nešlo by pri tom o prírastok v počte, ale o tie hodnoty, ktoré by plynuly z tohto Cirkvi ako inštitúcii a o to obohatenie, ktoré by katolicizmus pozdvihlo pred očami sveta a napomohlo ho v jeho činnosti. Prirodzene, že tento prínos nevzfahoval by sa na podstatu katolíckej Cirkve ako ustanovizne Kristovej, ale na Cirkev ako na tajomné telo Kristovo. Podstata Cirkvi je božská a nijaký rozkol sa jej nedotkne, ani ju nesníži. Každý však vie, že Cirkev, nakoľko jej nositeľmi sú ľudia, mala v rôznych obdobiach rôzne dejinné postavenie čo do veľkosti a podľa tejto sa riadil aj jej vplyv, aký mala a vážnosť, ktorej dosiahla. Práve tak aj v praktickom živote blížila sa Cirkev k svojmu ideálu viac alebo menej, je jeho viac alebo menej dokonalým zvýraznením. Zaiste veľkou vecou je získať dieťa, ktoré opäť nájde svoj otcovský dom; ale aj tohto dosiahne navrátením sa tých, čo až dodnes ostali od nej ďaleko. Veľký kŕdeľ kvitnúcich detí je zaiste najkrajšou ozdobou rodiny.

„Aby všetci jedno boli!“ Tieto slová povedal Ježiš vo svojej veľkňazskej modlitbe. Až keď by sa raz všetci, čo nosia meno Kristovo a myslia, že sú jeho učeníkmi, opäť stretli v jednej Cirkvi, až potom by sa splnila modlitba nášho Pána. Porovnaj: Kresťanstvo a Cirkev, kresťansko-katolícka Cirkev by sa opäť obnovila, ktorá až do XI. storočia jestvovala pre všetkých kresťanov a aspoň pre západ až do reformácie. Dnes kresťanské vyznania spotrebúvajú najviac sily a oduševnenia v službe nesvornosti, vzdoru a vospolnému odporovaniu si. Aj v katolicizme, pri úplnom

sjednotení byly by úžasné energie uvolněné, ale na rozšiřování božího království na zemi. Len nevera, ateismus a náboženská lhostejnost byla by potom už jediným frontem, do kterého by mohly být nasazené všechny síly. Nevera a zatupělá lhostejnost žily v XVII. století právě z výsad mnohých křesťanských vyznání, z kterých každé si nárokovalo titul pravdy. Je dost pochopitelné, že tímto bojem náboženských vyznání duch už úplně zapochyboval v objektivnu pravdu a přidal se k pochybování. Sjednotěním křesťanských vyznání by se náboženská lhostejnost roztrpala a náboženské přesvědčení bolo by takrečeno samozřejmou korunou duchovního člověka.

Cirkev by mohla z nepřátelského a bojového postoj, v ktorom sa ešte aj dnes stále nevyhnutne nachádza, povstať v samej veľkosti a mohútlosti. Či tie ruky, ktoré doteraz narábaly mečom, nemôžu chytiť kelnu a pracovať na vonkajšom rozširovaní, na vnútornej výstavbe a dokonalejšom vzhľade božieho kráľovstva? Katolicizmus by takto získal na otvorenosti voči novému duchovnému vývinu a na nezaujatosti voči pokroku v myslení. Veď nijaká iná pohroma nevyužije zámernejšie a zlomyseľnejšie náhodilých alebo hľadaných zádrapiek voči cirkevnej náuke, voči zjaveniu a nábožnosti. A napokon, boj konfesii je temer úplne bezvýznamným bojom. Stredovek mal v určitom smysle túto katolícku nezaujatosť a otvorenosť väčšiu ako my. V čase rozhorčených náboženských bojov musela sa Cirkev vyhýbať každej výslovnnej nedôvere a preto sa v XVII. storočí stretávame časom s veľmi konzervatívnym postojom cirkevných kruhov voči objavom a omylom prírodných vied. Postoj, aký Cirkev zaujala voči nedorozumeniam a omylom, ako napríklad v známom prípade Galileiovom, vytvoril takú

mienku o Cirkvi, akoby ona úplne popierala duchovný pokrok.

My, katolíci, sme sa vždy ohradzovali proti tomu, že si protestanti prisvojujú meno „evanjelici“. S radosťou ale pozorujeme, že dnes zase naopak, protestanti nechcú meno katolíci prenechať len rímskej Cirkvi, ale že aj oni chcú byť katolíkmi, tak, ako aj grécko-východná cirkev sa už dávno nazýva „veľká cirkev“, alebo „oekonomická“ (všeobecná). A v tomto je vidieť, že aj oni odopierajú Cirkvi nacionálno-náboženský, dokonca pohanský charakter; v tomto vidieť ich uznanie, že ustanovizeň Kristova je nevyhnutne univerzálna, *katolíckou teda byť musí* a z toho vyplýva, že priznávajú Cirkvi charakter božskej ustanovizne. Preto dnes „*katolícka*“ je čestný titul, ktorý všetci závidia rímskej Cirkvi, ktorá si ododáva svojím misionárskym poslaním a všeobecnou činnosťou podržala nárok na katolíckosť. Čo sa týka tejto jej katolíckosti a všeobecnosti, Cirkev už dávno prehlásila: ona vo svojej podstate nezávisí od počtu členov, ani od veľkosti podľa pôsobenia. Jej katolíckosť sa prejavuje úplne prakticky v konkrétnom živote veriacich. Tu katolíckosť dosiahne svoje reálne zvýraznenie vo väčšej alebo menšej miere, podľa toho, či sa dokonalejšie alebo menej dokonale uskutoční jej zásada: *byť všetkým pre všetkých*. Keby katolícka Cirkev prijala do svojho lona nielen Talianov, ale aj Germánov, Anglosasov, Grékov a Slovanov, bola by jednotou veriacich v mnohých dôležitých veciach viacstrannejšou (mala by viac tvárnosti); bola verným odleskom makrokozmu (veľkého sveta), ktorý uzatvára v sebe všetky náboženské hodnoty. Jednota a rozmanitosť, dva protiklady, tak charakterizujúce podstatu katolicizmu; keby sa dnes spojily, aký ošoh by to prinieslo Cirkvi! Grécko-východná cirkev by priniesla svoju grécku tvár,

rímska cirkev latinskú a nemecká cirkev významnú nemeckú tvár stredoveku. Lahko je pochopiteľné aj to, že katolicizmus po tridentском sneme, na ktorom bol podstatne rozdelený na románske národy, v niekoľkých oblastiach zachoval si silný rímsko-latinský ráz. Zaiste ani to nie je náhoda, že Hadrián VI. bol od veľkého odpadu posledný netaliansky pápež. Nevrátením sa odpadnutých národov ku Cirkvi, nadobudby by tieto v cirkevných kruhoch väčší vplyv v každom smere, jak v disciplíne, tak v obsadzovaní vodcovských miest, aby takto Cirkev dostala ráz veľkej katolicity a internacionality — lepšie bude, ak povieme: *nadnacionality* — a nechýbala by jej ani užitočná agilita, ktorá by ako prifažlivá sila mohla pôsobiť na národy stojace ešte mimo katolickej svetovej Cirkvi.

Celý národ stvární nie podstatá náboženstva ako takého, tá sa toľkokrát prizvukuje, ale jeho subjektívne uskutočňovanie, zoživotnenie, reprezentovanie a náboženské čítanie jednotlivcov alebo celku. Staré pravidlo: *omne quod recipitur, recipitur in modum recipientis* (všetko, čo kto prijíma, prijíma to svojským spôsobom), v určitom stupni platí aj u náboženstva. Najprv by mala všetky štáty a národy spolu zobrazíť a priviesť k rozkvetu celý katolicizmus, plný náboženský makrokozmos, stále trvajúce veľkolepé Turíce, kde každý národ chváli a velebí Pána duší svojou rečou a svojším spôsobom. Kedysi bol v nemeckom časopise „*Schönere Zukunft*“ uverejnený článok známeho pastora Lortzinga, adresovaný profesorovi Eiblovi, v ktorom pastor Lortzing medzi iným hovorí: „*Viem, že Cirkev nestratila svoj charakter ani po odtrhnutí sa veľkých a dôležitých častí a predsa je fyziologickou skutočnosťou, že po ťažkej amputácii obeh krvi nie je už ten istý, ako pred zásahom. Keď tento obraz teda prenesie-*

me do praxe: katolícka Cirkev svojou podstatou je všeobecná, nemôže ňou byť dokonale v konkrétnej skutočnosti, kým jej chýbajú dôležité a vznešené údy. Po odstránení rozštiepenia stane sa skutočne všeobecnou a zdá sa mi, že Boh dnešným protestantským národom pridelil pre Cirkev v budúcnosti tú istú úlohu, akú dal Nemecku pre Cirkev v stredoveku." V posledných slovách dotýka sa veľmi dôležitej skutočnosti, že každý štát, vzhľadom na náboženstvo, nesie si prirodzenú výzbroj, ktorá zvlášť ide v ústrety niektorému základnému článku Cirkvi a katolicizmu. Tento prvok javí sa v tomto národe potom ako zvlášť vynikajúci. Románske národy vyznačujú sa smyslom pre formu, pre objektivnosť, do ktorej sa katolicizmus ľahko zasadí a svojím prirodzeným smyslom pre spoločovanie a poriadok. Preto zvlášť románsky národ vytvoril a pomáhal sformovať hierarchický štruktúrálly prvok katolicizmu. Je to takrečeno ich štátny prvok a preto aj katolicizmus, nie však veriaci, ale mužovia typu Karola Maura úzko spojili s latinou, čo sa vôbec neshoduje s jeho všeobecnosťou. Zvláštnou náboženskou vlohou Germánov je intuitívna poznávacíá schopnosť, túžba a duševná dynamika po hľadaní Boha. Románskym národom náboženstvo je slnečným, priestranným chrámom, v ktorom ich nadšené oko aj srdce odpočívá; Germánom je ono zas nepreniknuteľným tajomstvom, v ktorého sviatočnom prítmí veriaci tajuplne preziera až do blízkosti božej. Východné národy sú obdarené ako náboženskou vlohou ľahkým citom a vrúcnosťou odovzdanosti sa Božstvu, ktoré vytvárajú mystikov, pred ktorých zrakom, upretým do vnútra, celý zjav vonkajšieho sveta rozplýva sa v ničotu. Východná cirkev je podobná božiemu chrámu, v tichu ktorého panuje modlitba. I západná cirkev je takým chrámom,

ba táto chce byť ešte viac, chce byť Kristovým viditeľným kráľovstvom na zemi, ktoré sa čím ďalej, tým viac šíri a roztratené ovce shromažďuje na Svätom vrchu. Cirkev musí vynachádzať vždy nové a nové životné formy, priberať nové užitočné sily a toto všetko eminentne uskutočniť vtedy, keď v jednotnom spojení cirkvi grécko-slovanské národy východu a germánsko-anglosaské národy západu splynú s jej náboženskými zásadami a životnými mohutnosťami v jeden veľký prúd katolicizmu. Samozrejme, že v Cirkvi panuje táto veľkoleposť aj bez toho, žeby k nej patrily germánske a grécko-slovanské národy. V nej panuje nielen hierarchia a právo, ale aj vrúcnosť, intuitívne nazeranie na Boha a duchovná mystika ponorenia sa v Božstve. Hej, toto všetko patrí k podstate katolicizmu. Aby sme pochopili hodnotu, akú by dostal cirkevno-náboženský život a smýšľanie opätovného sjednotenia sa a súdržnosti dnes roztrieštených náboženských energií, potrebujeme rozpomenúť sa napríklad, čo znamená pre hĺbku náboženského ponímania taký majster Eckhart, alebo Mikuláš Cusanus, alebo pre syntézu katolicizmu alebo novoplatonizmu taký Dionýz Areopagita.

Veď i bludy samy, ako to už aj ich meno naznačuje, ponechali si prvky pravdy. A práve preto, že si podržaly len čiastku veľkého pokladu Kristovho zjavenia, táto čiastka je im veľmi drahá a je prirodzené, že si ju hája jednostranne a až prepjate. Po opätovnom sjednotení sa kresťanských vyznaní iste by sa tieto náboženské momenty v spoločnej Cirkvi tešili rovnakej úcte a vyhlo by sa takto jednostrannému zdôrazňovaniu a prepínaniu. Tým, že tento nepomerne veľký prínos pripíšeme vyznaniám od Cirkvi odtrhnutým, môžeme aj u katolíkov vzbudiť túžbu po opätovnom zažití a dosiahnutí v krásnom súlade a

peknom usporiadaní toho, čo odtrhnutí bratia doposiaľ jednostranne a výlučne pestovali. Protestanti by potrebovali pri sjednotení neupustiť od Lutherovej dogmy o Bohu ako odpustiteľovi, ktorý ako láska javí sa vo Vykupiteľskej smrti svojho Syna. Ba súladne zapojení do celku naučili by sa aj protestanti lepšie sa na ňu dívať a všímať si jej. Aj katolíci, vidiac príklad, mohli by si lepšie a životnejšie uvedomiť túto myšlienku. Potom zasa myšlienka božieho kráľovstva, ktorú s takou skrútkovanou výlučnosťou hlásal Kalvín a ktorá má aj v katolicizme odvtedy svoje miesto, pripojením reformovanej cirkvi dostala by sa znovu, zvlášť silná a výrazná na cirkevný obzor. Spojením východnej cirkve s Rímom obohatila by sa tak dogmatika a asketika, ako aj čarovná záhradka duchovnej mystiky a ponorenia sa v Boha, už oddávna pestovaná v katolíckej Cirkvi.

Duchovné a kultúrne stanovisko národov, ktoré patria k Cirkvi, odzrkadľuje sa aj vo vonkajšej forme cirkevného života. Tieto národy v úzkej spojitosti vykonávajú pre cirkevnú spoločnosť veľmi užitočnú výmennú prácu a vzájomné oplodňovanie sa a takto pôsobia aj na samotný život Cirkvi, pretože aj tento sa dvíha, keď stúpa kultúra a obohacuje sa duchovný život veriacej krajiny. Je napríklad známe, že u primitívnych a nekulturných národov prejavuje sa rado náboženstvo ako povera, alebo aspoň vo veľmi nízkej forme, čo sa potom veľmi často, hoci aj neprávom, vytýka Cirkvi. Nuž, keby sa život vysokokulturných národov vyvíjal v Cirkvi a živý bol Cirkvou, aj Cirkvi by toto slúžilo na slávu a jej blahodarné pôsobenie na sjednotenej Cirkvi vyšlo by sa mnohým omylom. Keby sa napríklad grécko-klasický kultúrny prínos stále v rovnakej sile spoloval s cirkevným životom západu, nebola by nastala

rozluka Cirkvi v IX. a XI. storočí. Cirkevné kruhy západu boli by iste čerpaly ešte mocnejšie a usŕavičné impulzy z tejto kultúrnej tradície a napríklad pri otázke ordálií, mágie a pri dišputách s inovercami boli by si podržali stanovisko veľkých Cirkevných otcov, ktoré stanovisko voči týmto otázkam západná cirkev neskôr úplne opustila.

Ak to Boh, hoc aj vo veľmi vzdialenej budúcnosti skutočne dopustí, že sa veľké kultúrne národy aspoň Európy a Ameriky spoja v jednotnú Cirkev, a so všetkými svojimi kultúrnymi tradíciami a vynikajúcimi vlastnosťami zapoja do služieb katolíckej Cirkvi, aký nádejepný obraz si tu môžeme predstaviť! Aké obohatenie duchovných síl a aké zápalisté nadšenie k novým dobrým skutkom a k práci na Kristovom kráľovstve by sme nemali dúfať. Tak rozdielny a bohatý duchovný život národov v Cirkvi bol by aj pre samotnú Cirkev padajúcou zúrodňujúcou rosou.

Slávou Cirkvi už oddávna boli aj jej veľkí génovia. Treba nám pripomenúť si len meno takého Bazila, Augustína, Tomáša, alebo Františka z Assisi, aby sme videli, čím vďačí katolicizmus týmto veľkým mužom, ktorí na druhej strane prirodzene zasa len v katolíckej Cirkvi, len v katolicizme mohli dospieť k tejto duchovnej výške. Všetky národy, ktoré našli svoj duchovný domov v Cirkvi, darovali jej z vďaky veľké mená, ktoré ako hviezdy po všetky veky budú svietiť na slávu Cirkvi. Čím početnejšie a rozmanitejšie je členstvo Cirkvi, tým sebestačnejšia a uzatvorenejšia je cirkevná rodina a prirodzene tým viac bude mať aj veľikášov. Boly aj také časy, kedy, bohužiaľ, títo veľikáši Cirkvi iba škodili a Cirkev ich práve tak potrebovala na časté víťazné dišputy s duchovnými prúdmi času. Spomeňme si v súvisi s týmto len na

XVII. a XVIII. storočie a sprítomnime si len jeden okamih, čo by bola znamenala pre Cirkev osobnosť takého Leibniza a čo by bolo znamenalo, keby boli synmi a okrasou Cirkvi všetci veľikáši, ktorých po reformácii dostal národ nemecký a anglický. Sjedením konfesií zvýšil by sa počtom veriacich aj počet veľkých duchov v Cirkvi. Zatiaľ na druhej strane aj títo mužovia boli by sa vyšvihli k plnému sceleniu, k súladu svojej osobnosti a k poslednej konečnej výške len v katolíckej Cirkvi.

Jeden duchaplný výrok menuje Cirkev: *l' éternelle recommenceuse* (večne začínajúca). V nej vedľa statického princípu, neústupnosti zo svojho božského pôvodu, žije dynamický princíp ustavičného napredovania a pokroku; uzatvorenosť a úsilie po rozpätí sú rovnocenné jej Bohom od jej založenia vtlačené známky. Jedine ona má právo a úlohu absolútnej náboženskej totality; jej sjednocovacia snaha musí sa rozvinúť vo veľkú svetovú myšlienku sjednotenia sa s ostatnými cirkvami západu aj východu. *Katolicizmus je strom, ktorého korene musia sa čím viac a viac rozvetvovať v pozemskom kráľovstve. Čím lepšie sa mu podarí toto dosiahnuť, tým viac výživnosti vycičia zo zeme, tým krajšie sa bude zelenáť a kvitnúť a tým dokonalejšie bude môcť dať všetkým národom zeme miesto vo svojich vetvách a konároch. Veľké dielo sjednotenia Cirkvi — cieľ našich túžob a predmet našich modlitieb, — je zaiste a výhradne dielom božej milosti. Ó, kiež by tento najväčší dar milosti božej poslala božia láskavosť nielen na tých, čo sú od Cirkvi odtrhnutí, ale najmä na Cirkev samotnú.*

Za slobodu slova božieho.

(Svätý Ján Zlatoústý - bojovník za ňu.)

Dr. Marcel Barát.

Treba si živo sprítomniť všetky tie roky úzkosti a mučenia prvých troch storočí, aby sme mohli plne zhodnotiť význam reškriptov Konštantína Veľkého, ktorými zaručil kresťanstvu slobodu jestvovania, kultu a rovnoprávnosť s pohanstvom. Tak sa zdá, že ani najmenší tieň nezakalil radosť kresťanov nad týmto epochálnym činom Konštantínovým, verejne po prvé prejavujúcim priazeň, predtým ukrivďovaným a osočovaným kresťanom. A predsa bedlivému oku neujde, že prevzatie ochrany nad kresťanstvom skrýva v sebe aj určité nebezpečenstvo, ktoré sa časom stane akútnym: *cezaropapizmus*. Už Konštantín vykonal niektoré zásahy do čisto cirkevných záležitostí. V spore katolíkov s donatistami v severnej Afrike násilnými, samovoľnými opatreniami proti donatistom viac poškodil Cirkev, ako jej poslužil. Podobne po koncile nicejskom žiadal od všetkých v záujme pokoja a jednoty náboženskej v ríši podpísať nicejské vyznanie viery. Vzpierajúcich sa vyhlásil za nepriateľov štátu a poslal do vyhnanstva. Že to nebolo Cirkvi celkom na osoh, ukázaly vzápätí nasledujúce boje s ariánmi. Ťažisko ariánskej otázky sa presunulo na cisársky dvor a tá strana nadobúda vrchu, ktorej sa podarí získať cisára. Hádám ani v najťažších dobách nebola situácia Cirkvi taká bezútešná a zúfalá ako práve za Konštancia. (351—361). Citujem sv. Hieronyma: „Celá zem zastenala, zistiac s prekvapením, že je celá ariánska. Lodička apoštolov, zmietaná besnými vetrami a šľahaná so všetkých strán prudkými vlnami, išla stroskotá a nebolo nádeje na záchranu. Ale v tej chvíli povstane Pán, rozkáže víchrici, potvora skape a príde pokoj.“ Cirkev naozaj nepotrebuje uchádzať sa o podporu svetskej moci proti svojim vnútorným nepriateľom. Má sama dosť sily zúčtovať s ním. Zásah svetskej moci je len na škodu, lebo táto si potom osvojí nároky diktovať

aj v čisto cirkevných záležitostiach. Okrem ideálnej spolupráce za šľachetného Graciána a Theodózia Veľkého Cirkev stále musela pociťovať ťaž svetskej moci a svrchovanosti. Spomeňme len tie najmarkantnejšie prípady. *Liberlus* je poslaný od cisára Konštancia do vyhnanstva, keď nechce podpísať bludnú formulu viery o bohopodobnosti Syna. *Vigilius*, keď nechce podpísať odsudok Troch kapitól, zostavený a nariadený cisárom Justinianom v protive s usneseniami chalcedonského snemu, je násilu odviečený do Carihradu a v Carihrade ho násilu vyvlečú z kostola, v ktorom hľadal azyl. Keď zakázal cisár Konstans v Typose hovoriť či o jednej alebo dvoch činnostiach a vôľach v Kristovi, odsúdil Martin I. monoteletizmus a protestoval proti brutálnemu zaobchodeniu cisára s pápežskými emisármi v Carihrade r. 649. Nato prišli represálie r. 653. *Martin I.* bol násilu odviečený do Carihradu, po ceste hanobený a posmeškováný, napokon zbavený hodností, vysvlečený z rúcha a takmer nahý ponechaný stáť a čakať za krutej zimy vonku.

Takýto bol vo všeobecnosti pomer byzantských cisárov k Cirkvi. Beda biskupovi, ktorý by bol pomýšľal na odpor, a svedomie mu ho muselo predsa diktovať. Potreboval apoštolskú smelosť. A už najväčšiu potreboval biskup carihradský, ktorý prakticky bol najviac postihnutý ingerenciou cisárov.

Z takejto perspektívy treba hľadiť na neochvejného zastancu cirkevnej neodvislosti v druhej polovici IV. storočia na sv. *Jána Zlatoústeho*, biskupa carihradského.

Noradil sa i vyrástol v Antiochii. Myslelo sa všeobecne, že urobí veľkú kariéru vo svete. Ale on sa príliš skoro rozhodol žiť asketicky. Utiahol sa na dlhšiu dobu do horskej samoty poblíž Antiochie. A keď sa dal do služieb Cirkvi, vyhýbal sa cirkevným hodnostiam, nakoľko len mohol. S apoštolskou smelosťou rozpoznával ľudí, ich slabosti, záľuby a plané zámienky. Ľudia ho počúvali s dôverou, lebo vedeli, že má pri kázniach tie najčistejšie úmysly. Jeho ctnostný život zaručoval čistotu jeho úmyslov. Pre jeho skvelú výreč-

nosť sa mu dostalo prímene *Zlatouсты*, ktoré koncom VIII. storočia je mu už dávane všeobecne.

Hoci neúčinkoval v Carihrade, nebol tam neznámou osobou. Akoby nevedeli o jeho výrečnosti, ktorá utišila v Antiochii povstanie a ktorá aj ináč robila divy! Preto si Eutropius, spravujúci ríšu za mladého cisára, vybral práve jeho za biskupa do Carihradu. Po vybavení formalít bol vysvätený za biskupa a intronizovaný pravdepodobne 26. februára 398. V tejto dobe bol na vrchole svojej rečníckej činnosti a zároveň aj svätosti. Nebál sa odsudzovať neresti kresťanského ľudu, ale nezahčil sa ani pred hriechami a slabosťami bohatých a mocných tohto sveta. Či nebolo jeho svätou povinnosťou pozdvihnúť hlas, kdekolvek a kedykoľvek sa šliapala pravda!

Najprv reformoval svoj vlastný dvor. Odstránil všetok prepych. Jeho predchodca rád prijímal notabilitu dvora a mesta. Ján neprijímal nikoho. Nerobil hostiny. Nepotreboval spoločnosť. Stačil si sám. Vtedy sa bol zahniezdil spoločný život „bratov“ a sestier: robili sľub čistoty a bývali pod jednou strechou a dokonca v jednej izbe. Prírodzene bol z toho škandál. Ján žiadal, aby boli tieto „duchovné sestry“ (subintroductae) odstránené. Od klerikov každého stupňa a od kanonických vdôv (diakonís) žiadal, aby nevyhľadávali pohostenie bohatých. Od mníchov žiadal, aby sa nepotulovali zbytočne po meste, ale aby sa utiahli do svojich ciel a kláštorov. Nestrpel, aby sa popredné dámy miešali do spravovania cirkevného majetku a do súkromného života kléru. Tiež vypočítal niektorým dámam ich farizejskú zbožnosť, keďže mnohé z nich dávaly svojimi ľahkými mravmi verejné pohoršenie. A boli medzi nimi aj také, ktoré sa tešili priazni cisárovnej: Marsa, vdova po generálovi, Castricia, vdova po konzulovi, a najmä istá Eugrafia. Konečne dovolil si Ján upozorniť niektorých okolitých biskupov, že podľa kánonov majú sedieť vo svojich diecézach a nie ustavične vysedávať v Carihrade. Všetci títo napomenutí ľahko sa stali nepriateľmi Jánovými: jedni verejnými iní skrytými, ale tým nebezpečnejšími. Čakali

len na vodcu a sjednotiteľa. Dočkali sa ho. Stal sa ním shodou okolností Teofil, patriarcha z Alexandrie. Biskupi tohto mesta kedysi mávali vplyv pri obsadzovaní stolca carihradského. Tak aj Teofil chcel dosadiť na uprázdnený carihradský stolec svojho kňaza Izidora. Nepodarilo sa mu to. Už preto bol zaujatý proti Jánovi už od samého jeho nastúpenia. Neskôr zasa prijal Ján asi päťdesiat mníchov z Nitrie, ktorých Teofil vyhnal pre podozrenie z origenizmu. Ján ich chcel smieriť s Teofilom, ale ten ani počuť! Teofil príde do Carihradu so zrejším úmyslom sosadiť Jána. So dvadsať egyptských biskupov si doviedol na pomoc. Nepriateľ Jánovi sa s nimi hneď spoja. Vplyvné osoby v paláci sa zakúpia peniazmi. Cisárovnu presvedčia, že Ján v kázni o Jezabele mal ju na mysli. V dome Eugrafie sa sbiehajú všetky nitky intríg. Teofil neprijme od Jána ponúknuté pohostinstvo. Odmietne zúčastniť sa s ním na liturgii. Darom Ján priateľsky naňho nalieha. Dokonca sozenie niekoľko biskupov na koncil nedaleko Chalcedonu. Ján je príliš čestného smýšľania a ctnostného života, než by sa uchýlil k podobným spôsobom. Teofil so svojimi biskupmi sosadí Jána. Len treba previesť rozsudok. Carihradský ľud stojí pevne za svojím biskupom, i keď ho niektorí kňazi opustia. Ľud hrozí vzburou. Ale Ján sa sám dobrovoľne podrobí nespravodlivému rozkazu cisárovmu: *odvedú ho do Prenktozu na hranici Bytýnie.*

Ale Ján tam nezostane dlho. Ľud nechce mať za kňazov tých, ktorých Ján prepustil z cirkevnej služby. Búri sa. Čosi tajomného sa prichodí v izbe cisárovnej Eudoxie. Pretože je aspoň tak poverčivá, ako namyslená, hneď dá zavolať Jána späť z vyhnanstva, uistujúc ho o svojej oddanosti. Návrat Jánov do Carihradu je triumfálny. Nadšenie nemá konca. „*Mojí veriaci mi zostali verní,*“ povedal v kázni. *Ako kedysi vzal Sáru faraón Abrahámovi, aj mne chcel vziať mojich veriacich. Ako zostala Sára vernou, zostali aj moji veriaci. Cudzoložníci sú zahanbení.*

Pospolitosť miluje Jána pre jeho lásku, s ktorou im slúži, ale vplyvné kruhy nemenia vzdať sa činnosti

proti nemu. Stačí ostrejšie slovo z jeho úst a povstanú proti nemu znovu. Ján nepozná ciest opatrnosti a stratégiu taktickej vypočítavosti. Niekoľko mesiacov po jeho návrate z vyhnanstva odovzdávali verejnosti sochu cisárovnej. Ján vystúpil ani nie tak proti soche, ako skôr proti hrám, divadlám a zábavám, konaným z tejto príležitosti. Jej veličenstvo zanevrelo na biskupa. Neskôr sa znovu urazí, keď je kázeň o Herodiade. Navracia jej, že bola namierená proti nej. Nepriatelia Jánovi nahliadajú, že prišla ich hodina. Ovplyvnia cisára Arkádia. Nahovoria mu, že sa nesmie zúčastniť na ceremóniách, keď je na nich prítomný aj Ján. Ján vraj bol sosaďený právoplatnou synodou. Cisár zakáže Jánovi vstup do všetkých carhradských chrámov Ján mu odpovie, že na to nemá práva, lebo chrámy dostal od samého Boha na používanie pre spásu ľudu. Cisár mu nemôže zabrániť vstup do chrámov iba násilím. Cisár sa rozhodne k násiliu. Vyženie biskupa z chrámu a zakáže mu vychádzať z biskupského paláca. Priblížila sa Veľká noc r. 404. Duchovenstvo, oddané Jánovi a ľud sú povýháňaní z chrámov. Pokúsia sa inde shromaždiť, ale vojaci ich všade násilím rozháňajú. Krv tečie. Ľud verne bráni a strežie život svojho biskupa. Neodchádza od jeho domu, aby ho nezavraždili, alebo neodvliekli. Eudoxia sa neodváža poslať ho do vyhnanstva, lebo je poverčivá a má strach. Iba keď ju biskupi uspokoja, že prípadný trest boží berú na seba, vydá cisár rozkaz deportovať ho. Ján vie, že trest je nespravodlivý, ale nechce dať svojou prítomnosťou popud ani k najmenšiemu nepokoju. Miluje poriadok a pokoj. Keď sa rozlúči od verných diakonís a biskupov a keď sa naposledy pomodlí v chráme Múdrosti, sám sa vydá vojakom. Keď ho odvádzali, vypukne z neznámych príčin požiar v chráme Múdrosti. Za pár hodín je chrám obefou plameňov. Požiar zachváti aj palác senátu. Neoceniteľné pamiatky umelecké sa pritom zničia. Nepriatelia Jánovi obviňujú zo všetkého Jána: vraj sa chcel ešte naposledy vypomstiť. Dajú sa prenasledovať všetkých, ktorí zostali verní Jánovi. Biskupi, kňazi, klerici, diakonisy, úradníci, vojaci, všetci

musia trpieť za svoju vernosť. Listy, ktoré im Ján posielal z vyhnanstva, zostanú navždy dojímavými svedectvami jeho nadprirodzeného smýšľania. Ján bol deportovaný do Kukusu v Malej Arménii. Smutná krajina! Malé pohraničné mestečko, kde nebolo ani trhov a ktorému len posádka dodávala trochu života. Ján tam trpel nepredstaviteľne mnoho. Jeho zdravie bolo vždy chatrné. Nevfúdne podnebie a útrapy vyhnanstva ho ešte viac podkopaly. Vpády Izaurov robily život ešte ťažším. A konečne samota, odlúčenosť od ľudí boli pre srdce tak nežné, ako mal Ján, temer neznesiteľným. Iba že sa mu dostalo priateľského prijatia od biskupa v Kukuse a Arabissose. Pritom všetkom Ján neklesal na mysl. Obdivuhodná duševná sila mu nemohla dovoliť klesnúť. Utešuje a posiluje všetkých, ktorí trpeli za neho. Dáva rady pre vnútornú činnosť a apoštolskú prácu. Nadviaže styky s kňazmi a veriacimi v Antiochii. Zaujíma sa o diela, ktoré kedysi sám začal, najmä o misie medzi Gótmí.

Podnikáť sa nedalo nič v prospech Jánov. Všetci boli zastrašení. Len pápež Inocent sa nedal. Prerušil styky s nepriateľmi Jánovými. Písal Jánovi viackrát do vyhnanstva. Ján sa mu vrelo poďakoval. Hoci bol Ján ďaleko od Carihradu a hoci jeho utrpenie bolo tak strašné, predsia jeho nepriatelia nemali ešte pokoja. Na jar 407. vyšiel cisársky rozkaz, ktorým sa Ján posielal do Pityontu na pobreží Čierneho mora, na úpäť Kaukazu. To znamenalo vydanie na smrť. Cesta tam bola strašná. Vojaci nemali obľadu na Jánov vek a zdravie. Išlo sa namáhavými chodníkmi po horách. Po troch mesiacoch došli do Koman v Ponte. Za mestečkom bola kaplnka, zasvätená miestnemu mučeníkovi Baziliskovi. Tam prežil veľký biskup poslednú noc. Vo sne sa mu zjavil sv. Baziliskus. „*Len smelosť brat môj. Zajtra budeme spolu,*“ povedal mu. Ráno chceli pokračovať v ceste, ale svätému vypovedaly sily. Doviedli ho späť do kaplnôčky. Žiadal si biele šaty a prijal Eucharistiu. So slovami - „*Sláva Bohu vo všetkom!*“ vypustil svoju šľachetnú dušu 14. septembra 407. Ján nemal inej zbrane na zveľadenie a upevnenie krá-

lovstva božieho ako kazateľnicu. Nemal iný cieľ ako hlásať pravdu. Neslúžil nikomu iba svojmu úradu a svojej Cirkvi. Ale tomuto a tejto slúžil s apoštolskou odhodlanosťou a nebojácnosťou. Tejto službe a tomuto svätému záujmu musely ustúpiť všetky ohľady. Avšak stal sa hrdinom boja za slobodu slova božieho a jeho neodvislosti od svetskej moci. Keby viacerí jeho predchodcovia a nástupcovia boli bojovali tak húževnato, azda by sa východná cirkev nebola stala otrokyňou byzantských cisárov, ale ich rešpektovanou sestrou. (Z chystanej knihy: Svedectvo cirkevných dejín).

Prečo milujem prírodu?

Lothar Schreyer.

Milujeme prírodu, lebo ona je božím dielom. Kto miluje Boha, miluje i jeho diela. Nik nemôže milovať Boha bez toho, aby nemiloval jeho diela. Každé stvorenie je napodobením božej myšlienky. V každom stvorení sa skrýva úmysel boží, v zrníčku piesku ako i vo hviezde, v hukote vetra ako i v tichu noci — nemožno vypočítať myšlienky božie, ktorými nás obklopuje vo svojich stvoreniach. Boh nám daroval živú obrázkovú knihu, v ktorej pomocou obrazov sa dočítame o jeho kráse, veľkosti, o jeho živote. Boh hovorí k nám prostredníctvom prírody, ktorú sám stvoril a udržiava.

Keď skúmame prírodu, spoznáme jednotnosť života, spoznáme a pocítíme že to, čo nás obklopuje, je neprestajné plodenie a zas počatie, neprestajné rodenie — príroda. Láska je tá, čo plodí. Láska je aj tá, čo počne. Celá príroda je rodením z lásky. Čo si božia múdrosť zaumienila, preto sa božia láska rozhodla. Božia láska to udržiava v poriadku podľa božej múdrosti. Z diel prírody vane k nám božia láska.

Milujeme prírodu, lebo každé jedno stvo-

renie nesie stopu Boha. Nie je to len stopa jeho vlastností, čo nám skytá stvorenie, ale stopa jeho bytia. To je stopa Najsvätejšej Trojice, čo nám prináša stvorenie. Boh chce sa nám dať poznať prostredníctvom svojho stvorenia a necháva sa nám vždy poznať. Milujeme prírodu, lebo po stopách božích sa môžeme dostať k Bohu. To sú jeho šľapaje a my, keď prírodou domova kráčame, zaraz vstúpime do jeho šľapají. Každé stvorenie v našej vlasti, každý potok, každý vrch, každá kvetina, každý les, nebo a more sú volaním Boha k nám. A každé stvorenie samo nás pobáda, je akoby poslom, čo nás má sprevádzať pri kráčaní po božej ceste zo stopy na stopu, k Bohu. Naša cesta prírodou je už začínajúca cesta k Bohu. Musíme ísť touto cestou lásky. Kto opovrhne alebo týra prírodu, nemôže dojsť k Bohu; veď odvracia sa od stopy k Bohu. Kto sa odvrátil už od stopy k Bohu, ako má poznať a milovať Boha?

Milujeme prírodu, lebo Boh je v nej všade prítomný. Boh naplňuje a preniká všetko, čo stvoril. „Pán Boh preniká les“. Ale nie je lesom. Inexistencia Boha v jeho dielach zakladá sa na povznesenosti jeho moci a na úplnej jednoduchosti jeho bytia. Nielen pomocou, ale i prostredníctvom svojho jasu preniká božia múdrosť všetko. Ako nemôže byť jas svetla bez svetla, tak stvorenie nemôže byť bez Boha. M. Ekehardt hovorí: „Bytie je vo všetkých veciach. Keďže však Boh je opravdivé bytie, je teda nutné, aby Boh bol vo všetkých veciach“. M. Ekehardt ale tiež hovorí: „Boh sa dotýka všetkých vecí — a sám predsa ostáva nedotknutý. Boh je nad vecami a zostáva v sebe samom a práve toto jeho v sebe ostávanie je oporou všetkých stvorení.“ Tak je Boh najvnútornejšie vo všetkých veciach a predsa ponad všetky veci. Práve pre svoju

všadeprítomnosť je nekonečne blízko a zároveň nekonečne ďaleko. Z toho pochopíme, že naše poznávanie Boha ako všadeprítomného v prírode a ponad prírodu cestou božích stôp je možné iba láskou. Človek, ktorý milujúc kráča po božej stope, ten sa najviac priblíži k tomu, ktorý je nad všetkým tvorstvom. Naša láska k prírode je teda láskou toho, ktorý je jej najvnútornejší, Všadeprítomného.

Milujeme prírodu, lebo Boh nás stvoril ako korunu viditeľného tvorstva. Ako koruna korunovaného zároveň spája a pozdvihuje, tak aj v človeku je spojená a pozdvihnutá celá príroda. Človek je prirodzeno nadprirodzené bytie. Svojím účasťstvom na prírode sa spájame s prírodou čo najužšie a príroda zas s nami. Ako seba samých máme milovať usporiadanou sebaláskou, tak nám prichodí milovať aj prírodu, ku ktorej patríme. Keďže človeku dáva Boh aj osobitnú vlasť, tak túto vlasť musí milovať osobitne, ako časť stvorenia, na ktorom má osobitný podiel a ktoré sa s človekom osobitne spája. Preto ak milujeme svoju vlasť, približujeme sa k Bohu.

Milujeme prírodu, lebo nám ju sveril Boh keď ustanovil človeka za pána stvorenia. Ak si uvážime, akou oddanosťou, samozrejmosťou nám príroda slúži, tak táto neprestávajúca obeta a jej veľkosť musí otriasť naším srdcom. A nemalo by sa to dopriať nikomu, kto túto obetu nespláca vreľou láskou. Z nej sýtíme svoje hladné telo, ukájame smäd, zaodievame svoje nahé údy; čo je na nás smrteľné, berie do svojho lona. „Vlasť“ nie je prázdne slovo. Otcina tiež nie je prázdne slovo. Aj príroda vlastne je otcom a matkou, ktorých musíme ctíť. Takto vynikne správny smysel toho, že sme pánmi prírody. Keď nás Boh postavil nad prírodu, dal nám aj istú úlohu. M. Eckehardt hovorí: „Každé stvorenie sa usiluje dostať sa

k človeku a jeho rozumu, aby tak dospelo k Bohu." Preto naše pôsobenie v prírode je bohoslužbou. Bohoslužba sa však nemôže od-
bavovať bez svetla.

Milujeme prírodu, lebo ona v pláne bo-
žom ohľadom spasenia je spojená s ľudským
osudom. Keď prvý človek padol, strhol pri
svojom páde aj prirodzené stvorenia. „Preto
ako skrze jedného človeka hriech prišiel na
tento svet, a skrze hriech smrť, a tak na vše-
tkých ľudí prešla smrť, v ktorom všetci zhre-
šili" (Rim. 5, 12.) Keď zastihla smrť korunu
stvorenia, zastihla celé stvorenie. Ak si uvá-
žime, že pre človeka prišlo na všetky pozem-
ské stvorenia božie utrpenie, choroba a smrť,
tak je nám zrejmá nulnosť pomáhať pozem-
skému tvorstvu pri znášaní utrpenia. To sa
ale môže prevádzať iba láskou.

Milujeme prírodu, lebo s nami i prírode
prisľúbil Vykupiteľ vykúpenie. Koruna stvo-
renia, človek, ktorý zastupuje každé zemské
stvorenie, nemôže byť vykúpený bez toho,
aby i príroda nemala účasť na vykúpení. Pán
stvorenia nemôže byť oslobodený bez toho,
aby sa s ním neoslobodila aj ríša jeho panstva.

My milujeme prírodu, lebo Syn Boží pri-
jal ľudské telo, stal sa korunou tvorstva a tak
sa spojil s prirodzeným stvorením. Keď milu-
jeme Božieho Syna, Boha a človeka, potom
milujeme i pozemskú prírodu, tak milujeme
i živiteľku Boha, svätú prírodu, ktorá sýtila,
napájala telo Spasiteľa neba i zeme. V nej si
složil svoju ustatú hlavu ten, ktorý nemal
miesta, kde by si sklonil hlavu. Nemôžeme si
predstaviť prirodzené telo Spasiteľa ináč, ako
telo najdokonalejšej pozemskej krásy a čisto-
ty. Láskou k prírode nás naplňa to, že v prí-
rode bola nielen takáto možnosť ale i skutoč-
nosť.

Milujeme prírodu, lebo vo svojej čistote

a kráse privádza nás k Božiemu Synovi. Boh povedal: Staň sa! — a stalo sa. Syn Boží je Slovo Boha. On je súhrnom celého tvorstva. „Lebo skrze neho stvorené je všetko, v nebesách i na zemi, viditeľné i neviditeľné, či už Tróny alebo Pans'vá, či už Kniežatstvá alebo Mocnosti, všetko je skrze neho a pre neho stvorené, a on je predovšetkým a všetko pozostáva skrze neho.“ (Koloz. 1, 16-17). Preto vtelenie Boha je obnovením celého tvorstva, ktoré milujeme, znovuzrodenou prírodou, prírodou: nádobou milosti...

Milujeme prírodu, lebo ona je určená, aby prinášala milosť. Bol to práve človek — Panna — ktorá pojala samého Boha. Panna Mária bola plná milosti. Právom sa tvrdí, že ona navrátila, čo Eva stratila. Vzhľadom na zásluhy Kristove nemala nijakú škvrnu dedičného hriechu od prvého okamihu svojho bytia. Preto je ona bránou vykúpenia, a spolu cíti s každou bolesťou prírody ako nejaká iná ľudská bytosť. U stvorených bytostí nevyskytuje sa tajomnejší vzťah, ako vzťah medzi svätou Pannou a prírodou. Keď milujeme svätú Pannu, milujeme i prírodu ako nositeľku milosti. A keď milujeme milosť prinášajúcu prírodu, tak sa obraciame na svätú Pannu, ktorá je plná milosti.

Milujeme prírodu, lebo je milosťou pozdvihnutá. Milosť dopĺňa prírodu. Boh miluje svoje diela a boží plán spásy nikdy nesmeruje proti jeho dielam. Milosť nezrušuje prírodu. Gratia non destruit, sed perficit naturam. Život milosti je život nadprírody. Účasťou človeka na nadprírode pozdvihuje sa aj príroda k nadprírode. Boh nestvoril prírodu len kvôli nej samej, ale aby aj ona sa zúčastnila na jeho božom živote prostredníctvom jeho verného obrazu — človeka. Ani tá najčistejšia príroda, ako sa ona javí v ľudskom

tele vteleného Krista, ešte nie je posledným cieľom prírody. Ľudské telo Kristovo bolo pri vzkriesení oslávené a také vstúpilo aj na nebesá. Tu sa prvý raz vyplní telesné a predobrazné poslanie prirodzeného tvorstva, aby totiž bolo vzkriesené a zúčastnilo sa na nebeskom oslávení, vzhľadom na to, že v Kristovi bol človek pánom svojho a jeho poslania. Ak milujeme prírodu, tak z toho nám bude zrejme aj toto konečné poslanie tvorstva.

„Lebo očakávanie tvorstva čaká na zjavenie synov božích. Nakoľko pominuteľnosti poddané je tvorstvo, nie samo chcejúc, ale pre toho, ktorý ho poddal v nádeji, že i samo tvorstvo vyslobodí sa od služby porušenia na slávnú slobodu synov božích. Veď vieme, že všetko stvorenie vzdychá a k pôrodu pracuje až dosiaľ“. (Rím. 8, 19—22.)

Pretože milujeme prírodu pre Boha, konáme skutok lásky voči prírode, nasledujúci hlas Vykupiteľa.

Pretože milujeme prírodu, prijímame milosť. Veď len milosťou božou môže byť človek milujúcim pánom prírody.

Pretože milujeme prírodu pre Boha, milujeme svoje prirodzené telo, prirodzený obraz Boha. Len takto môžeme neporušene zachovať prirodzený obraz Boha a postaviť telo do služby božského poriadku lásky.

Pretože milujeme prírodu pre Boha, máme byť milujúcimi páni prírody. I keď sme nazvaní páni prírody, predsa však sme len miestodržiteľia a zástupcovia Boha. On sám je pánom. Veď ani jediný vrabec bez jeho vôle nespadne so strechy. On odieva poľné ľalije a dáva i nám náš každodenný chlieb. Milujúcimi páni sme ak napomáhame prírodu, aby dosiahla svojho poslania. Ona môže plesť v Kristovi len skrze ľudí.

Keď milujeme prírodu pre Boha, bojuje-

me proti démonom aj za prírodu. Lucifer, ktorý chcel byť rovný Bohu, bol svrhnutý, šmarený na zem. On je „Knieža sveta“. Keďže sa postavil proti Bohu, postavil sa aj proti božím stvoreniam. Je teda aj protivníkom človeka a prírody. Keďže koruna tvorstva, prvý človek, padol, zmocnil sa zlý duch človeka. Biedou vznikol do človeka. Človek, ktorý sa odvrátil od Boha, je vtiahnutý do povstania zlých duchov proti Bohu a do zajatia zlého. Vykúpenie je nielen oslobodením človeka, ale aj obnovením spojenia človeka s Bohom a zároveň víťazstvo nad démonmi, ktorí prenikajú a obkľúčujú náš pozemský svet. „Lebo nemáme boja proti telu a krvi, ale proti kniežatám a mocnostiam, proti svetovládcom tejto temnosti, proti zlým duchom v povetří.“ (Efez. 6. 12.). Nanebestúpenie Božieho Syna otvorilo nebo a zároveň rozlámalo väzenie, do ktorého zatvoril zlý pozemskú prírodu, zničilo bandu a otvorilo cestu nepremožiteľného prúdu milosti, ktorý nás oslobodzuje a udržuje slobodnými. My ľudia máme bojovať proti „svetovládcom temnosti“ a „zlým duchom z povetří“. Veď až nakoniec časov potom bude bažiť pokušiteľ, aby zahubil človeka a s ním prírodu. Boj o záchranu pozemskej prírody sa rozhodne v človeku.

Keď milujeme prírodu pre Boha, máme možnosť vidieť zvelebovanie Boha, ktoré pri naša príroda bez prestania so všetkými svojimi silami smerujúcimi k Bohu. Keď milujeme prírodu, môžeme sa zapojiť do zvelebovania, ktoré vzdáva príroda svojmu tvorcovi. Keď milujeme prírodu, zapája sa i stvorenie do nášho zvelebovania Boha.

Chválime Boha, ktorý je láskou. V ňom je začiatok a koniec jeho tvorstva. Láska však nemá konca. Teda oslobodené tvorstvo je koniec bez konca v Bohu. *Prel. Fr. Valach.*

Eucharistia - humanitatis vita.

Dr. Jozef Eberle.

Rozprava o Eucharistie nemá ani s politikou ani s hospodárstvom nič do činenia; a predsa vyzýva dušu človeka, aby sa pozdvihla k nadprirode, ako výzva k zvnútorneniu, oduševneniu a k očisteniu v božej myšlienke, vo vtelenom Synovi Božom — môže osožiť i politiku a hospodárstvu. Bo viera v Boha zaväzuje aj k láske k bližnému, k ustáleniu spravodlivosti a pokoja medzi národami; zaväzuje tiež k správne spravovaniu a rozdeleniu hospodárskych dohier a k správne začleneniu životného priestoru zeme pre jednotlivé národy.

Eucharistia hovorí kresťanovi o zviditeľnení Boha medzi ľuďmi, o ustavičnom obnove Večere lásky a obetnej smrti Kristovej na vykúpenie — Hostiny lásky — a pozdvihnutie človeka. Nie ako by historický čin, ktorý sa raz stal, nestačil a potreboval doplnenia nasledujúcim. Eucharistia hovorí skôr len o ustavičnom novom sprítomňovaní, ostávaní Syna Božieho medzi ľuďmi vo formách, ktoré sú symbolmi plodnosti a výživy. Pretože vieru v Eucharistiu jednotliví kresťania dosť často ponímajú nezodpovedne, a mimostojaci napospol ju vôbec nechápu, ponúka sa vonkoncom základné rozvedenie tohto základného tajomstva kresťanskej viery.

Podľa panteistov je Boh všetko a každé; je všetko, čo tu žije, čo beží a letí, je kvetina, ktorá kvitne, je snaživý človek, je kamenná púšť a more, je každá slza a každý radostný vzdych, ale aj každá vášeň a každé previnenie je Bohom. Vesmír a jeho dianie sa považuje iba za pôsobenie božieho bytia. Podľa deistov je svet slobodným stvorením

božím; pravda tiež, — keď bol raz stvorený, je mimo jeho starostlivej činnosti. Podľa teizmu je Boh stvoriteľom sveta, tróniaci v povýšenosti a dokonalosti ponad ním, ale zároveň je aj udržiavateľom sveta, ustavične pôsobiacim v ňom. Takto, že jeho trvanie predĺžene je viazané na jeho vôľu, že je on vždy prvou prapríčinou za všetkými zemskými prapríčinami a zrefazením prapríčin, takže Pavol hovorí: *V ňom žijeme, hýbeme sa a sme*. Lež nielen takýmto spôsobom ostáva Boh so svetom spojený, ale ešte jedným vyšším. Zem bola stvorená ako cvičisko pre tých, ktorých Boh povolal k spoločenstvu lásky, na obraz boží stvorených. Podkladom všetkého dozrievania človeka pre Boha je reč božia k človekovi skrz prírodu, vyvolených prorokov, je predovšetkým dokonalým zjavením božím v Kristovi. V Kristovi zostúpil k ľuďom sám Boh, k ľuďom v ľudskej podobe uzavierajúc veľkosť jeho múdrosti, všemocnosť jeho lásky. A odvtedy ostalo najvyššie spojenie Boha s človekom. Kristus ako bytosť z bytosti božej žije ďalej medzi ľuďmi, len v inej podobe zjavu, v druhom spôsobe jestvovania; už nie ako človek, lež pod spôsobom chleba a vína, podľa pravidla učeníkom a ich nástupcom udelenej sviatostnej plnomoci konzekrovať. V Eucharistii zasahuje večné, absolútne bezprostredne do ľudského — pomínuteľného. V Eucharistii žije Boh v smyslovo-duchovnej podobe pre ľudí, pokým putujú po zemi v smyslovo-duchovnej podobe.

Tajomstvá, zázraky, nepochopiteľnosti? Ale konečne čo nie je tu na zemi tajomstvom, ak ideme vždy len na jadro! Či nie je všetko tajomstvom? Naše jestvovanie, náš organizmus, kvet, svet hviezd a svet v kvapke vody? Či nie je viera v Boha Stvoriteľa a udržiavateľa jediným riešením záhady? A ak veríme

v Stvoriteľa a udržiavateľa: prečo nie tiež v obzvláštnu blízkosť a prítomnosť Boha pre tých, ktorých si povolal k večnej blízkosti a prítomnosti pri Bohu? Boh sa stal človekom, aby dal základ zbožstveniu človeka. Či nemá toto vtelenie sa, nemá toto bytie — pod človekom — trvať, pokým trvá zem? Malo trvať len pre bezprostredných súčastníkov Kristových, pre jeho učeníkov a apoštolov, či nemá trvať tiež pre ľudí prítomného a budúceho storočia? Či nehovorí František v. Baader právom: — Tým, čo popierajú Eucharistiu, musíme povedať, že, ak raz uznajú hodnotu človeka, postaví sa otázka vlastne obrátene, prečo to, čo sa stalo človekom, a to, čo ostáva človekom, sa už nám nezjavuje všade skutočne prítomné, prečo sa len diva rovnako jednotlivými miestami tmavej záclony a dotýka sa nás — ako nespočetnými svetlami žiariaci strom nádielky vianočnej, ktorý, i keď skrytý ešte za záclonou, je nám predsa už prítomný? —

Ale veda? Veda nemôže hovoriť proti Eucharistii nič. Tu niet čo vyvraciať, bo všetko leží na druhej strane pokusov a retort — vo výšinách a hĺbkach, kam ony nesiahajú. Veda, obzvlášť prírodná veda, dosahuje iba zemské, telesné a prirodzené; môže vždy hlbšie vnikáť do bytosti látky, do jeho slozenia, jej výstavby a rozvoja, — ale možnosti spolupôsobenia božského so stvoreným, možnosť prežarenia božských síl za hrou zemských síl a ich využitia — to nepatrí do oboru exaktných bádání, dosiahne to iba viera.

Veda retort a pokusov nemôže hovoriť proti Eucharistii nič, bo tá sa jej vymyká. Teológia, zjavené náboženstvo je nad experimentálnou vedou, tej jej pokrok sa nedotýka. To prízvukoval pred niekoľkými desiatkami rokov už taký Macaulay. V svojom nád-

hernom essaye o Rankeho *Dejinách pápežov* prichádza aj k reči o viere v Sviatosť Oltárnu a myslí v súvisi, že prírodná teológia práve tak ako zjavené náboženstvo nemajú charakter postupujúcej vedy; ich hodnota je nad hmatateľným a uchopiteľným, ako to môže robiť pokusne ľudský duch. Kresťan piateho storočia s bibliou v ruke nie je ani v lepšom ani v horšom položení ako kresťan devätnásteho storočia s bibliou v ruke. Ani najmenej na tom nezáleží, že kompas, knihtlačiarске umenie, pušný prach, parná sila, plyn, štiepenie proti sypaniciam kráv a tisíc iných objavov a vynálezov, o ktorých 5. storočie nevedelo nič, 19. storočiu sú bežné veci. — Ak uvážime, že Tomáš Morus bol ochotný ísť pre náuku o premene Krista v Sviatosti Oltárnej na smrť, tak musíme vyhlásiť za možné, že tá dogma premôže nakoniec všetkých odporcov. — Morus bol muž vynikajúceho nadania. Mal ohľadne tej veci to isté poučenie, aké máme my, alebo aké bude vôbec poruke vtedy, pokým stojí svet: — text Pisma. Neurobil sa a nie je mysliteľný nijaký pokrok vo vede, ktorý by mohol rozmnožiť to, čo nám sa vidí ako prevládajúca sila dôvodov, hovoriacich proti skutočnej prítomnosti. Preto vyhlasujeme sa za neschopných pochopiť, prečo by nemali mužovia, ktorí sú čo do výrečnosti a schopnosti rovní jemu, vybranému vzoru ľudskej múdrosti a ctnosti, súhlasiť až do konca sveta s vierou Tomáša Morusa“.

Experimentálna veda nemôže hovoriť proti Eucharistii nič. Vyššia veda musí hovoriť všetko v prospech viery v Sviatosť Oltárnu. Či nemusí potvrdiť texty biblie? Či neuznáva jedinečnú výšku zjavu Kristovho, o ktorej by bola treba pochybovať, keby sa bol vyjadril nesrozumiteľne ohľadne otázky Sviatosti Oltárnej? Nemusí veda uzatvárať z pôsobení na

prapríčiny? Aj povera môže vytvárať sily. Lež nanajvýš priechodný fanatizmus, horúčkovité sily. Všetko nepravé odumiera vždy znova, bo stojí v rozpore s najhlbšími zákonmi skutočnosti. Viera v Svätosť Oltáru žije skoro tisícdeväťsto rokov v hlavách duchovne najvyššie stojacích; kult Eucharistie rozvíja neprestajne obrovské sily oduševnenia, obety, odovzdania. Z veľkosti účinku musí veľa uzatvárať na veľkosť a pravosť pôvodu.

Ja som chlieb života! Koľko prijati Krista, koľko triumfov nad smrťou a diablom. Aké víťazstvá nad všetkým pominuteľným pri postavách ako Pavol, Bernard, František z Assisi, Vincent z Pauly! Aké ďalšie pôsobenie na zemi cez storočia tiež aj po odtrhnutí sa od zeme! A koľko smrti hovorí z celkových výsledkov snažení takého Augusta, Diokleciána, Napoleona! Mysleli si, že armády, zákony, obsadzovanie krajín, cisárske preukazovanie priazne zaistujú veľkosť a trvanie — koniec však sú sutiny a pleseň!

Boh si volí pre prítomnosť medzi ľuďmi najjednoduchšie formy. Vykupiteľ sveta sa nenarodil v svetovom meste, lež v krajinskom hniezde Betleheme; narodil sa nie ako kráľovský syn s mocou nad vojakmi, akadémiami, zástupmi úradníkov, lež v slajni ako dieťa chudobných rodičov. Ešte jednoduchší je spôsob bytia jestvovania Boha medzi ľuďmi v Eucharistii. Tie podoby majú nanajvýš výchovný význam pre ľudstvo: Najväčšie pôsobenia pochádzajú nie z vonkajšej nádhery, lež z jednoduchosti a zapretia seba, z ticha a samoty. Veľké volí si podoby obety, aby povzbudilo k obete. Veľké si volí betlehemske podoby, aby malí našli ťažkú a predsa znova aj ľahkú cestu betlehenskú k veľkosti.

Nijaký pekný štátny život nie je možný

bez ľudí zvláštnej obetavosti. Tisícero diel uprostred slzavého toho údolia sú práve tak potrebné ako z druhej strany sú uskutočniteľné len obetavými hrdinami. Ani plnenie tuc-u povinnosti nemôže postrádať natrvalo inšpirácie hrdinských príkladov. Aj Goethe hovorí: *Najvyššie tu na zemi je obetovanie; je ono súhrnom všetkých ctností.* Kde je však viac povzbudzovania k obeti, ako pri najväčšom obetujúcom svetových dejín, ako pri tom, ktorého cesta a zdržovanie sa medzi nami hovorí, že najväčším dielom lásky je obeta, že obetou nevinní môžu pykať za vinných, môžu nevinní svolávať požehnanie na ľudstvo. Všetkadeže má korene idealizmus tých mníchov, čo ako anjeli charity spaľujú svoj život v nemocniciach a azyloch uprostred najhnusnejších nemocí a najhroznejších netvorov? Kde má korene idealizmus nespočetných kňazov a misionárov, ktorí žijú v prvom rade nie pre seba, lež pre iných? Čo dalo sily miliónom vydržať uprostred pekla bitúnkov, nasadiť životy a krv za vás? Čo prekáža teraz miliónom ťažký život preklínať ako bez smyslu, stať sa anar-chistami, revolucionármi — čo iné ako kázeň o obete toho v bezhraničnej obetavej láske prebývajúcего Boha s nami?

Je známy obraz Rafaelov — *Disputa* —. Vyzerá to, ako by strhli záclony, ako by odsunuli pestré kulisy smyslového sveta, a stane sa viditeľným stred sveta, — Boh s nami v monštrancii na oltári, — o ktorej rozjímajú, ktorú vedia a ktorej sa klaňajú múdri a skromní sveta, predmet obdivu aj pre nebol

Vpravde ľudstvo má všetky príčiny vebíť Boha medzi nami večne novými chválospevmi. Najsilnejšie a najlepšie v súkromnom a verejnom živote ľudstva pochádza od tých, čo nachádzajú svoje najnádhernejšie inšpirácie, svoje najmocnejšie sily.

O zatatých pästiach cisárových a o jasote chudáčka božieho.

Borba o pokoj v Stoi a v katolicizme.

Dr. Milan Chladný Hanoš.

Aj stoici sa borili o pokoj. O pokoj vo vlastnej duši aj o pokoj na celom svete. Ale zvlášť o ten náš vlas'ný-najvlastnejší pokoj, o pokoj vo vnútri, v duši.

A nie ani čudo, že sa oň stoici borili. Ani to ne čudo, že sa oň borili tak húževnate, tak mimoriadne dôsledne, tak ozaj až fanaticky, lebo veď ich celé filozofovanie bolo skoro výlučne usmernené len k praxi, k etike: no a v živo'nej praxi, v živote sa každý rozumnejší pozorovateľ hneď po niekoľkých krokoch stretne s bezvynimočne verným sprievodcom človeka, s túžbou, s nepokojom. Nie to okamihu, kedy by sme po niečom netúžili: keď nie po inom tak aspoň po tom, aby sme v tomto stave spokojnosti mohli zotrvať naveky. (Žiadosť iste tiež nie malá, keď vieme, že časom sa všetko tu na svete mení, nevyhnutne iste). A konečne, keď sme kritickejší, ani len zotrvanie v jednom stave si nevieme úprimne priať, lebo veď veľmi dobre vieme, že časom nás všetko unudí, všetko-všetko, i tie najvyberanejšie umelecké pôžitky, o nižších slastiach ani nehovoriac.

Nie teda čudo, hovorím, že sa praktickí filozofi-stoici až fanaticky kŕčovite držali toho životného frontového úseku, na ktorom sa vybojuvá boj o ľudský vnútorný pokoj, o uspokojenie vnútorné, teda vlastne o blaženstvo, o šťastie. Je to túžba taká stará ako ľud-

stvo samo. Človek má vo svojej vlastnej podstate strašnú vzpružinu, hrozné pero, ktoré mu nedá nikdy pokoja, nikdy, kým len žije. Ak starí hovorili o „nespokojnosti srdca ľudského, kým len nespočívne v Bohu“ (Augustín), ak zas novší hľadajú „okamih“, ktorému by bolo hodno zavolať: „Zotrvej! Si taký krásny!“ (Goethe), ak ešte novší zisťujú v človeku „vlnu cnenia“ alebo sa zúfalo žalujú, že sú „odsúdení k večitej žízni“ (Smrek) a skladajú strašne drásajúce „symfonické básne o večnej túhe“ (V. Novák) — vždy vtedy nič iného nekonajú ako počúvať pozorne utajené vlnobitie najhlbšej ľudskej podstaty a dávať mu výraz nemohúcymi prostriedkami ľudského umenia.

Je to naozaj niečo hlbokého, nesmierne hlbokého v nás, tá naša túžba po vnútornom vyrovnaní, po pokoji a tak vlastne až po šťastnom stane života, po šťastí. (Nie div, že jedna z najmocnejších moderných filozofií práve tu priložila sochor a na tomto mieste dúfa, že nájde zahrabaný kameň múdrosti. Blondel). Keďže je to však v nás niečo mimoriadne hlbokého, tak teda, prirodzene, i prostriedok na ukojenie tejto hlbokoznej túžby musí mať svoj pôvod v hlbokčinách, musí ísť až k základom ľudského a všesvetového bytia. Preto si aj stoici mimo etiky veľmi nariadenie všímajú najprv „fyziku“, našim názvoslovím vyjadrené: filozofiu „prírody“ v širšom slova smysle, to jest filozofiu neživej prírody, filozofiu zvierat, filozofiu človeka, filozofiu o osude celého sveta, teda usilujú sa odpovedať najprv na všetky širšie (teda „metafyzické“) otázky o všetkých veciach na svete a vyúsťujú až do špekulácií o smysle celého sveta, celého kozmu, počítajúc do toho i človeka i bohov i najvyššieho Boha i neznámy Osud.

Ich postup — ako si vysvetlíť všetky veci na tomto svete a ako na základe toho nájsť vnútorné uspokojenie, zastaviť náš večný nepokoj — je veľmi striezlivý, usiluje sa byť veľmi objektívny, „vedecký“ bez akýchkoľvek predsudkov, takže sa im aj naozaj podarilo zostaviť takú presvedčivú náuku, že najschopnejší vodcovský národ staroveku Rimanovia stali sa ako by až úradnými zástancami náuky stoickej. Ba aj cisári, zvlášť cisári druhého storočia, riadili sa tou náukou.

Cisár Marcus Annius Aurelius Antoninus Pius (predovšetkým na jeho diele „Myšlienky k sebe samému“* stavíme túto štúdiu), stoik na tróne, sa takto borí o svoj vnútorný pokoj, o šťastný stav svojho ľudského života:

Čo je to tá hmota, ktorú všade vidíš a všade na svete na ňu narážaš? Nemôžeme sa pýtať až do samého posledku, čo je to hmota. Je to čosi večného čo spolu s najvyšším „vedúcim rozumom“ od nekonečna jestvovala a jestvuje. Ako ju teraz poznáme, vykazuje štyri rozdielne prvky: zem a vodu, vzduch a oheň. Všetko, čo je hmotné, nám predstavuje kombináciu niektorých z týchto prvkov. Tieto kombinácie však nijako nie sú stále. „Všetko sa časom mení“, všetko ozaj plynie: nové a nové veci vznikajú — z prvkov, na ktoré sa rozpadly veci predošlé.

Čo je človek? Človek je kus mäsa, kostí, krvi plus ešte priedušnice, potom dych, nestály-to prúd vzduchu a konečne rozum. Telo sa rozpadne na hmotné prvky, z ktorých bolo slepené, dych sa rozplynie a rozum sa vráti

* Marcus Aurelius, *Myšlienky k sebe samému*. Preložil Dr. Miloslav Okál, vydala Matica slovenská 1943. M. Aurelius žil od r. 121 po 180, panoval 161—180. „Myšlienky“ (lepšie azda „Hovory so sebou samým“) písal v posledných dvoch-troch rokoch pred smrťou. Sú rozdelené na dvanásť „kníh“. Prvá bola písaná na Slovensku, niekde v údolí Hrona.

do „plodivej sily celku“, do najvyššieho rozumu ktorého je len malým výronom. Človek ako taký, ako sebavedomá, povedomím obdarená bytosť prestane jestvovať. Z jeho telesných prvkov vzniknú zas iné nové bytosti, vzduch bude prúdiť zas v iných plúcach a plodivá sila celku bude vysielat zas nové a nové svoje výrony do nových ľudských organizmov.

Tak sa zdá, že jestvujú aj „bohovia“ (imperátor nie si je toho, aspoň v teórii, celkom istý). Aj oni sú výronom všesvetového večného rozumu, ale majú tú veľkú výhodu, že sú nesmrteľní. Oni riadia svet — alebo ak oni nejestvujú, riadi svet Príroda sama, teda plnosť večnej hmoty, korunovaná večným Rozumom. Príroda so všetkými svojimi zákonitosťami tvorí Osud.

Pokračovanie.

DO VÝŠAV.

„Večnou láskou som Ťa miloval.“

Svätý Allonz z Ligouri.

Kiež by nám bolo dopriane obsiahnuť lásku, ktorou horí voči nám Srdce Ježišovo. Tak nás miloval, že hoci by všetci ľudia, anjeli i svätí spojili svoje city k spoločnej láske, nedosiahli by ani tisícú časť z tej lásky, ktorou nás on zahrnuje. Láska Ježišova k nám nekonečne predstihuje našu sebalásku, on miloval bezpríkladne: „Hovorili o jeho smrti, ktorú hodlal podstúpiť v Jeruzaleme“. Keďže je Boh, miloval nás večnou láskou tak, že od večnosti nebolo okamihu, v ktorom by nebol na nás myslel, alebo každého z nás by nebol miloval: „*Večnou láskou som Ťa miloval*“. Z lásky k nám stal sa človekom, vyvolil si život plný utrpenia a smrť kríža; našu blaženosť kladol pred vlastnou slávou, pohodlím, pred vlastným životom, všetkým zvestujúc, aby ukázal svoju lásku k nám. Či toto neznamená lásku rútiacu sa k smrti, ktorá zahanbuje na celú večnosť všetkých anjelov a nebesťanov?

Výklad svätého Jána Zlatoústeho.

Vidiš, aká mocná je pravda? Usilím židov vyplňujú sa proroctvá. Vyplnilo sa aj proroctvo: prišli vojaci a polámali kosti ostatným, avšak Kristovi nie. Predsa však, aby sa zavdali Židom, prebodli jeho bok kopyou a tak pohanili už mŕtve telo. O zločinný a svätokrádežný skutok! Avšak nerozčuľuj sa a nezavrhuj! Lebo bolo predpovedané: Uvidia, koho prebodli. No nielen to. Neveriacim bol tento skutok dôkazom, ako napr. Tomášovi a jemu podobným. Preto pramene netiekly nadarmo, lebo z oboch bola založená Cirkev.

Toto vedia začiatočníci, ktorí sa znovu zrodili skrze vodu, hoci sa narodili skrze telo a krv. Tu sa začínajú tajomstvá, aby si — ak pristúpiš k milostivej čiaši — tak pristupoval, ako keby si mal piť z onoho boku. Kto to videl, podal svedectvo a jeho svedectvo je pravdivé...

Splnilo sa proroctvo: Kostí mu nedolámu; hoci toto bolo povedané o židovskom baránkovi, predsa stalo sa náznakom pre pravdu a v tomto sa viac splnilo... Lebo čo sa zdalo najväčšou potupou, stalo sa ctou pre naše dobro.

Prel. J. P.

Mária druhá ale cennejšia ako Eva.

Svätý Bernard.

Stala sa všetkým všetko, učinila sa dlužnicou, láskou najhोजnejšou múdrym i nemúdrym. Všetkým otvára lono milosrdenstva, aby z plnosti jej prijali všetci, zajatec vykúpenie, chorý uzdravenie, smutný potešenie, hriešnik odpustenie, spravodlivý milosť, anjel radosť, konečne Svätá Trojica slávu, Boží Syn ľudské telo, aby nik nebol, ktorý by sa neskryl pred jej teplotou.

Ó, Adam, nepovedz viac „Zena, ktorú si mi dal, dala mi zo zakázaného stromu“, povedz skorej: „Zena, ktorú si mi dal, nakŕmila ma pokrmom požehnaným“.

Mária naša Matka...

Ó, podivné dielo Tvorcu, ó nesmierne potešenie hriešnika. Ó, Panna, ak Syn tvoj skrze teba sa stal našim bratom, či ty skrze neho nestala si sa našou matkou? (Anonymus: *Tract. de conceptione BMV.*)

Prel. Marián.

Dvoreníe muža zloby.

Zaiste aj teraz spojenci tmy sorskupujú svojich privržencov, roztrúsených po celom svete, organizujú ich, aby podľa svojich zámerov zachytili Cirkev Kristovu do siete, pripravujú takto pôdu pre všeobecné odpadlivosť... Nech si vo svojej namyslenosti nepredstavujú, že pre svoju naivnosť sa ľahko dáme zlákať do pasce. Ani len zďaleka nás nezvedie oslepujúca dúha sľubov, do ktorých satan zaiste vstrekuje svoj jed. Neboj sa, až privedieme je prefikáný, aby otvorene a bez okolov požiadal o tvoju pomoc v boji proti Pravde. Pokúša — ako obyčajne — starými vnaďidlami. Prisľubí ti slobodu, potom rovnosť. Potom sa ti zalíška bohatstvom a obchodom. Ba bude sľubovať aj zrušenie daní a všeobecnú obnovu v doterajšom spôsobe života. Takto ľahšie zastreje plášť skutočnosti, ktorú ti v budúcnosti pripravuje. Vzbúr sa proti vládarom a predstaveným — a nám ti dáva príklad. Zalíška sa ti aj osvietenstvom, nuka ti poznanie, vedu, filozofiu — rozšírenie tvojho duchovného obzoru. Posmieva sa minulosti a opovrhne každou ustanovizňou, ktorá sa opiera o tradíciu. Našuskáva ti známe frázy, potom ňa počúva, chváli a povzbudzuje. Načím postúpiš vyššie, priateľu! Budeš ako Boh! Napokon sa s tebou pobaví, ba sa aj zasmie. Stáva sa tvojím dôverným priateľom. Chytí ňa za ruku, pevne ti sovrie prsty — potom ňa už viac nepustí.

Či sa my, kresťania, tak ľahko prihlásime do jeho služby?... Či môže byť priateľstvo medzi spravodlivosťou a krivdou? Či bolo dakedy svetlo spiate s temnosťou? Teda odíďte zpomedzi nich, odľúčte sa, aby vás nezarátali medzi pomáhačov bezbožníkov, aby ste nepripravili cestu mužovi hriechu — synovi zatratenia.

Kard. Newman — (Discussions and Arguments.)

Kristus — meditácia kresťana.

Prečo tak málo chápete evanjelium spásy? Ako je možno prižmúriť oči a zapchať uši pri počutí slov spásy? Kam sa podela vaša viera? A v srdci ani len slabá túžba po nebeskej sláve! Keby som mal odpovedať jedným slovom, opovážil by som sa vám vyčítať nebalosť v rozjímaní! Nemôže vás zachytiť učenie, o ktorom ste predtým nerozmýšľali.

Rozmýšľať o Kristovi — ako? Jednoducho nepre-

stajne myslieť na neho, mať pred duševnými očami jeho skutky a trápenia. Načím si to zaštepíť hlboko do duše — on je ten o ktorom je dôstojno rozjímať, ktorému sa môžeme klaňať, s ktorým sa smieme shovárať len čo sa prebudíme a sotrváť pri ňom neskoro do noci. Či jeme alebo pijeme, či sme doma alebo v cudzine, či pracujeme, prechádzame sa alebo odpočívame, aj keď sme sami alebo v spoločnosti — to sa nazýva rozmyšľanie. Len v tejto škole naše srdcia sa naladia do žiaduceho tónu. Chvastáme sa kamenným srdcom, tvrdým, sta betónové autostrády, preto Kristov život na nás vôbec nepôsobí. Bez jemného, citlivého, ba zvúčne bijúceho srdca sotva sa dožijeme spásy. Načím ho prebít, ba preorať, ako pole, prekopať, zavodniť a obrobiť, zošľachtiť, kým z neho nespravíme záhradu. Hej, podobne záhradám Raja, prijateľne nášmu Bohu, záhrady, v ktorých náš Boh a Pán sa môže prechádzať, ba v ktorých smelo môže prebývať. Teda naše srdcia budú preplnené vonnými a užitočnými bylinami, nebeskými kvetinami — bez ostňov a tŕní. Pole neorané, suché a neužitočné sa pomaly zavodní potôčkami živej vody. Podobná premena sa má odohrať v našich srdciach, ak chceme dôjsť záchranu. Slovom, treba nám získať, čo nám od prírody chýba: vieru a lásku.

Či sa to dá uskutočniť (odhliadnuc od pomoci milosti) bez úprimného a praktického meditovania cez celý deň?

Svätý Peter dobre vystihuje moju myšlienku, keď vraví o Kristovi: „Ktorého, hoci nevidíte, milujete; v ktorého i teraz, hoci ho nevidíte, veríte, a ako veriaci budete plesať radostou nevysloviteľnou a oslávenou.“ (1 Peter 1, 8).

Kard. Newman.

LITERATÚRA.

OTO KARRER: *Duša ženy* Ideály a problémy ženského sveta. Preložil P. Vojtech Bošanský, SVD. Vyšlo nákladom Misijného domu v Nitre 1946. Str. 261; broš. 45 Kčs. Karrer nie je u nás neznámy. V našej edícii vydali sme preklad jeho knihy: O slobode kresťana v katolíckej Cirkvi. Aj touto knihou katolícke Slovensko, najmä naše ženy, dostávajú vzácny dar! Co je duša ženy? Nemalým tajomstvom, ktoré načím poznať. Táto knižočka dá vám uspokojujúcu odpoveď. -er.

VÁCLAV ČERNÝ: *Zpěv duše*. Kritická stúdie. Nakl. Václav Peter, Praha 1946. Str. 52, broš. 24 Kčs.

ELISABETH BARRETT BROWNINGOVA: *Portugalské senety*. Nakl. Václav Peter, Praha 1946. Str. 48, broš. 33 Kčs.

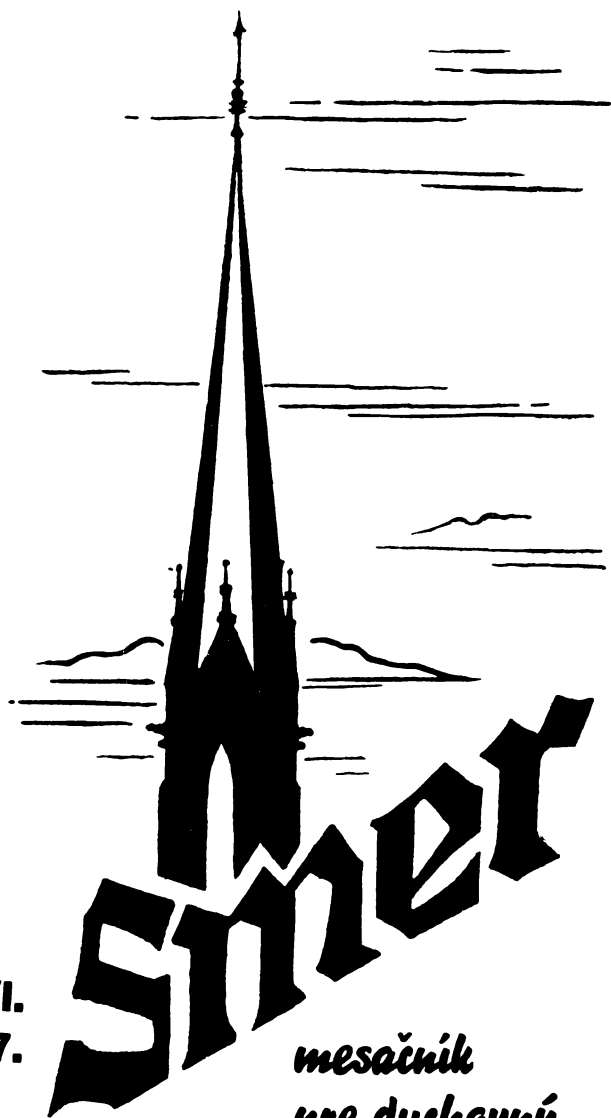
Dr. R. W. HYNEK: „Muž bolesti. *Mysterium Golgothae tremendum*, I. sväzok. *Revoluční ráz dob Kristových*“. Praha 1946. Naklad. Franci, str. 230, cena 240 Kčs.

S úžasnou dôkladnosťou a s celkom mimoriadnou osobnou originálnou invenciou pôsobivo líči autor justičný prípad Kristov práve v dobe, ktorá bičala odbojnou náladou a málo chýbalo že nevypukla revolúcia proti Rimanom; Barabáš nebol typický kriminálny zbojník a vrah, nebol franc-tireur v pejoratívnom slova smysle, ale akýsi partizán bono sensu. Jednu vecnú poznámku však referent nemôže zamlčať. Autor opisuje pomoc Simona Cyrenského tak, ako by nebol býval Kristus vlastne ani svoj kríž niesol. Ale hoci by bolo toto nesenie aké krátke alebo tá úfava až priveľká, to stačilo, aby pravé rameno Pána bolo v mäkkých častiach tela rozdrvené až na kosť. Táto strašlivá rana je doložená nielen mnohými mystickými zjavmi vizionárskymi, ale aj materiálne, najmä ruchom Pána na spôsob dalmatiky, ktoré je uschované v meste Argenteuil vo Francúzsku a ktoré na tom mieste ukazuje priamo strašné parenchymatózne krvácanie. Pripomienka na príslušné videnie sv. Bernarda, ktorá bola v Mníchove v kostole theatinov, je s celým týmto kostolom bombou úplne zničená.

Prof. Dr. J. F. Babor.

Th. Dr. JOZEF BUDA: *Pán s nami*. Vydal kláštor dominikánov v Trenčíne 1946. Str. 134, broš. 90 Kčs. Vysokoškolská mládež bratislavská má šťastie počúvať kázne p. prof. Búdu, v ktorých načiera do studníc Zjavenia, aby dnešnému človeku jeho rečou vyjadril stálu časovosť náuky Kristovej. Tieto kázne v knižnej forme dostáva dnes širšia katolícka pospolitosť. Zjavené pravdy svätého Pisma — to sú tie zlaté zrnka, žulové základy, na ktorých autor rozbíja falošné predsudky proti Kristu a Cirkvi a stavia skutočné šťastie dnešného človeka. Každá stránka tejto knihy vyjadruje kus prežitého života univerzitného profesora a starostlivého pastiera duší. Naším čitateľom ju odporúčame na rozjímanie. —er.

SPIŠKY svätého Františka z Assisi. Vydal samovzdel. krúžok frant. bohoslovcov v Ziline 1946. Str. 101. Nový prínos zo stredovekej františkánskej duchovosti do našej náboženskej spisby. Prostá jednoduchosť, ktorú prezrádza každý riadok, svedčí iba o tom, že Boh má všelijaké prostriedky, ktorými vedie duše k sebe. —er.

roč. VI.
číslo 7.
1946.

*mesačník
pro duchovní
život*

S M E R, mesačník pre záujmy duchovného života.

Vydávajú slovenskí dominikáni. Rediguje fr. P. Aquinas M. Gabura, OP.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. svätej Anny 15.

Návrh na obálku vypracoval prof. Ladislav Z á b o r s k ý.

Predplatné na rok 80 Kčs, pre študentov 40 Kčs.
Šekové číslo Smeru 6181.

O B S A H :

Cesty duchovnosti:

Kristus, žijúci v nás 289. — Moja svätá omša 293.
— Nebeský Otec 300. — Moderný hlboký kresťan 310.

Duchovnosť vo svätých:

Črty osobnosti † P. Chryzostoma Bardysa 317. —
Anjelskosť na zemi 322.

Duchovnosť v študentstve:

Študent, hrdina lásky 323. — Výchova vôle a
charakteru dneskajšej mládeže 325. — Exercičná
posila 329.

Duchovnosť v živote:

Ako si dneska predstavujeme svätého? 333. —
Nad smrťou filmovej hviezdy 334. — Z evanjeliovkej pedagogiky 335. — Pretvorenie predpoklad pretvorovania 335.

Poznámky o knihách:

Pecka: Neviditeľný prsten 335. — Štorm: Dobrý rytíř 336. — Ricciotti: San Paolo 336.

Cesty duchovnosti.

„Ja som cesta, pravda a život.“

Vhlbil som sa do Kristových, večne sviežich slov
osobnej aj svetovej záchrany?

Kristus, žijúci v nás.

Viliam Holka.

10. Spoluobetovaní s Kristom.

Tajomstvo vtelenia Syna Božieho nie je obmedzené iba na druhú božskú Osobu, ale rozširuje sa i na tých, ktorí vierou a láskou sú s Kristom spojení, alebo lepšie povedané, srazení. Títo všetci sú totižto súčiasťou jeho bytosti, tvoria jeho mystické telo, Cirkev. V nich Kristus žije ďalej svojím bohoľudským životom, v nich sa modlí, pracuje, trpí, obetuje a umiera. Veď preto prišiel na svet, aby vo svojej Osobe sdružil všetkých vykúpených v jeden celok,¹ v jedného Krista a potom oddal sa Otcovi skrze Ducha svätého v bezmedznej synovskej láske. Naša jednota s Kristom, jednota tela, krvi, života a Ducha vstúpuje do náručia spoločného Otca.

A v tom tkvie podstata Kristovho i nášho života: *v úplnom odovzdaní, obetovaní sa Otcovi*. Kristus to jasne naznačil viac ráz,² no najvýraznejšie na kríži, vtedy, keď sa aj pri spierajúcej ľudskej prirodzenosti zriekol všetkého, keď vycedil všetku svoju krv a do Otcových rúk odovzdal svojho ducha.³ Dokonal život, ktorého jediným smyslom a cieľom bol *Otec*.

Kristus sľúbil, že ostane s nami po všetky dni až po koniec sveta,⁴ lebo je mu rozkošou

¹ Porov. Ján 17, 21.

² Luk. 22, 42; Ján 4, 34; 6, 38 atď.

³ Luk. 23, 46.

⁴ Mat. 28, 20.

byť so synmi ľudskými.⁵ Ako mocne asi búšilo pri týchto slovách jeho srdce! Už vtedy mal vypracovaný plán o Sviatosti oltárnej a svätej omši. „Toto je moje telo. . . Toto je moja krv. . . Toto čiňte na moju pamiatku!“ Na pamiatku jeho smrti na kríži. Kristus chce medzi nami neprestajne visieť na kríži s prebodnutými údmi a srdcom, blížiacim tou istou láskou k Otcovi a k nám ako onedy na Veľký piatok.

Odtiaľ však už nebude sám zomierať. Pri svätej omši, keď kňaz mečom konsekrujúcich slov tajomne obetuje Božieho Baránka, keď jeho telo a krv symbolicky oddelené ležia na oltári, vtedy mysticky umierame s Kristom aj my, jeho údy. „S Kristom som pribitý na kríž.“⁶ Nielen v smysle alegorickom, ale doslovnom, i keď tajnom. Či nie sme s Kristom *jedno*?⁷ Či vari ten Kristus, ktorý sa práve obetuje, nesmieša ochvíľu, pri svätom prijímaní, svoje telo a krv s našim telom a krvou? Premenenie a prijímanie predsa patria spolu, ako chlieb a jeho požívanie sú zatvorené do jedného pochopu. Veď práve to bol smysel Kristovej smrti na kríži, aby obmytí v jeho krvi od hriechov, stali sme sa jeho pokrvnými, súc s ním stmelení v jedno telo. „*Jedno telo sme všetci, čo jeden chlieb požívame.*“ A keď jedno telo, tak jeden Kristus, *jeden Ukrižovaný*.

Kristova obeta kríža, mysticky reprodukováaná pri svätej omši, je teda obeta Hlavy a údov, Krista mystického.

Keď kňaz po premenení dvíha zlatý kalich, odzrkadľuje sa na ňom celý chrám a všetci, čo sú prítomní na najsvätejšej obete. Nie je to symbolické?

⁵ Prísł. 8, 31.

⁶ Gal. 2, 19.

⁷ 1 Kor. 12, 12.

⁸ 1 Kor. 10, 17.

Naše spoločenstvo na Kristovom tele a krvi zatvára teda v sebe i našu spoluúčasť na jeho obete. Láska Kristova, ktorá sa skrze Ducha svätého z Kristovho srdca prelieva do našich srdc,⁹ pudí i nás dať všetko i seba Otcovi. Spoluobetovať sa mu s Kristom. To isté chcief a nechcief, čo Otec, splňať jeho vôľu ako Kristus, ktorý ju splňal až po úplné zmarenie sa na kríži. Hej, to má byť ovocím našej účasti na eucharistickej obete: „*Umríeť hriechu a žiť Bohu v Kristu Ježišovi.*“¹⁰

Ak by nám chýbala táto vôľa zrieknuť sa všetkého, čo je v rozpore s vôľou božou a byť mu poslušný čo aj až na smrť kríža, bez tohto mystického spoluobetovania sa s Kristom Bohu, obeta omše svätej by bola len Kristova obeta, a nie aj *naša*. Neúplná. Aj naše sväté prijímanie by bolo len materiálne, bez žiadúceho účinku, bo „medzi Bohom a človekom nie je nič rovnorodé, nič, čo by mohlo splynúť v jedno, iba dobrovoľné odovzdanie sa, pri ktorom sa jeden druhému celkom daruje“. (Lucia Christina.)

Aj potom, keď už sviatosťná prítomnosť Kristova v nás prestala, Duch Kristov, ktorého sme nasali z jeho eucharistického srdca,¹¹ ostáva v nás ďalej a skrze neho žije v nás ďalej aj Kristus mysticky. Vierou, zakorenenou v láske.¹² A keď žije, aj trpí a umiera. — Aká to vznešená pohnúťka pre sebamŕtvenie a trpezlivé znášanie trpkostí života! S Kristom spolutrpiť, som spoluukrižovaný a spoluumieram! Nielen morálne, napodobňujúc ho v jeho trpezlivosti a odovzdanosti do vôle božej, ale i *bytostne*, ontologicky, keďže pri svätom prijímaní sa so mnou fyzicky spojil v jedno telo a krv a mysticky žije

⁹ Rím. 5, 5.

¹⁰ Rím. 6, 11.

¹¹ 1 Kor. 12, 13.

¹² Ef. 3, 17.

vo mne ďalej.¹³ Kristov Duch preniká i moju úbohú bytosť a pretvára ju v *orgán Kristovho božstva* tak, ako jeho vlastná ľudská prirodzenosť — s ktorou som srastený — bola orgánom Slova, ktorý ho voľne používalo na plnenie vôle Otcovej až po sebažertvu na kríži. S Kristom spoluvykupujem svet, keďže „na svojom tele dopĺňam tie Kristove utrpenia, čo ešte chýbajú jeho telu, ktorým je Cirkev“.¹⁴

To všetko logicky vyplýva z našej účasti na svätej omši. Svätá omša nie je teda jedna z mnohých pobožností, ako sú napr. litánie, ruženec, krížová cesta a pod., ale je *strediskom, slnkom všetkých pobožností* (svätý František Sal.), *pobožnosť* v najvlastnejšom smysle, lebo pri nej účasťou na tele Pánovom a krvi Pánovej sme v pravom smysle slova *zbožštení*, pretvorení v Krista. A nezabúdajme: v Krista trpiaceho, ukrižovaného.

Preto kresťan nerozmýšľa, či urobiť alebo neurobiť to, čo Boh od neho žiada svojimi prikázaniami, ústami predstavených, stavovskými povinnosťami alebo hlasom svedomia. Ani sa nezaháči a nepohorší, ak sa ho bolestne dotkne ruka Pánova. Vie totiž, že „*vonkoncom nesluší chúlостivému údu pod trním korunovanou Hlavou*“ (Svätý Bernard.) Len natoľko Boh bude v nás žiť, nakoľko zomrieme sebe. Goetheovské: „Stirb und werdel“ platí aj tu.

Ano, „*kresťanstvo je tajomstvo smrti a života*“.¹⁵ Tak sa nám javí už pri krste, ale najmä pri eucharistickej obete, kedy „*s Kristom spolu-umierame, aby sme s ním aj spolužili*“.¹⁶

¹³ Gal. 2, 20.

¹⁴ Kol. 1, 24.

¹⁵ Marmion: Le Christ, vie de l'âme, str. 244.

¹⁶ 2 Tim. 2, 11.

„Moja“ svätá omša.

Charles Grimaud.

Ú V O D.

Mnohé kresťanské duše sa znepokojujú, že tak málo robia pre božiu slávu. Cítia, že čas súri, a boja sa, že takmer s prázdnyimi rukami nájdu sa na prahu večnosti.

Jednako chcely by dokonale dosiahnuť cieľ, pre ktorý boli stvorené, totižto chváliť Boha. No zatiaľ práce ich hatia, choroba zadržiava, rodina zabera pre seba; a ony nariekajú, že badajú, ako ich dni plynú bez toho, aby Boha dostatočne oslávili.

Keď tieto duše vyjdu zo seba a zaprizerajú sa na svet, horšia sa, keď vidia, ako ľudia Boha toľme urážajú, toľme na neho zabúdajú; pýtajú sa seba, ako Najvyšší môže strpieť také veľké krivdy od svojich stvorení. A tieto myšlienky narúšajú ich vieru. Mocne pobádané túžbou po budovaní božieho kráľovstva hľadajú prostriedok, ktorý by mohli výhodne použiť, aby na patričné miesto postavili svet, obrátený na ruby, a aby pre Pôvodcu všetkých vecí vyťažili z nich slávu, na ktorú má právo.

Nechže tieto duše nezúfajú. Ich nepokoj skrsá najmä z nedostatočného poznania; nešípia prekypujúcu hojnosť chvál, ktorá sa jednoducho vznáša z tejto zeme, naoko takej nevďačnej, k božskej Velebnosti; a vari ešte menej šípia, že aj ony môžu Bohu vzdávať „dokonalú a úplnú poctu“, ktorú mu tak baživo želajú, len keď spolupracujú s Kristom na konečnom holde, ktorý vzdáva najsvätejšej Trojici.

Veru, stačí im, keď obnovujú kalvársku obeť; s Kristom, v ňom a skrze neho majú možnosť, aby dokonale dosiahly cieľ, ktorý im Boh ustálil, totižto oslavovať ho dokonale, bez tieňa

a neoslabene. Či nie je to náuka potešujúca a plná upokojenia, bo dáva kľúč od veľkého tajomstva božej trpezlivosti voči hriešnemu svetu?

Táto rozprava pokúša sa otvoriť kresťanským myšliam, čo baživo túžia slúžiť Bohu, šíriť jeho kráľovstvo a pripraviť sa na večnosť, hádam netušené pohľady na obetu našich oltárov.

Chcela by ich poučiť, že Kristus nie je sám pri obetovaní svätej omše, ale že priberá si veriacich alebo skorej, že on a jeho veriaci tvoria *jediného Krista*, ktorý Bohu podáva svoje nekonečné chvály, takže každý z nás opustiac túto viacej zaužívanú ako presnú formulu: „Idem na svätú omšu“, nahradí ju celkom oprávnenou: „Idem s Kristom obetovať *svoju* svätú omšu.“

•

Z tohto jasnejšieho poznania našej účasti v kňazskom úkone nášho Pána vyplynú pre náš kresťanský život nesmierne výhody:

Budeme sa zaujímať o svätú omšu, ako to robíme vo veciach, ktoré sú *naše*; potom pousilujeme sa lepšie ju poznávať, aby sme sa na nej viacej zúčastnili; zakúsime šťastné chvíle pri nej.

Budeme potešení. Naozaj pocítíme, že už nie sme „neosožné bytosti“ odvtedy, čo si uvedomujeme, že splňame najvznešenejšiu úlohu, keď spoluúčinkujeme pri vzdávaní dokonalej chvály Bohu, ktorá je predohrou tej, čo mu budeme vzdávať po celú večnosť prostredníctvom Ježiša Krista.

Naša duchovná dokonalosť vzrastie. Aby sme boli dôvernejšie spojení s Kristom vo vzácnom úkone obetovania, nebudeme váhať vo všetkom prispôbiť sa jeho vôli, zakázať si všetko, čo sa mu nepáči, hľadať všetko, čo je mu milé, a to preto, aby sme v sebe uskutočnili dokonalú shodu myšlienok a citov medzi več-

ným Kňazom a jeho poníženými spolupracovníkmi.

Budeme kresťanmi bez obavy a bez hany; veď čoho sa môžu báť od ľudí alebo udalostí tí, ktorí s Kristom vnárajú sa do vnútorných hĺbočín samého Boha, Vládcu srdca a svrchovaného Pána všetkých vecí?

•

Rozpravu „*Moja svätá omša*“ rozdeľujeme na tri časti:

I. *Moja účasť na Kristovom kňazstve.*

II. Dielo, ktoré konám slúžením *svojej* svätej omše.

III. Prostriedky dobrého slúženia *mojej* svätej omše.

Moja účasť na Kristovom kňazstve.

I.

JEZIS KRISTUS, KŇAZ.

Tu uvidíme, že jediná bytosť, súca obetovať Bohu nekonečnú a dokonale smerujúcu poctu, je Kristus, človek ako hriešnici, ale Boh ako jeho Otec, a preto Bohočlovek, úradný kňaz Božstva.

Boží plán.

Človek sa hriechom znivočil. Urazený Boh mohol ľudstvo nechať jeho žalostnému zatracujúcemu osudu. To by bolo iba spravodlivé. Ale toto riešenie nevidelo by sa ani dosť milosrdné, no najmä nie dosť oslavujúce Boha, keby stvorenie človeka, ktorý je majstrovské dielo božích rúk, malo naostatok skončiť pohromou.

Preto Boh rozhodol, že človeka zachráni. Ale ako?

Najvyšší, nekonečne dobrý, mohol obrodiť ľudstvo tým, že by mu jednoducho odpustil hriech. Ale toto odpustenie by bolo naozaj veľmi ľahké pre nás a primálo by zvelebovalo Boha.

Boh mohol žiadať, aby ľudia dali zadostučinenie, pre ktoré by im odpustil. No keďže skutky tohto „odbojného mikrobu“ samy osebe nemajú nijakú hodnotu, Boh bol by sa slovom inak rozhodol, že bez podmienky odpustí.

Nekonečná Velebnosť vo svojej podivnej múdrosti ustálila ozaj vznešenú mieru štedroty a dobroty, ktorá jej umožnila naraz spasiť človeka, zachovať práva spravodlivosti a mimo toho dosiahnuť dokonalé oslavovanie od stvorenia, ktoré by celkom dočiahlo cieľ, pre ktorý bolo stvorené.

Boh určil, že Syn, druhá osoba najsvätejšej Trojice, *stane sa kňazom*. To znamená, že Slovo, Boží Syn, sníži sa do ľudského postavenia, aby ako človek, zastupujúci celé svoje pokolenie, vykonal *kňazský úkon* na počť najsvätejšej Trojice, ktorým by s jedného stanoviska Boha nanajvýš chválil, oslavoval a mu ďakoval, a s druhého stanoviska ním by ľudstvo splácalo svoj dlh a bolo vykúpené.

Tento plán uskutočnil sa *na rozkaz* Otcov s vplyvom Ducha svätého, „ex voluntate Patris, cooperante Spiritu Sancto; z Otcovej vôle spolupôsobením Ducha svätého“,¹ ako to liturgia potvrdzuje.

Tak Boh už môže podľa svojich večných zámerov vyťažiť zo stvorenia najväčšiu slávu, aká je možná, a to pre ustálenie, ktorým rozhodol ustanovenie Ježiša Krista, Bohočloveka, za svojho úradného kňaza.

Pochop kňazstva.

Ale čože znamená byť kňazom?

Byť poverený od Všemohúceho spoívaním stvorenia so Stvoriteľom, upraviť medzi človekom a Bohom potrebné vzťahy.

Byť kňazom znamená byť *prostredníkom*. Kňaz je *most*, postavený medzi zemou a ne-

¹ Modlitba svätej omše pred prijímaním.

bom; preto kňaz Ježiš zaslúži si meno Velkňaz. „Za ľudí je postavený v ich veciach u Boha.“²

Kňaz má obetovať Najvyššiemu verejnú a slávnostnú pocku, ktoré má mu úradne vzdávať ľudská spoločnosť; Boh ju zriadil a preto nemôžeme si ju myslieť bez kňaza.

Ježiš Kristus, najvyšší Kňaz.

Boh vyvolil jediného človeka, aby medzi sebe podobnými a božskou Velebnosťou dokonale obnovil styky, čo hriech pretrhol, a to tým, že vzdá najsvätejšej Trojici všetku pocku, ktorá jej patrí. Tento neporovnateľný kňaz je náš Pán Ježiš Kristus.

Boh ho mohol vyvoliť a zrobiť kňazom aj vtedy, keby Adamovo pokolenie bolo ostalo nevinné, žeby tento Vodca ľudstva mohol mu vzdať ako svojmu Stvoriteľovi dokonalú pocku a aby medzi nebesami a zemou upravlil dôverné vzťahy. Vtedy by bol Kristov kňazský úkon spočíval v tom, že by ľudia veelebili Boha bez zadosťučinenia; a tak jeho obeta by bola len oslavujúca a ďakovacia, ale nie smerujúca.

No keďže človek zhrešil, Kristus, Kňaz, ktorého poslaním bolo osláviť Boha, mal zahľadiť hriechy a zadosť urobiť za spáchané zlo, aby splnil svoje poslanie; preto Boh vo svojej múdrosti rozhodol, že podstatný úkon Kristovho kňazstva bude krvavá obeta. Žiadal od Boho-človeka, ktorý ochotne počúvnul, ukrutnú smrť na kríži.

A tak keď Boh jediného človeka vyvolil, aby obetoval túto obetu, je tiež iba *jeden hlavný a najvyšší kňaz* Ježiš Kristus, ktorý môže ako Bohočlovek napraviť viny, osláviť božskú Velebnosť, vzdať pocku, ktorá má nekonečnú hodnotu.

Priam preto Ježiš Kristus, *najvyšší Kňaz*, je aj kňaz ľudí, *náš kňaz*, bo je *náš* nevyhnutný

² Žid. 5, 1.

prostredník medzi nami a najsvätejšou Trojicou; nemáme a ani nemôžeme mať iných.

Preto vravievame mu v Gloria in excelsis: „*Len ty si Svätý, len ty si Pán, len ty si Najvyšší.*“³ „Niet v nikom inom spasenia.“⁴

Prečo Ježiš Kristus je náš Kňaz?

Aby Ježiš bol náš Kňaz, mal splniť viaceré podmienky:

1. Patrilo sa, aby bol členom ľudského pokolenia, *jeden z nás*; inak by nás nebol zastupoval. Keďže hriech poškvrnil ľudstvo, Boh — aby ľudstvo očistil — žiadal za hriech zadostučinenie, ktoré by bolo naozaj ľudské a pritom dostačujúce a prehojné, to jest nekonečné. Preto bolo nevyhnutné na uskutočnenie božieho rozhodnutia o obnove božej slávy, aby Slovo sa stalo telom. „Keďže dieťky vôbec mali podiel na tele a krvi, aj on podobne zúčastnil sa na nich...; musel sa vo všetkom pripodobniť bratom.“⁵

2. Patrilo sa, aby bol z božieho „pokolenia“; inak nemohol by dať náhradu a klaňanie, ktoré ak mali byť dostatočné, musely byť nekonečné.

Preto božská Velebnosť neurčila na splnenie rozhodnutia o obnove svojej slávy ani najvyššieho človeka ani čo aj najkrajšieho anjela, ale Bohočloveka, ktorý pritom, že mal pravú ľudskú prirodzenosť, bol súčasne sám Syn, druhá osoba najsvätejšej Trojice, rovný Otcovi a Duchu svätému.

Iba tento kňaz môže Bohu obetovať náležitú poctu, bo je človek aj Boh.

3. Treba bolo, aby od Boha prijal aj kňazské poslanie, aby mal *kňazské povolanie*; veď povolanie podstatne spočíva vo výzve, ktorú dá dakomu oprávnená autorita.

³ Chváloslovie svätej omše: *Sláva Bohu na výsostkách.*

⁴ Skut. 4, 12.

⁵ Žid. 2, 14, 17.

No Boh „povolal“ nášho Pána k najvyššiemu kňazstvu. Svätý Pavol vraví: „Kristus neoslávil sám seba, aby bol veľkňazom, ale ten, ktorý mu hovoril: Syn môj si ty, ja som ťa dnes splodil.“⁶ Hoci Syn je od večnosti Syn, jednako podľa žalmistu tieto slová vzťahujú sa na neho len od tej chvíle, v ktorej prijíma ľudskú prirodzenosť. Už priam tým, že stal sa človekom, posvätený je za kňaza, totižto za ustanoveného prostredníka ľudského pokolenia pred Bohom. Jeho Otec prisahou potvrdzuje mu túto hodnosť: „Pán prisahal, neoželel to: Ty si kňaz na veky.“⁷

4. Treba bolo, aby vyvolený dobrovoľne prijal toto kňazské poslanie; veď nikto nie je kňazom, keď to nechce.

No Ježiš Kristus oduševnene súhlasil s večným rozhodnutím, čo ho posvätilo za kňaza. Toto podrobenie vteleného Slova začína, len čo prijíma svoje telo. Odkrývajú nám ho slová, ktoré povedalo svojmu Otcovi, keď vstupovalo na tento svet: „Obety a daru nechcel si, ale telo spôsobil si mŕ“ (pravda, aby stalo sa látkou obety a obetovania...) „Vtedy som povedal: Hľa, prichádzam, aby som splňal, Bože, tvoju vôľu.“⁸

Kedy bola Kristova kňazská vysviacka?

„Vysviacka“ Ježiša Krista, ak môžeme pre neho použiť tento výraz, bola práve vo chvíli vtelenia. Vtedy jeho ľudská prirodzenosť prijala všetku kňazskú moc od svojho spojenia s božskou prirodzenosťou skrze osobu Slova. Toto spojenie s božskou prirodzenosťou dalo mu určené poslanie, totižto v mene celého ľudského pokolenia minulého, súčasného a budúceho obetovať Bohu nekonečne dokonalú poctu

⁶ Žid. 5, 5.

⁷ Žalm 109, 5.

⁸ Žid. 10, 5, 7.

klaňania, chvály, ďakovania, zadostučinenia a prosby.

Teda Ježiš Kristus bol v tej chvíli „vy-svätený za kňaza“, lebo stal sa Bohočlovekom. A keďže nikdy neprestane ním byť, jeho posvätenie ostáva večné; on je „kňaz na veky“.

(Pokračovanie.)

Nebeský Otec.

Prof. Dr. Peter Ketter.

I.

Božiu myšlienku Nového zákona môžeme shrnúť do dvoch krátkych viet: Boh je náš Otec. — Skrze jeho Syna Ježiša Krista stali sme sa v Duchu svätom dieťkami božími. Rozoberieme postupne jednotlivé myšlienky prvej vety. Pritom nie je treba zdôrazniť, že v úzkom rámci oboch viet môžeme poukázať len na hlavné body. A pre jeden, čo i len na približné vyličenie, je biblická látka príliš obsiahla a bohatá na pramene. No jej vody neshromaždily sa v pokojne tečúci prúd, stavajúci silné hrádze pravidelnej, metodicky a sústavne vybudovanej bohovede. V Biblii ako knihe inšpirovanej postavení sme pred celkom iný, vznešenejší prameň. Ako zurčiace horské potôčiky, stekajú zo všetkých strán vody s večných ladovcových výšok, a kto k nim vystúpi, dôjde k nesmiernym a nevyspytateľným oblastiam inšpirujúceho Ducha božieho. Pretože všetky knihy Nového zákona nie sú nijaké teologické rozpravy, ale len príležitostné spisy, vtedy tiež v nich obsiahnuté výroky neobsahujú konečné rozpravy o Bohu, ale len príležitostné závery, najmä z neomylnej istoty plynúce závery. Ale keďže sú podané v podobe hovorovej reči a náboženského smýšľania svojej doby a keďže jasné a čisté svetlo božskej pravdy láme sa

v hranoloch ľudského ducha autorov biblických kníh na sedmoro farieb, preto často ťažko zistiť pôvodný smysel roztrúsených výpovedí. Ale okolo je pôvabnejšia táto námaha pre hlbavého ľudského ducha, oľko je zo všetkých tajomstiev odmeny najhodnejšie pre jeho predvídavý rozum, to vyslovíme, keď hovoríme: Boh.

V jednej vete klasického spôsobu hovorenia a plnej hlbokých myšlienok autor Listu k židom načíta hneď na počiatku niekoľkými slovami veľkolepý obraz celej zjavenej pravdy: „Mnohonásobne a rozličným spôsobom hovorieval kedy si Boh otcom skrze prorokov; najnovšie však za týchto dní hovoril nám skrze Syna.“¹ S podobnými slovami vystúpil, no oveľa dôraznejšie, štvrtý evanjelista, ktorý dostal čestné meno „teológ“, na konci neporovnateľného úvodu k svojmu Evanjeliu: „Zákon bol daný skrze Mojžiša, milosť a pravda nastala skrze Ježiša Krista. Boha nikto nikdy nevidel; jednorodený Syn, ktorý je v lone Otcovom, on to porozprával.“² Keď staručký apoštol už sotva dýchal, keď nevládal už trasúcou rukou písať, vtedy nás povzbudzovaly unikajúce slová jeho svedectva. Ako úvodné verše Listu k židom, priam tak aj tieto posledné verše Jánovho úvodu predovšetkým vyzdvihujú veľký význam Starého zákona ako skutočného zjavenia božieho. Boh dal zákon. Mojžiš bol len sprostredkovateľom. Boh sám v minulosti hovoril k otcom, keď neustále najrozličnejšími spôsobmi hovoril k prorokom, ktorých si vyvolil a ktorým dal poznať svoje bytie a svoju vôľu, aby ju potom oznámili ľudu. Hovoril k nim vnútorným hlasom, vo sne alebo vo vytržení. Proroci videli Boha. To Ján nechce zapierať, ale oni videli ho najviac ak v symbolických obrazoch alebo rýchle sa striedajúcich videniach. Bolo to, ako keď

¹ Žid. 1, 1—2.

² Ján 1, 17—18.

blesk alebo meteor ožiari na krátky okamih v temnote ležiacu a potom hneď do temnoty zas sa uložíacu krajinu.

Ale nijakému smrteľníkovi nebolo dožičené — alebo tiež len nepravdepodobne — vidieť dlhšie Boha. On prebýva vo svetle nášmu oku neprístupnom. Keď raz strhne svoj závoj, vtedy zľakne sa človek v povedomí svojej hriešnosti, ako to čítame u Izaiáša, proroka: „Beda mŕ! Som stratený! Lebo som človek s nečistými perami a bývam medzi ľuďom s nečistými perami. A teraz uvidel som na vlastné oči Kráľa, Pána pánov!“³ Voľačo podobného rozpráva nám evanjelista Lukáš. Kristus zázrakom bohatého rybolovu zjavil pred učeníkmi svoju božskú moc. Ináč taký drsný a sebavedomý Peter, premožený týmto zážitkom priameho zasiahnutia božieho do svojho odboru, vrhá sa pred Majstrom na kolena a volá: „Pane, odíď odo mňa, lebo som človek hriešny!“⁴ Zachvátil ho strach z blízkosti božej. Iba jednému jedinému bolo dožičené nielen vidieť naozaj Boha a prijímať nielen príležitostné zjavenia, ale omnoho viac, trvalo žiť v bezprostrednom videní Najvyššieho, prvorodenému Synovi Božiemu. Jedine jemu je známa tvár Boha. „Nikto nezná Syna, iba Otec a nikto nezná Otca, iba Syn a komu Syn bude chcieť zjaviť.“⁵ Tento príslušný svedok jediný nám priniesol zpravu, ako to slávnostne vyhlásil štvrtý evanjelista o tom, čo je Boh. S Kristom a v Kristovi dosiahlo teda zjavenie božie svoj vrchol. Čo Kristus učil o Bohu, nie je hociaké učenie, ale je to učenie o Bohu. On neučil len pravde, lebo on sám je Pravda. Neukazoval len cestu k Bohu, ale on sám je jediná cesta k nemu. „Nikto nepríde k Otcovi iba skrze mňa.“⁶ Odvtedy, čo zomrel posledný úradný

³ Iz. 6, 5.

⁴ Mat. 11, 27.

⁵ Ján 14, 6.

svedok Kristov, posledný apoštol, skončilo navyždy všeobecné zjavenie. Vecou Duchom božím osvecovaného a spravovaného cirkevného učiteľského úradu je strážiť sverené mu zjavené dobré a priviesť ľudstvo k ich hlbokému porozumeniu.

II.

Ak chceme teda poznať božskú myšlienku na vrchole jej čistoty a dokonalosti, musíme ísť ku Kristovi. Jedine on má slová života večného.⁶ V čom spočíva podstata a charakter Ježišovho učenia o Bohu? Ježišovo hlásanie voláme evanjelium, blahozvest. Najradostnejšie a najblaženejšie v tom je to, že nás naučil Boha ako Otca poznať, ctíť a milovať. Preto nás zbavil veľkého strachu pred večnosťou a dal nám uistenie, že nad nami prebýva nekonečné dobro a osobná láska, ktorej nie je ľahostajné, akí sme. Keď hovoríme o Bohu, stojíme pred úžasným tajomstvom. Ak však používame slovo Otec, vtedy pre nepochopiteľného a nekonečného Boha máme meno, ktoré z denného pozorovania je nám bežným. Čo otec je a chce, to presne vieme zo skúsenosti od ľudí a s ľuďmi. Ten, ktorému leží dobro dieťaťa na srdci, ktorý sa oň stará, starostlivo ho prevedie cez dobré aj zlé časy; ten, na koho je dieťa ponechané, aj keď ono nechápe celkom jeho konanie, keďže on ďalej vidí ako dieťa a lepšie vie, čo je preň dobré, ako dieťa vo svojej neskúsenosti a detskej krátkozrakosti. Všetko, čo aj najvernejší otec ľudský zamýšľa a robí so svojim milovaným dieťaťom, vzťahuje sa aj na Boha; no medzi ľudskej slabosti a omylnosti máme a musíme zbaviť toho, ktorý je poslednou príčinou všetkého života, keď ho nazývame Boh Otec.

Kristus učil vidieť v Bohu Otca. Nie je to tak, ako to tvrdil Marcion už v druhom storočí,

⁶ Tamtiež 6, 68.

že Kristus odstránil starozákonného Boha a hlásal nejakého nového Boha, že starozákonný Boh je národný Boh židovský, bytosť plná zloby, hnevu a ukrutnosti. Kto takto hovorí, ten sám musí byť preplnený podobnou slepou nenávisťou voči Starému zákonu ako Marcion alebo podobne musí zavrhnúť Starý zákon ako „veľké cigánstvo“ ľudstva. Ale potom tiež musí vyčiarknuť podstatnú časť Nového zákona. Preto Cirkev už v najstaršom vyznaní viery vyhlásila: „Ten, kto hovorí a verí, že Boh starozákonný je iný, ako Boh Nového zákona, nech je daný do kľatby.“

Svätí Starého zákona tiež poznali najsvätejšieho a všemohúceho Boha pod menom Otec. Ba aj pohanía hovorili „otec Zeus“. Dobrota Boha, jeho otcovská starostlivosť a vernosť k vyvolenému národu ako aj voči jednotlivým veriacim, našly v spisoch Starého zákona, najmä však v žalmoch, mocné vyjadrenie. „Tak ako sa zľutúva otec nad svojimi deťmi, tak sa zľutúva aj Pán nad tými, ktorí sa ho boja. On vie veľmi dobre, aké sme my biedne stvorenia. On pamätá na to, že sme len prach.“⁷ Žalostný nárek proroka Izaiáša umožňuje nám nahliadnuť do otcovských vykupiteľských plánov božích, ktoré mal so svojím národom, a poučia nás o tom, že nevernosť a vzdorovitosť Izraelitov zavinily, že Boh sa už v Starom zákone nemohol zjavovať ako dobrotivý Otec. A tak to bolo predovšetkým v jeho úmysle. Boh so smutným pohľadom díva sa zpiatky do minulosti a hovorí: „Ja som síce riekol: Akože chcem ťa počítať za svojho syna a dať ti žiadostivú zem, slávne to vlastníctvo pohanských národov. A ďalej som riekol; »Otče môj« mi budeš hovoriť a nikdy sa odo mňa nevzdiališ! Ale ako žena, ktorá pohrdla mužom svojim, tak pohrdol mnou dom izraelský! Tak znel výrok Pánov.“⁸ No

⁷ Žalm 103, 13—14.

⁸ Jer. 3, 19—20.

v Starom zákone len zriedka počut takýto hlas, plný detinskej dôvery k milovanému Otcovi na nebesách, a opačne zasa, plný nežnej lásky k svojim deťom na zemi. Vedúca pohnútká je však iná. Tu prevláda myšlienka o svrchovanej moci a zastrašujúcej dôstojnosti božej. Tak si to vyžadovala vychovávateľská múdrosť božia voči tvrdohlavému národu.

Naproti tomu v Novom zákone Kristus spojil Boha s človekom s omnoho nežnejším sväzkom. Dvestošesťdesiatšesť ráz je Boh v Novom zákone nazvaný Otcom. Kristus používal meno Otec pre Boha častejšie ako hociktoré iné oslovenie. Túto milú oddanosť v Boha a túto vieru v nekonečnú božiu dobrotu a milosrdenstvo božie spravil prevládajúcim prvkom svojho náboženstva. A jedine z tohto stanoviska, z tohto kresťanského svetonáhľadu vychádzajúc, mohol napísať bývalý farizej Pavol Korintanom: „Pozehnaný je Boh a Otec Pána nášho Ježiša Krista, Otec milosrdenstva a Boh všetkej potechy, ktorý nás potešuje vo všetkom našom súžení, aby sme aj sami mohli tešiť tých, ktorí sú v nejakom útlaku, povzbudzovaním, ktorým aj my bývame povzbudzovaní od Boha.“⁹ Tieto slová tvoria Capitulum v nedeľňajšom nešpore a je to ozaj škoda, že pritom poukaz na cieľ božskej potreby ako poukaz (V. 4b) na nás býva vynechaný. Kristus v predvečer svojej smrti obracia sa pri spätnom pohľade na svoje dielo v takzvanej najvyššej kňazskej modlitbe na Otca a hovorí: „Otče, už sa priblížila hodina: osláv svojho Syna, aby Syn tvoj oslávil teba. Súčasne dal si mu moc nad každým telom, aby všetkým, ktorých si mu dal, udelil život večný. Avšak život večný majú tí, ktorí poznajú teba, jediného pravého Boha a toho, ktorého si ty poslal, Ježiša Krista.“ Už aj samé toto svedectvo je veľmi závažným pre učenie Kristovo

⁹ 2 Kor. 1, 3—4.

o Bohu. Aby Syn Boží sprostredkoval celému ľudstvu život, večný, božský život, stal sa človekom. „Ja som prišiel, aby ste život mali a hojnejšie ho mali.“¹⁰ Ale v čom spočíva tento život? V správnom poznaní Boha Otca a jeho Syna. Potom pokračuje Kristus vo svojej modlitbe: „Ja som ťa oslávil na zemi. Dokonal som dielo, ktoré si mi dal, aby som dokonal.“ V čom spočíva toto dielo? „Oznámil som tvoje meno ľuďom.“¹¹ Teda Mesiášovým životným poslaním bolo ľuďom zvestovať meno božie. „Prečože nepoznali meno božie?“, pýta sa svätý Augustín. A odpovedá: „Nie každé meno, v ktorom sa Bohom nazývaš, ale iba to, podľa ktorého si mojím Otcom, meno, ktoré by sme neboli poznali bez Synovho zvestovania.“

Podľa učenia Ježišovho stretávame sa všade v prírode so stopami otcovskej dobroty božej. Boh ako otec veľkej rodiny stará sa o všetkých. Poľné kvety odieva utešenejšie, ako bol odiaty Šalamún bez toho, žeby pracovali a priadly. On živí vtáctvo nebeské, ktoré neseje, nežne ani sýpky nenapĺňa. Vrabec na streche a tráva na lúke sú predmetom jeho otcovskej starostlivosti.

Mnohí súčasníci zastreli božskú myšlienku natoľko, že by sa bol z neho stal nejaký despotickejší orientálny vládca, ktorý so svojím panovníckym dvorom len o to sa stará, ako by nás potrestal alebo odmenil. No Kristus učil, že aj najnepatrnejšie veci sú predmetom otcovskej starostlivosti božej. Všetky vlasy na našej hlave máme spočítané a ani jeden nespadne na zem bez jeho vôle. On nám už vymeral dni života, a všetkému nášmu úsiliu nepodari sa pridať ani minútu k určenej dĺžke nášho života. On pozná našu biedu skôr, ako mu o nej my povieme. A predsa chce, aby sme mu s úplnou dôverou

¹⁰ Ján 10, 10.

¹¹ Tamtiež 17, 1—6.

prednášali všetky svoje prosby, malé i veľké, tak ako to robí dobrý otec, aby vychoval svoje dieťa. Ale zaiste musely ho urážať všetky zúfalé a úzkostlivé starosti s našej strany.

Nie je iné také náboženstvo na zemi, v ktorom by detská dôvera v Boha tak patrila k podstate pravého duševného života, ako je to v náboženstve Ježišovom. Vyčítka, ktorú najčastejšie uvádza svojim učeníkom, je ich nedostatočná dôvera (slabá viera). „Vy maloverní!“ To, čo sa nám zdá celkom prirodzeným, najmä starosť o jedlo, pitie a odev, Ježiš tu označuje za podstatnú črtu pohanov, ktorí predsa neveria v Otca nebeského. Výzva k detinskej dôvere patrí k najznámejším miestam v kázňach. Ale, že tiež tieto slová patria k slovám Kristovým, ktoré ľudia najmenej prijímajú a nasledujú, je isté, lebo sa ešte čosi z pohanstva vždy v nás skrýva. „Keď Boh trávu poľnú, ktorá dnes stojí a zajtra sa hodí do ohňa, tak utešene šatí, o čo viac vás, maloverní. Nebuďte teda ustarostení, hovoriac: Čo budeme jesť, čo budeme piť a čím sa zaodějeme? Lebo toto všetko pohania vyhľadávajú. Vie totižto váš nebeský Otec, že všetko toto potrebujete. Hľadajte najskôr kráľovstvo božie a jeho spravodlivosť, a toto všetko sa vám pridá. Nebuďte teda ustarostení o zajtrajšok; lebo zajtrajší deň bude sa starať sám o seba. Dosť má deň svojho trápenia!“¹² Ako dietky božie máme, ba musíme mať bezhraničnú dôveru k svojmu Otcovi nebeskému a so svojimi prosbami, ktoré skoro opovážlivosťou majú zaznievať, máme sa k nemu obracať. Sám Kristus poukazuje na prosbu tohto druhu a označuje ju, keď ju prednášame s pravým úmyslom, za meradlo pravej viery v mocnú a ochotnú pomoc Otcovu. A najmä, keď jeho učeníci spozorovali, ako sa splnila Majstrova kľatba na neplodnom figovníku, a keď ho plní úžasu na to upozornili,

¹² Mat. 6, 30—34.

odpovedal im: „Majte vieru v Boha! Veru, povedám vám: Kto tejto bore povie: zdvihni sa a hoď sa do mora, a nebude pochybovať vo svojom srdci, ale verí, že sa stane všetko, čo len povie, stane sa mu. Preto povedám vám: Všetko, čo si len v modlitbe zažiadate, verte, že dostanete a stane sa vám.“¹³

Idea Boha je vari len nejakým romantickým rojčením, potrebným pre tých, ktorí iných využívajú k dôvere v Boha a sami nie sú tlačení farchou a biedami života? Kto by to tvrdil, zabúdaj by pritom na to, že Ježiš ako chudobný robotník poznal ľudský život so všetkými jeho starosťami a s celou jeho tvrdosťou. On práve tak vedel o strašných prírodných pohromách ako aj o ťažkých úderoch osudu a o najhlbšom žiali. Aj on plakal pri hrobe priateľovom. No naučil ľudstvo, aby v utrpení a nešťastí nevidelo nejaký zlý osud, ale dopustenie, vychádzajúce z otcovskej dobrotivosti božej. Choroby a nešťastia nie sú len následky vlastných alebo cudzích vín. Toto bol ten hrôzy plný názor židovstva až po časy Ježiša Krista: Kto sa má zle, ten je pred Bohom vinný. Kto zase sa má dobre a má úspechy, ten je u Boha v milosti. Až dosiaľ väzila široké masy v tomto skrz-naskrz židovskom, ale nie biblickom názore. Aj učeníci Ježišovi boli ako pravé dietky svojej doby a náboženstva tohto názoru. A preto tiež, vidiac pri dverách chrámových slepého od narodenia, spýtali sa Majstra: „Kto zhrešil, tento alebo jeho rodičia, že sa narodil slepý?“ Ježišova odpoveď však znela: „Ani tento nezhréšil ani jeho rodičia, ale aby zjavily sa na ňom skutky božie.“¹⁴ A tak nešťastie úbohého slepého od narodenia stáva sa týmto riadením Prozreteľnosti Božej pozitívnym výkonom. Ten, ktorého ľudia pokladali za hriešneho alebo aspoň za poľutovania

¹³ Mar. 11, 22—24.

¹⁴ Ján 9, 2—3.

hodného mrzáka, splnil ozaj veľkú úlohu: on stáva sa príčinou zázraku, ktorý sa na ňom uskutočnil a ktorý Boh už od večnosti zamýšľal s ním urobiť, stáva sa dobrodincom aj iných, keďže ukazuje im cestu k viere. Mnohí chorí nestali sa síce zjavne nástrojmi otcovskej dobrorotivosti božej; ale my vieme teraz z úst samého Ježiša, že ani my nebudeme daromne dúfať v lásku nebeského Otca, čo aj nám jeho úmysly ostávajú skryté. Podobne znela odpoveď Ježišova, keď mu Marta a Mária oznamovali vážne ochorenie svojho brata: „Táto choroba nie je smrť, ale na slávu božiu; aby Syn Boží bol skrze ňu oslávený.“¹⁵ Utrpením a biedami, ktoré znášame kresťansky trpezlivo, splňame v mimoriadnej miere svoju hlavnú životnú úlohu a spolu tak prispievame na zvelebovanie Boha. A len preto orezáva Otec nebeský s ostrým nožíkom pozemských skúšok nezriadené pudy našej, dedičným hriechom poškvrnenej prirodzenosti, aby sme „priniesli bohaté ovocie“.¹⁶ Ako tiež najušľachtilejšie víno len v horúcom slnečnom úpale sa rodí, tak isto najdrahocenejšie ovocie nadprirodzena len v ohni utrpenia dozrieva. A čím viac splňame tento úmysel boží, čím sa stávame poslušnejšími dieťkami Otca nebeského, tým sa stávame vernejšími nasledovníkmi jeho Syna: „Tým sa preslávi môj Otec, keď prinesiete prehojný úžitok a stanete sa mojimi učeníkmi.“¹⁷ Tu nie je miesto na to, aby sme bližšie poukazovali na tieto také dôležité myšlienky pre kresťanské utváranie života. Toto krátko načrtnutie môže dostatočne dokázať, že už myšlienka Boha Nového zákona je súca rozriešiť prastarú otázku nezavineného utrpenia. Márne sa namáhali Jób a jeho priatelia a tak tiež bolo márne to, kde sa až v tomto riešení dostal jeden

¹⁵ Ján 11, 4.

¹⁶ Tamtiež 15, 2.

¹⁷ Ján 15, 8.

zo žalmov, lebo predsa len ešte nevedeli dať poslednú odpoveď, keďže až Syn Boží, ktorý stal sa človekom, oboznámil nás úplne s vykupiteľskými plánmi Otcovými, keď skúša svoje deti, najmä svojim vykupiteľským utrpením za iných.

(Pokračovanie.)

Moderný hlboký kresťan.

P. Aquinas M. Gabura, OP.

Rýdze kresťanstvo je životný kvas, ktorý chce nadľudskou silou prenikať a prepracúvať celé ľudstvo, všetky jeho vekové aj spoločenské stupne, všetky životné složky a odbory, a to až po dovŕšenie svetových dejín.

Zpomedi bohatých plodov pretvorbujúcej kresťanskej životnosti nášho veku je *Vít de Larigaudie*, vodca francúzskych skautov, ktorý narodil sa v Paríži 18. januára 1908 a padol ako hrdinský obranca milovanej vlasti na lucemburských hraniciach 11. mája 1940.

Tento veľký kresťan, ozaj hodný tohto mena, svojím životom tak zrejme a podmanivo ukazuje, že celkom dobre môžeme spojiť formy, rámce a prúdenia dvadsiateho storočia s dôsledným Kristovým svetonázorom, radostný úsmev šťastného skauta, cestovateľa, športovca s rozjímavou hĺbkou katolíckej mystiky, čistý tanec, prítomnosť krásnych žien a vnímanie zemskej pôvabov s úzučným spojením s Bohom v baživej láske. Veľký kresťan, vravíme; bo vedel odkryť v sebe nesmiernu veľkosť, ktorú Boh vložil do každého človeka, večné povolanie, teocentrickú os čiže zamierenie človeka na Boha. Ono tvorí pravú dôstojnosť človeka a po jeho znásilnení človek rúti sa vo svojich najhlbších základoch.

Larigaudie odkryl v sebe toto večné povolanie a vášnivo zamiloval sa. doň. Keďže sa roz-

umne zmeral, poznal, že všetko obmedzené, nech je neviem aké vábivé a žiarivé, nevpadne do hlbín človeka tak, aby zaplnilo jeho nesmierne obsah a uspokojivo utišilo jeho náročnú bažnosť. „Iba Boh je plná hodnota. Len jeho svetlo a jeho láska môžu uspokojiť a nasýtiť naše úbohé ľudské srdce, príliš široké pre svet, ktorý ho obklopuje.“ To napísal Vít de Larigaudie, skaut, ktorý úzkostlivo a netrpezlivo čakal pri telefone na odpoveď, či bude medzi dvadsiatimi, čo pôjdu do Austrálie na svetový skautský sjazd a ktorý chutne v kypiacej radosťi skríkol pri kladnej odpovedi: „Hurá, pôjdem!“ To napísal Larigaudie, legendárny rover, ktorý prvý automobilom spojil Francúzsko s Indočínou, ktorý majstrovsky ovládal jazdu na koni a z lietadla obdivoval nebesá aj zem; on, ktorý bol taký úžasne citlivý a vnímavý na krásy sveta, ktorý „z Tahiti až po Hollywood, na korálových pobrežiach alebo palubách plachetníc držal pri rytmickom tanci v náručí najkrajšie ženy sveta“, ako sám píše; on, ktorý toľko videl, toľko počul, toľko pochodil po všetkých piatich kontinentoch!

Nenasýtny smädil po Bohu. Týmto smädom podložené sú jeho dobrodružstvá po svete, jeho túžba všetko vidieť, všetko obdivovať a všetko milovať. Preto z dokorán otvorenej duše napísal: „Treba všetko obdivovať: orchideu, náhle vykvitnutú v barinách, krásneho koňa, pohyb dieťaťa, črtu duše, úsmev ženy. Treba obdivovať všetku krásu okolo nás, treba si ju nájsť, aj keby bola v blate, a pozdvihnúť ju k Bohu. Ale neslobodno na ňu prilipnúť. Ona je iba trblietaním, a my sme stvorení pre slnko a nie pre temný močiar, na ktorého hladine ligocú sa jeho odrazy.“ Teda vo všetkom zachytával Boha, odblesky jeho krásy; toto zachytávanie, hľadanie, odhaľovanie je prejavom jeho mocnej túžby po Bohu a živeľnej potreby milovať ho.

Larigaudie dôsledne uskutočňoval úsilie katolíckeho skautingu, ako ho vyjadril parížsky dominikán a duchovný vodca francúzskych skautov P. Forestier: „Skauti chceli *spojiť všetko ľudské s božským*, zmocniť sa stvorenia s povdачnou myslou, uctievať Boha statným telom, svojou radostnou prácou. *Ich duchovný život chcel do svojho vystupovania k Bohu strhnúť vonkoncom celý ich ľudský život.*“ Hej, Larigaudie chcel sovrieť všetko stvorenstvo, byť jeho tlmočníkom a kňazom, vyniesť ho nežne na krídlach svojej milujúcej čistej duše k nebesám, ako kňaz podáva nebesám oboetné dary a pozdvihuje posvätenými rukami Hostiu; zo všetkého chcel zrobiť oslavnú pieseň na Stvoriteľa.

V tomto mocnom rozumovom a teplom vôľovom zakotvení v Bohu je tajomstvo jeho krásneho širokého úsmevu, kryštálovej radosti, podmaňujúcej jednoduchosti, otvorenosti a hĺbky, teplého priateľstva a vyhľadávaného spoločníctva. Cítili to najmä jeho milovaní malí skauti, ktorí na jeho ceste do Chartres označili mu chodníček, čo mu predĺžil púť o tri kilometre, len aby mohli byť s usmievavým rozsievateľom krásnej radosti.

Pre spomenuté zamierenie života na Boha, pre dôsledný životný teocentrizmus Larigaudie díval sa na všetky veci, pôvaby a vzťahy s božej perspektívy, ktorá jediná je vecná, díval sa božími očami, ktoré neklamú. A preto všetko mu bolo také krásne, všetko videl preduchovené v ozajstnom realizme, všetko jačalo sa mu zábleskmi vyššieho sveta, ktoré unikajú mnohým, čo majú oči a nevidia. Tak si vysvetlíme, že keď on — muž v plnej svalovej a duševnej sile, s veľkou schopnosťou vnímavosti a milovania — pozoruje pohyby pri obsluhovaní a tanec inak dráždivo oblečenej najčistejšej krásavice ostrova Bali, je vysoko povznesený nad smyselnosť a ide po lúčoch krásy, ktoré

pôvabnou ženou prebleskávajú, až k ich prameňu, k Bohu, absolútnej Kráse. Píše o tom: „Každý jej pohyb je radosťou pre oči, takže človek ľutuje, že nie je maliarom, aby mohol tlmočiť ich súlad a pôvab... Polok, stále usmiata, s úsmevom, ktorý podobá sa stonu vtáka, s bronzovým poprsím a s kráľovskými gestami je žiarivým obrazom krásy a tým aj chválospevom na Stvoriteľa. *Držali sme si srdce pozdvihnuté dosť vysoko*, aby sme v tom nevideli nič iného. A preto tých niekoľko dní, čo sme strávili na tomto opustenom pobreží na južnom hrote Ázie, ostane nám spomienkou bez poškvrny, spomienkou svetla, hudby a krásy.“ Zážitok mladého muža, hodný obdivu, vysvetliteľný iba náramnou láskou k Bohu, ktorá robí človeka nezraniteľným! Aj ženu videl teocentricky, vo vzťahu na Boha, bola mu rebríkom k Bohu; preto videl ju krajšiu, ako ju vidí smyselník a zneužívateľ žien. Nezatváral oči. Nie. Ba skorej díval sa s celkom otvorenými očami, lebo bol čistý vo svojich hĺbinách, naplnených Bohom, ktoré prelievaly čistotu do očí. Klasická veľkorysosť! Až sem máme prísť, ak chceme osobne používať zneužívané heslo: Čistému je všetko čisté!

Stopercentne môžeme mu veriť, že z osobného prežívania napísal o dievčatách: „Pomýlená výchova nás pričasto učila vidieť v žene iba príležitosť k hriechu, miesto toho, aby nám v nich odhalila *žriedlo pokladov*... Je tiež istou stratou zanedbávať ten *boží dar*, ktorým sú *pravé dievčatá*.“ A končí: „A aby sme si boli chlapi aj dievčatá navzájom *prameňom obohacovania* a nie hriechov.“

No k tejto veľkosti a majstrovskej vláde nad sebou prebíjal sa cez boje, tvrdé úsilia, horúce vášne, kypiaci temperament. Veď bol muž, z mäsa a kostí, v ktorom sa neraz pohne nižšie; no nesmie sa tak pohnúť, aby zrútilo vyššie. Po-

cít ozývajúcich sa prudkých nižších síl neznamená, že treba im vyhovieť na úkor najhlbšieho v človeku, čo ho robí človekom. Je skorej signálom na odraz k výškam, v ktorých sa utešene rozrastá a kryštalizuje pravý človek, neožobráčený, nezotročený, ale obohatený, slobodný v zajatí splňaných božích požiadaviek a smernic. Larigaudie, mocne vzrušovaný láskou k Bohu, díval sa na sebazápor a celú askézu ako na prostriedok, ktorý má vykúpiť človeka a nie ho ukrátiť, obrat o radosť zo života. To je vecná psychológia kresťanskej askézy: neďávať sa na zápor, ktorý ma bolí, ale na klad, ktorý sa z odriekania zrodí.

Prípomeňme Larigaudieho priznanie, ktoré veľa vraví: „Musela to byť mulatka. Mala utešené plecia a na veľkých perách aj v nesmier-nych očiach telesnú krásu miešancov. Bola krásna, divo krásna. Iba jedno bolo naozaj treba robiť. Ja som to neurobil. Vyskočil som na koňa a odišiel som cvalom, bez obzerania, plačúc od zúfania a vášne. Myslím, že keď nebudem mať na súdny deň nič iné, aby som to daroval Bohu, *budem mu môcť obetovať ako snop všetky tie objatia, ktoré som nechcel poznať z lásky k nemu.*“ Horúce skypenie vášne stlmuje zo živého presvedčenia útekem od nedobrej príležitosti a najmä láskou k Bohu, pre ktorého hodno aj zutekať a všetko obetovať vo smysle najväčšieho mravného pravidla: Milovať budeš Boha nado všetko! Larigaudie je naraz taký ľudský, s ozvenami zdedenej porušenosti, a zasa taký nadľudský, s ozvenami anjelského sveta, s mystickým zanietením. Čistý muž, hrdinsky čistý uprostred všetkého, čo by chcelo odplaviť čistotu. Mravný veľduch! Pridŕžaním sa teocentrickej osi, účinnou láskou k Bohu víťazí aj v najtvrdších bojoch. Napísal: „Čistota je ne-smyselnou a smiešnou stávkou, ak stavíme ju len na záporných príkazoch. Ale je *možná*.

krásna a obohacujúca, keď opiera sa o spoľahlivý základ: o živú a dokonalú lásku k Bohu; iba ona môže uspokojiť nesmiernu potrebu lásky, čo naplní naše ľudské srdce."

Táto vystupňovaná potreba lásky, priamočiaro a radostne raziaca si cestu aj cez všetko jej nežičlivé, u Larigaudieho — ako vôbec u povedomých nositeľov Krista — našla úrodnú pôdu pre svoj vývin v hlbokéj sobranosti a vo Sviatosti lásky, v Eucharistii.

Vnútná sobranosť je potrebná podmienka pravidelne rozrastajúceho sa nadprirodzeného života v nás. Umožňuje nám pozrieť sa do seba, v sebe nájsť Boha a v tichu začuť jeho hlas. Pripravuje nás pre hlboký život, čo plodí radosť, bo hĺbka z Boha teší. Larigaudie, ktorý sa so skautskými veselými skupinami toľko túlal po svete a dostával medzi tisícere rozptyľujúce okolnosti, uchovával sa v božej prítomnosti aj pri veselom táborení, na filmovom predstavení, vo veľkomestskom huku, na palube lodi, pri hukote vrtule, bo vyhradzoval si v dennom poriadku čas na rozjímavé vnáranie sa do seba a tým aj do Boha a do hlbokého smyslu vecí. Nečudujme sa, keď tento moderne príťažlivý vodca skautov píše: *"Boží hlas je taký jemný, že ho možno počúvať iba v tichu... Musíme si zvyknúť byť v srdečnom pomere s Bohom v samote a tichu jeho stvoriteľského diela... Zo svojho života máme urobiť rozhovor s Bohom... Musíme sa naučiť džavotať s Bohom... Vždy môžeme mať Boha pri sebe ako druhá, ktorému sa zdôverujeme."* Ide pešky do Chartres. No nie je to len cesta turistu, ale aj putovanie mystika: *"Les, ktorý ma obklopuje, je taký krásny, že stáva sa modlitbou. Súč celkom sám, robím si vo vlastnom vnútri zatvorené duchovné cvičenia; moja duša je celou a kláštorom je les... Teraz únava je mojou ozajstnou modlitbou. Tento kilo-*

meter za priateľa, ktorý je mi drahý. Tento zasa v spojení s Kristom na Kalvárii. Ďalší a nasledujúce za staré hriechy..." Inokedy zasa „v tichu brestovej aleje...“, v leňoške na palube parníkov, v pomalom a tichom kolísaní rozvlneného mora, ďaleko od denných starostí možno nechať dušu ponoriť sa až do rozjímania, do celkom jednoduchého a skoro neuvedomeného rozhovoru s Bohom. Keď si človek osvojil tento zvyk, všade nájde ticho a samotu brestových alejí pohrúžený do komôrky svojej duše. Na ulici alebo v podzemnej dráhe, na plavárni alebo pri rieke všetky prázdne hodiny sa obohatia a stanú hodinami modlitby'.

Larigaudie nachádzal Boha aj tam, kde na neho ľudia najmenej pamätajú, v tanečnom víre. „Tie krásne cudzinky nemohly pochopiť, že za najstrhujúcejšej hudby tanca moje srdce šepkalo v základoch mojej bytosti modlitbu a že táto modlitba bola silnejšia ako ich pôvab alebo ich príťažlivosť.“ Prekrásny výlev jeho kryštallovo čistej duše, svedčiaci o úzunkom, mystikom spojení s Bohom!

Keď Larigaudie pri dennej svätej omši do toľme sobranej a na Boha pozornej duše prijal sviatostného Krista, doista pocítil večnou sviežosťou oblažujúce účinky božskej návštevy; prítomnosť Boha bola pre neho ozaj najživšia v týchto vrcholných chvíľach zemskeho života, bola všestranným vypätím životných síl. „Denné sväté prijímanie mi bolo každého rána kúpeľom v živej vode, ktorý posilňuje a uvoľňuje všetky svaly, *podstatným pokrmom* pred zápasom, *nežným pohľadom*, ktorý dodáva odvahy a dôvery.“ Svätá Hostia bola mu najbohatším žriedlom radosti, ktorú do neho vlievala a ktorá zasa roztekala sa z neho do mladých duší v krásnych, širokých úsmevoch a utešenej milote. Larigaudie, napájaný Radostou, stal sa rozsievateľom Radosti.

Larigaudie, kresťanský veľkodušný, je mohutnou výzvou: prežiť kresťanstvo neobkrojené, falošne nezindividualizované, kresťanstvo z hĺbky, v rýdzom poňatí katolíckeho duchovného života a jeho božských sviatostných síl. Také kresťanstvo plodí radosť; možno ho uplatniť vo všetkých zdravých formách moderného života, ba nevyhnutne treba ním prekvasiť celý spoločenský aj súkromný život. Tí, čo budú prežívať takéto kresťanstvo, budú životom najlepšími obrancami všesvetovej platnosti katolíckeho svetozázoru a jeho božskej sviežosti, mladosti, pružnosti.

Duchovnosť vo svätých.

*„Žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus“ (svätý Pavol).
Prepracúvam sa k tejto najutešenejšej veľkosti?*

Črty osobnosti

P. Chryzostoma Bardysa.

(* 17. sept. 1900 — † 17. aug. 1946.)

P. Teodorik Zúbek, OFM.

U ľudí priemerných je zjavom celkom zvyčajným, že žijú dvojakým životom. Úzkostlivo dbajú na vonkajšok, pred svetom ozdobujú sa rozmanitými pozlátkami, aby zdali sa čo najkrajšími a najlepšími; kým v súkromí, kde si myslia, že ich nik nepozoruje, alebo kde sú medzi svojimi najdôvernejšími, dávajú prepuknúť svojim slabostiam, povahovým chybám, často mrzkostiam. S takýmto pokrytectvom stretávame sa v živote občianskom i náboženskom, v živote ľudí jednoduchých aj vysoko postavených, svetských i duchovných. A ani sa nad ním nepozastavujeme, lebo sme naň už príliš zvykli.

Zaiste priam preto, že je to čosi také zriedkavé, tak hlboko na nás zapôsobí, keď sa stret-

neme s človekom vnútorným, duchovným, u ktorého vonkajšia úhľadnosť, dobrota a krása je len slabým odbleskom vnútorných bohatstiev.

Takýmto bohato duchovným človekom bol verný služobník boží P. Chryzostom Bardys.

Človek čo len trochu vnímavý pre vyššie veci, pre nadprirodzené hodnoty, pre božský obraz v človekovi musel byť uchvátený vrúcnosťou a opravdivosťou, ktorá sálala z osobnosti P. Chryzostoma. Svetlo božie prežiarovalo ho celkom a prelievalo sa toľkým dušiam. Nadprirodzená sila a krása viala z jeho výzoru, správania i slova a podmaňovala všetko Kristovi.

To jeho apostrofovanie Boha, Pána Ježiša, Matičky Božej a svätých, čo robilo jeho kázne a exhorty takými teplými a krásnymi, to bol priamy dôsledok jeho najintímnejšieho, stále prežívaného spojenia s Bohom a celým dvorom nebeským.

Tak isto i ona svätá prostota a dôvera, s akou sa blížil k dušiam, najmä k najjednoduchším, zanedbávaným, aj to bol výsledok hlbokého prežitia prvého a najhlavnejšieho príkazu Kristovho: Milovať Boha nado všetko a v Bohu a pre Boha bližného ako seba samého.

Eucharistia a modlitba, najmä rozjímavá, najsobranejšie odbavovanie breviára a ruženca, to bola duchovná strava, ktorá mu dodávala stálej sily k víťazným výbojom za Krista a jeho kráľovstvo.

Duchovnosť P. Chryzostoma bola rýdza katolícka duchovnosť, kultivovaná duchom svätého Františka, sústavným čítaním svätého Jána z Kríža, svätej Terézie Ježiškovej a hodnotnej modernej katolíckej spisby, a nie nezodpovedná extravagantnosť, ktorú treba okresávať alebo aspoň zosmiešňovať, ako sa podajedni domnievali.

P. Chryzostom javil sa ľudom dobrej vôle, ktorí s ním boli v užšom kontakte, ako duša

kryštálovo čistá, pokorná, šľachetná, plná ohňa Ducha svätého, lásky k Bohu a nesmrteľným duším, františkánsky prostá a jasavá. Takto sa javí aj podľa svojich pozostalých písomností, najmä najintímnejších záznamov svojich denníkov.

Mám v rukách trstenský denník P. Chryzostoma, do ktorého večierkami ukladal svoje intímne rozhovory s Bohom v rokoch 1933 a 1934. Vyberám viac-menej náhodilo niekoľko záznamov na objasnenie povedaného a na povzbudenie duší, hľadajúcich a hladujúcich po duchovnom pokrme.

Denník¹ začína 9. aug. 1933 heslom: „Srdce Ježíšovo, verím v Tvoju lásku ku mne!“

9. aug. 1933: „Milovaný Pane, už som tu, kde Ty chceš ma mať. Tu budem tak, ako Ty sám chceš, dotiaľ, kým Ty chceš! Som predsa Tvojím! — Ježišu, včera vystala moja návšteva u Teba. Nemohol som. Len úkradomky som z okna pozeral do okna Tvojej Svätyne, kde sa rozlievalo svetlo večnej lampy. Závidel som jej... Tak rád by som bol šiel blíž k Tebe... Musel som sa uspokojiť, že vidím večne adorujúce svetlo lampy.

Drahý Pane, som ukrivdený... Ó, koľko hodín za večera a noci som smel bezprostredne tak blízko, ale tak blízko, odpočinúť si pri Tebe. Viež, u Teba som zabudol na všetko, a teraz, teraz, Pane, som len susedom... Predtým pod jednou strechou, pod jedným krovom s Tebou, a teraz už nie!² Nauč ma, čo robiť, aby som Ti nekrivdil a mojej duši dal náhradu za tie večerné návštevy. Ó drahé hody pri Svätostánku, ktoré už nerušil ruch sveta... Tiché, tiché adorovanie. Ježišu, teraz idem — k Tebe, nadýchať

¹ Výpisky z denníka pravopisne úmyselne neupravujeme podľa najnovších Pravidiel. Je to naostatok niekoľko drobností. — Red.

² V Trstenej kláštor je oddelený od kostola.

sa toho povetria eucharistického, aby mi vystačilo do rána, keď sa s Tebou sídem, spojím na celý deň, keď moje srdce premeniš v živé tabernákulum. Dnes Ti viac neviem povedať!"

11. aug. 1933: „Môj milovaný Pane, všetky výčitky rád strpím od Teba, všetko: že som *hriešnik*, že som *nečistý*, že som *farbavý* v službe Tvojej, že som *nehodným* Tvojím sluhom. Všetko, všetko toto mi povedz, len jedno, Pane, nechcem, aby si mi povedal: »Ty ma nemiluješ.« Ó drahý Pane, všetko, len to nesmie byť. Radšej umrieť, ó Ty môj dobrý, láskyhodný Pane. Tej výčitky nesmiem počuť v duši mojej, jakživ!! P. Chautard hovorí: »Huk čini málo dobra a dobro čini málo huku.« Zjednodušenie úcty kultu, ktorým som Bohu, ako svojmu Najvyššiemu podľný, je láska. Prečo? Svätý Ján hovorí: »Boh je láska.« Láska len láskou môže byť ctená. Amen. Láska!! Toto je kráľovstvo božie na zemi, v nás, v duši."

13. aug. 1933: „Kto žije z lásky k Božskému Srdcu, ten už nehovorí len: Chcem spasíť svoju dušu za každú cenu; ale hovorí: Chcem spasíť celý svet. Spasíť, zachrániť aspoň tie duše, ktoré mi v živote posieláš, mne ako kňazovi, či v spovedelnici, či pri kazateľnici, či pri svätej omši a inej príležitosti! Čujem, čo si hovoril svätej Kataríne: Keby si vedela, ako veľmi milujem duše, umrela by si láskou. — Teda láska a trpezlivosť, obetavosť do nekonečna musia byť penazmi, ktorými mám kúpiť duše pre Ježiša; duše, ktoré tak veľmi miluješ, viac ako ten najhorlivejší, najsvätejší kňaz-apostol. V prácach svojich len Teba hľadať, Ježišu; duše len pre Teba; pre seba nič, ani uznanie, ani chválu, ani všímanie; mne nech stačí, že Teba viac milujú, Teba viac si všímajú, ku Tebe častejšie idú; nech mi stačí, keď môžem ich presvedčiť, že Ty, milovaný Pane, si dobrý a že ich miluješ neprestajne. Toto nech je jediné ulave-

nie v prácach mojich — vidieť, Ježišu, vidieť a skúsiť to, že mojím pričinením si viac milovaný. To jediné nech mi stačí! Svätý Pavol, dopraj, daj tej tvojej nezištnej lásky ku Kristovi."

29. aug. 1933: „Ľudia menšej svätosti môžu byť vhodnejší pre predstavenstvo; pretože nenachádzajú dokonalého pokoja vo vnútornom túžení, budú si vhodnejšie počínať v riadení vonkajších vecí. (Rich. Rolle, Oheň lásky, str. 62.)

Dobry Pane, mňa si predstaveným urobil zaiste, že si videl, že sa ťa nesnažím milovať úplne. Zaslúžil som si to. Voľnejší som bol predtým a neprehľboval som svoj život lásky a teraz, keď by som sa Ti chcel celý oddať, teraz toľko, toľko je vecí, čo ma rozptyľujú, volajú. Snáď tu v Trstenej budem vedieť spojiť činný život s veľkou láskou k Tebe a tak budem predsa aj ako predstavený venovať sa celý svojmu posväteniu. S láskou konať, s Ježišom, a tak aj to najväčšie zamestnanie neuhasí, lež zveľadí lásky mojej oheň. Ó svätý oheň, ustavične šľahaj plamene svoje na srdce moje, aby láska neochladla. Ježišu!"

19. okt. 1933: „Mnoho trpieť je privilegiom svätých duší! Bolesť spôsobená, zapríčinená zvonku alebo zvnútra, spôsobom akýmkoľvek, od iných rozdávaná, či nevšímavosťou, či potupovaním, či nevďačnosťou, či vedome z malície iných, alebo všetko, čo bez nášho vedomého zavinenia nás bolí — to všetko znamená Bolesť. Ty umelkyňa svätých! Akí zamilovaní sú do teba tí, čo poznajú cenu tvoju! Čo učený teolog nenaucí, to naučíš ty tak dôkladne!! Akí nešťastní ale sú tí, čo ťa nenávidia, tebe vyhýbajú — za každú cenu chcú ťa od seba zaplašiť. Si ich nenávidenou nepriateľkou! Kto ale si ťa zamiluje, stávaš sa mu vzácnou družkou života,

zvláštnou ochrankyňou proti nepriateľom: diabli, telu a svetu...

Milovaný Pane, učiň ma milostive šíleným milencom bolesti všetkej, čo mi Tvoja milosrdná láska pošle — od kohokoľvek a skrz kohokoľvek...

17. febr. 1934: „Tiahni ma za tebou po vôni mastí tvojich. (Pieseň Šalam. 1, 3.)

Ježišu dobrý, tiahni ma za Tebou, tak ako ten silne tiahnuci magnét. Popritahuj ku Sebe všetko, čo je vo mne: srdce, dušu so všetkými ich túžbami, citami; pamäť, rozum, vôľu celú, aby všetko smerovalo ku Tebe. Tiahni ma, Ty Ježišu, lebo vieš, že diabol svoje magnety poschovával do sveta a tie veru tiež prítahujú k sebe. Pritiahly aj mňa kedysi. Ale, Ježišu, smiloval si sa a pritiahol si ma Ty ku Sebe. Tiahni ma mocne, neodolateľne, aby žiadne iné magnety sveta nemaly účinok na mňa.

Ježišu, tiahni ma, pobehneme na krídlach lásky za Tebou, kým sa nespojíme na veky s Tebou."

Anjelskosť na zemi.

Svätá Terézia Ježiškova.

Nepoznávam dobre, o čo viacej budem mať po smrti, ako teraz mám. Budem hľadiť na Boha, to je pravda. No nakoľko ide o sjednotenie s ním, v tom žijem už tu na zemi.

*

Aká som šťastná, že už čoskoro pôjdem do neba! Ale keď myslím na božie slová: „Prídem skoro, a moja odplata je so mnou, aby som odplatil každému podľa jeho skutkov",¹ vravím si, že čo sa mňa týka, Pán bude doista v pomýkove; veď nemám skutky. Teda nebude mi môcť odplatiť podľa nich... No nech! Dôverujem,

¹ Zjav. 22, 12.

že mi odplatí podľa svojich vlastných skutkov.

Aj keby Pán Boh nevidel moje skutky, — čo je nemožné — nebolelo by ma to. Toľme ho milujem, že by som ho chcela potešovať svojou láskou a svojimi malými obetami, aj keby nevedel, že odo mňa pochádzajú. Keď to vie a vidí, akosi mi musí odplatiť... Radšej by som mu nepôsobiła túto námahu.

Duchovnosť v študentstve.

*„Pristupujem k Bohu, ktorý obveseľuje moju mladosť“
(Žalm 42).*

Zamierujem sa dôsledne kresťanský na Boha, žriedlo veľkolepého rozpätia všetkých životných síl?

Študent, hrdina lásky.

*Roger Péronneau, narodený 9. novembra 1920.
Študent. Odsúdený na smrť 23. marca 1942. Zastrelený v Mont-Valérien 29. júla 1942 po jedennásťmesačnej väzbe.*

Budem zastrelený čochvíľa, na obed; teraz je štvrt na desať. Je to radosť smiešaná s rozčúlením. Odpušte mi všetku bolesť, ktorú som Vám spôsobil; bolesť, ktorú Vám teraz pôsobím, aj tú, čo Vám ešte pôsobím.

Nech mi odpustia všetci zlo, čo som spáchal, a dobro, ktoré som nevykonal. Moja záveť bude krátká. Zaprisahám Vás, aby ste si zachovali vieru. Najmä nijakú nenávisť k tým, ktorí mňa zastreli. „Milujte sa vo spoločnosti“, povedal Ježiš; a náboženstvo, ku ktorému som sa vrátil a od ktorého sa Vy nesmiete vzdialiť, je náboženstvo lásky.

Objímam Vás všetkých všetkými vláknami svojho srdca. Nevyslovujem mená, bo je ich v mojom srdci vyrytých veľmi mnoho.

Váš syn, vnuk a brat, ktorý Vás všetkých miluje,
Roger.

Tento list rodičom na rozlúčku čítali sme v hodnotnom Vyšehrade. Študent Roger Péronneau prezrádza sa v ňom ako ozajstný študent, studens, to jest usilujúci sa dosiahnuť voľačo veľké, najväčšie. A či je dačo väčšie ako Pravda v láske, životom milovaná Pravda. Péronneau ju mohutne zachytil, veru dôstojne kresťana. Uvedomme si, v akom psychologickom rozpoložení píše vyššie uvedený list. Je pred popravou. Už len necelé tri hodiny má byť tu na zemi. Je mladý, silný, s náramnou vôľou a chuťou žiť, voľačo veľkého dokázať. A tu celkom blízka smrť, násilná smrť, valí sa na neho. V podobnom položení ne jeden zúril by a preklíňal krivditeľov alebo vpadol do slabodušnej skleslosti a zúfalstva. A on? Energicky, kresťansky presvedčivo zapisahá: „*Najmä nijaká nenúvať voči tým, ktorí mňa zastrelia.*“ Stojí nevykoľajene vzpriamený Kristovým pohľadom na ľudí, Ježišovým svetonázorom, ktorý volá *náboženstvom lásky*. Ukazuje sa ozaj veľký v odpúšťajúcej láske, ktorá nijako nie je slabosťou, ale prejavom sily, nevšednej sily, bo žiada veľké vypätie najhlbšieho vnútra v človeku a to v najnežičlivejších okolnostiach. Zachytil evanjelióvu podstatu, zákon lásky, črty Ježišovej sily a veľkosti v zdanlivej nemohúcnosti na kríži: „Otče, odpusť im...“

Tým vykonal aj pre milovanú vlast oveľa viac ako mnohí, čo sa na frontoch mocne prebýjali na najtvrdších úsekoch. „Mnoho robí, kto mnoho miluje“, vraví Nasledovanie Krista. Kresťanská láska je ohromná moc, nie jalovosť. Péronneau veľa зробil pre Francúzsko, bo svojou hrdinskou láskou z vnútra ho pozdvihol. A vnútorné bohatstvo zaisťuje aj vonkajšie požehnanie.

Či neukazujú sa tu veľké možnosti študentovi láskou dvíhať seba, okolie, národ, celé ľudstvo? Najmä v odpúšťaní. Spoluziakov, ktorý ma urazil, nepriateľsky sa správa voči mne, nemohol by som pomôcť pri preklade, nemohol by som mu vysvetliť nepochopenú matematickú poučku, nepožičal by som mu knižku, nemohol by som mu ukázať, že nepamätám na krivdu? Chcem šíriť kráľovstvo Kristovej lásky. Brat Roger Péronneau, hrdina lásky, perla moderného študentského sveta, žiar nám láskou, čo jagá sa v tvojom umieraní!

Výchova vôle a charakteru dneskajšej mládeže.

J. Em. Michal Faulhaber, kardinál, arcibiskup.

Veľkolepý prívet mníchovského cirkevného hodnostára, ktorý prehovoril k mníchovskej katolíckej mládeži, obsahuje tak veľa povzbudení nielen pre mládež a jej organizácie, ale aj pre dospelých, že odťahok hlavných myšlienok je dobre uvedený v *Schönere Zukunft*. Opäť príznačne tieto hlavné myšlienky podľa rukopisu, ktorý nám láskavo prenechal na prosbu vznešený cirkevný hodnostár.

Dnešná katolícka mládež vzala si pred seba vznešený cieľ: tvoriť nový životný poriadok, utvoriť život s jeho potrebami, ísť v ústrety Kristovi-Kráľovi so svätou adventnou túžbou a bojiť sa za jeho ríšu na zemi. Aby dosiahla tento cieľ, musia účinkovať dve sily: milosť božia, najmocnejšia sila neba, a vôľa človeka, najmocnejšia sila zeme. Vôľa človeka uvádza nohy do pohybu a núti človeka, aby ako obor bežal svojou cestou. Milosť božia nám dáva, ako hovorí prorok, orlie krídla, povznáša k výšinám, ktoré pešo nemožno nikdy dosiahnuť. Každé vykúpenie je z jednej časti ako nebeská rosa shora, dar milosti, z druhej časti zdola vzrast, dielo ľudskej vôle.

Obidve základné sily našej duše nútia rozum a vôľu. Mládež podľa božského Srdca je mládež s jasným rozumom a silnou vôľou. Slabomyseľná mládež, bezcharakterná mládež nie je podľa božského Srdca. Pri birmovke bol pridáný rozumu zvláštny dar múdrosti, vôli zvláštny dar sily. Šťastlivý je mladík, ktorý má jasný rozum, ktorý si neprivlastňuje len abecedu, len poznatky a zručnosti vzdelania, ktorý jasne rozoznáva pravdu od lži, pravdivé bytie od klamného zdania, pravého priateľa od lichotníka, vodcu od zvodcu a ktorý sa nedá na-

chytať na každé heslo ulice. Šťastlivý je mladík, ktorý hlavne vo voľnom čase pokračuje v sebaovládání vo vzdelávajúcich kurzoch. Šťastlivý je mladík, ktorý má pevnú vôľu, ktorý sa zásadne zastavil na dobre a nedá sa odvrátiť od dobra nijakým odporom. Nie nadarmo modlil sa žalmista o múdrosť ducha, prosil prv o dobrá a disciplínu vôle, postavil teda vyššiu výchovu vôle a charakteru ako výchovu rozumu. Môže byť totižto veľký v ríši vedy a spolu môže byť bezcharakterným človekom. V zbierke zločineckých nástrojov istého veľkomestského súdu pre mládež shromaždené sú nástroje mladých zločincov. Mnohé z nich utvoril veľký duch, ba mohli by sme povedať veľduch. A predsa ich vynálezcami boli títo 16.-roční zločinci.

Výchova vôle je evanjeliový príkaz: „Kto chce byť mojim učeníkom, nech ma nasleduje!“ Kristus chce dobrovoľné nasledovanie. Nechce slabochov, ktorí podľa slov Písma svätého pokulhávajú na dve strany: medzi slabou a pevnou vôľou. Svätý Pavol v 2. Liste Korintanom vyličil Syna človeka ako dokonalý charakter: „Ježiš Kristus nebol hneď »áno«, hneď »nie«. U neho bolo len »áno«.“ Slaboch je podobný trstine, ktorá sa dá ohnúť každým nárazom vetra, hneď napravo, hneď naľavo. Človek pevnej vôle je podobný skale, ktorá stojí neochvejne a nesie nesmazateľný nápis: Som katolíkom, ostanem katolíkom. Slaboch je podobný morskej tráve, ktorá unášaná je vlnami oceána. od vlny k vlne ďalej pohodená. Človek pevnej vôle podobá sa stavbe, postavenej na skale, podľa zjavenia božieho, a stojí pri prameňoch života.

Slaboch a človek bez vôle je otrokom svojho rozmaru a nálady, hračkou svojich vášní. Človek silnej vôle je majstrom, ktorý ovláda svoje chútky a vášne.

Dedičným hriechom zatemnil sa rozum a vôľa oslabla. Odtiaľ veľký hlad po zakázanom ovoci. Odtiaľ strašné pudy, ktoré začínajú pri každom dráždení z vonkajšieho ohňa. Po dedičnom hriechu začal tragický rozpor v človekovi medzi dobrom a zlom, ktoré „bojujú navzájom“. To núti vychovávať vôľu a byť pripravený každý deň a každú hodinu, aby predložil zlu rozhodné »nie« a dobru rozhodné »áno«.

Zlu rozhodné »nie«. Božie slovo z knihy Jób žiada zatvoriť smluvu so svojimi očima a strážiť si ústa, aby bol strážený každý pohľad očí a každé slovo úst. Hrubosť a mravná špina nanúkajú sa dneska mládeži z výkladov a knižníc; — povedať zlu rozhodné »nie«! Návaly krvi dráždia zneuctiť chrám boží vlastného tela a pošliapať česť dievčata do prachu; — zlu odporovať rozhodným »nie«!

Dobru rozhodné »áno«. Kto raz spoznal: To je moja cesta, to je moja úloha, to je moje povolanie, musí povedať rozhodné »áno«. Ten nech kráča po tejto ceste. Nech splňa túto úlohu a toto povolanie. Pevná vôľa prízvukuje vážnosť. Vôľa božia javí sa zjavne v jeho prikázaniach, v nariadeniach rodičov a predstavených, v stavovských povinnostiach, vo volaní času. Katolícka mládež pripúšťa rodičovskú vážnosť a práve tak štátnu a cirkevnú autoritu. V poslušnosti voči zákonitej vrchnosti je viacej mravnej sily ako v revolučnom huku. Silná vôľa prízvukuje mravný poriadok a viaže sa na pevný denný a životný poriadok.

Výchova vôle a charakteru je na druhom mieste aj úlohou spolkov mládeže. Naše spolky mládeže nie sú čisto zábavné spolky, nijaké čisto zábavné spolky, nijaké výlučne športové spolky pre pestovanie tela. Naše spolky mládeže chcú podporovať sebavýchovu jednotlivých členov a dosiahnuť vysoký stupeň vôle a cha-

rakteru. Spolky mládeže sú preto na to tak veľmi povolané, že mnohé chyby charakteru zjavia sa až v spoločnosti a mnohé ctnosti charakteru môžu sa nacvičiť len v spolunažívaní s vrstovníkmi. Jeremiáš bol mladý muž, ktorý sa mal stať a ostať oceľovým stĺpom, ako opora pre svoju zrúcanú otčinu. Práve nad tohto proroka Pán vystrel svoju ruku: „Pozri sa, ja som ťa povolal a ustanovil, aby si očisťoval a vysádzal.“ Aj na spolky mládeže dolieha táto úloha: vytrhať divé výhonky v charaktere svojich členov a nasadiť nové, šlachetné.

Divé výhonky vytrhať! Lubovôľa je celkom dačo iné ako vôľa. Pevná vôľa je usmernená na vôľu božiu a tým na dobro. Lubovôľa je usmernená na vlastnú, často zmýlenú vôľu. Lubovôľa je znetvorujúci obraz charakternej vôle, ako je opica posmešným obrazom človeka. Samovoľnosť je divým výhonkom, odrodilosťou, rozvíjaním chýb. A keď vzdorný ešte tak veľmi duná nohami, vzdorovitosť ostáva výrastkom, ktorý sa musí vytrhnúť. Nechávame mládeži isté povedomie sily a sebavedomie. Má život ešte pred sebou a aby preto ako rytierstvo budúcich čias s celkom novým veľkým plánom v hlave znova obnovilo národ a celý svet. Len táto vôľa nesmie sa stať po reformovaní pýchou, ktorá všetko lepšie vie a všetko lepšie robí ako predstavitelia minulého pokolenia. Prostoreká a predčasne múdra povaha, ktorá nadovšetko o všetkom usudzuje, predčasná dospelosť, ktorá hnije, sú divým výhonkom, ktorý musí byť vytrhnutý.

Nasadiť šlachetné výhonky! Chceme vzrast, ale len vzrast ctností, nie ako divý výhonok. Veľa mladíkov je v takom prostredí, v ktorom rúhajú sa Bohu a kňazom, kde vysmievajú mladíka a devu, keď chodia ešte do kostola. Iní sú v prostredí, kde trúsia ošklivé reči a jeden druhého chce predstihnúť v surovosti. I v ta-

komto prostredí, ba práve v takomto prostredí musí sa charakter zdokonaľovať.

No vždy musí výchova vôle a charakteru zapustiť korene v náboženstve. Je to Boh, ktorý dá aj vôľu aj splnenie. Syn človeka mal aj ľudskú vôľu a túto vôľu podrobil vôli Otcovej až na smrť kríža. „Prišiel som s neba, nie aby som plnil svoju vôľu, ale vôľu toho, ktorý ma poslal.“ Pred smrťou vyslovil to nekonečne obetavé a charakteru plné slovo: „Hore sa! Nechaj nás ísť!“ Chceme sa stať Kristovými ľuďmi, musíme pripodobniť svoju vôľu jeho charakteru. Potom „plný zmilovania“ vystrie svoju ruku a povie nám: „Chcem, buď čistý!“ Chcem, buď statočný! Chcem, buď pevnej vôle a verný! Chce, aby sme mali vedľa pobožnosti k božskému Srdcu vo svojej modlitebnej knižke pobožnosť k Ježišovej vôli. Stane sa aj, že človek znova upadne; majme vôľu bez toho, že by sme ju splnili, potom nás poteší myšlienka, že Boh pokladá našu dobrú vôľu za čin.

ĽXercičná posíla.

JUC. Ján Koválik.

Vyčítali mi sebeckto, keď som išiel na duševné cvičenia, lebo som sa prestal starať o všetkých a o všetko a venoval som sa výlučne sebe. Ja sám som bol stredom všetkej činnosti svojho ducha: všetka koncentrácia sa sústredila na mňa; hĺbanie prenikalo do mňa; kritika posudzovala mňa; teda, podľa nich, egocentrizmus v najvyššom smysle. A predsa som sa z toho absolútneho trojdňového „sebeckta“ dostal k najplnšiemu altruizmu, najčistejšiemu socializmu, najkresťanskejšiemu chápaniu kozmického bratstva. A hlavne dostal som sa priamo k Bohu a odvtedy gravituje moje srdce k nemu.

Izolovaný samotou exercičnej cely, ustálil som na sebe infekciu choroby tohto storočia: plytkosť, povrchnosť, perifernosť; odvrat od seba, strata seba, končiaca v nesmyselnom rozptyľovaní! Náboženstvo nahradil telocvik, mravnú dokonalosť športová disciplína, hudbu šláger, lásku flirt. Na miesto poznania, výchovy a zdokonaľovania seba dosadili pozorovanie ekonomických závislostí, politickú výchovu masy a zdokonaľovanie tajných zbraní. O sebazapieraní sa neodvážim hovoriť.

Pre nedostatok sobranosti neprenikáme na korene vecí a nechápeme účel bytia; pre náhlivosť, mechanickosť a rozbehanosť svojho života strácame poňatie o jeho cieľi. Technici a politici preto volajú po novej organizácii sveta. My voláme po novej organizácii človeka.

Všetko záleží na správnom zorganizovaní nášho pomeru k Bohu, lebo z neho vyplývajú všetky ostatné vzťahy. Preto treba potlačiť zbabelosť, zostaviť dobrovoľnú brigádu svedomia a sostúpiť s kahancom úprimnosti do najhlbšej šachty svojho vnútra; a treba tam kopať tak dlho, kým nenarazíme na potrubie, ktoré spojuje našu dušu s Bohom, naše srdce s jeho srdcom, náš život s božím životom. A jadro, ohnisko a smysel ľudského údely je v ustavičnom rozširovaní tohto kanála, v neprestajnom prehlbovaní kontaktu medzi Ním a mnou, aby moje žily zaplavovala jeho krv, moje telo sa premieňalo na jeho telo, moje myšlienky na jeho myšlienky, moja vôľa na božiu vôľu. Pretože sme veľmi smysloví a hmotní, Boh nám musel ukázať viditeľné studne, hmatateľné pramene, odkiaľ máme piť jeho duchovný život. Pretože sme telesní, naše oči musia vidieť a náš jazyk cítiť. Svätá omša a sväté prijímanie sú dva zázračné gejzíry milostí; svätá spoveď je kúpeľným miestom, kde lieči sa reumatizmus

našej skostnatelosti a kde posilňujú sa naše srdcia, príliš úzke pre šírku všeobecnej lásky.

Svätá omša je úžasné mystérium, je to tajomstvo, kde chlieb a víno, najlepšie dary zeme, so všetkou prácou, ktorá ich utvorila, sa obeťujú, posväcujú a premeňujú na Božstvo, ktoré sa potom rovnako rozdáva všetkým nesmrteľným dušiam prijímajúcich. Celá príroda, človek a jeho činnosť sa prepodstatňuje, dary dvíhajú sa k nebu, menia sa na božské a slúžia večnosti našich duší. Všetko má nesmiernu cenu, kvapka potu, únava, slza, keď ju transformujeme svätou omšou, každý vzdych a úkon, keď ho pozdvihujeme na paténe obety k nemu a keď ho premeníme láskou na jeho vzdych a úkon, stáva sa nám mystickým pokrmom na ceste k svätosti. A preto je svätá omša nevyhnutnosťou každého dňa, aby sa z nej rozvíjaly všetky naše chvíle a všetka naša práca; aby sme ich vopred obetovali a vopred premenili milosťou posväcujúcou na chvíle a práce nekonečnej ceny; aby sa ľudské stávalo božským.

Napokon sväté prajímanie, kde On viaže všetkých svojou prítomnosťou v každom do nesmierneho spoločenstva bratov, je najsilnejšou a jedinou pohnútkou lásky k bližnému. Tu sa všetci telesne zúčastňujú na Božstve, každý je priamo zapojený na ústrednú nádržku milostí. A pretože Boh je náš Otec a Ježišom nás spája so sebou v tajomstve mystického tela, pre to jediné všetci sme rovní nesmrteľnosťou svojich duší, nepredstaviteľnou hodnotou vykúpenej osobnosti. Iba tak viem odpúšťať, milovať a pochopiť hriešnika, keď vidím na jeho dne Boha. Naučme sa ctíť v sebe navzájom to, čo je božské, rozvíjať to a rásť v tom.

A tak nás svätá omša a sväté prijímanie spájajú s nebom, vesmírom a ľudstvom. A keďže máme toho istého Stvoriteľa ako slnko, príroda a hviezdy, milujeme ich ako sestry, ako

súrodencov, lebo aj ony boli pri stvorení v myšlienke božej tak ako my, a tiež sa svojím dielom zúčastňujú v tajomstve premenenia, ktorému pripravili múku, hrozno a vodu. Všetci sme jeho veľká rodina a on je Pater familias.

Otec v rodine naháňa deti k večernej modlitbe na sklonku dňa; k nemu sa modlí súmrak, obloha i my. Je to zakončenie obety, ktorú sme začali ráno, Deo gratias po celodennej službe a zároveň kontrola výkonu, spytovanie svedomia: či všetko išlo tak, ako som si to umienil a ako to on chcel. Nakonko som splnil svoje sľuby a nezhadil. Pýtal som sa ho pred každým rozhodnutím, ako by ho riešil on?

Toto je najzákladnejšia otázka. Lebo jedinou mierou nášho života musí byť boží postoj ku všetkým jeho udalostiam a problémom. Keď to budeme dôsledne uplatňovať, premeníme všetky svoje úvahy a skutky na meditácie, lebo z každých okolností vyletí naša myseľ Hore. A tým si upradieme tkanivo svojich činov v Nadprirodzene.

Odtiaľ ranné prebudenie bude prvým dôvodom štartu mojej bytosti k Bohu: vďaka za odpočinok a prosba o podporu. Pri únavnom štúdiu a práci stretnem sa častejšie s tým, „ktorý ma posilňuje“. Uprostred najplnšej zábavy sa ho v okamihu ticha opýtam: „Si ešte so mnou? Páčim sa ti?“

Nifami týchto bleskových meditácií si dôkladne poprešívam plášť svojho správania, že bude jednotný ako Kristova tunika; že sa nikdy neroztrhne ani nerozpára.

Toto je všetko v zásade: hĺbka a jednota života v Bohu, s Bohom a pre Boha; to je liek proti plytkosti a povrchnosti dneška; to je naša úloha.

Duchovnosť u živate.

*„Oblečte si Pána Ježiša Krista. Kristus, váš život.“
Ako blízko alebo ďaleko som od tohto pavlovského programu?*

Ako si dneska predstavujeme svätého?¹⁾

Vo Francúzsku usporiadali tohto roku na jar anketu o dneskajších názoroch na svätosť, o tom, ako sa v našich okolnostiach, uprostred dnešného života môžeme predsa stať svätými. Na ankete zúčastnilo sa štyristo osôb; doktoré ich názory hádam aj nás budú zaujímať.

Ako by ste definovali svätosť?

Svätým byť znamená poslúchať minútu za minútou vôľu, ktorú Otec má vzhľadom na nás; je to rad súhlasných „áno“ na nespočetné vábenia milosti. „Otče, hľa, prichádzam, aby som splnil tvoju vôľu.“

Ak mám to otvorene vyjadriť, poviem, že je to stúpanie, no stúpanie, srefazené s Kristom a mojimi bratmi, s prvými, ktorí sú vyššie a ktorí nás priťahujú, s druhými, ktorí sú nižšie a ktorých treba priťahovať. Myslím, že táto odpoveď nevyhnutne musí predchádzať, ak mám odpovedať na predchádzajúcu otázku:

Prečo cítite, že vám veľa chýba k tomu, aby ste boli svätým a v akých okolnostiach?

Kedykoľvek vravím „nie“ miesto toho, aby som povedal „áno“. Je to neuveriteľný počet malých zbabelostí, čo nahromadia sa za jediný deň, aj keď to nie sú hriechy vo vlastnom smysle. Jednotaj dolieha k nášmu sluchu ono slávne „miluješ mňa?“: Miluješ mňa viacej ako túto alebo onu zbytočnú lahôdku, na ktorej si pochutnávaš; viacej ako svoje miesto v električke, na ktoré sa bezohľadne tlačíš; viacej ako malé dovolenie, ktoré si dávaš, aby si vyjaval svojej sestre zlú povahu svojho brata; viacej ako tento

¹ Katolík IX, 15.

alebo onen pôžitok, ktorý by si si nemal dožičievať? Všetky naše záporné odpovede na výzvu k väčšej láske umožňujú nám zmerať, koľko nás toho oddeľuje od svätosti, takže naostatok by sme vari mohli svätosť takto definovať: Prednosť, ktorú dávame Bohu pred všetkým ostatným, slovom otázka lásky.

Iná poznámka z ankety o modernej svätosti:

Nečítať noviny môže byť v časoch demokracie škodlivejšie pre náboženstvo ako nepomodliť sa svätý ruženec. Všetky také „nábožné osoby“, celkom zatvorené do svojich pobožností a vonkoncom nič nevediace o otázkach našich čias, sú verejným nebezpečenstvom.

Ľad smrťou filmovej hviezdy.

Zomrela Joan Harlow. Poznal som ju v Hollywoode za nedávnej cesty. Bola naozaj takou krásavicou, akou sa zdala na plátne, s veľmi mladistvým úsmevom a s vlasmi, ktoré slávožiarou ožarovali jej tvár ako svetlo.

Po návrate ukázal som priateľovi jej fotografiu.

„Povedz, čo za žena je skrytá za týmto“, povedal mi, ukazujúc prstom na výstredné naličenie.

Bola tam naozaj žena „za tým“, žena ktorej život bol búrlivý a ktorej duša istotne nebola taká jasná ako aureola jej platinových vlasov.

Koľkí zo stotisícov divákov, čo ju obdivovali na plátne, pomyslia na to, aby sa za ňu pomodlili, žeby jej Boh neodmietol tam na druhom svete svoje utešené krásy, jej, ktorá vynikala telesnou krásou a spanilosťou?

Hollywood čo aj má veľa preludov, je zemou bez hviezd, kde ľudské pokolenie, telesne obdivu hodné, zabúda, že má dušu.

V tichu vidieckeho kostolíka dlho som sa modlil za Joan Harlow, ktorú videl som pred niekoľkými mesiacmi v strojenej veselosti v ateliéroch.

Vidí sa mi, že dobrý Boh musí byť veľmi milosrdný voči dušiam týchto tvrdohlavých detí.

Kvet a krásne zviera spievajú Pánovi chvály už tým, že sú utešené stvorenia.

Aj Joan Harlow bola chválospevom Tvorcu, lebo každá kráska je vzdialený odraz Boha, ktorý ju stvoril.

Doista bol by jednoduchý prejav kresťanskej lásky, keby tí, čo sa zabávajú na filmovom predstavení, mysleli častejšie pred Bohom na tie úbohé hviezdy, ktoré nepoznajú pravé svetlo.

Vit de Larigaudie.

2 evanjeliovej pedagogiky.

Dvanásťročný Ježiš v chráme. Stratil sa a rodičom spôsobil zármutok. Po troch dňoch našli ho v chráme. Čo mu vraví matka Pánova. Vraví: „Synu, prečo si nám to urobil?“ Pre ňu neprestáva byť synom, aj keď ju zarmútil. Ostrosťou a hrubosťou strácame dôveru deť. A lepšími ich môžeme urobiť, len keď si uchováme ich dôveru a nestrácame kontakt s ich srdcom. Veľká múdrosť: ukazovať deťom, že neveríme, že by boli také, aké je ich správanie.

Dominik Pecka, Zápisník.

Bretvorenie predpoklad pretvorovania.

Zo zásady nesúhlasím s tými, čo nariajú nad dnešnou mládežou. Kto nariaka nad ľuďmi, je pravidelne človek, ktorý sa nikdy ozajstne nepokúsil ich pretvoriť. Pravda, pretvoriť ľudí vie iba ten, čo najsamprv pretvoril sám seba.

Pecka, Tamtiež.

Poznámky o knihách.

Dominik Pecka: NEVIDITELNÝ PRSTEN. Román. Vydalo v r. 1946 nakladateľstvo Vyšehrad, Praha II, Karlovo nám. 5. Po 102.— Kčs.

Dominik Pecka, pôvodca úspešných knížiek: Ze zápisníku starého profesora a Umění stárnouti za školou, vydáva román, v ktorom sa zahľadel do dejín. Neviditeľný prsten je básnický spracovaný životopis svätej Kataríny Sienskej, svätice, ktorá — hoci bola jednoduchá a neučená — stala sa zástupkyňou veľa miest a radkyňou dvoch pápežov. Je starý blud, že životy svätcov predstavujeme si ako nečinné, od sveta odvrátené rozjímanie. Rázne to vyvracia práve dej tohto románu, nevymyslený, ale napísaný samým životom vrúcnnej ženy, dej svrchovane pútavý. Svätá Katarína, ktorej meno znamená čistá, bola dvadsiata tretia dcéra sienského farbiara Jacoma Benincasu a ako celkom mladá stala sa členkou radu kajúcich sestier svätého Dominika. Spaľovaná láskou k Bohu upadala do extázy aj v spo-

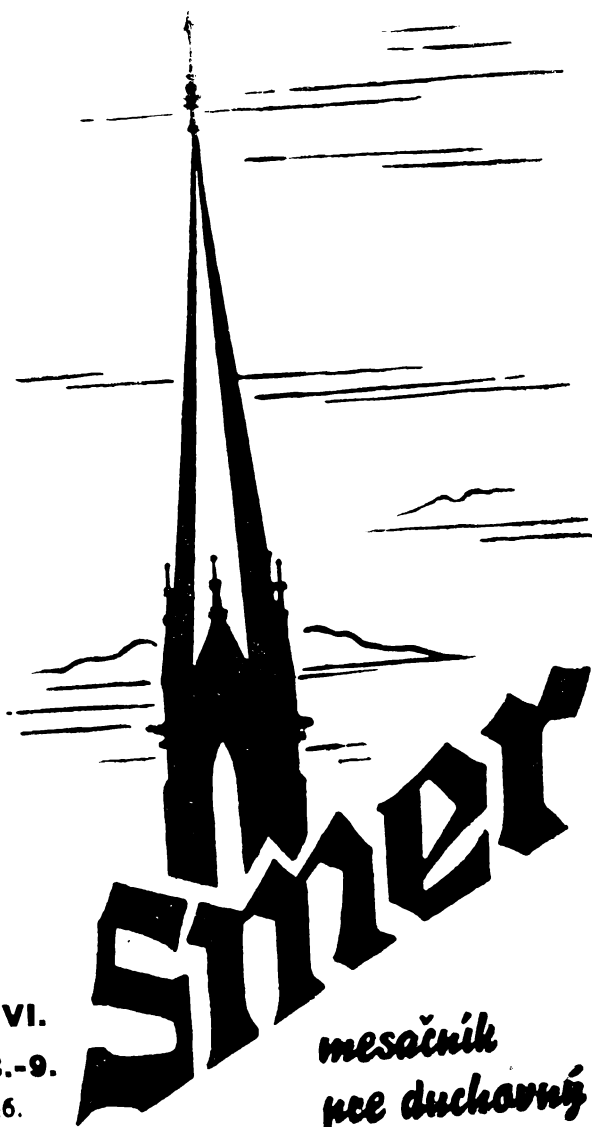
ločnosti a pri rozhovoroch. Naplnená Kristovou milosťou obracala nevercov a s úctou vyhľadávali ju mnísi, básnici, filozofi aj šľachtici. Všetci ju volali „dolcisima“. Pápež Gregor XI. na jej nabádanie opustil Avignon a ona bola jeho posilou, keď sa jeho mierové snahy vo vtedajšom zmätenom Taliansku nestretly s úspechom. A priam tak bola radkyňou jeho nástupcu Urbana VI. a pomáhala mu v mierovej politike. Tak jednoduchá, spravodlivá a čistá deva zasahovala do behu dejín. Pecka s básnickým umením vyvoláva celý tento podivný a rýdzí život a celú zvláštnu nepokojnú dobu, v mnohom toľme podobnú našej. Dávne deje majú v jeho podaní vzťah na našu prítomnosť, a postavy, oživené jeho perom, vravia k nám žihavým a nájostlivým hlasom.

Břetislav Štorm: DOBRÝ RYTÍŘ. Poviedky. Obálka a úprava autorova. Vydal Vyšehrad v r. 1946. Broš. po 63 Kčs, viaz. po 88 Kčs.

Štorm je známy skorej ako kresliar a grafik. V tejto knižke predstavuje sa nám aj ako pôvodca slovesného diela a musíme povedať dobrého. Bo Štorm — to tu vidíme — je tiež básnik. Ovzdušie, z ktorého vyrastá jeho slovesné umenie, je to isté ako ono, z ktorého vyvierajú jeho kresliarska sila: je to stredovek. Pravda, veľký gotický stredovek, doba vrcholného duchovného vypätia k Absolútnu; nie stredovek tmársky, ako ešte dneska často falošne posudzujú tie zašlé storočia. S dobrým svedomím môžeme povedať, že Štorm vyrastá zo stredoveku. Celé vnútorné ústrojenstvo týchto poviedok nám svedčí. Štorm je naplnený mravoukou, myslením toho veku. On tú dobu nevyvoláva, on ju prežíva. Sám je taký nenalomený a priamy, ako bola tá doba. No v alegorických a symbolických poviedkach sa Štormov rytier stretáva s celkom inou dobou, dneskajšou, oveľa menej nezloženou a čistou, a odtiaľ pochádza sarkazmus, ťahy, ktoré tu vidíme.

Giuseppe Ricciotti, VITA DI GESU CRISTO, Roma 1941; **SAN PAOLO,** Roma 1946, Azienda Libreria Italiana. Veľmi známy taliansky biblik, profesor východnej histórie na Rímskej univerzite a autor *Storia d'Israele*, vydal v posledných rokoch niekoľko ráz svoj *Život Ježiša Krista* a na tohoročnú Veľkú noc vydal druhé dielo: *Svätý Pavol*.

Obe diela sú rázu viacej dejinného ako vieroučného. Ricciotti má šťastnú ruku najmä pri vykreslení svojich osôb, udalostí, okolia a mravov. Umožňuje mu to dôkladná znalosť Východu. Pritom je tu čosi viac ako vo Willamovom *Živote Ježiša Krista*. Základy sú prisne dejinné a vedecké, preto kniha poslúži najmä inteligencii. V Taliansku priviedla niekoľkých ľudí ku konverzii a mnohých pochybovačov k živej viere. J. T.

Roč. VI.
Čís. 8.-9.
1946.

*mesačník
pro duchovní
život*

Vydávajú slovenskí dominikáni. Rediguje fr. P. Aquinas M. Gabura, OP.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. svätej Anny 15.

Predplatné na rok 80 Kčs, pre študentov 40 Kčs.
Šekové číslo Smeru 6181.

O B S A H :

Cesty duchovnosti:

Moja svätá omša 337. — Borba o pokoj v Stoi a katolicizme 340. — Nebeský Otec 353. — Svätý Pavol, vzor pracovníkov katolíckej akcie 365. — Božský a ľudský prvok v Cirkvi 371. — Kresťanská duchovnosť v dejinnom prúde 375.

Duchovnosť vo svätých:

K duchovnej fyziognómii P. Jozefa Schrijversa 378. — Rozhovory P. Chryzostoma Bardysa s Bohom 384. — O prístupí k Svätému svätých 389. — Prosba o záchranu 392.

Duchovnosť v študentstve:

Jécistická modlitba 394. — Jécistické príkazy 395. — Dominik na štúdiách 396.

Duchovnosť v živote:

Zasvätené manželstvo 399. — Vekovitá katolícka cesta 401. Adorácia na parketách a asfalte 402. — Pósty svätcov s lekárskeho stanoviska 403. — Newman, samotár a pustovník 405.

Poznámky o knihách:

Papini: Život Krista 412. — Pius XII.: Orientales omnes 413. — Ruysbroeck: Zrcadlo věčné blaženosti 413. — Urban: Život Pána našeho Ježíše Krista 413. — Zaťko: Príprava a poďakovanie mništranta 413. — Čala: Duchovní hudba 414. — Perlaky: Žit, ale ako? 414. — Zvonár: Zmietaný v žiti. Blavan: Hľadanie lásky 414. — Šanc: Dejiny filozofie 415. — Undsetová: Madame Dorothea 415. — Hořká: Řeka 415. — Olgiati: Pošta Kocúra 416. Deyl: Do čtyř úhlů světa 416. — Bibus: Jde za námi věrolomník 416. Dopisy 416. — Dónčová: Vo víchre 416. — Zenner: Zajačik a Ušiatick 416.

Česty duchovnosti.

„Ja som cesta, pravda a život. Ja som svetlo sveta.“
Vhlbil som sa do Kristových, večne sviežich slov
osobnej a) svetovej záchrany?

„Moja“ svätá omša.

Charles Grimaud.

Obeta Kňaza Ježiša.

Ježiš Kristus bol vysvätený za kňaza len na to, aby v mene ľudstva podal Božstvu obetu, lebo kňazstvo má svoje odôvodnenie v podávaní obety.

Ježiš Kristus, najvyšší Kňaz, prináša jedinú obetu, kalvársku obetu. Na kríži obetuje sa svojmu Otcovi, aby absolútne uznané boli svrchované panstvo a nekonečná moc Boha.

Veru, keď najdokonalejšie stvorenie, aké božská Múdrost môže stvoriť, má sa ponížiť pred svojím Tvorcom, to je zrejmý dôkaz, že iba Boh je Vládca a Pán a že všetko je mu poddané na nebesách aj na zemi.

Teda toto poníženie Bohočloveka je účinné, viditeľné a úradné uznanie božskej svrchovanosti. Tvorí dokonalé klaňanie sa Bohu, nekonečné ďakovanie, úplné zadostučinenie.

Taký je význam obety na kríži, že ona sama a naraz stačí, aby dokonale a neobmedzene dosiahla najvyšší cieľ oslavovania Boha od stvorenia.

No čo aj sama osebe stačí na to, aby nakočila hromadne a jediným razom všetky poklady pocty a zadostučinenia, ešte ostáva prisvojovať tieto bohatstvá milostí a vykúpenia v priestore a čase.

Akože každá ľudská bytosť, každá rodina, každé spoločenstvo bude mať svoj podiel na tej-

to nekonečnej pocte? Slovom, akože rozlejú sa vo svete dobrodenia Kalvárie?

Denným obnovovaním *jedinej* obety, svätou omšou.

Eucharistická Kristova obeta dáva nám možnosť a právo zúčastniť sa na vykupujúcej obete golgotskej tým, že nám umožňuje — ako to uvidíme — mať osobnú úlohu, ako keby sme boli žili priam v deň, v ktorý bola dokonaná, ako keby sme boli stáli medzi Máriou a svätým Jánom pri kríži.

Pomer: Kňaz a kňazi.

Teda Ježiš Kristus je Kňaz, hlavný kňaz, jediný kňaz sám v sebe dokonalý a ozajstný, ktorý kedy bol, ktorý kedy bude a ktorý obetuje jedinu obetu, čo Boh kedy žiadal ako iba ju súcú ho uspokojiť, keďže všetky ostatné obety prijímal len ako praobrazy tejto.

Ktože sú teda kňazi, mužovia, čo v kresťanskom spoločenstve slúžia svätú omšu a vykonávajú posvätné úkony?

Sú u nás predstaviteľmi Ježiša Krista. Zastupujú ho. Sú Ježišom Kristom, pôsobiacim a viditeľným medzi nami.

Keďže náš Pán nechcel predlžovať cez storočia svoje pozemské a hmatateľné jestvovanie, aby v ľudskej spoločnosti vykonával svoje kňazské úkony viditeľným spôsobom, vyvolil istý počet mužov, ktorý označil zvláštnym a nezmatateľným znamením, ktorým dáva im moc viditeľne uplatňovať medzi nami svoju nadprirodzenú činnosť.

Naozaj, Ježiš Kristus a jeho služobník mravne tvoria iba jedno: vykonávajú ten istý úkon, ktorému Kristova moc dáva účinnosť, prítomnosť kňaza zase viditeľnosť.

Keďže kňazi sú nástroje, ktoré najvyšší Kňaz používa na uskutočňovanie svojej kňazskej činnosti medzi ľuďmi, ich dôstojnosť je vznešená, ich výsady úžasné, ich postavenie

zvlášť výhodné, bo sú v priamom styku s prameňom všetkých nadprirodzených dobier, z ktorého môžu načierať vybrané milosti.

*Pomer: Kňaz, kňazi,
veriaci a svätá omša.*

Je iba jeden kňaz Ježiš Kristus, ustanovený od Boha, aby znova spojil zem s nebom tým, že podá večnej Velebnosti na Kalvárii nekonečnú obeť chvály, klaňania a zadostučinenia.

No Kňaz Ježiš nechcel, aby jeho veľké obetovanie stalo sa pre kresťanov „dejinnou skutočnosťou“, ktorá by pomaly mizla z pamäti ľudí, vyblednutá v hmlách ďalekej minulosti. Veď vrúčne si želal obnovovať svoju obeť cez storočia toľko ráz, koľko ráz to bude treba.

Preto aby Ježiš Kristus mohol sa znova obetovať v spojení s určitou čiastkou verného ľudu a zvlášť prisvojovať mu časť zásluh svojho umučenia, božskou pečatou označuje istých mužov, ktorí ho budú vo zvolených chvíľach privádzať na oltár: to sú kňazi, ozajstní účastníci na jeho večnom kňazstve. A obnovovanie kňazského úkonu Kristovho je svätá omša.

Teda je len jediný kňaz sám v sebe, len jediná obeť, ktorú prinášajú kňazi, mužovia dôverne spojení s hlavným Kňazom a obdarení jeho mocou.

Najvyšší Kňaz obnovuje sprostredkovaním svojich kňazov tú istú obeť pri každej svätej omši, aby každý veriaci na zemi mohol sa v nej zúčastniť a prijímať z nej ovocie.

Účasť veriacich vo svätej omši.

Práve túto „účasť“, vyhradenú obyčajným veriacim v prinášaní obety Kňaza Ježiša, máme teraz študovať.

Uvidíme, že veriaci čo aj úradne neobetujú svätú obeť ako kňazi, jednako obetujú ju skutočne rukami slúžiaceho kňaza, a že práve preto

majú veľmi dôležitú úlohu v obetovaní, ktoré nedeje sa bez ich prispenia. Táto bohoslužobná úloha, táto účasť obyčajných pokrstených na kňazskej činnosti Kristovej, získala kresťanskému ľudu názov „kráľovského kňazstva“, ktorý mu dáva svätý Peter, „svätého kňazstva, ktoré má obetovať duchovné obety, lúbezné Bohu“, ako to ukáže rozvíňanie tejto práce.

Nečudujme sa, ak podivná úloha kňazov a ich vznešená dôstojnosť vidia sa v tejto knižke trochu zatisnuté do pozadia. To nie je z nepozornosti ani zo zábudlivosti.

No keďže cieľ tejto knižky je ukázať veriacim pre ich útechu a pobožnosť nesmierny a veľa ráz nepoznaný podiel, ktorý majú so slúžiacim kňazom na obete, preto treba bolo zaoberať sa predovšetkým týmto predmetom.

(Pokračovanie.)

Verba o pokoj v Stoi a v katolicizme.

Dr. M. Chladný Hanoš.

2.

Aké je toto riadenie vesmíru? „Všetko je plné prozreteľnosti.“ To je veľká útecha stoíkov, to je ich elixír duševného pokojného života. Dobrotivý osud (alebo bohovia) všetko pekne a múdro riadi. Do každej veci vložil jej vlastnú vnútornú zákonitosť. Keď sa vec bude podľa nej vo svojom počínaní riadiť, bude celkom spokojná. Nič zlého sa jej nemôže stať. Ba veci sú zariadené až tak dômyselne, že ak vec žije, dejstvom „podľa prírody“ (svojej vlastnej), žije už tým samým spolu i podľa „Prírody“ vôbec, podľa všesvetového poriadku. Ak nežije podľa prírody, ničí aj seba samu, sama je nespokojná a spolu je ničivým, rušivým prvkom v celosve-

tovom súlade, lebo všetky bytosti sú vzájomne úzko posplietané. Všetko si vzájomne osoží alebo škodí.

Imperátor sa teda týmito a podobnými slovami uspokojuje: Buď pokojný! Veď čože ťa môže na tomto svete obťažovať o tvoj pokoj? Je to azda telesná bolesť? (U Rimanov silne zastúpený filozofický smer epikurský bolesť pokladal za jediné zlo.) Znes len pokorne a odovzdane svoju bolesť, keď si už inak nevieš pomôcť, veď predsa vieš, že všetko riadi dobrotivý Osud, múdra Príroda. Ona iste dobre vie, prečo na teba poslala bolesť. Odovzdaj sa jej múdremu riadeniu a buď pokojný! Podobne hľadí na duševné bolesti, na neprijemnosti s ľuďmi, na mrzutosti pri vladárení, ba podobne hľadí na vlastnú svoju smrť, ktorá na teba bezpodmienečne čaká! Príroda ťa urobila smrteľníkom — teda darmo je, tvoje vlastné jestvovanie musí predsa raz prestať. Ba ešte viacej! Aj keby si si musel sám žily prerezať alebo jedu namiešať do vína, urob to celkom pokojne, lebo dobrotivá Príroda tak dala sbehnúť sa okolnostiam, že ti nič iného neostáva: Čo robíš, robíš v shode s prírodou, teda podľa múdreho a dobrotivého riadenia Osudu. (Pardon: Až človeka zamrzí, keď tieto a podobné slová číta v stoických spisoch. V „Myšlienkach“ je viac ráz o tom reč.)

Teda: Buď len vždy pokojný! Ničím sa nedaj vykyvať z rovnováhy! Všetko pokorne, veľkodušne, s vnútorným pochopením znášaj! (Sustine!) Na svete máš jedinú povinnosť, a to je: Konať vždy podľa prírody. U teba, človeka, je to požiadavka vysoká, vznešená, lebo veď tvoju prírodu nepredstavuje to biedne telo so všetkými jeho úbohými žiadostami, ale predstavuje ju rozum. Keby si žil podľa tela, žil by si tak, ako majú právo žiť zvieratá, lebo taká je ich príroda. Keď však žiješ podľa rozumu, žiješ podobne bohovi, a to je tvoj životný ideál: Na zemi, v hmotnom, smrteľnom tele žiť predsa

ako nesmrteľní bohovia! Prežiješ tak pekný a šľachetný život (kalokagathía), osožný celému kosmu, ľudstvu i tebe samému (lebo budeš spokojný so sebou) a budeš môcť odovzdať vyhasnúť. Jediná vec, ktorá ťa má právo znepokojovať, je: snaha konať svoju povinnosť, to jest žiť podľa prírody. Keď tak konáš, konáš čnostne. Všetko ostatné ti musí byť úplne ľahostajné, lebo ti nemôže nijako uškodiť. Ty, v akýchkoľvek okolnostiach, sa musíš riadiť svojím rozumom, a to i za cenu tohto krátkého ľudského života.

(Je to v dejinách filozofie uchvacujúci objav, táto stoická morálka! Uprostred skazeného pohanského sveta — tak sa vedieť nadchnúť za „povinnosť pre povinnosť“, za „čnosť pre čnosť“, za absolútne víťazstvo čistých duchovných radosí nad smyslovými, to je niečo ozaj hodného úcty, zvlášť u európskeho ducha. Kantovi sa nedivíme — veď bol vychovaný až prehnánym kresťanským idealizmom; ani yögistom a konfuciánom sa tak nedivíme, veď to je Orient, duševný typ oveľa duchovnejší — ale Zeno-Seneca-Aurelius!)

Imperátor sa teda prebojoval k hradu pokoja: k myšlienke o dobrotvom a múdrom správaní sveta. Sila toho presvedčenia ho vedie k pokore a odovzdanosti. Imperátor sa už nevie hnevať, nevie sa búriť, lebo vie, že je neustále v rukách ešte väčšieho, ale dobrého a múdreho imperátora, Prírody.

* * *

Je to čudný pokoj, tento stoický! Človek tak jasno cíti, že tu nemožno nahradiť slovo „pokoj“ pochopom „šťastie“. Tak to človek jasne cíti! Šťastie je predsa niečo celkom iného! Šťastie, to je radosť, to je jasot a výskot, šťastie to nie je len jednoduchý pokoj, vyrovnanosť, spokojnosť. Šťastie to je zelekrizovaný pokoj,

šťastie, to je bohato pocukrovaný koláč — nie suchý chlieb žobrákov, šťastie, keď chcete, to je nie mútna voda na Sahare, ale tuhé, omamné vína z pivníc burgundských!

K takémuto životnému, zmocnenému pokoji prišla Stoa? K šťastiu prišla Stoa?

Je to veru čudný pokoj, tento stoický pokoj! Má to byť pokoj — a nevie človeka nechať na pokoji. Má to byť pokoj — a nevie človeka uspokojiť. Imperátor mal už od svojej mladosti v najväčšej láske Stou, bojoval jej prostriedkami o to, aby si nadobudol vnútorný pokoj — a predsa ešte pár mesiacov pred smrťou ako 58—59-ročný ako sa musí stále len ešte *povzbudzovať*, aby bol pokojný, aby sa nedal strhnúť nijakým nepokojom! Ako sa usilovne povzbudzuje! V „Myšlienkach“ len pri letnom počítaní možno nájsť aspoň dvadsaťpäť stránok (z necelých dvesto), na ktorých sa znovu a znovu povzbudzuje, aby sa len uspokojil s tým, ako mu životný problém rozriešila Stoa.

Prečo tento nepokoj? Ako je to možné, že by stoik cítil ešte i na staré kolená nejaký nepokoj? Prečo ho jeho názor na svet a na život neučičíkal dokonale v pokoji?

Darmo je, na takých základoch, aké si položili stoici, nemožno vystaviť pravý, nerozkývateľný hrad pokoja. Darmo je, čo je nemožné, je nemožné! Preinačiť človeka až po jeho podstatu, to nie je možné! A predsa kto by chcel, aby sa človek uspokojil len s jednoduchým pokojom, s ľadovým, studeným pokojom bez vetry šťastia, kto by chcel, aby sa človek uspokojil s jednoduchou myšlienkou, že po smrti tak isto celkom prestane jestvovať, ako prestane zviera, kto by to chcel, ten by chcel, aby človek nebol človekom, ba viac, aby nebol ani zvieraťom, lebo veď i zviera sa zubami-nechtami bráni proti zániku.

Pokoj stoický je len zdanlivý pokoj, je len nasugerovaný, nalomený pokoj, je to len pokoj

oblakov pre výškového letca, je to len pokoj pomaly dymacieho vulkána, v ktorého vnútri varia sa výpary, čo ničením hrozia i hore samej aj širemu okoliu. Stoický pokoj je pokoj pohanského Japonca, ktorý už v Európe stratil vieru v posmrtný život a teraz zavalený kdesi v kryte v Hirošime so zatatými päsťami a škripajúc zubami čaká, kedy ho už opusti vedomie. Ako rád by žil ďalej! Celá jeho bytosť túži po živote! Ako rád by cítil radosť, ako rád by výskal a jasal! Všetko darmo! Nič si zúfalstvom nepomôžeš! Pokojne čakaj neodvratný zánik. To je jedine vhodný spôsob čakania na vyhasnutie...

Veru, tak je to u stoikov. Akými všetkými možnými spôsobmi si pomáha pán cisár, aby sa len čo najhlbšie presvedčil o pravdivosti svojho svetonáhľadu a životonáhľadu! Zachádza tak ďaleko — vo svojom zúfalom strachu, že by azda, nedaj, Bože, mohol nejako nájsť trhlinu, nelogickosť vo svojom presvedčení —, že nedbá ani na logiku ani na pozorovanie skutočna (až do smiešnosti sa dá strhnúť, ako budeme hneď vidieť) — len si zachrániť svoje presvedčenie pevným, nedať si ho rozkývať! Lebo ide o pokoj, o životné „šťastie“, teda ide o všetko.

Veď už sám čas je pre človeka zdrojom veľkého utrpenia. Tak strašne sa vie vliecť, zvlášť vtedy, keď nejako trpíme. Tie nekonečné olovené minúty za bezsenných noci! Ale čo, potešuje sa zúfalý cisár, na čas musíš hľadiť takto: Čas vlastne nejestvuje. To je celkom jasné, že nejestvuje, lebo veď čo bolo z času, to už skutočne nejestvuje; čo bude, o tom predsa tiež nemôžeš povedať, že by to jestvovalo. Jestvuje teda len tento mizerný okamih, krátkučkový bod medzi dvoma nejestvujúcimi nekonečnými časmi — ba vlastne ani prítomný okamih nejestvuje, lebo len čo sa zjavil, tým samým už aj zapadol. Nemôžeš o ňom hovoriť ako o prítomnom, lebo sotva si ho začal pozor-

rovať, už sa pomínul a rozplynul v nič... Prečo sa teda dávaš nejako znepokojovať časom? Ako môžeš túžiť po dlhšom živote viac ako po krátkom? Veď tri dni sú také isté ako čas, v ktorom vystriedajú sa tri celé pokolenia...

Zúfalý útek od skutočna! Preč s tebou, čas, hoci si očividne taký dôležitý, že bez teba by nebol možný nejaký pohyb na svete, ba ani svoje ctnostné skutky podľa prírody by som bez teba nemohol *rozložiť*, previesť — to nič: zavriem oči a nahovorím si, že čas vôbec, nijakým spôsobom nejestvuje — a mám o jeden strastný prameň znepokojovania menej...

Podobne ako čas usiluj sa i všetko ostatné, ak je to možné, rozložiť na márne kúsky, v ktorých sa skladá, nehľad na vec ako na celok — a uvidíš, ako ti všetky nezdravé bahniská nepokojá vysychajú!

Keď ti zvestujú, že je ti diéta choré, nemysli na to, že je v nejakom vážnom nebezpečenstve. Bolo ti predsa oznámené len a výlučne len, že je *choré* tvoje diéta, ale že je v nebezpečenstve! (To prirodzené, múdre, prozreteľné zrefazenie predstáv, stvorené samou prírodou, to bagatelizuj, odhoď ho, konaj teda proti prírode — parafrázovali by sme to my dnes, kategóriami imperátorovými. Zúfalý pokus...)

Znepokojuje ťa túžba po sláve? Len si to rozlož, zanalyzuj, čo je to sláva! Zas prídeš na to, že je to skutočná márnosť, ktorá tak isto zapadá ako všetko ostatné. Veď ľudia, čo ťa oslavujú, zomrú tiež — ako všetci tí, čo oslavovali Augusta alebo Trajána. A konečne, čo majú mŕtvi z toho, keď ich živí oslavujú? A potom uváž ešte aj to, aký nesmierne malý je ten nepatrný kúsok Zeme, vložený medzi dve veľké neobývané, nehostinné pásma — a predsa len na tom nepatrnom mieste si za tie nejestvujúce chvíle ľudského života oslavovaný...

So strany *bolesti* cíti „pokojný“ cisár stále nové a nové útoky hyén nepokojá. Bráni sa

oproti nim, ako len môže, nahovára si, že sa mu boj darí, že už zvíťazil — ale skrvavená šelma znovu a znovu, v nestráženej chvíli dvíha hlavu a zahryzá sa mu priam k srdcu. Bojuje proti bolesti všetkými možnými zbraňami. Najprv uznáva, že bolesť jestvuje, ale zapiera, že by bola zlou; toľko už aspoň zo zásadného odporu proti hedonistom, ktorí nielen že bolesť mali za zlo, ale až za jediné zlo. Ide ďalej a nahovára si, že bolesť je len horký liek od Asklépia. (Ako ďaleko je to ešte od pokoja, tým viac od šťastia! Keď musíme v chorobe hltat horké pilulky, iste nie sme pri tom veľmi spokojní, o šťastí ani nehovoriac.) Preto imperátor ide ešte ďalej: Jednoducho si musíš nahovoriť (v preklade je doslovne ten výraz, str.161), nech by ti skutočnosť akokoľvek protirečila, že „sa máš vo všetkom dobre“. „Ber, čo chceš, prírodal — Ja mám rád všetko to, čoho sa mi dostáva od prírody.“ Tak to mám naozaj rád, že sa nežalujem ani vtedy, keď mi niekto pod nosom „zapácha od potu“, ani vtedy, keď sa niekto so mnou rozpráva a „zapácha mu z úst“. To všetko nič! To sú všetko horké pilulky, ktoré ti dobrotivý a múdry Osud prichystal.

Ale bolesť predsa len znovu a znovu dvíha hlavu a hryzie. Strašne, dotieravo hryzie. Čo si teda počať? Nepozostáva nič iné ako ujsť do sveta svojej mysle, do sveta rozumu. Zapri svet! Zapri jeho skutočné jestvovanie! Všetko vyhlás za číre zdanie, za číry sen, všetko vyhlás za dym, ba za holé nič! (Všetko vlastne výrazy cisárovi!)

Hrozná, do akého iluzórneho krytu hegelovských špekulácií musel sa ísť ukryť cisár, stojaci bezmocne so zatatými pästami pred sfingou bolesti...

Je to strašný pokoj ten stoický! Všetko na svete je len zdanie a sen — ale predsa také čudné, všemohúce zdanie, že má moc vtlačiť mi dýku do ruky a spôsobiť mi smrť!

Tá smrť! To je strašná skutočnosť i pre takého fanatika ľadového stoického pokoja, ako bol Marcus Aurelius. Celá jeho knižka je vlastne utešovaním seba samého pred neodvratne sa blížiacou smrťou. Vie už, že je smrť niečo celkom prirodzeného; ale vie ho to uspokojiť? Keby áno, nuž prečo by sa potom neustále vracal znovu a znovu k tomu hroznému strašidlu? A zvlášť: Prečo by potom bojoval proti nemu vždy novými a novými zbraňami? Veď je to už dávno mŕtva šelma! A to ešte akými zbraňami bojuje! Ako v boji oproti času, proti sláve a proti bolesti vôbec vedel nechať stranou dialektiku „(inak si ju vysoko cenil!)“, tak tu, pred tvárou smrti už celkom stráca logiku a koná neraz ako nepričetný, ako by bol zaspal pred tvárou Smrti, a myšlienky mu schytily hysterické kŕče. Tu je ozaj na mieste pripomenúť si poriadok, že kto sa topí, aj trhá sa chytá.

Vie on dobre, že život je skvelá vec! Bohovia majú oproti „nesmrteľníkom“ tú veľkú výhodu, že sú nesmrteľní. Vie on aj o tom, že v obyčajnom človekovi je až „horúčkovitá túžba po živote“; ale pre svoje uspokojenie takého nazve jednoducho bláznom. Bojuje proti nepokoju zo smrti, no príroda sa predsa nedá zahlušiť celkom: V „Myšlienkach“ aspoň dva razy mu uklzne jasná clivosť pri pomyslení na neodvratne sa blížiacu smrť. (Mimovoľne tu prichádzajú na pamäť podobné slová stoika — poetu Horáca: *Eheu, fugaces, Postume, Postume, labuntur anni...*)

Teda cíti dobre, hoci si to priznať nechce, že život je skvelá vec, že to človek miluje viacej ako čokoľvek iné na svete. Vie však dobre aj to, že bezpodmienečne isto musí zomrieť. Neuvedomene i vedomo vzpiera sa proti smrti, chce byť ďalej žiť — ale že by také čosi bolo naozaj možné, na to on neprišiel, to on neprijíma. Telo sa rozpadne, duša sa rozplynie a duch čosi neosobného, nevediaceho o sebe, sa vráti do večnej

plodivej sily celku. To je všetko. Preto je márne všetko tvoje priečenie sa, duša moja! Opakuje neraz takéto a podobné výrazy: Darma je! Inak to nemôže byť. To je zákon prírody. „Daj si povedať“, že to inak byť nemôže! Koľko nepokoja, koľko neustálej vnútornej škriepky je v tom slove: „Daj si povedať!“

Že tá vnútorná škriepka medzi túžbou po živote a vyhrážkami nirvány je naozaj stále živá, ba až krvavá, to vidieť jasne z toho, k akým úbohým sofizmám sa pán cisár musí utiecť, aby dal vyhrať zúfalej nirváne nad márnivým volaním života bez konca. Najprv sa znovu utieka k starej sofizme v čase: Čoho ma môže zbaviť smrť? Minulosti nie, tá je už premenená v nič, ani budúcnosti nie, lebo stratiť môžem len to, čo mám — budúcnosť však nemám. Mám len prítomnosť; ale tú stratiť, to predsa nič nie je, lebo veď tá sa každú chvíľu stráca — a konečne, je u všetkých ľudí rovnaká. (Tak!)

Ale ani to nezachraňuje jeho pokoj, lebo, darma je, život predsa len žijeme, citíme; nie je to jednoduché utekanie prázdnych okamihov. Preto berie pán cisár iné zbrane — všetko hala-partne Quijotove oproti veternému mlynu. Prečo sa znepokojuješ myšlienkou na smrť? Pozri sa: Smrť, to je predsa len akási premena, tak ako tisíce iných premien, ktoré si prežil v živote. A bolo to hrozné s tými premenami? No tak vidíš! — Alebo (čuj, svete, a čuď sa!): Prvky a ich složené nepodliehajú zmenám? Istež! No, a repcú oproti tomu svojmu osudu? Tiež nie! No tak teda? — Alebo: Čo sa tej smrti tak bojíš! Veď po smrti ti prestane všetok cit, nič nebudeš cítiť — bude to teda niečo hrozného? —Ešte: Veď tu na Zemi sme vždy niekomu na farchu, vždy sme niekomu neprijemní. Ustúpme teda radi s cesty, veď tým urobíme niekomu radosť a sami sa zbavíme ťažkého pocitu, že niekomu prekážame... A konečne: máš právo jedno-ducho smrťou pohŕdať. Veď ak život nielen že

nie je nič veľkého, ale je až čírym zdaním, čírym snom, ba ničím, ničotou, tým viac len zdaním a ničotou je smrť! A ničotou pohrdať — aj to je ešte nejaký hrdinský čin?

Ale túžba po živote a po šťastí sa i tu, vo vrcholnom pesimistickom pátose predsa znovu jasne uplatní: Keď aj ty sám nebudeš žiť, to nič, bude žiť ďalej aspoň Zeus, najvyšší vedúci rozumu, a ten bude šťastný, že pri tebe sa jeho riadenie stretlo s plným úspechom...

Je to hrozná náuka! Vyznieva tak strašne pesimisticky. Rád by žil ešte ďalej pán cisár. Tak spontánne sa mu vracajú otázky: „Čo čakáš ešte?“ „Chceš ďalej žiť?“ A v zúfalstve chytá sa hesla: „Abstíne!“ Odriekaj sa! Uč sa ty zriekať, uč sa zabúdať! Nepovoľuj svojim túžbam! Presvedč sa, že všetky tvoje (prírodné) nepokojné túžby sú proti prírode(!), i sama túžba po neskončiteľnom živote! Zabi v sebe túžby! Túžiš po pracovaní! Zabi tú túžbu! Rob len to, čo práve je potrebné, čo je tvoja povinnosť! Ani myšlienkam nedaj voľný let! Dolám krídla nemilosrdne, lebo inak pokoja nedosiahneš! Aj pamäti podtni nohy! Mysli nanajvýš len na prítomnosť, minulosť je predsa číre nič; tak čo sa s tým trápiš! A vôbec: Najlepšie bude, keď zabudneš na všetko, i na seba! Ajhľa, strašná shoda! Syn Západu, imperátor v zúfalstve neuvedomene sa klania Mníchovi z rodu Šokyov, sediacemu na kvete lotosovom a meditujuceму o ničom...

* * *

Je to hrozný pokoj, ten stoický! Nie je to vlastne skutočný pokoj. Sú to len ojedinelé utišené chvíle v živote filozofa, kedy sila autosugescie o nepodstatnenosti všetkých ľudských túžob po šťastí dosiahla svoju Hímaláju. V takých okamihoch sa môže človek ozaj zdať až sympatickým vo svojom vznešenom pokoji, v skalopevnej vyrovnanosti, takže nie bez príči-

ny volala veľká svätá Terézia svojho duchovného radcu Jána z Kríža „naším malým Senekom“.

Lenže to všetko je v skutočnosti len pokoj so zatatými päťami a nehlasno škrípajúcimi zubami. Ako je to ďaleko od nášho pokoja! Ako je to ďaleko od nášho šťastia! Ako je to ďaleko od jasotu Chudáčka božieho z Assisi — alebo od duševných slastí žobráka Jozefa Labra, ponoreného do extázy kdesi v zaprášenom kútiku Kolosea, hoci sa medzitým blšky usilovne kŕmia jeho ušľachtitou francúzskou krvou! Aký je nesmierny rozdiel medzi týmito dvoma formami životného šťastia!

Nie div, že je tu taký nesúmerný rozdiel. Veď na celkom iných základoch sa, prirodzene, i celkom iná stavba musí vystaviť. Na mocnejších základoch sa vystaví i mocnejšia stavba. A na základoch, v ktorých je sila a múdrosť samého nekonečného Boha, sa — zrejme — musí dať vystaviť až budova radosti, šľahajúca svojimi vrcholkami až do nekonečna, katedrála nekonečnej radosti v Bohu.

Dôvody pre kresťansko - katolícky životný a večný jasot sú všeobecne známe. Tu len pre porovnanie so Stooou aspoň hlavné črty.

Hmota neživá, i živá, je pre nás prameňom čistých radostí. Nielen pokoja, ale priam *radostí*. My hmotu radostne berieme do rúk a robíme si z nej poddajný nástroj, ktorý nám výdatne pomáha stavať kráľovstvo božie v nás samých i v spoločenstve. S nami všetko spolupracuje, my nič neodmietneme. My vieme spievať hymnu radosti na brata Slnko, my vieme vyzývať ešte aj niekedy nevidené ryby v mori, aby spolu s nami chválili Boha.

A to všetko nie preto, že vieme o múdrom, súladnom spravovaní celého kosmu Bohom, ale preto, že na všetko čaká čosi úžasného: čaká *hodina oslávenia*. Príroda priam čaká na zjave-

nie sa slávy synov božích, lebo aj ona zúčastní sa v určitom stupni na oslávení.

A tento udusený smiech, jasot prírody, toto vlastné očakávanie má svoje korene ešte vo veľkorysejšej myšlienke: Od Boha všetko vzišlo, všetko sa teraz usiluje vyvíjať smerom k Bohu, pripodobniť sa Bohu; Boh zas túži (ľudsky povedané) všetko pritiahnuť k sebe, utíšiť sebou samým nepokojné kolotanie vesmíra a ako by vlastne premeniť všetko na seba samého, do seba samého všetko pojať, stať sa „všetkým vo všetkom“ a tak všetko naplniť najvyšším možným stupňom šťastia, ba človeka a anjelov až nekonečným, božským stupňom šťastia. Deň oslávenia bude teda spolu dňom dokonalého utíšenia (ľudsky povedané) vekovitých túžob božích. On stvoril všetko z lásky, aby mal ako by nádoby, do ktorých by vlieval svoje nekonečné božské šťastie. Teraz prišiel deň, kedy túto nesmierne láskavú vôľu božiu všetky rozumné tvory pochopia a ocenia, nerozumové tvory aspoň hlboko akosi precítia — a celý vesmír sa premení — na „svadobnú hostinu Baránkovu“, na jedinou sálu radosti a jasotu. Čas a smrť, najzákernejší nepriateľ každého šťastia, zmiznú bez stopy a jediný okamih božsky slastného zavýsknutia rozleje sa do nekonečna, stane sa večným a šťastiu všehomíra nebude konca...

To je náš názor na svet a na jeho osudy. Všetko naozaj samý jas a veľkoleposť. My si pred životom a svetom nezatvárame oči, my ho v zúfalstve nechceme premeniť na zdanie a sen. Solipsizmus je u nás takou zrejmou hérezou, že ju ani nebolo treba výslovne odsudzovať. Ani bolesť nie je pre nás zdaním, autosugesciou. Je tu ozať tá naša tajomne strašná sestra Bolesť, my ju v sebe cítime a *chceme* ju cítiť, hoci nás mučí a páli. Ba už natoľko ju vieme milovať, že — keď sme *ozať* katolíci — nechceme radšej ani žiť ako žiť bez nej (svätá Terézia Veľká). Bolesť je pre nás veľkou záchrankyňou. Večný

jasot vesmíra vykvitne vlastne a jedine len na červených lupeňoch, sfarbených drahocennou krvou Syna Božieho a ostatných synov božích. My bolesť máme priam radi, lebo bolesť je veľká vykupiteľka, veľká rodička večnej radosti.

A smrť! Ako sa pán cisár zúfalo zmietať pred jej hadím pohľadom! My nielen že sa smrti nebojíme, nielen že nás smrť nevie vážne znepokojiť, my podobne ako po bolesti — ba ešte viac! — vieme po smrti aj *túžiť*. Nie že by sme necítili trpkosť umierania. Smrť berieme ako poslednú, povinnú, nevyhnutnú dávku vykupiteľskej bolesti, ako poslednú injekciu, ktorá má dovŕšiť náš vlastný aj celosvetový vnútorný rast pre oslávenie. Vieme, že tá injekcia veľmi bolí, že človek sa proti nej prirodzene bráni zubami — nechťami; ale predsa vieme radostne *túžiť* po smrti, lebo veď nás smrť nevedie do rozkladu a do akejsi bezvedomej nirvány ale do Boha samého. „Tvojim verným, Pane, sa život len mení, neodníma sa“ (zádušná prefácia). A ako sa mení! Pred chvíľou sme to aspoň tak trochu naznačili, keď bola reč o osude celého vesmíra. Akékoľvek ľudské slová a obrazy, ktorými by sme chceli človeku priblížiť veľkolepý zážitok „hľadiť Bohu s tváre na tvár“, sú bezmocné. „Oko nevidelo, ucho nepočulo, srdce neprecítalo...“ Mystici, chudáci, akí sú bezmocní! Chceli by povedať, napísať — a nevedia si rady. Keď sa brat Arnold už veľa namáhal, takže z diktovania Angelinho napísal už celú knihu, tu dostal nakoniec pochvalu: „Nič si nenapísal!“ Nie teda div, že každý ozajstný katolík vie opakovať s Pavlom: „*Cupio dissolvi... Túžim už po tom, aby som sa rozpadol.*“ Prečo to? Lebo budem s Kristom...

* * *

To boli korene a kvety pokoja v Stoi a toto zas korene a kvety pokoja v evanjeliu. To bola slasť odpočívania v tóni pestrého stĺporadia

na aténskom námestí — a toto zas slasť odpočívania na srdci Ježišom. To byly zataté pásťe pokojného imperátora, toto zas jasot Chudáčka božieho. „*Jak by som nemiloval, jak by som nechválil vždy Teba, Jezu Kriste, že si ma zachránil! Ze si sa obetoval, môj Kriste nevinný, a že si za mňa zomrel, môj poklad jediný.*“

* * *

Echo ex tempore: Stoici boli vysoko *duchovne* založení ľudia. Usilovali sa živiť naozaj len najvyššími duchovnými slasťami. Predsa však pokoja, uspokojenia, tým menej radosti a šťastia nenachádzali. Čo myslíte, ako dlho ešte vydržia moderní zbláznení Nabuchodonozorovia, *žerúci trávu*, vzdorovať večnému smádu ľudskej duše po najvyššej, po božskej strave?

Naturam si expellat furca... Keď prírodu i automatom vyženieš, vráti sa ti určite predsa, keď nie dvermi, tak oknom, pivnicou alebo dierou v streche, čo aj uľľaná a dotrhaná...

Nebeský Otec.

Prof. Dr. Peter Ketter.

III.

Najmä vo dvoch bodoch Kristus dostal sa so svojím učením o Bohu Otcovi do ostrej protivity s teológiou židovstva svojích čias. Dajme dobrý pozor! Nie do protikladu s božím zjavením Starého zákona, ale s prekrúteným obrazom, ktorý z toho vyvodzovali v školách farižejských vykladačov a učiteľov zákona. V zmätkoch súčasných čias nemôžeme dosť prísne požadovať presné rozlišovanie medzi učením židovstva po vyhnaní a medzi zjavením Starého zákona. O toto ide predovšetkým v našej otázke z myšlienok o odplate. Aj v Ježišom učení je Boh najvyšší sudca, spravodlivý odmeňovateľ dobra a trestajúci zlo. Pravda, on často dlho

čaká; ale jeho rozsudok potom sa už nikdy nezmení. O tom nás názorne učí podobenstvo o boháčovi a Lazárovi. Nám sa zdá, že Boh nerobí rozdiel medzi dobrými a zlými. „Dáva svojmu slnku vychádzať ponad dobrých aj zlých a dáva pršať na spravodlivých aj nespravodlivých.“¹ Áno, on má dost času čakať, a chce tak dať hriešnikovi čas na spamätanie a návrat. Tento Otec na nebesách nedá sa ovplyvniť vo svojom rozsudku ľudskými ohľadmi. „U neho niet ohľadu na osobu.“² Ale tiež sa nedá oklamať pobožným správaním a vonkajšou pretvárkou. Vidí do srdca, do duše: „Tvoj Otec, ktorý v skrytosti vidí, odplatí ti.“³ Ale Kristus nechce náboženstvo zatvoriť do komôrok srdca. Ono sa nemá zatvárať do sakristie. Ale žiada smelé vyznanie viery: „Kto mňa vyzná pred ľuďmi, toho i ja vyznám pred Otcom svojím, ktorý je na nebesách. Ale kto mňa zaprie pred ľuďmi, toho aj ja zapriem pred Otcom svojím, ktorý je na nebesách.“⁴ A tento Otec má „moc, telo i dušu uvrhnúť do pekla“.⁵ Po rozsudku nad nemilosrdným sluhom, Kristus slávnostne vyhlásil: „Tak aj Otec môj nebeský vykoná vám, keď si zo srdca neodpustíte.“⁶ Čo spravila židovská bohoveda z tejto vedúcej myšlienky? Prostriedok zbohatnutia, obchod. Človek zachovával písmeno zákona a potom očakával od Boha protiodmenu v tom alebo onom, a to presne meralý podľa ľudských skutkov. Ježiš veľmi dobre poznal ľudské srdce, než aby úplne vylúčil zo svojho náboženstva myšlienku na odmenu. Ľudia nikdy nebudú súhlasiť s chladným, kategorickým imperatívom dobrotivosti a dobrodenia, vyplývajúcim z číreho pocitu povinnosti. No v podobenstve o robotníkoch vo vinici vy-

¹ Mat. 5, 45.

² Rim. 2, 11; 1 Peter 1, 17.

³ Mat. 6, 4; 6, 18.

⁴ Tamt. 10, 32—33.

⁵ Tamt. 10, 28.

⁶ Tamt. 18, 35.

hlásil, že Boh je celkom voľný vo vymeriavaní odmeny. Dáva teda Otec nebeský len podľa ľubovôle jednému viac a druhému menej? Toto bola mylná mienka škamravých robotníkov. No domáci pán mu odpovedal: „Nemôžem azda so svojím majetkom robiť, čo chcem? Či tvoje oko je ničomné preto, že ja som dobrý?“⁷ A tak teda dobrota je pohnútkou a nie ľubovôľou.

Ešte zjavejšie ukazuje sa otcovská božia dobrotivosť, zhovievavosť a milosrdenstvo božie v odpúšťaní. Sluhovi, ktorý mu nemôže zaplatiť, pán odpúšťa veľkodušne celú dlžobu. A strateného syna — ktorý s ľahkomyselnými spoločníkmi prehýril si čiastku z otcovského majetku a potom opustený a vyhladovaný, ale skrúšený a pokorný vrátil sa domov — otec láskavo objal, ba vystrojil aj hostinu na jeho privítanie. Keby sa nám bolo zachovalo len toto jedno podobenstvo z reči Ježišových, už by stačilo, aby sa nám predstava o Bohu Nového zákona ukázala v celej svojej príťažlivej a utešenej kráse a tiež aby sme ju pochopili v jej protiklade k predstave o Bohu, ktorú malo židovstvo za čias Ježišových. Starší brat márnотratného syna je typ farizejského smýšľania. Navonok vzorný mladý muž, no vo svojom vnútri plný sebeckosti a závesti. Malicherný, nesmieriteľný, robí otcovi výčitky za jeho počínanie. V odsúdení neláskavého smýšľania a zmeravenej, prevrátenej idey Boha farizejov, je práve taká istá snaha tohto vznešeného podobenstva, ako vo vyľíčení odpúšťajúcej otcovskej lásky božej oproti skrúšenému hriešnikovi. To nebude nikdy dostatočne povšimnuté, že Kristus vyhlásil, že splnenie našich, na Otca obrátených prosieb, závisí nielen od akosti našej dôvery v jeho dobrotivosť, ale aj od napodobnenia jeho božského milosrdenstva. Základné správanie našej vlast-

⁷ Tamt. 20, 15.

nej duše voči našim bližným musí odzrkadľovať voľačo z odpúšťajúcej lásky nebeského Otca, ktorú má k svojim deťom na zemi, kedykoľvek predstupujú pred neho so svojimi prosbami. Lebo inak neprijme našu obeť,⁸ neodpustí nám hriechy,⁹ a nevšímne si naše prosby: „Keď si stanete modliť sa, odpustite, ak máte čo proti komu, aby aj Otec váš, ktorý je na nebesách, odpustil vám vaše hriechy.“¹⁰ Toto pripomenutie stojí bezprostredne za učením Ježiša o viere, čo hory prenáša. Týchto päť prosieb Otčenáša vyžaduje rovnakú ochotu vzájomne si odpúšťať.¹¹ A tak Kristus očistil myšlienku na odmenu od fatalizmu a sebeckta. Aj v modlitbe ostáva človek údom spoločnosti a dieťaťom veľkej rodiny božej. Čokoľvek prosí pre seba od spoločného Otca, to nemôže odprieť ani bratovi a sestre.

Aj iný moment ostro odráža ideu Boha Nového zákona od židovského ponímania Boha. A tým je univerzálne rozšírenie oproti národnostnému privilegovaniu. Je isté, že Ježiš a jeho apoštoli nehlásali iného Boha, ako bol Boh Abrahámov, Izákov a Jakubov, Boha, ktorý spravil židov svojím vyvoleným národom. No už aj predchodca na Jordáne vystupoval proti farizejom a učiteľom zákona, spoliehajúcim sa na svoje rasové výsady: „Netrúfajte si hovoriť sami u seba: Abrahám je naším otcom; lebo povedám vám, že Boh môže z týchto kameňov vzbudiť synov Abrahámovi.“¹² Ešte ostrejšie Kristus srazil sa s týmito sebaavedomými protivníkmi. Svoju vieru v jeho poslanie od Boha robili závislou od znamení a zázrakov. Pohanský stotník zasa pokorne uveril jeho slovám a pokladal sa za nehodného, aby Pán prišiel pod jeho

⁸ Mat. 5, 23—24.

⁹ Tamt. 6, 14—15.

¹⁰ Mar. 11, 25.

¹¹ Mat. 6, 12.

¹² Tamt. 3, 9.

strehu. „Keď to Ježiš počul, zadivil sa a povedal tým, ktorí išli za ním: Veru, povedám vám, nenašiel som toľkej viery u Izraelcov. Ale povedám vám, že mnohí prídu od východu a od západu a stolovať budú s Abrahámom, Izákom a Jakubom v kráľovstve nebeskom; kým synovia kráľovstva budú vyhodení do zovnútornej tmy; tam bude plač a škripanie zubov.“¹³ A tak namiesto jediného národa, židovského, nastúpilo celé ľudstvo. Namiesto Izraelitov podľa tela, ako to vyjadril svätý Pavol, nastúpi Izrael Nového zákona. Kristus zboril priehradu národnostných výsad a otvoril prístup všetkým ľuďom k Bohu, k vlastnému Otcovi.¹⁴

IV.

V učení Nového zákona o Bohu, nebeskom Otcovi, boli by sme zabudli na najkrajšiu a najvznešenejšiu kapitolu, keby sme nepripomenuli predovšetkým modlitbu, ktorú nás naučil sám Kristus a ktorú nám prikázal modliť sa. Denne milióny ľudí na zemi modlia sa najkrajšiu modlitbu, akú sa len človek modliť môže — Otče náš. V tejto modlitbe našla idea Boha Nového zákona — ako šťastlivé posolstvo nebeského Otca — svoje najhlbšie vyjadrenie. V tejto modlitbe matka učí svoje dieťa poznať nebeského Otca. A táto modlitba sprevádza ho potom cez celý život. Tak dlho človek modlí sa Otče náš, dokiaľ má vieru. Tu platí zásada: „Lex orandi, lex credendi: O čo prosím, tomu verím.“

A jednako práve teraz vznikajú u mnohých, premnohých ťažkosti v kresťanskej viere, ktoré nepodceňujeme, a preto ich nemôžeme nechať nepovšimnuté. Liberalizmus minulého storočia znetvoril ponímanie Boha v Novom zákone, Boha-Otca, v bezmocnú, vyblednutú a preto nie vážne ponímanú ideu. Boží obraz bol porušený

¹³ Mat. 8, 10—12.

¹⁴ Ef. 2, 12—18.

a zošklivený. Dnes myslia len na frivolné žarty s Bohom-Otcom, ktorého Ibsenov „Oheň“ líči ako bezmocného starca. Jednostranné reči o „dobrom a milom Bohu“ popudzovaly k tomuto výsmechu. Za takéhoto Boha, pravda, nemôžu sa oduševňovať ľudia, ktorí sa boria so životom. Nikto sa nemôže k nemu vážne modliť. Pretože Boh musí byť taký, aby k nám hovoril: „Ja sa len mocným dávam. Preto najprv ťa nechávam rásť a zosilňovať, ako sa ti sverím.“ Lebo hrdý človek, keď už slúži, chce sa klaňať len najmocnejšiemu a najsilnejšiemu. Jeho viera v Boha musí mu byť ochranou i zbraňou, ako nábožnému rytierovi veľkolepého Dürerovho obrazu, ktorý sa nebojí ani smrti ani diabla.

Už patriarcha Jakub poznal Boha ako mocného a posilňujúceho, keď plný úzkosti očakával stretnutie s Ezauom, ale v očakávaní tajomného nastávajúceho boja bol o tom poučený, že pravá dôvera v Boha dodá mu nadľudskú silu: „Vtedy zápasil s ním až po ráno. A keď videl, že ho nemôže prevládať, dotkol sa žily jeho stehna, a hneď bolo po jej sile, zatiaľ čo s ním zápasil. Potom riekol: Pust' ma, lebo už svitá! Jakub odpovedal: Nepustím ťa, kým ma len nepožehnáš.“¹⁵ Boh je taký mocný, že to nie je jeho zoslabenie alebo porážka, keď nechá sa premôcť zápasiacim človekom, priam tak, ako nedá sa premôcť ani otec od svojho slabého dieťaťa, keď si s ním v zápelení meria sily, kým sa z neho nestane dospelý muž. Každé dieťa božie musí si zaslúžiť čestné meno Izrael, t. j. bojovník boží, keďže najskôr zápasí s Bohom, aby potom zápasilo za Boha: „V budúcnosti volať sa budeš Izrael, lebo keď si bol proti Bohu silný, o čo viac budeš víťaziť nad ľuďmi.“¹⁶ „Ty si mojou silou, na teba sa chcem spoliehať“, hovorí žalm. Svätý Augustín k tomu poznamenáva: „Lebo kedykoľvek vzdialím sa

¹⁵ 1 Mojž. 32, 25—27.

¹⁶ Tamt. 32, 29.

od teba, vždy padnem. Ale keď sa blížim k tebe, rastie moja sila." Starý text žalmu dáva ešte krajší výrok, plný sily a nežnosti spolu: „Ty si posila moja, dovoľ, aby som ti spieval, lebo ty, Bože, si mojou pevnosťou; ty, Bože, si neko-nečne dobrý voči mne."

Skalopevná dôvera v mocného Boha, v „El Schadaia", preráža ako prevládajúca pohnútka celým Písmom svätým. Najmä Žalmy a kniha Jób musely by sa rozviesť, ak by dakto chcel zostaviť len silnejšiu výzvu k dôvere a k utešenému oslavovaniu Všemohúceho. Nie je prehánaním počítať 29. Žalm k najväčšokolepejším hymnám, ktoré kedy spievali. Jahveho hlas je ako burácajúci hrom; a ako sú veľkí rečníci na zemi, tak stávajú sa nesmelými, keď zazneje hlas Boha, čo „láme cédry" a „vrhá plamennú žiaru", keď zazneje tento hlas, ktorý „dokáže otriasť pustatinami a roztancovať duby". A tohto Pána žalmista prosí slovami: on „môže udeliť svojmu ľudu silu a obdať svoj národ pokojom".

Je potrebné, aby sa opäť dôrazne prizvukovala práve táto stránka kresťanského ponímania Boha a aby sa tak odstránily zlé účinky bezmocného učenia liberalizmu a racionalizmu o Bohu na vieru v Krista. Kristov obraz v poslednom storočí natoľko sa zatiahol, že zdalo sa, že už nikdy nebude z neho sálať sila, a mnohým sa to zdalo novotou, keď konečne námestník Kristov znova očistil vznešený majestát Krista-Kráľa, prvokresťanského „Kyriosa Christosa"; a tak ide tiež o to, aby oslobodil sa obraz nebeského Otca, premaľovaný slabošským pokolením, ide o to, aby sme znova jasne videli Boha zjavenia nielen v jeho добрote, ale tiež v jeho všemohúcnosti a spravodlivosti, a aby sme sa znova naučili statočne v neho dôverovať.

V hrôzach vojny a pri strašných katastrofách sa stáva, že mnohým sa vodí tak, ako dakému bojovníkovi vo svetovej vojne, a potom

to s nimi tak aj skončilo. A veru nestali sa najhoršími, aj keď sa im ťažko žilo. Až dosiaľ zachovali si vieru z mladosti bez vážnejších pochybností vo viere. Aj keď len zo starého zvyku modlili sa obľúbenú modlitbu z detstva, predovšetkým Otčenáš, nemôže byť pochyby o tom, že tieto sväté slová zrelý muž zaiste musel omnoho hlbšie a ozajstnejšie pochopiť ako dieťa. Ich viera a modlitby podobaly sa slnečným hodinám, ktoré idú samy od seba, dokiaľ len slnko svieti. Ale keď sa teraz rozpútala hrozná búrka, slnečné hodiny zastaly, a v dnešnom „svetónáhľade“ sa zdalo, že sa všetko stalo cenným. Záhada a pochybnosti sa rozvírily ako vražedné strely v bubnovej paľbe. A tí, ktorí ako-tak až dosiaľ boli istí, rýchle stratili svoju vieru. Najmä jedna z mnohých otázok stále im nedala pokoja: Ako možno porovnávať všetky tieto ohavnosti a nespravodlivosti, túto nefudskosť a hrôzu s „prozreteľnosťou dobrotivého Boha“, „Otca nebeského, bez ktorého vôle nespadne ani vlas s hlavy“? Okrem toho sa mohlo stať, že k vnútorným pochybnostiam pristúpil ešte nepriateľ zvonka, v podobe neveriaceho priateľa, pýtajúceho sa posmešne: „Kde je teda ten tvoj Boh? Ubi est Deus tuus?“¹⁷ Pri takomto druhu krízy vo viere, nemohlo sa udržať jednostranné, slaboské, liberalistické ponímanie Boha bez svojej vlastnej podstaty. O „Pánovi panstiev“, o Bohu, ktorý „necháva národy k súdu predstupovať pred svoju tvár“¹⁸, o tomto Bohu nechcelo pokolenie minulého storočia nič počuť, aby nebolo rušené vo svojej jednostrannej bláženosti a vo viere v nekonečný pokrok ľudstva. Ale zafaškávajúca skúška svetovej vojny bola príliš silná pre domček z karát tohto bezmocného učenia o Bohu. No toto učenie nemalo svoje korene v Biblii alebo tradícii, ale iba v ľudskej ctižajnosti. To nebolo nijaké zjavené,

¹⁷ 58, 10.

¹⁸ Zalm 79, 10.

ale „samo od seba vzniklé citové náboženstvo“, pred ktorým musel vystríhať už svätý Pavol mladých kresťanov v kultúrne prekvitajúcich Kolosách.¹⁹ A preto so správnym ponímaním Boha zmizlo aj správne ponímanie hriechu a spolu zmizla aj bázeň pred ním.

To by však znamenalo upadnúť z jednej výstrednosti do druhej, keby niekto chcel zabudnúť alebo len málo si všímať najkrajší výmer božskej podstaty: „Boh je láska.“²⁰ Nikdy nesmú prevládať v obraze, ktorý si my ľudia predstavujeme o nebeskom Otcovi, farby hrôzy a prístnosti bez srdca. Musíme sa chrániť, aby vyššie zhodnotené starozákonné ponímanie Boha nestalo sa novozákonným. Ale to je zaiste dokonalé a pravé božie zjavenie Krista a jeho apoštolov, ktoré my hlásame. V tomto zjavení dôrazne budeme učiť: Láska nie je sentimentálnosť, dobrota nie je slabosť, milosrdenstvo nie je starecká bezmocnosť, „laissez faire, laissez passer“. K láske otcovej rovnako patrí prísnosť ako aj vládnosť. „Misericordia et veritas obviaverunt sibi; justitia et pax oscultae sunt.“²¹ Otec nebeský vždy ostane nepochopiteľným nielen vo svojej podstate, ale aj v dopusteniach a spravovaní v živote svojich pozemských dietok. Jeho cesty sa často rozchádzajú s našimi a jeho myšlienky nie sú našimi. Človek na kolenách musí prosiť, a ako svätý Pavol hovorí, keď sa usiloval sám pochopiť a aj Rimanom srozumiteľne vyložiť vyvolenie a zavrhnutie židovského národa: „Ó, hlbokosť bohatstva, múdrosti a vedomosti božej. Aké nepochopiteľné sú jeho súdy a nevyskúmateľné jeho cesty! Veď ktože poznal smysel Pánov alebo ktože mu bol radcom? Alebo ktože mu dal prvé, aby sa mu navrátilo? Pretože z neho a v ňom a skrze neho je všetko, jemu sláva na veky. Amen!“²²

¹⁹ Zalm 9, 20—21.

²⁰ Kol. 2, 23.

²¹ 1 Ján 4, 8.

²² Zalm 85, 11.

Ide o to, aby sme sami v sebe a vo všetkých veriacich všetkými možnými prostriedkami vzbudili a vypestovali opäť duševný názor na Boha a božské veci, čo sa samovoľne prejavuje v tejto utešenej pavlovskej chvále Najvyššieho. Už od čias Homérových a Hesiodových označovali Gréci tento duševný stav slovom *thaumazein*. Toto slovo sa často vyskytuje v Písme svätom a znamená úctu vzbudzujúci údiv, úplnú dojatost' o veľkoleposti a nepochopiteľnosti, ktoré preniknú človeka, keď je náhle zoči-voči postavený pred božské veci, či je to vo vízii, či ako svedok nejakého zázraku alebo je to výsledkom nábožnej úvahy. Tento náboženský *thaumazein* bol pre starovek technikou a najneslýchanejším objavom, bohužiaľ právom cudzím, lebo Boh často pre nich neznamenal nijakú skutočnosť, ale len čiru myšlienku. Vo svojej otupelosti potom toto pokolenie neberie vážne „láskavého Otca“, lebo už ho nevie do údivu priviesť ani všemohúcnosť, ani dobrotivosť, ani spravodlivosť a milosrdenstvo nebeského Otca. Sotva vie ešte niečo o „*Magnalia Dei*“, lebo zabudlo, že „všemohúci, večný a svätý Boh nemôže sa vmestiť do našej nepatrnej, úbohej a rozhárannej bytosti, do našej nádejnosti a žiadúcnosti, do našej starostlivosti a nášho plánovania. Keď nás naplňa naozaj detská dôvera voči Bohu, ktorú ako kresťania máme možnosť spoznať, prejaví sa ona zaiste v úctivom *thaumazeine* pred zjavením sa všemohúcnosti a dobroty božej, ako ju poznávame v prírode i nadprirodzenosti, vo veľkých svetových udalostiach ako aj v živote jednotlivca.

A práve táto všemohúcnosť a najvyššia dobrotivosť, spravodlivosť a milosrdenstvo spolu je Boh, ktorého nám hlásal Kristus a ku ktorému nás naučil modliť sa: „Otče náš, ktorý si na nebesách!“ Tento Boh naozaj nie je stareckou postavou liberalistickej teológie. Kristus zjavne hovorí: Otče, ktorý si na nebesách, aby tak

poukázal na nekonečný rozdiel, na nadsvetovosť a absolútnu nezávislosť Bytosti božej. On je nie našim rovesníkom. „Nebo je jeho trónom a zem podnožkou jeho nohám...“²² On je veľký kráľ.“²⁴ „Vychvaľujem Ťa, Otče, Pane neba a zeme“, modlí sa Kristus.²⁵ Akým krásnym stal sa pochop „Otče“, tak isto aj dodatok „nebeský“. Vedľa Anjelov a Archanjelov, Síľ, Mocností a Kniežatstiev, Trónov a Panstiev, Cherubínov a Serafinov, ktorí obklopujú boží majestáť a kráľovskú postavu božiu, sú už podľa najstaršieho kresťanského umenia veľmi častí aj malí anjelici, ktorí sú omnoho milší ako vznešené nebeské kniežatá. A z toho bol potom už len krátky krok k tomu, aby sa už podľa všemohúceho nebeského Otca, najmä vo vianočnom čase a to dokonca aj vo výkladoch „dobrých katolíckych obchodov“, stal nevinný, bezmocný „Ježiško“ so sprievodom, skladajúcim sa zo spanilo usmievajúcich sa a veselo ihrajúcich „anjelikov“, takže všetko viacej pripomína Krakonoša, ako večného Boha, ktorý nám predsa poslal najvyšší, nezaslúžený vianočný dar, svojho jednorodeného Syna ako Vykupiteľa z hriechov a vín. Je isté, že si máme robiť ľudské pochopy a smysly vnímateľné obrazy, aby sme si vedeli predstaviť nebesá a aby sme to potom vedeli predstaviť aj mládeži. No môžeme sa diviť, keď nebeská kvetnatá lúka alebo rozprávková sála neurobia už nijaký dojem na dospelého človeka, takže sotva spozorovať u neho dačo z túžby po nebi, keď už pominul čas, v ktorý matka rozprávala deťom rozprávky? Zjavenie nič nedokáže s takýmito odrodenými predstavou o večnom živote, tým menej Apokalypsa, v ktorej bola záclona najďalej zatiahnutá, takže nám zakrýva pohľad do najsvätejšieho božstva a do blaženosti svätých. Nikto

²² Rim. 11, 33—36.

²⁴ Mat. 5, 34; 23, 22.

²⁵ Tamt. 5, 35.

nemôže povedať, že by Apokalypsa bola chudobná na obrazy. Ale jej obrazy sú veľkolepé, uchvacujúce a otriasajúce. Sú to pravé obrazy zjavenia.

„Posväť sa meno Tvojel“ Toto je prvá a najvyššia prosba. Božie meno značí samu bytosť božiu. Ako v Desatore, tak aj v Otčenáši žiada sa predovšetkým a nad všetky potreby a úpravy ľudských spoločenských povinností vzdávať česť Bohu. „Boh tu nie je pre nás, ale my sme pre neho“ (Eger). Na toto zabudol liberalizmus, keď človeka зробил stredobodom všetkého a Boha ponechal len preto, že bude dobre, keď bude oblažovať človeka. Nie, Boh veru nepotrebuje sa pred nami preukazovať. On nie je povinný skladať účty ako dajaký obžalovaný nám, svojim stvoreniam. „Príď kráľovstvo tvoje!“²⁶ V skutočnosti sa hovorí: „Príď kráľovstvo tvoje!“ Otec nebeský musí byť kráľom, neobmedzeným pánom. Tak ho opisuje tajomné zjavenie. Tak sa modlí svätý Pavol vo svojom prvom Liste k Timotejovi: „Kráľovi vekov, nesmrteľnému, neviditeľnému, jedinému Bohu buď česť a sláva na veky!“²⁷ Vychovateľská múdrosť Cirkvi prejavuje sa v tom, že denne, mimo feriálnych dní a vigílií, prikazuje sa nám modliť túto dôležitú vetu v raňajšej modlitbe, ktorá sa volá Prima. Denná práca má byť prejavom oslavy Boha. Ale kráľovstvo božie neprichádza s vonkajšou veľkoleposťou. Jeho kráľovstvo je, ako sa to spieva v prefácii na sviatok Krista-Kráľa, „kráľovstvo pravdy a života, kráľovstvo svätosti a milosti, kráľovstvo spravodlivosti, lásky a pokoja“. „Buď vôľa tvoja ako v nebi tak aj na zemi!“ Môže byť bezmocnému liberalistickému bohu alebo slabému výsledku racionalistického smýšľania o Bohu vôbec prednášaná takáto prosba? Tu ide o posledné, najvyššie rozhodnutia. Boh Ježiša Krista, Otec nebeský, žiada od nás poslušnosť,

²⁶ Mat. 11, 25.

²⁷ 1 Tim. 1, 17.

a to takú bezvýhradnú poslušnosť, akú mu preukazujú v jeho nebeskom kráľovstve jeho anjeli a svätí. Len tam je kráľovstvo božie, kde jedine smerodajnou je vôľa božia. Božie právo láme akékoľvek právo ľudské. Nebeský Otec má na nás jediný bezvýhradný právo. On chce našu spásu naozaj, ale musíme ho poslúchať. Kto by chcel od myšlienky Otca u Ježiša odlúčiť obvyklý majestát, dostal by len karikatúru Ježišovej viery v Boha". Počuli sme už, že v otcovskej ruke božej nie sú pre nás len samé sladkosti, ale často aj trpké lieky a tvrdý prút, no aj to len z lásky. On je večný Otec. Čo len spravili zo vznešenej idey nebeského Otca! Až keď sme predniesli túto božskú prosbu, ako nás to učí Kristus v Otčenáši, obracajme sa so svojimi ľudskými prosbami na nebeského Otca. Prosíme o denný chlieb, o odpustenie hriechov, o ochranu pred pokušením a o vyslobodenie zo zlého. Pocit viny pred Najsvätejším patrí teda priam tak k učeniu Nového zákona, ako aj pokorné priznanie sa k vlastnej bezmocnosti.

(Pokračovanie.)

Svätý Pavol, vzor pracovníkov katolíckej akcie.

Spohančený svet, ktorý je v nebezpečenstve, že sa zrúti, ktorý je pred záhubou svojej kultúry, dnešný svet, ktorý hľadá cestu a možnosť záchrany, ktorý je sýty, ale spolu lačný, celkom už presýtený svojím kultom, lačný, ba až zomierajúci túžbou po znovuzrození — dnešný svet so živým záujmom obracia sa k dobe, v ktorej pôsobil svätý Pavol, apoštol.

A aby sa dnešný svet mohol pozdvihnúť z tohto kritického postavenia, aby sa odvrátil od svojho sebecka a vrhol do otvoreného náručia Kristovho, na to je potrebný apoštolát, uskutočňovaný vo smysle veľkého, láskou roz-

nieteného ducha svätého Pavla. Pavol a metódy jeho apoštolátu ostávajú príkladom a vzorom pre všetky doby, majú však zvláštnu časovosť pre súčasné pomery. Preto v nasledujúcom aspoň voľačo o Pavlovej osobnosti, duchu a metódach, ktoré používal tento veľký apoštol národov vo svojom účinkovaní.

Kto číta Listy svätého Pavla, toho dojíma predovšetkým jeho oddaná, hlboká, bystrá a spolu pevná, temer vulkanicky výbušná povaha a duša. Už aj čisto literárna forma Pavlových listov očarúva akousi priam úžas vzbudzujúcou živostou a pestrosťou. Raz krátke, nesúvislé uisťovania, oslovenia; inokedy dlhé, zdanlivo nekonečné periódy. Raz výklad, temer preplnený protikladmi, myšlienkami a ideami; inokedy zas, ako napr. v prvom Liste Korintanom, veľkolepý, srdce uchvacujúci folklor. Raz sa state podobajú ako by divému stádu, mladostou a životnou bujarosťou cválajúcemu tátošovi a skoro o chvíľu zbadáme, že tieto state, vyvolané návalom povahy, sa súladne usporiadajú jemnou logikou do akéhosi spolu patriaceho celku. Raz celý vedecký aparát Písma svätého a logické dokazovanie, po čom hneď spoznáme bývalého rabína a žiaka Gamalielovho; inokedy zasa ukáže sa tak jasno duševné rozpoloženie, že reč stáva sa výrazom, pravda, najprudkejšej, ale predsa najčistejšej výbojnosti.

Svätý Pavol ozaj úchvatným spôsobom hlása evanjelium vo svojich Listoch. Apoštol sa nijako neuspokojí s tým, že veriaci sa dozvedia z náboženských katechéz len niektoré jednotlivosti zo života Kristovho a spoznajú obsah evanjelia. Spája zásady a svetlo evanjelia s praktickými životnými otázkami, raz s tými, čo sa týkajú jednotlivca, inokedy s otázkami spoločného života v rodine, v spoločnosti a Cirkvi. Vychádza zo skutočností, otázok a sta-

rostí všedného dňa, aby ich postavil do evanjeliového svetla. Opäť používa toto svetlo, aby ním posvietil aj na najvzdialenejšie, najnepatrnejšie, ale predsa jestvujúce otázky. Prežaruje každú životnú otázku a každý životný problém, čo mu predkladajú jednotlivé cirkvi, ktoré spravuje, evanjeliovým svetlom, ktorým on sám je celkom prežiarený a preniknutý.

V tomto svetle je svätý Pavol vzorom a obrazom pre každý spôsob katolíckej akcie. Apoštol musí byť vecný a názorný. Nesmie ostať pri abstraktných pochopoch; musí sa vždy dopracovať k správnyvm vzťahom medzi poriadkom prirodzeným a nadprirodzeným, musí ukazovať na to, ako sa môže každá čiastka prirodzeného poriadku a všedného dňa objasniť a pozdvihnúť pomocou nadprirodzeného poriadku. Ak my nevysvetlíme a zavše znova neobjasníme túto úzku súvislosť, ktorá má byť medzi rozličnými otázkami dnešného takého zamotaného spoločenského a politického života a medzi evanjelióvymi zásadami, ktorej súvislosti my máme byť apoštolmi, vtedy je celá katolícka akcia daromná.

Duchovia, ktorí uvažujú o hlbokých filozofických a teologických ideách, utiekajú sa obyčajne pod krídla ticha a samoty. Vnútoraná sobranosť je im ochranným štítom proti všetkým strelám, ktoré so strany sveta a rozvíreného života boly namierené proti útlým myšlienkovým pletivám. Všetko, čo pobáda k vonkajšej práci a k vonkajšej činnosti, ruší ďalšie trvanie myšlienkového postupu, prerušuje ho a vyháša oheň sobranosti. Antický filozof a matematik je dokonca zaujatý výlučne svojou duchovnou prácou pri obliehaní mesta, že sa obracia na vrahov, ktorí vnikli do jeho prísbytku, slovami: „Nolite turbare circulos meos!“

U svätého Pavla predsa stretá sa najvyššia abstraktná špekulácia s najčulejším a veľmi

činnorodým životom, takže prebývajú v jeho duši v krásnom súlade. Pavol vyznačuje sa temer prekážok neznajúcou a neúnavnou činnosťou. Pripravuje práce pre prvé snemy, buduje a zakladá nové cirkvi, káže evanjelium a vychováva učeníkov pre službu Kristovu; natoľko vyvíja svoju činnosť, že v celom vtedajšom svete javia sa stopy jeho apoštolských ciest. Dielo svätého Pavla rozprestiera sa medzi Európou a Áziou, medzi Rímom a Efezom, medzi Palestínou a Španielskom. Ťažkosť a veľkosť práce ohla ho natoľko, že sám priznáva, aká ohromne vyčerpávajúca námaha ho tlačí pri ustavičnej starosti o všetku cirkev; temer treskom na neho dopadá starosť, ktorú nazýva „Sollicitudo omnium ecclesiarum“. Aj keď ho vysilujú toľké starosti a práce vo dne v noci, predsa mu ešte musí ostať času, aby tkaním (stanov, kobercov) zaopatril si denné živobytie, lebo nechce byť od nikoho závislý. Apoštolská cesta svätého Pavla je popritom porastená tŕním a bodľáčím, k tomu ešte tým najnezniesiteľnejším! Jeho zážitky sú také tragické a otriasajúce, nebezpečenstvá také veľké, že už jediná kataklyzma — a takýchto je v jeho živote celá légia — dostačila by na to, aby ho srazila k zemi a rozmiazdila. Koľko tragiky je už v samom číselnom vypočítaní nehôd, ako nám ich Pavol predkladá. Ozať mohlo by sa myslieť, že je to ani nie hodnoverná udalosť, ako skôr rozprávka z „Tisíc a jedna noc“.

Smrť sa neuspokojila len s tým, že Pavlovi ustavične pozerala do očí, ale priamo pásla sa po dlhé roky na jeho bolestiach; ako dravec, ktorý svoje drapy zapustil do svojej obeti, záväže ju vypustí a znovu sa na ňu vrhne a tak spôsobuje jej pomalú, trápnu smrť. Životná dráha svätého Pavla, počnúc Damaskom až po mamertínske väzenie, plná je krvavými strážidlami smrti, ktoré neprestajne dorážajú na jeho telo a dušu.

Damask, prvá stanica jeho obrátenia, je súčasne prvá stanica jeho utrpenia, lebo smrteľná nenávisť židov prenasledovala ho už od prvého okamihu: „Židia sa radili“, — píše jeho životopisec Lukáš — „ako by ho mohli zabiť!“ Sotvaže Pavol unikol nástrahe a utiekol do Jeruzalema, už sú tam aj jeho sprisahani nepriatelja, aby ho striegli. Opäť zaznamenáva Lukáš: „Hľadali ho, aby ho zabili.“ V Antiochii vyhna ho z mesta rozzúrená sberba, v Ikoniu ho chce kameňovať.

Až sem siahajú len pokusy, aby Pavla úkladne zavraždili. Ale už v Lystre bol Pavol kameňovaný a jeho drábi prerušia svoje smutné dielo, nazdávajú sa totiž, že ich obeta je už mŕtva. Vo Filippi bol bičovaný a potom hodený do väzenia. V Efeze pobúria zlatníci ľud proti Pavlovi, tušia totiž, že jeho kázaním umenšia sa ich príjmy za sošky Diany. Nato Pavol opäť bol šľahaný od židov v Jeruzaleme. A židia začínajú nedokončenú žeň smrti nanovo, zaprisahali sa totiž, že nebudú ani jesť ani piť, kým nezabijú Pavla. Teraz nasleduje krvavá stona, ktorá sa predĺži dvojročným uväznením v Cézarei. Cestovanie v okovách do Ríma, stroskotanie lode na mori, až konečne dosiahne poslednú etapu svojho mučeníckeho života — mamerínske väzenie a smrť popravnou sekerou. Aká obdivu hodná mučenícka cesta!

Celý život apoštola Pavla stojí vždy odhodlane na rozhraní života a smrti, takže mohol o sebe povedať: „Quotidie morior. — Denne zomieram.“ Smrť vedie s ním stále svoju hru. Uprostred tejto strašnej hry smrti Pavol vystiera ruky smrti v ústrety a privoláva jej: „Mne zomrieť je ziskom.“ (Mihi enim mori lucrum est.)

Nech nám prednesie sám svätý Pavol vo svojom ozaj smutnom rozprávaní svoje strašné zážitky, ktoré nám on sám zachoval vo svojom

Liste: „A to v premnohých prácach, v mnohých žalároch, v trýzneniach nad mieru, v smrtiach často. Od židov som dostal päť ráz po štyridsiatich bez jednej, tri razy som bol palicovaný, raz kameňovaný, tri razy som zažil stroskotanie lode, deň a noc bol som na hlbine morskej. Často na cestách, v nebezpečenstvách; v nebezpečenstvách na riekach, v nebezpečenstvách pred zbojníkmi, v nebezpečenstvách pred národom, v nebezpečenstvách pred pohanmi, v nebezpečenstvách v meste, v nebezpečenstvách na púšti, v nebezpečenstvách na mori, v nebezpečenstvách medzi falošnými bratmi. V práci a trude, v mnohom bedlení o hlade a smäde, v mnohých pôstoch, v zime a nahote.“

Dobre je, zapamatať si teraz, že Pavol nevyhýbal nijakému nebezpečenstvu a nijakej útrape. Naopak sám ich vyhľadával, pričom odovzdal sa boju s rozžeraveným a spolucíťacím srdcom. Priviedol to k onej duchovnej zručnosti a dokonalosti, v ktorej protivenstvá a utrpenia nezväčšujú zármutok a bolesť, ale naopak poskytujú nádej a radosť. Pavlova vnútorná radosť je taká prekypujúca, že rozdáva ešte iným: „Ak musím vyliať i svoju krv pri obete povolania pre vašu vieru, i vtedy chcem sa radovať a to s vami všetkými sa radovať. Práve tak i vy sa máte radovať navzájom a so mnou tešiť sa.“ Skutočne, kto sa čítaním vhlbuje do Listov Pavlových, tomu vejú z týchto Listov prekypujúca radosť a veselosť, ktoré sa často sdružujú s poriadnou dávkou dobromyseľného humoru a prirodzeného žartu. Ozať, to sú už najvyššie úkony neoblomnosti a statočnosti. To sú ctnosti, čo nepoznajú nič zo strachu a duševnej slabosti, čo naopak rozohňujú dušu, hotovú trpieť, a umožňujú nájsť v kríži šťastie a radosť.

Hľa, akým vznešeným obrazom pre každého pracovníka v katolíckej akcii je Pavol ako mysliteľ, pracovník a prinášateľ obiet.

(Pokračovanie)

Božský a ľudský prvok v Cirkvi.

Dr. František Šturm.

O neskúsených talianskych sedliačkach rozprávajú anekdotu, ktorá stavia do jasného svetla otázku správneho náhľadu na božskú podstatu v cirkevnom ústrojenstve. Sedliačky, o ktorých je tu reč, boli trochu poverčivé. Myslely, že pápež Pius X. máva zlý pohľad — mal'occhio, ako tomu hovoria Taliani. Predsa však mali podivne jasnú predstavu o svätosti, o božskej vznešenosti pápežského učiteľského a pastierskeho úradu. Preto sa rozhodly ísť pre pápežské požehnanie. Keď už išli na pápežskú audienciu, vzaly so sebou medailónky, ktoré ich mali chrániť proti moci zlého pohľadu. Tak vstúpily pred námestníka Kristovho, aby počuly od neho slová života a dostaly sväté, veľkňazské požehnanie. No úzkosť pred tým, čo tieto sedliačky pokladali za trápnu neistotu, ani na okamih im nespôsobilá pochybnosť o božskom charaktere úradu, ktorého nositeľkou je pápež ako zákonitý nástupca svätého Petra.

Môže sa azda zdať podivným, keď uvádzame takýto príklad, ktorý — nech je to bez vysvetľovania priznané — by mohol vzniknúť u prostých duší ako dôkaz nesmyselného rovnocenenia viery a povery, aby sme tým zdôraznili podstatný rozdiel božského a ľudského prvku v Cirkvi. A tak práve detinská naivnosť, ktorá takmer pudove rozpoznáva podstatné od vedľajšieho, keď ide o skutočné bytie božej Cirkvi, môže byť poučením pre tých, ktorí hoci podľa svojej úrovne vzdelania by mali mať omnoho bystrejšiu rozoznávaciu schopnosť, v skutočnosti smiešajú najrozličnejšie náhľady a úvahy a tak si utvárajú o Cirkvi celkom nesprávny pochop. Vedia hádam celkom iste o tom, že Cirkev je nielen bezprostredne božská ustanovizeň, ale vo svojom živote a pôsobení závisí od ľudí, ktorí ju

viditeľne predstavujú; no ich chyba je v tom, že vidia v Cirkvi ľudský prvok, kde sa javí božský, a tam vyžadujú božský, kde sám Zakladateľ ponechal voľné miesto ľudskému. Odtiaľ pochádza to, že najčastejšie práve tí ľudia, ktorí posmešne mykajú plecami, keď počujú o neomylných, Duchom svätým inšpirovaných rozhodnutiach viery učiteľského úradu Cirkvi, vyžadujú od kňazov, rehoľníkov, biskupov a najmä od pápežov Bohu podobnú svätosť, ktorú Kristus svojim apoštolom a ich nástupcom, ako aj všetkým svojim učeníkom síce dôrazne odporúčal, ale nevyhnutne nezaručil. A keď sa takito ľudia dozvedia o chybách a ľudských nedostatkoch cirkevných predstavených, hneď sa dostane ich „ideálny“ náhľad o Cirkvi, stanovený nesprávnym predpokladom, do výkyvu, takže už vôbec nechcú veriť vo vnútornú svätosť Cirkvi.

Dneska tým viacej zdá sa byť zvlášť potrebným ujasniť to, čo je na Cirkvi trvalo a nezamazateľne sväté a božské a čo je na nej celkom ľudské a tak istým spôsobom aj nie sväté. K božskému prvku v Cirkvi patria ňou strážené vieroučné pravdy, mravné smernice a sviatosti, prostriedky milosti, ktorými Cirkev robí vykupiteľské dielo svojho božského Zakladateľa a zaisťuje ho všetkým tým, ktorí na to prejavujú ochotu. K ľudskému prvku v Cirkvi treba pripočítať všetko to, čo je mimo okruhu hlásenia právd viery a mravov a sviatostného udeľovania milosti. Tak veľké miesto v cirkevnom ústrojenstve je dané ľudskému prvku, že neraz sila milosti, ktorú sviatosť dáva prijímajúcemu, je v určitej závislosti od osobnej hodnosti kňaza-rozdávateľa. Spovedajúci sa a prijímajúci kresťan napr. nemusí sa vôbec strachovať o to, či spovedník, ktorému vyznáva svoje hriechy, a kňaz, z ktorého rúk prijíma eucharistický chlieb, je v stave čistoty a milosti alebo nie, sviatosti pôsobia, ako sa to teologicky nazýva, *ex opere operato* a nie *ex opere operantis*. Koľké herézy

— spomeňme aspoň katarov — mali svoj pôvod v tom, že svätosť Cirkvi bola zamenená so svätosťou jej predstavených alebo aj všetkých veriacich!

Ak sa rozhliadneme na časy prvej Cirkvi, tak nájdeme niektoré, v Evanjeliách opísané príklady pre to, že ľudské slabosti jednotlivých údov Cirkvi alebo aj cirkevných autorít majú byť trpené vždy len ako boľavé, ako škvrny na odeve mystického Krista, nikdy sa však nesmú stať dôkazom proti svätosti Cirkvi. Ktosi k tomu napísal veľmi vhodne : „A či Cirkev už od začiatku, keď jej Zakladateľ žil ešte na tejto zemi, nemala na svojom svadobnom rúchu poruchy? Veď nebol hodným aj jeden z dvanástich, ktorých si Kristus vyvolil z miliónového počtu ľudí za svojich apoštolov. Druhý z týchto prvých spolupracovníkov na novom kráľovstve božom — a to práve ten, ktorému bola odovzdaná moc kľúčmi — zhrešil v najvážnejšej chvíli zradou, zutekal od zástavy. No Kristus ho nezavrhol, ba sa ho neskôr ešte spýtal, či ho miluje viac, ako ho iní milovali. Keďže Syn Boží tieto ľudskosti, ktoré sa už v čase založenia Cirkvi ukázaly, radikálne nevylúčil a ich opakovanie nezamedzil, či preto si ľudia dneška môžu tvoriť vo farižskom sebauvypínaní úsudok o Cirkvi podľa toho, či kňaz raz v hodine slabosti podľahol ľudskej prirodzenosti, či tento alebo onen rehoľník prestúpil zákon?

Chronique scandaleuse o kňazoch, mníchoch a mníškach nielen že nič nehovorí proti svätosti Cirkvi, ba ju ešte utvrdzuje, keď sa na to pozeráme triezvym a predovšetkým nie zlomyseľným pohľadom. Bolo by teda mysliteľné, že by Cirkev mohla prestať obdobie mravného úpadku v klére a v kláštoroch — asi v časoch renesancie a pred Tridentom —, keby v nej nevládol Duch Boží, ktorý uskutočňuje prisľúbenie Vykupiteľa, že brány pekelné — aj tie, ktoré niekedy vznikajú na vlastnom cirkevnom poli,

nepremôžu Kristovu ustanovizeň? A práve to, že nehodné ľudské ruky nemôžu božské dielo Cirkiev ani z vnútra rozbiť, ba ani len vážne poškodiť, tým viac svedčí o božskej velebnosti Cirkvi, ako to dokazujú svätí, ktorí v každej dobe vyrastali v lone Cirkvi. Porovnajme napr. Cirkiev so štátmi svetových dejín. Kým najväčšie a najmocnejšie štáty, napr. stará ríša rímska, zanikly v mravnej spustlosti a korupcii, Cirkiev práve zo seba vzala obrodné sily, aby vystúpila z chvíľkového úpadku k novému a tým vznešenejšiemu rozkvetu. Reformné hnutie svätého Františka, ktoré bolo namierené proti zosvetáreniu mravov a zvyklostiam života, proti libertinizmu a mamonizmu v Cirkvi, dokázalo sa také mocné, že mohla byť ním privedená obnova v ľudskom výseku Cirkvi. Reformné hnutie svätého Ignáca prekonalo bludné náuky, ktoré v storočí reformácie veľmi hlboko prenikly do cirkevného života. Keď sa rehoľný život dostal do nebezpečenstva, prišli veľkí svätí rehoľní reformátori — Bernard z Clairvaux, Ján z Boha, Terézia z Avily a mnohí iní — na tú myšlienku a zachraňovali rehoľníctvo pred zánikom, nie cestou revolúcie, ale čerpaním síl z Ducha Cirkvi. Nijaký štát v dejinách nemôže ukázať podobné dôkazy pre obrodu z vlastnej podstaty ako Cirkiev.

A ešte niečo je dôležité pri posudzovaní *Chronique scandaleuse* o Cirkvi. Vo všetkých prípadoch ide o mravné pochybenia, ktoré sa vyskytujú v dejinách Cirkvi len práve ako výnimky, na ktoré je pozornosť len preto viac upretá než na pravidelnosť, ktorú potvrdzujú nespočítateľné príklady hrdinského cvičenia v ctnostiach, že chcú robiť Cirkvi výčitky, nech sa neviem čo robí. Predložil si už niektorý z odporcov Cirkvi aspoň raz otázku, či kňaz alebo rehoľník, ktorého pád sa šíri vo verejnosti, predtým desať, dvadsať, ba vari sto ráz hrdinsky bojoval proti pokušeniu a mu neodporo-

val, kým iný z moderných pohanov v podobnom položení určite už pri prvom by padol za obeť pokúšiteľovi?

Prestaňme teda so všeobecným upodozrievaním kléru, ktorý vo svojej prevážnej väčšine žije práve dnes mravne. Musíme si ujasniť, kde máme hľadať božský prvok v Cirkvi a ako zasa vymedzovať ľudský. Musíme si uvedomiť jedinečnú obrodnú silu, ktorú Cirkev za skoro dve tisícročia práve vo vážnych prípadoch mala zo seba, a skoro musíme sa predovšetkým mať na pozore, aby sme opatrnejšie hľadeli na *Chronique scandaleuse* o Cirkvi ako na jej *Acta Martyrum* a životopisy svätých.

Kresťanská duchovnosť v dejinnom prúde.

P. Aquinas M. Gabura, OP.

Rozprával som sa s istým vysokoškólakom o tom, ako môžeme uplatňovať kresťanstvo vo všetkých jednotlivostiach života a pritom ostať modernými. Na to mi povedal: „Prečo Cirkev až teraz začína takto krásne chápať život?“

Nemyslíme si, že je to zlomyseľná otázka. Veru, nie! Je to skorej otázka nejedného dnešakajšieho človeka dobrej vôle, ktorý by chcel mať kresťanskú vec jasnú; veď túži po kresťanskom objatí života, lebo cíti nadľudskú moc a nadzemský pôvod kresťanstva. Len chcel by vidieť odkrytý základ, na ktorom ono stojí. A ten býva toľme zastretý, že kresťanstvo neraz posudzujeme iba zvonka a preto nevecne.

Podstatne chápané *kresťanstvo* nie je nič iné ako *Ježiš Kristus s bohoľudským životom*. Kristus vstúpil do svetových dejín, aby ľudstvo zachytil pri rútení sa do záhuby a postavil ho tam, kde patrí podľa pôvodného plánu a kde jedine dosiahne všestranné rozpätie, kde sa

nájde celé, šťastné, rozvité, totižto v Bohu. Preto Kristov zásah do dejín je najvýznamnejšia, najpodstatnejšia skutočnosť vekov, rozhodujúci medzník pre kladný, tvorivý vývin ľudstva. Z toho celkom zrejme vyplýva, že Ježiš Kristus ako záchranca, obroditeľ a stály obožovateľ ľudstva — svojím učením, ktoré je totožné s čistou pravdou, svojím životom, ktorý žiari podmaňujúco krásne, svojím krížom, ktorý je najväčšia zásobáreň síl ľudstva — má neodškriepiteľné právo a nevyhnutný nárok na celé ľudstvo, na celé dejiny, na všetky veky až po posledné vlákno ich bytia. Keď mu ľudstvo ďakuje za svoje zdarné jestvovanie, musí mu aj podliehať. Preto Kristus právom stavia sa na životnú cestu jednotlivca aj celej ľudskej spoločnosti ako nedispenzovateľný živý zákon, najvyššia smernica života, božský kvas, ktorý musí sa všade dostať, všetko prepracovať. Kristus je pre všetkých ľudí, všetky storočia, všetky spoločenské stupne, všetky zamestnania a formy života.

Kristus svojím božským životom chce prepracovať aj naše storočie s jeho kultúrou, technickým pokrokom, spoločenským rozvrstvením, výdobytками, zdravými výrazmi života, slovom všestranne. Nič mu nemá uniknúť. Všetko treba obnoviť v Kristovi. Tu má základ obrodné hnutie katolíckej akcie, ktorá napríklad vo Francúzsku a Belgicku dosiahla dôstojnú výšku. Jociasmus, jécizmus, jacizmus, Ad Lucem a iné živé ústrojenstvá výbojného katolicizmu vnášajú Ježiša Krista do dielní, tovární, kasární, úradovní, školských siení, na polia, do športu, tanečných miestností, slovom všade, kde sú ľudia.

Keď dokorán pootvárame svoje životy Ježišovi Kristovi, vidíme, že život je krajší, že to, čo sme milovali, viacej milujeme, že všetko prirodzené — bez toho, aby bolo daľako narušené, — je pozdvihnuté do vyššej oblasti, v ktorej má netušené možnosti rozvíjania. No nejednému

pri pozorovaní pružných tvárností duchovného života v moderných formách prichodí na um spomenutá otázka vysokoškoláka: „Prečo Cirkev až teraz začína takto krásne chápať život?“

Na vysvetlenie stačí povedať, že Cirkev vždy rovnako krásne chápe život, keď pod pochopom Cirkev myslíme na Krista, ktorý ďalej žije v Cirkvi a s ňou kráča dejinami. A „Ježiš Kristus je ten istý včera i dnes i na veky“. Tak svätý Pavol upozorňoval kresťanov zo židovstva na ustavičnú časovosť Krista, lebo Ježiš Kristus, keďže je Boh, je večný, nadčasový a preto taký blízky každému veku. Veď každé storočie, každý rok, každá sekunda prediera sa k večnosti a v nej má jediný smysel a hlboké odôvodnenie; teda má za cieľ priblížiť sa ku Kristovi, v ňom spočinúť. Kristus pre svoju večnú sviežosť bol priam taký časový pre ľudí prvých kresťanských storočí, ako pre ľudí všetkých nasledujúcich storočí. Keďže ako Boh udržuje a vedie ľudstvo v dejinnom vývoji, pokroku, rozumie mentalite každého storočia, psychologickému, kultúrnemu, spoločenskému a hocakému inému svojrázu každého veku, a jeho božský život je dosť mocný na to, aby všetko v ľudstve zvládol, povzniesol a umocnil nad ľudské možnosti. Preto Kristus vo svojej Cirkvi vždy bude mať porozumenie pre všetky životné odbory a svojrázne rámce každého storočia a dosť sily na preduchovenie všetkého. Ako ľudstvo pokračuje, tak ten istý nemeniaci sa Kristus zmocňuje sa všetkého kladného v ňom. Kresťanstvo priblížilo sa v prvých storočiach k všetkému, čo vtedy bolo prirodzene zdravé a moderné, a pozdvihlo ho; a vtedajší kresťan si povedal, že Cirkev ho chápe. Kresťanstvo zmocnilo sa životných prejavov stredovekého človeka a bolo moderné pre vtedajšieho človeka. S tým istým porozumením pre požiadavky moderného života stojí aj pred človekom dvadsiateho storočia, lebo je svetónázorom Ježiša Krista, ktorý je ten istý včera, dnes i na veky.

No keďže Kristovu Cirkev utvára mimo nadčasového a preto vždy časového prvku aj ľudský prvok, ktorý občas klesá, narúša a ničí, stáva sa v dejinnom prúde, že časovosť Cirkvi a jej porozumenie pre otázky súčasného človeka sú akosi zatienené. A to je vtedy, keď ľudia nechápu vecne Krista, zastrú si ho predsudkami alebo nenávisťou a to až tak, že opovážia sa za moderné vyhlasovať, čo je protiprirodzené. Tu je príčina úpadkových vln vo svetových dejinách. Nepochopenie Krista ľudstvo ťahá dolu, k záporom.

Cirkev nerobí nijaké mimoriadne novoty, keď do moderných, nášmu storočiu vlastných tvarov života vlieva božskú silu, platnú pre všetky veky. To vyplýva z jej nadčasovej podstaty, ktorou je Ježiš Kristus.

A tak našou kresťanskou povinnosťou je, aby sme usilovne hľadali túto nadčasovú podstatu, jej približovali a celkom otvárali svoje životy a vždy vyššie privádzali obrodnú kresťanskú vlnu, ktorá začína sa dvíhať z úpadkovej krivky.

Toto podporiť pousilujeme sa rozvíňaním kristocentrického plánu od januárového čísla Smeru.

Duchovnosť vo svätých.

*„Žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus“ (svätý Pavol).
Prepracúvam sa k tejto najutešenejšej veľkosti?*

K duchovnej fyziognómii P. Jozefa Schrijversa, C.Ss.R.

Dr. Ján Mastylák, C.Ss.R.

Vlani 4. marca zomrel v Ríme po štrnást-dňovom utrpení známy duchovný spisovateľ, redemptorista P. Jozef Schrijvers (narodený r. 1876). Keďže P. Schrijvers bol osobnosťou

a duchovným spisovateľom nevšedných kvalít¹ a bol už tiež uvedený do slovenskej duchovnej verejnosti,² nebude bezvýznamným a nemiestným zaznamenať tu niekoľko slovných čŕt, zachycujúcich aspoň skicovite jeho duchovnú fyziognómiu.³

I.

Cez bohoslovné štúdiá klerik Schrijvers bol chatrného zdravia. „Fráter Schrijvers nebude dlho žiť“ — vyslovil sa raz pred ostatnými jeho vtedajší predstavený — P. prefekt. Táto predpoveď sa neuskutočnila. P. Schrijvers sa dožil pomerne vysokého veku, 69 rokov, veku svätého Klementa Hofbauera, svojho spolubrata. Ale žil vždy v ovzduší blízkej smrti. Azda aj preto za svojho života toľko vykonal, lebo chcel využiť vždy dobre drahocenný čas života. Nie nadarmo dal svojim synom v reholi príklad svätý Alfonz Liguorský, ktorý po päťdesiat rokov zachovával sľub, že použije dobre každú chvíľku času. Nevieť, že by si P. Schrijvers za ten čas, čo som ho poznal, vyšiel čo len raz na pre-

¹ To uznávajú kritici jeho spisov, ale aj jeho osobní známi. Napr. bývalý rektor Duchovnej gréckokatolíckej Akadémie vo Lvove a terajší ľvovský gréckokatolícky metropolita ho vo svojej knihe „Podorož do Anhlíji“ (1935) charakterizuje ako „človeka vysoko inteligentného a asketicky vyrobeneho“. Tiež si ho osobne vážil aj predošlý metropolita, gróf Andrej Šeptickýj (1865—1944).

² Porovnaj SMER 1944, str. 331. — Slovenský preklad „Božského Priateľa“ má na sklade kláštor redemptoristov v Podolínci. Ako dvanásť sväzok dominikánskej edície „Veritas“ vyšiel tohto roku v Košiciach preklad „Ježiš medzi nami“.

³ Takmer sedemročná možnosť blízkeho osobného styku podala pisateľovi týchto riadkov nejednu originálnu príležitosť nazrieť hlbšie zblízka i z odstupu do jeho duše, príležitosť to, akej sa v posledných rokoch pre vojnovú izoláciu dostalo nemnohým pozorovateľom. Za taký dlhý čas aj charakteristická rezervovanosť P. Schrijversa mala viaceré krátke a regulované chvíle „sebazjavenia“.

chádzku, keď nemal nejaké vecné poslanie. A v minulosti sotva to bolo inakšie... Jeho zdravý vidiecky koreň a rozumná a pokojná sebavláda a usporiadanosť to tak dlho vydržali!

Duchovný život P. Schrijversa sa vyvíjal nielen v ovzduší blízkej smrti, ustavičnej spomienky na „posledné veci“, ale aj v ovzduší túžby po smrti, keď človek túži so svätým Pavlom „rozpadnúť sa a byť s Kristom“. Duchovní spisovatelia to pokladajú za jeden z vrcholných znakov dokonalej lásky k Bohu.

Roku 1943 prečítával si P. Schrijvers svoje osobné poznámky z duchovného života zpred dvadsiatich rokov, keď bol ešte predstaveným redemptoristov východného obruďu v Haliči. Takmer na svoj podiv zistil to isté rozporenie duha, tú istú túžbu po nebi.

Za vlastné špecifikum duchovného života P. Schrijversa možno označiť dôvernú ustavičnú životnú styku s Pánom Ježišom a Pannou Máriou, rozšírenú aj na svätého Jozefa. „L'intimité divina — božskú intimitu“ nazval P. Gabriel od svätej Magdalény v jednej verejnej prednáške na Gregoriáne charakteristickým znakom duchovnej školy karmelitskej rehole. Aj u P. Schrijversa vystupoval do popredia záujem a nadšenie pre intímny styk s Bohom, jediným v božskej Trojici. Ešte v posledných rokoch sám so záujmom čítaval Lenzovo dielo „Nebesá vyprávajú“. Vo svojich mladších rokoch dôkladne poznal Spomienky a spisy ctihodnej sestry Alžbety od najsv. Trojice, šestadvadsaťročnej karmelitánky dijonskej (zomrela 1906), ktorá našla svoje „nebo na zemi“ v mystickom živote s tromi božskými Osobami, prítomnými v jej duši. Jednako u P. Schrijversa stredobodom života bol Boh vtelený, Boho-človek. A P. Schrijvers skutočnosť života vteleného Boha prenikol s osobitným svojrázom svojej a rodinnej nežnosti, v ktorej niekedy nemožno nebadať aj odraz francúzskej psycholo-

gickej jemnosti. Aj keď u P. Schrijversa hlavné teologické predmety a motívy duchovného života sú tie isté ako u svätého Alfonza, predsa ich chápanie a uskutočňovanie je patrne odlišné, takže duchovný smer P. Schrijversa môžeme dosť vhodne nazvať neoalfonzianizmom.

Aby duša žila ozaj dôverne s Pánom, to jest aby medzi dušou a Pánom bol vzájomný a oba-
poľný životný pomer bezvýhradný — duša sa musí celkom zriecť seba a odovzdať sa úplne Pánovi, aby aj Pán sa jej odovzdal bez výhrady. Treba opustiť všetko, aby sme všetko získali, podľa známych slov Nasledovania Krista.⁴ Sem smeruje aj slávne „Todo y nada — všetko i nič“ svätého Jána od Križa. Potom Pán aj niekedy rozporáva s dušou, hovorí jej „podstatné slová“, ako ich nazývajú teoretickí mystici. Zo svojho života ich mnoho uvádza svätá Terézia Veľká vo svojej Autobiografii. Aj P. Schrijversovi sa ich dostalo.

Cez vojnu P. Schrijvers vydal väčšiu knihu „Otče náš, ktorý si na nebesách“. Vyslovil sa, že túto knihu napísal na rozkaz. Keďže bol asi pred poldruha rokom predtým na súkromnej audiencii u svätého Otca, naporúdzi bola domnienka, že sa to stalo na rozkaz svätého Otca. Ale nie! Myšlienku napísať takúto knihy mal P. Schrijvers už dávnejšie predtým, ale voľajako sa k jej uskutočneniu nedostával pre iné veci. Až raz pri poklone najsvätejšej Sviatosti očul nepochybné slová: „Teraz napíš moju knihu!“

Pri blahoželaníach a pri príležitosti osobných udalostí v živote P. Schrijversa, keď sa sľubuje aj modlitba. P. Schrijvers prosieval pre seba modlitbu na úmysel, aby stále žil v čím väčšej dôvernosti s Pánom Ježišom a Pannou Máriou.

Neveľká knižka „Ježiš medzi nami“ môže

⁴ Kniha III, 32, 4.

byť naozaj pokladaná aj za osobný výlev duše P. Schrijversa.

Nie je možné ani vhodné preberať všetky polomery života P. Schrijversa, vychádzajúce z jeho stredobodu. Spomením len jeden príklad obdivu hodnej odovzdanosti.

Za svojho účinkovania v Haliči (1913—1933) bol častejšie navštevovaný trápnu migrénou a bolesťami hlavy. Vynorila sa aj obava, že by mohol stratiť používanie rozumu. „Fiat — nech sa stane, ak je to vôľa božia!“ Mimoriadna hrdivosť!

II.

„Akú povahu mal P. Schrijvers?“, pýtali sa ma poslucháči pri výklade povahových charakteristik podľa Schrijversových Základov duchovného života. Záujem odôvodnený.

V Taliansku si niektorí z prekladov Schrijversových kníh namysleli, že ich autor hlása akýsi druh kvietizmu. A boli vraj preto aj škriepky, keď ako učebnú príručku zavádzali práve zmienené Základy duchovného života.

Mám podať niekoľko čŕt, týkajúcich sa jeho prirodzených vlastností, daných do služieb nadprirodzena alebo ním vypestovaných?

Nejdem sa púšťať do rozličných rozborov povahových typov. Aj tu sú stále nové vedecké pokusy. Kretschmer, Jaensch, Pende nestoja vari na konci radu systematikov. A stará sústava nedá sa dôvodne celkom odstaviť.

P. Schrijvers bol podľa mojej mienky prevažne typom cholerickým. Cyklotymným. Človek silnej energie a vôle, ktorou ovládal každý svoj čin, každý svoj pohľad, každý svoj pohyb. Jeho disciplinovanosť vonkajšia bola až trochu nápadná, ale nestrácala svoju prirodzenosť, ktorú niektorí ťažko niesli napr. u veľkého askétu z Tovaryšstva Ježišovho P. Ghinhaca. Ani na P. Schrijversovi sa všetkým všetko nepozdávalo. Ale to ani nie je možné. Každý človek má prá-

vo na niekoľko zvláštnosti, — hovorí voľakde P. von Hertling vo svojej knižke *Priesterliche Umgangsformen*. Týmito zvláštnosťami azda boly chránené iné cenné vlastnosti, ktoré by sa vari inakšie neudržali.

S málo ľuďmi v živote som sa stretol, čo by ukazovali takú silnú a takmer celú osobnosť ovládajúcu vôľu. Aj myšlienky a predstavy regulovala, nielen vonkajšie úkony — čo je ľahšie. Nie je to neuskutočniteľná rada, keď vo svojich *Základoch duchovného života* žiada zrieť sa každej nebezpečnej a zbytočnej predstavy a myšlienky. On ju uskutočňoval.

Istý český profesor teológie dobre postrehol, že požiadavky, ktoré stavia P. Schrijvers pre duchovný život, vyžadujú veľkú rozhodnosť a silu, a že je to klam krátkozrakých, ktorí v nich chcú azda vidieť len sladkasté vodičky a pašu pre cit.

Postavy bol P. Schrijvers prostrednej alebo aj trochu nižšej, ale zato v mužných rokoch a v starobe zavalitej a objemnej. Bol to hádam Dr. Garofalo, profesor na Propagande a cititeľ P. Schrijversa, ktorý po prvom stretnutí s ním utvrdil sa v presvedčení, že mystici bývajú tlstí, ako svätá Terézia Veľká a sv. Tomáš Akvinský.

U P. Schrijversa popri jeho vnútornom vybavení a v súvisi s jeho silou vôle treba zvlášte vyzdvihnúť jeho dar riadenia, donum regiminis. Vedel vládnuť a byť predstaveným. Viest navonok i vnútri, v spoločnosti i v duchovnom živote. Nielen sanctitas, ale aj prudentia, nielen osobná svätosť, ale aj rozumnosť a opatrnosť boly jeho vynikajúcimi vlastnosťami. To, čo ma samého až prekvapovalo, bola skutočnosť, že tento učiteľ duchovného, celkom nadprirodzeného života, vedel tak oceňovať a používať prirodzené složky života a osôb.

O spisovateľskej dráhe P. Schrijversa sme sa zmienili už pred dvoma rokmi. So stanoviska techniky spisovateľskej nie je bez zaujímavosti

všimnúť si niektorých jednotlivostí. Svoje spisy písal ručne do sošitov na obidve strany listov. Sošity nechával otvorené na pracovnom stolíku, čo mu bolo ustavičnou výzvou, aby pokračoval v práci. Do ovzdušia rozrobenej práce utekal pred starosťami a mrzutosťami vonkajšieho riadenia spoločnosti. Svoje spisy starostlivo prepracúval, kým ich dal do tlače. Tak rukopis jedného spisu prepísal až dvanásť ráz. Ale vedel pracovať aj rýchle. Knižku *Dobrá vôľa*, ktorej obsah mal dobre premeditovaný, keďže ho prednášal aj pri duchovných cvičeniach, napísal za tri dni.

V zime roku 1938 sa P. Schrijvers podrobil vážnej operácii. Bol dôvod domnievať sa, že jeho životná dráha sa blíži ku koncu. Duša nevďakom retrospektívne merala uplynulý život. P. Schrijvers spokojný konštatoval: „Ja už som svoje poslanie splnil!“ Zneje to ako hlas pavlovského: „Beh som dokončil.“

Aj nám, drahý Otče, pomáhajte splňať naše životné poslanie svojím príkladom, svojimi spismi a svojím orodovaním!

Rozhovory

P. Chryzostoma Bardysa s Bohom

z príležitosti desaťročného kňazského jubilea.

(Z trstenského denníka.)

30. IV. *Sám s Ježišom v dňoch 30. apríla — 3. mája.*

Pane, utiahol si sa pred zrakom ľudí, aby si mohol byť sám s Otcom. I ja tie tri dni chcem pri boku Tvojom byť sám s Tebou. Vidím, že Tvoj zrak mňa hľadá, ako by si chcel, aby sme boli len sami dvaja. Čujem, čo hovoríš: „Mám ti čosi povedať.“ Dobre, Pane, venujem všetku pozornosť len tomu, aby si mi všetko povedať mohol, všetko, čo máš mi povedať.

Odbehol som od pastierok a ovečiek, tie nechávam len Tebe. Ja teraz sám, úplne sám chcem byť s Tebou.

Pane, každú chvíľu a minútu chcem Tebe zasvätiť. Tlkot srdca, um, vôľu a myšlienky — telo a dušu len u Teba nechám. Veni Sancte Spiritus!

1. V. „*Simon, mám ti čosi povedať.*“

Ano, hovor, Pane. Pane, hovor všetko bez okolkov. Nestaraj sa o moju citlivosť, namyslenosť. Len hovor, poslúcha Tvoj nehodný desaťročný služobník oltára.

To „čosi“ mi povedz. Viem, chceš mi vyjaviť všetky hriechy, nedbalosti, nevernosti, moje priestupky, ktorých som sa dopustil cez desať rokov kňazstva.

Ano, čujem, ako žaluje na mňa oltár, proti ktorému som sa previnil; žaluje na mňa spovednica, v ktorej som cez desať rokov vysluhoval Tvoje milosrdenstvo; žaluje na mňa kazateľnica, v ktorej som vysluhoval a hlásal slová Tvoje. Žaluje na mňa krdeľ tých dietok, ktorým som Teba, Priateľ dietok, zvestoval. Žaluješ na mňa aj ty breviár, ktorý som cez desať rokov ako kňaz odbavoval. Žaluje aj môj rehoľný šat na mňa biedneho. Všetko žaluje, Pane! Milosrdenstvo! Ale keď začnú žalovať Tvoje oči, čo na mne videly. Keď Tvoja vševedúcnosť začne vypočítavať všetky moje hriechy, Pane, kto obstojí?

Keď späť pozriem na tých desať rokov kňazstva, koľko hodín, dní a týždňov by povstalo na žalobu proti mne?

Pane, tak sa cítim, ako tá cudzoložná žena, ktorú so všetkých strán kameňmi prihnali k Tebe. Mňa tiež všetky tieto hriechy, priestupky, ktorých som sa dopustil ako kňaz cez desať rokov, tie všetky mňa kameňujú a ja utekám pred nimi a ony za mnou idú až k Tebe, aby tam na mňa žalovali a vyžiadaly od Teba pri-

volenie mňa zatratíť. Ale ony nevedia, že Ty si Milosrdenstvo, ktoré nechce smrť hriešnika, lež chce, aby sa obrátil a živý bol. Ježišu, hanbím sa, trasiem sa pri ich obžalobe, ja Tvoj kňaz, Tvoj priateľ, Tvoj zástupca, cez desať rokov ako špatne som Ťa zastupoval. Často ťažko veriť mohli aj ti najsilnejšej viery, že Teba Ježišu zastupujem! Ej ťažko: Hanbím sa Ti pozrieť do očí, Ty nekonečná čistota, ktorú som mal zastupovať. Moja prchkosť, netrpezlivosť, ktorou som toľko pokazil, ani neviem, kým Teba, pokoru a zhovievavosť, som mal zastupovať. Zabudol som často, že veď ja ako kňaz som namiesto Teba daný ľuďom, dušiam, aby som pokračoval v Tvojej Láske, Dobrote, Milosrdenstve, zhovievavosti Tvojej a ja som to tak strašne zle zastával.

Viem, to si mi chcel povedať, toto je to strašné „čosi“, to „aliquid“, ktoré stačí ma uvrhnúť do priepasti pekelnej. Moje hriechy držia kameň v ruke a chcú mňa kameňovať, zabíť. A ja čakám, kedy dáš povel, aby začaly paľbu kameňov na moju hriešnu dušu, a čakajú, aby si Ty vzal kameň a prvý ho hodil na mňa. Povedz, môj zlatý Pane, čo by som si iné zaslúžil od Teba za hriechy môjho desaťročného kňazstva? Pravda, hoden som, aby si ma aj Ty zavrhol, odkopnul od seba. Kameňom svojho spravodlivého hnevu, aby si ma mohol zatĺcť na veky. Ty však nechceš smrť hriešnika, Ty chceš, aby som sa obrátil a bol živý.

Ty však čo robíš? Píšeš všetky moje hriechy do prachu na zem, tak ako žalovali na mňa svätý oltár, kazateľnica, spovedelnica, diatky a rúcho. Tým chceš mi dať na vedomie, že zničíš chceš z duše mojej hriechy všetky, „ako sa chytro stráca nápis na ceste napísaný v piesku“. Pravda, príde víchor Tvojho milosrdenstva a všetko odtiaľ odfúkne, keď budem u nôh Tvojich kľačať, aby si zabil vo mne starého človeka. Uhoď, uhoď, Ježišu, kameň do mňa, aby

si navždy zabil a nielen ohlušil vo mne starého človeka, so všetkými jeho skutkami. A stvor vo mne nového človeka, nového kňaza, podľa Srdca svojho. A po svätej spovedi počujem Tvoje slová: „Odpúšťajú sa ti hriechy, id' v pokoj, ale viac nehreš!“ a vtedy uzriem okolo duše, že žalobcovia moji všetci sa potratili a ostanem len ja sám s Tebou, Ježišu. S Tebou samým. Prosím ťa daj, aby sme v duši len my dvaja sami vždy ostali. Len my dvaja. Ja už len v Tebe a len Ty vo mne, ako list v obálke priezračnej, v ktorej by bolo Teba vidieť. Vidieť z očí, zo slov, zo skutkov, z celého môjho budúceho života, že Ty si vo mne.

Pane, v duchu bozkávam všetky tie oltáre Tvoje, na ktorých som desať rokov slúžil svätú omšu, a prosím za odpustenie. Večný Otče, pre najdrahšiu krv Pána Ježiša Ťa prosím, odpusť a zabudni mi všetko, čo som sa cez desať rokov previnil proti Sviatosti oltárnej, či proti bohostánku, či proti svätej omši alebo pri vysluhovaní tejto Sviatosti. Už akýmkoľvek spôsobom, či nečistotou srdca, neúctou, roztržitosťou, nedbalosťou. Svätý oltár boží, čo som slúžil kedy pri tebe, odpusť mi, odpusť!

Pane, v duchu bozkávam spovedelnice, v ktorých som desať rokov vysluhoval Tvoje Milosrdenstvo. Odpusť, čo som sa pri vysluhovaní svätej spovedi previnil, zanedbal, pokazil, zhrešil, to všetko mi odpusť, Otče nebies! Pre najsvätejšiu krv Ježišovu Ťa prosím, odpusť, naprav, vynahraď, doplň a požehnaj, čím som sa po desať rokov v spovedelnici akýmkoľvek spôsobom previnil.

Pane, v duchu bozkávam kazateľnice, na ktorých som cez desať rokov kázal, ohlasovať mal Tvoju slávu. Čo som zanedbal z lenivosti, ľahostajnosti, nesvedomitosti, čo som zabudnúť na Tvoju slávu, svoju vlastnú hľadal. Ježišu! Milosrdenstvo!

Pane, v duchu bozkávam breviár, čo som mal

konat ako kňaz. Ježišu! Milosrdenstvo! Koľká neúcta, náhlenie, roztržitosť vedomá, nevedomá, nedbalosť v modlitbách pri liturgii alebo recitovaní breviára. Nebeský Otče, ako náhradu Ti obetujem všetky modlitby najsvätejšieho Srdca Ježišovho, čo tebe prednášal, prednáša a prednášať bude.

Pane, v duchu bozkávam tie nevinné dietky, ktoré som cez desať rokov učil, prosiac Ťa za odpustenie, čo som sa previnil, zanedbal, pokazil pri ich vyučovaní.

Pane, bozkávam svoje rehoľné rúcho, prosiac odpustenie, čo som sa previnil proti nemu za desať rokov ako kaňz.

Srdce môjho zlatého Pána!

Naprav: čo som pokazil!

Doplň: čo som zameškal!

Odpust: čo som zhrešil!

Žehnaj: čo som dobre urobil!

za mojich desať rokov od 3. V. 1925 do 3. V. 1935.

Ježišu, milosrdenstvo!

2. V. „Chryzostom, mám ti čosť povedať.“

Viem, Pane, pred oči mi predostrieš všetky tie milosti, ktoré som dostal od Teba, ale som ich nevyužil. Ten veľký zástup milostí nevyužitých, zanedbaných, tie hľa, tiež len žalujú na mňa! Kde by som bol už býval, keby som bol býval verný Tvojmu vnuknutiu, Tvojmu volaniu?!

Premárnil som mnoho milostí Tvojich. Ježišu, Pane môj, odpusť a pre lásku Otcovu Ťa prosím, nepozbav ma milostí. mnou cez desať rokov kňazstva zanedbaných. Pane, vráť mi ich, daj mi ich! Odteraz chcem byť a budem verný Tvojim milostiam, len jednu milosť vždy vopred pošli, aby ma pripravila na prijatie tých ostatných.

Pane, trasiem sa! Pane, tie premnohé milosti, čo si mi cez desať rokov dával — a tie moje

hriechy, ktorými som Ťa cez desať rokov obrá-
žal, to všetko žaluje na mňa, obviňuje mňa pred
Tebou.

Pane, budem s Tebou už teraz takým vďač-
ným prijímateľom Tvojich milostí. Ani jednu
nesmiem stratiť.

Pozri na mňa okom milosrdným, pozri do
mojej duše. Hľad na všetky moje hriechy, aby
tak zmizly pod lúčom milosrdného pohľadu
Tvojho ako májový sneh pod lúčom teplého
slnka. Takým čistým, takým verným, dobrým
kňazom chcem byť.

Pane, nechcem už nikdy viac Teba zarmútiť
— tak chcem žiť, aby som sa Ťa spokojne mohol
so svätým Jánom, Tvojím miláčikom, opýtať:
Či som to ja, Majster?; aby mi vždy svedomie
moje Tvoju odpoveď tlmočilo: nie! aby sa
na mňa nijaká zrada, ani tá najmenšia never-
nosť nemohla povedať.

Tvojím verným Jánom byť!

3. V. „*Sufficit discipulo, ut sit sicut magister ejus*“
Ano, môj zlatý Pane, „*sufficit*“.

O pristúpení k Svätému svätých Ježišovi Kristovi, Kráľovi anjelov.

Tomáš Hemerken-Kempenský: *Rozhovory duše.*

Ty sám si môj Kráľ a môj Bohl

Vstaň, duša moja, poď a vstúp na miesto obdivu
hodného svätostánku, k domu božiemu!

Sluší sa, aby si sa teraz, nechajúc ostatné, pobrala
prosebné úctivo pozdraviť nášho Pána Ježiša Krista,
svojho Spasiteľa a Vykupiteľa, ktorý je hlava všetkého
panstva a moci, radostí a Koruna všetkých svätých,
pevná nádej a isté očakávanie všetkých veriacich.

On ťa stvoril a vykúpil, on sám pre teba pracoval,
bojoval a zvíťazil. On sám je tvoj zastanca a smierenie
za tvoje hriechy. On sám je tvoj potešiteľ, tvoj opatro-
vateľ a tvoj správca.

On jediný je tvojím obzvláštnym miláčikom, ktorý pasie sa medzi falijami a želá si spočinúť na tvojej hrudi. Kto ti kedy preukázal také dobré? Ktože ťa miloval takou láskou? K tomu prístup, tomu sa ponúkni, jemu otvor svoje srdce a pred ním vypočítaj, čokoľvek si jeho tajené nosila.

Nik ti nenaznačí a nevyjaví lepšie, ako treba dúfať a usilovať sa v ľudských veciach, ktoré sa tak menia udalosťami.

U neho nech ostávajú tvoje snahy a túžby a v ňom tvoje úmysly. Daromná je ľudská nádej, on sám je však oporou pokoja. Skrze neho budeš mať prístup k Otcovi a on ti dáva každú milosť a vlieva hojnejšiu ctnosť. Či budeš smútiť či veseliť sa, vždy sa vracaj k nemu! On je zrkadlo života, on je miera spravodlivosti. On sám je neochabujúce svetlo duše, láska k cudnosti a radosť svedomia. Pre neho ľahko opovrhneš všetky milé veci, pre neho všetky trpké a protivné veci budú znesiteľné; a pretrpené z lásky k nemu budú sa ti páčiť.

Napokon z neho a skrze neho a v ňom je všetko. K nemu má hlavne smerovať každý úmysel, každý počin, čítanie, modlitba a rozjímanie aj uvažovanie. Skrze neho dáva sa ti spása a chystá sa život večný. Pre neho sa nebudeš báť zomrieť a nebudeš sa zdráhať žiť, ba máš veriť v jeho vernosť a nedávať ničomu prednosť pred jeho úctou a láskou.

Nuž prístupže a vzdávaj vďaky svojmu Vykupiteľovi.

Ó najsladší a nad všetko milovaný Ježišu, buď najvrúcnejšie pozdravený, najväčšmi pochválený a blahoslavený teraz i na veky od každého stvorenia. Ó najhodnejší Ježišu, kedy nájdem trošku úcty alebo aké vďaky vzdám tebe, ktorý si mi preukázal nekonečné milosrdenstvo? A keby som našiel, čo by som ti mohol dať, či by to nebolo tvoje prvé, ako by som ti to dal? Čo ti teda udelím? Málo mám alebo nič!

Či môžem obetovať z ničoho?

Predsa však prijmi obeť poníženosti, chudoby a mojej ničotnosti — a nech ti je všetko pripísané, čokoľvek si chcel, aby sa mne udelilo. Nech i za mňa vzdávajú nesmierne chvály všetky sbory anjelov, ktorí sú

vždy pri tebe! Nech ich vzdávajú aj všetci duchovia spravodliví, opakujúc so vznešeným plesaním to isté. Lež čo mám ešte robiť na pamiatku a chválu tvojho najsvätejšieho mena? Mnoho by mi bolo treba robiť, som zaviazaný a povinný mnohým a sotva stačím na najmenšie.

Budem teda čítať o tebe, najsladší môj Ježišu, budem písať o tebe, budem spievať o tebe. Budem uvažovať o tebe, hovoriť; budem pracovať pre teba, pre teba i trpieť. Budem v tebe plesať, teba budem chváliť, budem ňa zvelebovať, oslavovať. Dôstojne sa ti budem klaňať, bo ty si môj Boh, v ktorého som uveril, ktorého som miloval, ktorého som hľadal, ktorého som si vždycky prial.

Zrôb na mne znak svojej dobroty (žalm 85, 17), aby videly moje oči tvoju vznešenú tvár v nebi.

V duchu sa ponížene vrhám na zem pred teba, so slzami horlivo prosiac tvoju láskavosť, dokiaľ neráčiš byť mi milosrdným. Zapiš moje meno do knihy života —, a aby sa odtiaľ nikdy nevymazalo, čo napísala tvoja svätá ruka. Ja nešťastný, veľmi nepodobný záslužným svätým; dôverujúc v tvoje prehojné prvenstvo zásluh prosím úctivo, aby som si zaslúžil byť započítaný aspoň medzi najslabšie a posledné údy vyvolených.

Viem, viem a naozaj viem, že môj život a obcovanie nie sú také, aby som sa opovážil dôverovať sebe samému, lež všetka moja nádej a potecha záležia v cene predrahej tvojej krvi, do ktorej sa ukladám, cítim, že sa mi treba uložiť so všetkým, čo som urobil, v čom som sa previnil, zaslúžil si, omeškal. Viďže, o najláskavejší Ježišu, moju malúčkosť a nehodnosť, všimni si túžby môjho srdca, ktoré mám a ponechávam si po tebe. Nie preto, že som hodný, lež preto, že ty si láskavý, ktorý nepokladáš za nehodné, aby sa ňa nehodní dotýkali a ňa milovali.

Moja nečistota ma ľaká, ale znova ma ňahá a vábi k tebe tvoja najväčšia dobrota a poníženosť. Ty, ktorý si ozaj s láskou súhlasil stať sa nielen človekom, lež i trpieť za hriešneho človeka, zomrieť a byť pochovaný. A preto k tebe sa utiekam, bo v sebe nenachádzam nič

dobrého. Ty doplníš miesto mňa, čo moja sila nemôže vykonať. Ty si mi dal túžbu, aby som ťa pozdravil, chválil a blahoslavlil; bo ty si moja nádej a môj podiel v zemi živých. Túžbou mojej duše je byť s tebou v kráľovstve nebeskom; no keďže môj čas nie je ešte pripravený, budem ťa čakať až do večera. Zatiaľ to mi je útechou na mieste môjho putovania, že pamätám na tvoje meno a na tvoju najväčšiu lásku a že ťa mám — prítomného vo viere a vo sviatostiach Cirkvi.

Bolo by mi vonkoncom neznesiteľné žiť na tomto svete, keby som nemal nádej v teba, Pane. Nesúhlasím totiž radovať sa so svetom. A aby som nebol bez potechy a radosti, rozhodol som sa vložiť svoju radosť do teba. Častejšie by som sa veľmi mylil a zmietal sa vo svojich myšlienkach, keby som nemal v pamäti a obrazotvornosti teba. A keďže nemôžem chápať vznešenosť tvojho božstva a ani nestačím pochopiť nehmotnú pravdu, obrátim sa bezpečnejšie k tvojim svätým poníženým skutkom a slovám; bo ak o nich uvažujem, nevzdalujem sa celkom od tvojho božstva.

Vzdávam ti, ó dobrý, milý a milovaný Ježišu, vďaky, lebo si sa ráčil stať mojím bratom z kosti a tela.

Vďaky vzdávam tiež svätej matke tvojej Máril, z panenského tela ktorej si si vzal presväté údy svojho tela — a prostredníctvom rozumovej duše si dokonale spojil s božstvom, aby sa ona nazývala dôstojne a dôverne nielen matkou človeka, ale aj Boha.

Preložil Andrej Lipka.

Prosba o záchranu.

Svätá Gemma Galgani.

Bol asi štvrtok a svätica úzkostlivo čakala hodinu, v ktorej sa jej Ježiš dal zúčastniť na svojich trápeniach.

Tvoj syn to, môj brat; zachráň ho, Ježišu! Prečo mi dneska nedožičiš vypočutia, Ježišu?

Toľko ti toho narobil, ale viac som ti spravila ja. Zachráň ho, Ježišu, zachráň ho. Za jednu dušu si toľko vykonal, Ježišu, a hľa túto by si nechcel spasit?

Teda mi nepovieš, Ježišu?

Ak ma nevypočuješ, ku komu sa mám utiekať? Vylial si krv za neho tak ako za mňa... Nevstanem ztadeto; zachráň ho. Povedz mi, povedz mi, že ho spasiš. Ponúkam sa ako obeť za všetkých, ale najmä za neho; sľubujem ti, že ti nič neodopriem... Dáš mi ju? Je to duša!... Pomysli si, Ježišu: je to duša, ktorá ťa toľko stála! Polepší sa; viacej to nebude robiť, uvidíš.

Je zachránený, Ježišu, je zachránený?

Si spravodlivý, Ježišu, ale si aj milosrdný. Nehľadám natoľko tvoju spravodlivosť; hľadám milosrdenstvo.

Už si mi ho ospravedlnil?... Nuž nie je už mojím bratom: on sa polepšil, a ja som ešte zlá. Aj ja chcem byť dobrá. Zvíťazil si, Ježišu: triumfuj vždy. Triumfuj, triumfuj, prosím ťa úpenlivo o to.

Nepozeraj na mňa, Ježišu: horšie ako ja nenájdeš. Pre svoju slávu si mi ho vrátil ako ospravedlneného; som taká spokojná. Ak mi dáš každý deň jedného, predstav si, Pane (koľkí z nich budú spasení). Ó Ježišu, neopúšťaj ich, hriešnikov. S bedármi vždy lepšie zaobchádzajú... Prosím ťa za nich i za seba. Veď aký veľký hriech som aj ja nespáchala?

Ako je to možné, že stále hreším?

Si so mnou spokojný, Ježišu? Ak teba uspokojím, uspokojím všetkých. Keby si vedel, ako ma hriechy ťažia...

Postačujem ti? — Ale ako sa ti môžem stať postačujúcou? Poď, Ježišu, kráľuj v mojom srdci. Ó nebeskí svätí, nech je vaša námaha viesť ma do nebies blahá... s tebou, Ježišu! Ach, aké trápenie na svete! Ach, aká tu nuda! No, pomyslí si na hriešnikov: všetkých ich chcem zachrániť, všetkých.

Dnes večer očakávam svoje udalosti, tvoje udalosti, Ježišu.

•

Na úpenlivú prosbu dosiahne od Ježiša obrátenie hriešnika. Zveľbuje Ježišovo milosrdenstvo, cíti sa nehodnou jeho láskavosti, baží po raji (r. 1899—1900).

•

Svätá Gemma Galgani zomrela 25.-ročná r. 1903 a až 2. mája 1940 bola kanonizovaná. To iste Proze-

teľnosť Božia tak zariadila, aby dnešnému zmäčklému a sebeckému človeku dala príklad ako milovať kríža a ako z nich ťažiť lásku. Ten príklad dáva krehká deva, svätica ukrižovanej Lásky.

Všetci dneska máme živelný strach pred ťažkosťami. Jej život je dôkazom, že práve cesta kríža je najbezpečnejšia, ba aj najsladšia. Nám sa vidí paradoxným a protiprirodným, že by v utrpení mohla byť nebeská slasť. To preto, že nemáme odvahy hodiť sa do vira lásky božej, ktorá túto cestu tak nesmierne osladzuje. Táto nešťastná plytkosť je aj v našej národnej povahe. A taký život lásky je v základe predsa len jednoduchý. Ježiš žiada len nekonečnú vernosť a oddanosť. Je skoro pravidelným javom, že takých svojich oddaných odmieňa už tu na zemi aj zuláštnymi milosťami modlitby mystickej a podobne. Gemme Ježiš dal pocítiť svoje bolesti a obdaril ju stigmami. Zo 141 extáz, ktoré na rozkaz P. Germána spísala, prinášame tu ôsmu.

Svätica žila posledné roky v kláštore paslonstiek. Túto zaujímavú rehoľu založil svätý Pavol z Kríža na uctievanie utrpenia Krista Pána a jeho svätej Matky. Má kláštory mužské aj ženské. Povolante božie do neho býva často mimoriadne, ako v prípade svätej Gemmy a svätého Gabriela od Sedembolestnej aj mnohých iných členov. Rehoľa je mladá, ale má už niekoľkých svätcov a celý rad kandidátov na svätorečenie.

Autobiografia svätej Gemmy, napísaná na rozkaz P. Germána, jej denník, extázy a iné spisky sú ozajstným kvetom hĺbokej mystiky. Jozef Tomko

Duchovnosť v študentstve.

„Pristupujem k Bohu, ktorý obveseľuje moju mladosť“
(Žalm 42).

Zamierujem sa dôsledne kresťansky na Boha, žriedlo veľkolepého rozpätia všetkých životných síl?

Jécistická modlitba.

Generálny sekretariát študentskej odbočky francúzskej katolíckej akcie JEC (Jeunesse Étudiante Chrétienne) utiahol sa v júli 1930 na okolie Besan-

čonu na duchovné cvičenie, Tam složili zasvätenie, ktoré potom po dlhých mesiacoch s láskou rozjímali; až naostatok ono vyústilo v decembri 1931 v jécistickú modlitbu. Je ozaj taká krásna, myšlienkovú bohatú a sväte zanietenú, že hodno ju prerozjímať. Postupne budeme ju v budúcich číslach rozoberať ako aj jécistické príkazy.

Otče náš, ktorý si na nebesách.

Chceme ti zasvätiť svoju mladosť, aby sme už odteraz pripravili neochabujúco verný celý svoj život.

Daj nám milosť, žeby sme si statočne uchovávali čistotu svojich duší.

Posilňuj v našich srdciach vôľu žiť podľa tvojej vôle, byť všade a vždy svedkami Pravdy, ktorú si nám sveril, aby sme jej dávali vyžarovať vo svete.

Daj nám pochopiť obeť nášho Krista, žeby sme boli hotoví na všetky obety, ktoré budeš od nás žiadať.

Urob nás hodnými toho, žeby sme boli pre svojich kamarátov, ktorí ťa nepoznajú, misijnými tvojho svetla, tvojej pravdy, tvojej lásky.

Zrob nás dušou bratskou pre všetkých ľudí, čo vo všetkých spoločenských triedach a vo všetkých národoch sveta hľadajú kráľovstvo spravodlivosti.

Daj nám výbojnú vieru svojich apoštolov, aby sme boli hodní byť bratmi nášho Vykupiteľa. Amen.

Jécistické príkazy.

Louis Chaudron, prvý prednosta generálneho sekretariátu JECu, a Marc Schérer, jeden z prvých hlavných spolupracovníkov, složili roku 1930 krátke duchovné heslá, ktoré stali sa jécistickými príkazmi. Sú z nich svieža kresťanská mladosť a zdravá revolučná výbojnosť. Uvádžame ich s jécistickou modlitbou, bo s ňou stanú sa nám základmi, na ktorých chceme postupne rozvíjať našu študentskú duchovnosť.

Jécista nepatrí sebe:

Patrí Kristovi.

Žije v stave milosti.
Verí v pravé priateľstvo.
Bojuje za čistotu.
Má výbojného ducha.
Má smysel pre svoje zodpovednosti.
Rozumie radosti z práce.
Má ducha chudoby.
Cíti s Cirkvou.

Dominik na štúdiách.

Plus XII.

Veru, keďže milosť neničí prirodzenosť, ale ju oživuje a posilňuje, poddávajúc ju nevystihnuteľným zámerom, ktoré nebesá majú, keďže nebo určuje a riadi všetko, čo sa deje a prichádza vo veľkom aj malom svete, ktorým je človek, keďže na tom istom konáriku prvý kvet je krajší ako druhý, či budeme sa čudovať, že Dominik, jeden z troch synov otca Felixa Guzmána a matky Janky z Azy, ktorého Boh určil pre veľké veci, dostal takú privilegovanú povahu, aby mohol vykonať zázračné práce, do ktorých ho Boh volal?

Do tejto Ialíe, zrodenej v španielskej Calaroge roku 1170 a rastúcej v ovzduší hôr Starého Kastílska a pri šumivých čistých vodách Duera, vliaty bol s hrdinskou odvahou a statočnosťou, akú mali kresťanskí obrancovia proti vpádu Maurov, spolu žiarny duch, ktorý obdivovať budú budúce pokolenia vo svätom Ignácii z Loyoly a vo svätej Terézii Ježišovej...

... Mój pohľad sústreď sa na malé dieťa, veľkých zámerov božích, v ktorom s rokmi rást bude nielen telesná a duševná sila, ale aj neznosť, milosť a duch múdrosti a opatrnosti, napl-

nené prostotou, čo Boh dáva maličkým. V tomto duchu premôže vrenie svojej mladosti a nástrahy kľúčivých vášní hneď v prvých víťazstvách, ktoré dušu robia súcou získať najslávnejšie a najťažšie budúce triumfy.

Mladíci, ktorí ma počúvate, hrdí na žiar svojej krvi, čo vám dodáva odvahy a ženie vás na všetky cesty, do zábavných hier aj do štúdia posvätnej alebo svetskej vedy, ktorí v sebe cítite horúcu mladosť Dominika Guzmanu, poďte, uvažujte o tomto anjelskom mladíkovi!

Má meno Pánovo (Dominus : Dominicus), odchádza z otcovského domu a v Gumiel d' Izane, ďaleko od bedlivého matkinho oka, v škole svojho strýca, kňaza, dostáva spolu s cvičením v nábožných úkonoch prvé základy učenia, ktoré mu otvorí brány biskupského ústavu v Palencii, povestného aténea, kde učia všetky umenia a posvätné vedy. Vzdialený od rodičov vie, že nie je vzdialený od Boha a že božia bázeň je počiatok múdrosti. Vie, že sa za neho vznášajú k nebu vzdychy jeho svätej a starostlivej matky, dobre vie, že *sústavné a usilovné štúdium je istá zbraň a pancier čistého srdca, v ktorom si múdrosť so záľubou stavia pribytok.*

Závidíte krásu mladému mužovi, ktorý medzi nepokojnými povahami svojich spolužiakov na vysokých školách písomníctva, filozofie a ostatných vied a slobodných umení nestráca svoj jasný živý pohľad a zachováva si milotu duše aj mravov, ktorá sa cez celý život javí v jeho jasnej, usmievavej tvári a priťahuje k nemu každého, kto sa s nim stretáva.

Dominik od pätnásteho roku po päťadsiaty rok — stojac na prahu života a v kvitnutí čase nežnosti, cez ktorý upevňujú sa nielen telesné sily a schopnosti, ale aj duch sa vyvíja a bažnejšie a dravšie preniká do rozličných, príjemných odborov vedenia a vniká do štúdia sveta, človeka a Boha — utvrdzuje v sebe ná-

dejny junácky zápal mužnými rozhodnutiami a rieši otázku života, usmerňuje ho na vznesený cieľ, pre ktorý sme zrodení: „Horlite o lepšie dary!“

No všetci nečujú toto slovo, všetci necítia vo svojej mladosti krídla orla, ktorý vznáša sa k vrcholcom a vo výši prikrych alpských skál číhá na korisť a nasýti sa ňou v hĺbinách údolí.

Nábožný mladík videl, že srdce sa neupokojuje štúdiom slobodných umení a že sa nad ľudským umením, ktoré študuje a napodobňuje prírodu, dvíha a strní nadľudské umenie, čo napodobňuje Boha a nás robí dokonalými a svätými, ako je nebeský Otec, ako je dokonalý jeho jednorodený Syn, ktorý sa pripodobnil nám, žeby sme sa my stali podobní jemu.

To je umenie svätých a svätosti.

Dominik dozrel vo svojom rozhodnutí: stane sa božím sluhom. Ovládaním tela získa nové sily, aby sa viac mohol venovať svojej duši: nič nebude prekážať jeho štúdiu. Jeho rozum a vôľa zdokonaľovaním vždy viac budú sa povznášať a sjednocovať v Bohu a v Kristovi. Radosť z vedenia nechromí jeho duchovný život. Povinnosť a úspechy v štúdiu tak premení a využije, že ho budú privádzať k vlastnému posväteniu a výdatne mu pomôžu v príprave na kňazstvo.

Nenašiel som, kto bol vodcom jeho duše na univerzite v Palencii; jeho vodca a učiteľ bol sám Duch svätý, ktorý mu hovorieval z Písma svätého a s vedou zjavenej Pravdy učil ho tiež múdrosti duchovného života. Uspokojil sa čírym špekulovaním o viere? Či skorej neštudoval, aby si зробil z viery dušu svojej duše, život svojho života, pochodeň svojej lásky k Bohu a svojim bratom, znak a formu svojho diela, hviezdu svojej cesty? Veru nebol z tých súčasných študentov, ktorí odlučovali rozum od srdca a naklonení nad svätými knihami, ostávali necitní k žiaru, čo z nich sálal.

Dominik na štúdiách v Palencii, prvom období svojho života, je Dominikom: muž zrelý, pevného smýšľania a nezdolnej vôle, ozbrojený ako hrdina, milý ako dieťa. Stavia základy pre vlastnú budovu, pripravuje sa na kňazstvo a zasväcuje sa do činnosti, do bojov a budúcich víťazstiev. V čase biedy a hladu, čo vypukli v tomto meste a chudobných a úbohých vhnali do krajnej núdze a nešťastia, v tomto žalostnom položení láskavý študent z Calarogy cítil, že mu srdce puká. Čože mohol urobiť proti všeobecnému hladu? Pamätajúc podľa príkladu svätých na najvznešenejší prostriedok, na Kristovu lásku, prevyšujúcu všetko poznanie a ktorá sa rmúti s trpiacimi, na údiv svojich spolužiakov a profesorov predal drahocenné školské knihy, ktoré si ťažko zaopatril a ešte sám obohatil dômyselnými poznámkami. Predal ich, aby za získané peniaze kúpil chlieb chudobným a úbohým.

A bol by predal aj sám seba, aby zo zajatia Maurov vykúpil brata istej chudobnej ženy, keby božia ruka nebola inak vyslobodila zajateho úbožiaka.

Duchovnosť v živote.

„Oblečte si Pána Ježiša Krista. Kristus, váš život.“

Ako blízko alebo ďaleko som od tohto pavlovského programu?

Zasvätené manželstvo.

Keď pozorne čítame nižšie uvedené zasvätenie dvoch mladých ľudí v deň ich svadby, vidí sa nám, ako by sme zostupovali do prvých kresťanských storočí alebo do gotického, hlbokého stredoveku, kedy kresťania chápali kresťanstvo od koreňa, od dna, Kristovým duchom prenikali vonkoncom celé rozpätie života vo všetkých sférach, aj manželstvo.

A predsa René a Renée Beunier sú mladí ľudia nášho veku, v ktorom stroškotáva toľko manželstiev,

postavených na piesku a pokrivených odáňach. Toto zasvätenie je plod veľmi povedume prežívaného kresťanského života; vešti ozať krásny, radostný manželský život, bo založený je na uholnom kameni Ježišovi Kristovi. V ňom sa dvaja našli, v ňom sa zamilovali, v ňom spojili sa na životnej púti, aby láskou, čo preteká naj-sampru cez Kristovo milujúce srdce, posväcovali seba, spoločné radosti aj bóle a svoj rodinný kozub a tak dodávali tajomnému Kristovmu tela nové zdravé bunky, Ježišovej Cirkvi živé kamene pre stavbu božieho kráľovstva. Z prežívaného Krista vyteká aj obetavý apoštolát tohto mladého manžela, dominikánskeho terciára, a tejto mladej manželky, františkánskej terciárky.

Kristus všetko v ľudskom živote dlhá k nevidaným výškam a ľudí sfahuje do hlbôtn božieho života nielen kňazským, rehoľným alebo vo svete prežívaným celbátom, ale aj manželstvom.

Blahoslavené životy, ktoré sa v ňom spoja! A dvaja budú jedno.

Prichádzame ti, Pane, zasvätiť celý svoj život na tento deň Zvestovania, v ktorý sviatosťou manželstva vstupujeme do nového povolania.

Krstom dostali sme božský život a birmovaním dal si nám poslanie a silu, žeby sme vyžarovali tento život. Verní svojim záväzkom a súc pod vplyvom Ducha svätého, chceme odísť do misijného územia, aby sme tam prežívali toto povolanie božích synov.

Preto, Pane, obetujeme ti celý svoj život minulý, prítomný a budúci. Svoj minulý život s jeho radostami, s jeho temnotami, s jeho slabosťami. Svoj prítomný život a najmä svoju lásku, svoj rodiaci sa kozub, svoju túžbu vernými byť milosti sviatosti manželstva. Obetujeme ti bóle blízkeho rozlúčenia s našou rodinou a našimi. Obetujeme ti radosti, ťažkosti, práce, čo nás čakajú v Afrike. Obetujeme ti, Pane, svoj budúci život, napred prijímajúc všetko, čo tvoja Prozreteľnosť ráči doň vložiť, priam tak križe, ako radosti. Túto obetu podávame ti prostred-

níctvom nepoškvrnenej Márie, ktorá na tento deň Zvestovania dala nám príklad poslušnosti voči tvojej svätej vôli. Prosíme ju, aby zapôsobil, žeby slúžila na plné vykúpenie sveta.

A preto v duchu všeobecnej Cirkvi a v podrobovaní sa jej hierarchii zaväzujeme sa, že budeme zo všetkých svojich síl pracovať na svojom osobnom posväcovaní a na posväcovaní svojho rodinného kozuba pravidelnými prostriedkami Cirkvi, prostriedkami, ktoré nám podáva Ad Lucem¹, a napokon podporovaní našou regulou ako terciári svätého Dominika a svätého Františka. Sľubujeme najmä, že budeme uskutočňovať chudobu, úplnú dôveru v Prozreteľnosť a celkom mimoriadnu oddanosť našej Matke „Súhlasu“.² Naostatok zaväzujeme sa, že svoj život dáme do služieb misijného územia, teraz Kamerunu, a hocikde na zemi, keď nás tam Pán zavolá.

Nech svätá Rodina, svätý Dominik a svätý František, nech náš svätý ochranca René nám zehňajú a dávajú milosť, žeby sme boli verní tomuto zasväteniu celého nášho života.

Na deň Zvestovania a našej svadby 25. III.

46. Amen.

René a Renée Beunier.

Vekovitá katolícka cesta.

Katolíci, ostaňte to, čo sme, jednoducho katolíckmi. Robme na zemi dielo Cirkvi, to znamená dielo božie, pokračujme vo svojej dobe v jej civilizačnom poslaní tou istou metódou, ktorá prvým kresťanom umožnila, že prenikli a uplatnili sa; dokazujme jednoducho, že sme kresťanmi, žijúc prakticky v láske, pridávajúc

¹ Je to zvláštne ústrojenstvo katolíckej akcie, o ktorom nabudúce dačo napíšeme.

² T. j. Panne Márii, stopercentne podrobujúcej sa každému prejavu svätej vôle, celým životom vraviaccej: Staň sa!

sa na stranu každej spravodlivej veci, pokračujúc vo svojej práci s čistými úmyslami, statočným srdcom, neohrožene a vytrvalo.

Kardinál Liénart, Lille.

Adorácia na parketách a asfalte.

Na tanečnej zábave zúčastnil sa člen katolíckej robotníckej organizácie mládeže, jocista. Tešil sa, usmieval sa. A ako by aj nie?! Veď bol kresťanom, človekom, ktorý nosí v sebe Boha, žriedlo radosti. Tancoval s devou. Zrazu otvorily sa dvere. Kňaz vošiel s najsvätejšou Sviatosťou, prechádzal cez tanečnú miestnosť do susednej izby, v ktorej ležal v povážlivom stave istý účastník zábavy. Keď jocista zočil kňaza, odpojil sa od devy, kľakol na parkety a klaňal sa Bohu, skrytému pod sviatostným závojom. Hneď bolo možno vidieť úšklabky na niektorých tvárach a počuť posmešné poznámky. Jocista, výsmechom nezlomený, kľučal kresťansky pokorne a spolu sebavedome. Keď kňaz vstúpil do susednej izby, mladík vstal a ďalej tancoval; pritom zvýšená radosť žiarila z neho.

Po zábave niekoľkí tanečníci obkľúčili veselého jocistu, medzi nimi boli aj daktori z tých, čo ho vysmiali, a pýtali sa ho, čo mu dodávalo toľkej sily, že tak priamočiaro vyznal svoje náboženské presvedčenie. Poukázal na obrovskú náplň, ktorú skrýva nepatrná Hostia a ktorá je vlastným smyslom a strediskom plného ľudského života. Od tejto zábavy niekoľko odvrátených mladých životov začalo sa obracať a zamierovať k Životu.

A druhý prípad z nášho slovenského prostredia, ktorý má spoločnú základňu: Niesol som živý Chlieb umierajúcemu. Ako som prechádzal okolo hlavného vchodu významnej verejnej budovy, do ktorej vchádzalo veľa ľudí, stretla ma staršia vzdelaná dáma. Zazrela liturgické rúcho pod tu i tam roztvárajúcou sa kapou, t. j. čiernym dominikánskym plášťom. Ako na povel kľakla na obe kolená na asfaltový chodník, zvlažený jemným dážďom, a vo vzpriamenom, presvedčivom kľčení schýlila hlavu na poklonu Eucharistii. Nijako nepriaznivo nevlplyvaly na ňu okolnosti a prostredie: ná-

mestie s čulým ruchom, viacej ľudí pred verejnou budovou, vlhký asfalt a hodvábné pančuchy.

Keby sme mohli robiť prierez životmi týchto klanajúcich sa, zbadali by sme, že usilovne sú budované okolo jednej, kresťanskej osi, okolo večného ponímania Kristovho učenia a života. Živá, skutková viera složila ich na kolená nielen v tanečnej sále a na rušnom námestí, ale tomu istému Kristovi podrobovala ostatné úseky a jednotlivosti života. Kto mal možnosť nazrieť do súkromného života spomenutej vzdelanej dámy, zazrel skryté hrdinstvá v oblasti lásky k bližnému: trepezlivo opatruje ľudsky nesnesiteľnú osobu; pripravila cestu kňazovi k smrteľne chorej, opustenej žene, ktorú kresťanský láskavo obsluhovala v ťažko odtrhnutých chvíľach; a zasa na druhom konci mesta pri zaopatrovaní kňaz zistil tú istú presvedčivo uplatňovanú nadprirodzenú lásku. Adorácia na asfalte vrhá svetlo na skutky lásky k bližnému a tieto zasa na adoráciu. Tou istou milujúcou vierou poklonila sa Kristovi na ulici ako pri lôžku chorých. Veru, kto si zamiloval Krista, dáva sa mu všade a celý.

Táto kresťanská povedomá celistvosť a plnosť zmocnila sa aj jocistu nielen pri poklone sviatosťnému Kristovi na parketách, ale aj pri tanci; doista musel byť čistý, ušľachtilý a prameňom radosti, ako to Vít de Larigaudie napísal a prežil v sebe: „Tanec je veľká radosť slobodnej hry všetkých svalov, podporovaných rytmom orchestra, so všetkým, čo k tomu z pôvabu a čara pridáva ženská prítomnosť. Pre zdravých a čistých druhov je kráľovskou hrou.“

Znova opakujeme: Kto si zamiloval Krista, dáva sa mu všade a celý. A je obohatený.

Aká krásna je Ježišova duchovnosť v ľuďoch! Aké krásne sú životy, preduchovnené Kristom!

Životy svätcov s lekárskeho stanoviska.

Prof. Dr. J. F. B a b o r.

V životopisoch svätcov nie zriedka čítame zprávy o tom, že pomerne veľmi dlho nejedli, niekedy aj nepili, a to bez najmenšieho poškodenia na tele. Prirodzenou

cestou to nie je možné. Vieme, že indickí faktri niekedy dosť dlho neprijímajú potravu, ale pritom ležia bez pohnutia a v akomsi hlbokom spánku (sopor), s životom, (fyziologicky) redukovaným na minimum, ale mimo toho tiež veľmi schudnú, ba niekedy to aj zaplatia životom. My jeme a pijeme všetci zpravidla nad fyziologickú spotrebu; a preto človek priemerne snesie istý nedostatok potravy bez vážnej nehody. Istý môj mladší kolega kedysi niekoľko nediel vydržal temer bez jedla, — pravda, pil vodu — a nebol pritom ani celkom nečinný; schudol, ale ďalšie následky to nemalo. V niektorých chorobách je podobné, relatívne hladovanie liečebnou metódou. Slávni „umelci“ pôstu (Succi a iní) tiež vydržali niekoľko týždňov temer bez potravy, ale pili a väčšinou aj spali; no aj schudli, ako sa patrí. Nie tak u svätých bez jedenia (a niekedy aj pitia). Tí neprijímajú potraviny, sú — čo aj mierne — činní, nespia abnormálne dlho, a predsa sa nemenia vo svojej telesnej váhe a nepocitujú ani hlad ani iné ťažkosti; naopak, okrejú takýmto pôstom. Úplné nepitie po dlhší čas je aj medzi svätcami veľmi vzácné. Čo sa robí s takýmto svätcami so stanoviska lekárskej vedy? Predne nehladujú; ich zažívacie ústrojenstvo je jednoducho v pokoji, pravda, za čas, ktorý by obyčajný človek nič takého nezniesol. Po druhé sa im hmotná potrava nahradzuje niečím iným, a to duchovným; a v tom práve väzí zázračnosť podobných prípadov. Bolo neraz zistené, v najnovšom čase zvlášť dôkladne v Konnersreuthe, že pri dychu a krvnom kolobehu podobná osoba aj pri najpokojnejšom spôsobe života vydychuje z pľúc prinajmenej $\frac{1}{2}$ l vody každý deň, hoci pije denne nanajvýš niekoľko kvapiek vody alebo aj dlhý čas vôbec nič. Tu sú všetky pokusy a prirodzený výklad márne a podvod alebo omyl v pozorovaní sa dá ľahko s absolútnou istotou vylúčiť. Takéto prípady sú opätovne dokázané a to s kontrolou vynikajúcich lekárov, svetských, často aj nekatolíkov a nevercov. O tom všetkom má byť lekár poučený, lebo sa práve lekárom často prihodí, že musí v podobných prípadoch podávať svoje dobrozdanie. Podobné pozorovania musia byť veľmi opatrne a svedomite i lege artis prevádzané i nestranne a objektívne posúdené. A to aj dosiaľ stalo sa viac ráz.

Newman, samotár a pustovník.

V októbri končia jubilejné slávnosti stého výročia Newmanovej konverzie. Možno tento príspevok trochu osvetlí zdádnú postavu kardinála-samotára a oboznámi našich čitateľov s dejiskom jeho konverzie, akýmsi rehoľným domom v Littlemore, neďaleko Oxfordu. Príspevok poslal nám slovenský brat, ktorý študuje v Anglicku.

„Ano, asi tri míle, ale vezmite si autobus, je to pohodlnejšie...“ Angličania neradi idú pešky. Teda pohodlne, ale pešo poberal som sa z rušného života v Oxforde, v takej protive ku gotickým vežiam a starodávnym „Colleges“. Veď aj Newman kráčal tou istou cestou na ceste do svojej pustovne v Littlemore. Zasiel som si aj do svätyne jeho slávy — univerzitného kostola Panny Márie, kde skoro pätnásť rokov hlásal mladým smernice pre život, zakotvený v Kristu. V tom velebnom prostredí starodávnej gotickej slávy dychtivo počúvali hlas volajúceho po obnove života v Kristu, hoci mnohým poslucháčom to všemožne bránili. Teraz huk uličníkov, ktorí sa naháňali po laviciach, ma hnal von do jeho pustovne. Voľne som prešiel pomedzi ponáhľajúce sa zástupy mladých v rôznych „gownoch“ (tradičné univerzitné kabáty) a za chvíľočku som bol na ceste. Všetko moderné, polonahí ľudkovia sa ponáhľali na výlety; bol som zvedavý, či jeho pustovňa bude vôbec v zátíši, keďže okolie bolo moderné a sotva dajaký domček bol svedkom putovania toho čudného samotára, poberajúceho sa rýchlym krokom k svojim farníkom.

Po dvadsiatich minútach ani stopy po dedinke, kde začala sa revolúcia, ozajstný preporod, duchovné zmŕtvychvstanie výkvetu anglickej inteligencie. Zanedlho som zazrel kopec — Ružový vršok — (ba dnes je to už moderná dedinka), odkiaľ sa Newman kochal pri pohľade na svoj Oxford. Potom sa zjavil aj kostolík na rúzcsti, typický anglický s cintorinom okolo. Zasiel som asi 150 metrov; a hľa, ošarpaná budova a či viacej budov. Na prvý pohľad mi pripomínala naše maštale po majeroch, lenže nemala svojrázne mreže. Kedysi bola hádam aj obielená, ale teraz dosť špinavá. Nič zvláštneho. Ale

predsa! On tu žil plnším životom. Samotár načieral sily do nového boja, otužoval sa na deň rozlúčky so starými známymi, ba aj s Oxfordom, pre ktorý žil a mrel po toľké roky a kde zažil toľkú slávu. Dva razy som obišiel dom, postavený na rohu tzv. „College Lane“. Veď aj na pohľadniciach je nápis „Newman's College — Littlemore“. Čudáci, vôbec asi nevedia, čo tam robil. Miestnosti sú prenajaté (obývajú ich chudobní dedičania). Bývalá kaplnka hneď pri vchode vpravo je teraz obecnou knižnicou a sklad všelijakých nepotrebných debien. Jeho „cela“, tmavá a vlhká, obývaná starou ženuškou, ktorá mi ochotne poukazovala, koľko sa dalo, lebo celý jeho „monastier“ je teraz premenený na súkromné byty. V spoločnej jedálni, dosť priestrannej, je kríž aj obraz kardinála. Nedávno ju používali ako detskú opatrovňu. Keby nie pamätnej tabule na domku, veru nik by sa neopovážil povedať, že tu kedysi býval výkvet oxfordskej inteligencie.

Za Newmanovho pobytu zvedavci chceli veľa vidieť a vedieť o tej pustovni. Veď sám sa sťažoval svojmu priateľovi Puseyovi: „Jaj,... nemôžem ani len vyjsť alebo vojsť do svojho bytu bez zvedavých očí cudzincov... Istého dňa pri vchode do domku, našiel som vnútri hŕstku univerzitných poslucháčov. Vážení občania, sľa policajná hliadka, pri vychádzkach vedú si kone okolo chatrných domčekov. Doktori bohoslovci sa bezochivo vrátili do zátišia toho súkromného bytu a hneď vyvodzovali všeobecné závery zo všetkého, čo tam zočili. Bol som presvedčený, že pre Angličana jeho dom je jeho kaštieľ, predsa novinári si to inakšie predstavovali.“ Takto odpovedá svojmu biskupovi, ktorý sa dal ovplyvniť čudnými zvestami a pátral po príčine jeho utiahnutia: „Cez mnohé roky — aspoň trinásť — som zamýšľal žiť intenzívnejší duchovný život...“ Zpočiatku žil tu sám so sluhom, ale pomaly pribral podobne smýšľajúcich inteligentov; a veru žili prísnyim životom. Priberal inteligentov a anglických pastоров v snahe odvrátiť ich myšlienky od obávanej „secesie“ k Rímu. Takto, nakoľko len mohol, odďaľoval ich konverzie. No predsa pomaly začali jeho „mnísi“ konvertovať, hoci sa mu to veľmi nepáčilo. Jeden z jeho chránencov Lockhart, ktorý mal

silné sklony k Rímu a len na Newmanovo naliehanie sľúbil, že za tri roky na to nebude myslieť, znenazdania odišiel z pustovne a prestúpil, ba dokonca stal sa ozajstným rehoľníkom. Newman píše priateľovi: „... neviete si ani len predstaviť, aký som pobalamútený z toho všetkého.“

Sám P. Dominic, OP, ktorý ho zrodil pre Krista, opisuje v katolíckom týždenníku *Tablet*, (zo dňa 6. dec. 1845, 269—70) život v Littlemore. Po úvode, v ktorom skladá veľkú nádej v L. pustovníkoch, pokračuje: „V celách okrem chudoby a jednoduchosti sotva nájdete dačo iného; holé steny, izby vydláždené hrubými tehliami, podlaha bez rohožík, posteľ so slamníkom, jedna alebo dve stoličky a niekoľko kníh — to je celé zariadenie! Z tohto opisu ľahko uhádnuť akosť stravy. Nijaké lahôdky, ani vína, pivo a tobôž líkery, ba dokonca zriedkakeď si dovolili mäsa. Ovzdušie bolo presýtené najprísnejšou chudobou, akú som ani len raz nezbadal v nijakom rehoľnom dome či už v Taliansku alebo Francúzsku, ba ani v iných krajoch, cez ktoré som precestoval. Kapucínsky kláštor by sa zdal obrovským palácom v porovnaní s littlemorským útulkom...“ Toto vysvetlenie bolo potrebné, lebo po jeho konverzii niektorí katolíci, neôverujúc jeho asketickým sklonom, pokladali jeho utiahnutie za skrytú pýchu a opovrhovaním obyčajnými smrteľníkmi.

Z denného poriadku hodno zaznamenať, že vstával o piatej, potom bola hodina spoločnej meditácie. Ticho zachovávali až po druhú hodinu popoludní. Používali rímsky breviár, ale vynechávali antifóny k prebl. Panne. Na odpočinok išli o štvrt na jedenást. Sám si spravil prehľad dňa: Pobožnosti 4 1/2 hod., štúdium 9 hod., jedenie 1 hod., rekreácia 2 3/4 hod., spánok 6 3/4 hod. — spolu 24 hod. Rozumie sa, že cez advent a pôst okrem prísnejšieho života si vykonali týždenné exercície podľa návodu svätého Ignáca. Presne sa pridŕžoval pokynov pre exercitantov, zaznačujúc si duchovné zážitky, ba aj „svetlá“. Úplne sa odovzdal do vôle božej. Medziiným vypočítal štyri veľké obety, ktoré by Boh mohol žiadať. Jedna z nich bola: „...prestúpiť do rímskokatolíckej Cirkvi“. Newman uznal trápnosť a neistotu ich postavenia, kde

alepý vodil slepého, keďže im chýbala autorita, služby, atmosféra skutočného rehoľného domu. Túto situáciu vysvetľoval nádejným kandidátom tohto zátiašia. Neboli však viazaní k trvalému pobytu a občas si zašli do Oxfordu alebo na návštevu rodiny, známych a priateľov.

Newman vždycky mal sklony k samotárstvu; už ako chlapec bol vážny a zriedkakedy sa ihral s ostatnými. Ako 11.-ročný začína zvyk súkromnej modlitby a či meditácie. V Oxforde zpočiatku ho samota toľko ťažila, že sa o tom zmieňuje v listoch svojim. Jeho myšlienky sa sústreďovali okolo duchovných hodnôt. „Bob a Ja“ boli aj za jeho štúdií hlavným strediskom jeho myšlienok. Ktokoľvek ho stretol, hneď si uvedomil, že má pred sebou človeka, žijúceho intenzívnym duchovným životom; a ani jeden z jeho odporcov nezapieral jeho intímne spojenie s Bohom. Veľkodušne obetuje aj svoje panenstvo Stvoriteľovi. Po bakalauraáte (20.-ročný) sa teší, že „... má viac voľného času pre duchovné cvičenia a štádium svätého Písma ako v čase ťažkej driny“.

Krizy, ktoré sú etapou na ceste duchovného vývoja, zanechali svoju pečať aj na oxfordskom profesorovi a pripravovali jeho cestu do samoty. Neúspech pri skúške ho ponížil a zocelil pre budúce neúspechy. Smrť mladšej a veselej sestry r. 1828 sa zdá byť živým mementom od samého Pána a Stvoriteľa o pomínuteľnosti všetkých vecí. Samotár sa dáva na cestovanie, aby trochu okrial a nabral nové sily pre chystanú obnovu náboženského života v domovine. V Taliansku zanechá aj svojho intímneho priateľa Froudea (ktorý mu vtepil detinskú lásku k Márii) a na Sicílii smrteľne ochorie. Možno, že to bol útek od Boha, od jasnej cesty k pravde. Je však presvedčený, že nezomrie, lebo „nezhrešil proti Svetlu“, a má vykonať kus práce. „Prozreteľnosť chcela, aby dlho žil a dlho sa trápil o konečné víťazstvo. Rozumove mu bolo všetko jasné: Rím mal úplnú pravdu. Priatelia a spomienky na úplný obrat, nový život v štyridsiatke, spôsobili mu mnohé bezsenné noci. A mimo toho sláva čaká na neho v anglikánskej cirkvi, veď bol jej popredným bohovedcom a kazateľom. Na jeho slovo ľudia boli ochotní skočiť aj do ohňa.“

Listy z obdobia utiahnutosti sú zväčša plné neistoty.

Jednak sa neopováži razom pretrhnúť niť dlhotrvajúcich priateľských sväzkov, jednak skúma, spočítava svoj duchovný kapitál, aby mal dosť síl vystaviť započatý dom. Rok 1840 pominie bez očakávaného obratu. Občas sa zastavil v Littlemore. Tak isto aj nasledujúci rok 18. apríla 1842 sa natrvalo usalašil v „monastieri“. Časom dostáva listy od priateľov a žičlivcov, plných strachu a bojzlivosti, čo sa týka jeho chystaného úteku do lona rímskokatolíckej Cirkvi. Uspokojí ich, že nateraz na to nepomýšľa. Svedomie mu však nedá pokoja. V septembri 1843 sa zrieka postavenia v Oxforde ako vikár univ. kostola a dňa 25. septembra naposledy zaznel jeho prorocký hlas v kostolíku v Littlemore, ktorý bol filiálkou oxfordského kostola. Kázal o „rozlúčke priateľov“ a pre tých, ktorí chceli rozumieť, bolo jasné, že v lone anglikánskej cirkvi nenašiel pokoj duše. S pohnutím prosí svojich farníkov: „... O milovaní priatelia, modlite sa za mňa, aby som vo všetkom poznal vôľu božiu a bol vždycky ochotný ju aj splniť.“ Potom pomaly sišiel s kazateľnice a složil rúcho anglikánskej cirkvi za silného pohnutia svojich verných.¹

Oxfordské kruhy, zvlášť jeho dlhoroční priatelia a kolegovia, sa domnievali, že konečne nastal obávaný obrat — secesia k Rímu. Priateľom na dopyty odpovedá, že „... tak veľmi je prilákaný k Cirkvi rímskej, ... pokladá to za bezpečnejšie a statočnejšie vzdať sa svojho verejného pôsobenia“. Zato ešte vždy odďaľoval posledný krok. Pravda, už nepísal knihy a vzdal sa aj pripravovaného vydávania životopisov anglických svätých, „aby nedal podnet k novému sblíženiu sa s Rímom“. Vysoko postavenému arcidiaconovi Manningovi (neskoršie konvertitovi a kardinálovi) píše: „Zriekol som sa, ... lebo

¹ Kostolík je ešte majetkom anglikánskej High Church — vysokej cirkvi. Preplnený je obrázkami, ba je tam aj socha Panny Márie s čerstvými kvetmi, sviečkami atď. — zo života Panny, ktorej je aj zasvätený. Nad hl. „oltárom“ je krásne okno, — P. Mária pod krížom. Na „oltári“ je kríž s Ukrižovaným, sviečky, ba aj večné svetlo na boku, čo je veľmi vysoký stupeň ortodoxnosti aj v anglikánskej cirkvi, lebo obyčajne nájdete len kríž bez Krista.

myslím, že rímska Cirkev je skutočne katolícka Cirkev, a naša nie je čiastkou Cirkvi katolíckej, lebo jej chýba spojenie s Rímom, a som presvedčený, že so spokojným svedomím nemôžem sa naďalej pokladať za jedného z jej učiteľov." Ten problém ho trápil už štyri roky, ale až teraz sa konečne odhodlal pretrhnúť ten dôležitý sväzok. Ovocie samoty a hlbšieho duchovného života predsa pomaly dozrievalo.

Nasledujúceho roku sa ešte viac utiahol, dôkladnejšie skúmal svoje vzťahy k Rímu. V dlhotrvajúcej výmene listov s Kebleom (ktorý vlastne bol pôvodcom náboženskej obnovy svojou kázňou o národnej apostáze r. 1833) nepopustí ani trocha zo svojho stanoviska, ba sa priznáva: "...občas mám znepokojujúce myšlienky, že by som nechcel zomrieť v anglikánskej cirkvi." Je si vedomý bolesti, pôsobenej priateľom, a častejšie varovné listy sú pre neho ozajstným ošistcom. Toľkým dodával viery a odvahy kráčať po cestách božích a teraz to razom chce zničiť? Čo bude s jeho ovečkami? Náboženská obnova v Anglicku, dielo dlhých rokov, sa pre jeho prenáhlenosť zrúti?, priatelia ostanú na úskali? Nie, "Newman, preboha, ostaň s nami; čo si počneme bez teba"! Tento výkrik charakterizuje všetky listy od priateľov a žiakov.

Prichádza na záver, "že nieto spásy pre človeka v cirkvi, o ktorej je presvedčený, že zotrúva v blude". Ale aj naďalej sa usiluje zachovať "status quo" a "indiferenciu", ako ju sám nazýva. Vefmi sa ho dotkne myšlienka, že katolíci sa stále za neho modlia, hoci s nimi vôbec neprichádza do styku; ale do konca r. 1844 nenastal prechod. Rozum musel mlčať, kým srdce stále váhalo. Medzitým zdanlivo spokojným životom žil v pustovni spolu s ostatnými "míchmi". Ale so dňa na deň bolo jasnejšie — nemôže naďalej odolávať volaniu milosti. Pripravuje sa na svätú spoveď, hoci ešte nik nevedel o jeho konečnom rozhodnutí.

Tichučký, ale rozhodný hlas Newmanov pošepol jednému zo spolupustovníkov — konvertitovi, ktorý práve išiel v ústrety Fr. Dominikovi: "Keď budete so svojím priateľom, poprosili by ste ho, aby ma prijal do Cirkvi Kristovej?"

Ponižený a poslušný samotár sa pred polnocou (8. októbra 1845) hodil k nohám služobníka božieho. Celkom zmoknutý kňaz zabúda na svoje útrapy, ochotne mu dáva požehnanie a o chvíľku vypočuje jeho všeobecnú svätú spoveď. Takto zrodil sa nový apoštol Anglicka. Teda jeho pokánie a prísny život v Littlemore — pravda, prihodily sa aj sväté nerozumnosti — tŕnie v očiach toľkých známych, predsa priniesli žiadúce ovocie. Čas, strávený v pustovni, nebol márný. Čoskoro nastala „secesia“ najučenejších vrstiev do lona rímskej Cirkvi.

Po prijatí opúšťa svoju skrýš, aby nabral nového ducha u svojich spoluveriacich, a asi o šesť mesiacov zase sám v pustovni. Prvý prišiel — posledný odchádza. „Som tu dnes sám, všetci priatelia sa už odobrali do nášho nového sídla, tak isto aj knihy. Zajtra odchádzam... Prežíval som trápne chvíle pri rozlúčke. Prišiel som do tej skrýše sám,... posledný ju zanechávam. Zažil som tu krásne chvíle (čo aj zmietaný toľkými pochybnosťami); tak ťažko sa odoberám odtiaľto. Možno už nikdy v živote nebudem mať pokoj...“ Inde píše svojmu následníkovi v Littlemore: „Násilím som sa odtrhol, pobozkal som posteľ, stenovú policu a iné časti bytu. Bol som veľmi šťastný tu, hoci stále v neistote o budúcnosť. Tu som sa naučil kráčať vlastnou cestou, tu som sa dočkal vyslyšania svojich modlitieb; ...nemôžem nemyslieť, že sa dakedy znovu vrátim do L., aby som zazrel milých obyvateľov, započítajúc aj Vás (Copeland, jeho „kaplán“) znovu sjednotených so mnou v lone pravej Cirkvi Kristovej.“

Posledný raz sa zadáva s Ružového vŕšku na milé veže Oxfordu a isteže prosí Boha, aby vrátila sa starodávna sláva Oxfordu, oživovaná pôvodným náboženským duchom. Pri kostole Márie Panny sa ostatný pozrie na Pannu a okypené rúčky Dieťaťa mu ukazujú cestu — jeho cestu, krvavú a trnám posiatu — do Večného Mesta, do Cirkvi, ktorá si ho vyvýšila na najvyššiu hodnosť. Skromný pustovník sa stáva základným pilierom, vodcom Cirkvi bojujúcej.

V littlemorskom kostolíku, hodne navštevovanom v jubilejnom roku, našiel som čudnú vetu v knihe pre návštevníkov. „19. 9. 1945. J. D. z Edinburghu (asi pri-

statočný Skót) okrem svojho podpisu zaznamenáva: „Navždy sjednotený s blahoslaveným J. H. Newmanom.“ Možno trochu prismelý a predčasný titul. No náš Skót výstižne vyjadril túžbu mnohých sfíc, pranie všetkých jeho priateľov a nasledovníkov. Ten hrdý titul by bol konečným plodom littlemorskej samoty, korunou pestrého a svätého života. Na jeho ceste „ex umbris et imaginibus ad veritatem“ Littlemore bol iba tieň pravdy; pravda sama sa zaskvela až v Ríme u nôh nástupcu Rybára.²

Poznámky o knihách.

Giovanni Papini: ŽIVOT KRISTA. Preložil Dr. Mikuláš Pažitka. Vydal SSV v Trnave r. 1946. Broš. po 140 Kčs, polpl. 176 Kčs, plát. 186 Kčs.

Na záložke obálky je vecne vystihnutý svojráz tohto Papiniho diela: Život Kristov má byť len malou splátkou tomu, ktorého sa Papini, ako sám priznáva, toľko nauráľal. Je to kniha hľadania a to hľadania, ktoré sa stáva vierou. Ako kniha histórie spojuje Evanjeliá, sjednocuje tradície, porovnáva rozdiely a protiklady, ktoré by sa mohli vyskytnúť v literatúre o tomto dvatisícročnom zázračnom pohybe. Tým Papini utvoril stránky, ktoré sú v pravom slova smysle plné, konštruktívne a na ktorých ťažko nájsť prázdne miesto. Ježiš na Papiniho stránkach je Ježiš sladký, tichý, ale tvrdý; smejúci sa, ale prísny; Ježiš, ktorý robí len dobre všetkým, Ježiš ponížený, ale energický. Nájdeme ho tam ako prísneho vykonávateľa spravodlivosti, pomstiteľa úbohých, ktorým vládcovia tohto sveta nepovedia sladkého slova. Niektoré kapitoly priamo bijú krivdu a vyzdvihujú do vznešenej výšky Krista, ktorého Papini vidí a interpretuje viacej ako radikálneho prevracateľa hodnôt a ničiteľa toho sveta, ktorý umiera s jeho príchodom, a zakladateľa nového sveta, než ako prostredníka medzi dvoma obdobiami ľudstva.

² Neudával som citáty, aby zbytočne nerušili chod čítania. Z literatúry o J. H. Newmanovi som použil najnovšie príspevky, vyšlé v Londýne. Mimo toho: *Correspondence of J. H. Newman with Keble and others 1839—1845; Letters and Correspondence of J. H. Newman Vol I—II — Mozley; J. H. Cardinal Newman—W. Ward, 2 Vol.; Apologia I.* vydanie; *Tablet 1845; Sermons* a rozličné iné paberky z časopisov.

Plus XII.: ORIENTALES OMNES. Vydala Ruža Sušilova ako prílohu revue Museum, Brno, Petrov 8. Po 15.— Kčs.

Je to okružný list, vydaný z príležitosti 350. výročia pripojenia ukrajinskej cirkvi k apoštolskej Stolicy. Svätý Otec načíta dejinný obraz sjednotenia a požehnané následky, ktoré ono malo pre ukrajinskú cirkev. Potom prechádza na súčasné pomery tej istej cirkvi a poukazuje na božské smernice, ktorých sa má pridržovať, bo majú nadsťasovú platnosť. Dodáva posilu a útechu ako starostlivý otec, ktorý cíti s ubolenými deťmi. Všetkých kresťanov nabáda, aby sa modlili za ukrajinských bratov, žeby v každých okolnostiach zachovali si najdrahšiu hodnotu — živú, neohrozenú vieru. Táto encyklika má pre nás tým väčší význam, že sme s ukrajinskými katolíckmi spojení nielen putom kresťanskej bratskosti, ale aj slovanskej príbuznosti.

Ján Van Ruysbroeck: ZRCADLO VECNE BLAZENOSTI. Z flámskej pôvodiny preložil P. Emilián Soukup, OP. Vydala dominikánska edícia Krystal v Olomouci. Po 40.— Kčs.

Táto jačavá perla mystickej spisby pochádza zo 14. storočia. Ruysbroeck napísal toto dielko pre začiatčníkov v duchovnom živote, ktoré ich má viesť po celý život až po vrcholce sjednotenia s Bohom. Naznačuje to aj podnázov: „Stúpanie duše k Bohu s Kristom, v ňom a skrze neho.“ Preto venuje najväčšiu časť životnému upravovaniu pomeru duše k sviatostnému Kristovi. Odporúčame ako látku na rozjímanie.

Dr. J. Ev. Urban, OFM, zostavil **ŽIVOT PANA NASEHO JEŽISE KRISTA vlastnými slovy Evangelii.** Vydalo nakladateľstvo Vyšehrad v Prahe. Po 15.— Kčs.

Bohdan Chudoba: JINDY A NYNI. Dějiny českého národa. Vydalo naklad. Vyšehrad v Prahe. Strán 462. 28 obrazových príloh na kriedovom papieri. Obálka od Břet. Štorma. Po 165.— Kčs.

Mladý historik a známy publicista napísal živo a prístupne dejiny českého národa, v ktorých venuje zvlášť veľkú pozornosť duchovným a kultúrnym silám, čo utváraly beh českých dejín. Základná osnova diela spočíva v tomto: Nielen čo bolo inokedy, ale aj čo robí teraz, aby si Česi udržali postavenie národa fyzicky aj duchovne zdravého a prispeli k uchovaniu a úcte najvyšších hodnôt.

M. Zafko: PRIPRAVA A PODAKOVANIE MINISTRANTA. Tabuľka, podlepená kartónom a obťahnutá celofánom, po 65.— Kčs, bez kartónu 26.— Kčs. Vydalo Križanovo nakladateľstvo, Bratislava, Považská 29.

Na tabuľke je výstižný viacfarebný obraz, predsta-

vujúci kľáčiaceho miništranta pred oltárom v nábožnej skrúsenosti. Dookola zostavené sú modlitby, ktoré sa má miništrant modlievať v sakristii pred svätou omšou, aby sa na tento najvyšší úkon kresťanského života duševne usposobil, ako aj modlitby po svätej omši, aby duševne plnší odchádzal do rušného chlapčenského života. Celkom dolu umiestené je *Desatoro predsavzatí v anjelskej službe oltára*. Tu sú uvedené všetky chyby, čo porušujú svätú službu oltára, a súčasne predsavzatia, že sa ich pobožný miništrant chce vystríhať. Tabuľka je vzácnym prínosom pre našu miništrujúcu mládež, aby sa z nej utvárala ozaj príkladná anjelská légia, po ktorej toľko túžime a ktorá by si oltárnou službou kľiesnila cestu k povedomému kresťanstvu. Nemalo by byť katolíckeho chrámu bez tejto tabuľky.

P. Dr. Antonín Čala, OP: DUCHOVNI HUDBA. Vydala dominikánska edícia Krystal v Olomouci. Po 85.— Kčs.

Pôvodca shrnul poznatky o chrámevej hudbe do 11 kapitol: Základné zásady liturgické. Druhy liturgickej hudby. Liturgický text. Vonkajšia forma posvätných skladieb. Speváci. Riaditeľ chóru a organista. Organ a nástroje. Dĺžka liturgickej hudby. Hlavné prostriedky na povznesenie posvätnéj hudby. Duchovné koncerty v kostole. Záväznosť predpisov o posvätnéj hudbe. — S praktického stanoviska je to veľmi cenná a dosť ucelená práca. Mal by si preštudovať každý organista a milovník chrámevej hudby.

Perlaky Lajos: ŽIT, ALE AKO? Preložil Valér Vnuk, obálka od ak. maliara E. Slobodu. Vydal SSV v Trnave r. 1946. Po 70.— Kčs.

Známy maďarský vychovávateľ rozvádza v tejto knihe hlavné poučky najťažšieho umenia: umenia správneho a spokojného života. Netreba na to veľa: vnútornú vyrovnanosť, optimizmus a sebadôveru, obetavosť, drobné hrdinstvá všedných dní, útulný domov, rodinu, knihu, súcit, porozumenie a veľa, veľmi veľa prekypujúcej lásky k všetkým, ktorí čakajú na našu podporu, priateľstvo, úsmev, radu. Všetka múdrosť blaženého života sa takto dá vyjadriť: Buďte menej sebeckí, myslíte viac na druhých, staňte sa ozaj kresťanmi. J. K.

Jožo Zvonár-Tieň: ZMIETANÝ V ŽITI; Stevo Blavan: HLADANIE LÁSKY, barokové mystériá. Vydalo Križanovo naklad. v Bratislave r. 1945. Po 30.— Kčs.

Obe scénky riešia otázku základného ustrojenia človeka k šťastiu a láske. Čudstvo je večne zmietané túžbou po najvyššom blahu, ktoré darmo hľadá v bohatstve, v sláve, v rozkoši; všetkých ženie baživosť za láskou, ale tú uspokojivo nemôžeme nájsť v ponímajúcich veciach. Človek, doráňaný smútkom, sklamaním a bolesťou,

poznáva svoje najpresnejšie zamierenie na Boha a chápe, že smysel života je: Milovať Krista a trpieť s ním. Toto nás chcú naučiť obe starostlivo upravené knižočky. J. K.

František Šanc, SJ: DEJINY FILOZOFIE I. Preložil Fridrich Osuský, SJ. Vydal Posol B. Srdca Ježišovho v Trnave r. 1946. Po 100.— Kčs, pre študentov a bohoslovcov po 80.— Kčs.

P. Šanc vo svojich Dejinách filozofie neuspokojil sa s úlohou historika. Nestačilo mu, že verne podal učenie jednotlivých filozofov a filozofických škôl, ale mimo toho podujal sa na oceňovanie filozofického snaženia. Každý smer, každú cestu k pravde podrobuje kritike, rád ocení, čo je hodnotné, ale aj nemilosrdne poukazuje na omyly. Toto oceňovanie a hodnotenie deje sa vo svetle tomistickej filozofie. Týmto tieto Dejiny filozofie prekračujú rámec presných dejín a stávajú sa spolu vzácnym dielom, z ktorého môžeme poznať tomistickú filozofiu a jej pomer k iným filozofickým smerom a školám. Každý katolícky vzdelanec mal by preštudovať toto veľmi hodnotné dielo.

Sigrid Undsetová: MADAME DORTHEA. Román. V preklade Jiřiny Vrtišovej vydal Vyšehrad v r. 1946. Broš. po 105 Kčs, viaz. po 130 Kčs.

Sigrid Undsetová, nositeľka Nobelovej ceny, cez vojnu žila v emigrácii a len po oslobodení Nórska mohla sa vrátiť do vlasti. Madame Dortha, román s dejom z konca 18. storočia v hornatom kraji stredonórskeho vnútrozemia, má hrdinku statočnú ženu, akú vedela utvoriť práve Undsetová. Dortha, žena správcu sklárne, ocitne sa v ťažkých okolnostiach po záhadnom zmiznutí svojho muža, ktorý išiel v noci hľadať deti. Deti sa vrátia, ale muž neprichádza a po čase vyhlásia ho za mŕtveho. Skláreň dostane nového správcu a Dortha musí si aj s deťmi hľadať nový domov. Okolo tohto jadra nakopený je celý rad epizód a postáv; no jednako z rozkonáreného dejstva románu najvýraznejšie vystupuje postava Dorthy samej, hrdinskej ženskej bytosti, ktorá nesie celú váhu starosti o rodinu, výchovu detí a pritom vie pomáhať aj druhým. „Statočnú ženu ktože nájde?“ pýta sa Písmo sväté. Undsetová ju našla, vedela ju utvoriť, bo sama je takou ženou. O tom svedčí jej doterajšia práca a jej správanie cez túto vojnu nám to skvele potvrdilo. Undsetová svojou mravnou váhou patrí k tým, ktorí nás môžu viesť v neistote.

Ludmila Hořká: REKA. Román. Vydalo nakladateľstvo Vyšehrad v Prahe v r. 1946. Po 72.— Kčs.

Hořká, pravá dcéra svojho rodného hlúčinskeho kraja, s ozajstným epickým umom podáva obraz kraja, života a zvykov tých, čo sú s ním spojení na život a na smrť. Rozpráva tak živo, že obraz kraja a ľudu okolo

rieky oživa vo svojej pôvodnosti a hĺbke. Jej dielo pridružuje sa dôstojne k českým klasickým knihám o viedieckom živote.

Msgr. Fr. Olgiati: POSTA KOCURA v 2. vydaní. Preložil Kamil Mečiar. Po 60.— Kčs.

Msgr. Olgiati dostal sa k srdcu mládeže svojím neobvyčajne veselým a žartovným svojrázom. Mládež posielala mu námietky proti náboženským pravdám, čo počula v továrňach, dielňach, kanceláriách, škol. triedach. On ich vecne, prakticky spracoval a podal cez žartovné formy. O úspechu knižky svedčí šesť talianskych vydaní po r. 1938 a druhé slovenské vydanie.

Václav Deyl: DO ČTYŘ UHLÍ SVĚTA. Cestopisné črty. Vydal Vyšehrad v r. 1946. Broš. po 95 Kčs, viaz. po 118 Kčs.

Toto sú pozorovania z ciest po Grécku, Turecku, Španielsku a inde, postrehy cestovateľa, podané vtipne, zábavne. Videl skutočný život nefalšovaný a neprikrášlený, bo cestoval s otvorenými očami, slobodne; nijaká napred podávaná sláva nestála medzi ním a skutočnosťou. Dival sa len svojím bystrým okom a vážil zdravým vkusom. Kniha dá zábavu aj poučenie.

František Bíbus: IDE ZA NAMI VEROLOMNÍK. Román. Vydalo naklad. Vyšehrad v Prahe. Po 72.— Kčs.

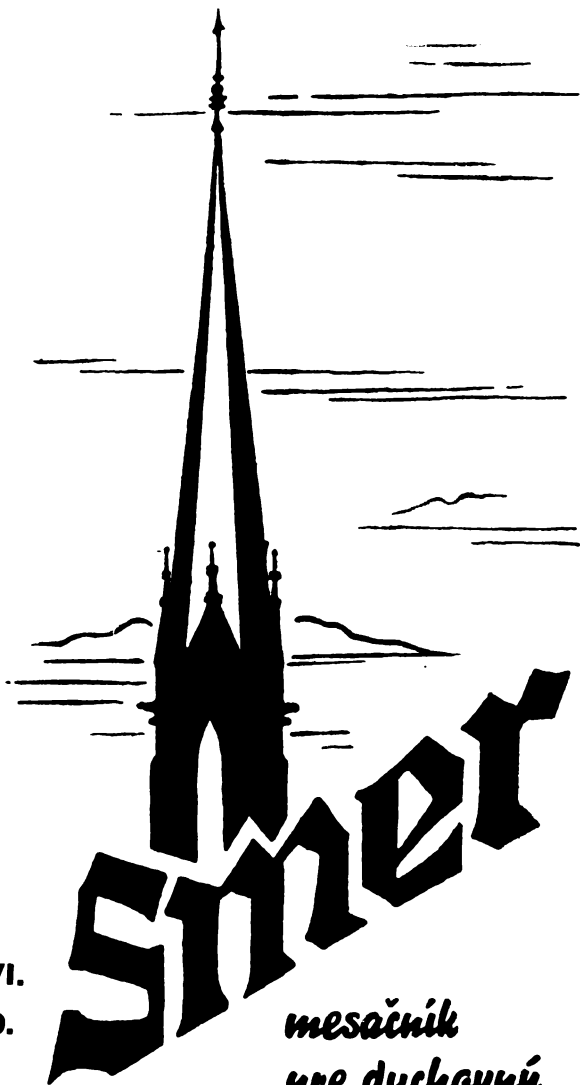
Je to jemné dielo. Čitateľa upúta Bíbusov hlboký duševný pohľad, odkrývajúci nové oblasti ľudského života v manželstve.

DOPISY, časopis mladých. Vydáva spolok Akademický týden, Praha II., Voršilská 5. Po prvom teoretickejšom čísle vyšlo druhé, už viacej dotýkajúce sa jednotlivých životných otázok. Tento časopis určený je najmä pre vysokoškolskú mládež. Kresťanským svetonázorom usiluje sa mladému vzdelancovi osvetľovať pohľady na život. Časopis odporúčame zvlášť našej akademickej mládeži.

Děnéřová: VO VICHŘE. Chutné básničky pre deti so zdravými výchovnými zrnkami. Vydal SSV v Trnave r. 1946. Po 50.— Kčs.

Zenner-Vronč: ZAJACÍK A UŠÍACÍK. Rozprávky pre deti. Vydal SSV v Trnave r. 1946. Po 60.— Kčs. Dávajme deťom túto dobrú, čistú zábavu.

Blíží sa koniec roka. Splnil som povinnosť odberateľa zaplatením predplatného?

Roč. VI.

Čís. 10.

1946.

*mesačník
pro duchovní
život*

Vydávajú slovenskí dominikáni. Rediguje fr. P. Aquinas M. Gabura, OP.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. svätej Anny 15.

Predplatné na rok 80 Kčs, pre študentov 40 Kčs.

Šekové číslo Smeru 6181. — Číslo telefonu 2416.

O B S A H :

Cesty duchovnosti:

Spôsoby náboženskej sobranosti mysle 417. —

Moja svätá omša 428. — Nebeský Otec 434.

Duchovnosť vo svätých:

Svätá Margita, dominikánka, a dary Ducha svätého 437. — Zasvätenie sa božskému Srdcu 443. —

O poteche najľaskavejšej Matky P. Márie 445.

Duchovnosť v študentsťve:

Študentka, vyznavačka viery 449. — Študentská kresťanská rodina 451.

Duchovnosť v živote:

Očakávame Dieťa 452. — Z denníka slovenského maliara 453. — Úprimnosť k vedeckej pravde 455. — Ako francúzski vzdelanci pracujú pre Krista 456.

Poznámky o knihách 459.

NA VIANOCE želáme Vám kresťansky úprimne najhodnotnejší dar: božiu milosť, ktorá je ozajstnou účasťou na presvätom živote samého Boha a ktorú nám plným priehráťím ponúka betlehemské Dieťa. O ňu denne pre Vás prosí pri presvätej oltárnej obete Vám Smerom slúžiaci brat.

„Ja som cesta, pravda a život. Ja som svetlo sveta.“
Vhlbil som sa do Kristových, večne sviežich slov
osobnej aj svetovej záchrany?

Spôsoby náboženskej sobranosti mysle.

Dr. Ján Mastylak, CScR.

Sobranosť mysle je sústredenie duševnej činnosti na určitý predmet alebo súbor predmetov. V tomto najširšom ponímaní je každá pozornosť aspoň čiastočnou sobranosťou.

Usobranosť i pozornosť predpokladá sústredenie poznávacej schopnosti, ktoré, pravda, nedosahujeme bez spoločinnosti snahového napätia — bez vôle. Preto sa u malých detí, u osôb duševne nevyvinutých, u abulikov, totižto osôb s nezdravo slabou vôľou, nestretávame so sobranosťou a pozornosťou. Ich duševná činnosť býva vedená a určovaná vonkajšími alebo vnútornými neregulovanými popudmi a podnetmi.

Sobranosť a pozornosť mysle môže byť venovaná akémukoľvek predmetu alebo súboru predmetov. Sú známe rozličné typy predmetnej sobranosti, napr. sobranosť eskamotérov, rybárov, operatérov, poslucháčov atď.

Zvláštneho rázu a povesti nadobudla si usobranosť a sústredenosť *vedcov a filozofov*. Archimédes, sklonený nad svojimi geometrickými obrazmi, načrtnutými v piesku, nedal sa vyrušiť ani dobývaním a plienením Syrakúz — a bol nad nimi zabitý. Svätý Tomáš Akvinský pri šťastnom objave dôkazu proti materialistom udrhel víťazne v zadumaní päsfou na stôl pri kráľovskej hostine svätého Ľudovíta IX. Ampère dal sa s kriedou v ruke do behu za fiakrom, na ktorého zadnú stenu, ktorú pokladal za ta-

buľu, písal svoje náhodné výpočty. Španielsky filozof Jaime Balmes (1810—1848) si pri filozofovaní zahaľoval hlavu do temného súkna. Redemptorista svätý Klement Hofbauer (1751-1820) si na štvrthodinu taktiež zahaľoval hlavu súknom a sadal do kútika svojej izbičky vo Viedni, aby sa v usobraní mohol pripraviť na zajtrašiu kázeň, kým veselá spoločnosť jeho univerzitných študentov pokračovala živo pri večerných schôdkach v debatách.¹ Nietzsche vyhlásil, že najväčšími udalosťami nie sú naše najhrmotnejšie, ale naše najtichšie hodiny, a že veľké myšlienky prichádzajú k nám na holubích nohách.

Pravda, nie každá usobranosť je užitočná a hodná chvály. Predmet, na ktorý sa duševná činnosť sústreďuje, musí byť náležitý, vhodný, dobrý, a to sám osebe aj so svojimi podstatnými okolnosťami. Nesmie sa pritom zaznávať iný predmet, ktorý je aspoň v daných okolnostiach dôležitejší, potrebnější, lepší. Inakšie práve usobranosť stane sa roztržitosťou. Obvyklou roztržitosťou sa rozumie obyčajne nepozornosť k obvyklým okolnostiam denného života, aj keď táto roztržitosť býva zaviňovaná najhlbšou usobranosťou na hodnoty, ktoré sú samy osebe vyššie. V tomto súvisi sa hovorí o roztržitosti profesorov a vedcov.

Pozoruhodná je *sobranosť mystikov a askétov*.

Askéti — v najširšom slova smysle, teda aj pohanskí stoici alebo indickí yogini, cvičia sa plánovite v usobranosti mysle zvláštnymi vypracovanými metódami, aby dosiahli dokonalé sebaovládanie a disciplínu a aby mohli usmerňovať zámerne svoje myšlienky aj svoju vôľu. Sú známe v tejto veci fixačné metódy svetlého bodu, hrotu nosu alebo umbiliku u yoginov, byzantských hezychastov-palamitov ako aj moderných okultistov a antropozofov.

Mystická sústredenosť — v najširšom slova

smysle — sa zhlbi nad predmetmi a medituje čo aj „celé hodiny“, aby prenikla tajomné hlbiny súcna. Aj moderný prírodný človek, podľa známeho výkladu univ. docenta Obenbergera,¹ vie celé hodiny meditovať nad kvetmi.

No ani usobranosť askétov a mystikov v tomto najširšom slova smysle nie je dobrom nepochybným, bez námietky, dobrom žiadúcim v každej okolnosti. Áno, môže byť aj priamo hodná zavrhnutia. Jej cena závisí práve od predmetu, na aký sa duševná činnosť sústreďuje, od účelu — finality a od podstatných okolností — modality.

Jedine dobrou v každých okolnostiach je *usobranosť náboženská*.

Náboženská sobranosť mysle je sústredenie duševnej činnosti na Boha, na Bytosť absolútnu, prvú príčinu aj posledný cieľ človeka prirodzeného i nadprirodzeného. Náboženská sobranosť mysle je psychickou prítomnosťou človeka pred Bohom a Boha v človeku. Je to pravý sväzok, *religio-religatio*, človeka s Bohom, znovunadviazanie a udržiavanie styku s Bohom, ktorý je jediným predmetom, hodným celej našej bytosti, „Počuj, Izrael, Hospodin, Boh náš, je jediný Hospodin. Preto miluj Hospodina Boha svojho celým svojím srdcom, celou svojou dušou a celou svojou silou!“² „Milovať budeš Pána Boha svojho z celého svojho srdca, z celej svojej duše, z celej svojej mysle a z celej svojej sily!“

Hneď odmietam námietku, ako by pravá náboženská sobranosť mysle mohla byť nežiadúcou, hodnou zavrhnutia alebo výčitky z roztržitosti.

Je pravda, že predmet náboženskej sobranosti mysle je taký vznešený, že nesnesie vedľa

¹ Viď Adolf Innerkoller, CSSR, Der hl. Klemens Maria Hofbauer, Regensburg-Rím 1913, 436.

² Viď repliku Dr. Miloslava Škácela, Poměry populární vědy, *Filosofická revue* 1946, č. 3, str. 80-87

³ Deut. 6, 4.

⁴ Porov. Mat. 22, 37 a synoptikov.

seba nijaký koordinovaný, priradený predmet, tobôž nadradený. Ale na druhej strane náboženská sobranosť, vynímajúc prípady extatické a extatoidné, nevylučuje nijaký predmet subordinovaný, podradený. Ba podradené predmety stávajú sa stupňami, vedúcimi k najvyššiemu Predmetu — k Bohu. Sú ako kryštál, ktorý nijako nebráni cez seba prenikať k Bohu; alebo sú aspoň odrazovou plochou pre lúč nášho ducha, smerujúceho aj uprostred zla k najvyššiemu Dobru. A je tu zaujímavé poznamenať, že dokonatí náboženský mystici na vrchole pozemského spojenia s Bohom stáli tak blízko k ich obkolesujúcemu svetu, mali taký vecný význam pre pochopenie života, ako svätá Terézia Avilská, autorka Zakladaní.

Ak Boh je cieľom nášho života, ak význam nášho života závisí na vzájomnom vzťahu a dvojpolárnom pohybe medzi nami a Bohom, ak výkonná hodnota našej činnosti závisí na ustavičnej slobodnej spolupráci s Bohom, v synergiizme; ak potrebujeme na to ustavičnú božiu pomoc, vyprosovanú ustavičnou modlitbou, vtedy náboženská sobranosť je predpokladom všetkého toho i prostredím aj vrcholným prejavom a dôsledkom. „Kráčaj predom mnou a buď dokonalým!“, hovoril Hospodin Abrahámovi.⁵ Pravda, stavebnou základňou dokonalosti ostáva pritom pokora a dynamickým ťažiskom láska!

Kto chce byť veľkým v splnení životného cieľa, musí byť veľkým aj v náboženskej sobranosti, v prítomnosti božej. Preto rozličné rehole toľme nástoja u svojich členov na cvičení sa v prítomnosti božej.

Aké sú spôsoby náboženskej sobranosti mysle?

Zmienime sa o piatich spôsoboch náboženskej sobranosti vo smysle stavu i cvičby, a to

1. o troch spôsoboch obsahových — predmetných;

⁵ Gen. 17, 1.

2. o jednom spôsobe čisto metodickom, formálnom;
3. o jednom spôsobe smiešanom.

1. NAJDOLEŽITEJŠIE SPÔSOBY OBSAHOVÉ — PREDMETNÉ.

1. Sústreďenie na transcendtnú prirodzenú prítomnosť božiu vo všetkom diani aj v celom vesmíre okolo nás.

Boh je všadeprítomný *per essentiam*, *per praesentiam*, *per potentiam*. Boh udržuje jestvovanie každej bytosti, všetko vidí a vo všetkom je činný. „V ňom žijeme, hýbame sa a sme.“⁶ Oceán, obkľučujúci a prenikajúci morskú hubu, je hmotným obrazom tejto božej všadeprítomnosti. Tak si ju tiež predstavoval aj svätý Augustín, dokiaľ sa nepovzniesol k duchovnejšiemu chápaniu Boha (Vyznania). Svätí sú nám žiarivým príkladom tohto spôsobu ustavičnej sobranosti mysle. Aj moderný kresťan, vodca francúzskych skautov, Vít de Larigaudie, s ktorým soznamuje Smer. Na svojich pochôdzkach prírodou, na svojich cestách po všetkých piatich dieloch sveta, na lodi, pri vrtuli lietadiel, áno aj uprostred zvodnej spoločnosti v tanečných miestnostiach vedel udržať svoju myseľ i svoje srdce vysoko u Boha.

2. Sústreďenie na vnútornú — imanentnú nadprirodzenú prítomnosť božiu vo vlastnej duši — aj v dušiach blízkých.

Na prítomnosť božiu skrze milosť. Človek v milosti božej je chrámom božím. „Ak ma niekto miluje, Otec môj bude ho milovať, a k nemu prideme a príbytok u neho urobíme“, uistil nás sám Syn Boží.⁷ Láska Otcova a Synova je Duch svätý. V spravodlivej duši prebýva celá najsvätejšia Trojica.⁸ Sestre

⁶ Skutky 17, 28.

⁷ Ján 14, 23. „Neviete, že ste chrámom Božím?“, 1 Kor. 3, 16.

⁸ Teologicko-polemicky študuje otázku P. Galtier, SJ, *L'habitation en nous de trois Personnes. Le fait-le mode*. Paríž 1928.

Alžbete od najsv. Trojice, ktorá zomrela v 26 rokoch na Karmelee v Dijone (1906), dostalo sa akiste prozreteľné poslanie obcovat dôverne s božskými Osobami, prítomnými vo vlastnej duši, a učiť to bližných. Tak našla „svoje nebo na zemi“ i pri svojom najväčšom utrpení.“

3. *Sústredenie na Bohočloveka Ježiša Krista*, „v ktorom prebýva všetka plnosť božstva telesne“, ako hovorí svätý Pavol.¹⁰ On je naozaj skutočne a podstatne prítomný s nami v našich bohostánkoch, v prevelebnej Sviatosti oltárnej.

Bol a neoficiálne bezpochyby ešte aj doteraz jestvuje v duchovnom živote smer, ktorý svätosväté človečenstvo Kristovo pokladá za nižšiu oblasť duchovnosti. Vnútorne zaujatie ňou pokladá takrečeno za prekážku povznesenia do mystických výšav čistej duchovnosti Trojjedného. Svätá Terézia Avilská sama sa vo svojej autobiografii ponosuje, že aj ju tento nesprávny postoj k človečenstvu Kristovmu svádzal kedysi s pravej cesty, pokiaľ totiž bola ovplyvňovaná istými duchovnými učiteľmi tohto smeru a dokiaľ sa sama nepresvedčila o lepšom.

Bolo by veru pochabosťou, ak nie priam rúhaním, domnievať sa, že by sa niekto zo smrteľníkov a stvorenstva vôbec mohol priblížiť k božstvu a spojiť sa s ním viacej, ako bolo svätosväté človečenstvo Kristovo, skladajúce sa z duše i tela, človečenstvo, hypostaticky spojené s druhou božskou Osobou a v nej vnútorne — božskou perichorézou spojené s ostatnými božskými Osobami.

Ak teda spojenie Kristovho človečenstva s božstvom predstavuje vrchol spojenia s božstvom vôbec, vyplýva z toho nevyhnutne, že približovať sa Bohu, znamená len „rásť v mieru

* Zomrela na rakovinu žalúdka. Knižne vyšiel spis: *Sœur Elisabeth de la Trinité, 1880-1906*. Souvenirs, 3. vydanie, Dijon 1911. — Jestvuje aj nemecké vydanie.

¹⁰ Kol. 2, 9.

plnosti veku Kristovho".¹¹ No tento „rast k Bohu“ nedeje sa len podľa Krista, exemplatívne, ani nielen pre Krista, meritórne, lež aj skrze Krista a v Kristu (kauzálnne, mediálne, inštrumentálne, aby som nepovedal aj quasi — formálne). Kristus Ježiš je jediný náš Prostredník u Boha, je naša cesta k Otcovi. Mimo neho a bez neho nie je stúpanie k Bohu.

Je pozoruhodné, že aj sestra Alžbeta od najsvätejšej Trojice, táto vari najväčšia dôvernica božskej Trojice, náleží k bytostiam najviac kristolocentrickým. Túžila stať sa „predĺženým človečenstvom“ božského Slova, aby sa v nej mohlo obnovovať celé tajomstvo jeho života.¹²

V Ježišovi Kristovi prebýva všetka plnosť božstva telesne — sómatikós. No telo a krv Kristova prebýva s nami v prevelební Svätosti: vere, realiter, substantialiter — pravdivo, skutočne, podstatne, spolu s dušou a celým božstvom. Ak je teda Ježiš Kristus náš Prostredník k Bohu, je ním aj Ježiš Kristus sviatostný, je ním aj prevelebná Sviatosť oltárna. Francúzsky dominikán P. Bernadot napísal celú knižku o presvätej Eucharistii ako o ceste k najsvätejšej Trojici.¹³

Nebolo by veru vždy ľahkým spájať sa nám s naším Prostredníkom u Boha, s Ježišom Kristom, keby Pán Ježiš bol pre nás len historickou spomienkou alebo aj skutočnosťou len nadpozemskou, nebeskou. No Ježiš Kristus chcel vo svojej láske, ktorou nás miloval až do konca,¹⁴ chcel pre nás byť aj skutočnosťou pozemskou, nám súčasnou: spôsobom sviatostným.

¹¹ Ef. 4, 11.

¹² *Souvenirs*, str. 305-306. — O duchovnej náuke sestry Alžbety od najsv. Trojice napísal výbornú monografiu francúzsky dominikán P. P. Philipon; vyšla aj v talianskom preklade: *La dottrina spirituale di suor Elisabetta della Trinità*, 2. vyd. Brescia, 1943.

¹³ Vyšla aj slovensky v dominikánskej edícii *Veritas*.

¹⁴ Ján 13, 1.

Presväťou Eucharistiou chcel byť aj v našom hmotnom, časovom svete existenciálnom, v našom konkrétnom.

Prevelebná Sviatosť aj ako konkrétna skutočnosť je naozaj stredobodom našich konkrétnych bytostí. Psychickú sústredenosť na ňu by sme nazvali *sobranosťou eucharistickou*.

S praktického stanoviska si uvedomme aspoň toto:

Takmer v každom našom kostole, azda aj v kaplnke v našom dome, pod jednou strechou s nami, je bohostánok, a to nie prázdny, lež s cibóriom, ktoré obsahuje prevelebnú Sviatosť, eucharistického Krista, nášho Prostredníka, nášho Priateľa, určovateľa nášho osudu pri smrti, nášho Boha. Tu je živý stredobod nášho duchovného života. Veriaci, ktorému eucharistický Kristus je pokladom a ktorý do neho vložil aj svoje srdce a urobil si z neho ťažisko svojho života a svojej činnosti, nadobudne neomylne eucharistickú sobranosť mysle. A čím viac bude eucharistický Kristus ohniskom jeho života, tým vo väčšej a nepretržitejšej sobranosti bude žiť. Bohostánok, prevelebná Sviatosť nie je pre neho len jednou z posvätných vecí, vari ako alebo aj trochu viac, ako napr. sväté ostatky, relikvie. Presvätá Eucharistia bude pre neho ozajstnou prítomnosťou živého Bohočloveka, Ježiša Krista. A to veru nie je malý ani nedôstojný predmet, aby sa na neho upútala a sústredila celá bytosť a všetky duševné schopnosti a činy!

Je známe, že svätý Klement Hofbauer radil aj svetským ľuďom, ktorí sa chceli nábožensky usobrať na mysl, aby sa aspoň v duchu preniesli do niektorého známeho kostola a v duchu si pokľakli pred bohostánok...¹⁵

¹⁵ Vonkajší pomer a správanie sa voči eucharistickému Spasiteľovi je normované liturgickými predpismi a zvykmi svätej Cirkvi. Všeobecne povedané, neradí sa od nich odbočovať. No svätí predsa ob-

II. ČISTO METODICKY, VŠEOBECNÝ A FORMALNÝ SPÔSOB NÁBOŽENSKEJ SOBRANOSTI MYSLE

je *prax častých strelných modlitieb*. Ich obsah, predmet môže byť veľmi pestrý a rozmanitý. V nich sa prejavuje duševná i duchovná svojrázna fyziognómia jednotlivých veriacich alebo jednotlivých duchovných smerov. Každý, kto vedie duchovný život, by mal mať — a bezpochybne aj má — *svoje* strelné modlitby. Istý rehoľný predstavený napr. odporúča časté úctivé vzývanie najsvätejších mien.

Svätý Augustín prirovnáva krátke, strelné modlitby k šípom. *Tertium comparationis* nie je pre svätého Augustína smer, že totižto mieria do božieho Srdca, lež rýchlosť, s akou letia z našich srdiec a s našich perí. „*Orationes ... raptim quodammodo iaculatae.*“¹⁶ Svätý Ján Zlatoústý odporúčal časté strelné modlitby obecnstvu svojich veriacich, lebo takéto modlitby sú veľmi vhodné na to, aby sme svoje srdce ľahko a sladko pozdvihli k Bohu.¹⁷ Otcovia púšte veľmi si obľúbili strelné modlitby. Slávnou sa stala tak nazývaná „Modlitba Ježišova“: „Pane Ježišu Kriste, Syn Boží, zmiluj sa nado mnou hriešnym!“ Boly o nej vypracované mystické teórie a napísané celé spisy.¹⁸ Svätý Jozafat († 1623), mučeník jednoty Cirkvi, denne sa ju modlieval tristo ráz za sjednotenie rozkolníkov a každú modlitbičku sprevádzal poklonami — proskínézou. Geniálni (podľa charakteristiky Sven

čas od nich odbočovali z veľkej viery a lásky, ako napr. sv. Klement, ktorý klopaním na dvierka bohostánku dovoľával sa pomoci eucharistického Spasiteľa.

¹⁶ Ep. 130 ad Probam, n. 20. *Migne*, PL 33, 502.

¹⁷ *Migne*, PG 54, 646, 666.

¹⁸ Pre neprístupnosť nemôžem, bohužiaľ, poukázať bližšie na knihu *Viller-H. Rahner*, Asketika a mystika v dobách svätých Otcov (v nemeckom spracovaní).

Hedina) francúzski lazaristi-misionári Huc a Gabet v štyridsiatich rokoch minulého storočia naučili podobnú modlitbu čínskeho lekára-konvertitu v tibetskej Lhasse (ktorý ju používal aj namiesto kresťanského pozdravu pri stretnutí).

O strelných modlitbách krásne píše anglický oratorián William Faber: „Strelné modlitby sú ako by nebeskou stránkou roztržitosti. Robia to isté pre Boha, čo roztržitosť robí proti Bohu. Majú zvláštnu silu zaháňať roztržitosť a sú jej najlepšími kontrolormi.“¹⁹ Cirkev ich veľmi odporúča a preto obdarúva ich aj odpustkami.²⁰

III. SMIEŠANÝM METHODICKO-PREDMETNÝM SPÔSOBOM

náboženskej sobranosti je nábožný zvyk *pozdravovať preblahoslavenú Pannu Máriu Zdravasom, keď bijú hodiny*. Nazvali by sme to *sobranosťou mariánskou*.

Tento spôsob je metodicko-formálnym, nakoľko pridržiava sa určitého vonkajšieho znamenia a určitej modlitby. Je pritom predmetným, nakoľko vzťahuje sa na určitý predmet, preblahoslavenú Pannu Máriu. Tento spôsob má rozličné odtienky, pokiaľ totižto v ňom vystupuje do popredia viacej alebo menej prvý alebo druhý moment, každý ešte stupňovite rozrôznený. Áno, predmetný moment sám, totižto vzťah na Matku Božiu, môže byť kolorovaný inými predmetnými spôsobmi náboženskej sobranosti, ako sme uviedli vyššie.

Veľkým šíriteľom tohto spôsobu bol svätý Alfonz Liguorský († 1787), ktorý taktiež odporúčal obdobný dobrý zvyk zatvárať do dvoch Zdravasov každé dôležité dielo. Vofakde vo svo-

¹⁹ V nemeckom preklade: *Fortschritt der Seele*, c. 24. — Citované podľa L. Müller, SJ, *Ashetika*, Trnava, Posol BS 1944, str. 99—100. Aj texty k poznámkam 16. a 17. sú vzaté odtiaľ.

²⁰ Redemptoristi v Podolínci chcú vydať malú príručku odpustkových modlitieb.

jich Mariánskych chválach uvádza príklad svätého Bernarda, ako ho raz preblahoslavená Panna na dôkaz svojho zaľúbenia v anjelskom pozdravení pozdravila slovami „Ave Bernardel“, keď ju on oslovil Zdravasom: Ave Maria!

Podnes stoja na chodbe kláštora v Pagani pri Neapoli pamätné hodiny, ktoré svojimi údermi dávaly svätému Alfonzovi znamenie na modlitbu anjelského pozdravenia.

Obvykle sa proti tejto mariánskej pobožnosti stavia námietka, že časté (štvrt hodinové) prerušovanie zamestnania Zdravasom prekáža vážnej práci a takmer ju znemožňuje.

Na to môžeme odpovedať, že túto metódu musíme brať *ako celok*, totižto ako rozumnú snahu pozdravovať najsvätejšiu Pannu pri každom bití hodín, prakticky obyčajne každú štvrt hodinu. Pravda, zamestnanie býva niekedy také vážne, že bitie hodín nepočujeme. Alebo ak aj počujeme, niekedy nie je možné, najmä keď sme aktuálne zaneprázdnení svojimi bližnými, prerušiť zamestnanie na takú dlhú chvíľu, čo by sme sa pomodlili celý Zdravas. No v takých prípadoch stačí vysloviť v duchu aspoň prvé slová anjelského pozdravenia alebo aspoň na zlomok sekundy zaletieť v duchu k nebeskej Matke a Kráľovnej. Myslíme však, že k podstate tejto metódy náleží v každom prípade usilovať sa aspoň o hodinový úplný Zdravas.

Pravda, najsvätejšia Panna nestojí v stredobode nášho duchovného života natoľko, žeby bola naším hlavným ťažiskom, ktorým je Boh a Bohočlovek Ježiš Kristus. Ale jej význam nie je nijako iba periferný. Každú smernicu nášho konania, ktorá sa týka najsvätejšej Panny ako obvod kruhu, periferiu božského života, presvätá Panna vie premeniť na dostredivý polomer, vedúci ku Kristovi, k Bohu.

Nechceme tu hovoriť o prostredníctve Panny Márie. Uvedieme len takmer výstražné slová

istého duchovného spisovateľa o význame úcty a lásky k Matke Božej:

Bez úcty a oddanosti k najsvätejšej Panne nás môžu sklamať všetky známky svätosti. Nie- kto môže aj cez dlhé roky žiť horlivým, svätým životom. No ak nedostal dar, aby sa ustavične utiekal k najsvätejšej Panne ako dieťa k matke, nie som istý, hovorí ten spisovateľ, že taký vy- trvá. Tajná pýcha sa môže vlúdiť do jeho duše. Život ustavičného zapierania sa mu sprotiví a nastane pád. Svätý Alfonz, učiteľ Cirkvi, kto- rého toľme zaujal problém zotrvania v dobrom a otázka spasenia, vidí poslednú a najistejšiu záruku v ustavičnej modlitbe, v modlitbe a úcte k najsvätejšej Panne.²¹

Je bezpochyby ešte viacej rozličných a účín- ných spôsobov náboženskej sobranosti mysle mimo tých, ktoré sme uviedli, napr.: sledovať po celý deň „hodiny umučenia Pánovho“, časté obnovovanie dobrého úmyslu a podobne. Ale myslíme, že všetky ostatné možné spôsoby sa dajú voľajako uviesť do súvislosti so základ- nými spôsobmi, ktoré sme uviedli.

²¹ P. Jozef Schrijvers, CSSR, *Ma Mère*, 3. vydanie, Louvain 1929, str. 82-84, 85.

„Moja“ svätá omša.

Charles Grimaud.

II.

Kresťan, úd Kristov.

Kde uvidíme, že keď Kristus je hlavný Kňaz, kresťan tvorí časť Krista a preto spoluúčinkuje na Kristových kňazských úkonoch.

Tajomný (mystický) Kristus.

Jediný kňaz obetuje svätú omšu, Ježiš Kristus.

Ale čože tu máme rozumieť Ježišom Kristom?

Odpoveď na túto otázku potvára nám nezmerateľné obzory.

Kristus, ktorý obetuje svätú omšu, nie je — ako si to veriaci veľmi ľahko predstavujú — taký Kristus, aký bol na Kalvárii vo svojom poníženom vonkajšku. Ježiš Kristus nie je viac v tejto podobe; tá už pre neho pominula.

Kristus, ktorý obetuje svätú omšu a je prítomný na oltári, je Kristus terajší, oslávený, kráľujúci na nebi, sediaci na pravici svojho Otca a zamestnávajúci sa úplným dokončovacím vykupiteľským dielom.

No tento súčasný Kristus nie je sám. K Ježišovi Kristovi, Hlave a Vodcovi, pridružené je jeho tajomné telo, ktorým je Cirkev, shromaždenie veriacich. Ježiš Kristus a jeho tajomné telo tvoria „celého Krista“, — ako ho svätý Augustín volá — ktorý odteraz obetuje Bohu na oltári počtu nekonečnej obety: „Celý Kristus je hlava a telo: jeho hlava je jediný Syn Boží, jeho telo zasa Cirkev.“¹

Čo je tajomný Kristus?

Tajomný Kristus, veľkňaz Najvyššieho, je teda Ježiš spojený so svojimi veriacimi, — ako naša hlava spojená je s našimi údmi — aby tvoril jeden dokonalý celok, ustavične pracujúci pre ten istý cieľ.

Svätá Cirkev, ktorá je spoločnosť veriacich v Kristovi, je Kristovo tajomné telo. On je jeho hlava. Veriaci sú jeho údmi. Teda Cirkev je Kristova „plnosť.“²

Označenie „tajomného“ nemá v nás vzbudiť dojem, že toto telo je výmysel. „Tajomný Kristus“ nemá nič neskutočného. To je Kristus taký, aký teraz je, ako Hlava, neoddeliteľná od svojich vykúpených údov, vzdávajúca v spojení s nimi najsvätejšej Trojici dokonalú chválu.

¹ De unitate Ecclesiae contra Donatistas, n. 7.

² Ef. 1, 23.

Ako je budované tajomné telo Kristovo?

Teda tajomné telo čiže Kristova Cirkev je vospolnosť veriacich, spojených s Kristom.

Ale akože sa tvorí spojenie údov s hlavou v tejto vospolnosti veriacich? Zvláštnym a neporovnateľným spôsobom, ktorý pousilujeme sa jasne vyložiť.

Každá spoločnosť spája svoje údy vospolok a s hlavou dajakým putom. Napríklad: vojaci spojení sú s generálom v jedno vojenské telo shodnou vôľou a prijatím prísnej disciplíny v službách vlasti. Puto, ktorým Cirkev sdružuje svoje údy, je celkom odchodného rázu a oveľa vznešenejšieho nad všetky putá, ktoré členov ľudských spoločenstiev spájajú s ich vzájomnými hlavami.

Kreštanu v tajomnom tele drží s Hlavou fyzické puto, neobyčajne mocné, milosť, zdroj nadprirodzeného života.

Táto milosť, čo spája, oživuje a pretvorojuje všetky údy, vyteká z Hlavy. Veru, Kristus-Hlava je naplnený Duchom svätým, ktorý je naraz oživovateľom Hlavy a celého tajomného tela. S tohto ducha sostupuje cez Hlavu a až do údov výron živý a oživujúci: „vivificantem”.³

Táto milosť má zázračnú úlohu vzhľadom na budovanie tajomného Krista. Ona pretvorojuje „starého človeka”,⁴ ako ho svätý Pavol volá, to jest človeka padlého, nesúceho teraz prispôbiť sa tajomnému telu, v človeka nového čiže nadprirodzeného, ktorý priam svojím pretvorením je „zaštepý”⁵ na Krista-Hlavu.

Premena „starého človeka”.

Starý človek vplyvom milosti pretvorojuje sa; toto pretvorenie tým, že ho prenáša do nadprirodzeného stavu, prispôsobuje ho tajomnému telu.

³ Nicejské vierovyznanie.

⁴ Ef. 4, 22.

⁵ Rim. 6, 5.

Túto činnosť môžeme objasniť len prirovnaním. Kristus je utešený diamant, ktorý vrhá lúče ako slnko, bo vyžaruje okolo seba svetlo, ktoré mu dáva Duch svätý; toto vyžarovanie je milosť.

Teda tento diamant má podivnú vlastnosť, že dáva diamantový lesk všetkým pieskovým zrnkám, čo sú v jeho žiarení, totižto všetkým hriešnym ľuďom, ktorí poddávajú sa Kristovej milosti. A keďže aj oni vyžarujú svetlo, čo od Krista prijali, stávajú sa iskrivými.

Ak daktorý z týchto briliantov vybočí zo žiarenia, naskutku stáva sa pieskovým zrnkom; nový človek znova sa stáva „prirodzeným“, človekom hriešnym, už nie je Kristov.

Súhrn diamantov, sorskupených okolo ústredného diamantu a v jeho žiare, tvorí tajomné telo, ktorého jačanie je viditeľné pre časť tohto tela, ktorá je teraz v nebi. Jeho lesk je pre tú časť, ktorá je na zemi, skrytý pod zemitou vrstvou, takže oko nerozozná prirodzeného človeka, odlúčeného od Kristovho tela, a znadprirodzeného človeka, ktorý „zjaví sa sebe samému“⁶ len po spadnutí smrteľného povrchu.

Časť tajomného tela, ktorá je v nebi, jednotaj pribúda na nových vyvolených. Toto tajomné telo rýchle rastie, sorskupené v žiarení okolo svojho strediska Ježiša Krista, Slnka spravodlivosti; od jedných Všečsvätých po druhých „Kristus rastie“, až dospeje „na vekovú plnosť svojho tela“ tajomného, „na muža dokonalého“, in plenitudinem aetatis corporis Christi, ... in virum perfectum.⁷ Vtedy veky sa skončia; počet vyvolených bude úplný.

Spojenie údu s jeho Hlavou.

Ak toto prirovnanie pomáha pochopiť premenu údu pod vplyvom milosti, nenaznačuje ešte dosť životné spojenie, ktoré je medzi

⁶ Rim. 8, 18.

⁷ Ef. 4, 13.

Kristom a znadprirodzeným veriacim. Aby sme ukázali, až kde ide dôverné spojenie, ktoré spája údy s hlavou v tajomnom tele, musíme sa obrátiť na taký výrazný obraz, ktorým sám náš Pán ráčil nás zasvätiť do tohto veľkého tajomstva.

Ježiš Kristus povedal svojim apoštolom: „Ja som pravý vinič a môj Otec je roľník... Ostaňte vo mne a ja vo vás. Ako ratolesť nemôže donášať ovocie sama od seba, ak len neostane na viniči, tak ani vy, ak len neostanete vo mne. Ja som vinič, vy ste ratolesti; kto ostáva vo mne a ja v ňom, ten donesie mnoho ovocia; lebo bezo mňa nič nemôžete činiť... Ostaňte v mojom milovaní... Toto hovoril som vám, aby moja radosť bola vo vás a aby sa vaša radosť vyplnila.“^a

„Ja som vinič, vy ste ratolesti.“ Náš Pán nemohol vybrať význačnejší obraz na to, aby nám objasnil, na akom stupni dôvernosti, j e d n o t y, je veriaci spojený s ním v tomto celku, ktorým je tajomný Kristus. Ratolesť a vinič, ktorý ju drží, tvoria jedno živé: veriaci a Kristus tvoria jedinu mravnú bytosť, ktorá má božský život.

Čo drží stravec hrozna? Doista konárik; no nie bez pomoci kmeňa: veriaci prináša plody klaňania, chvály, zadosťučinenia, ale nikdy nie bez N e h o. „Bezo mňa nič nemôžete robiť.“

Kmeň vydáva svoje ovocie prostredníctvom konárov. Ježiš Kristus uskutočňuje v Cirkvi prýštievanie divov svätosti skrze svojich verných, ktorí sú s ním spojení. No hoci potrebuje konáre, jednako môže sa obísť bez tohto, jednotlivého konára. A veru hriech usmrcuje túto, j e d n o t l i v ú ratolesť. Od tej chvíle tento konárik nemá života z kmeňa; predsa ostáva ešte s ním spojený vierou a kresťanským znamením. Môže byť znova oživený odpúšťajúcou milosťou.

^a Ján 15.

Nebolo možné jasnejšie vyjadriť túto skutočnosť spojenia veriaceho s Kristom, spojenia životného, nevyhnutného. Aby kresťan žil, musí byť *j e d n o* s Kristom vo veľkom nadprirodzenom ústrojenstve, ktorým je tajomné telo.

Teraz už môžeme pochopiť, z čoho sa skladá „celý Kristus“, z kmeňa, ratolestí, konárov, listia a plodov. Kristus má vo svojom človečenstve v plnosti miazgu, ktorou ho božstvo obohatilo a rozprudzuje ju až do svojich najodľahlejších ústrojov, to jest až do najmensej z malých duší, s ním spojených.

Akáže je táto miazga, ktorú Kristus, božský kmeň, čerpá v najsvätejšej Trojici? To je posväcujúca milosť. Náš Pán pripodobňuje ju sile, ktorú tvorí, udržuje a rozprudzuje Duch svätý, ten Duch, ktorý naplnil Krista, našu hlavu, od samej chvíle jeho počatia, podľa anjelových slov Márii: „Duch svätý zostúpi na teba a sila Najvyššieho zatieni ťa.“⁹ Tento Boží Duch, ktorého svätý Pavol bez rozdielu volá Duch svätý alebo Duch Ježišov, rozlieva život Hlavy do všetkých údov tajomného tela. „Skrze Ducha svätého vyliala sa láska do našich srdcí“, totižto milovanie, ktoré spája a sjednocuje: „Ja som vinič, vy ste ratolesti... Ostaňte v mojom milovaní.“

*Praktické dôsledky jestvovania
tajomného tela.*

Teda náš Pán nám svojou výpoveďou: „Ja som vinič, vy ste ratolesti“, odhalil jestvovanie tajomného Krista.

Keďže toto tajomné telo jestvuje, musí uplatňovať svoju činnosť, musíme ho vidieť činné. A to práve aj tak je. Písmo sväté viac ráz nám naznačuje dôsledky spojenia Hlavy s údmi.

Keď Pán Ježiš vraví o poslednom súde, uvádza tieto slová: „Bol som hladný, a dali ste *mi* jesť... Bol som nahý, a priodeli ste *ma*; chorý, a navštívili ste *ma*;... chudobný, a pod-

⁹ Luk. 1, 35.

porili ste *ma*. Veru, povedám vám, nakoľko ste to urobili jednému z týchto mojich najmenších bratov, *mne* ste to urobili."¹⁰

Nebolo možné jasnejšie potvrdiť životnú výkonnosť tajomného tela. Kristus, to je jeho chudobný, chorý, hladný úd, ako moja ruka som *ja*; ako ten, kto ošetruje moje oko, moju nohu alebo moju ruku, *mňa* ošetruje, priam tak ten, čo zaoberá sa Kristovým údom, *Kristovi* pomáha.

A zasa ten, kto spôsobuje utrpenie jednému z Kristových údov, samému Kristovi ho spôsobuje. Práve náš Pán to jasne potvrdzuje, keď svätému Pavlovi, na zem srazenému na ceste do Damasku a pýtajúcemu sa: „Pane, čo chceš, aby som konal?“, odpovedá: „Ja som Ježiš, ktorého ty prenasleduješ.“¹¹ Svätý Pavol chápe na poli hlboký význam týchto slov: škodí Kristovi, bo doráža na jeho údy.

To by sme veru málo chápali myšlienku veľkého apoštola, keby sme v týchto slovách videli skorej prostý slovný obraz ako presné vyjadrenie skutočnosti. Svätý Augustín poznamenáva, že „keby sme neboli jeho údmi, Ježiš Kristus by nebol vravel Šavlovi: Prečo *mňa* prenasleduješ? Lebo Šavol neprenasledoval *jeho*, ale jeho údy. Ježiš Kristus nechcel povedať: mojich svätých, mojich služobníkov alebo ešte čestnejšie mojich bratov, ale *mňa*, totižto moje údy, ktorých hlavou ja som.“¹²

Takto pod touto Hlavou my, údy, „sme všetci jedno telo v Kristovi“.¹³ (Pokračovanie.)

Nebeský Otec.

Prof. Dr. Peter Ketter.

V.

Je vari Boh len pre deti a vekom sošlých starcov? Rozhodne nie! Je to Boh, ktorého sa musíme len obávať? Tiež nie. Ale je to Otec,

¹⁰ Mat. 25, 35.

¹¹ Skut. 9, 4.

¹² Tract. in Joan. 28.

¹³ Rim. 12, 5.

ktorý nás miluje a ktorého aj my máme milovať. Ako však ho môžeme milovať, keď ho sotva poznáme? Toto sme počuli: Jednorodený, ktorý sám je Boh, Kristus, ten nám ho zvestoval. A to nielen slovom, učením a svojimi zázrakmi. Ale oveľa viac svojou viditeľnou prítomnosťou medzi ľuďmi. — Kristus je stelesnené zjavenie sa nebeského Otca. — Veľmi málo myslíme na to, že Kristus nám nezvestoval len vôľu božiu, ale že v ňom sa v ľudskej podobe viditeľne prejavila podstata božia. V Kristovi chodil Boh ako človek po zemi. Preto List k Židom pokračuje, keď bol už prv hovoril, že Boh prehovoril k nám skrze Syna: „On (Syn) je odlesk jeho slávy a obraz jeho podstaty.“¹ Apoštol Pavol nemôže prestať poukazovať na túto prešastnú skutočnosť mladým kresťanom. Táto skutočnosť, že v Kristovi sa nám zjavil sám Boh, znamenala pre neho nové východisko: „Boh“, tak hovorí,² „ktorý povedal, aby sa zo tmy svetlo zaskvelo, ten aj v našich srdciach rozsvietil svetlo, aby svietilo poznanie slávy božej v tvári Ježiša Krista.“ Pavol počíta k zatratencom každého, kto neverí v Krista. Týmto diabol, boh tohto sveta, zaslepil mysle, aby im nezasvietilo svetlo evanjelia Kristovho, ktorý je obrazom Boha. V Ježišovi Kristovi prebýva plnosť božstva zosobnená, skutočne „stelesnená“.

Kto by azda ešte pochyboval o tejto pravde aj po takých závažných výpovediach apoštolo-
vých, ten by už musel umlknúť pred presvedčivými dôkazmi samého Krista. Svojích nepriateľov, ktorí sa chvastali, že Boh je ich otec, takto zavrátil: „Vy nepoznáte ani mňa, ani môjho Otca. Keby ste mňa poznali, poznali by ste aj môjho Otca.“ Ja a Otec sme jedno.“³ Jedno, hovorí Ježiš, a nie jeden. Jedno v božskej bytosti, nie v osobe. Nič potechy plnšieho nemohol Pán povedať zarmúteným apoštolom vo veče-

¹ 1, 3.

² 2 Kor. 4, 6.

³ Ján 8, 19.

⁴ Tamtiež 10, 30.

radle v hodine lúčenia. Svätý Ján celkom dramaticky vyličil toto sebaobetovanie Syna Božieho.⁵ Ježiš o tom hovoril, že teraz sa vracia zpiatky k Otcovi, ktorý je na nebesách, od ktorého odišiel, aby priniesol ľuďom zjavenie božie. „Kde ja idem, viete — i cestu poznáte. Tu riekol mu Tomáš: Pane, my nevieme, kde ideš, a ako môžeme poznať tú cestu?“ Ježiš mu odpovedal: „Ja som cesta, pravda a život. Nikto nepríde k Otcovi, iba skrze mňa. Keby ste ma poznali, vtedy by ste poznali aj môjho Otca; ale odteraz poznáte ho, ba videli ste ho.“ Tu riekol mu Filip: „Pane, ukáž nám Otca, a dostačí nám!“ Celkom otvorene, ba skoro naivne, predniesol túto prosbu ináč taký tichý a zamyslený Filip. Bola dobre myslená, ale málo uvážená. On pevne verí, že tu pred ním, v ľudskej podobe Kristovej, stojí večný Syn nebeského Otca. Ale on by chcel viacej vidieť. Majster mal by im nejakým zázrakom ukázať samého Otca tak, aby ho videli vlastnými očami, ako pred dvoma alebo troma dňami na vlastné uši počuli jeho hlas na chrámovom nádvorí. Pán, trocha zarmútený, ale predsia plný dobroty, obracia sa k Filipovi a hovorí: „Toľký čas som s vami a tu nepoznal si ma? Filip, kto mňa videl, ten videl Otca. Či neveríš, že ja som v Otcovi a Otec je vo mne?“

Kto prijíma tieto svedectvá samého Ježiša, ten ťažko môže pochopiť, ako Harnack mohol tak jednostranne preháňať myšlienku Otcovstva: „Nie Syn, ale jedine Otec patrí do evanjelia, ako to hlásal Ježiš.“ Pretože Kristus vyhlásil sa za rovného v podstate s Otcom, zachoval nám spolu najhlbší pohľad do podstaty Otca. Len vtedy, keď poznáme Syna, poznáme aj Otca.⁶ Vráťme sa však znova k začiatku nášho výkladu o božej myšlienke Nového zákona. „Nikto nevidel Boha. Jediný, Jednorodený, ktorý je Boh, ktorý je v lone Otcovom a ktorý nám priniesol

⁵ 14, 1.

⁶ Ján 14, 6—7.

o ňom zprávu." Denne si to budeme pripomínať v liturgii svätej omše. Toto sa hovorí na konci kánonu o Synovi Božom: „Skrze neho a s ním a v ňom, nech je tebe, Bože, všemohúci Otče, v jednote Ducha svätého všetka česť a sláva na veky vekov." Potom kňaz vyzýva všetkých: „Modlime sa: Spasiteľnými prikazmi napomínaní a božím návodom poučení opovažujeme sa povedať: Otče náš, ktorý si na nebesách!" My sa „opovažujeme" tak povedať, hovorí liturgia, lebo nám to prikázal Syn a sám nás to tak naučil. Sami od seba by sme to nemohli. Omnoho dôkladnejšie mali by sme byť o všetkom poučení, keď sa tak často modlíme Otčenáš. Lebo inak táto najkrajšia zo všetkých modlitieb stane sa bezmyšlienkovitou formulou a najvznešenejšie z mien sa znesväti. Boh je našim Otcom, ale tento Otec je aj náš Boh a Pán. Nie otrockým strachom, ale detinskou úctou má byť nalaďená naša duša. „Preto zohýbam svoje kolena pred Otcom", píše svätý Pavol v Liste Efezanom. „Od ktorého pochádza všetko otcovstvo na nebi i na zemi." To je najsprávnejšie smýšľanie a konanie, čím častejšie vravievame: „Otče náš, ktorý si na nebesách!"

Preložil: Ladislav Kýška.

Duchovnosť vo svätých.

„Žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus" (svätý Pavol).
Prepracúvam sa k tejto najutešenejšej veľkosti?

Svätá Margita, dominikánka, a dary Ducha svätého.

P. Bertrand Húska, OP.

I.

Pred dvoma rokmi dominikánska rehoľa kánonicky dostala novú svätú, ktorá z dialavy

⁷ Ef. 3, 14—15.

sedemsto rokov žiari ako sedemfarebná krásna dúha. Po svätom Albertovi Veľkom, cirkevnom učiteľovi, ktorého Pius XI. r. 1931 vyhlásil za svätého, ona je mimo viacej ako 270 blahoslavených z dominikánskej rehole šestnástou svätou, ktorú pápež Pius XII. roku 1944 kanonizoval. Sotva mala 29 rokov (1241—1270), keď zomrela, a už sa vyšvihla na vysoký stupeň dokonalosti. Bolo to za búrlivých čias, keď Tataři vtrhli do Poľska, Maďarska, na pustatine Mohi zničili vojsko uhorského kráľa Vojtecha IV., ktorý utekal so svojou manželkou Máriou Lascaris cez Zniev, Trenčín, Hainburg do Dalmácie na ostrov Klisa. Tu sľúbili, že Pánu Bohu zasvätia dieťa, čo kráľovná nosila pod srdcom.

Keď Margita vyrástla, rodičia dali ju ako chovanku k dominikánkam II. radu vo Vesprieme. Potom vstúpila do rehole a v Pešti na ostrove Zajacov, čo neskoršie pomenovali Ostrovom svätej Margity, venovala v kláštore, ktorý jej otec vystavil, Pánu Bohu svoj nevinný život.

Ako na Turíce Duch svätý sostúpil na apoštolov a obdaril ich siedmymi darmi, tak aj svätá Margita v hojnej miere dostala z týchto darov. Uvažujme nakrátko o nich podľa Sumy svätého Tomáša, ktorého tiež Duch svätý obohatil nebeskou múdrosťou. Bázeň, rozumnosť, rada, múdrosť, vedenie, pobožnosť a sila sú ako sedemfarebná dúha, čo okrášľila život svätice a pomohla jej vždy hlbšie vniknúť do tajomstiev mystického života. Svätí Otcovia a stredovekí teológovia na čele so svätým Tomášom Akvinským¹ vypracovali celú sústavu v učení o daroch Ducha svätého. Rudolf Graber² píše: „S darmi Ducha svätého stojí a padá kresťanská mystika.“ Dobré pochopenie náuky o daroch je úzko spojené s náukou o význame posväcujúcej milosti pre duchovný život. Táto milosť, vliata do našej duše pri svätom krste, prináša nám aj dary

¹ Suma teologická I—II, ot. 68. — III. ot. 39.

² Die Gaben des hl. Geistes 64.

Ducha svätého; jej najvyšší rozvoj v duši kresťana je základom kresťanskej mystiky. Teologická náuka o daroch Ducha svätého zakladá sa na slovách proroka Izaiáša: „Prút vzíde z koreňa Jese, výhonok z koreňa jeho vykvitne, a spočíná na ňom Duch Pánov: duch múdrosti a rozumu, duch dary a sily, duch vedenia a pobožnosti a naplní ho duch bážne Hospodina.“³ Tieto slová sa vzťahujú síce na prvom mieste na Mesiasa, ale spolu aj na veriacich a najmä svätých, ktorí tak úzko spoluúčinkovali s milosťou božou. Veď svätý Pavol, apoštol, tak často prizvukuje, že celý Kristus je Ježiš spolu s veriacimi; teda hneď nám je jasný teologický záver: Duch svätý rozdáva svoje dary všetkým veriacim, ktorí sú spojení s Kristom a tvoria s ním jednotu. Dary nie sú samé vnuknutia Ducha svätého, ale akési dispozície, ktoré nás činia ochotnými počúvať jeho volanie, jeho vnuknutie a takto splňať jeho vôľu.⁴

Načrtnime jednotlivé dary a prispôbime ich životu svätej Margity. Prvý je *dar múdrosti*. Je to príjemné poznanie duchovných vecí, nadprirodzený dar, ktorým oceňujeme božské veci pomocou duchovného ochutnávania, čo nám vnúka Duch svätý. Tento dar nás robí schopnými, aby sme dali prednosť radostiam v službe božej pred márnymi, smyselnými radostami tohto sveta. Touto nebeskou múdrosťou osvietený kráľ Dávid zvolal: „Pane, aký milý je tvoj príbytok; jeden deň v tvojom dome znamená viac, ako veľa rokov, prežitých mimo teba.“⁵ Svätá Margita cenila si Boha nadovšetko a nezakladala si na pomínuteľných veciach. Často vravievala so žalmistom k sestrám: „Ochutnajte a viďte, aký sladký je Pán.“ Veľkú radosť mala z duchovných vecí, rada sa modlievala a rozjímalá, často celé hodiny strávila pred svätostánkom, ako v jej životopise píše: Columbarium.

³ Iz. 11, 1—3.

⁴ Suma teologická I—II, ot. 68, čl. 2.

⁵ Žalm 83.

Svätý Tomáš Akvinský porovnáva dary Ducha svätého s vlastnosťami holubice: „Duch svätý zostúpil na pokrsteného Krista v podobe holubice, lebo vlastnosti holubice znázorňujú sedem darov Ducha svätého. Holubica totižto často má svoje hniezdo na brehoch vody, aby vidiac sokola mohla sa ponoriť do vody a utiecť. To znamená dar múdrosti, ktorým svätí boží, rozjímajúc na brehoch živých vôd Písma svätého, odporujú zlosynom.“^{*} Aj svätá Margita bývala na brehoch vôd. Na dunajskom ostrove bolo to malé hniezdo, kde ona ako Bohu zasvätená holubica s rehoľnými sestrami žila pre nebeského Ženicha. No to bol len symbol toho hniezda na brehoch živej vody, kde ona pred Sviatosťou oltárnou vsala do seba nebeskú múdrosť. Všetko chápala so stanoviska večnosti. Keď bola malá, spýtala sa, čo znamená kríž? Sestry jej vysvetlili, že na ňom vykrvácal za nás milý Spasiteľ. Začala usedavo plakať a odvtedy ukrižovaný Spasiteľ bol strediskom jej života. Nebeská múdrosť ju nabádala odmietnuť sobáš s českým kráľom, s poľským a sicílskym kniežatom, lebo bola Bohu zasvätená. Keď jej rodičia vyhrožovali, povedala: „Vás, drahý otcie a kráľ, a vás, milovaná matka a kráľovná, uznávam vo všetkých veciach za rodičov, čo sú podľa vôle božej, ale čo sa protiví vôli božej, v tom neuznávam vás za božích nástupcov.“ Len nebeská múdrosť jej tieto slová vnukla, pre ktoré toľko musela trpieť od sestier.

Dar rozumnosti nás učí, ako máme prehliadnúť pravdy viery. Svätý Pavol tvrdí, že Duch svätý spytuje všetko, aj hĺbokosti božské. Nie že by sme celkom mohli pochopiť tajomstvá božie; to bude len v nebi. Ale učí nás vniknúť do týchto tajomstiev, ako je to len možné tu na zemi. Tohto daru dostalo sa najmä svätým cirkevným učiteľom, ktorí mali iných poučovať o pravdách viery, ale pritom aj iní ho mali v hojnej miere,

^{*} Suma III, ot. 39, čl. 6, k 4.

ako ukazuje príklad tejto svätice. Rada čítala Písmo sväté a vhlbila sa do rozjímaní nebeských právd. Bola zbehlá vo vede svätých, „scientia sanctorum“⁷ a darom rozumu vždy hlbšie prenikla do zjavenej pravdy.

Svätý Tomáš vraví: „Holub vyberie najlepšie zrnká, a to znamená dar rozumnosti. Svätí pomocou tohto daru vyhľadajú zdravé učenie a tým sa nasycujú.“⁸ Svätá Margita bola takou holubicou, čo zdravé učenie mystických a asketických učiteľov vyhľadávala a ich výpovede si hlboko do srdca vštépila. Veľmi sa jej páčila výpoveď: Nikoho neopovrhnuť, sám seba opovrhnuť a tešiť sa, keď nás opovrhnu. Od tých čias ešte viac sa tešila, keď jej sestry dali príležitosť k pokore, ba priamo vyhľadávala také príležitosti. Také práce konala v kláštore, ktorými iné opovrhovaly. Pomáhala v kuchyni, v záhrade. Ako dcéra kráľovská zametala chodby, opatrovala choré sestry. Keď sestru Alžbetu nikto nechcel ošetrovať pre odpor vzbudzujúcu chorobu, ona si vyprosila od priorky dovolenie, aby ju mohla ošetrovať. Bola taká ťažká, že ani dve sestry ju nemohly zdvihnúť s postele, aby ustlaly; ale Pán Boh dal svätej Margite pre jej veľkodušnosť toľko sily, že ju sama mohla zdvihnúť. Radovala sa, keď jej ošúchané šaty daly, a lepšie rada dala sestrám. Bol ozajstnou učeníčkou Kristovou, lebo vedu svätých prispôsobila ku všetkým okolnostiam života, a jej srdce neliplo na pozemské veci.

Z Lomnického štítu alebo z iných vrcholov Tatier je krásny výhľad na celé okolie. Tam vo vysokých výšinách mizne všetko malicherné a človek bližšie sa cíti k nebu. Aj preduchovená Margita vedou svätých povzniesla svoj zrak k nebu a pozemské veci pokladala za rebrík, po ktorom vystupovala k nebeským skutočnostiam. Jej výpovede ukazujú, na akom vyso-

⁷ Múdr. 19, 19.

⁸ Suma III, ot. 39, čl. 6, k 4.

kom stupni vedy svätých bola. Keď raz v jedálni sestry čítaly o mučeníctve svätého Jakuba, apoštola, so žiariacou tvárou spýtala sa sestry Alinky Ajkay: Či sa vám páči, čo sme pri obede čítaly? — Ano, páči sa mi; ale čo osoží, keď ja nemôžem pre Krista toľko trpieť, ako tento apoštol? — Na to svätá Margita oduševnene povedala: „Ó keby som ja bola vtedy žila, ako by som sa bola tešila, keby ma boli po kúsku rozsekali a napokon hlavu stali pre Krista.“ Keď sa ju sestra Katarína Várady pýtala, čo má robiť, aby sa vrúcne modlievala? Ona jej odpovedala: „Milá sestra, obetuj svoje telo a dušu Pánu Ježišovi, buď vždy s ním spojená, aby ťa od neho ani smrť ani hriech neodlúčil.“ Veru, len dar rozumu mohol jej takéto výpovede na jazyk dať.

Dar rady chráni nás pred nerozvážnym konaním, ľahkovážnosťou a prenáhlením, najmä však pred nadutosťou a pýchou. Darom rady odpovie nám Duch svätý na prosbu, ktorú k nemu vysielá pobožná duša so svätým Pavlom: „Pane, čo chceš, aby som robil?“ Božský Spasiteľ vždy to konal, čo sa nebeskému Otcovi páčilo. A to preto, že bol vedený duchom rady a v každom prípade konal podľa vôle Otcovej. Ako rád by bol chcel ustanoviť najsvätejšiu Sviatosť oltárnu hneď na začiatku svojho účinkovania; ale nebeský Otec chcel, aby ju ustanovil len pre svojím utrpením. Preto jeho výpoveď: „Žiadostive žiadal som si ješť tohto veľkonočného Baránka.“⁹ Rád by bol hlásal evanjelium nielen v Palestíne, ale po celej zemi. Ale nebeský Otec chcel, aby len vo Svätej zemi a aby apoštolovia pokračovali v iných krajinách v jeho diele. Duch svätý dáva nám svoje rady alebo priamo vnuknutím pri rozličných okolnostiach alebo skrze kňazov, spovedníkov. Tento dar pôsobí v duši najväčší pokoj, lebo vo všetkom riadime sa vôľou božou. Dar rady pomôže,

⁹ Luk. 22, 15.

aby sme aj iným poslúžili v pochybnostiach a ich k Bohu viedli, ako svätého Antonína z Florencie, arcibiskupa z rehole dominikánskej, menovali: Antoninus consiliorum, lebo Duchom svätým osvietený každému vedel dať náležité rady.

Svätá Margita vo veľkej miere dostala od Ducha svätého tento dar, najmä vtedy, keď ju rodičia chceli nútiť, aby sa vydala. Otec ju prosil, že to žiada dobro vlasti, obstará jej dišpenzáciu od svätého Otca. Sestry otvorene búrily sa proti nej. Teraz veru cenná bola rada. Ale Duch svätý ju neopustil a osvietil, aby ostala vernou svojmu sľubu a sľubu rodičov, čo urobili v hradе Klisa. Svätý Tomáš píše: „Holub aj cudzie vtáčatá vychová; to znamená dar rady, pomocou ktorej synov temnoty, t. j. nasledovateľov sata-na, vychovávajú poučením a príkladom.“¹⁰ Naozaj svätá Margita poučila rodičov a v tejto ťažkej otázke, že má ostať vernou tomu, čo sľúbila. „Dar rady vodí človeka, ako keby bol od samého Boha dostal osvietenie.“¹¹ Šťastná bola svätá Margita, že toto vnuknutie poslúchala, a tak našla východisko.

Zasvätenie sa božskému Srdcu.

P. Chryzostom Bardys, OFM.

Ó môj Trojjediný Bože, moja Láska, dnes v prachu zeme sa korím pred Tebou a obetu svoju obnovujem. Ráč prijať celý môj život, so všetkými modlitbami, prácami, bolesťami a križmi ako obetu za moje drahé, milované duchovné dietky. Chcem vyprosiť milosť viery pre tie dietky moje, ktoré sa odtrhly od svätej Cirkvi Tvojej, pre tie, ktoré sú zatvrdnuté, ľahostajné a studené voči Láske Tvojej. Za moje váhавé a nestále dietky, aby si im ráčil poskytnúť sily svojej. Za drahú matku Cirkev svätú a úmysel svätého Otca, za premilú moju pro-

¹⁰ Suma III, 39, 6, k 4. ¹¹ Suma II—II, 52, 1, k 1.

vinci. Za celé Tvoje kňazstvo, aby si im dal horlivosť apoštolov, silu mučeníkov, vieru vyznavačov, čistotu panien, kleslým pravého pokánia a všetkým zomierajúcim úprimnej ľútosti. Za sväté misie, aby si mnoho mladých sŕdc pozvubil k štedrosti na sväté misie.

Ale nielen celý svoj život Ti obetujem, lež aj svoju smrť, akúkoľvek mi Tvoja Prozreteľnosť určila — áno, moju smrť i s jej smutnými následkami. Pane, keď budem už mŕtvy ležať, prijmi to už vopred, môj dobrý Pane, ako pokorné vyznanie moje v mene všetkých dietok, že si Ty jedine Pán a Boh náš. Keď sa už bude telo moje rozkladať a neprijemný zápach bude šíriť okolo seba a preto sa nikto nebude mnoho zdržovať pri mŕtvom mojom tele — Ježišu, aj toto opovrhnutie od ľudí Ti obetujem za všetky hriechy moje i dietok, lebo hriechom opovrhujeme Tebou, ó nekonečná Dobrota. Áno, aj moje pochovanie Ti obetujem. Keď telo moje uložia do chladného hrobu, kde zhnije a v prach sa obráti, ó prijmi aj to za mňa a za dietky moje ako najhlbšiu pokoru a uponíženie pred Tvojou nekonečnou Velebnosťou, za všetky naše povyšovania. Všetko toto Ti obetujem, aby všetky dietky prišli do neba, k Tebe.

Lenže, Pane a Bože môj, čo je môj život a moja smrť pred Tebou? Čo je smrť, nech je neviem aká strašná? Nič! Celá táto moja obeta je v očiach Tvojich ako tá najmenšia kvapôčka z rozstrekutej kvapky rosy. Čo teda urobím, aby obeta taká nepatrná predsa nadobudla ceny a prosba moja bola vyslyšaná?

Moja milovaná a drahá Matka nebeská, k Tebe sa s dôverou obraciam v tomto ťažkom podujatí; ráč celú túto obetu vziať do svojich rúk a spoj ju so svojimi zásluhami a zásluhami všetkých svätých duší v nebi i na zemi a k nim pripoj túto nepatrnú moju obetu a vlož do pre-draheho Srdca Ježišovho a tak obetuj nebeskému Otcovi a povedz mu, že ho prosím, o čo aj

Ježiš bol kedysi ho prosil, „aby som nestratil ani jedného z tých, ktorých si mi dal“.

Ale teraz, keď si ráčil prijať moju dnešnú skromnú obeť, ráč Duch svätý, dušu moju posvätiť dokonale, aby bola svätá, keď príde (... posledná hodina?)¹ moja! Čas je krátky a drahý! Ani minúta mi nesmie ujsť, aby som nepracoval pre svoje posvätenie. „Anima Christi sanctifica me“ (Duša Kristova posväť mňa) skrze križe, lebo nám treba skrze mnohé súženia vchádzať do kráľovstva božieho.)²

Ó moja nebeská Matka, stráž nado mnou, a Vy všetci moji svätí a sväté božie prispejte na pomoc svojmu úbohému dieťaťu, aby som obeť svoju, dnes Bohu obnovenú, verne pod Vašou opaterou dokonale a zhorel na obetnom oltári sťa obeť lásky božej. Nech pri smrti mojej už nezostane vo mne nič, čo by ma nehodným učinilo Vašej spoločnosti, kde aj ja Vám budem môcť pomáhať a večne pomáhať Boha milovať a moje drahé dieťky všetky uzrieť, ako na veky budú milovať Teba, Pane a Bože môj.

Koľko ráz mi ešte srdce uderí, toľko ráz opakujem, toto obetovanie môjho života i smrti. Amen.

Na deň najsvätejšieho Srdca Ježišovho, 3. júna 1932.

O poteche najláskavejšej Matky P. Márie.

(Z knižky ctihodného Tomáša Hemerkena
Kempenického: *Rozhovor duše.*)

Rozliata je milosť na твоjích perách.

Hľa, prosím ťa, Pani moja, hovor teraz trochu so mnou, svätá Mária!

¹ Riadok je nečitateľný, keďže papier so zasväcujúcou modlitbou bol natoľko používaný, že sa úplne predral.

² Sk. ap. 14, 21.

Otvor svoje ústa v mene Syna tvojho, ktorý ťa požehnal všetkou duchovnou milosťou.

Ja som, hovorí, matka milosrdenstva, plná lásky a miloty. Ja som útočisko hriešnikov, nádej a odpustenie vinných. Ja som potecha skormútených a obzvláštna radosť svätých.

Príďte ku mne všetci, čo ma milujete, a naplňte sa mojimi hojnými potechami, bo som milá a milosrdná voči všetkým tým, čo ma vzývajú. Príďte všetci spravodliví a hriešnici, budem za vás prosiť Otca; budem prosiť i Syna, aby sa dal uprosiť Duchom svätým. Pozyvám všetkých, všetkých čakám; žiadam si, aby všetci prišli; nepohŕdam nijakým hriešnikom, lež radujem sa v nebi spolu s anjelmi božími s veľkou láskou nad hriešnikom, čo sa kaja: bo nevychádza nazmar predrahá krv môjho Syna, vyliata za svet.

Pristúpte teda ku mne, synovia ľudskí, všimnite si a viďte moju horlivosť o vás pri Bohu, Synovi mojom Ježišovi Kristovi. Hľa, ja vezmem na seba jeho hnev, vytrvalými prosbami smierim toho, ktorého ste vy urazili, ako uznávate.

Obráťte sa a poďte! Kajaťte sa — a vyprosím pre vás zhovievavosť. Hľa, ja stojím medzi nebom a zemou, medzi Bohom a hriešnikom, a svojimi prosbami obsiahnem, aby nezhylnul tento svet. Nezneužívajte teda božie milosrdenstvo a moju láskavosť, ale vyhýbajte každému urážaniu, aby neprišla na vás náhle rozhorčenosť a pomsta, čo neznesiete!

Vopred obraňujem svojich synov, vyzývam svojich milých: buďte napodobňovatelia môjho Syna a vašej matky!

Pamätajte na mňa, ktorá nemôžem na vás zabudnúť!

Ja som zľutovnica nad všetkými biednymi, ja som najoddanejšia zástupkyňa všetkých veriacich. —

Ó najmilšie slovo, plné všetkej nebeskej sladkosti. Ó vznešený hlas, s neba ako rosa padajúci, čo hriešnikov potešuje a spravodlivých naplňa radosťou. Ó nebeská píšala, ako jemne zaznievaš v zúfalom svedomí. Zkade sa mi dostáva toho, že ma oslovuje Matka môjho Pána? Ty blahoslavená, najsvätejšia Matka a blahoslavená reč

tvojich úst; bo pod tvojím jazykom med a mlieko, a vôňa tvojich slov je nad všetky voňavky.

Moja duša sa rozplynula, keď si ty hovorila, Mária. Ajhľa, len čo zaznel v mojich ušiach tvoj potešujúci hlas, zaplesala radosťou duša moja.

Ožil totiž vo mne môj duch — a celé moje vnútro prenikajú nové radosti, bo dnes sú mi oznámené skrze teba dobré a príjemné veci. Bol som smutný a skormútený, lež teraz som sa pozdvihol a posilnil.

Vystrela si totiž z výsosti svoju ruku a dotkla si sa ma — a ja som sa vyzdravel z choroby. Sotva som mohol hovoriť: a teraz je mi milé i zaspievať si a veľkodušne sa ti poďakovať. Žiť sa mi hnusilo, a teraz sa ani smrti nefakám, bo viem to a pokladám ňu za svoju zástankyňu pri Synovi v mojej veci; a tvojmu milosrdenstvu sa odporúčam od tej hodiny a potom v každú chvíľu. Odvtedy, čo si hovorila do srdca svojej skormútenej siroty, náhle som sa zmenil v lepšie a vnútri som bol značne posilnený. Akosi skormútený som ležal, lež prišla tvoja potecha a postavila ma na nohy, milo hovoriac: Čo ti je, syn môj? Ktože ti chce ubližovať? Nebojže sa! Ja sa o teba postarám, syn môj! Žijem ja a žije aj môj Syn Ježiš, tvoj brat, ktorý je na pravici Otcovej, isteže verný veľkňaz a príhovorca za tvoje hriechy. V neho smieš najviac dúfať, bo On dáva život a ničť smrť.

Zo mňa sa v čase narodil, Otcom od večnosti splodený je daný celému svetu na spasenie. Hľa, kde je nádej a potecha a skrze ktorého je dôvera a víťazstvo. Nech ti je vždy na pamäti Ježiš a Mária, — a nebudeš sa báť striel nepriateľových.

Ó šťastná hodina, kedy ráčiš ty, ó najmilšia Matka, byť pri utrápenom srdci.

Ó kiezby bola chvíľa na počúvanie tvojich útešných slov dlhšia! Lebo silne ma rozplameňujú a pôsobia na mňa, kedy sa ma dôverne dotýkajú a poučujú.

Blahoslavené tvoje vznešené prsia, Mária, z ktorých nikdy neprestane vytekať najsladšie mlieko potechy. Bo pre hojnosť milosti tvojho milovaného Syna Ježiša, ktorého si kedysi nadávala, nemôžeš odoprieť tomu, čo ňa prosí, tebe vlastné milosrdenstvo, lež často preukazuješ

láskavosť i tomu, čo v mnohom sa prevyšuje. Ó matka najvyššej láskavosti, najväčšieho zľutovania a lásky. Ó neporovnateľná Panna, voči všetkým láskavá a všetkými uctievaná!

Ó obzvláštna Rodička Syna Božieho, ktorý sa narodil z teba, ale i vospolná matka celého kresťanstva, a každému milá a osobitná podľa stavu jeho pobožnosti. Ó Panna panien, Kráľovná sveta a Pani anjelov, priťahuj ma k sebe, aby som neostal ležať pod farchou hriechov. Vylej milosť, spasnú rosu s neba sošli, aby som si naozaj zaslužil cítiť, bo ty si Matka milosti a otvorený prameň milosrdenstva.

Ja som Matka krásneho milovania, čistej a svätej bázne: láskavého prihovorenia a najsladšej potechy!

Keď teda počuješ moje meno, zaplesaj celým svojim srdcom, pokloň sa úctivo a pozdrav ma milo! Bo ak uctievaš Matku, uctíš si i Syna, ktorý má Otca Boha.

Ja som totiž Mária, Matka Ježišova, a toto meno mi ostane na veky! Čo je Ježiš? Kristus — Syn Boha živého. — To je Spasiteľ sveta, Kráľ neba a zeme, pán anjelov a Vykupiteľ veriacich, Sudca živých a mŕtvych.

On sám je nádej nábožných, potecha oddaných, pokoj tichých, bohatstvo chudobných, sláva ponížených, sila slabých, cesta blúdiacich, svetlo slepých, opora chorých, osveženie vyschnutých, uľahčenie utisnutých, podpora sužovaných a obzvláštna útočisko všetkých dobrých.

Blahoslav Syna s Matkou a budeš milý Otcovi! Vzdaj Mu česť a slávu, kedykoľvek mi preukážeš dajakú úctu! Jeho sláva je mojou radosťou a moja chvála je jeho uctením. Polož si ma a Ježiša ako pečať na srdce, ako pečať na svoje rameno!

Či teda stojíš alebo sedíš, modlíš sa alebo čítaš, píšeš alebo dačo robíš, často maj v ústach, vždy však v srdci meno Ježiš a Mária!

Ajha, tak nech bude! Nech ti slúžia všetky národy, pokolenia a jazyky, a nech sa pred tebou zohnú všetky stvorenia! Nech nebo povie: Raduj sa Mária; nech zem odpovie: Buď pozdravená na veky vekov! Nech zvelebujú spolu všetci svätí tvoje veľké meno. A nech všetci pobožní plesajú pred tebou a Baránkom Ježišom Kristom, tvojím Synom a naším Pánom! Amen. Prel. A. Lipka

Duchovnosť v študentstve.

*„Pristupujem k Bohu, ktorý obveseľuje moju mladosť“
(Zalm 42).*

Zamierzam sa dôsledne kresťansky na Boha, žriedlo veľkolepého rozpätia všetkých životných síl?

Študentka, vyznavačka viery.

Vlani istá naša študentka dokončievala gymnaziálne štúdiá v neslovenskom prostredí, ktoré bolo bez náboženskej náplne. Do triedy prišiel inšpektor a medziiným spýtal sa: „Študenti, kto z vás má náboženské presvedčenie?“ Spomenutá študentka v napätom tichu triedy smelo vstala. Nato hlásil sa jej spolužiak a vravel: „Pán inšpektor, nevidí sa vám, že taký človek je duševne menej cenný?“ Inšpektor, vychovávateľsky opatrný a spoločensky taktný, upozornil ho na nezdvorilé počínanie. Študent dokazoval oprávnenosť svojej výpovede: „No keď je to pravda, tak si to predsa musíme priznať.“

Všimnime si okolností tejto vyznavačky viery. Je v nábožensky ľahostajnom, ba zaostrenom prostredí. Toľko očí sa nežičливо na ňu upiera. Priznanie sa ku Kristovmu svetonázoru vari nebude bez časných nepriaznivých následkov. No ona, čo aj je bytosť s jemnou a citlivejšou stavbou, jednako necúva.

Kdeže nabrala silu pre toto tiché hrdinstvo? V živom, prehlbenom chápaní kresťanského svetonázoru, vo vznešenom poňatí osobnosti Ježiša Krista, ktorý je vrcholná skutočnosť svetových dejín a celého vesmíru a ku ktorému hlásiť sa znamená byť vyznamenaný, ktorému slúžiť je kráľovať. „Kto mňa vyzná pred ľuďmi, toho aj ja vyznám pred svojim Otcem, ktorý je na nebesách“, povedal Ježiš. Kresťanstvo je život, a vypnúť sa z neho čo len na chvíľu, čo len cez

návštevu inšpektora v triede alebo pri ľudských úšľabkoch a pri ľudskom výsmechu, znamená vypnúť sa z pravdy a zo života, odskočiť zo svetla do tône smrti.

Z prežívaného, dôsledne uplatňovaného kresťanstva rodí sa mocné, zdravé sebavedomie, podopreté myšlienkou, že ako kresťania sme v službách najväčšej veľmoci — Boha, slúžime Kristovi, nesmrteľnému Kráľovi vekov. Ako statočný vojak je hrdý, že je v službách vynikajúceho, nadpriemerného veliteľa, tak kresťan je ešte oveľa hrdší, že môže sa priznať ako stúpenec k tomu, ktorý nekonečne presahuje všetky priemery a hodnoty. A potom ľahšie, ba radostnejšie znesie aj privlastok „duševne menej cenného“, keď má povedome v sebe nekonečne cennú Hodnotu. Žiarivý je príklad apoštolov. Židia „predvolali apoštolov, vyšľahali ich a prikázali im, aby už vôbec nehovorili v mene Ježišom, a prepustili ich. A oni išli z toho shromaždenia *radujúci sa, že boli hodni trpieť pohanenie pre meno Ježišovo*“.¹

Toto je pre ponížovaného jednotlivca. Naokoľko ide o ponížujúcich, nebudeme im ani natoľko pripomínať, že nijako neboli duševne menej cenní vedci, umelci, géniovia, pre ktorých Kristus bol smysel života, vedy, umenia. Odvážil by sa spomenutý spolužiak použiť hanlivý privlastok napríklad na človeka vynikajúcich mravných, vedeckých, diplomatických vlastností, o ktorom duchovný vodca českých ministrov nedávno napísal: „Na prvý piatok v júli prosil ma v bazilike Srdca Pánovho na Montmartre elegantný pán v sakristii, aby som mu dovolil ministrovať, ak nemám ministrov. Rád som prívolid. Po návrate od oltára predstavil sa mi v sakristii: Georges Bidault; bol to sám ministerský predseda a hlava Francúzskej republiky“; vravím, odvážil by sa aj tu to použiť?

¹ Skut. 5. 40—41.

No my ani nebudeme toľme trvať na obrane viacej vonkajšieho rázu, ako skorej na obrane z vnútra, z hĺbky samého kresťanského života, ktorý keď je v nás dôsledne prežívaný, má veľkú silu a prv-neskôr zapôsobí aj na tých, čo nás neopodstatnene zaradili do skupiny menej cenných. Budú vždy viacej citiť, že stojíme mravne vysoko, že sme duševne bohatí na Hodnotu, ktorá im chýba a ktorej chýbanie tvorí ich nepokoj a vnútorné rozvŕtavanie. Tak pomaličky pomôžeme im dostať sa na cestu, na ktorej sa nad očakávanie plne rozvíjú.

Aký kus prepotrebnej práce v živej obrane viery vykonalo by naše študentstvo, keby dôsledne usilovalo sa uplatňovať kresťanstvo v pomere k profesorom, spolužiakom, k štúdiu, zábave, športu, keby Kristom popresvecovalo svoje mladé roky, ktoré na evanjeliovej ceste dozrievajú pre životnú vyrovnanosť, vybrúsený charakter, časné aj večné šťastie. *Brat dominikán.*

Študentská kresťanská rodina.

Aby vždy viacej upevňovalo sa vo Vás, milé študentky a milí študenti, puto kresťanskej spolupatričnosti, posielajte do študentskej rubriky Smeru príspevky, poznámky o svojom pomere ku kresťanskému svetonázoru, ku sviatostnému Kristovi, k svätej omši, o sborovej svätej omši, o svojej práci v katolíckej akcii, o snahe vliať kresťanského ducha do zábav, do usmerňovania erosu, do literárnych prác a vôbec do všetkých úsekov mladého života. Tieto príspevky budú mať na Vás požehnaný vplyv už s toho stanoviska, že dajú Vám citeľné presvedčenie, že nie ste sami pri vnášaní Krista do rozličných tvárností študentského života, ale že za túto svätú myšlienku pracuje v bratskej a sesterskej kresťanskej jednote veľa mladých rúk a sŕdc. To bude jeden z prostriedkov na vžívanie sa do všesvetovej a nadčasovej rodinnosti kresťanskej.

Duchovnosť v živote.

„Oblečte si Pána Ježiša Krista. Kristus, váš život.“
Ako blízko alebo ďaleko som od tohto pavlovského programu?

Očakávame Dieťa.

Celý advent očakávame Dieťa pokoja.

Adventy posledných rokov sú čo raz intenzívnejšie. No nie so strany Dieťaťa, ktoré má prísť. Ono je stále ochotné celé sa dať očakávajúcemu ho človeku, nezávisle od dnešných alebo včerajších časových okolností. Naša duša je to, čo chce mať intenzívnejší advent, oveľa intenzívnejší, ako bývaly adventy za nedávnych pohodlných rokov. Vtedy sme čakávali viacej zemskú pozlátku pravých Vianoc. Vychutnávali sme vianočným čarom rozochvené city detí a zastavili sme sa pri pohľade na jedličku v spomienkach na vlastné detské Vianoce. Dieťa samo, so svojím večným poslaním bolo nám hlasom, márne volajúcim z púšte. Neradi akosi sme sa započúvali do podstaty pokoja a novej epochy, ktorú prišlo Dieťa začať, do podstaty nového života, ktorý máme po jeho príchode v sebe uskutočniť.

Dnes žiada sa nám podstaty Vianoc, príchodu samého Dieťaťa. Chceme prijať Dieťa, celé s jeho poslaním. Dieťa pokoja, ako ho ono poníma. Veď bez neho nikde nie je pokoj, len každý bezhlavo kričí: pokoj, pokoj! Chceme prijať Dieťa v plnej jeho pokore. Boh sa tu pokoril v drobúšké Dieťa a v tomto pokorení priniesol vôľu pokoja. Toto vianočné poučenie pokory chceme dnes prijať my, veční vzbúrenci oproti božiemu Majestátu. Príchodom Dieťaťa totiž porazení sme vo svojej pýche a vo svojom krutom sebecke, ktorým ničíme seba i druhých. Náuka o silnej pokore, o pokore pre silných, to je hlavná náuka Vianoc. K tejto pokore pohla Boha láska, čo zostupuje po prvom páde človeka do našich smútkov, zaodiata do strhujúcej pokory. Pochopiť Lásku a Pokoru, značí pochopiť Dieťa. Áno, toto úplné a bezpodmienečné prijatie Lásky a Pokory značí prijať do svojho života svrchovaný pokoj, pokoj bez slov. E. Macák, salezián.

Z denníka slovenského maliara.

Kristus všetko chce preduchovniť svojim božským životom. Umelecký odbor ako jeden z veľa úsekov ľudskej činnosti tiež patrí pod záujmový Kristov vplyv. Kristus chce sa zmocniť celého človeka, aj jeho umeleckých sklonov a tvorivej genialnosti. Čím je umelec viacej naplnený Kristom, tým je viacej umelcom, je akostne tvorivejší.

Požiadali sme nášho známeho slovenského maliara, ktorý sa vykryštalizáva v ozajstného katolíckeho umelca, aby nám voľačo napísal o tom, ako prežíva maliarske umenie v Bohu a s Kristom, ako zachycuje spájanie prirodzeného umeleckého génia s nadprirodzeným životom.

*

Tieto zápisky vznikli väčšinou vo chvíľach, v ktorých náhle božie svetlo mi dalo jasne zachytiť niektoré veci z môjho odboru.

Je to moje osobné prežitie umenia a preto len na výslovnú žiadosť pátra redaktora dávam ich do tlače a nijako nechcem unucovať nikomu svoj názor.

Vlastne ani nie sú celkom moje, lebo vznikli inšpiráciou Ducha svätého a ja som pritom bol len nástrojom, ktorý pôsobenie milosti podľa svojich schopností pochopil a zachytil. Sú hodne útržkové a nesystematické, lebo nemal som ešte príležitosť ucelene spracovať tieto poznatky. Preto sú len v akejsi srovej forme, rovnou z denníka vypísané.

*

Koreň súčasnej krízy v človečenstve spočíva v povrchnosti. Preto našou povinnosťou je nájsť hĺbku každého problému a viesť ľudí k tomuto hlbokému chápaniu. Každý to máme robiť najmä vo svojom odbore. Napríklad v umení táto povrchnosť prejavuje sa f o r m a l i z m o m. To je povrchové, materialistické chápanie krásy. Domnievame sa totiž, že to magické žiarenie, ktoré nazývame krásou, je spôsobené len usporiadaním hmotných prvkov: farby, proporcií, plastiky líní, kompozície...

Krásna žena nás vie očarovať, ale len dovtedy, kým nezistíme, že to bola len ilúzia povrchu, plastiky, pokožky, vlasov a že jej vnútorná krása nezodpovedá jej vonkajšku, že je hlúpa, náruživá, sebecká, prázdna. Tu stráca vonkajšia krása svoje čaro, a taká žena sa nám čoskoro znepáči. Teda krása nespočíva v materii, ale v duchovnej kráse, ktorú usporiadanie tej materie vyžaruje. A s moderným umením je to podobne.

*

Boh je všetko: anatom, astronóm, biolog, politik (veď riadi dejiny ľudstva), matematik, inžinier (veď on všetko v prírode vypočítal, vystavoval), maliar, sochár, hudobník, a vôbec mohol by som menovať všetky odbory ľudskej činnosti, lebo on všetko stvoril a určil všetkému zákony, a my ako pravé deti božie, stvorené na obraz svojho Otca, vieme ho napodobniť a pokračovať v jeho diele. Kvôli nám nechal všeličo nedokončené (napríklad sami sme si mohli utvoriť na základe ním daných princípov rádio, stroje, využiť elektrickú energiu...)

My ho máme napodobniť, každý vo svojom odbore. S jeho pomocou (tým, že nám dal rozum, génia, hmotu a prostriedky) vieme tvoriť v hmote neživej. Pravda, aj v živej, ale tam sme už viac závislí od neho (splodenie nového človeka, jeho výchova, anatomický zásah do organizmu), a z teológie vieme, že Slovo je pravzor všetkej činnosti a každej veci. Pane, buď mi vzorom aj v umení a utvor zo mňa, ak je to Tvoja vôľa, umelca takého, ako si si ho predstavoval, keď si nám dal tvorivú schopnosť. Veď moje srdce, moje oko a moju ruku!

*

Tento svet, to je dielňa božia, kde zo surového materiálu, z hliny a skaly, Boh tvorí svoje diela v našich dušiach, ale len natoľko, nakoľko sa poddáme jeho tvorivej činnosti a s ňou

spolupracujeme. Ako v dielni, je tu na svete plno špiny, prachu, blata a nehotových sôch (zdá sa, že sú to väčšinou len karikatúry, lebo sú ešte len zhruba spracované alebo ešte len v stave zrodu). Keď je dielo viac-menej hotové, ide do očístca, tam sa dokončí, vycizeluje, vyleští a hotové ide do večnosti a je začlenené na svoje, od večnosti určené miesto v katedrále večného Jeruzalema. Bude iste veľmi prekvapujúce vidieť potom tieto diela, z ktorých každé má svoju zvláštnu ideu a každé je originálom. Tak isto i ja mám napodobniť svojho Otca a mám tvoriť diela, krásne svojou formou i vnútornou náplňou. Ba dokonca môžem stvoriť na obrazoch nových ľudí a nový, ešte nikde nejestvujúci svet. A najzaujímavejšie je, že Boh nás pripustil ako svoje deti, ktoré majú právo na všetko, čo je Otcovo, aj do svojej dielne, kde sa môžeme dívať na jeho prácu a spolupracovať s ním; a to je tvorenie nových ľudí telesne (naše otcovstvo) i duševne (výchova, apoštolát, modlitba).

L. Z.

Úprimnosť & vedeckej pravde.

Rev. James W. O'Brien and George Speri Sperti: „Supreme Intelligence and Science“. Studies of the Institutum divi Thomae, Vol. II. No 1. November 1938. Cincinnati, Ohio, USA.

Autori pripomínajú výrok pápeža Pia XI. z jeho encykliky „Ad Catholici Sacerdotii“ z 20. XII. 1935, že Cirkev posväcuje a podporuje každú zdravú iniciatívu na ozajstný pokrok pravej vedy. Ako je všeobecne známe, je to skutočne tak; medzi pravou vierou a pravou vedou nie je a nemôže byť rozpor. Len zástupcovia nepravej vedy, slúžiac nerozumu, upierajú realitu všetkému, čoho poznanie presahuje ľudské smysly. Prof. Dr. F. Kordáč, neskoršie knieža arcibiskup pražský, povedal: „Život z neživota a rozum z nerozumu vzniknúť nemôže.“ To je rozumová zrejmosť. Preberajú potom známych päť dôkazov svätého Tomáša Akvinského pre

jestvovanie Boha. Pri ďalších dedukciách naši autori rozoznávajú: 1. spomenutý dôkaz priamo a 2. východisko tohto dôkazu. Upozorňujú: pozitívne vedy, napr. chemia, zisťujú fakty, nevedia však podať ich *raison d'être*; to je vec metafyziky. Zo všetkých vied vyplýva však zrejmost, že vo svete platí poriadok, zákonitosť. To všetko však môže byť dielo len najväčšej inteligencie, samého Boha. Na príklade vitamínov potom ukazujú úžasnú účelnosť vo svete, zvlášť v organickom. Nemecký slávny fyziológ *H. Rein* vo svojej znamenitej učebnici fyziológie, prísne vedecky a objektívne, reálne písanej, na viac miestach poznamenáva, ako úžasne spoľahlivým spôsobom je v živom organizme všetko regulované len účelne. Je to pätosia politika, ak niekto zatvára pred tým schválne oči; ak povedie slepý slepého, padnú oba do jamy, ako je známe.

Prof. Dr. J. F. Babo r.

Ako francúzski vzdelanci pracujú pre Krista.

Bolo krásne septembrové nedeľné ráno. Paríž sa kúpал v ranných slnečných lúčoch. Bolo po 7. hodine, keď sme tri Slovenky nasadly na metro smer „Lugare de Montparnasse“. Odtiaľ nás mal vlak odviesť do Versailles. Sotva sme si kúpili lístok, hneď sme musely nasadnúť do vlaku, ktorý nie za celú minútu mal už odchádzať. — Išly sme na schôdzku organizácie „Ad lucem per caritatem“, na ktorú sme boli členmi organizácie srdečne pozvané. Boly sme zvedavé, čo to vlastne je; preto sme pozvanie prijali. Vo vlaku stretly sme sa s tajomníčkou ústrednej organizácie v Paríži, ktorú sme už prv poznaly, a s jej staršou vydatou sestrou. Stretnutiu sme sa veľmi potešily, nakoľko sme sa obávaly, že sa nám nepodarí nájsť príslušnú adresu.

Schôdzka bola na súkromnom byte Aujoulata, ktorý bol v neveľkej uličke neďaleko stanice. — Bol to jednoduchý domček. Potiahneme zvoniec a čoskoro nám príde otvoriť staršia dáma. Popredstavovaly sme sa prítomným, ktorých tu bol už pekný počet.

Ako som hovorila, byly sme vlastne na súkromnom byte Dr. Aujoulata, ktorý bol primárom nemocnice v Kamerune, ako aj poslancom za Kamerun vo francúzskom

parlamente. Spolu bol predsedom organizácie: „Ad lucem“, t. j. spolku civilných misionárov. — Výzorom je to človek veľmi jednoduchý, skromný a nikto by mu na prvý pohľad nepripisoval nijakú zvláštnosť. — Čakali sme ešte stále na ďalších návštevníkov. Sišli sme sa ľudia rozličných národov; no prevahu mali Francúzi, ktorí pôsobia ako laickí misionári vo francúzskych kolóniách. — Pri pohľade na mapu, ktorá visela na jednej stene izby, videli sme, ako ďaleko jeden od druhého máme svoj domov. Boli medzi nami Arabi, Írovia, Indočíňania, z Tunisu, Alžiru atď. Tu nás však táto kilometrová diaľka vôbec nerozdeľovala. Ba naopak, boli sme si blízki a zdalo sa nám, že sa už veľmi dávno poznáme. Veď nesišli sa tu diplomatickí zástupcovia týchto národov, ktorí už s určitou dávkou nenávisť a sebeckta sadajú za stoly, ale kresťania katolíci. Áno, kresťania katolíci, ktorí sú tí istí v Číne, Iráne, v Turecku a na celom svete, lebo ich spája duch Kristov.

Asi o 10. hod. zazvoní malý zvonček, ktorý nás svoláva do rodinnej kaplnky. Kaplnka malá, útulná a ideálne upravená pre svoj cieľ. Všetky miesta sa zaplnili. Mne sa ušlo miesto neďaleko oltára. Za krátku chvíľu zjaví sa mladý indočíňsky kňaz. Pohľad na neho a na celé prostredie vyvolal vo mne neobyčajnú radosť a spolu vďačnosť voči Pánu Bohu, že mi dožičil vidieť, ako kňaz z iného diela sveta, národa a rasy prináša najčistejšiu obeť. Zdalo sa mi, že nie človek z mäsa a krvi pohybuje sa pri oltári, ale anjel. Tu som sa utvrdila v presvedčení, že rasizmus je celkom bezpodstatný; preto musel byť odsúdený na zánik. — Pri svätej omši, na ktorej mimo dospelých boli aj deti, všetci pristúpili ku svätému prijímaniu. Každému z nás vstúpil do srdca ten istý Kristus a neprekážalo mu, že jeden bol biely, iný žltý, iný zas škmooký alebo čierny. On tieto rozdiely nepozná!

Po svätej omši sišli sme sa zas v miestnosti, ktorá bola upravená ako jedáleň. Čoskoro bolo poludnie. Každý z nás rozbalil si batôžtek a po krátkej modlitbe začali sme jesť. — Občerstvenie trvalo skoro dve hodiny, lebo pri jedení vyvinulo sa veľmi priateľské ovzdušie a vypytovali sme sa navzájom, čo koho zaujímalo. Aj nám,

Slovenkám, venovali neobyčajnú pozornosť. Informovali sa o našom náboženskom, kultúrnom aj sociálnom živote. Prekvapenie vyvolalo naše vyhlásenie, že Slováci sú väčšinou katolíci. Týmto získali sme si celkom dôveru a hneď nám prisľúbili poskytnúť svoju pomoc na poli náboženskom, kedykoľvek by sme ju potrebovali. — Po jedle a krátkej modlitbe opustili sme všetci miestnosť. O chvíľu upravená bola na prednáškovú sieň.

Popoludní vlastne začal pravý program dňa. Dr. Aujoulat nás znova privítal a hneď povedal svoj referát z inšpekčnej cesty, ktorú konal po celej francúzskej Afrike, kde sú členovia organizácie „Ad lucem“. Referát bol veľmi zaujímavý a veľmi ma udivoval. Teraz vlastne som si len uvedomila, aký cenný človek sedí medzi nami. Napnute som ho počúvala. Tento človek lekár, politik, otec štyroch detí je vzorným a otvoreným hlasateľom učenia Kristovho, ba čo viac hľadá a organizuje všetkých ľudí dobrej vôle, ktorú by sa chceli akýmkoľvek spôsobom zapojiť do diela šírenia viery! Tomuto obetuje celý svoj drahocenný voľný čas, ktorého iste nemá veľa pri svojom zodpovednom povolaní. Nie je to hodné obdivu a úcty? Cítila som ten veľký rozdiel, ktorý je medzi našou inteligenciou a týmito Francúzmi. (Podotýkam, že medzi prítomnými boli väčšinou akademicky vzdelaní.) Našiel by sa niekto, ktorý by sa tak odhodlane oddal službe Bohu, ako členovia tejto organizácie?

Podľa referátu organizácia „Ad lucem“ má už veľký počet členov. Strediská sú v samom Francúzsku ako aj v kolóniách pri misijných stanicích. V kolóniách sú členovia organizácie pravou rukou misionára. — Svoj referát zakončuje krátkym prehľadom o terajšom stave misií. Oznamuje tiež mená tých, ktorí sú ochotní vstúpiť za členov organizácie a tým ukončuje.

Po ňom podáva referát o kongrese Pax romana vo Švajčiarsku mladá Arabka, ktorú organizácia vyslala na kongres. Nato podávali návrhy, čo budú v budúcnosti musieť urobiť. Vyvinula sa ešte krátka debata, do ktorej sme aj my mohli zasiahnuť. Čoskoro sa program vyčerpal a modlitbou ukončili sme popoludňajší program.

Blížila sa 4. hodina, keď sme sa začali rozchádzať. Rozlúčili sme sa s prítomnými. Po ceste aj vo vlaku

boly sme všetky tri ticho. Iste každá z nás rozmýšľala o tom, čo videla a počula. Každá bola duchovnými skúsenosťami veľmi obohatená.

A ako by súhlasne vyhrklo z nás: „Aj u nás doma — na Slovensku — musíme voľačo podobného utvoriť“. Aj bez kolónií môžeme byť misionármi!

Poznámky o knihách.

Ján Brišák: NEZNAMA OBETA, výklad svätej omše a návod k vnútornej účasti na nej. Vydalo Verbum v Košiciach r. 1946.

Stále postupujúca duchovnosť nevyhnutne potrebuje bohaté a zdravé žriedla pre svoj požehnaný vývin. K nim musíme prichádzať a z nich načierať. Najbohatšie žriedlo kresťanského života denne otvára sa na oltári v obete svätej omše. Žiaľbohu, nezúčastňujeme sa na nej tak, ako by si zaslúžila. Prvá príčina toho je, že nepoznáme dobre jej podstatu a nesmiernu hodnotu. Brišáková knižka pomáha odstrániť tento vážny nedostatok jasným poučením o presvätej oltárnej obete s vieroučného, dejinného a liturgického stanoviska. Preto je nanajvýš potrebné, aby sme pri snahe o hlboký duchovný život dobre poznali prameň duchovného života. Brišáková knižka je prvá modernejšia slovenská štúdia o svätej omši. Nemusíme zdôrazňovať, že najmä každý smerista má ju preštudovať prv, ako hociktorú inú knižku, rokujúcu o duchovnom živote.

Svätý František Salezský: FILOTEA. 2. opravené vydanie. V preklade Dr. M. Héska vydal SSV v Trnave r. 1946. V plátne po 85.—, v koži po 200.— Kčs.

Slávny ženevský biskup, výborný znateľ ľudskej psychológie, pritom svätec a vášnivý milovník duší, vložil do Filotey celú svoju výchovateľskú múdrosť v duchovnom vedení. Snížil sa k chápaniu aj neučených, aby ich priviedol na poznávanie najväčšej životnej múdrosti, totižto bohumilého života. Dáva srozumiteľný návod preň, osvedčené praktické pokyny. Dielko výdatne poslúži duším dobrej vôle na ceste dôsledného duchovného života. Môžeme ho použiť na duchovné čítanie a na rozjímanie.

Štefan Hatala: O ŽIVÉHO KRISTA V NAS. Vydalo Verbum v Košiciach r. 1946. Kristova Cirkev ide dejinami s vedomím, že nezanikne. Má záruku všemohúceho Zakladateľa. No ten nechce trpné včlenenie sa do nej. Keďže chce žiť v nás, chce sa v nás aj borieť o vykúpenie a obozenie ľudstva každého veku. Štefan Hatala ukazuje úlohy, ktoré má splniť dneskajší kresťan, bojujúci v pra-

vej Kristovej Cirkvi za najsvätejšie myšlienky. Knižka obsahuje veľa podnetov pre pracovníkov katolíckej akcie.

Dr. Jan Ev. Urban, OFM: DUCHOVNÍ ŽIVOT. Vydalo nakl. Atlas v Prahe r. 1946, Str. 1940. Po 57.—, viaz. po 77.— Kčs.

P. Urban podáva náčrt duchovného života. Teda nerozoberá podrobne jednotlivé úseky cesty, stúpajúcej k Bohu, ale dáva celkový, veľmi jasný pohľad na ňu. Najsamprv preberá prostriedky duchovného života, potom naznačuje božiu cestu k človeku a napokon cestu človeka k Bohu. Všetko toto osvetľuje s veľkým porozumením pre potreby súčasného človeka a jeho psychológie. Knižku odporúčame najmä duchovným vodcom, ktorí nájdu v nej stručne, jasne a aktuálne načrtnuté základné smernice pre vedenie sverených duší.

P. Dr. Reginald M. Dacik: DUŠE SVĚTČŮ. Vydala dominikánska edícia Krystal v Olomouci v roku 1946, str. 210. Po 35.— Kčs.

Sú to psychologické rozboru duše svätcov, v ktorých spisovateľ usiluje sa nájsť ich charakteristickú známku. Je to kniha veľmi dôležitá pre poznanie pravého pochopu kresťanskej svätosti a priam tak pre správne chápanie kresťanských svätcov, ktorým mnohí tak zle rozumejú, predstavujúc si ich ako exotické postavy, celkom vyradené z bežného života. Zvlášť odporúčame našim terciárom.

P. Ondřej M. Petrů: MATEJ Z JANOVA o častém svatém přijímaní. Vydala dominikánska edícia Krystal v Olomouci 1946. Po 60.— Kčs.

Toto dielo soznamená nás s dobou Karola IV., kedy sa v Čechách túžba po Eucharistii povzniesla k najvyššiemu vrcholu. Autor nás uvádza do celého ovzdušia eucharistickej otázky. No to je len úvod k vlastnému predmetu práce, totižto pochopu častého svätého prijímania u Mateja z Janova. V mnohom smere je toto dielo ozaj objaviteľské, takže právom pomené bolo cenou Duchovnej českej Akadémie.

Jan Čep: ROZPTÝLENÉ PAPRSKY. Vydala dominikánska edícia Krystal v Olomouci r. 1946. Str. 140. Po 58.— Kčs.

Sú to essaye a štúdie o umení a živote. Zrelé slová jemného básnika, hlbokého mysliteľa a vášnivého milovníka božej krásy. Knižka je radkyňou mladých, najmä študentov, otvára rozličné záhady umeleckej tvorby a životnej problematiky. Z hlbín duše, plnej Boha a jeho stretnutí, sú meditácie, ktoré knižku končia.

Dr. Marco Weirich: KARDINAL NEWMAN. Vydala dominikánska edícia Krystal v Olomouci r. 1946. Str. 80. Po 16.— Kčs.

Dobrý znalec Newmanov podáva túto najväčšiu mysliteľskú postavu posledných čias. Načíta jeho osobnosť, jeho hľadanie pravdy a konečné pristátie v lone katolíckej Cirkvi. Nadto ukazuje, ako sa Newman usiloval ukázať poklady katolíctva, ako bojoval proti povrchnosti a prostrednosťam a z hĺbok katolíctva vyberal poklady, ktoré tam mnohí ani netušili.

Fr. M. Willam-M. Madačov: PAN JEZIS NA NÁVSTEVÉ. Vydal Misijný dom v Nitre r. 1946. Po 40.—Kčs viaz.

Ak chceme mať deti hlboko nábožensky založené, musíme ich viesť k láske ku sviatostnému Pánu Ježišovi. Willamova knižka v Madačovom spracovaní veľmi milým a pútavým spôsobom učí deti tomuto najväčšiemu životnému umeniu milovať Ježiša. Túto zlatú knižku odporúčame ako vianočný darček.

Ernest Hello: VEDA. Vydalo Verbum v Košiciach. Preložil Valentin Kalinay.

Je to pokus o postihnutie základných ontologických a kritických zásad, teda pokus o metafyziku. Hello preniká k tomu, čo je pevné. Priam preto je toto dielo až podivné časové, hoci vzniklo na začiatku 19. storočia. Presvedčivo ukazuje, že európska kultúra, ak má byť ozajstne tvorivá a ľudská, nevyhnutne musí spočívať na kresťanskom svetonáhľade, na pravde, zaistenej zjavením a zdravým rozumom i čistým srdcom.

Hünemann: NA OSTROV SMRTI. Vydal Misijný dom v Nitre. Po 60.—Kčs.

Táto knižka ukazuje život, hrdinskú kresťanskú lásku a smrť veľkého apoštola úbohých malomocných na ďalekom ostrove Tichého oceánu. Mocné misijné hnutie u nás nájde nové šlachetné vzpruženie v tomto konkrétnom vzore po krajnosť obetavého misionára, posla lásky.

Dr. Bohdan Chudoba: ÚVOD DO STUDIA BOHOSLOVÍ zredigoval. Vydalo nakladateľstvo Vyšehrad v Prahe r. 1946. Str. 130. Po 54.—Kčs.

Je to akýsi zborník, v ktorom jednotliví odborníci preberajú disciplínu svojho vedeckého odboru a uvádzajú základné diela, ktoré treba preštudovať pre solidné pochopenie svojho odboru. Táto knižka určená je predovšetkým našim bohoslovcem.

ÚVOD DO STUDIA PSYCHOLOGIE A VYCHOVATELSTVÍ tiež zredigoval *Dr. Chudoba.* Vyšiel tamtiež. Str. 80. Po 45.—Kčs.

Niekoľko významných odborníkov zaoberá sa tu témami, ako: Moderná psychológia a výchova, Štúdium psychológie, Psychológia sociálna a vychovateľ, Výchova detí úchylných, dospievajúcich, Výchova charakteru, Telesná výchova. Tento sväzok nielen vysokoškolským, ale

aj učiteľom, profesorom a všetkým vychovateľom uľahčí ich dôležitú cestu a odstráni prekážky, čo sa na ňu stavajú. Šírka literatúry, na ktorú sa tu poukazuje a ktorá je tu kriticky skúmaná, otvorí obzory aj tým, ktorí chcú preniknúť hlbšie na korene výchovy človeka.

Dr. J. O. Martinovský: ZÁKLADY NAUKY O HMO-TĚ A ŽIVOTĚ. Vydalo nakl. Vyšehrad v Prahe r. 1946. Str. 230. Po 192.— Kčs.

Za vrchnej redakcie prof. Martinovského a spolupráce početných odborníkov chystajú encyklopediu, ktorá by obsiahla okruh prírodných vied s najmodernejšími výsledkami. Úspešne začína Martinovského dielom, ktoré rozoberá rádioaktivitu, žiarenie, vnútornú stavbu hmoty, hviezdny vesmír, v druhej časti pôvod života a čo je život. Dielo je jasné, živo písané, s názornými príkladmi, prehľadné. Populárnosť nie je na úkor vedeckosti. Odpodúčame najmä učiteľom a profesorom prírodných vied.

F. Z. Skuherský: ČTYŘIADVACET LEHKÝCH PRE-DEHER PRO VÁRHANY. Vydalo nakladatelstvo Vyšehrad v Prahe r. 1946. Po 96.— Kčs.

Do rúk organistov a adeptov kráľovského nástroja dostáva sa jedinečné inštruktívne dielo, ktoré je uholným kameňom pre technickú erudíciu. Prof. Blatný označil prstoklad, aplikatúru a frázovanie. Uprava diela aj rytie nót je vzorné.

P. L. J. Mattoška, OFM: KATOLICKE DIEVČA VO SVETE. Vydal Serafínsky svet v Prešove roku 1946. Str. 219. Po 50.— Kčs.

Ako je mládež bohatá na oheň nadšenia, tak je chudobná na skúsenosti. Preto tak veľmi potrebuje dobrého radcu, ktorý upozorňuje na nebezpečné úskalía a spolu mladý život usmerňuje pre vyrovnanosť a súlad. To je cieľ knižky P. Mattošku, venovaná dievčenskej mládeži.

P. Ján Králíček, SJ: EALIA MOHAWKOV. Vydal Posol BSJ v Trnave. Po 18.— Kčs. Životopis Indiánkv, Irokézky, dcéry vo vojne najkrutejšieho indiánskeho kmeňa. Tento kmeň najviac vzdoroval evanjelióvemu učeníu. A jednako Kristova pretvorujúca sila tak mimoriadne ukazuje sa na hrdinke viery, ktorej ľud dal za slúžený názov Ealia Mohawkov a Ochrankyňa Kanadv. Pius XII. slávnostne vyhlásil jej hrdinské ctnosti a tak má titul ctihodnej.

Dr. Jozef Šátek: NABOŽENSKÉ POMERY V SKALICI OD REFORMACIE DO JOZEFINIZMU. Vydal SSV v Trnave. Str. 214. Po 120.— Kčs.

Skalica ako mesto, ktoré svojou katolíckou pevnosťou mocne vzdorovalo protestantskému tlaku, bývala od nekatolíckych dejepiscov dosť obchádzaná. Dr. Šátek

podujal sa na objektívne podanie náboženských pomerov vo vyššie naznačenom dejinnom úseku. Je to ozaj dôkladná, veľmi svedomitá štúdia.

P. L. J. Mattoška: OFM: MYSLIENKY O TLACI. Vydal Serafínsky svet v Prešove. Po 12.— Kčs.

Praktická knižočka, rozoberajúca najdôležitejšie otázky, týkajúce sa tlače. V dodatku je prehľad kníh a časopisov, ktoré vydávajú katolícke nakladateľstvá na Slovensku.

P. Libor J. Mattoška, OFM: PRESADENÝ KVET. Vydal Serafínsky svet v Prešove. 2. vydanie. Po 17.— Kčs. Vianočná divadelná hra v 4 dejstvách so spevmi.

D. Štubňa-Zámorský: V KLEPCI NA LISKY. — J. Grabowski: PUC, TARKO A HOSTIA. Vyšly v Knižnici Priateľa dieťaťa v Prešove. Starostlivý Otecko pripravil pre naše deti na Vianoce dve knižky rozprávok. Doista milo ich pobavia.

MUDr. Jozef Dosedla: TEHOTENSTVO, POROD A SESTONEDELIE. Vlastným nákladom v Trnave, Státna nemocnica. Po 50.— Kčs.

Pôvodca rozoberá stručne, no zato dostatočne, ucelene a výstižne najvážnejšie úseky v živote ženy-matky. Ku všetkým otázkam pristupuje s vedomím zodpovednosti, s úctou k prirodzeným zákonom, týkajúcim sa tejto oblasti. Veci podáva jednoducho, aby im mohla každá žena rozumieť. Knižku odporúčame najmä mladým matkám a devám, ktoré pripravujú sa na manželstvo, a to tým dôraznejšie, že toľko ťažko hriechnej nezodpovednosti býva v týchto veciach. Knižka má aj cirkevné schválenie.

Čeněk Chyský: TISIC LET STAVITELSKÉHO UMENÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH. Vydal nakladateľ Václav Petr v Prahe. Po 95.— Kčs. So 48 kriedovými prílohami.

Prof. Chyský vo svojej štúdii rozoberá dejiny staveleckého umenia v Čechách, ktoré čo aj nie je pôvodné, predsa vo vrcholnej gotike, vrcholnom baroku a v 19. storočí v českej moderne dosiahlo vlastný, svojbytný a nezávislý prejav. Odôvodňuje a rozoberá myšlienkové prúdy a svetové názory, ktoré prispely na utvorenie jednotlivých slohov ako výslednic duchovného profilu vtedajšieho človeka. Rad mien, predstavujúcich mladé a najmladšie pokolenie architektov, dopĺňa túto štúdiu.

Dr. Helena Koželuhová: SNEŽNA ROMANCE. Vydalo nakl. Atlas, Praha, II, Příkopy 12. Str. 163. Po 60.—

Je to detektívny román známej novinárky. Prezradzuje autorkino právnické školenie ako aj zaujatie pre ľudskosť. Napísala ho pre chvíľe oddychu, ako sama vraví.

F. M. Vojen: *BYLA JSEM SAMA...* Vydalo nakl. Atlas v Prahe. Farebnými litografiami vyzdobil Vlad. Kovatík. Str. 64. Po 96.— Kčs.

V príbehu dievčatka zhustený je život mnohých českých detí cez poslednú svetovú vojnu. Ukazuje biedu a utrpenie ich útlých duší, úzkosti a nádeje ich čistých sŕdc, hrdinstva a obety, ktoré tak statočne priniesli.

Sigrid Undsetová: *JARO*. Vydal Vyšehrad v Prahe. Broš. po 102.—, viaz. 127.— Kčs. Román o modernom manželstve, no nie sentimentálny, bez falošnej romantiky a predsa so všetkou krehkou krásou a nežnosťou. Mnoho strán tejto knižky je naplnené tvrdými skúsenosťami z vlastného prísneho a svojrázneho života. Psychologická hĺbka a časovosť tohto románu stále priťahujú čitateľov.

Walter Scott: *TALIZMAN*. Vydal SSV v Trnave. Str. 387. Po 110.— Kčs.

Pútavý román, zaoberajúci sa dejinami tretej križiackej výpravy. Román deja a väčšina postáv významných je historicky verná. Druhé vydanie svedčí o obľube tohto románu.

Dr. A. Birnbaumová: *CHRAM SVATEJ BARBORY V KUTNE HORE*. Vydal Vyšehrad. Po 20.— Kčs. Známa historička umenia podáva tu prísne vedecký výklad umeleckého bohatstva, uloženého v chráme svätej Barbory kutnohorskej.

Josefis: *PŮLHODINKA SOUKROMNĚ ADORACE U PRAŽSKÉHO JEZULÁTKA*. Vydal Vyšehrad v Prahe r. 1945. Po 9.— Kčs.

V nakladateľstve ATLAS v Prahe vyšli ešte tieto knižky: Václav Kaplický: *DÁBLEM POSEDLI*. Str. 412. Po 129.— Kčs. 444 kapitol románovej kroniky, ktoré zachytávajú utrpenie posledných rokov. — Marie Holleřová: *KAMENNÁ VALCHA*. Po 105.— Kčs. Zolovský román z pražskej pôrodnice, kúsavo naturalistická kritika českých spoločenských poriadkov.

Knižky, ktoré uvádzame v rubrike Poznámky o knihách, neráňte objednávať u nás, ale priamo v označených nakladateľstvách, lebo ich nemáme na sklade. U nás môžete dostať len knižky, ktoré sú uvedené na tretej strane obálky tohto čísla Smeru.

Vo vydavateľskom pláne pre bližší čas máme ustálené tieto práce: *Pútnikom večnosti* od Dr. Ligoša. *Výklad svätej omše* od Parscha. *Duša každého apoštola* od Chautarda. *Morálka advokáta* od Pasquariella. *Život s Bohom* od P. Plusa. *Vit de Larigaudie* od Vaulona. *Dejiny duše* od svätej Terézie Ježiškovej.